

DIANA GABALDON

Svetimsale

Rudens būgnai

Alma littera

DIANA
GABALDON

Svetīmsalē

Rudens būgnai

Romanas

Iš angļu kalbos vertē Renata Valotkienē

Alma littera

VĒNES

UDK 821.111(73)-31
Ga-08

Versta iš: Diana Gabaldon
DRUMS OF AUTUMN
Dell Publishing, a Division
of Random House, Inc.,
New York, 1997

Šį kūrinių, esančių bibliotekose, mokymo ir mokslo įstaigų bibliotekose, muziejuose arba archyvuose, draudžiama mokslinių tyrimų ar asmeninių studijų tikslais atgaminti, viešai skelbti ar padaryti viešai prieinamą kompiuterių tinklais tam skirtuose terminaluose tų įstaigų patalpose.

ISBN 978-609-01-1301-1

Copyright © 1997 by Diana Gabaldon

© Viršelyje panaudotos nuotraukos, rdonar / „Shutterstock“, tanoochai / „Shutterstock“, Denis Tabler / „Shutterstock“

© Vertimas į lietuvių kalbą, Renata Valotkienė, 2014

© Leidykla „Alma littera“, 2014

*Šioje knygoje daug rašoma apie tėvus,
todėl skiriu ją tėvui Tony Gabaldonui,
taip pat pasakojančiam istorijas.*

Įžanga

Niekada nebijojau vaiduoklių. Juk su jais gyvenu kasdien. Kai žiūriu į veidrodį, į mane žvelgia motinos akys; mano lūpas išriečia šypsena, suviliojusi prosenelį pasiduoti likimui, kurio vaisius buvau aš.

Ir kodėl turėčiau baimintis pranykusių rankų, prisiliečiančių prie manęs per kadaise patirtą meilę? Kam bijoti tų, kurie sukūrė mane, leisdami palikuonims ilgai gyvuoti po jų mirties?

O dar mažiau bijau vaiduoklių, kurie prasklęsdami veikia mano mintis. Vaiduoklių knibžda visose bibliotekose. Iš apdulėjusios lentynos imu knygą ir susimąstau apie seniai šį pasaulį apleidusį žmogų, bet amžinai gyvą ir alsuojantį iš žodžiais išmarginto lapo.

Žinoma, tai ne tie įprasti naminiai vaiduokliai, drumsčiantys miegą ir verčiantys būdrauti. Atsigręžk atgal, kilstelėk žibintą, kad apšviestų tamsos užkaborius, kai eini vienas. Įsiklausyk į žingsnius, aidinčius už nugaros, kai eini vienui vienas.

Vaiduokliai nuolat plevena šalia mūsų ir perskrodžia mus, slėpdamiesi ateityje. Žvelgiam į veidrodį ir matom šmėžuojančius veidų, metų metus spoksančių į mus, šešėlius; regim prisiminimų pavidalus, šmėksančius tuščiame tarpdury. Vienus vaiduoklius paveldime, kitus susikuriame ir jais save persekiojam.

Visi vaiduokliai nekviesti išnyra iš sapnų ir tylos ūkanų.

Racionalus mūsų protas sako: „Ne, jų nėra.“

Bet tamsoje visada tyliai atsiliepia kitos kertelės, patirties, aidas: „Taip, bet jie *galėtų* būti.“

Gimstam iš slėpinio ir į jį grįžtam, o tarpinėje būsenoje stengiamės jį pamiršti. Bet vėjelis, dvelkiantis tyliame kambaryje, kartkartėmis meiliai pašiurena plaukus. Veikiausiai motina.

PIRMA DALIS

O, puikus Naujasis Pasauli

I

Kartuvės rojuje

Čarlstonas, 1767 m. liepa

BŪGNUS IŠGIRDAU DAUG ANKSČIAU, nei juos išvydau. Jų tratėjimo aidas virpino paširdžius, tarsi ir aš būčiau tuščiavidurė. Garsas sklido minia, šaižus kariškas jo ritmas gožė kalbas ir bumbsinčią artileriją. Mačiau, kaip pasigrėžė galvos nuščiuvus žmonėms, spoksantiems išilgai Rytų įlankos gatvės, nuo statomos naujos muitinės griaučių iki Vait Pointo sodo.

Diena buvo alsu ir kaitri, Čarlstonui neįprasta net liepą. Geriausios vietos buvo ant pylimo, ten oras judėjo; čia, apačioje, atrodė, tarsi būtum skrudinamas gyvas. Marškiniai buvo kiaurai permirkę, o medvilninė liemenė prilipusi prie krūtų griovelio. Kokį dešimtą sykį per tiek pat minučių nusišluosčiau veidą ir kilstelėjau sunkią plaukų ringę, bergždžiai vildamasi, kad į kaklą pūstelės vėsinantis brizas.

Tą valandėlę regėjau tik sprandus, keliančius šleikštulį. Paliečiau ranka kaklą ir pirštais apibrėžiau ratuką, užčiuopdama miego arterijos pulsą, tvinksinčią sulig būgnais, o kai įkvėpiau, šutrus oras užkimšo gerklę, lyg būčiau smaugiama.

Greitai nuleidau ranką ir kuo giliau įkvėpiau. Bet suklydau. Vyras priešais buvo nesiprausęs kokį mėnesį, gal net ilgiau; kaklaskarės ant riebaus kaklo kraštas įjuodęs nuo purvo, o sudusę drabužiai gaižiai dvokė, šlykšti smarvė stebė net prakaituotos minios tvaiką. Nuo prekystalių atringavo karštos duonos ir čirškinamo paršiuko taukų kvapas, jis plevėno virš pūvančių jūrų žolių dvoko, skleidžiamo liūno, šiek tiek atmiešto sūraus brizo dvelksmo iš uosto.

Prieš mane trypčiojo keli vaikai, jie tiesė kaklus, žioplinėjo, vis išbėgdavo iš ąžuolų ir sabalpalmių paunksnės į gatvę pasi-

žvalgyti, bet susirūpinę tėvai juos parsivarydavo. Mergaitės, stovinčios arčiausiai, kaklas priminė baltą žolės stiebelį, toks buvo liaunas ir sultingas.

Kai aname gatvės gale pasirodė kartuvių procesija, per minią nuvilnijo banga. Būgnai sudundėjo garsiau.

– Kur jis? – šalia sumurmėjo Fergusas, ištempdamas kaklą, kad geriau matytų. – Taip ir žinojau, man reikėjo eiti su juo!

– Jis pasirodys. – Norėjau pasistiebti ant pirštų galų, bet pamaniau, kad taip elgtis negarbinga ir negražu.

Vis dėlto apsidairiau, ieškodama jo akimis. Minioje Džeimis išsiskirdavo, buvo visa galva aukštesnis už daugelį vyrų. Jo plaukai, pagavę šviesą, liepsnodavo auksine raudona spalva. Deja, niekur nebuvo jo matyti, aplinkui siūbavo tik gausybė skrybėlaičių ir trikampių skrybėlių, saugančių nuo karščio pavėlavusius ir neradusius vietos šešėlyje miestelėnus.

Virš susijaudinusių žmonių galvų pirmiausia suplevėsavo vėliavos: Didžiosios Britanijos ir Pietų Karolinos karališkosios kolonijos. Ir dar viena, kurioje pavaizduoti kolonijos gubernatoriaus šeimos ginklai.

Tada pasirodė būgnininkai, koja į koją žengiantys po du, lazdelėmis čia stipriai trinkelėdami į būgnus, čia juos prislopintai sutratindami. Žygiuotės maršas buvo lėtas, niūrus ir nenumaldomas. Mirties maršas – taip tikriausiai jis vadinamas dėl krinčios kadencijos. O tokiomis aplinkybėmis šis apibūdinimas labai taiklus. Būgnų bumbsėjimas nuslopino visus kitus garsus.

Paskui išniro raudonšvarkių kareivių būrys, vidury slinko kaliniai.

Jų buvo trys. Pasmerktieji lingavo surištomis priekyje rankomis, sukabinti grandine, perverta pro geležinių antkaklių žiedus. Pirmasis kalinys, pagyvenęs, nuskaręs ir sunykęs žemaūgis griuvena, vos ne vos vilkosi. Jis taip svirduliavo ir kniūbsčiojo, jog einantis greta kalinių dvasininkas tamsiu kostiumu turėjo sugriebti jam už rankos, kad nepargriūtų.

– Ar čia Gavinas Heizas? Jis turbūt serga, – burbtelėjau Fergusui.

– Jis girtutėlis. – Už nugaros išgirdusi tylų balsą, grįžtelėjau ir išvydau šalia Džeimį, įsmeigusį akis į apgailėtinas eitynes.

Šlitinėjantis mažulis stabdė procesiją, nes jam klupiniuojant kiti du kaliniai, surakinti ta pačia grandine, turėdavo žirglioti zigzagais, kad išsilaikytų ant kojų. Žiūrint į juos rodės, kad iš čionykštės smuklės krypuoja trys girtuokliai, visai nederantys prie įvykio rimtumo ir svarbos. Girdėjau, kaip būgnus permušė žmonių, susigrūdusių Rytų Iļankos gatvės namų kaltiniuose balkonuose, juokas. Pasipylė šūksmai ir patyčios.

– Tavo darbelis? – tyliai paklausiau, kad neatkreipčiau kitų dėmesio, bet būčiau galėjusi garsiai rėkti ir mostaguoti rankomis, vis tiek niekas nebūtų manęs paisęs, mat visų akys buvo įsmeigtos į reginį priešais.

Greičiau pajutau, nei pamačiau, kaip Džeimis gūžtelėjo pečiais, žengė į priekį ir atsistojo šalia.

– Jis pats paprašė manęs, – atsakė jis. – Ir tai geriausia, ką įstengiau dėl jo padaryti.

– Brendžio ar viskio? – pasiteiravo Fergiusas, įgudusia akimi nužvelgdamas Heizą.

– Tas žmogus – škotas, mažyli Fergiusai. – Nors Džeimio balsas, kaip ir veidas, buvo ramus, išgirdau įtampos gaidelę. – Jis norėjo viskio.

– Išmintingai pasirinko. Jeigu jam nusišypsos laimė, nė nemumos, kaip bus pakartas, – sumurmėjo Fergiusas.

Žmogelis išslydo iš dvasininko rankų ir sukniubo ant smėlėto kelio, parklupdydamas vieną iš savo bendrų; trečiasis kalinys, aukštas jaunuolis, išsilaikė ant kojų, bet smarkiai susverdėjo, iš visų jėgų stengdamasis neprarasti pusiausvyros. O minia suriaumojo iš džiaugsmo.

Sargybos kapitono veidas liepsnojo, baltas perukas ir goržetės metalas dar labiau išryškino tamsų raudonį iš įsiūčio ir nuo saulės. Niūriai tratant būgnams, jis įsakmiai suriko, ir kareivis suskubo nukabinti grandinę, kuria buvo surakinti kaliniai. Kareiviai griebė Heizui už rankų, šiurkščiai jį trūktelėjo ir pastatė ant kojų. Procesija vėl pajudėjo, bet šįsyk tvarkingiau.

Kol kolona atlingavo iki kartuvių – vežimo, kurį po galingo ąžuolo šakomis atitempė mulas, juokas jau buvo nuščiuvęs. Būgnai tratėjo per mano padus, nuo saulės ir kvapų mane šiek tiek pykino. Staiga jie liovėsi dundėję ir stojus tylai ėmė spengti ausyse.

– Tau nebūtina to matyti, Sassenach, – sušnabždėjo Džeimis. – Grįžk į vežimą.

Jo akys buvo įsmeigtos į Heizą, šis svirduliavo ir kažką vapėjo, tvirtai laikomas kareivių, dairydamsis apsiblaususiomis akimis.

Nenorėjau matyti to reginio. Bet ir Džeimio negalėjau palikti vieno. Jis atėjo čia dėl Gavino Heizo, o aš čia dėl jo. Paliečiau jam ranką.

– Liksiu.

Džeimis pasitempė, ištiesė pečius ir žengtelėjo į priekį, kad būtų matomas minioje. Jei Heizas dar ne visai nusitašęs ir suvokia, kas dedasi aplinkui, paskutinis dalykas, kurį matys šioje žemėje, bus draugo veidas.

O nelaimėlis tikrai viską matė. Kai kareiviai jį užkėlė ant vežimo, užlauždami kaklą, Heizas beviltiškai žvalgėsi į visas puses.

– *Gabhainn! A charaid!** – ūmai sušuko Džeimis.

Heizo žvilgsnis tučtuojau nukrypo į jį, ir pasmerktasis liovėsi spurdėjęs.

Žmogelis stovėjo mažumėlę svyruodamas, kol buvo perskaičytas kaltinimas: jis pavogė šešis svarus ir dešimt šilingų. Nelaimėlis buvo nugultas raudonų dulkelių, virpėjo prakaito lašeliai, prilipę prie žilų barzdos šerių. Dvasininkas, pasilenkęs arčiau, greitosiomis murmėjo maldą jam į ausį.

Paskui vėl ritmingai sudundėjo būgnai. Korikas užnėrė kilpą ant plinkančios pasmerktojo galvos ir tiesiai po ausimi užveržė mazgą. Sargybos kapitonas šaltakraujiškai stovėjo pakėlęs kardą.

Staiga mirtininkas išsitiesė. Įbedęs žvilgsnį į Džeimį išsižiojo, tarsi ketintų prabilti.

Ryto saulėje blykstelėjo kardas, ir būgnai, bumbtelėję paskutinį kartą, nutilo.

* Gavinai! Mano drauge! (*Geilų k.*) (Čia ir toliau – vertėjos pastabos.)

Dirstelėjau į Džeimį; net lūpos buvo išblyškusios, akis buvo įrėmęs į pasmerktąjį. Akies kraštelio mačiau timpčiojančią virvę, kai kadaruojanti drabužių krūva nevalingai silpnai trūktelėjo. Troškiamo ore pasklido aitrus šlapimo ir išmatų kvapas.

Fergiusas man pašonėje abejingai žiūrėjo į egzekuciją.

– Vis dėlto jis turbūt pamatė, – gailestaudamas sumurmėjo jis.

Negyvelio kūnas vos siūbavo ant virvės it koks svambalas. Minia atsiduso iš pagarbios baimės ir palengvėjimo. Degančiame kaitra danguje suklykė žuvėdros, uosto garsai, atskindantys alsiu oru, prislopo, bet šią vietą gaubė visiška tyla. Iš ten, kur stovėjau, girdėjau dusliai kapsint lašus nuo tabaluojančio pakuoklio batų nosių.

Gavino Heizo nepažinojau ir nesielvartavau dėl jo mirties, bet džiaugiausi, kad tai įvyko greitai. Slapčia dirstelėjau į jį ir pasijutau keistai, tarsi būčiau įsibrovėlė. Tai buvo viešiausiai atliktas asmeniškiausias veiksmas, todėl žiūrėjau šiek tiek sutrikusi.

Korikas puikiai išmanė darbą – jokių neorių grumtynių. Gavino akys neišsprogo, liežuvis neiškaro; nedidukė apvali jo galva buvo smarkiai pakrypusi į šoną, kaklas groteskiškai ištemptas, bet nulaūžtas.

Be abejonės, švarus darbas daugeliu atžvilgių. Sargybos kapitonas, patenkintas, kad Heizas nebegyvas, mostelėjo kardu, rodydamas vesti į kartuves kitą kalinį. Mačiau, kaip jo akys nužvelgė raudonšvarkių gretą ir išsiplėtė iš įniršio.

Tuo metu minioje pasigirdo riksmas, ir per ją greitai nuvilnijo jaudulio banga. Galvos pasigręžė, ir žmonės ėmė stumdyti kaimynus, stengdamiesi pamatyti daugiau.

– Jis paspruko!

– Štai jis!

– Laikykite jį!

Trečias kalinys, aukštas jaunuolis, pasinaudojęs Gavino mirties akimirka, leidosi bėgti kiek kojos neša, mėgindamas išsigelbėti. Jis nepastebėtas praslinko pro sargybinių, turėjusių jį saugoti, bet neįstengusių atsispirti kartuvių žavesiui.

Kažkas sušmėžavo už prekystalio, švystelėjo purvina šviesių plaukų kupeta. Bėglį pamatė ir keli kareiviai, jie nuskuodė jam įkandin, bet kiti puldinėjo į visas puses daužydamiesi ir maišydamiesi vieni kitiems po kojomis. Per tą sąmyšį kareiviai nieko nepešė.

Sargybos kapitonas, visas įraudęs, rėkavo, bet jo balsas buvo vos girdėti per šurmulį. Priblokštas antrasis kalinyš buvo sučiuptas ir skubiai nuvestas į sargybos kiemą, o raudonšvarkiai ėmė greitosiomis rikiuotis, čaižomi kapitono balso.

Džeimis ranka apšivijo man liemenį ir nutempė iš kelio atgarmančiai žmonių bangai. Minia siūbtelėjo atgal, kai prieš ją išdygo būriai kareivių; susirikiavę į gretas ir piktai, tūžmingai vadovaujami seržanto, jie greitai nužygiavo suskirstyti teritorijos į keturias dalis.

– Bus geriausia, jei surasim Ijaną, – tarė Džeimis, stumdamas į šalį įsikarščiausių pameistrių grupelę. Dirstelėjęs į Fergių, mostelėjo galva į kartuves ir apgailėtinają auką. – Pareikalauk kūno, gerai? Vėliau susitiksime „Gluosnyje“.

– Kaip manai, kareiviai jį sučiups? – paklausiau, mums braunantis per šiek tiek retėjančią minią, skinantis kelią grįsta gatvele krautuvininkų prieplaukų link.

– Viliuosi, taip. Kur jis dės? – Jis buvo išsiblaškęs, tarp antakių susimetusi siaura raukšlė.

Jis vis dar galvojo apie mirusįjį ir į gyvuosius nekreipė dėmesio.

– Ar Heizas turėjo šeimą? – pasiteiravau.

Džeimis papurtė galvą.

– Atnešęs jam viskio, paklausiau apie ją. Sakė, galbūt turįs brolių, bet nežinąs, kur jis. Heizas manė, kad netrukus po sukilimo brolis buvo išvežtas į Virdžiniją, deja, nuo tada apie jį nieko negirdėjęs.

Nieko stebėtino, kad negirdėjęs; toks juodadarbis kaip jis negalėjo susisiekti su giminaičiais Škotijoje, nebent jo darbdavys būtų suteikęs jam malonę ir pasiuntęs laišką jo vardu. Ar tas darbdavys buvo malonus, ar ne, bet tokio laiško Gavinas Heizas, atrodo, negavo, o prieš tremtį jis dešimt metų buvo praleidęs Ardsmuro kalėjime.

– Dankanai! – šūktelėjo Džeimis.

Atsigręžė aukštas, liesas vyriškis ir, jį pažinęs, kilstelėjo ranką. Jis šovė per minią nelyginant koks kamščiatraukis, vienintele ranka mosikuodamas plačiu lanku ir gindamasis nuo praeivių.

– Mak Duvai, – sveikindamasis jis linktelėjo galvą. – Ponia Klere.

Ilgas, siauras jo veidas buvo susiraukšlėjęs iš sielvarto. Dankanas kadaise kalėjo Ardsmure su Heizu ir Džeimiu. Kraujui užsikrėtus, neteko rankos, ir tai išgelbėjo jį nuo tremties. Dankanas netiko būti parduotas jokiems darbams, todėl bausmė jam buvo dovanota ir jis išleistas į laisvę mirti badu, kol galų gale jį rado Džeimis.

– Dieve, duok amžiną atilsį vargšeliui Gavinui, – tarė Dankanas, liūdnai linguodamas galvą.

Džeimis kažką burbtelejo geilų kalba ir persižegnojo. Tada išsitiesė ir nusipurtė sunkią dienos naštą, aiškiai dėdamas nemažas pastangas.

– Na, gerai. Turiu traukti į dokus susitarti dėl Ijano kelionės, o paskui sugalvosim, kaip palaidoti Gaviną. Bet pirmiausia reikia išruošti vaikį.

Yrėmės per žmones dokų link, įsiterpdami tarp būrelių liežuvautojų, traukdamiesi iš kelio vežimams ir stumiamiems vežimėliams, įdardantiems į spūstį ir dingstantiems, nes prekyba niekam nerūpėjo.

Nuo kito prieplaukos galo greitai atžygiavo būrys raudonšvarkių ir praskyrė minią it actas, užlašintas ant majonezo. Kaitri saulė spindėjo ant durtuvų smaigalių, o ritmingai trypančios kareivių kojos slopino minios užesį lyg duslus būgnas. Juos praleisdami net tarškantys vežimėliai ir karučiai kaipmat sustojo.

– Saugok kišenes, Sassenach, – sumurmėjo Džeimis man į ausį, vesdamas pro plyšį tarp vergės su turbanu, glaudžiančios du mažus vaikelius, ir gatvės pamokslininko, užsiropštusio ant dėžės. Tas šūkalojo nuodėmes ir skiriamą už jas atgailą, deja, per triukšmą buvo girdėti koks vienas žodis iš trijų.

– Jas užsisivau, – nuraminau jį, bet vis tiek paliečiau nesunkų svorį, tabaluojantį prie šlaunies. – O kaip tavosios?

Jis šyptelėjo ir timptelėjo skrybėlę į priekį, nuo ryškios saulės primerkdamas tamsiai mėlynas akis.

– Jos ten, kur turėtų kaboti mano krepšys, jei tokį turėčiau. Kol nesusidūriau su mikliapiršte kekše, esu saugus.

Dirstelėjau į nedidelį kauburėlį, pūpsantį jo bridžių priekyje, paskui vėl į jį. Plačiapetis, aukštas, ryškių, dailių bruožų, išdidžios kalniečio laikysenos, jis traukė visų moterų, pro kuriasėjo, žvilgsnį, nors ryškius jo plaukus ir slėpė kukli mėlyna trikampė skrybėlė. Skolinti bridžiai jam buvo gerokai per ankšti, bet nemenkino bendro įvaizdžio, juolab kad tas įvaizdis jam buvo nė motais.

– Kekšems esi vaikščiojanti pagunda, – tariau. – Nenuklysk nuo manęs, tave apginsiu.

Jis nusijuokė, o kai įsmukom į nedidelį laisvą tarpą, paėmė man už parankės.

– Ijanai! – sušuko Džeimis, išvydęs sūnėną per žmonių galvas.

Netrukus iš minios išsoko aukštas, tėvas, nerangus berniokas, braukdamas nuo akių kupetą rudų plaukų ir plačiai šypsodamasis.

– Jau maniau niekada tavęs nerasiu, dėde! – šūktelėjo jis. – Kristau, čia daugiau žmonių nei Lonmarkete, Edinburge! – Švarko rankove jis nusišluostė pailgą, gana negražų veidą, ant skruosto palikdamas purvo dryžį.

Džeimis nepritariamai pažvelgė į sūnėną.

– Regis, tave, Ijanai, nederamai pralinksmino ką tik matytas mirštančio žmogaus reginys.

Ijano mina tučtuojau pasikeitė, jis stengėsi nutaisyti rimtą veidą, tinkantį tokioms aplinkybėms.

– Ak, ne, dėde Džeimi, – paprieštaravo jis. – Nemačiau, kaip jis buvo pakartas. – Dankanas kilstelėjo antakį, ir Ijanas kiek nuraudė. – Aš... aš bijojau žiūrėti; tik turėjau... norėjau dar ką padaryti.

Džeimis šyptelėjo ir paplekšnojo sūnėnui per nugarą.

– Nesikrimsk, Ijanai. Ir aš veikiau būčiau į tai nespoksojęs, bet Gavinas buvo mano draugas.

– Žinau, dėde. Labai dėl to gailestauju. – Užuojautos kibirkštėlės blykstelėjo didžiulėse rudose vaiko akyse, jas vieninteles galėjai vadinti gražiomis. Jis pažvelgė į mane. – Buvo baisu, tetulyt?

– Taip, – atsakiau. – Bet viskas baigta. – Iš užančio išsitraukiau drėgną nosinę ir pasistiebiau ant pirštų galų, norėdama jam nuo skruosto nuvalyti purvą.

Dankanas sielvartingai pakratė galvą.

– Vargšas Gavinas. Bet gal geriau greita mirtis nei merdėti badu, o jam tai ir tebuvo likę.

– Eime, – įsiterpė Džeimis, nenorėdamas gaišti laiko bergždžioms dejonėms. – „Gražioji Marija“ turėtų stovėti prie tolimojo krantinės galo.

Pamačiau, kaip Ijanas dirstelėjo į Džeimį ir kaupėsi, tarsi ketintų prabilti, bet Džeimis, jau pasukęs į uostą, spraudėsi per minią. Ijanas pažvelgė į mane, gūžtelėjo pečiais ir pasiūlė man parankę.

Sekėm įkandin Džeimio už sandėlių, išsirikiavusių palei dokus, praleisdami jūreivius, krovikus, vergus, keleivius, pirkėjus ir įvairaus plauko prekeivius. Čarlstonas buvo svarbiausias laivybos uostas, tad prekyba klestėjo, nes sezono metu iš Europos čia atplaukdavo šimtas laivų per mėnesį.

„Gražioji Marija“ priklausė Džeimio pusbrolio Džaredo Freizerio, laimės ieškoti iškeliavusio į Prancūziją ir ten pralobusio iš vyno verslo, draugui. Gal pasinaudojus Džaredo vardu pavyks įkalbėti „Gražiosios Marijos“ kapitoną, kad parplukdytų Ijaną į Edinburgą, leisdamas jam atidirbti už kelionę kaip jungai.

Tokie ateities planai Ijano anaip tol nedžiugino, bet Džeimis nusprendė išsiųsti sūnėną paklydėlį į Škotiją pasitaikius pirmai progai. Be kitų rūpesčių, mus čia iš Džordžijos, kur sudužus laivui pirmąsyk įkėlėm koją į Ameriką, atvijo ir žinia, kad Čarlstone inkarą išmetusi „Gražioji Marija“.

Mums traukiant pro smuklę, laukan išėjo nevalyva bufetinė, nešina pamazgų dubeniu. Pamačiusi Džeimį ji sustojo, atrėmė dubenį į klubus, kilstelėjo jam antakį ir rūgščia mina išsišiepė. Jis pražingsniavo į ją nė nedirstelėjęs, nes galvojo vien apie tikslą. Moteris atlošė galvą, šliūkstelėjo paplavas ant kiaulės, miegančios prie laiptų, ir nėrė į vidų.

Džeimis stabtelėjo ir, prisidengęs akis, nužvelgė aukštai stirančius laivų stiebus. Kai priėjau, jis nesąmoningai timpltelėjo bridžių priekį, kad ne taip veržtų. Paėmiau jam už rankos.

– Ar šeimos brangenybės vis dar saugios? – sumurmėjau.

– Nesmagus jausmas, bet jos saugios, – patikino Džeimis. Raukydamasis papešė už praskiepo varstelio. – Gal būtų buvę geriau jas paslėpti savo sėdynėje.

– Geriau tavo slėptuvė nei mano, drauguži, – nusišypsojau. – Dar imčiau ir surizikuočiau jas nugvelbti.

Šeimos brangenybės buvo tikras išsigelbėjimas. Į Džordžijos pakrantę mus atbloškė uraganas, šlaputėlius, nuskurusius ir be skatiko kišenėje. Teturėjom saują didžiulių vertingų brangakmenių.

Vyliausi, kad „Gražiosios Marijos“ kapitonas gana palankus Džaredui ir priims Ijaną į laivą junga, nes kitaip kelionėje turėtume daug keblumų.

Iš tikrųjų Džeimio kapšiuke ir mano kišenėje glūdėjo nemažas turtas, bet praktiniu požiūriu brangakmeniai, kol negalėjom jų išmainyti, tebuvo paplūdimio akmenėliai. Užėmė nedaug vietos, juos galėjom vežiotis, deja, paversti pinigais buvo labai sunku.

Pietų kolonijose beveik visa prekyba vyko mainais, apsikeičiant kvitais ar sąskaitomis, išrašytomis turtingo prekybininko arba bankininko. Bet Džordžijoje klestinčių bankininkų tebuvo vienas kitas; o tokių, kurie norėtų įšaldyti pinigus pirkdami brangakmenius, pasitaikydavo dar rečiau. Pasiturintis ryžius auginantis ūkininkas, pas kurį gyvenom Savanoje, mus įtikinėjo retai laikęs rankoje du svarus gryniaisiais – ir visoje kolonijoje vargiai būtų radęs dešimt svarų auksu ir sidabru.

Be to, mums keliaujant į šiaurę akimis neapbrėpiamosose druskingose pelkėse ir pušynuose nebuvo jokių galimybių parduoti bent vieną brangakmenių. Čarlstonas buvo pirmas ganėtinai didelis miestas, kuriame netrūko prekeivių ir bankininkų, vylėmės, kad jie padės parduoti dalį mūsų įšaldyto turto.

Kažin ar vasarą Čarlstone kas nors ilgai lieka įšalęs, toptelėjo man. Prakaito upeliukai tekėjo per kaklą, lininiai marškiniai po liemene buvo šlaputėliai, susimurkšlinę ir prilipę prie kūno. Nedvelkė joks vėjas net prie pat uosto, o įkaitusios dervos, pašvinkusių žuvų ir suplukusių darbininkų dvokas dusinte dusino.

Norėdamas kaip nors atsidėkoti, Džėmis užsispyrė vieną brangakmenį padovanoti ponams Olivjė, nors tuodu ir prieštarravo. Tie geri žmonės mus priglaudė, kai sudužus laivui buvom išmesti kone ant jų durų slenksčio. Mainais už brangakmenį jie parūpino mums vežimą, du arklius, švarių drabužių kelionei šiaurėn, maisto ir davė šiek tiek pinigų.

Mano kišenėje žvangėjo, kas iš jų buvo likę: šeši šilingai ir trys pensai, ir tai buvo visas mūsų turtas grynaisiais.

– Čionai, dėde Džėimi, – atsigręžęs nekantriai paragino dėdę Ijanas. – Turiu tau ką parodyti.

– Ir kas tai? – paklausė Džėmis, braudamasis pro daugybę prakaituotų vergų, kraunančių dulkėtus džiovintų indigažolių gabalus į krovinių laivą, nuleidusį inkarą. – Ir kaip jį gavai, kad ir kas tai būtų? Juk tavo kišenėse švilpia vėjai?

– Jį išlošiau žaisdamas kauliukais, – atsklido balsas iš už aplenkto vežimo, kaupino grūdų, paties Ijano nematėme.

– Kauliukais! Ijanai, dėl Dievo meilės, tu negali lošti neturėdamas nė skatiko! – Nepaleisdamas mano rankos, Džėmis stūmėsi per žmones vydamasis sūnėną.

– Tu nuolatos tai darai, dėde Džėimi, – atšovė vaikis laukdamas mūsų. – Lošei visose smuklėse ir užėigos namuose, kur tik apsistodavom.

– Po galais, Ijanai, lošiau kortomis, ne kauliukais! Žinau, ką dariau!

– Aš taip pat, – atšovė Ijanas, patenkintas savimi. – Ir išlošiau, ar ne?

Džėmis užvertė akis į dangų, meldamas kantrybės.

– Vaje, Ijanai. Bet džiaugiuosi, kad grįžti namo, kol dar nespėjai prarasti galvos. Ar pažadi nelošti su jūreiviais? Laive nuo jų nepaspruksi.

Ijanui buvo nė motais; jis priėjo prie plaukuotos griuvenos, prižištos stora virve. Vaikis sustojo ir atsisuko, mostelėdamas į padarą prie kojų.

– Matote? Šuo, – išdidžiai pasakė.

Greitai atatupsta žengtelėjau už Džėimio, įsikirtusi jam į ranką.

– Ijanai, – paprieštaravau, – čia ne šuo. Vilkas. Perkūniškai *didelis* vilkas, ir, manau, turi nuo jo nešti kudašių, kol tau neiškando sėdynės.

Vilkas abejingai pakreipė ausį mano pusėn, bet aš jam pasirodžiau neįdomi, ir ausis trūktelėjo atgal. Jis toliau tupėjo, lekuodamas ir dūsuodamas iš karščio, didžiules geltonas akis įsmeigęs į Ijaną. Spoksojo taip įdėmiai, kad tas, kas nebuvo susidūręs su vilku, būtų pamanęs jį taip rodant ištikimybę. Deja, su tokio padaru jau buvau susitikusi.

– Tokie žvėrys labai pavojingi, – pasakiau. – Vos pažvelgę į tave puola.

Nepaisydamas mano žodžių, Džeimis pasilenkė ir ėmė apžiūrinėti žvėrį.

– Jis juk ne tikras vilkas?

Lyg ir susidomėjęs, Džeimis atkišo kumštį tariamam šuniui, siūlydamas pauostyti savo krumplius. Užsimerkiau manydama, kad jis tikrai liks be plaštakos. Neišgirdusi riksmo, atsimerkiau ir pamačiau jį, atsiklaupusį ant žemės ir vėpsantį į žvėries šnerves.

– Gražus padaras, Ijanai, – pagyrė Džeimis, bičiuliškai kasydamas padarui pasmakrę. Geltonos akys kiek prisimerkė: ar iš malonumo, sulaukus tokio dėmesio, ar – labiau tikėtina – žvėris lūkuriavo, kada galės nukąsti Džeimiui nosį. – Bet jis stambesnis už vilką, galva ir krūtinė didesnė, kur kas ilgesnės kojos.

– Jo motina – airių vilkogaudžio patelė, – nekantraudamas paaiškino Ijanas, pritūpęs prie Džeimio, glostydamas didžiulę pilkai rudą nugarą. – Stojus karščiui, ji nurūko į mišką, o grįžo su jaunikliu...

– Ak, taip, suprantu.

Džeimis geilų kalbą ėmė tyliai niūniuoti baisūnui, paėmęs jam už milžiniškų pėdų glostė gauruotų pirštų pagalvėles. Išlenkti juodi nagai buvo kokių dviejų colių. Žvėris prisimerkė, silpnas vėjelis kedeno tankų sprando kailį.

Pažvelgiau į Dankaną, šis kilstelėjo antakius, patraukė pečiais ir atsiduso. Jis nemėgo šunų.

– Džeimi, – pratariau.

– *Balach Boidheach** – pasakė Džeimis vilkui. – Argi tu ne gražuolis?

– Ir ką jis ėda? – paklausiau kiek per garsiai.

Džeimis liovėsi glostęs žvėrį.

– Ak, – pasakė ir su šiokiu tokiu gailėsčiu pažvelgė į geltoną kį padarą. – Ką gi, – jis atsistojo, nenoromis purtydamas galvą, – tavo tetulė teisi, Ijanai. Kuo ji šersim?

– Ai, su juo jokio vargo, dėde Džeimi, – nuramino Ijanas. – Susimedžioja grobį pats.

– Čia? – pasidairiau į sandėlius ir nutinkuotas parduotuves, išsirikiavusias už jų. – Ir ką gi jis medžioja? Mažus vaikus?

Ijanas truputį įsižeidė.

– Žinoma, ne, tetulyt. Jis gaudo žuvis.

Matydamas tris skeptiškus veidus, Ijanas atsiklaupė ir, abiem rankom suėmęs žvėries snukį, šiaip taip jį pražiodė.

– Tikrai! Prisiekiu, dėde Džeimi! Štai, pauostyk kvapą, sklandantį jam iš nasrų!

Džeimis įtariai nužvelgė dvi eiles įspūdingai tviskančių ilčių ir pasitrynė smakrą.

– Aš... ak, patikėsiu tavo žodžiu, Ijanai. Bet net jeigu yra taip, kaip sakai, dėl Dievo meilės, saugok savo pirštus, vaikine!

Ijano gniaužtai atsileido, ir didžiuliai nasrai kaukštelėdami užsišovė. Ant akmeninės krantinės ištiško seilės.

– Man nieko nenutiko, dėde, – linksmi pasakė Ijanas, į bridžius šluostydamasis ranką. – Jis tikrai man neįkąs. Jo vardas Rolas.

Džeimis krumpliais persibraukė viršutinę lūpą.

– Mmfm. Na ką gi, kad ir kuo jis vardu ir ką ėda, abejoju, ar „Gražiosios Marijos“ kapitonas bus toks malonus ir leis jį laikyti įgulos kajutėje.

Ijanas tylėjo, bet laiminga išraiška nedingo. Tiesą sakant, jis dar labiau nudžiugo. Džeimis dirstelėjo į jį, o pamatęs švytintį sūnėno veidą įsitempė.

– Ne, – pasibaisėjo jis. – O ne.

* Gražuolis draugužis (*geilų k.*).

– Taip, – tarė Ijanas. Liesą jo veidą perskėlė plati linksma šypsena. – Laivas išplaukė prieš tris dienas, dėde. Mes pavėlavom.

Džėmis kažką pasakė geilų kalbą, bet žodžių nesupratau. Dankanas buvo pasipiktinęs ir sukrėstas.

– Prakeikimas! – angliškai tarė Džėmis. – Po šimts velnių!

Jis nusivožė skrybėlę ir ranka smarkiai pasitrynė veidą. Buvo sukaitęs, susivėlęs ir baisiai suirzęs. Išsižiojo, mintyse pasakė tai, ką ketino, ir susičiaupė. Tada pirštais šiurkščiai persibraukė plaukus, trūktelėjo kaspina ir paleido gaurus.

Ijanas atrodė sumišęs.

– Atsiprašau, dėde. Pasistengsiu nepridaryti tau rūpesčių, tikrai pasistengsiu. Ir galiu dirbti; maistui užsidirbsiu.

Kai Džėmis pažvelgė į sūnėną, jo veidas sušvelnėjo. Sunkiai atsidusęs, paplekšnojo Ijanui per petį.

– Nesuprask manęs klaidingai, kad nenoriu tavęs, Ijanai. Žinai, labiausiai už viską norėčiau, kad būtum su manim. Bet, po paraliais, ką pasakytų tavo motina?

Ijano veidas vėl paraudo.

– Nežinau, dėde, bet ji tai pasakytų Škotijoje, ar ne? O mes čia.

Jis apkabino Rolą ir priglaudė. Šis gestas vilką, regis, nustebino, bet netrukus jis iškorė ilgą rausvą liežuvį ir žaviai palaižė Ijanui ausį. Ragauja, ar skanus, ironiškai pamaniau.

– Be to, – pridūrė vaikas, – ji puikiai žino – aš saugus; juk parašei jai iš Džordžijos, kad esu su tavim.

Džėmis išspaudė kreivą šypseną.

– Abejoju, kad tokia žinia ją iš tikrųjų nuramins ir paguos, Ijanai. Ji seniai mane pažįsta.

Jis atsiduso, vėl užsimaukšlino skrybėlę ir atsigręžė į mane.

– Man labai reikia išgerti, Sassenach, – tarė. – Susiraskim smuklę.

„Gluosnis“ skendėjo prieblandoje, gal jame ir būtų buvę vėsu, jei nebūtų buvę pilna žmonių. Suolai ir stalai buvo užsėsti žiopių, atėjusių paspoksoti į kartuves, ir jūreivių iš dokų, tad smuklėje buvo tvanku ir karšta kaip garinėje partyje. Įžengusi į alinę,

įtraukiau oro, tada greitai iškvėpiau. Tarsi būčiau kvėpavusi per nešvarių skalbinių gniužulą, įmirkusį aluje.

Rolas akimoju įrodė, ko vertas: perskyrė minią kaip Raudonąją jūrą, išdidžiai stypindamas per alinę, iššiepęs iltis ir be paliovos tyliai urgzdamas. Matyt, smuklėse jam buvo tekę lankytis ne sykį. Patenkintas, kad nuvijo lankytojus nuo kampinio suolo, susiraitė po stalu ir užsnūdo.

Pasislėpęs nuo saulės ir regėdamas prieš save didžiulį alavinį bokalą tamsiojo nesmarkiai putojančio elio, Džeimis greitai atgavo savitvardą.

– Turime dvi galimybes, – tarė jis, nuo smilkinių nusibraukdamas prakaituotus plaukus. – Kurį laiką galėtume pagyventi Čarlstone, kol rasime pirkėją bent vienam brangakmenių ir nupirksime Ijanui kelionės bilietą į kitą laivą Škotijon. Arba galime traukti šiaurėn į Baimės kyšulį ir tenai ieškoti laivo, išplaukiančio iš Vilmingtono ar Niu Berno.

– Sakyčiau, traukiam į šiaurę, – nedelsdamas tarė Dankanas. – Juk Baimės kyšuly turi giminaičių? Mintis, kad reikės ilgai trintis tarp svetimų, man atgrasi. Be to, tavo gentainiai pasirūpintų, kad nebūtume nei apgauti, nei apvogti. O čia... – Jis kilstelėjo petį, vaizdžiai rodydamas į mus supančius ne škotų kilmės – ir, akivaizdu, suktus – žmones.

– Ak, varom į šiaurę, dėde! – skubiai sušuko Ijanas, Džeimiui nė nespėjus atsakyti Dankanui, ir rankove nusišluostė elio putų ūsiukus. – Kelionė gali būti pavojinga, tad jums reikės dar vieno žmogaus apsaugai, ką?

Džeimis paslėpė veidą už bokalo, bet sėdėjau arti, todėl pajutau, kaip jį nukrėtė šiurpulys. Jis iš tikrųjų labai mylėjo sūnėną. Bet turėjo pripažinti, kad Ijanui nuolat kas nors nutinka. Dažniausiai ne dėl jo kaltės, bet jis vis tiek gebėdavo įsivelti į bėdas.

Prieš metus vaikį buvo pagrobę piratai ir, stengdamiesi jį išgelbėti, aplinkiniais ir dažnai pavojingais keliais atsidūrėm Amerikoje. Pastaruoju metu nieko neįvyko, bet supratau, kad Džeimis trokšta išsiųsti penkiolikmetį sūnėną į Škotiją pas motiną, kol neištiko rimtesnė bėda.

– Na... be abejo, Ijanai, – atsakė Džėmis, nuleisdamos bokalą. Jis uoliai vengė mano žvilgsnio, bet mačiau trūkčiojantį jo lūpų kamputį. – Labai padėtum, bet...

– Gal sutiktume raudonodžių indėnų! – išplėtęs akis šūktelėjo Ijanas. Jo veidas, jau įdegęs saulėje, švytėjo užplūdus tokiam maloniam lūkesčiui. – Arba žvėrių! Doktoras Šternas pasakojo, kad Karolinos tyrlaukiuose knibždėte knibžda piktų padarų: meškų, laukinių kačių, pavojingų pumų ir šlykščiai dvokiančių gyvūnų, kuriuos indėnai vadina skunkais!

Užspringau eliu.

– Kas jums, tetule? – Ijanas susirūpinęs pasilenkė per stalą.

– Nieko, – sušvokščiau, skarele šluostydamasi prakaitu srūvantį veidą. Nuo krūtinės nubraukiau užtiškusio elio lašus, kilstelėdama liemenės audinį nuo kūno ir vildamasi, kad tenai pateks šiek tiek oro.

Paskui pagavau Džেমio žvilgsnį, jis jau buvo susitvardęs, kad nesusijuoktų, veide susimetusi nerimo ir rūpesčio raukšlė.

– Skunkai nepavojingi, – sumurmėjau, dėdama ranką jam ant kelio.

Įgudęs ir bebaimis medžiotojas gimtosiose Aukštumose, Džėmis buvo linkęs apdairiai vengti nepažįstamos Naujojo Pasaulio gyvūnijos.

– Mmfm. – Rūpesčio raukšlės išsilygino, tik tarp antakių nepranyko. – Gal ir taip, bet ką pasakysi apie kitus žvėris? Kažin ar turėdamas tik šitą, – jis palietė didelį peilį makštyse prie diržo, – norėčiau susidurti su lokiu ar laukinių gauja?

Visą kelionę nuo pat Džordžijos Džėmis nerimavo, kad turim mažai ginklų, o Ijanui tauškiant apie indėnus ir žvėris jo mintys vėl ėmė suktis tik apie tai. Be Džেমio peilio, dar buvo nedidelis Fergiuso peiliukas, tinkamas virvei pjauti ir šakelėms prakurams ruošti. Štai ir visa mūsų ginkluotė. Ponai Olivjė neturėjo atliekamų šautuvų ar kardų.

Iš Džordžijos į Čarlstoną keliavom su būreliu ūkininkų, auginančių ryžius ir indigažoles. Visi buvo ginkluoti peiliais, pistoletais ir muškietomis, nes gabeno savo produktus į uostą, iš kurio

šie turėjo būti išplukdyti šiaurėn, į Pensilvaniją ir Niujorką. Jei susiruošim į Baimės kyšulį, būsim vieni vieni ir be ginklų. Niekaip neapsiginsime nuo tų, kas išnirs iš miškų tankmės.

Bet traukti į šiaurę spyrė rimtos priežastys, o viena jų – pinigų stygius. Baimės kyšuly įsikūrusi gausiausia visoje Amerikoje škotų kalniečių kolonija. Keliuose miesteliuose gyveno vien škotai, emigravę iš Škotijos per pastaruosius dvidešimt metų, kilus suirutei po Kulodeno mūšio. Tarp emigrantų buvo ir Džeimio giminaičių, kurie, žinojau, mielai mus priglaustų: suteiktų pastogę, lovą ir duotų laiko įsikurti šiame svetimame krašte.

Džeimis vėl išgėrė elio ir linktelėjo Dankanui.

– Ką gi, pritariu tau, Dankanai. – Jis atsilošė į smuklės sieną, atsainiai dairydamasis po pilnutėlį kambarį. – Ar nejauti į nugarą įremtų akių?

Mano nugara perbėgo šiurpulys, nors ja ir žliaugė prakaitas. Dankano akys kiek išsiplėtė, paskui prisimerkė, bet jis neatsigrėžė.

– Aha, – atsakė jis.

– Kieno tos akys? – paklausiau, gana nervingai dairydamasi.

Nemačiau nieko, kas būtų mumis domėjęsis, nors kas nors gal stebėjo slapčia; smuklėje šurmuliavo smarkokai įkaušę žmonės, per klegesį vos girdėjai, ką kalba arčiausiai sėdintieji.

– Niekas į mus nespokso, Sassenach, – atsakė Džeimis, pašnairavo į mane ir nusišypsojo. – Nesibaimink, pavojus mums negresia. Tik jau ne čia.

– Dar ne, – įsiterpė Inesas ir pasilenkė prisipilti dar vieno bokalo elio. – Juk supranti, Gavinui kartuvėse šuktelėjo Mak Duvas. Bus tokių, kurie atkreipė dėmesį: tas Mak Duvas – ne iš kelmo spirtas, – abejingai pridūrė jis.

– Ūkininkai, atkeliavę su mumis iš Džordžijos, jau bus pardavę savo atsargas ir dabar atsipūtę tikriausiai švenčia panašioje į šią vietosė, – pasakė Džeimis, įdėmiai spoksodamas į savo bokalo raštą. – Visi jie sąžiningi, bet žmonėms burnos neužkiši, Sassenach. O pasakojimas įdomus, ar ne? Žmonės, atblokšti uragano. Ir labai tikėtina, kad kuris nors žino, ką mes gabenam.

– Suprantu, – burbtelėjau, ir tikrai tam nedaug proto reikėjo.

Žmonės mumis susidomėjo, nes pažinojom nusikaltėlį ir nebegalime dėtis paprastais keliautojais. Jei brangakmenių pirkėjo paieškos užruks, o atrodo, kad taip ir bus, rizikuojam privilioti apskrių vagių arba atkreipti anglų valdžios dėmesį. Neviliojo nei viena, nei kita.

Džeimis paėmė bokalą, godžiai gurkštelėjo ir atsidusęs jį pastatė.

– Ne. Manau, užsibūti mieste neprotinga. Pasirūpinsim, kad Gavinas būtų deramai palaidotas, ir nakvynei susirasim saugią vietelę miške už miesto. Rytoj nuspręsim, ar liekam, ar iškeliuojam.

Mintis, kad dar kelias naktis teks praleisti miške – su skunkais ar be jų, neguodė. Suknelės nebuvau nusivilkusi jau aštuonias dienas, tik mums stabtelėjus netoli kokio upelio apsiplaudavau slaptas kūno vieteles.

Troškau atsigulti į tikrą lovą, tegul ir apniktą blusų, ir gauti progą nusigremžti savaitės kelionės purvą. Vis dėlto Džeimis buvo teisus. Atsidusau liūdnai žiūrėdama į rankovės apkraštą, papildusį ir purviną nuo ilgo dėvėjimo.

Ūmai atsilapojo smuklės durys, atitraukdamos mane nuo minčių, ir į sausakimšą kambarį įsiveržė keturi raudonšvarkiai kareiviai. Uniformuoti nuo galvos iki kojų, iš muškietų styrojo durtuvai, aiškiai čia užsuko ne elio išgerti ar kauliukais pažaisti.

Du kareiviai skubiai apėjo ratu kambarį, dirščiodami po stalais, vienas dingo virtuvėje už kambario. Ketvirtas budėjo prie durų, blyškiomis akimis nužiūrindamas žmones. Jo žvilgsnis stabtelėjo ties mūsų stalu ir trumpam įsmigo į mus spėliodamas, bet paskui nukrypo į kitus, be paliovos kažko ieškodamas.

Išoriškai Džeimis laikėsi ramiai, lyg niekur nieko gurkšnojo elį, bet man nepraslydo pro akis, kad jo plaštaka pamažu susigniaužė į kumštį. Dankanas tvardėsi prasčiau, todėl nulenkė galvą, norėdamas paslėpti miną. Raudonšvarkio akivaizdoje laisvai nesijaučia joks vyras, ir dėl svarių priežasčių.

Bet kitų smuklės lankytojų pasirodę kareiviai netrikdė. Grupelė dainininkų, susibūrusių kampe prie židinio, vėl užtraukė nepabaigiamą dainą „Pripilk visas taures“, o tarp bufetininkės ir poros pameistrių įsiplieskė audringas ginčas.

Nieko nepešęs, iš virtuvės grįžo kareivis. Nemandagiai peržengęs žaidėjų kauliukus ant židinio pado, priėjo prie bendrų, jau stoviniuojančių prie durų. Kareiviams braunantis iš smuklės, vidun įsispraudė liekna Fergiuso figūrėlė, jis prisiplojo prie durų staktos, kad jo neužgautų švytuojančios alkūnės ir muškietų buožės.

Vieno kareivio akys užkliuvo už metalo ir smalsiai susmigo į kablį, kuris Fergiusui atstojo prarastą kairę ranką. Jis aštriai perbedė Fergiusą, bet paskui užsimetė ant peties muškietą ir nuskubėjo įkandin draugų.

Fergiusas atsiyrė per minią ir klestelėjo ant suolo šalia Ijano. Buvo įkaitęs ir suirzęs.

– Tas kraugerys *salaud**, – tiesiai be įžangų rėžė.

Džeimio antakiai šovė į viršų.

– Kunigas, – paaikšino Fergiusas. Čiupęs bokalą, kurį jam pastūmė Ijanas, puolė maukti, liesas kaklas gokčiojo, kol bokalas buvo ištuštintas. Pastatęs jį, sunkiai iškvėpė ir sėdėjo markstydamasis jau kur kas laimingesnis. Atsiduso ir nusišluostė burną. – Už tai, kad žmogus būtų palaidotas kapinėse prie bažnyčios, lupa dešimt šilingų, – pasakė. – Aišku, Anglikonų bažnyčia; katalikų čia nėra. Šlykštus lupikautojas! Žino, kad neturim iš ko rinktis. Vargu ar kūnas laikys iki saulėlydžio. – Jis pasikišo ranką po kaklaskare ir nuo sprando atplėšė susiglamžiusią nuo prakaito medvilnę, paskui kelis kartus vožė kumščiu į stalą, norėdamas atkreipti padavėjos, kuri dėl nuolatinių lankytojų spūsties jau buvo nusivariusi nuo kojų, dėmesį. – Tam nutukusiam paršui pasakiau, kad tu spręsi, ar sumokėsi jam, ar ne. Juk galėtume jį palaidoti ir miške. Bet tada mums reikėtų nusipirkti kastuvą, – raukydamasis pridūrė jis. – Tie gobšūs miestelėnai žino, kad mes svetimšaliai, jei galės, atims iš mūsų paskutinį skatiką.

Paminėdamas paskutinį skatiką, jis buvo rizikingai arti tiesos. To, ką turėjau, pakaktų nusipirkti padoraus maisto ir juo apsirūpinti kelionei į šiaurę; gal dar liktų kelioms naktims na-

* Niekšas, nenaudėlis, šunsnukis (*pranc.*).

kvynės namuose. Bet tai ir viskas. Mačiau, kaip Džeimio akys laksto po kambarį, jis suko galvą, kaip prasimanyti pinigų lošiant kauliukais arba kortomis.

Geriausi lošėjai – kareiviai ir jūrininkai, bet alinėje jų sėdėjo vos keletas: matyt, beveik visa įgula griozdžia miestą ieškodama bėglio. Viename kampe būrelis vyrų garsiai ir smagiai šnekėjosi, palinkę virš ąsočių brendvynio; du iš jų dainavo, veikiau, mėgino, ir jų pastangos linksmino bičiulius. Juos pamatęs, Džeimis vos linktelėjo ir vėl atsigręžė į Fergiusą.

– Ir kur padėjai Gaviną? – paklausė Džeimis.

Fergiusas įgaužė petį.

– Paguldžiau į vežimą. Jo drabužius išmainiau su skudurininke į įkapes, be to, suderėjau, kad numazgotų kūną. – Jis šyptelėjo Džeimiui. – Nesijaudinkit, milorde; jis atrodo visai padoriai. Bent dabar, – pridūrė prie lūpų keldamas pilną bokalą elio.

– Vargšas Gavinas. – Dankanas Inesas kilstelėjo bokalą, pagerbdamas kritusį bendražygį.

– *Slàinte**, – atsakė Džeimis ir pakėlė savo bokalą. Tada jį padėjo ir atsiduso. – Jam nepatiktų būti palaidotam miške, – tarė.

– Kodėl? – pasiteiravau, pagauta smalsumo. – Nemanau, kad jam būtų svarbu, kur bus pakastas.

– Ak, ne, mes negalime šitaip pasielgti, ponias Klere. – Dankanas kategoriškai krestelėjo galvą. Šiaip buvo santūrus žmogus, todėl ūmai prasiveržę jausmai mane nustebino.

– Jis bijojo tamsos, – tyliai pasakė Džeimis. Atsisukau ir įsmeigiau į jį akis, o jis man kreivai šyptelėjo. – Su Gavinu Heizu gyvenau beveik tiek pat, kiek su tavim, Sassenach, ir kur kas ankštesnėse patalpose. Jį puikiai pažinojau.

– Taip, jis bijojo būti vienas tamsoje, – įsiterpė Dankanas. – Jį baisiausiai gąsdino *tannagach* – dvasios. Pailgame, liūdname jo veide klajojo žvilgsnis, nukreiptas į prisiminimus, ir supratau, kad jis mena kalėjimo kambarį, kurioje sėdėjo kartu su Džeimiui, Gavinu Heizu ir dar keturiasdešimčia kitų vyrų jiems prailgusius

* į sveikatą (*geily k.*).

trejus metus. – Prisimeni, Mak Duvai, kaip vieną naktį jis mums pasakojo apie susidūrimą su *tannasq**?

– Prisimenu, Dankanai. O, kad galėčiau tai pamiršti. – Džėmis suvirpėjo, nors smuklėje buvo karšta ir tvanku. – Po jo pasakojimo pusę nakties nesudėjau bluosto.

– O ką jis pasakojo, dėde? – Ijanas, parimęs virš puodelio su eliu, spoksojo apvaliomis akimis. Skruostai nuraudę, šlapi, kaklaskarė susiglamžiusi nuo prakaito.

Džėmis mąsliai ranka persibraukė burną.

– Aukštumose buvo vėlyvas šaltas ruduo, tarpas, kai keičiasi metų laikai ir nusistovėjęs oras pranašauja, kad žemė sutirtės nuo atslenkančio speigo, – ėmė pasakoti jis. Patogiai įsitaisęs ant suolo, atsilošė rankoje laikydamas bokalą elio. Kreivai šyptelėjo ir timptelėjo kaklo raukšlę. – Ne taip, kaip dabar, ar ne? Tą vakarą Gavino sūnus parvarė karves, bet vienos stigo. Vaikinas gyvulio ieškojo kalvose, duburiuose, niekur nerado. Todėl Gavinas pristatė sūnų pamelžti kitas dvi karves, o pats leidosi ieškoti dingusios.

Džėmis lėtai tarp delnų sukiojo alavinį bokalą, stebeilydamas į tamsų elį, tarsi jame regėtų aukštas, juodas kaip naktis Škotijos viršukalnes ir ūką, plevenantį virš rudeninių tarpeklių.

– Jis kiek paėjęs, ir trobelė už nugaros išnyko. Kai atsigręžė, nebematė šviesos, spingsinčios lange, nebuvo girdėti jokio kito garso, tik ūzavo ir virkavo vėjas. Buvo šalta, bet jis slinko toliau, maknodamas per purvą ir viržyną, po batais trąkšint ledui. Iš miglos išnirio nedidelė giraitė, ir Gavinas, manydamas, kad karvė gal prisiglaudė po medžiais, patraukė giraitės link. Pasak jo, tenai augo beržai, visi jau be lapų, bet šakos buvo suaugusios, ir jis turėjo palenkti galvą, kad pralįstų. Žengęs kiek toliau, pamatė, kad tai visai ne giraitė, o medžių ratas. Medžiai didingi, aukšti, augantys vienodu atstumu, o tarp jų želiantys žemesni medeliai sudarė šakų sieną. To rato viduryje stūksojo akmenų piramidė.

Smuklėje buvo labai karšta, bet pasijutau, lyg per mano sturburą būtų slydęs tirpstantis ledokšnio gabalėlis. Akyse regėjau

* Vaiduokliai (*geilų k.*).

senovines akmenų piramides Aukštumose, ir man jos pasirodė šiurpokos net ryškioje dienos šviesoje.

Džėmis siurbtelėjo elio ir nusišluostė prakaito srovelę, tekančią smilkiniu.

– Gavinas pasijuto keistai. Nors ta vieta jam, kaip ir visiems, buvo žinoma, ją lenkdavo iš tolo. Vieta tikrai buvo keista. O tvyrant tamsai ir spaudžiant šaltukui, atrodė dar klaikiau negu dieną. Senovinė piramidė stūksojo sukrauta iš uolų nuolaužų ir buvo apdėta akmenimis. Jis atsidūrė prieš juodą kapo angą. Suprato, kad tai vieta, į kurią žmogui, neturinčiam galingo amuleto, nevalia kelti kojos, jam taip pat. Ant kaklo turėjo pasikabinęs tik medinį kryželį. Todėl jį suspaudęs persižegnojo ir nusigręžęs nuspūdino šalin. – Džėmis nutilo, norėdamas atsigerti elio. – Bet kai Gavinas nutolo nuo giraitės, už nugaros išgirdo žingsnius.

Pamačiau, kaip Ijanas nurijo seilę ir gerklėje šoktelėjo Adomo obuolys. Jis nejučiomis apkabino puodelį su eliu, akis įsmeigęs į dėdę.

– Gavinas nesidairė atgal, – toliau pasakojo Džėmis, – nė nestojo. O žingsniai neatsilikdami sekė jam iš paskos. Jis klampuoja per durpes, prisisunkusias vandens, tokio šalto, kad buvo apsitraukusios ledo plutele. Girdėjo, kaip po kojomis traška durpės ir pokši lūžtantis ledas už nugaros. Jis nepaliovė ejęs šaltą, tamsią naktį, žvelgdamas į priekį, ar neišvys žiburėlio, spingsinčio trobelės lange, kur žmona buvo pastačiusi žvakę. Šviesos vis nebuvo matyti, ir jis ėmė baimintis, kad pasiklydo tarp viržių ir tamsių kalvų. Visą tą laiką jį persekiojo žingsniai, garsiai aidėdami ausyse. Galų gale nebeištvėrė ir, sugriebęs kryžių ant kaklo, atsisuko garsiai šaukdamas, ketindamas pažvelgti į akis persekiotojui.

– Ir ką išvydo? – Ijano vyzdžiai, tamsūs nuo elio ir iš nuostabos, išsiplėtė. Džėmis dirstelėjo į vaikį, paskui – į Dankaną, jam linktelėdamas, kad šis toliau pasakotų istoriją.

– Anot jo, tai buvo pavidalas, panašus į žmogaus, tačiau be kūnis, – tyliai tarė Dankanas. – Visas baltas, tarsi iš miglos. Bet ten, kur turėtų būti akys, žiojėjo didžiulės skylės. Tuštutėlės, juodos, bauginančios, regis, iš kūno galinčios išsiurbti sielą.

– Bet Gavinas toliau laikė kryžių prieš veidą, garsiai melsdamasis švenčiausiajai Mergelei. – Džeimis vėl susikaupęs pasakojo palinkęs, o nuo blausios ugnies šviesos profilis atrodė auksinis. – Būtybė nepriartėjo nė per žingsnį, tik stovėjo ir žiūrėjo į jį. Tada Gavinas ėmė trauktis atatupstas, nedrįsdamas vėl nusigręžti. Jis ėjo atbulas, klupiniudamas, slyščiodamas, baimindamasis, kad bet kurią akimirką užsiliepsnos arba nugarmės nuo stataus skardžio ir nusisuks sprandą, bet dar labiau bijojo atsukti tam šaltam pavidalui nugarą. Jis nežinojo, kaip ilgai slenka, tik juto virpančias iš silpnumo kojas, kol galop išvydo migloje žybčiojančią švieselę. Savo trobelę ir jos lange degančią žvakę. Apsidžiaugęs suriko ir pasuko prie durų, bet šalta būtybė negaišdama prasklendė pro jį ir pastojo jam kelią.

Žmona lūkuriavo Gavino ir, išgirdusi vyro riksmą, tučtuojau nuskubėjo prie durų. Gavinas jai šuktelėjo, kad susimildama neitų laukan, o griebtų amuletą ir nubaidytų *tannasq*. Ji žaibiškai stvėrė puodą iš palovio ir mirtos šakelę, perrištą raudonu ir juodu siūlu, su ja laimindavo karves. Tada apšlakstė durų staktą vandeniui, o šaltas pavidalas pašoko aukštyn ir apžergė durų sąramą. Gavinas pralėkė po juo, užsklendė duris ir prastovėjo žmonos glėby iki aušros. Jie degino žvakę kiaurą naktį, o ir vėliau Gavinas Heizas nebeišeidavo iš namų po saulės laidos iki pat tos dienos, kai iškeliavo kautis už princą Tearlachą.

Kai Džeimis baigė pasakojimą, atsiduso net Dankanas, nors buvo jį girdėjęs. Ijanas persižegnojo, paskui droviai apsidairė, bet, regis, niekas to nepastebėjo.

– Dabar Gavinas iškeliavo į tamsybes, – tyliai tarė Džeimis. – Tačiau neleisim jam atgulti į nepašventintą žemę.

– Ar jie rado tą karvę? – paklausė kaip visada praktiškas Fergusas.

Džeimis kilstelėjo antakį Dankanui, o šis atsakė:

– O taip, rado. Kitą rytą. Vargšo gyvulio kanopos buvo ap-
lipusios purvu ir akmenėliais, jo žvilgsnis buvo pamišėliškas,
snukis apsiputojęs, šonai apdraskyti. – Jis pažiūrėjo į mane, tada
akys vėl nukrypo į Fergusą. – Pasak Gavino, – aiškino jis, –
karvė atrodė taip, lyg būtų nurisnojusi pragaran ir grįžusi atgal.

– Dievulėli. – Ijanas godžiai mauktelejo elio, aš taip pat.

Kampe sėdintys užautojai mėgino užtraukti „Kapitoną Griaustinį“, bet kaskart nutildavo, bejėgiškai prapliupdami juoku.

Ijanas pastatė puodelį ant stalo.

– O kas nutiko jiems? – pasiteiravo susirūpinęs. – Gavino žmonai ir sūnui?

Džeimio akys susidūrė su manosiomis, ir jo ranka palietė man šlaunį. Be žodžių supratau, kuo viskas baigėsi Heizų šeimai. Jei ne Džeimio drąsa ir užsispyrimas, tikriausiai tokio pat likimo būtume sulaukusios ir mudvi su Briana, mūsų dukterimi.

– To Gavinas taip niekada ir nesužinojo, – tyliai atsakė Džėmis. – Niekas daugiau negirdėjo apie žmoną. Gal mirė iš bado arba buvo išvaryta į šaltį numirti. Gavino sūnus kovėsi su juo Kulodeno mūšyje. Vos į mūsų kamerą pakliūdavo žmogus, tenai kovėsis, Gavinas puldavo jo klausinėti: „Ar nematei drąsaus jaunuolio Arčio Heizo, maždaug tokio ūgio? – Jis nesąmoningai atmatavo nuo grindų maždaug penkias pėdas, mėgdžiodamas Heizą. – Maždaug penkiolikos metų vaiko, su žalia languota skraiste ir nedidele paaukuota sege.“ Bet neatsirado nė vieno, kuris būtų jį regėjęs, ir niekas nematė jo, kritusio mūšyje ar sėkmingai pabėgusio.

Džėmis gurkstelėjo elio, įbedęs akis į britų karininkus, ką tik įsitaisiusius kampe. Lauke jau buvo tamsu, ir jie aiškiai buvo nebe tarnyboje. Nuo tvankumo odinės jų apykaklės buvo prasegtos, ginklai žibėjo po švarkais tik prie perpetės diržo. Prieblandoje karininkai atrodė kone juodi, tik ten, kur juos nutvieksdavo židinio liepsnos, plykstelėdavo raudoni lopai.

– Kartais jam sužibdavo viltis, kad jo vaikas gal paimtas į nelaisvę ir ištremtas, – pasakė Džėmis. – Kaip jo brolis.

– Juk tai, be abejonės, turėtų būti užfiksuota dokumentuotose? – įsiterpiau. – Ar jie sudarinėjo – sudarinėja – sąrašus?

– Sudarinėjo, – atsakė Džėmis, vis dar nenuleisdamas akių nuo karininkų. Jo lūpos kamputį išlenkė kandi šypsena. – Toks sąrašas išgelbėjo mane po Kulodeno mūšio, kai jie, norėdami mane sušaudyti, paklausė pavardės, neva reikia ją įtraukti į sąrašą.

Deja, Gavinas negalėjo pamatyti anglų sudarytų žuvusiųjų sąrašų. O jeigu ir būtų galėjęs išsiaiškinti, tikriausiai nebūtų to daręs. – Jis žvilgtelėjo į mane. – Ar norėtum žinoti tokią tiesą apie savo vaiką?

Papurčiau galvą, ir jis šyptelėjo, spausdamas man ranką. Šiaip ar taip, mūsų duktė saugi. Jis paėmė bokalą ir, išgėręs iki dugno, pamojo padavėjai.

Mergina atnešė valgio, bet laikėsi nuo stalo gana atokiai vengdama Rolo. Žvėris tysojo nė nekrustelėdamas po stalu, iškišęs iš po jo galvą, man ant kojų uždėjęs didžiulę, gauruotą uodegą, bet geltonos akys buvo plačiai atmerktos ir viską stebėjo. Jos įdėmiai sekiojo merginą ir susinervinusi ji ėmė trauktis, nenuleisdama akių nuo žvėries, kol atsidūrė ten, kur jos nebūtų pasiekę grėsmingi dantys.

Tai matydamas, Džeimis įtariai žvilgtelėjo į šunį.

– Jis alkanas? Gal paprašyti, kad jam atneštų žuvies?

– Ai, ne, dėde, – nuramino Ijanas. – Rolas pasigauna žuvų.

Džeimio antakiai šovė aukštyn, bet jis tik linktelėjo ir, nepatikliai šnairuodamas į Rolą, nuo padėklo paėmė pusdubenį su keptomis austrėmis.

– Kaip gaila. – Dankanas jau buvo gerokai įkaušęs. Sėdėjo atsidrėbęs į sieną, o berankis jo petys buvo išsišovęs aukščiau, todėl vyras panėšėjo į keistą kuprių. – Šaunus tas Gavinas buvo, o sulaukė apgailėtinos baigties! – Jis liūdnai papurtė galvą, pirmyn atgal siūbuodamas virš bokalo su eliu, lyg laidotuvių varpo šerdis. – Nebėra šeimos, kuri jo gedėtų, vienui vieno atblokšto į laukinių kraštą, pakarto tarsi koks baisus nusikaltėlis ir įmesto į nešventintą kapą. Jam net nesugiedota, kaip dera, gedulinga giesmė! – Jis paėmė bokalą, bet sunkokai rado kelią prie burnos. Siurbtelėjęs didžiulį gurkšnį, pastatė bokalą, šis dusliai bilstelėjo. – Na, jam turėtume sugiedoti *caithris**! – Karingas Dankano žvilgsnis įsmigo į Džeimį, tada nukrypo į Fergiusą ir galop į Ijaną. – Kodėl gi ne?

* Budėjimas prie mirusiojo per naktį arba gedulinga giesmė, kurioje prisimenamas mirusiojo gyvenimas (*geilų k.*).

Džeimis nebuvo girtas, bet jau kiek įkaušęs. Jis išsiviepė Dankanui ir kilstelėjo bokalą, reikšdamas pagarbą.

– Iš tikrųjų, kodėl gi ne? – tarė. – Tik ją giedosi tu, Dankanai. Kiti nepažinojo Gavino, o aš esu prastas giedotojas. Bet pritarsiu tau riksmu.

Dankanas pritariamai linktelėjo, mus nuverdamas krauju pasrūvusiomis akimis. Staiga, be jokio įspėjimo, atlošė galvą ir baisiai sustugo. Pašokau, į skraitą šliūkstelėdama pusę bokalo. O Ijanas ir Fergusas, jau ne kartą girdėję gedulingas geilų giesmes, nė nemirktelėjo.

Kambaryje subildėjo atstumiami suolai, visi vyrai sunerimę stryktelėjo ant kojų čiupdami už pistoletų. Bufetininkė, išsprogičiusi akis, persisvėrė per užtvarą. Rolas šaižiai sulijo ir apsidairė šiepdamas dantis.

– *Tha sinn cruinn a chaoidh ar caraid, Gabhainn Hayes*, – suriaumojo Dankanas šiurkščiu baritonu.

Šiek tiek mokėjau geilų, todėl supratau, ką gieda: „Susirinkom čia apverkti ir apraudoti dangun išėjusio savo draugo Gavino Heizo!“

– *Èisd ris!* – atitarė Džeimis.

– *Rugadh e do Sheumas Immanuel Hayes agus Louisa N'ic a Liallainn an am baile Chill-Mhartainn, ann an sgìre Dhun Domhnuill, anns a bhliadhnaseachd ceud deug agus a haon!* – Jis gimė Simaisui Emanueliui Heizui ir Luizai Maklelan Kilmartino kaimė, Dodanilo parapijoje, tūkstantis septyni šimtai pirmaisiais mūsų Viešpaties metais!

– *Èisd ris!* – prie giesmės prisidėjo ir Fergusas su Ijanu, jų šūksnį išversčiau maždaug taip: „Išgirsk jį!“

Rolui, regis, visai nerūpėjo nei posmai, nei pasikartojanti eilutė; ausis buvo suskliautęs, o iš geltonų akių telikę plyšiukai. Ijanas ramindamas pakasė jam galvą, ir jis vėl atsigulė, tyliai urgdamas vilkų keiksmus.

Publika, supratusi, kad negresia joks smurtas, be to, jai jau buvo įkyrėję klausytis nedarnių girtų balsų kampe, patogiai įsitaikė pasimėgauti reginiu. Kol Dankanas plūkėsi, skelbdamas

vardus visų avių, kurias laikė Gavinas Heizas prieš palikdamas ūkelį ir iškeldamas paskui savo dvarininką į Kulodeną, daugelis žmonių, susibūrusių prie stalų, pakiliai dėjosi prie giesmės, chorą šūkčiodami *Èisd ris!* trunkydami bokalus į stalus ir visai nepaisydami, kas giedama, o tai gal buvo netgi gerai.

Dankanas, kaip niekad girtas, įbedė piktą žvilgsnį į karininkus prie gretimo stalo. Jo veidu sruvo prakaitas.

– *A Shasunnaich na galladh, 's olc a thig e dhuibh fanaid air bàs gasgaich. Gun toireadh an diabhul fhein leis anns a bhàs sibh, dìreach do Fhirinn!* – Nirtūs sasenachų šunys, negyvėlių ėdikai! Jūs, apnikti blogio, juokiatės ir džiūgaujate, mirus narsiam žmogui! Tegu šėtonas griebia jus mirties valandą ir nudangina tiesiai į pragarą!

Po šių žodžių Ijanas pablyško, o Džeimis prisimerkęs nuvėrė Dankaną, bet vis tiek drauge su minia iš visų plaučių rėkė: *Èisd ris!*

Fergusas, įkvėptas pavyzdžio, atsistojo ir perleido skrybėlę per žmones, o šie, apsvaigę nuo elio ir jaudulio, dosniai bėrė į ją variokus, mokėdami už jiems suteiktą ypatingą garbę prisidėti prie smerktino giedojimo.

Galėjau išgerti ne mažiau už čia sėdinčius vyrus, bet mano pūslė buvo kur kas mažesnė. Atsistojau svaigstančia nuo triukšmo, dūmų ir alkoholio galva, pamažu išlindau iš už stalo ir, prasirovusi per žmones, iššlitiniavau į gryną ankstyvo vakaro orą.

Šutra ir tvankumas nebuvo atlėgę, nors saulė seniai nusileidusi. Vis dėlto lauke buvo gaiviau, pakvėpuoti oru buvo išslinkę dar keli žmonės.

Nusilengvinusi atsisėdau ant smuklės trinkos su alaviniu boku rankoje ir ėmiau giliai kvėpuoti. Giedrą vakarą virš uosto pakraščio ryškiai spindėjo sidabrinis pusmėnulis. Netoliese stovėjo mūsų vežimas, bet pro smuklės langus srūvant šviesai mačiau tik jo apybrėžas. Jame turbūt gulėjo suvyniotas įkapėse Gavino Heizo kūnas. Vyliausi, kad jam patiko jo *caithris*.

Smuklėje Dankanas baigė giesmę. Jau skaidrus tenoras, virpantis nuo alkoholio, bet vis tiek malonus, ringavo pažįstamą melodiją ir permušė žmonių klegesį.

*Anakreontui rojuje, kur sėdi didžiai džiūgaudamas,
Keli harmonijos sūnūs nusiuntė prašymą,
Kad jis būtų jų įkvėpėjas ir globėjas!
Iš linksmuolio senolio graiko atskriejo atsakymas:
„Balsas, smuikas ir fleita,
Nebetylėkit!
Paskolinsiu jums savo vardą ir įkvėpsiu veikti.“**

Giesmininko balsas skausmingai užlūžo ties žodžiais „balsas, smuikas ir fleita“, bet jis toliau garsiai dainavo, nepaisydamas publikos juoko. Kreivai šyptelėjau, jam užplėšus paskutinį posmą:

*„Be to, patarsiu, kaip apipinti
Veneros mirta Bakcho vynmedį!“*

Kilstelėjau bokalą, pagerbdama palaikus ant ratų, tyliai kartodama paskutinių dainininko eilučių melodiją.

*Ak, sakyk, ar dar plazda toji žvaigždėm spindinti vėliava
Virš laisvo krašto ir narsuolių namų?*

Išgėrusi bokalą iki dugno, ramiai sėdėjau laukdama, kol laukan išeis vyrai.

* Oficiali Anakreonto draugijos, XVIII a. mėgėjų muzikantų džentelmenų klubo Londone, daina. Graikų poeto Anakreonto eilėraščiai vadinami anakreontais.

Susiduriame su vaiduokliu

– DEŠIMT, VIENUOLIKA, DVYLIKA... ir du, ir šeši... svaras, aštuoni šilingai, šeši pensai, du fatingai! – Fergiusas ceremoningai įmetė paskutinę monetą į drobinį maišelį, tvirtai užtraukė virvelę ir padavė jį Džeimiui. – Dar trys sagos, – pridūrė, – bet aš jas pasilikau, – paplekšnojo per švarko šoną.

– Ar susitarei su šeimininku dėl maisto? – paklausė manęs Džeimis, rankoje sverdamas kapšėlį.

– Taip, – patikinau jį. – Man liko keturi šilingai ir šeši pensai. Ir dar tai, ką surinko Fergiusas.

Šis droviai šyptelėjo, kvadratiniai balti jo dantys žybtelėjo blausioje šviesoje, krintančioje pro smuklės langą.

– Tada turime pinigų laidotuvėms, – pasakė jis. – Ar mesjė Heizą vešim pas kunigą dabar, ar palauksim ryto?

Džeimis susiraukęs pažvelgė į vežimą, tyliai stovintį užieigos kiemo pakrašty.

– Tikriausiai šią valandą pastorius jau miega, – tarė jis dirstelėdamas į tekantį mėnulį. – Bet...

– Jo kartu nesivežčiau, – įsiterpiau. – Nenoriu būti žiauri, – pridūriau, atsiprašydama vežimo. – Bet jei ketiname miegoti miške, tas... hm... kvapas...

Smarvė dar nerietė nosies, bet, nutolus nuo dūmais trenkiančios smuklės, jau užuodei aiškų dvoką, sklindantį iš vežimo. Mirtis nebuvo lengva, be to, ir diena pasitaikė karšta.

– Tetulė Klerė teisi, – pasakė Ijanas, krumpliais braukdamas panosę. – Juk nenorim privilioti žvėrių.

– Negalime palikti Gavino čia! – paprieštaravo Dankanas, papiktintas tokios minties. – Negi paguldysim jį ant užieigos namų slenksčio, suvyniotą į įkapes, tarsi kokį pamestinuką vys-

tykluose? – Jis pavojingai lingavo, nes alkoholis jau veikė, ir šiaip jis sunkiai išlaikydavo pusiausvyrą.

Mačiau, kaip Džeimio burna sutrūkčiojo iš smagumo, baltai mėnesienai šviečiant į aštrią kaip peilis jo viršunosę.

– Ne, – tarė Džeimis. – Čia jo nepaliksime. – Jis iš rankos į ranką metė maišelį, šis tyliai žvangėjo, paskui nusprendęs įsikišo jį į švarko kišenę. – Mes jį palaidosim. Fergiusai, gal nudrožtum į arklides ana ten ir kuo pigiau nupirtum kastuvą?

Trumpa kelionė iki bažnyčios tykiomis Čarlstono gatvėmis buvo ne tokia ori ir iškilminga, kokios dažniausiai būna laidotuvių procesijos. Dankanas užsimetė negyvėlį lydėti kartodamas paveikiausias gedulingos giesmės vietas.

Džeimis važiavo lėtai, kartais šūktelėdavo, paragindamas arklius; Dankanas svirduliavo šalia kinkinio ir kimiai giedojo, įsikibęs į apynasrio apygalvį, o Ijanas prilaikė kitą gyvulį, kad nepasileistų lėkti. Mudu su Fergiusu susikaupę pagarbiai slinkom paskui vežimą. Fergiusas nešėsi ką tik nupirtą kastuvą ir murmėjo baisias pranašystes: tikriausiai visą naktį pratupėsime cypėje, kad drumsčiame Čarlstono ramybę.

Bažnyčia stūksojo tyloje gatvėje, kiek toliau nuo namų. Gerai, išvengsim smalsių akių, bet kapinaites prie bažnyčios klojo baugi tamsa, juodumos neskrodė jokia žibinto ar žvakės liepsnelė.

Virš vartų sviro didžiulės magnolijos odiškais lapais, nuleipusiais nuo alinamo karščio, o palei mūro sieną žaliavo pušys, dieną metančios šešėlį ir teikiančios pavėsį, tačiau naktį pro jas neprisiskverbė nei mėnesiena, nei žvaigždžių šviesa, todėl kapinėse buvo tamsu kaip... kriptoje.

Slenkant atrodė, kad atitraukiame juodo aksomo užuolaidas, įkvipusias terpentinu, juo dvelkė saulėje įkaitusios pušys; tarsi irtumeis per begalę minkštos, alsios troškumos sluoksnių. Tvankus pietų oras buvo visiška šaltos Aukštumų gaivos priešingybė. Bet pažeme už tamsių plytų sienų pleveno plonos miglos draiskanos, ir aš net nusipurčiau. O, kad būčiau galėjusi pamiršti Džeimio pasakojimą apie *tannasq*.

– Paieškosim kokios vietelės. O tu pastovėk ir palaikyk arklius, Dankanai. – Džeimis nusliuogė nuo vežimo sėdynės ir paėmė man už parankės. – Gal rasim kokią gražią prie sienos, – tarė, vesdamas mane prie vartų. – Mudu su Ijanu kasim, o tu pašviesi. Fergiusas tegul eina sargybą.

– O kaip Dankanas? – paklausiau, žvilgtelėjusi atgal. – Ar jam nieko nenutiks?

Škoto nebuvo matyti, aukšta, išstypusi jo figūra ištirpo tamsesniame arklių ir vežimo juodulyje, bet jo balsas vis dar aiškiai skambėjo.

– Jis bus svarbiausias raudotojas ir laidotuvininkas, – atsakė Džeimis su šypsenos priegaide balse. – Nesusitrenk galvos, Sasenach.

Nesąmoningai nėriau po žema magnolijos šaka; nesupratau, ar Džeimis iš tikrųjų ką nors mato aklinoje tamsoje, ar instinktyviai jaučia aplinką, bet jis nė sykio nesuklupo, kad ir kokia tiršta buvo juoduma.

– Bet kas nors gali atkreipti dėmesį į šviežiai supiltą kapą...

Kapinėse nebuvo tamsu nors į akį durk; išlindusi iš po magnolijų, pamačiau blausius antkapių kontūrus, tamsoje netikroviškus ir grėsmingus. Virš tankios žolės, želiančios palei jų pamatą, ringavo skystas ūkas.

Kai atsargiai sėlinom pro akmenis, ėmė dilgčioti pėdas. Pajutau, kaip mane iš po žemių užlieja tylios priekaištų bangos, kad šitaip nederamai čia įsibrovėm. Į vieną antkapių nusibrozdinau blauzdą ir prikandau lūpą, užgniauzdama norą atsiprašyti to, kuris po juo guli.

– Ir pastebės. – Džeimis paleido mano ranką ir pasirausė švarko kišenėje. – Bet jei kunigas prašė pinigų už Gavino laidotuves, argi jis vargintųsi jį iškasti veltui?

Šalia manęs išgąsdindamas iš tamsos išniro jaunėlis Ijanas.

– Prie šiaurinės sienos yra laisvas plotelis, dėde Džeimi, – kuometiliausiai sušnabždėjo, nors čia nebuvo kam jo nugirsti. Vaiskis nuščiuvo ir prislinko arčiau prie manęs. – Čia labai tamsu, ar ne?

Jis nerimavo. Buvo prisilupęs nė kiek ne mažiau už Džeimį ir Fergiusą, bet vyresniems žmonėms alkoholis įpūsdavo liūdno, niūraus humoro, o Ijaną gerokai slėgė.

– Tikra tiesa. Bet turiu žvakigalį, nugvelbiau iš smuklės. Luktelėkit. – Džeimis tylutėliai rausėsi kišenėse, ieškodamas titnago ir pinties.

Gaubiama tamsos, jaučiausi bekūnė, lyg kokia šmėkla. Pažvelgusi aukštyn, pamačiau žvaigždes, vos įžiūrimas per miglotą orą. Jos nė kiek neapšvietė žemės, tik kėlė neaprepiamų tolių ir beribio atokumo įspūdį.

– Primena Velykų vigiliją, – pasigirdo švelnus Džeimio balsas, palydimas skeliamo titnago krebždesio. – Kartą teko matyti apeigas Paryžiaus Dievo Motinos katedroje. Saugokis, Ijanai, čia akmuo!

Dunkstelėjo ir pasigirdo slopinamas niurnėjimas: Ijanas per vėlai pamatė kliūtį.

– Katedroje buvo visai tamsu, – toliau pasakojo Džeimis, – bet žmonės plūdo į ją ir pirkto plonas žvakutes iš senių, įsitaisiusių prie durų. – Primena tai, – labiau pajutau, nei pamačiau, kaip jis mostelėjo į dangų. – Virš galvos didžiulė erdvė, net spengianti nuo tylos, o šventovės šonuose prisigrūdę žmonių.

Išgirdusi tuos žodžius, nevalingai sutirtėjau, nors buvo tvanku, prieš akis iškilo mus supančių mirusiųjų, tyliai susigrūdusių šalia vienas kito ir laukiančių artėjančio prisikėlimo, paveikslas.

– Ir tada, kai atrodė, kad toji tyla ir minia nebepakeliama, prie durų sušuko kunigo balsas: *Lumen Christi!** Patarnautojai užžiebė milžinišką žvakę, kurią jis nešė. Paskui nuo jos prisidegė žvakeles ir pasklido šoninėmis navomis, dalydami žvakių liepsną tikintiesiems.

Mačiau Džeimio rankas, blausiai apšviestas kibirkštelių, žyrančių nuo titnago.

– Šventovė suspindo daugybe mažų liepsnelių, bet tamsą vis dėlto perplėšė ana pirmoji žvakė.

* Kristaus šviesa (lot.).

Džėmis liovėsi krebždėjęs ir atitraukė sulenktą plaštaką, kuria buvo pridengęs ką tik plykstelėjusią liepsnelę. Ji įsidedė ir apšvietė jo veidą, paaukuodama aukštų skruostikaulių plokštumas ir kaktą, ant gilių akiduobių mesdama šešėlį.

Džėmis pakėlė žvakę, apžvelgdamas niūksančius antkapius, klaikius, kaip ir akmenų ratas.

– *Lumen Christi*, – tyliai tarė, palenkdamas galvą prie granito stulpo, jo viršuje buvo kryžius, – *et requiescat in pace, amice**. – Jo balse negirdėjau pašaiptos gaidelės; jis kalbėjo labai rimtai, ir aš tuoju pat pasijutau keistai nuraminta ir paguosta, lyg būtų pasitraukęs nematomas budrus pavidalas.

Džėmis nusišypsojo ir padavė man žvakę.

– Paieškok, gal rasi kokių skiedrų deglui, Sasenach, – pasakė. – O mudu su Ijanu pasikeisdami kasim.

Nebesinervinau, bet vis tiek jaučiausi lyg kapų plėšikė, su deglu stovėdama po pušimi ir žiūrėdama, kaip jaunasis Ijanas su Džeimiui paeiliui gilina duobę. Deglo šviesoje jų oda žvilgėjo nuo prakaito.

– Medicinos studentai mokėdavo žmonėms, kad šie pavogtų iš bažnyčios kapinių ką tik palaidotus lavonus, – pasakiau duodama Džeimiui purviną savo skarelę, kai jis murmeldamas sunkiai išsiropštė iš duobės. – Tai buvo vienintelis būdas mokytis skrosti.

– Iš tikrųjų jie taip darydavo? – nusistebėjo Džėmis ir, nuo veido nusibraukęs prakaitą, greitosiomis nuvėrė mane ironiškai. – Ar tebedaro?

Laimė, buvo per tamsu, todėl Ijanas nematė, kaip išraudau, nors deglas ir liepsnojo. Prasitariau ne pirmą ir tikriausiai ne paskutinį kartą, bet kai pasielgdavau taip neapdairiai ir būdavau sugauta, tesulaukdavau pašaiptaus žvilgsnio. Tikroji tiesa niekam nė į galvą nebūtų šovusi.

* ...ilsėkis ramybėje, drauge (*lot.*).

– Turbūt tai daro ir dabar, – pripažinau. Mane nukrėtė šiurpuliukas, mintyse išvydus neseniai iškastų ir jau pradėjusių irti palaikų, vis dar aplipusių išniekinto kapo žemėmis, vaizdą.

Balzamuoti lavonai ant nerūdijančio plieno stalų atrodydavo gana atgrasiai, bet taip pagal visas taisykles paruošti leisdavo bent trumpam pamiršti tikrovę, kad po mirties jie genda.

Smarkiai iškvėpiau pro nosį, stengdamasi nuvyti kvapus, kuriuos įsivaizdavau ir prisiminiau. Kai vėl įtraukiau oro, šnerves sukuteno drėgnos žemės, karštos deglo dervos aromatas ir silpnėsnis, gaivesnis pušų, stūksančių virš mūsų, dvelksmas.

– Jie taip pat ima vargšus ir kalinius iš cypės. – Jaunėlis Ijanas, kuris aiškiai girdėjo mūsų pokalbį, bet jo nesuprato, pasinaudodamas proga trumpam pailsėti ir, pasirėmęs ant kastuvo, nusišluostė kaktą. – Kai kartą buvo suimtas ir išvežtas į Edinburgą, pasakojo tėtis, jį įmetė į miesto kalėjimą. Tėtis sėdėjo vienoje kameroje su trimis vyrais. Vienas jaunuolis sirgo džiova ir taip baisiai kosėdavo, kad kiti negalėdavo sudėti bluosto nei naktį, nei dieną. Paskui vieną naktį kosulys liovėsi, ir jie suprato, kad jis mirė. Jie visi buvo taip nusikamavę, kad iškart užmigo, už jo sielą teįstengę sukalbėti „Tėve mūsų“. – Vaikis nutilo ir pasitrynė panižusią nosį. – Tėtis pasakojo staiga pabudęs, nes kažkas sugriebė jam už kojų, o kitas žmogus – už rankų, norėdami pakelti. Jis ėmė spardyti, rėkti, ir tas, kas laikė sučiupęs jam už rankų, suklykė ir jį išmetė, o tėtis į akmenis susitrenkė galvą. Kai jis atsisėdo, trindamasis viršugalvį, sumojo spoksąs į daktarą iš ligoninės ir du jo atsivestus vyrus, kad išneštų lavoną į skrodimo kambarį.

Tai prisiminęs Ijanas plačiai išsišiepė ir nusibraukė nuo veido sulipusius prakaituotus plaukus.

– Tėtis nežinojo, kas buvo labiau priblokštas: jis ar anie du vyrukai, paėmę ne tą kūną. Daktaras labai apgailestavęs, nes tėtis su kojos strampu būtų buvęs įdomesnis pavyzdys.

Džėmis nusijuokė ir ištiesė rankas, kad atsipalaiduotų pečiai. Veidas ir kūnas buvo išvagotas raudono purvo dryžiais, dėl atgal subrauktų plaukų ir kaktą juosiančios skarelės atrodė įtartina, kaip kapų plėšikas.

– Taip, prisimenu tą istoriją, – tarė. – Po šito įvykio Ijanas visus daktarus vadindavo vampyrais ir vengdavo jų iš tolo. – Jis išsiviepė man.

Savo laikais buvau kone gydytoja, chirurgė, o čia tebuvau paprasta žiniuonė, nusimananti apie žoleles.

– Gerai, kad nebijau tų niekingų vampyrų, – pasakė Džeimis ir pasilenkęs greitosiomis mane pabučiavo.

Jo lūpos buvo šiltos, ant jų jutau elio skonį. Tarp garbanotų jo krūtinės plaukelių tviskėjo prakaito lašeliai, o speneliai blausioje šviesoje panėšėjo į tamsius pumpurus.

Nugara perbėgo drebulys, bet šaltis ir šurpi aplinka čia buvo niekuo dėti. Džeimiui tai nepraslydo pro akis, mudviejų žvilgsniai susidūrė. Jis giliai įkvėpė, ir akimirksniu pajutau, kaip veržia liemenė ir kokios sunkios mano krūtys po prakaitu įmirkusiu audiniu.

Džeimis kiek pasimuistė, timptelėjo bridžius, kad jie nors mažumėlę palaisvėtų.

– Po paraliais, – tyliai burbtelėjo, nudūrė akis ir nusigrėžė, liūdnai šypsodamasis.

To nesitikėjau, bet viską puikiai suvokiau. Staiga sukilęs geidulys buvo paprasta, bet keista reakcija į mirtį. Kareivius jis apima ramybės valandėlę po mūšio; taip pat gydytojus, kurie murkdosi kraujyje ir kovoja dėl gyvybės. Gal Ijanas, kalbėdamas apie daktarų vampyriškumą, buvo teisesnis, nei maniau.

Džeimio ranka palietė man nugarą, ir krūptelėjau, iš deglo pažerdama kibirkštis. Jis paėmė iš manęs deglą ir linktelėjo į šalia dunksantį antkapį.

– Prisėsk, Sassenach. Neturėtum taip ilgai stovėti.

Dūžtant laivui, susilaužiau kairės kojos blauzdikaulį, ir nors jis greitai sugijo, kartais koją mausdavo.

– Jaučiuosi gerai. – Bet nuslinkau prie akmens, švelniai glostydama Džeimį.

Nuo jo sklido šiluma, tačiau pats kūnas garuojant prakaitui buvo vėsus. Užuodžiau jo kvapą, o žvilgtelėjusi į jį pamačiau, kad šviesi oda ten, kur paliečiau, pašiurpo. Nurijau seiles, vydama šalin staiga sušmėžavusį vaizdą, kaip vartomės kūliais tamsoje,

aistringai ir nieko nematydami mylėdamiesi ant sutryptos žolės ir plikos žemės kaip kokie neregiai.

Jo ranka užgaišo ant mano alkūnės, kai jis padėjo man atsisėsti ant antkapio. Šalia gulėjo Rolas, kai jis sušnopavo, deglo šviesoje sutvisko išdribusios seilės. Primerkęs įkypas geltonas akis, jis dėbtelėjo į mane.

– Nė negalvok, – subariau jį ir taip pat prisimerkusi dirstelėjau į jį. – Tik krimstelėk man, ir sugrįsiu savo batą tau taip giliai į gerklę, kad užspringsi.

– Au! – gana tyliai amtelėjo Rolas ir pasidėjo snukį ant letenų, bet pastatęs gauruotas ausis, kad jos išgirstų net menkiausią garselį.

Į minkštą žemę prie Ijano kojų įsirausė voras. Vaikis atsitiesė ir delnu smarkiai nusibraukė prakaitą, ant smakro palikdamas juodas dėmes. Giliai atsiduso ir žvilgtelėjo į Džeimį, judesiais ir mimika reiškdamas baisų nuovargį, lūpų kamputyje iškoręs liežuvį.

– Taip, duobė jau gana gili, – į nebylų prašymą atsakė Džeimis linktelėdamas. – Atnešiu Gaviną.

Fergusas susiraukė iš nesmagumo, deglas išryškino jo bruožus.

– Ar tau nereikia padėti? – Nenoras nešti lavoną buvo aki-vaizdas; bet jis vis tiek pasisiūlė.

Džeimis jam blausiai, kreivai vyptelėjo.

– Puikiai susitvarkysiu ir vienas, – atsakė. – Gavinas buvo žemo ūgio. Nebent pašviestum deglu.

– Ir aš einu, dėde! – Jaunėlis Ijanas skubiai išsikeberiojo iš duobės, liesi jo pečiai tviskėjo nuo prakaito. – Dėl visa ko, jei tau reikėtų pagalbos, – uždusęs pridūrė.

– Bijai likti tamsoje? – įgėlė Fergusas.

Man dingtelėjo, kad aplinka Fergusui kelia nerimą; nors jis kartais erzindavo Ijaną, tas jam buvo kaip jaunesnysis brolis, todėl retai elgdavosi su juo bjauriai.

– Bijau, – be užuolankų prisipažino Ijanas. – O tu?

Fergusas išsižiojo, antakiai šovė į viršų, paskui vėl užsičiaupė ir, netaręs nė žodžio, nususuko į juoduojančią dengtą šventoriaus angą, kur pranyko Džeimis.

– Ar nemanai, kad čia klaiki vieta, tetule? – sunerimęs šalia burbtelėjo Ijanas, neatsilikdamas nuo manęs, kai sėlinome pro šmėkšančius akmenis, sekdami įkandin blykčiojančio Fergiuso deglo. – Niekaip negaliu užmiršti dėdės Džeimio pasakojimo. Dabar, kai Gavinas miręs, gal ta šalta būtybė... na, turiu galvoj, kaip tau atrodo, gal ji... ateis jo? – Pabrėždamas klausimą, Ijanas garsiai nurijo seilę, ir ties stuburo apačia pajutau įsibedusį ledinį pirštą.

– Ne, – atsakiau kiek per garsiai. Stvėriau Ijanui už rankos, bet ne atsiremti į ją norėdama, o veikiau ieškodama patvirtinimo, kad jis sukurtas iš kietos medžiagos. – Tikrai ne.

Jo oda buvo lipni garuojant prakaitui, bet rankos raumenys, kuriuos užčiuopiau plaštaka, ramino. Vos matoma jo figūra man truputį priminė Džeimį; vaikas buvo beveik tokio pat ūgio kaip dėdė ir kone toks pat stiprus ir tvirtas, bet dar paaugliškaai liesas ir nerangus.

Džiugiai išnėrėm į šviesos, kurią skleidė Fergiuso deglas, sietuvą. Žiburėlis mirgėjo pro vežimo ratus ir metė šešėlius, šie driekėsi dulkėse tarsi voratinkliai. Ant kelio tvyrojo ne mažesnis karštis nei kapinėse, bet išnėrus iš po dusinančių medžių oras ne taip alsino, kvėpuoti buvo lengviau.

Gerokai nustebau pamačiusi, kad Dankanas nemiega, o pasviręs sėdi ant vežimo sėdynės lyg apsnūdusi pelėda, pečius sugaužęs prie ausų. Jis tyliai niūniavo, bet išvydęs mus nutilo. Ilgai laukdamas, regis, prasiblaivė; visai nesvirduliuodamas nusiropštė žemyn ir nužirgliojo prie vežimo galo padėti Džeimiui.

Užgniauzčiau žiovulį. Džiaugsiusi, kai būsim atlikę šią liūdną pareigą ir trauksim ilsėtis, net jei guolis tebus iš lapų krūvos.

– *Ifrinn an Diabhuil! A Dhia, thoir cobhair!**

– *Sacrée Vierge!***

Galvoje supykšėjo. Visi šūkavo, išsigandę arkliai žvangė ir timpčiojo pančius kaip pašėlę, vežimas šokinėjo ir lingavo it girtutėlis vabalas.

* Po velnių! Dieve, padėk mums! (*Geilų k.*)

** Švenčiausioji Mergele (*pranc.*).

– Au! – šalia manęs amtelėjo Rolas.

– Jėzau! – sušuko Ijanas, išpūstomis akimis spoksodamas į vežimą. – Jėzau Kristau!

Pažvelgiau ten, kur jis žiūri, ir suspigau. Per vežimo kraštą buvo persisvėrusi blyški figūra, trūkčiojant vežimui ji siūbavo. Daugiau nieko nebespėjau pamatyti, nes užvirė tikras pragaras.

Rolas, suspaudęs pasturgalį, staugdamas nulapnojo per tam-są, jam pritarė Džeimio su Ijanu riksmas ir šiurpus šmėklos klyksmas. Už nugaros girdėjau prancūziškai keikiantis Fergiusą, jis nudūmė atgal į kapines klupdamas ir griūdamas ant antkapių.

Džeimis išmetė deglą. Tas mirkčiojo ir šnypstė ant dulkėto kelio grasindamas užgesti. Atsiklaupiau ir griebusi jį papūčiau, visai saugodama liepsną.

Riksmų ir urzgesio choras pagarsėjo iki *crescendo*. Griebusi deglą, atsistojau ir pamačiau, kad Ijanas grumiasi su Rolu, mėgindamas jį atplėšti nuo blausių figūrų, besigrumiančių dulkių debesyje.

– *Arrêtes, espèce de cochon!** – Fergiusas išsuoliavo iš tamsos mosikuodamas kastuvu, kurio ir buvo nukūręs pasiimti. Matydamas, kad jo įsakymo nepaisoma, žengė į priekį ir vožė kastuvu įsibrovėliui per galvą. Dusliai dunkstelėjo. Paskui jis nusvirduliovo prie Ijano ir Rolo.

– Ir tu nutilk! – sudraudė šunį Fergiusas, grasindamas kastuvu. – Tučtuojau užsičiaupk, kvailas žvėrie, kitaip suknežinsiu makaulę!

Rolas suurzgė šiepdamas grėsmingus dantis, daugmaž supratau, ką urzgesys reiškia: „Ir koks dar nelabasis?“ Ijanas puolė šuns gelbėti, apkabino jam kaklą gindamas nuo Fergiuso ir privertė draugų į priekį.

– Iš kur jis atsirado? – nustebo Ijanas ir ištempė kaklą, stengdamasis įžiūrėti sukniubusią figūrą, bet nepaleisdamas Rolo.

– Iš pragarų, – atsakė Fergiusas. – Ir raginu jį tuojau pat tenai grįžti. – Sukrėstas jis drebėjo iš įtampos; kai nuo akių nubraukė vešlį juodų plaukų garbaną, ant jo kablio blausiai suspindo šviesa.

* Liaukitės, kiaulės! (*Pranc.*)

– Jis ne iš pragaro, o iš kartuvių. Argi jo nepažįsti?

Džeimis pamažu atsistojo, nuo bridžių valydamasis dulkes. Jis sunkiai alsavo, visas buvo purvinas, bet, regis, nesužeistas. Pakėlė nukritusią skarelę ir apsidairė, šluostydamasis veidą.

– Kur Dankanas?

– Aš čia, Mak Duvai, – nuo vežimo priekio atsklido gergždžiantis balsas. – Pirmiausia, Gavinas ne itin patiko arkliams, todėl jie tikrai neapsidžiaugė, manydami, kad jis prisikėlė. Bet ir aš mažumėlę išsigandau, – sąžiningai prisipažino Dankanas, priešišškai dėbsodamas į žmogystą, tysančią ant žemės, tada stipriai paplekšnojo nirtesniam arkliui per sprandą. – Ak, tai tik kvailas niekšas, *luaidh**, dabar nurimk, gerai?

Atidavusi deglą Ijanui, priklaupiau apžiūrėti, ar labai sužalotas mūsų svečias. Lyg ir ne: žmogus jau ėmė krutėti. Džeimis buvo teisus. Čia buvo vyras, dieną pasprukęs iš kartuvių. Jauanas, maždaug trisdešimties, raumeningas, tvirto stoto, šviesūs plaukai susitaršę nuo prakaito ir kieti kaip stagarai, nes prisivėlę purvo. Jis dvokė cype ir gaižia muskuso smarve, kuri ima trenkti ilgai kamuojant baimei.

Pakišau plaštaką jam po ranka ir padėjau atsisėsti. Jis suniurnėjo ir priglaudė delną prie galvos, markstydamasis nuo deglo šviesos.

– Kaip jaučiatės? – paklausiau.

– Jau geriau, bet tik jūsų dėka, malonioji ponai, – jis kalbėjo švelniu sodriu balsu su neryškiu airišku akcentu.

Rolas, pakėlęs viršutinę lūpą, buvo matyti grėsmingos iltys, įbruko snukį svečiui po pažascia, pauostė, atlošė galvą ir šaižiai nusičiaudėjo. Būrelis sukrizeno, ir įtampa išsyk atslūgo.

– Ar ilgai lindėjot vežime? – paklausė Dankanas.

– Nuo ankstyvos popietės. – Vyras nerangiai atsiklaupė šiek tiek svirduliuodamas, nes dar nebuvo visai atitokęs nuo smūgio. Vėl palietė galvą ir suvirpėjo. – O Dieve! Įsiropščiau, kai tik prancūziukas pakrovė vargšėlį Gaviną.

* Mielasis (*geilų k.*).

– O kur slapstėtės prieš tai? – susidomėjo Ijanas.

– Po kartuvių vežimu. Man atrodė, kad tai vienintelė vieta, kur jie neieškos.

Jis vargais negalais atsistojo, užsimerkė, kad atgautų pusiausvyrą, ir vėl atmerkė akis. Blyškiai žalias, seklios jūros spalvos. Jos laktė nuo veido prie veido, kol galų gale susmigo į Džeimį. Žmogus atsargiai linktelėjo, saugodamas galvą.

– Stivenas Bonitas. Nuolankus jūsų tarnas, sere. – Sveikindamasis jis nepadavė rankos, Džėmis taip pat.

– Pone Bonitai, – linktelėjo Džėmis, stengdamasis nutaisyti abejingą miną.

Nežinau, kaip Džėmis įsigudrindavo atrodyti kaip koks vadas, mūvėdamas tik šlapiais, purvinais bridžiais, bet tai puikiai mokėjo. Jis nužvelgė įsibrovėlį, įsidėmėdamas visas smulkmenas.

Kaip sakytų kaimiečiai, Bonitas buvo „iš stuomens ir lie mens“, aukštas, stiprus, plačios krūtinės, stambių, bet gana patrauklių bruožų. Keliais coliais žemesnis už Džeimį, stovėjo laisvai, linguodamas ant padų priekio ir kulnų, vos ne sugniaužtais kumščiais, pasiruošęs viskam.

Kreivoka nosis ir randelis burnos kampe piršo mintį, kad kautis jam buvo tekę ne kartą. Bet šie menki trūkumai visai negadino bendro juslingo žavesio; jis buvo iš tų vyrų, kurie traukte traukia moteris. Kai kurias moteris, pasitaisiau, kai jis nuvėrė mane vertinančiu žvilgsniu.

– Už kokį nusikaltimą buvai nuteistas, pone Bonitai? – paklausė Džėmis.

Jis taip pat stovėjo laisvai, bet buvo budrus, tuo ir panašus į Bonitą. Abu buvo lyg du ausis suskliautę šunys, žiūrintys vienas į kitą ir svarstantys, pulti peštis ar ne.

– Už kontrabandą, – atsakė Bonitas.

Džėmis nepratarė nė žodžio, bet šiek tiek pakreipė galvą. Vienas jo antakis klausiamai kilstelėjo.

– Ir už piratavimą, – raumenėlis prie Bonito lūpų trūktelėjo.

Nesėkmingai jam mėginant nusišypsoti ar nevalingai suvirpėjus iš baimės?

– Ar dėl tokios nusikalstamos veiklos teko ką nors nužudyti, pone Bonitai? – Džeimio veidas neišdavė jokių jausmų, tik akys žvelgė budriai. *Gera! pagalvok du kartus*, aiškiai bylojo jos. *O gal ir tris*.

– Nė vieno, nebent kas pirmas mėgino mane nugalabyti, – atsakė Bonitas.

Žodžius ištarė lengvai, kone atsainiu tonu, bet jį išdavė stipriai suspaustas prie šono kumštis.

Bonitas turbūt jaučiasi taip, lyg stovėtų prieš teisėją ir pri-siekusiuosius, nes, pamaniau, be abejonės, su jais jau buvo su-sidūręs. Bet jis nė nenutuokė, kad ir mes ne mažiau už jį iš tolo vengiam įgulos kareivių.

Mirkčiojant deglui, Džėmis ilgai, įdėmiai žiūrėjo į Bonitą, paskui linktelėjo ir žengtelėjo atgal.

– Tada keliauk sau sveikas, – tyliai pasakė. – Mes tau ne-trukdysim.

Bonitas garsiai atsikvėpė; stambus jo stotas atsipalaidavo, pe-čiai suglebo po pigiais lininiais marškiniais.

– Ačiū, – padėkojo jis. Ranka persibraukęs veidą, giliai įkvė-pė. Žalios jo akys šaudė tai į mane, tai į Fergiusą ir Dankaną. – Bet gal man padėsit?

Dankanas, kuris po Džeimio žodžių atlėgo, nustebęs suniurnėjo:

– Padėsim? Vagiui?

Bonito galva pasigrėžė į Dankaną. Aplink pirato kaklą juoda-vo geležinio antkaklio juosta, šiurpus vaizdas, tarsi atkirsta galva plūduriuotų per kelis colius virš pečių.

– Padėkit man, – pakartojo Bonitas. – Šiąnakt keliuose knibždės kareivių, medžiojančių mane. – Jis mostelėjo į veži-mą. – Gal būtumėte tokie malonūs ir saugiai pravežtumėte pro juos? – Atsisukęs į Džeimį, ištiesė nugarą, įtempė pečius. – Mal-dauju pagalbos, sere, Gavino Heizo, kuris buvo mano, kaip ir jūsų, draugas, ir toks pat vagis kaip aš, vardu.

Vyrai tylėdami įdėmiai žvelgė į jį, stengdamiesi suvokti, ką jis pasakė. Paskui Fergiusas klausiamai dirstelėjo į Džeimį – juk viską nulems jo sprendimas.

Bet Džeimis, ilgai, mąsliai stebeilijęs į Bonitą, pasisuko į Dankaną.

– Ką manai, Dankanai?

Dankanas nuvėrė Bonitą tokiu pat kaip Džeimio žvilgsniu ir galų gale linktelėjo.

– Dėl Gavino, – tarė ir nususuko dengtų kapinių vartų link.

– Na, gerai, – pasakė Džeimis ir atsidusęs už ausies užsikišo išsipešusių plaukų sruogą. – Padėk mums palaidoti Gaviną, – paprašė nekviesto svečio, – tada važiuosim.

Po valandos iškilo Gavino kapas – šviežiai supiltos žemės stačiakampis, plikas kūpsantis tarp pilkų atspalvių žolės.

– Turbūt reikia užrašyti jo vardą, – tarė Džeimis.

Ant nugludinto akmenėlio jis kruopščiai peilio galu išskaptavo Gavino vardą, jo gimimo ir mirties datas. Įrėžtas raidės įtryniau deglo suodžiais, baigdama nedailų, bet įskaitomą kapo užrašą, o Ijanas jį tvirtai įspraudė į nedidelę piramidę, supiltą iš akmenėlių. Ant mažo paminklo Džeimis atsargiai pastatė žvakigalį, nudžiautą iš smuklės.

Valandėlę visi nesmagiai pastoviniavo prie kapo, nežinodami, kaip atsisveikinti su velioniu. Džeimis ir Dankanas stovėjo arti vienas kito akis nudelbę į žemę. Po Kulodeno mūšio jie tarė pasutinį „sudie“ daugybei bendražygių, tik ne taip ceremoningai.

Galų gale Džeimis linktelėjo Fergiusui, šis paėmė sausą pušies šakelę ir uždegė ją deglu. Pasilenkęs prikišo ją prie žvakės dagties.

– *Requiem aeternam dona ei, et lux perpetua luceat ei...** – tyliai pasakė Džeimis.

– Amžiną atilsį duok jam, Viešpatie, ir amžinoji šviesa jam tešviečia, – taip pat tyliai rimtu veidu paantrino jaunėlis Ijanas.

Tylomis nusigręžėm ir išėjom iš kapinių. Už mūsų ramiamė, troškiamė ore nemirkčiodama degė žvakė it žibintas tuščioje šventovėje.

* Tegu jis ilsisi ramybėje ir tegu amžinoji šviesa jam šviečia (*lot.*).

Kai nusigavom iki karinio kontrolės posto anapus miesto sienų, mėnesiena jau aukštai švietė danguje. Nors spingsojo tik pusrūgėlis, jo buvo gana, kad matytume purve išmaltas ratų vėžes, nutįsusias priešais, kelias buvo tokio pločio, kad galėjo greta išsitemkti du vežimai.

Tarp Savanos ir Čarlstono pravažiavom kelis tokius postus, juose budėjo nuobodžiaujantys kareiviai. Jie mostelėdavo mums keliauti toliau nė nesivargindami patikrinti pasų, kuriuos gavom Džordžijoje. Kontrolės postus labiausiai domino kontrabandinės prekės, be to, jiems rūpėjo sučiupti į laisvę ištrūkusį baudžiauninką ar pasprukusį nuo šeimnininko vergą.

Nors purvini ir susitaršę, beveik visur išvengėme dėmesio; keli keliauninkai, ir tiek. Fergusas su Dankanu tikrai negalėjo būti tremtiniai, nes buvo luoši. Deja, paslėpti po drabužiais įspūdingos Džeimio išvaizdos buvo neįmanoma; nors švarkas ir nudrįskęs, apspūręs, niekas nebūtų jo palaikęs tarnu.

Bet šiąnakt buvo kitaip. Kontrolės punkte budėjo ne du kareiviai, kaip paprastai, bet aštuoni, be to, visi ginkluoti ir budrūs. Iš tamsos nuskambėjus šūksniui: „Stot! Pavardė ir kelionės tikslas“, mėnesienoje sublizgo muškietų vamzdžiai. Per kokius šešis colius nuo mano veido kilstelėjo žibintas ir trumpam apakino.

– Džėmis Freizeris, keliauju į Vilmingtoną su šeima ir tarnais. – Džeimio balsas buvo ramus, rankos nedrebėjo, kai padavė man vadeles ir iš švarko ištraukė pasus.

Sėdėjau nunarinusi galvą, dėdamasi nuvargusi ir viskam abejinga. Ir tikrai buvau nusikamavusi – būčiau galėjusi atsigulti ant kelio ir užmigti, bet toli gražu nebuvau abejinga. Pasvarsčiau, kaip kareiviai elgtųsi, jei paaiškėtų, kad padedam pasprukti bėgliui nuo kartuvių. Mano sprandu nuvinguriavo prakaito lašas.

– Ar kelyje ką nors matėt, sere?

Kreipinys „sere“ buvo ištartas pro sukąstus dantis. Geltonos žibinto šviesos pluoštas apšvietė nutriušusį Džeimio švarką ir apširurusius mano drabužius.

– Prasilenkėm su karieta, važiuojančia iš miesto; tikriausiai ir patys ją matėt, – atsakė Džeimis.

Seržantas suburbėjo, atidžiai vartydamas pasus, paskui prisi-merkęs pažvelgė į tamsą tikrindamas, ar sutampa tarnų skaičius.

– Ką vežat?

Jis atidavė pasus, mostelėdamas pavaldiniui apžiūrėti vežimą. Netyčia timptelėjau vadeles, ir arkliai suprunkstė kratydami galvas. Džeimis pėda man bakstelėjo, bet į mane nepažvelgė.

– Smulkius namų ūkio rykus, – vis dar ramiai pasakė jis. – Pusę elnio ir maišą druskos maistui. Ir kūną.

Kareivis, kuris jau tiesė ranką prie vežimo užklotu, staiga sustingo. Seržantas griežtai pažiūrėjo į Džeimį.

– Ką tokį?

Džeimis perėmė iš manęs vadeles ir lyg niekur nieko apsviniojo jomis riešus. Akies krašteliu mačiau, kaip Dankanas atsargiai nusėlino tamsaus miško link; Fergusas, patyręs kišenvagis, jau prieš tai buvo dingęs iš akiračio.

– Palaikus žmogaus, kuris buvo pakartas šią popietę. Aš jį pažinojau ir paprašiau pulkininko Franklino, kad leistų jį nuvežti giminaičiams, gyvenantiems šiaurėje. Todėl ir keliaujam naktį, – nekaltai pridūrė Džeimis.

– Štai kaip. – Seržantas mostelėjo žibintą laikančiam kareiviui, kad šis prieitų arčiau. Ilgai varstęs Džeimį mąsliomis, priimerktomis akimis, linktelėjo. – Prisimenu jus, – tarė. – Jam šuktelėjot prieš pat jo mirtį. Jis buvo jūsų draugas?

– Senas pažįstamas. Bičiuliavomės prieš keletą metų.

Seržantas linktelėjo pavaldiniui, nenusukdamas žvilgsnio nuo Džeimio.

– Užmesk akį, Grisvoldai.

Grisvoldas, vos kokių keturiolikos metelių, aiškiai neapsidžiaugė, gavęs tokį įsakymą, bet klusniai atklojo brezentinį uždangalą ir, kilstelėjęs žibintą, pažvelgė, kas vežimo dugne. Vos susitvardžiau neatsigręžusi ir nepažiūrėjusi.

Arčiausiai stovintis arklys suprunkstė ir kinktelėjo galvą. Jei būtume prispirti bėgti, arkliai akimoju rautųsi pirmyn su veži-

mu. Girdėjau už nugaros brazdantį Ijaną – padėjo ranką ant kairios lazdos, užkištos už sėdynės.

– Taip, pone, čia kūnas, – pranešė Grisvoldas. – Su įkapėmis. – Jis užklojo uždangalą palengvėjusia širdimi ir stipriai iškvėpė pro šnerves.

– Pabadyk jį šautuvo durtuvu, – liepė seržantas, vis dar įsmeigęs akis į Džeimį.

Tikriausiai išleidau garselį, nes seržantas dėbtelejo į mane.

– Priteršit vežimą, – paprieštaravo Džeimis. – Velionis gero-kai pabuvęs, mat visą dieną tysojo ant saulės.

Seržantas nekantriai prunkštelejo.

– Tada durk į koją. Nagi, Grisvoldai!

Labai jau nenoromis Grisvoldas ištraukė iš šautuvo durtuvą ir pasistiebęs ėmė nedrąsiai baksnoti vežimo dugną. Ijanas už nugaros pradėjo tyliai švilpauti. Geilų dainos „Rytą mes žūsime“ melodiją. Toks elgesys man pasirodė nederamas.

– Taip, pone, jis tikrai negyvas. – Grisvoldas su palengvėjimu nusileido ant kulnų. – Pasmaigsčiau smarkokai, bet nė krust.

– Na, gerai. – Seržantas numojo ranka, atstodamas nuo jau-nojo kareivėlio, ir linktelejo Džeimiui. – Važiuokit, pone Freizeri. Ir patarčiau ateityje kruopščiau rinktis draugus.

Džeimio krumpliai pabalo ant vadelių, bet jis tik atsitiesė ir tvirčiau užsismaukė skrybėlę. Pliaukštelejo liežuviu, ir arkliai staigiai metėsi į priekį, sukeldami blyškių dulkių debesis, šie supleveno žibinto šviesoje.

Nutolus nuo šviesos, tamsa mus prarijo, ir nors švietė mėnesiena, bemaž ničnieko nemačiau. Mus apgaubė naktis. Man palengvėjo, lyg žvėriui radus saugų prieglobstį, ėmiau laisviau kvėpuoti net ir tvyrant nepakeliamam, slogiam karščiui.

Sušnekom tik nulėkę kone ketvirtį mylios.

– Sužeistas, pone Bonitai? – sušnabždėjo Ijanas, dardant ratams vos jį girdėjau.

– Taip, perdūrė man šlaunį, kad jį kur galas tą pienburnį. – Bonito balsas buvo tylus, bet ramus. – Ačiū Dievui, jis atšoko kraujui nespėjus prasisunkti per įkapes. Juk negyvėliai nekraujuoja.

– Ar smarkiai? Gal ateiti ir apžiūrėti žaizdą? – Aš atsisukau.

Bonitas, nubloškęs brezentą užklotą, sėdėjo, blausus siluetas bolavo tamsoje.

– Ne, ačiū, ponias. Žaizdą apšviesiu kojine, to, manau, visai pakaks.

Mano akys prisitaikė prie tamsos; mačiau švystelint šviesius plaukus, kai jis pasilenkė susitvarstyti žaizdos.

– Pajėgsi eiti? – Džeimis pristabdė arklius, kad jie risnotų žingine, ir atsigręžė pažiūrėti, kaip laikosi įsibrovėlis. Nors balsas nebuvo nesvetingas, be abejonės, mielai būtų kuo greičiau atsi-
kratęs pavojaus krovinių.

– Sunkiai. Labai apgailestauju, pone.

Ir Bonitas suprato, kad Džeimis nekantrauja jį pavaryti šalin. Jis sunkokai pasikėlė nuo vežimo dugno, atsiklaupdamas ant sveikąjo kelio už sėdynės. Tamsoje nematė apatinės jo kūno dalies, bet užuodžiau kraują; kvapas buvo aitiesnis už silpną dvoką, kurio buvo įsigėrusios Gavino įkapės.

– Turiu pasiūlymą, pone Freizeri. Už trijų mylių pasieksim Perkėlos kelią. Už mylios nuo kryžkelės vienas kelias šakojasi į pakrantę. Jame vos pora provėžų, bet pravažiuoti įmanoma. Juo nusigausim iki upelio, tekančio į jūrą, kranto. Tenai šią savaitę turėtų nuleisti inkarą keli mano bendrai; jei man duotumėt šiek tiek maisto, galėčiau jų palaukti gana saugioje vietoje. O jūs keliautumėt toliau, atsikratę blogos draugijos.

– Bendrai? Kalbat apie piratus? – Ijano balsas buvo atsargus.

Škotijoje pagrobtas piratų, į juos žvelgė be romantikos, priešingai nei kiti penkiolikmečiai.

– Nelygu, kaip pažiūrėsi, vaikinai. – Bonitas pralinksėjo. – Taip juos vadintų Šiaurės ir Pietų Karolinos gubernatoriai, o Vilmingtono ir Čarlstono prekeiviai – turbūt kitaip.

Džeimis prunkstėlėjo.

– Kontrabandininkais, ar ne? Ir kuo gi tavo sėbrai verčiasi?

– Nustato kainas, kada apsimoka rizikuoti gabenant prekes, – Bonito balsas vis dar buvo linksmas, bet pasigirdo ir ciniška gaidelė. – Ar už savo pagalbą norėsit gauti atlygį? Tai galima sutvarkyti.

– Nenoriu, – šaltai atkirto Džeimis. – Išgelbėjau tave dėl Gavino Heizo ir dėl savęs. Už tokią paslaugą atlygio neimsiu.

– Nenorėjau jūsų įžeisti, pone. – Bonitas kiek pakreipė galvą į mus.

– Aš ir neįsižeidžiau, – atkirto Džeimis.

Jis krestelėjo vadeles ir iš naujo jas apsivyniojo, pakeisdamas rankas.

Šitaip trumpai susirėmus pašnekesys išseko, bet Bonitas ir toliau važiovo, klūpodamas už mūsų ir stebeilydamas per mano petį į tamsų kelią. Su kareiviais daugiau nesusidūrėm; aplinkui jokio bruzdesio, nė vėjas nešiureno medžių lapų. Niekas nedrumstė vasaros nakties tylos, tik retsykais sučirpdavo koks praskrendantis naktinis paukštis ar suūbaudavo pelėda.

Tyliai ritmiškai caksinčios kanopos per dulkes, girgždančio vežimo ratų dardesys užliūliavo mane ir ėmiau migti. Stengiausi sėdėti tiesiai, žiūrėdama į juodus medžių šešėlius, šmėkšančius palei kelią, bet vis susizgribdavau, kad svyru prie Džeimio. Nors labai grūmiausi, akys vis tiek lipte lipo.

Džeimis perėmė vadeles į kairę ranką, o dešiniąja apkabinęs mane prisitraukė, kad galėčiau atsiremti jam į petį. Prisiglaudusi prie Džeimio, kaip visada pasijutau saugi. Skruostą prispaudusi prie dulkėto jo švarko seržo, susmukau ir akimoju užsnūdau, bet miegas buvo neramus, nors ir visiškai nusikamavusi, neturėjau kur išsitiesti.

Kai sykį atsimerkiau, pamačiau aukštą, liesą Dankano Ineso figūrą. Jis žingsniavo kaip nenuilstantis kalnietis, nunarinęs galvą, lyg būtų giliai paskendęs mintyse. Paskui vėl užsimerkiau ir nugrimzdau į snaudulį, dienos prisiminimai sumišo su sapnų nuotrupomis. Sapnavau milžinišką skunką, miegantį po smuklės stalu. Jis pabudo ir prisidėjo prie choru traukiamos „Žvaigždėmis nusėtos vėliavos“. Paskui sapne pasirodė linguojantis lavonas, pakėlė nusvirusią galvą ir išsišiepė, žvelgdamas tuščiomis akimis... Pabudau švelniai purtoma Džeimio.

– Būtų geriausia, jei nušliaužtum į galą ir atsigultum, Sase-nach, – pasakė jis. – Per miegus knarki. Nė nepajusi, kaip išdribusi sukniubsi ant kelio.

Apsiblaususi jam paklusau. Nerangiai persiropštusi per sėdynės atlošą, pasikeičiau vietomis su Bonitu ir įsitaisiau vežime šalia snūduriuojančio jaunėlio Ijano.

Vežime trenkė pelėsiais ir dar bjauriau. Ijano galva gulėjo ant elnio skerdenos, buvo susivyniojęs į nudirtą jo kailį. Rolas gulėjo patogiau, gauruotą snukį padėjęs Ijanui ant pilvo. O man pagalvę atstojo odinis maišas su druska. Po skruostu jutau lygią, kietą odą, tačiau ji neskleidė jokio kvapo.

Kad ir kokia laki būtų vaizduotė, besikratančių vežimo lentų vis tiek nepavadintum patogiomis, bet išsitiesus visu kūnu taip palengvėjo, kad beveik užsimiršau ratams trankantis ir kratan-tis. Pasiverčiau ant nugaros ir spoksojau į bekraštį ūkanotą pietų dangų, tirštai nusagstytą ryškių žvaigždžių. *Lumen Christi*, prisiminiau, ir mane nuramino mintis, kad spingsint dangaus švieselėms Gavinas Heizas laimingai rado kelią į namus, užmigęs visiems laikams.

Nežinau, kiek miegojau, susivyniojusi į svaiginančią kaitros ir išsekimo antklodę. Pakirdau pakitus dardančio vežimo ritmui, išnirdama į sąmonės paviršių šlaputėlė nuo prakaito.

Bonitas ir Džeimis šnekučiavo tyliai ir ramiai, vyrai buvo įveikę pirmos pažinties nesmagumą.

– Sakėt išgelbėjęs mane dėl Gavino Heizo – ir savęs, – kalbėjo Bonitas. – Jo balsas buvo švelnus, vos girdimas ratams dardant. – Ką turėjote galvoj tą sakydamas, pone, gal atleisit, kad klausiu?..

Džeimis atsakė ne iš karto; kai prabilo, buvau beužmiegan-ti. Galų gale išgirdau jo atsakymą, bekūnį nuplevenantį šiltoje tamsoje.

– Aną naktį tikriausiai miegojai nedaug? Žinodamas, kas tavęs laukia dieną...

Bonitas tyliai nusijuokė, bet juokas nebuvo linksmas.

– Tikrai taip, – tarė. – Kažin ar greitai pamiršiu.

– Ir aš. – Džeimis geilų kalba pasakė keletą meilių žodelių arkliams, ir jie ėmė risnoti lėčiau. – Kitados ir aš praleidau tokią naktį žinodamas, kad rytą būsiu pakartas. Bet likau gyvas per malonę to, kas labai rizikavo stengdamasis mane išgelbėti.

– Suprantu, – tyliai pasakė Bonitas. – Taigi esat *asgina ageli*, ar ne?

– Iš tikrųjų? O ką tai reiškia?

Į vežimo šonus sučiužėjo medžių lapai, ir aromatingas gyvasakių kvapas sustiprėjo. Kažkas lengvai brūkstelėjo man per veidą – lapai, krintantys iš viršaus. Arkliai ėmė šuoliuoti lėčiau, ir vežimo ritmas smarkiai pasikeitė ratams užvažiavus ant gruobelėto paviršiaus. Įsukom į keliuką, vedantį prie Bonito upelio.

– *Asgina ageli* – raudonodžių laukinių, kalnų čerokių, posakis. Kadaise jį išgirdau iš savo vedlio. Tai „pusiau šmėkla“. Žmogus, iš teisybės, turėjęs mirti, bet vis dar gyvenantis šioje žemėje, moteris, įveikusi mirtiną ligą, vyras, patekęs priešams į rankas, bet paskui pabėgęs. Anot jų, *asgina ageli* viena koja stovi ant žemės, kita – dvasių pasaulyje. Jis gali šnekėtis su dvasiomis ir regėti *Nunnahee* – elfus.

– Elfus? Ar jie panašūs į pasakų būtybes? – nustebo Džeimis.

– Panašūs. – Bonitas perkėlė svorį ir, jam išsitiesus, sugirgždėjo sėdynė. – Indėnai pasakoja, kad *Nunnahee* gyvena kalnų olose ir ateina padėti savo žmonėms kilus karui ar užklupus kitoms nelaimėms.

– Nejaugi? Panašūs padavimai apie protėvius pasakojami ir Škotijos Aukštumose.

– Taip. – Bonitas pralinksmėjo. – Iš to, ką girdėjau apie škotus kalniečius, žiauriu laukinių elgesiu jie mažai kuo skiriasi nuo raudonodžių.

– Nesąmonė, – Džeimis pasijuto gerokai įžeistas. – Raudonodžiai minta priešų širdimis, bent taip esu girdėjęs. O aš mieliau valgau gardžią avižinę košę.

Bonitas, staiga pridusęs, subruzd.

– Jūs kalnietis? Na, kaip laukinis elgiatės visai mandagiai, pone, – patikino Džeimį iš juoko virpančiu balsu.

– Esu be galo dėkingas, kad apie mane gerai galvoji, pone, – taip pat mandagiai atsakė Džeimis.

Jų balsai ritmingai girgždant ratams nuslopo, ir aš vėl užmigau, nespėjusi išgirsti daugiau.

Kai sustojome, mėnulis kabojo žemai virš medžių. Mane pažadino jaunėlis Ijanas, užsimiegojęs ropštėsi per vežimo kraštą padėti Džeimiui pasirūpinti arkliais. Iškišusi galvą, išvydau platų vandens srautą, tekančią palei nuožulnius molio ir dumblo krančius. Juoda tėkmė tviskėjo sidabru bangelėms ritantis ant akmenų netoli pakrantės. Naujajame Pasaulyje viską įprasta menkinti, tą srovę Bonitas švelniai pavadino upeliu, bet, pamaniau, daugelis valtininkų pavadintų ją tinkama plaukioti upe.

Šešėliuose pirmyn atgal dirbdami vaikščiojo vyrai, vos persimesdami vienu kitu žodeliu. Jie lingavo keistai iš lėto, rodės, pranykdavo naktyje, iš nuovargio netvirtai šlitiniuodami.

– Gal susirask kokią ramią vietą ir pamiegok, Sasenach. – Kai iššokau iš vežimo, Džeimis stabtelėjęs prilaikė mane, kad nepargriūčiau. – Turiu pasirūpinti, kad mūsų svečias gautų maisto ir iškeltų, o arkliai iškinkyti ir paleisti į žolę ganytis.

Naktį karštis beveik neatlėjo, bet čia, prie vandens, buvo gailiau, ir mažumėlę atitokau.

– Kol neišsimaudysiu, negalėsiu užmigti, – pasakiau, nuo krūtų plėsdama permirkusią drabužio liemenę. – Jaučiuosi siaubingai.

Prakaituoti plaukai buvo prilipę prie smilkinių, visas kūnas aptekęs purvu, jį niežėjo. Tamsus vanduo atrodė vėsus ir viliojantis. Džeimis ilgesingai pažvelgė į jį, timpltelėdamas sutrintą kaklaskarę.

– Dėl to negaliu tau priekaištauti. Bet maudydamasi būk atsargi. Pasak Bonito, ties viduriu upė gana gili, juo praplauktų nedidelis dvistiebis burinis laivas, be to, čia būna potvynių, tad srovė stipri.

– Nuo kranto nenutolsiu. – Mostelėjau pasroviui, kur ties upės vingiu slūgsojo mažas žemės lopinėlis ir mėnesienoje tamsiu sidabru spindėjo gluosniai. – Matai tą plotelį? Tenai turėtų būti sūkurinis duburys.

– Taip. Maudykis atsargiai, – vėl pakartojo jis ir paleisdamas spustelėjo man alkūnę.

Kai nosisukau eiti, prieš mane šmėkstelėjo didžiulis blyškus pavidalas – mūsų svečio, ant vienos jo bridžių klešnės tamsavo sukrešėjęs kraujas.

– Nuolankus jūsų tarnas, ponია, – tarė jis, šauniai nusilenkdamas, nors ir sužeista koja. – Ar galiu su jumis atsisveikinti? – Jis stovėjo kiek arčiau manęs, nei man patiko, bet užgniaužiau norą pasitraukti per žingsnį atgal.

– Galite, – atsakiau ir linktelėjau, nusibraukdama neklusnią plaukų sruogą. – Sėkmės, pone Bonitai.

– Dėkoju už malonius žodžius, ponია, – tyliai tarė. – Bet jau patyriau, kad sėkmę vyras dažniausiai susikuria pats. Labanakt, ponია. – Jis dar sykį nusilenkė ir sunkiai nušlubavo it kokia su-luošinto lokio šmėkla.

Upės čiurlenimas stelbė daugelį įprastų nakties garsų. Mėnesienos take virš vandens sušmėžavo šikšnosparnis, vaikydamasis vabzdžius, bet tie buvo tokie mažičiai, kad jų neįžiūrėjau. Paskui jis išnyko naktyje. Jeigu tamsoje ir tykojo koks padaras, tai labai tyliai.

Džeimis vos girdimai suniurnėjo.

– Na, dėl ano žmogaus abejoju, – tarė, tarsi atsakydamas į klausimą, kurio garsiai neuždaviau. – Viliuosi, kad padėdamas jam buvau tik minkštaširdis, bet ne minkštaproty.

– Juk negalėjai leisti, kad jis būtų pakartas.

– O taip, negalėjau, – pritarė, nustebindamas mane.

Pamatęs, kad žiūriu į jį, nusišypsojo. Patamsyje vos įžiūrėjau, kaip kreivai vyptelėjo lūpomis.

– Karūna ne visada renkasi pakarti tik blogą žmogų, Sase-nach. Bet dažniau pasitaiko, kad žmogus, kybantis virvės kilpoje, būna nusipelnęs kartūvių. O man nepatiktų, jei padėjau ištrūkti į laisvę niekšui. – Jis gūžtelėjo pečiais ir nuo veido nusibraukė plaukus. – Na, kas padaryta, padaryta. Drožk maudytis, Sase-nach; ateisiu pas tave, kai tik galėsiu.

Pasistiebiau ant pirštų galiukų ir jį pabučiavau. Pajutau, kaip jis nusišypsojo. Liežuviu paliečiau lūpas, švelniai jį ragindama, o jis atsakydamas nesmarkiai įkando man apatinę lūpą.

- Ar įstengsi dar kurį laiką neužmigti, Sasenach?
- Kiek tik reikės, – patikinau jį. – Bet tu juk negaišusosi?

Žemiau gluosnių žėlė tankios žolės plotas. Neskubėdama nusirengiau, mėgaudamasi vėjeliu, pakilęs nuo vandens, jis pūtė kiaurai per drėgną marškinių audinį ir kojines, ir laisve, kai paskutinis drabužėlis nuslydo ant žemės ir apsinuoginau nakties akivaizdoje.

Nedrąsiai įbridau į vandenį. Buvo stebėtinai vėsus, net šaltas, palyginti su nakties tvankuma. Pėdos paniro į dumblą, bet už kokio jardo nuo kranto įsirėmė į smulkų dugno smėlį.

Nors upėje kildavo potvyniai, buvome gana toli aukštupyje, vanduo buvo švarus ir malonus. Gurkštelėjau jo ir apsišlaksčiau veidą, išploviau dulkes iš gerklės ir nosies.

Nubridau iki pusiau šlaunų, prisimindama Džeimio perspėjimą apie upės vagą ir sroves. Po alinančio dienos karščio ir dusinančio nakties glėbio pajusti šaltą vandenį nuoga oda buvo nepaprastas palengvėjimas. Rieškučiomis semdama vėsų vandenį, laisčiau jį ant veido ir krūtų; šalti lašeliai riedėjo per pilvą ir varvėjo tarp kojų.

Mane nesmarkiai stumtelėjo atplūstantis potvynio vanduo, švelniai atsimušęs į blauzdas, paragino bristi kranto link. Bet išlipti iš vandens dar nenorėjau. Muilo neturėjau, todėl atsiklaupusi tyrame tamsiame vandenyje ėmiau trinkti plaukus, šveisti kūną saujomis smulkaus smėlio, kol oda pasidarė plona ir švytinti.

Galų gale išbridau ant akmenų iškyšos ir nusilpusi atsiguliau it undinė mėnesienoje; atvėsusį kūną glostė šiltas oras ir saulės įkaitintas akmuo. Pirštais šukuodama vešlius, garbanotus plaukus, išpurčiau vandens lašelius. Šlapias akmuo kvepėjo lietumi, dulkėmis ir žnaibė.

Jutau alinantį nuovargį, kartu ir didžiulę atgaivą, kai būsena nesąmoninga, mintys sulėtėjusios, o fiziniai pojūčiai sustiprėję. Nuoga pėda pamažu braukiau per smiltainį, jausdama malonią trintį, ranka perbraukiau vidinę šlaunų pusę. Kai paliečiau tą vietą, per visą nuvilnijo šiurpuliukai.

Mėnesienoje stirksojo krūtys, vėsūs kupolai, žibantys skaidriais lašeliais. Paliečiau vieną spenelį, ir jis lėtai sustandėjo, tarsi paveiktas burtų.

Kokia žavi, stebuklinga vieta, dingtelėjo. Naktis tyli, rami, bet apgaubta apatiškos nuotaikos. Dingojosi, lyg plūduriuočiau šiltoje jūroje. Krantas čia pat, dangus giedras, žvaigždės spindi kaip deimantai, žiba smarkiai ir ryškiai.

Vanduo tyliai supliuškeno, ir pažvelgiau į tėkmę. Paviršiuje niekas nekrutėjo, tik blausiai mirguliavo žvaigždžių šviesa, tarsi jonvabaliai, įsipainioję į voratinklį.

Bežiūrint tėkmės vidury išniro milžiniška galva, nuo smailo snukio sruvo vanduo. Rolo nasruose spurdėjo žuvis, kai jis smarkiai pakratė galvą, mėgindamas perlaužti jai nugarą, suplazdėjo ir sušvysčiojo žvynai. Didžiulis šuo pamažu nuplaukė į krantą, nusipurtė kailį ir išdidžiai nubidzeno šalin. Iš jo nasrų karojo ir švysčiojo leisgyvė vakarienė.

Toli upelio krante jis stabtelėjo, žvelgdamas į mane, tamsus sprando ir nugaros gaurų šešelis, geltonos akys ir tviskanti žuvis. Kaip koks primityvisto paveikslas, toptelėjo; laukinės gamtos ir visiškos ramybės kontrastas, primenantis Ruso* darbus.

Paskui šuo dingo, toli krante šmėžavo medžiai, už jų galėjo slėptis bet kas. Kas? Daugiau medžių, atsakė logiškoji mano proto pusė.

– Daugybė jų, – sumurmėjau, stebeilydama į paslaptinę tamsą.

Civilizacija – toji primityvi, prie kurios pripratau, – viso labo siauras mėnulio pjautuvas žemyno pakrašty. Vos du šimtai mylių nuo pakrantės, nepažįstami miestai ir ūkiai. O giliau į žemyną driekiasi trys tūkstančiai mylių... ko? Tyrlaukių, žinoma, ir pavojų. Taip pat nuotykių – ir laisvės.

Juk tai naujas pasaulis, bebaimis ir kupinas džiaugsmo, nes mudu su Džeimiu drauge, mūsų laukia dar ilgas gyvenimas. Jau įveikėm išsiskyrimą ir liūdesį. Net prisiminus Brianą nebekama-

* Anri Ruso (*Henri Rousseau*; 1844–1910) – savamokslis prancūzų dailininkas, primityvistas.

vo graužatis. Nepaprastai jos pasiilgau ir nuolat apie ją galvodavau, bet žinojau: ji saugi savo laike, ir tai suvokus buvo lengviau ištverti, kad jos nėra šalia.

Vėl atsiguliau ant akmens. Jo paviršius, sukaupęs dienos karštį, spinduliavo jį į mano kūną, džiūgaujantį, nes buvo gyvas. Vandens lašai džiūvo ant krūtų, virsdami drėgmės plėvele ir galop visai išgaruodami.

Virš vandens kabojo debesėliai mašalų; jų neižiūrėjau, bet supratau, kad jų čia spiečiai, nes kartais pliaukštelėdavo kokia žuvis, išnirusi ir pašokusi mėgindavo jų sugriebti.

Vabzdžiai mus įkyriai vargindavo visur. Kas rytą kruopščiai apžiūrėdavau Džeimio odą ir iš linkių išlupdavau krauges erkes, gaudydavau blusas. Visiems vyrams kūnus gausiai įtrindavau traiškytų taškuotųjų mėtų ir tabako lapų syvais. Jie saugodavo juos, kad nebūtų gyvi suryti gausybės moskitų, uodų ir mėšėdžių mašalų, kurių debesys rinkdavosi saulės perskrodžiamuose miško šešėliuose, bet augalų syvai neapgindavo nuo spiečių įgrisusių vabzdžių, šie varydavo iš proto, be atvangos liūdami į ausis, akis, nosis ir burnas.

Gana keista, bet dauguma vabzdžių tik prie manęs nelindo. Įjanas juokaudavo, kad tikriausiai juos atbaidydavo stiprus žolelių, kuriomis dvelkdavau, kvapas, bet man atrodė, kad priežastis slypėjo ne vien čia: net ką tik išsimaudžius vabzdžiai mane aplenkdavo.

Turbūt nuo peršalimo ir nesunkių ligų mane saugojo evoliucijos keistybė, bet tai buvo tik mano spėlionės. Kraugeriški vabzdžiai, panašiai kaip mikrobai, buvo labai glaudžiai susiję su žmonėmis ir jautrūs menkiausiems šių siunčiamiems cheminiams signalams. Atkeliavusi iš kito laiko, siunčiau kitokius signalus ir vabzdžiai nesuvokė, kad esu jų grobis.

– O gal teisus Įjanas: mano kvapas jiems atgrasus, – garsiai pasakiau.

Sumerkiau pirštus į vandenį ir aptaškiau tupintį ant akmens laumžirgį, perregimą šešėlį, iš kurio tamsa buvo išsiurbusi visas spalvas.

Vyliausi, kad Džeimis ilgai netruks. Dienų dienas kratantis ant vežimo sėdynės šalia jo, užtekdamo pamatyti švelnius jo kūno judesius, kaip žaidžia šviesa ant jo veido jam šnekant ir šypsantis, kad imtų dilgčioti mano delnai – taip trokšdavau jį liesti. Mudu nesimylėjom keletą dienų, nes labai skubėjom nusigauti į Čarlstoną, be to, mane varžė aplink besisukiojantis tuzinas vyrų, kad pasiduočiau intymiems malonumams.

Dvelktelejo šilto brizo gūsis, nuo jo pasistojo visi žemiau želiantys gyvaplaukiai. Dabar jokios skubos, niekas negirdi. Ranka nuslydo švelniu pilvo linkiu ir dar švelnesne vidinės šlaunų pusės oda, kur tokiu pat ritmu, kaip širdis, lėtai tvinkčiojo kraujas. Delnu apglėbiau drėgną kauburėlį, išbrinkusį nuo staiga užliejusio geismo.

Užsimerkiau, švelniai jį liesdama, mėgaudamasi geismui nenumaldomai stiprėjant.

– Po paraliais, kur tu, Džeimi Freizeri? – sumurmėjau.

– Čia, – pasigirdo kimus balsas.

Krūptelėjusi išpūčiau akis. Jis stovėjo vandenyje už kokių šešių pėdų, įsibridęs iki pusės šlaunų, blausiai boluojantis kūnas ir tamsus stirksantis jo pasididžiavimas. Palaidi plaukai draikėsi ant pečių aplink baltą kaip kaulas veidą, akys nemirksėjo, žvelgė įdėmiai kaip ano vilkšunio. Laukinė gamta, visiška ramybė.

Paskui jis sukrutėjo ir priėjo prie manęs, vis dar susikaupęs, bet jau neramus. Kai prisiglaudė, jo šlaunys buvo šaltos kaip vanduo, bet jis tučtuojau sušilo ir net įkaito. Vos palietė mane, akimoju išrasojo prakaitu. Nuo jo prakaito vėl sudrėko krūtys, apvalios ir slidžios trynėsi į kietą jo krūtinę.

Tada lūpomis prisispaudė prie manųjų, ir ištirpau jame – kone iš tikrųjų. Man visai nerūpėjo karštis ir nuo katro prakaito sudrėko oda, nuo jo ar mano. Ir buvo nė motais tuntai vabzdžių. Kilstelėjau klubus, ir jis, slidus ir stangrus, įsiskverbė į mane; jei ir buvo dar kiek gaiviai vėsus, užsidedė nuo mano kūno kaitros, tarsi šaltas kardo metalas būtų įmerktas į karštą kraują.

Mano rankos slydo plonu drėgmės sluoksnėliu per jo nugaros linkius, krūtinę prie jo krūtinės virpėjo, o upelis, sruvenantis nuo jų, tarsi alyva tepė besitrinančius pilvą ir šlaunį.

– Jergutėliau, tavo burna tokia pat slidi ir sūri kaip tavo lytis, – sumurmėjo jis, ir jo liežuvis lyžtelėjo mažyčius druskos lašelius ant mano veido, tarsi smilkinius ir vokus būtų kutenę peteliškės sparneliai.

Beveik nejutau kieto akmens. Jame susikaupusi šiluma pakilo ir įsiskverbė į mane, šiurkštus jo paviršius braižė nugarą ir sėdmenis, bet man buvo vis tiek.

– Negaliu laukti, – uždusęs sušnabždėjo man į ausį.

– Ir nelauk, – pasakiau, smarkiai apsivydama kojomis jo klubus, ir mudviejų kūnai susipynė, trumpam apėmus ištirpimo beprotybei.

– Girdėjau, iš geismo galima išsilydyti, – aiktėlėjau, – kokia kvailystė.

Džėmis pakėlė nuo mano krūtinės galvą. Skruostas tyliai pliaukštelėjo, lyg būtų atlipęs nuo odos. Džėmis nusijuokė ir lėtai nuslydo į šoną.

– Na ir karšta! – tarė nuo kaktos braukdamasis prakaitu permirkusius plaukus; kai atsiduso, krūtinė vis dar kilnojosi nuo įtampos. – Ir kaip žmonės tai daro tokiu oru?

– Visai kaip mudu ką tik, – atsakiau, sunkiai kvėpuodama.

– Vargu, – atšovė Džėmis. – Tik ne nuolat; juk pakratytų kojas.

– Gal jie tai daro lėčiau, – pasvarsčiau. – Arba po vandeniu.

O gal laukia rudens?

– Rudens? Kažin ar norėčiau gyventi pietuose. Bostone karšta?

– Šiuo metų laiku taip. O žiemą pasiutusiai šalta. Esu tikra, prie kaitros priprasi. Ir prie vabzdžių.

Jis nusibraukė nuo peties kažko ieškančią vabzdį ir pažvelgė į upelį.

– Galbūt, – tarė, – o gal ir ne, tačiau dabar...

Jis stipriai apkabino mane ir pasirideno. It koks sunkiai besiverčiantis rąstas, nusiritom per akmenį ir šlumštelėjom į vandenį.

Vos liesdamiesi gulėjom šlapi ir atvėsę ant akmens, paskutiniams vandens lašams garuojant nuo odos. Kitapus upės van-

denyje mirko gluosnių lapai, pasišiaušusios jų viršūnės juodavo leidžiantis mėnuliui. Už gluosnių akras po akro, mylia po mylios driekėsi neliesto miško platybės, kol kas civilizacija atramos tašką teturėjo žemyno pakrašty.

Džeimis pamatė, kur nukrypęs mano žvilgsnis, ir atspėjo, apie ką galvoju.

– Ateityje viskas bus kiek kitaip nei dabar? – linktelėjo į lapuočių tamsą.

– O taip, gerokai. – Paėmiau jam už rankos, nykščiu tingiai glosčiau stambius, kaulėtus jo krumplius. – Keliai bus grįsti, bet ne grindinio akmenimis, o kieta, lygia medžiaga, kurią, tiesą sakant, išras škotas Makadamas.

Jis linksmai suniurzgė.

– Amerikoje bus škotų? Gerai.

Nepaisydama jo žodžių, kalbėjau toliau. Spoksojau į šmėzuojančius šešėlius, tarsi būčiau galėjusi parodyti klestinčius miestus, kada nors ten iškilsiančius.

– Vėliau Amerikoje įsikurs daug žmonių. Bus apgyvendintas visas kraštas nuo čia iki tolimos vakarinės pakrantės, iki vietovės, vadinamos Kalifornija. Tačiau dabar... – Šiek tiek suvirpėjau, nors buvo šilta ir drėgna. – Dabar prieš akis plyti kone trys tūkstančiai mylių dykrų. Daugiau ničnieko.

– Ir dar tūkstančiai kraujo ištroškusių laukinių, – būdamas praktiškas tarė jis. – Ir, žinoma, daugybė keistų negailestingų žvėrių.

– Taip, – pritariau. – Turbūt.

Ši mintis kėlė nerimą. Nors miglotai iš mokslų prisiminiau, kad miškuose gyvena indėnai, meškos ir kiti padarai, teorines žinias išstūmė aiškiausias suvokimas, kad mes galime lengvai – ir netikėtai – susidurti su šiais miško gyventojais akis į akį.

– Kas jiems nutiks? Laukiniams indėnams? – pasmalsavo Džeimis, stebeilydamas į tamsą, kaip ir aš, tarsi stengdamasis tarp krutančių šešėlių įžiūrėti ateitį. – Jie bus nugalėti ir priversti trauktis?

Mane vėl nukrėtė drebuliukas, kojų pirštai susirietė.

– Taip, – atsakiau. – Daug jų bus nužudyta. Daugybė paimta į nelaisvę ir uždaryta.

– Ką gi, gerai.

– Manau, tai priklauso nuo požiūrio, – sausokai atsakiau. – Abejoju, ar indėnams irgi taip atrodoys.

– Turbūt neatrodys. Bet jei koks sumautas vyrukas neriesi iš kailio, stengdamasis nukirsti man galvą, jo požiūris man nelabai rūpi, Sassenach.

– Na, iš tiesų negali jų kaltinti, – paprieštaravau.

– Tikrų tikriausiai galiu. Jei koks žiauruolis nuskalpuos tave, dar ir kaip jį apkaltinsiu.

– Ak... hmm, – suvapėjau, atsikrenkščiau ir vėl pamėginau. – O jei tave užgriūtų šutvė prašalačių, norėtų tave nužudyti ir išvaryti iš žemių, kuriose amžių amžius gyvenai?

– Juk taip su manim ir pasielgta, – labai abejingai atšovė Džeimis. – Kitaip juk vis dar būčiau Škotijoje?

– Na... – sutrikau. – Tik norėjau pasakyti, kad ir tu tikriausiai kautumeis, pakliuvęs į tokią padėtį?

Jis giliai įkvėpė ir smarkiai išpūtė pro nosį.

– Jei anglų dragūnas įsiveržtų į mano namus ir pradėtų erzinti, – tarė jis, – tikrai būčiau priverstas grumtis. Ir jį nudobčiau nė kiek nesudvejojęs. Bet nei jam nurėžčiau plaukus, nei jais mojuočiau, nei valgyčiau lytinius jo organus. Nesu laukinis, Sassenach.

– Ir nesakau, kad esi. Tik...

– Be to, visai neketinu pulti žudyti indėnų, – griežtai pridūrė. – Jeigu jie laikysis atokiai, leisiu ramiai jiems gyventi.

– Neabejoju, tai sužinoję, jie atsikvėps lengviau, – sumurmėjau, užleisdama vietą dabarčiai.

Mudu gulėjom apsikabinę akmens įduboje, mažumėlę lipnūs nuo prakaito, ir spoksojom į žvaigždes. Jaučiausi nepaprastai laiminga, bet truputį ir susirūpinusi. Ar šis dvasinis pakilimas truks ir toliau? Kadaisė mudviejų ištartas „amžinai“ man atrodė savaiame suprantamas dalykas, bet tada buvau jaunesnė.

Jei tokia bus Dievo valia, netrukus kur nors įsikursim; rasim vietą, kur bus mūsų namai, ir ten gyvensim. Daugiau nieko ir ne-

norėjau, bet vis tiek nerimavau. Grižau tik prieš keletą mėnesių, per juos abu iš naujo pažindinomės. Kiekvienas prisilietimas, žodis dar buvo nuspalvintas prisiminimais ir naujais atradimais. Kas bus, kai mudu priprasim būti kartu, diena iš dienos dirbdami įprastus, kasdienius darbus?

– Kaip manai, ar pavargsi nuo manęs? – sumurmėjo Džeimis. – Kai kur nors nusėsime?

– Ką tik spėlioju, ar tu nuo manęs pavargsi.

– Ne, – pasakė jis, balse buvo girdėti šypsena. – Aš ne, Sasenach.

– Iš kur žinai?

– Kaip nepavargau ir anksčiau. Mudu buvom susituokę jau trejus metus, o paskutinę dieną geidžiau tavęs nė kiek ne mažiau nei pirmą. Gal net labiau, – švelniai pridūrė prisimindamas, kaip ir aš, tą paskutinį kartą, kai mylėjomės, prieš jam išsiunčiant mane pro akmenų tarpą.

Pasilenkiau ir jį pabučiavau. Jis buvo švarus, gaivus, su aštresniu sekso prieskoniu.

– Ir aš.

– Tada nesuk dėl to galvos, Sasenach, ir aš nekvaršinsiu. – Jis glostė man plaukus, nuo kaktos braukdamas drėgnas garbanas. – Galėčiau pažinti tave visą gyvenimą, bet vis tiek mylėčiau. Be to, nors ir dažnai mudu mylimės, kartais mane labai nustebini, kaip ir šiąnakt.

– Nejaugi? Ir ką gi padariau? – spoksojau į jį stebėdamasi.

– Ak... na, gerai. Pati prisiprašėi... tai yra...

Staiga jis ėmė droviai vapėti, o kūnas neįprastai įsitempė.

– Mm? – Pabučiavau jam ausies galiuką.

– Na... kai atėjau pas tave... tai, ką darei... turiu galvoj... ar darei tai, ką pamaniau?

Nusišypsojau prie jo peties, panirusio į tamsą.

– O ką pamanei?

Jis pasirėmė ant alkūnės, jo oda pliaukštelėjusi atlipo nuo manosios. Drėgnas plotelis, kur kūnai buvo susiglaudę, ūmai atvėso. Pasivertęs ant šono, Džeimis išsišiepė.

– Labai gerai žinai, ką pamaniau, Sassenach.

Paliečiau smakrą, ant kurio jau žėlė žandenos.

– Taip. Pats puikiai žinai, ką dariau, tai ko dar klausi?

– Aš... nemaniau, kad ir moterys tai daro, ir tiek.

Mėnesiena buvo ryški, mačiau kiek išriestą jo antakį.

– Vyrui daro, – tariau. – Arba bent tu. Pats man pasakojai...
Sakei, kad sėdėdamas kalėjime...

– Tai kas kita! – Jo burna persikreipė svarstant, ką sakyti. –
Aš... Tada kitaip buvo neįmanoma. Nebūčiau galėjęs...

– O laisvas to nedarydavai?

Atsisėdau ir pašiaušiau šlapius plaukus, per petį šnairuodama į jį. Mėnesienoje nebuvo matyti, bet numaniau, kad jis išraudo.

– Na, taip, – burbtelėjo. – Dariau. – Staiga jam kažkas top-
telėjo, jis pažvelgė į mane išplėtęs akis. – O tai darai... dažnai? –
prieš ištardamas paskutinį žodį jis užsikirto, buvo priverstas nu-
tilti ir atsikrenkšti.

– Nelygu, kaip supranti tą „dažnai“, – atsakiau kandokai. –
Juk supranti, dvejus metus buvau našlė.

Jis pasitrynė krumpliais lūpas, smalsiai spoksodamas į mane.

– Štai kaip. Tik... nemaniau, kad moterys taip elgiasi. – Jo
nuostabą jau stebė didėjantis susižavėjimas. – Gali... baigti? Na,
be vyro?

Tai išgirdusi, garsiai nusijuokiau, mus supantys medžiai at-
mušė aidą, jis atsklido nuo upės.

– Taip, bet su vyru daug maloniau, – patikinau jį. Ištiesiau
ranką ir paliečiau jį, krūtinę ir pečiai pašiurpo. Jis suvirpėjo, kai
piršto pagalvėle apvedžiau spenelį. – Kur kas maloniau, – tyliai
tariau.

– Ak, – nudžiugo jis. – Juk tai gerai?

Džėmis buvo įkaitęs – net labiau nei skystas oras, ir mano
instinktai liepė man tučtuojau nuo jo pasitraukti, bet jų nepai-
siau. Mano oda, ant kurios gulėjo jo rankos, iškart suprakaitavo,
kaklu taip pat sruvo prakaito upeliai.

– Šitaip dar nesimylėjau su tavim, – tarė jis. – Mudu kaip
kokie unguriai, ar ne? Tavo kūnas šliuožia mano rankomis sli-

dus kaip jūrų dumbliai. – Jo rankos pamažu leidosi mano nugara žemyn, nykščiai spūsciojo stuburo griovelį, iš malonumo ant sprando pasistojo plaukeliai.

– Mm. Čia taip todėl, kad Škotijoje per šalta, ten nepraktuojam kaip kiaulės, – pasakiau. – Beje, ar kiaulės prakaituoja? Nuolat savęs to klausiu.

– Ko nežinau, to nežinau; niekada nesimylėjau su kiaule. – Jis palenkė galvą ir liežuviu lyžtelėjo man krūtį. – Bet tavo skonis tikrai panašus į upėtakio, Sassenach.

– Mano skonis panašus į *ką*?

– Jis gairus, saldus, su švelniu druskos prieskoniu, – paaiškino Džeimis, trumpam kilstelėdamas galvą. Paskui ją nulenkę ir vėl ėmė slinkti žemyn.

– Kutena, – krūptelėjau darbuojantis jo liežuviui, bet nė nemėginau sprukti.

– To ir norėjau, – atsakė jis, pakeldamas drėgną veidą įkvėpti oro ir vėl dirbo ką dirbęs. – Man nelabai būtų malonu, jei galėtum tai daryti be manęs.

– Ir negaliu, – nuraminau jį. – Ak!

– O? – pasigirdo kimus klausimas.

Atsiguliau ant akmens ir išriečiau nugarą, virš galvos svaiginamai sukosi žvaigždės.

– Tik pasakiau... ak, – silpnai išleminau.

Ilgokai nesurezgiau nieko rišlaus, kol jis gulėjo šnopusdamas, smakrą švelniai pasidėjęs man ant gaktikaulio. Ištiesusi ranką, nuo veido nubloškiau šlapius plaukus, o jis pasuko galvą ir pabučiavo man delną.

– Jaučiuosi, lyg būčiau Ieva, – švelniai prabilau žiūrėdama, kaip už Džeimio virš tamsaus miško leidžiasi mėnulis. – Edeno sodų pakrašty.

Prie bambos tyliai sukikeno.

– Taigi, o aš turbūt esu Adomas. Rojaus tarpuvartėje. – Pakreipęs galvą, jis ilgesingai pažvelgė skersai upės į nepažįstamas platybes, skruostą ilsindamas mano pilvo linkyje. – Tik norėčiau žinoti, ar žengiu į rojų, ar esu išvejamas iš jo.

Nusijuokiau išgąsdindama jį. Paskui suėmiau jam už ausų, švelniai ragindama judėti slidžiais mano nuogo kūno plotais.

– Žengi į jį, – pasakiau. – Juk nematau angelo su ugniniu kardu.

Jis užgulė mane, jo kūnas degė, lyg karščiuotų, ir aš suvirpėjau.

– Nematai? – sumurmėjo jis. – Tikiuosi, labai įdėmiai nežiūrėsi.

Tada ugninis kardas kirto ir netekau sąmonės, o kūnas užsiliepsnojo. Liepsnojom drauge, ryškiai lyg žvaigždės vasaros danguje, paskui nugrimzdom sudegę, be rankų ir kojų, o pelei ištirpo pirmapradėje šiltos druskos jūroje, maišydamiesi su kylančiais gyvybės virpesiais.

ANTRA DALIS

Persekiojanti praeitis

Ministro katė

Bostonas, Masačusetsas, 1969 m. liepa

– BRIANA?

– Ha? – Ji atsisėdo tiesi kaip strėlė, širdis tuksėjo, ausyse skambėjo tariamas jos vardas – Kas... Kaip?

– Tu miegojai. Po paraliais, taip ir žinojau, kad laikas netinkamas! Atsiprašau, gal paskambinsiu vėliau?

Vos girdimas greblavimas jo balse vėluodamas sujungė sujauktą jos nervų sistemą. Telefonas. Ją pažadino telefonas. Labai apsnūdusi ji nesąmoningai buvo nustvėrusi ragelį.

– Rodžeri! – Adrenalinas, plūstelėjęs, kai išgąsdinta prabudo, sklaidėsi, bet širdis vis dar garsiai dunksėjo. – Ne, nedėk ragelio! Vis tiek jau atsikėliau. – Ji ranka pasitrynė veidą, kita vienu metu mėgindama atnarplioti telefono laidą ir išlyginti susiglamžiusią patalynę.

– Taip? Ar tikrai? Kelinta pas jus valanda?

– Nenutuokiu. Per tamsu, neįžiūriu laikrodžio, – vis dar mieguista atsakė ji.

Rodžeris sodriai sukikeno, bet jam krizenant buvo girdėti ir atjauta.

– Labai atsiprašau, stengiausi apskaičiuoti laiko skirtumą, bet, matyt, susivėlinau. Nenorėjau tavęs pažadinti.

– Nėra ko atsiprašinėti, vis tiek atsibudau, kad atsiliepčiau, – nuramino ją Briana ir nusijuokė.

– Ką gi...

Jo balse buvo justiška šypsena, ji atsipalaidavo ir atsilošė į pagalves, nuo akių braukdama plaukų raizginius, pamažu pratindamasi prie dabarties. Dar negalėjo ištrūkti iš sapno, tikroviškesnio už tamsoje skendinčius miegamojo kontūrus.

– Gera girdėti tavo balsą, Rodžeri, – švelniai pasakė Briana, stebėdamasi, kaip iš tiesų gera jį girdėti.

Jo balsas skambėjo tolybėje, bet atrode artimesnis nei sirenų kauksmas ir padangų cypimas ant šlapios kelio dangos už lango.

– Ir man, – jis kalbėjo kiek susidrovėjęs. – Klausyk, kitą mėnesį galėčiau dalyvauti konferencijoje Bostone. Atvažiuočiau, jei... po šimts, nevykęs būdas šitai pasakyti. Ar nori pasimatyti?

Jos ranka smarkiai suspaudė ragelį, širdis suspurdėjo.

– Atleisk, – jai nespėjus atsakyti atsiprašė jis. – Juk stumiu tave į keblią padėti? Aš... klausyk... tik pasakyk man be užuolankų, kad to nenori.

– Noriu. Žinoma, noriu pasimatyti!

– Ak. Tad neprieštaruji? Bet... neatsakei į mano laišką. Maniau, gal padariau ką nors...

– Ne, niekieno nepadarei. Atsiprašau. Tik...

– Nėra ko atsiprašinėti, nenorėjau...

Jų sakiniai susikirto, ir abu droviai nutilo.

– Nenorėjau spausti...

– Nenorėjau būti...

Ir vėl jų žodžiai susipynė, šįsyk jis sukikeno, tylus škotiškas juokas pasklido begalinėmis erdvėmis ir laiko toliais ramindamas, tarsi Rodžeris iš tikrųjų ją liestų.

– Tada puiku, – tvirtai pasakė jis. – Juk taip supratau?

Ji neatsakė, užsimerkė, ją užliejo palengvėjimas, nors negalėtų apibūdinti kodėl. Rodžeris Veikfildas tikriausiai vienintelis žmogus pasaulyje, įstengiantis ją suprasti; anksčiau nevisiškai suvokė, koks svarbus gali būti šis supratimas.

– Aš sapnavau, – paaiškino ji, – kai suskambėjo telefonas.

– Mmfm?

– Tėvą, – kaskart, kai ištardavo tą žodį, jai sugniauždavo gerklę.

Tas pat nutikdavo ir pasakius „mama“. Ji vis dar užuodė saulės įkaitintų pušų aromatą, tvyrantį sapne, juto, kaip po batais šiugžda jų spygliai.

– Jo veido nemačiau. Ėjau su juo per mišką. Sekiau įkandintaku, o jis šnekėjosi su manim, bet aš negirdėjau, ką sakė. Vis skubėjau, stengiausi jį pavyti, išgirsti jo žodžius, bet man nesisėkė.

– Tačiau žinojai, kad tas vyras – tavo tėvas?

– Taip, bet gal man tik taip atrodė, nes keliavau per kalnus. Mudu su tėčiu dažnai tenai vaikštinėdavom.

– Tikrai? Kaip aš su saviškiu. Jei kada vėl atkeliausi į Škotiją, kopsim į manrus.

– Kopsim *kur*?

Jis nusikvatojo, ir ji staiga pamatė jį: braukiantį nuo veido vešlius, retai kerpamus juodus plaukus, samanų žalumo akis, prisimerkiančias, kai šypsosi. Briana susizgribo nykščio galiuku lėtai trinanti apatinę lūpą ir atitraukė ranką. Jiems išsiskiriant, jis ją pabučiavo.

– Manras – bet kuri Škotijos viršukalnė, aukštesnė nei devyni šimtai keturiolika metrų. Jų tiek daug, kad tai jau tapo savotišku sportu: žmonės varžosi, kas daugiau tokių viršūnių įveiks. Manrus kolekcionuoja nelyginant kokius pašto ženklus ar degtukų dėžutes.

– Kur dabar esi – Škotijoje ar Anglijoje? – paklausė Briana, bet jam nespėjus atsakyti įsiterpė: – Ne, leisk man spėti. Tu... Škotijoje. Invernese.

– Tikrai taip. – Jo balse buvo girdėti nuostaba. – Kaip supratai?

Ji pasirąžė, po paklodėmis pamažu kryžiuodama kojas, lyg kirptų žirkklėmis.

– Kai kalbi su škotais, grebluoji tardamas „r“, – atsakė Briana. – Bet su anglais šneki švariai. Pastebėjau, kai mudu lankėmės Londone, – jos balse buvo vos girdėti gudravimo gaidelė; darosi lengviau, pagalvojo.

– Jau pamaniau, kad tu aiškiarrrrregė, – nusijuokė jis.

– Labai norėčiau, kad dabar būtum čia, – staiga tarė ji.

– Nejaugi? – nustebo jis ir ūmai susidrovėjo. – Ak. Na... juk tai puiku, ar ne?

– Rodžeri... neparašiau todėl...

– Dėl to nesuk sau galvos, – skubiai nutraukė jis. – Po mėnesio būsiu pas tave, tada ir pasišnekėsime. Bri, aš...

– Klausau...

Ji girdėjo, kaip jis įkvepia, prisiminė pojūtį, kai jam kvėpuojant po jos ranka kilnojosi šilta ir kieta jo krūtinė.

– Džiaugiuosi, kad sutikai pasimatyti.

Padėjusi ragelį, nebegalėjo užmigti; sunerimusi nukorė kojas nuo lovos ir nutapeno į mažo butuko virtuvę išgerti stiklinės pieno. Kelias minutes abejingai spoksojo į šaldytuvą ir tik tada susizgribo reginti ne išrikiuotus buteliukus kečupo ir pustuštes skardines, o akmenis, tamsuojančius blyškaus brėkštančio dangaus fone.

Briana išsitiesė, tyliai šūktelėjusi iš nekantrumo, ir užtrenkė šaldytuvo dureles. Nukrėtė šiurpuliukas, ji pasitrynė rankas, atšalusias nuo kondicionieriaus skersvėjo. Nesąmoningai ištiesė ranką ir ją išjungė, priėjo prie lango ir pakėlė rėmą, vidun įleisdama šiltą lietingos vasaros nakties drėgmę.

Turėjo jam parašyti. Tiesą sakant, *rašė*, net kelis kartus, bet nusivylusi išmetė primargintus lapus.

Žino, kodėl taip pasielgė, arba mano žinanti. Bet sklandžiai ir suprantamai paaiškinti Rodžeriui kur kas sunkiau.

Šitaip daryti iš dalies ją skatino sužeisto žvėrelio instinktas; troškimas pabėgti ir pasislėpti nuo skausmo. Ne Rodžeris kaltas dėl to, kas įvyko prieš metus, bet tai neatsiejama.

Vėliau buvo jai švelnus, geras, elgėsi su ja taip, tarsi ką tik būtų netekusi artimo žmogaus, iš tikrųjų taip ir buvo. Bet toji netektis labai keista! Jos mama iškeliavo visiems laikams, bet – vylėsi ji – nemirė. Vis dėlto Briana jautėsi taip, kaip žuvus tėvui; tarsi tikėjo palaimingu pomirtiniu gyvenimu, kad tas, kurį mylėjai, yra saugus ir laimingas, tačiau vis tiek kankinosi dėl netekties ir vieatvės.

Per parką pralėkė greitosios pagalbos automobilis, tamsoje raudonai blyksėjo lemputės. Jis nutolo, sirena pritilo.

Ji persižegnojo iš įpročio ir tyliai sumurmėjo *Miserere nobis**. Penktoje klasėje sesuo Mari Romein sakė, kad reikia melstis už merdinčiuosius ir mirusiuosius; ji taip tvirtai įdiegė mokiniams

* Pasigailėk mūsų (*lot.*).

ši įprotį, kad nė vienas vaikas nepraeidavo pro įvykio vietą, kur stovėdavo greitosios pagalbos automobilis, tylomis nepasiuntęs į dausas maldelės, padėsiančios sieloms patekti į dangų.

Ji kasdien meldavosi už juos: mamą ir tėvą – abu tėvus. Tokia tikroji tiesa. Nors ir dėdė Džo žinojo tiesą apie jos tikruosius tėvus, tik Rodžeris iš tikrųjų suprato, kas nutiko, tik jis savo ausimis girdėjo akmenis.

Tas, kas tai patyrė, buvo amžinai paženklintas. Ir jis, ir ji. Iškeliauvus Klerei, Rodžeris norėjo, kad Briana liktų Škotijoje, bet ji negalėjo.

Pasiteisino, kad Amerikoje jos laukia darbai, nesutvarkyti reikalai, be to, jai reikia baigti mokslus. O dar svarbiau, ji turėjo išvažiuoti, atitrūkti nuo Škotijos ir akmenų ratų, grįžti ten, kur galėtų išsigydyti, pradėti gyvenimą iš naujo.

Jei būtų likusi su Rodžeriu, net trumpam nebūtų įstengusi pamiršti to, kas nutiko. Ir tai paskutinis kibukas, paskutinis jos trijų dalių dėlionėje.

Jis gynė ją, saugojo ir mylėjo. Mama patikėjo ją Rodžerio globai, ir jis puikiai pateisino jos lūkesčius. Bet ar tai jis darė tenorėdamas tesėti Klerei duotą pažadą, ar todėl, kad jam iš tikrųjų rūpėjo Briana? Kad ir kaip ten būtų, jokio bendros ateities pagrindo nebuvo, nes abu slėgė nepakeliama įsipareigojimo našta.

Jei tik būtų įmanoma jūdviejų ateitis kartu... Todėl jam ir negalėjo parašyti, nenutuokė, kaip visa tai iškloti, nepasirodant arogantiškai ir kvailai?

„Išvažiuok, kad galėtum grįžti ir padaryti tai deramai“, – sumurmėjo ji ir nutaisė grimasą.

Lietus vis dar dulkė, gaivindamas orą, buvo gera kvėpuoti. Netrukus auš, toptelėjo, bet vis dar šilta, vėsi veido oda sudrėko; vandens lašeliai vienas po kito riedėjo kaklu, medvilniniai marškinėliai, su kuriais miegojo, sušlapo.

Ano lapkričio įvykius ji norėjo nustumti kuo toliau, padaryti kuo ilgesnę pertrauką. Kai praeis ganėtinai laiko, galbūt juodu vėl galės susieiti. Ne kaip jos tėvų gyvenimo dramos antraplaniai veikėjai – šįkart kaip aktoriai, vaidinantys pačių pasirinktoje pjesėje.

Jei kam lemta tarp jų su Rodžeriu Veikfildu nutikti, tai tik savo noru. Brianai atrodė, kad netrukus galės rinktis, o apnikus tokiai nuojautai, suplazdėjo po paširdžiais.

Ji persibraukė veidą, šluostydama lietų, nerūpestingai įtrynė jį į plaukus, gaudydama tekančias jo sroveles. Jei neužmigs, galbūt padirbės.

Briana paliko langą atvirą, bet jai visai nerūpėjo, kad lietutis tykšta ant grindų. Sunerimusi nenorėjo aklinai užsidaryti tarp keturių sienų ir vėsintis dirbtiniu oru.

Užžiebusi lemputę ant stalo, išsitraukė skaičiavimo sąsiuvinį ir jį atskleidė. Pakeitusi studijų kryptį, turėjo vieną nedidelį ir netikėtą pranašumą: suprato, kad matematika ją veikia raminausiai.

Kai viena grįžo į Bostoną ir į universitetą, nutarė, kad saugiau rinktis inžineriją nei istoriją; mokslas solidus, susaistytas formulių, raminausiai nekintamas. O svarbiausia, jį galima valdyti. Briana paėmė pieštuką, neskubėdama ir mėgaudamasi pasmailino, tada palenkė galvą ir ėmė skaityti pirmą uždavinį.

Pamažu, kaip ir visada, rami, nesugriauinama skaičių logika jos galvoje audė tinklą, pagaudama visas atsitiktines mintis, šilkinėmis gijomis apraizgydama blaškančius jausmus it daugybę musių. Aplink centrinę uždavinio ašį logika toliau nėrė tvarkingą ir gražų tinklą, tarsi koks audėjas puošmeną. Į tinklo gijas nepakliuvo tik viena mintis, vis dar plevenanti jos sąmonėje lyg ryški maža plaštakė.

Džiaugiuosi, kad sutikai pasimatyti, pasakė jis. Džiaugiasi ir ji.

1969 m. liepa

– Ar jis šneka kaip vyrukai iš „Beatles“? Ak, numirsiu, jeigu jis kalba kaip Džonas Lenonas! Kai jis sako: „Tai aš čia senelis“, mane svaigina!

– Jis kalba visai ne kaip Džonas Lenonas, dėl Dievo meilės! – sušnypštė Briana ir atsargiai dirstelėjo iš už betoninės kolonos, bet tarptautinių skrydžių salės vartai vis dar buvo tušti. – Ar galėtum pasakyti, kuo skiriasi Liverpulio gyventojas ir škotas?

– Ne, – linksmi atsakė draugė Geilė, pašiaušdama šviesius plaukus. – Visų anglų šneka man vienodai graži. Galėčiau jų klausytis amžinai!

– Jis ne anglas! Juk sakiau, jis škotas!

Geilė nuvėrė draugę, tarsi ši būtų pamišusi.

– Škotija – Anglijos dalis, žiūrėjau į žemėlapi.

– Škotija – ne Anglijos, o Didžiosios Britanijos dalis.

– Visai nesvarbu. – Geilė, iškišusi galvą iš už kolonos, ištempė kaklą. – Kodėl čia stovim? Jis mūsų nepamatys.

Briana ranka persibraukė plaukus juos suglostydama. Merginos stovėjo anapus kolonos, nes Briana nebuvo tikra, ar nori, kad jis jas pamatytų. Nors kas iš to; pro dvivėres duris jau pasi-pylė susitaršę keleiviai su bagažu.

Ji leidosi nutempiama vis dar vapančios Geilės į didžiąją suti-kimo salę. Draugės liežuvis gyveno dvigubą gyvenimą; nors pas-kaitose Geilė gebėjo kalbėti ramiai, protingai ir argumentuotai, draugijoje, vos gavusi ženklą, imdavo be paliovos tarškėti. Todėl Briana ir paprašė Geilės, kad kartu važiuotų į oro uostą pasitikti Rodžerio; šnekantis nebus jokių nesmagių pauzių.

– Ar jau darei tai su juo?

Briana krūptelėjo ir palinko prie Geilės.

– Dariau *ką*?

Geilė pavartė akis.

– Žaidei šokinėjančiais kamuoliukais. Iš tikrųjų, Bri!

– Ne. Žinoma, ne. – Ji juto, kaip kraujas užlieja skruostus.

– Ar ketini tai daryti?

– Geile!

– Na, juk turi butą ir viską, niekas...

Tą keblią akimirką pasirodė Rodžeris Veikfildas. Baltais marš-kiniais, apspurusiais džinsais. Jį išvydusi, Briana turbūt sustingo. Geilė greitai pasuko galvą, susidomėjusi, į ką spokso draugė.

– Aak, – nudžiugo ji. – Ar tai jis? Panašus į *piratą*!

Geilė buvo teisi, ir Briana pajuto, kaip pilvo apačia čiūžtelėjo žemyn. Mama Rodžerį vadino Juoduoju keltu. Jo oda buvo švie-sios alyvuogių spalvos, plaukai juodi, o „akys, įspaustos suodinu nykščiu“. Nors galėjai pamanyti, kad tankios juodos blakstienos

dengia mėlynas akis, iš tikrųjų jos buvo sodriai žalios. Ilgoki, susivėlę plaukai siekė apykaklę, apžėlęs šeriais jis atrodė ne tik šauniai, bet ir mažumėlę pavojingas.

Pamačius jį, iš nerimo Brianai dilgtelėjo stuburą, ir ji nusišluostė prakaituojančius delnus į siuvinėtų džinsų šonus. Neturėjo jam leisti čia atkelti.

Tada jis pamatė ją, veidas nušvito kaip užžiebta žvakė. Brianos veidas prieš jos valią irgi pasipuošė plačia kvaila šypsena. Užmiršusi savo būgštavimus, ji leidosi bėgti per salę, išsisukdama staiga prieš ją išdygusių vaikų ir bagažo vežimėlių.

Jis pasitiko ją pusiaukelėje ir jos kone nepargriovė, taip smarkiai apkabindamas, kad net sutraškėjo šonkauliai. Pabučiavo, stabtelėjo, tada vėl ėmė bučiuoti, barzdos šeriai braižė jai veidą. Dvelkė muilu, prakaitu, ji juto škotiško viskio skonį, bet troško, kad jis nesiliautų bučiavęs.

Paskui paleido ją. Abiem stigo kvapo.

– Ahm, – pasigirdo tylus balsas šalia Brianos.

Ji nusišuko nuo Rodžerio rodydama į Geilę, o ši angeliškai jam šypsojosi iš po šviesių karčiukų ir mosavo tarsi mergytė, einanti miegučio.

– Laaabas, – pasisveikino ji. – Tu tikriausiai Rodžeris, nes jeigu ne, Rodžerį tikrai ištiks šokas, kai jis pasirodys, ar ne?

Geilė gėrėdamasi nužvelgė jį nuo galvos iki kojų.

– Ar, be viso šito, dar brąžgini ir gitara?

Briana net nepastebėjo dėklo, kurį jis buvo padėjęs ant grindų. Rodžeris pasilenkė, paėmė jį ir persimetė per petį.

– Na, per šią kelionę ji bus mano pragyvenimo šaltinis, – nusišypsojo jis Geilei, prispaudusiai ranką prie širdies, tarsi būtų apimta ekstazės.

– Aak, pakartok! – ėmė prašyti ji.

– Ką pakartoti? – sumišo Rodžeris.

– Pragyvenimo šaltinį, – pasakė jam Briana, persimesdama per petį vieną jo krepšį. – Ji nori išgirsti, kaip grebluoji „r“ raidę. Britiškas akcentas – Geilės silpnybė. Ak, tokia ta Geilė. – Lyg su tuo susitaikiusi, ji mostelėjo į draugę.

– Taip, supratau. Hm... – jis atsikrenkštė, įsmeigė į Geilę veriamą žvilgsnį ir tarė oktava žemesniu balsu: – Aplink grrrrublėtą rrrriedulį nedorrrrėliai strrrraksi. Ar tuo pasikakinsi?

– Gal liautumeis? – Briana piktai dirstelėjo į draugę, kuri teatrališkai leipo klestelėjusi ant plastikinės kėdės. – Nekreipk į ją dėmesio, – patarė Rodžeriui, nusigręždama į duris.

Atsargiai žvilgtelėjęs į Geilę, jis pakluso, paėmė didelę dėžę, surištą virve, ir nusekė paskui Brianą į vestibulį.

– Ką turėjai galvoj sakydamas, kad tai tavo pragyvenimo šaltinis? – paklausė ji, mėgindama protingai pakreipti pokalbį.

Jis kiek droviai nusiuko.

– Istorikų konferencija sumoka už lėktuvo bilietus, bet neišgali padengti kitų išlaidų. Todėl vienur kitur kreipiausi ir radau darbėlį, kuris išspręstų tą bėdą.

– Skambinsi gitara?

– Dieną švelnus, mandagus istorikas Rodžeris Veikfildas yra nekaltas Oksfordo dėstytojas, o vakare jis užsimeta slaptą rrregaliją – languotą skraistę ir virsta šauniuoju Rodžeriu Makenziu!

– Kuo?

Jos nuostabai, jis nusišypsojo.

– Na, kartais aš dainuoju škotų liaudies dainas festivaliuose ir *ceilidhs**, Aukštumų žaidynėse ir panašiuose renginiuose. Šį savaitgalį pasirodysiu keltų festivalyje, jis rengiamas kalnuose.

– Dainuoji škotų dainas? Ar tada segi kiltą? – Staiga kitoje jo pašonėje išdygo Geilė.

– Taip. Kitaip iš kur jie žinotų, kad aš škotas?

– Man labai patinka plaukuoti keliai, – svajingai tarė Geilė. – Sakyk, ar tiesa, kad škotai...

– Atvaryk automobilį, – liepė Briana, skubiai įsprausdama Geilei raktelius.

Geilė, atrėmusi smakrą ant nuleisto automobilio stiklo, žiūrėjo, kaip Rodžeris žingsniuoja į viešbutį.

* Šventė ar pobūvis, dažnai su muzika ir dainomis (*geilų k.*).

– Oho, viliuosi, jis nenusiskus iki vakarienės su mumis. Man labai patinka vyrai, apžėlę kelių dienų barzda. Kaip manai, kas slypi toje didelėje dėžėje?

– *Bodhran*. Jau klausiau Rodžerio.

– *Kas toks?*

– Keltų karo būgnas. Juo jis pritaria dainuodamas kai kurias dainas.

Geilės lūpos mėsliai susičiaupė ratuku.

– Kažin ar norėsi, kad nuvežčiau jį į tą festivalį? Na, tikriausiai turi daug darbo ir...

– Cha cha. Manai, leisčiau tau sukiotis apie jį, segintį kiltą?

Kai Briana paleido variklį, Geilė liūdnam atsiduso ir įtraukė galvą.

– Gal tenai bus ir daugiau vyrų su kiltais.

– Labai tikėtina.

– Bet, kertu lažybų, nė vienas neturės keltų karo būgno.

– Galbūt.

Geilė atsilošė sėdynėje ir pažvelgė į draugę.

– Na kaip, ar ketini tai daryti?

– Iš kur man žinoti, kaip ten bus? – Bet Brianos gyslomis plūstelėjo kraujas, o drabužiai ėmė veržti.

– Jei nepadarysi, – pasakė Geilė, – būsi tikra kvaiša.

– Ministro katė yra... aištinga katė.

– Ministro katė... *alagruous* katė.

Bri dirstelėjo į jį, pakėlusi antakį, trumpai nukreipdama akis nuo kelio.

– Ir vėl škotiškai?

– Juk tai škotiškas žaidimas*, – atšovė Rodžeris. – Škotiškai *alagruous* reiškia liūdnam, susisielojęs. Tavo eilė. Raidė „b“.

* Karalienės Viktorijos epochos žaidimas: pirmasis žaidėjas apibūdina katiną būdvardžiu, prasidedančiu raide „a“. Kiti žaidėjai daro tą pat. Paskui pereinama prie raidės „b“ ir t. t.

Ji prisimerkusi žiūrėjo pro priekinį stiklą į siaurą kalnų kelią. Ryto saulė spigino į juos, užliedama automobilį šviesa.

– Ministro katė yra baikšti katė.

– Ministro katė yra bjauri katė.

– Gerai, mudviem šiek tiek per lengva. Lygiosios. Ministro katė yra...

Jis matė, kaip jos galvoje sukasi ratukai pagavus įkvėpimui, jos akys sužibo.

– ...koksigodiniška katė.

Rodžeris prisimerkė, mėgindamas suprasti, ką tas žodis reiškia.

– Katė su plačiu pasturgaliu?

Briana nusijuokė, pristabdydama automobilį ties staigiu posūkiu.

– Katė, kuriai skauda uodegikaulį.

– Ar toks žodis apskritai yra?

– Aaha. – Grakščiai įveikusi posūkį, ji padidino greitį. – Tai vienas iš mamos medicinos terminų. Koksigodinija – skausmas apie uodegikaulį. Koksigodininkais ji nuolat vadindavo ligoninės administraciją.

– O aš maniau, kad tai inžinerijos terminas. Na, gerai... Ministro katė yra įžūli katė. – Jis išsišiepė ir kilstelėjo antakį. – Priešgyna. Koksigodininkai yra įžūlūs iš prigimties.

– Gerai, sutinku baigti lygiosiomis. – Ministro katė yra...

– Luktelėk, – nutraukė ją Rodžeris rodydamas. – Štai ten posūkis.

Sulėtinusi greitį, iš siauro kelio ji įsuko į dar siauresnį, prie kurio buvo raudonos ir baltos spalvos rodyklė KELTŲ FESTIVALIS.

– Kaip puiku, kad mane čia atvežei, – tarė Rodžeris. – Jei būčiau žinojęs, kad festivalis taip toli, nebūčiau drįsęs prašyti, kad pamėtėtum.

Briana linksma dirstelėjo į jį.

– Ne taip ir toli.

– Šimtas penkiasdešimt mylių!

Ji kiek ironiškai nusišypsojo.

– Tėtis sakydavo, kad amerikiečiai ir anglai skiriasi. Anglas mano, kad šimtas mylių yra ilgas kelias, o amerikietis – kad šimtas metų yra ilgas laiko tarpsnis.

Rodžeris nustebęs nusikvatojo.

– Tikra tiesa. O tu tikriausiai amerikietė?

– Turbūt. – Jos šypsena išblėso.

Kalbos išseko, kelias minutes jie važiavo tylėdami, tik bildantys ratai ir šniokščiantis vėjas. Buvo graži, karšta vasaros diena. Bostono drėgmė ir šiluma liko toli apačioje, jie vingiavo keliu aukštin į grynesnį, gaivesnį kalnų orą.

– Ministro katė yra daili katė, – galop tyliai tarė Rodžeris. – Ar pasakiau ką ne taip?

Ji dirstelėjo į jį mėlynomis akimis, perkreipusi lūpas.

– Ministro katė yra didelė katė. Ne, nepasakei. – Ji susičiaupė ir, pristabdžiusi už kito automobilio, atsipalaidavo. – Ne, netiesa. Pasakei, bet dėl to nesi kaltas.

Rodžeris pasimuistė ir atsisuko į ją.

– Ministro katė yra išpuikusi katė.

– Ministro katė yra išdykusi katė. Atleisk, man nereikėjo nieko sakyti.

Rodžeris buvo protingas, jos nespaudė. Pasilenkė į priekį ir iš po sėdynės ištraukė termosą karštos arbatos su citrina.

– Nori? – pasiūlė jai puodelį, bet ji susiraukė ir papurtė galvą.

– Ne, ačiū. Nemėgstu arbatos.

– Tada tu tikrai ne anglė, – pasakė jis ir tučtuojau pasigailėjo savo žodžių.

Jos rankos tvirtai suspaudė vairą, bet ji neištarė nė žodžio, ir jis tyliai gurkšnojo arbatą, žvelgdamas į ją.

Briana buvo nepanaši į anglę, nors tėvų kilmė, odos ir plaukų spalva kaip tik tai rodė. Jis nežinojo, ar ji kitokia ne vien dėl drabužių, bet ėmė lyginti. Amerikietės kur kas... Gyvesnės? Smarkesnės? Stambesnės? Jos visko turi *daugiau*. Briana Randal iš tikrųjų labiau panėšėjo į amerikietę.

Mašinų buvo vis daugiau. Kai jie priartėjo prie festivalio poilsiavietės, greitį visai turėjo sulėtinti, prie vartų driekėsi automobilių eilė.

– Klausyk, – staiga prabilo Briana. Ji nė negrižtelėjo į jį, pro priekinį stiklą stebėjimo į priekyje stovinčio automobilio lentelę Naujojo Džersio numeriu. – Turiu paaiškinti.

– Ne man.

Ji suirzusi krustelėjo rusvą antakį.

– O kam dar? – Sučiaupusi lūpas atsiduso. – Na, gerai, ir sau pačiai. Bet turiu tai padaryti.

Rodžeris ant liežuvio juto arbatos rūgštumą, o galugerkly – kartumą. Ar ji pasakys, kad jis suklydo čia atkeliavęs? Tokia mintis kirbėjo ir jam, kai skrido per Atlantą, kuisdamasis ir muistydamasis ankštoje lėktuvo sėdynėje. Bet vos pamatė ją, bėgančią per laukimo salę, visos abejonės akimodu dingo.

Ir nekamavo visą savaitę; matydavosi su ja kasdien, kad ir trumpam, o ketvirtadienio popietę net kartu žaidė beisbolą Fenvejaus parke. Žaidimas jam pasirodė sunkus, trikdantis, bet Brianos užsidegimas jį pakerėjo. Jis susizgribo skaičiuojantis, kiek valandų liko, kol turės grįžti namo, ir nekantraudamas laukė šios vienintelės dienos, kurią visą juodu praleis drauge.

Bet tai anaipatol nereiškia, kad ji jaučia tą pat. Rodžeris skubiai dirstelėjo į automobilių vilkstinę; vartai buvo matyti, bet dunksojo maždaug už ketvirčio mylios. Jai įtikinti jis turi gal kokias tris minutes.

– Škotijoje, – kalbėjo ji, – kai visa tai nutiko mamai, elgeisi šauniai, Rodžeri, iš tikrųjų puikiai. – Briana nežiūrėjo į jį, bet jis regėjo ašaras, tviskančias ant tankių kaštoninių blakstienų.

– Nebuvo sunku, – tarė Rodžeris. Jis sugniaužė kumščius, kad tik jos nepaliestų. – Man buvo įdomu.

Briana nusikvatojo.

– Taip, kertu lažybų, kad buvo įdomu. – Ji dar sulėtino greitį ir pažvelgė į Rodžerį. Net plačiai atmerktos jos akys buvo kiek įkypos – kaip katės. – Ar buvai dar kartą nuvažiavęs į Kraig na Duną?

– Ne, – atsakė jis ir sukosėjęs lyg niekur nieko pridūrė: – Į Invernesą nukanku ne taip ir dažnai; juk universitete studijų laikotarpis.

– Ar ministro katė nėra bailė? – šyptelėjo ji.

– Ministro katė mirtinai bijo tos vietos, – atvirai prisipažino jis. – Nekeltų kojos, net jei sardinių tenai būtų iki kelių.

Briana nusijuokė, įtampa, tvyrojusi tarp jų, atlėjo.

– Aš taip pat, – pasakė ji ir giliai įkvėpė. – Bet nieko nepamiršau. Tavo rūpesčio, pastangų padėti ir paskui, kai ji... kai mama perėjo... – Jos dantys smarkiai susmigo į apatinę lūpą, ir ji per stipriai paspaudė stabdžius. – Matai? – tyliai tarė. – Pabūnu su tavim tik pusvalandį, ir viskas grįžta. Apie tėvus nekalbėjau daugiau negu pusmetį, o vos mudu pradėjom žaisti tą kvailą žaidimą, užsiminiau apie juos nepraėjus nė minutei. Ir taip visą savaitę.

Briana negrabiai nusimetė nuo peties neklusnią raudoną plaukų sruogą. Susijaudinusi ar liūdėdama ji gražiai nurausdavo, o dabar jos skruostai degte degė.

– Taip ir pamaniau, nesulaukęs atsakymo į laišką.

– Ir ne tik dėl to. – Ji prikando apatinę lūpą pasigailėjusi, bet žodžiai jau išskrido. Baltų marškinėlių V raidės iškirtę užliejo raudonio banga, ir Briana visa nusidažė pomidorų padažo, be kurio neapsieidavo valgydama bulvių traškučius, spalva.

Jis ištiesė ranką per sėdynę ir švelniai nubraukė jai nuo veido plaukų šydą.

– Tave aistringai įsimylėjau, – burbtelėjo Briana, spoksodama pro priekinį stiklą. – Bet nesupratau, ar tu buvai man geras tik todėl, kad to prašė mano mama, ar...

– Ar, – įsiterpė jis ir nusišypsojo, kai Briana išdrįso dirstelėti į jį. – Tikrai kaltas dėl antro „ar“.

– Ak. – Ji kiek atsipalaidavo ir jau nebe taip stipriai gniaužė vairą. – Tada gerai.

Jam labai magėjo paimti jai už rankos, bet nenorėjo blaškyti, kad neįvyktų avarija. Padėjęs ranką ant sėdynės atlošo, pirštais glostė jai petį.

– Kad ir kaip ten buvo, nemaniau... Na, gerai, man atrodė, kad turėčiau arba pulti tau į glėbį, arba kuo greičiausiai sprukti iš automobilio. Taigi moviau lauk, nė nenutuokiau, kaip viską paaiškinti, kad neatrodyčiau it kvailė. O kai parašei, pasijutau dar blogiau – na, supranti, aš *tikrai* atrodau kaip kvailė!

Rodžeris atsisegė saugos diržą.

– Ar trenksies į automobilį priešais mus, jei tave pabučiuosiu?

– Ne.

– Puiku.

Jis pasislinko sėdyne, viena ranka suėmė jai smakrą ir greitai pabučiavo. Jie ramiai nudardėjo per purvyną į aikštelę.

Briana kvėpavo lengviau, buvo ne tokia išraudusi. Tvarkingai įsuko į laisvą vietą, išjungė variklį ir valandėlę sėdėjo akis įsmeigusi į priekį. Tada atsisegė saugos diržą ir atsisuko į jį.

Tik po kelių minučių jiems išlipus iš automobilio, Rodžeriui toptelėjo, kad nors minėjo savo tėvus ne kartą, tikroji bėda greičiausiai buvo susijusi su tėvu, apie jį labai apdairiai *nutylėjo*.

Puiku, pamanė jis ir išsiblaškęs pasigrožėjo Brianos užpakaliuku, kai ji pasilenkė atidaryti bagažinės. *Ji stengiasi negalvoti apie Džeimį Freizerį, tai kur tu, po galais, ją atsivežei?* Jis pažvelgė į poilsiavietės vartus, vasaros brizas plaikstė Didžiosios Britanijos ir Škotijos vėliavas, o nuo kalno, stūksančio tolumoje už jų, šlaito sklido liūdni, graudūs dūdmaišių garsai.

Garsai iš praeities

RODŽERIS DAŽNIAUSIAI persirengdavo kokiam nors dengtame arklių traukiamame vežime arba alinės vyrų tualete, todėl atskiras kambarėlis, kurį gavo savo reikmėms užkulisiuose, jam atrodė tikra prabanga. Patalpėlė švari, buvo ir kablių pasikabinti drabužiams, be to, ant slenksčio neknarkė girti užėigos senbuviai. Žinoma, čia Amerika, pamanė jis, segdamas džinsus ir mesdamas juos ant grindų. Kiti standartai, bent jau paisoma, kad žmogui būtų patogų.

Jis per galvą apsilvilko marškinius platėjančiomis rankovėmis svarstydamas, prie kokių patogumų pratusi Briana. Jis nenusimanė apie moteriškus drabužius ir nė nenutuokė, kiek kainuoja jos mėlynai džinsai, bet šį tą nusimanė apie automobilius. Brianos mėlynas mustangas buvo naujutėlis, ir jam labai knietėjo suimti jo vairą.

Akivaizdu, tėvai paliko jai užtektinai turto; jis tikėjo, kad Klerė Randal tuo tikrai pasirūpino. Tik vylėsi, kad jo ne itin daug, nes Briana gali pamanyti, kad jį domina ne ji, o jos piniagai. Prisiminęs Brianos tėvus, dirstelėjo į rudą voką. Ar turėtų jai atiduoti, kad ir kaip ją tai paveiktų?

Iš Brianos tikrai kone iššoko ministro katė, kai įžengė pro muzikantų duris ir atsidūrė prieš 78-ąją Freizerių kalniečių dūdmaišių orkestrą iš Kanados, visu garsu repetuojantį už persirengimo kambarių. Tiesą sakant, ji išblyško, kai jis supažindino ją su pagrindiniu dūdmaišininku, senu bičiuliu. Ją išgąsdino ne Bilas Livingstonas, o jam ant krūtinės spindintis Freizerių klanų ženklelis.

Ant jo buvo parašyta: *Je suis prest*. Esu pasiruošęs. Anaiptol ne, dingtelėjo Rodžeriui, ir jis panorė įsispirti, kad atsivežė ją čia.

Briana jį patikino puikiai susitvarkysianti ir pasižvalgysianti aplinkui viena, kol jis persivilks ir pasirengs pasirodymui.

Ir bus geriausia, jeigu jis susikaups prieš pasirodymą, pamane ties juosmeniu ir klubais segdamasis kilito sagtis ir maudamasis ilgas vilnones kojines. Rodžeris dainuos ankstyvą popietę penkiasdešimt penkias minutes, o vakaro *ceilidh* jo laukia trumpesnis solinis pasirodymas. Mintyse buvo maždaug sudėliojęs dainas, bet visada reikia atsižvelgti ir į publiką. Jei daug moterų, jos mėgsta klausytis baladžių, o jei daugiau vyrų, labiau tinka karo dainos: „Kilikrankis“, „Montrozas“, „Ginklai ir būgnai“. O nepadorios dainos geriausiai skamba, kai žmonės jau kiek išilę, paragavę alaus.

Jis tvarkingai užlenkė kojinių viršų ir už jų užkišo *sgian dhu* elnio ragų kriaunomis. Durklas stipriai prisispaudė prie dešinės blauzdos. Kiek paskubomis užsirišo koturnas. Norėjo susirasti Brianą, truputį pasivaikščioti su ja, nupirkti jai ko nors užvalgyti ir pasirūpinti, kad per koncertą ji sėdėtų geroje vietoje.

Užsimetęs ant peties skraistę, ją susegė sege, prie diržo pasikabino durklą, kailinį krepšį. Jis pasirengęs. Gal ne visai? Pusiaukelėje iki durų sustojo.

Per Antrąją pasaulinį karą vyrai nešiodavo kareiviškas pilkai rusvas apatines – toks vienas iš kelių Rodžerio prisiminimų apie tėvą. Šiaip apatinių Rodžeris nedėvėdavo, bet kartais apsimaudavo po kiltu kaip apsigynimo priemonę nuo nepaprasto kai kurių dailiosios lyties klausytojų įžūlumo. Dėl jų buvo įspėtas muzikantų, bet nepatikėjo, kol pats to nepatyrė. Įkyriausios ir atkakliausios būdavo vokietės, bet Rodžeris buvo girdėjęs, kad nuo jų neatsilieka ir kai kurios amerikietės, uždaroje patalpose jos elgiasi be jokių skrupulų.

Jam atrodė, kad čia vargu ar prireiks tokios apsaugos: publika, regis, mandagi, o scena nuo žmonių stovi gana atokiai. Be to, už scenos su juo bus Briana, o jeigu ji įsigeis ir sau leis elgtis perdėm laisvai... Rodžeris įmetė apatines kelnaites atgal į krepšį, ant rudo voko.

– Palinkėk man sėkmės, tėti, – sušnabždėjo jis ir nudrožė ieškoti Brianos.

– Oho! – Briana nustebusi apėjo jį ratu. – Rodžeri, tu žavus! – Ji kreivokai šyptelėjo. – Mama sakydavo, kad neįmanoma atsispirti vyrams, segintiems kiltus. Manau, ji teisi.

Rodžeris matė, kaip ji sunkiai nurijo seilę, ir norėjo ją apkabinti už drąsą, bet ji jau buvo nusisukusi ir rodė į valgiais nukrautus prekystalius.

– Tu alkanas? Kol persirenginėjai, šiek tiek apsižvalgiau. Galime paragauti aštuonkojo ant iešmo, „Baja Fish Tacos“ maisto, lenkiškų dešrelių...

Jis paėmė jai už parankės ir trūktelėjęs atgręžė.

– Ei, – švelniai tarė. – Atleisk, nebūčiau atsivežęs tavęs čia, jei būčiau žinojęs, kad tave sukrės.

– Nieko tokio. – Šįsyk ji išspaudė smagesnę šypsena. – Aš... džiaugiuosi, kad atsivežei.

– Tikrai?

– Taip. Tikrai. Tai... – Ji bejėgiškai mostelėjo į šurmuliuojantį ir mirguliuojantį spalvomis languotų skraisčių verpetą, besisukantį apie juos. – Be galo... škotiška.

Jis vos nesusijuokė, nes kvailiojančių turistų ir atviros prekybos klastotais neva tradiciniais dalykėliais maišalynė nė iš tolo nepriminė Škotijos. Bet Briana ir neklydo: tai nepaprastai škotiška; labai seno škotų gebėjimo išlikti pavyzdys: mokėjimas prisitaikyti prie visko ir išspausti iš to naudos.

Rodžeris ją apkabino. Brianos plaukai kvepėjo gaiviai kaip šviežia žolė, per baltus marškinėlius, kuriais ji vilkėjo, juto plaukiant jos širdį.

– Ir tu esi škotė, juk žinai, – pasakė jai į ausį ir paleido iš glėbio. Jos akys vis dar žiba, bet dabar jos krūtinėje kunkuliuoja kiti jausmai, dingtelėjo jam.

– Gal tu ir teisus, – tarė ji ir vėl gražiai nusišypsojo. – Bet negi turiu valgyti hagi? Keliose vietose mačiau, bet geriau rinksiuosi aštuonkojį ant iešmo.

Jam pasirodė, kad Briana pokštauja, bet ji kalbėjo rimtai.

– Ši poilsiavietė nuolat rengia tautines muges, – paaiškino prekiautojas maistu. – Lenkai šoka polkas, šveicarai – tiroliečių šokius. Dievulėli, jie tikriausiai buvo atsivežę dešimt milijon-

nų laikrodžių su gegute! Ispanų, italų, japonų sakurų žydėjimo festivaliai – neįtikima, kad japonai turi šitiek fotoaparatus, tikrai neįtikima. – Jis suglumęs papurtė galvą, duodamas dvi popierines lėkštes, prikrautas mėsainių ir skrudintų bulvyčių. – Kas dvi savaitės vyksta koks nors renginys. Čia niekada nenuobodu. Bet mes, maisto pardavėjai, dirbam savo darbą, nesvarbu, koks valgis. – Vyras susidomėjęs spoksojo į Rodžerio kiltą. – Ar jūs škotai, ar jums tik patinka segėti kiltus?

Prisiklausęs daugybės panašių juokelių, Rodžeris nuvėrė žmogų mandagiu žvilgsniu.

– Kaip sakydavo mano senelis, – tarė jis su gana ryškiu akcentu, – kai užsijuosi sijoną, vaikine, iš tikrųjų pasijunti vyru!

Pardavėjas susirietė iš juoko, o Briana pavartė akis.

– Šamojai apie kiltus, – sumurmėjo ji. – Jei imsi apie juos šmaikštauti, išvažiuosiu ir paliksiu tave, prisiekiu, tikrai paliksiu.

Rodžeris išsišiepė.

– Ak, juk taip nepasielgsi, mergyt? Negi išvažiuotum ir paliktum vyrą tik todėl, kad jis atskleistų, ką nešioja po kiltu, jei tau būtų įdomu?

Ji prisimerkė, iš akių teliko mėlyni trikampėliai.

– Kertu lažybų, po kiltu tu nenešioji ničnieko, – linktelėjo ji į Rodžerio kailinį krepšį. – O kodėl gi ne? Gulda galvą, kad po juo viskas puikiai veikia darrbo rrežimu, ar ne?

Rodžeris užspringo skrudintomis bulvytėmis.

– O jūs turėtumėt atšauti: „Duokš ranką, mergyt, ir aš tau viską parodysiu“, – pasufleravo pardavėjas. – Vaikine, jeigu tai išgirsiu dar sykį, bus jau šimtas kartas šią savaitę.

– Jei dabar jis šitai pasakys, – pyktelėjo Briana, – išvažiuosiu ir paliksiu jį likimo valiai ant šio kalno. Dėl manęs jis gali čia tupėti ir misti aštuonkojais.

Rodžeris gurkstelėjo kokakolos ir išmintingai patylėjo.

Jie turėjo laiko paklaidžioti tarp prekystalių, kur buvo parduodama viskas, nuo languotų vilnionių kaklaraiščių iki pigių švilpukų, sidabrinių papuošalų, Škotijos klanų žemėlapių, irisinių

saldainių, trapios tešlos kepinų, škotų kalniečių kardo pavidalo peiliukų laiškamis atplėsti, švininių kalniečių figūrėlių, knygų, įrašų ir įvairiausių, kokių tik galima įsivaizduoti, smulkmenų, ant kurių įmanoma įspausti klanų ženklą ar šūkį.

Žmonės smalsiai nužvelgdavo Rodžerį, bet ilgai nespokso-davo. Nors jo kostiumas buvo geresnis nei daugelio kitų, nebuvo retenybė. Dauguma čia buvo turistai, mėvintys šortais ar džin-sais, bet minią atmiešdavo šen ten sušmėžuodamos languotos skraistės – tarsi koks bėrimas.

– Kodėl Makenzis? – paklausė Briana, stabtelėdama prie prekystalio, ant kurio buvo išrikiuoti raktų pakabučiai su klanų ženklais. Ji parodė į sidabrinį diską su užrašu: *Luceo non uro*. Lotyniški žodžiai buvo išraižyti aplink paveikslėlį, kuriame lyg ir vaizduojamas ugnikalnis. – Ar Veikfildas skamba ne škotiškai? O gal manai, kad žmonėms Oksforde nepatiktų šis tavo pomė-gis? – Ji mostelėjo į festivalio vietą.

Rodžeris gūžtelėjo pečiais.

– Iš dalies taip. Bet tai ir mano šeimos pavardė. Abu mano tėvai buvo nužudyti per karą, ir mane įsisūnijo dėdė iš tėvo pusės. Jis davė man savo pavardę, buvau krikštytas Rodžeriu Jeremiju Makenziu.

– Jeremiju? – garsiai nenusijuokė, bet nosies galiukas paraudo, tarsi ji būtų tvardžiusi juoką. – Senojo Testamento pranašo vardu?

– Nesijuok, – tarė jis, imdamas jai už parankės. – Gavau tėvo vardą ir buvau vadinamas Jeriu. Vaikystėje mama mane vadin-davo Jemiu. Tai senas šeimos vardas. Juk galėjo būti ir blogiau, galėjau būti pakrikštytas Ambroziejumi ar Konanu.

Ji pratrūko juoku, putojančiu it kokos burbuliukai.

– Konanu?

– Puikus keltiškas vardas, tik paskui jį nuvalkiojo fantastikos rašytojai. Jeremijas, regis, buvo pasirinktas iš daugybės vardų, ir dėl rimtos priežasties.

– Ir kokia ji?

Jie apsisuko ir pamažu patraukė prie scenos, grupelė mažų mergaičių iškramolytais šioms išskilmėms drabužėliais darniai

šoko škotų kalniečių šokį ir ten, kur reikia, nusilenkdavo, į vietą dailiai sugulant kiekvienai sijonėlio klostei.

– Ak, viena iš istorijų, kurias man pasakodavo tėtis, – pastorius, bet jį vadindavau tėčiu, – keliaudamas šeimos genealoginiu medžiu žemyn ir rodydamas jame surašytus žmones.

Ambroziejus Makenzis, tavo prosenelis, Rodži. Jis skobė valtis Dingvole. O štai čia Mari Olifant – ar nepasakojau, kad pažinojau tavo prosenelę Olifant? Gyveno devyniasdešimt septynerius metus ir iki paskutinio atodūσιο buvo aštri kaip smeigtukas; nuostabi moteris.

Buvo ištekęjusi šešis kartus. Patikino mane, kad visi jos vyrai mirė savo mirtimi, bet aš čia įrašiau tik Jeremiją Makenzį, nes jis tavo protėvis. Stebėjau, kad su juo vieninteliu ji susilaukė vaikų.

Paklausiau jos kodėl, o ji primerkė vieną akį, linktelėjo ir pasakė: Is fhearr an giomach na 'bhi gun fear tighe. Tai geilų patarlė: „Jau geriau omaras nei prastas sutuoktinis.“ Pasak jos, susituokus reikia kai ką paaukoti, bet Jeremijas buvo vienintelis geras vyras, kurį ji kasnakt įsileisdavo į lovą.

– Įdomu, ką ji sakydavo kitiems vyrams? – mąsliai tarė Briana.

– Na, ji neneigė, kad kartais permiegodavo ir su jais. Tik ne kiekvieną naktį.

– Pastoti galima ir per vieną naktį. Taip tvirtino mama per sveikatos pamoką mano vidurinėje mokykloje. Ant lentos ji pripiešė spermatozoidų, geidulingais veideliais lekiančių prie didžiulės kiaušialąstės. – Briana vėl išraudo, bet greičiau iš smagumo nei nuo širdį gildančių prisiminimų.

Jie ėjo apsikabinę, ir Rodžeris, pajutęs karštį, sklindantį per plonus jos marškinėlius, ir krustelėjimą po kiltu, buvo priverstas pripažinti, kad labai apsiriko nesimaudamas apatinių.

– Klausimą, ar spermatozoidai turi veidelius, atidėsim, bet man įdomu, kuo čia dėta sveikata?

– Jeigu tik kas nors susiję su seksu, amerikiečiai visada var-toja eufemizmą „sveikata“, – paaiškino ji. – Merginoms ir vaikiniams pamokos vyksta atskirai; merginos savo pamoką vadina „Gyvenimo paslaptys ir dešimt būdų, kaip pasakyti vaikinui Ne“.

– O kaip ją vadina vaikinai?

– Na, iš tikrųjų nežinau, nes augau be brolių, kurie būtų galėję man pasakyti. Bet kelios draugės turėjo brolių, ir vienas jų pasakojo, kad jie sužinojo aštuoniolika skirtingų varpos erekcijos sinonimų.

– Iš tikrųjų naudinga pamoka, – tarė Rodžeris ir nusistebėjo, kodėl kam nors gali prireikti daugiau nei vieno sinonimo. Laimė, kailinis jo krepšys slėpė daugybę nuodėmių. – Turbūt tai padeda palaikyti pokalbį – tam tikromis aplinkybėmis.

Jos skruostus užliejo raudonis. Jo širdis šliaužė gerklė aukšty, ir jam pasidingojo, kad juodu jau ėmė traukti smalsių praeivių žvilgsnius. Kai Rodžeriui sukako septyniolika, jis nebeleisdavo jokiai merginai jį apkabinti viešoje vietoje, bet Briana tai darė maloniai ir švelniai. Ji viską pradėjo, tad leis jai ir baigti.

– Mmfm. Nors neteko girdėti, kad tokiomis aplinkybėmis kas nors daug kalbėtų.

– Maniau, tu žinosi.

Ne visai klausimas buvo. Rodžeris vėlakai sumojo, ką ji norėjo pasakyti. Jo ranka susigniaužė, ir jis ją prisitraukė arčiau.

– Jei turi galvoj, ar esu tai patyręs, atsakau taip. O jei klausi, ar aš ką turiu, atsakau ne.

– Ko neturi? – Lūpos kiek virpėjo, nes ji tvardė juoką.

– Juk klausi, ar turiu merginą Anglijoje?

– Nejaugi?

– Neturiu. Arba veikiau turiu, bet tarp mūsų nieko rimto.

– Jie priėjo prie durų į persirengimo kambarį; jau beveik metas pasiimti instrumentus. Jis stabtelėjo ir atsigrėžė. – O tu? Turi kokį vyruką?

Ji buvo gana aukšta, todėl žvelgė tiesiai jam į akis ir stovėjo taip arti, kad kai pasisuko į jį, krūtys kliudė jam dilbį.

– Ką sakė tavo prosenelė? *Is fherarr an giomach...*

– ...*na 'bhi gun fear tighe.*

– Aha. Jau geriau omaras nei prastas vaikinai. – Ji pakėlė ranką ir palietė jo segę. – Taip, yra keletas, su kuriais kur nors nueinu. Bet tinkamo vaikino dar neturiu.

Jis sugriebė jos pirštus ir prispaudė prie lūpų.

– Išmuš ir tavo valanda, mergyt, – tarė ir pabučiavo juos.

Publika elgėsi stebėtinai tyliai, nepriminė roko muzikos koncerto. Žinoma, nėra ko triukšmauti, pamanė ji, nes scenoje nėra elektrinių gitarų nei stiprintuvų, tik mažas mikrofonas. Kita vertus, kai kam ir nereikia stiprintuvo. Štai jos širdis dunksi net ausyse.

– Imk, – pasakė jis, staiga išėjęs iš persirengimo kambario su gitara ir būgnu, ir padavė jai nedidelį rudą voką. – Radau jas Invernese, rausdamasis po senus tėčio popierius. Pamaniau, gal norėsi turėti.

Ji suprato, kad čia nuotraukos, nepuolė jų iš karto žiūrėti. Sėdėjo joms deginant skylę ant kelio ir klausėsi Rodžerio.

Jis dainavo puikiai, ir nors klausėsi išsiblaškiusi, suprato, kad Rodžeris – geras dainininkas. Jo balsas buvo stebėtinai sodrus, žemas baritonas, mokėjo su juo elgtis. Nepriekaištinga buvo ne tik balso moduliacija ir melodija; jis iš tiesų gebėjo atitraukti užuolaidą, skiriančią atlikėją ir publiką, žvilgsniu į ją įsiskverbti, akimis susirasti akis ir leisti klausytojams suvokti, kas slypi už žodžių ir muzikos.

Koncertą jis pradėjo daina „Kelias į salas“, greitai, gyva, skatinančia ploti į taktą ir linksmai pritarti; žmonėms nutilus, užtraukė „Galovėjaus kalvas“, o paskui švelniai perėjo prie „Luiso nuotakos dainos“ su gražiu, smagiu priedainiu geilų kalba.

Jis palaukė, kol nutils paskutinė „Vhair me Oh“ nata, ir nusišypsojo. Man, pamanė Briana.

– O štai viena 1745 metų dainų, – tarė jis. – Dainuota garsiajame Prestonpanso mūšyje, jame Karolio Eduardo Stiuarto kalniečių kariuomenė sutriuškino kur kas galingesnes anglų pajėgas, vadovaujamas generolo Džonatano Kopo.

Klausytojai pritariamai sumurmėjo, nes daugeliui daina patiko, ir greitai nuščiuvo, kai Rodžerio pirštai sugrojo žygio melodiją.

Kopas metė iššūkį iš Danbaro

Tardamas: „Karoli, susitik su manim, išdrįsk.

Karo meno išmokysiu tave,

Jei susitiksi su manim rytą.“

Jis nunarino galvą virš stygų, linktelėdamas visiems kartu užtraukti kandų priedainį.

„Ei, Džoni Kopai, vis dar vaikštai?

Ir vis dar trata tavieji būgnai?

Jei vaikštai, palauksiu

Ir šutvės, ir anglių rytą!“

Brianai staiga ėmė dilgsėti palei plaukų šaknis, bet čia buvo kalta daina, o ne dainininkas ar žmonės.

Kai Karolis perskaitė laišką,

Iš makšties išsitraukė kardą,

„Ei, sekit paskui mane, šaunieji mano vyrai,

Ir rytą mes pasitiksime Džonį Kopą!

– Ne, – sušnabždėjo ji, šaltus pirštus padėjusi ant lygaus rudo voko. *Sekit paskui mane, šaunieji mano vyrai...* Tenai buvo jie – abu jos tėvai. Tėvas mūšio lauke prie Prestonpanso grūmėsi turėdamas tik palašą ir nedidelį apskritą skydą.

...Nes tas rytas bus kruvinas!

Ei, Džoni Kopai, vis dar vaikštai?

Ir vis dar trata tavieji būgnai?..

Aplink ją sustugo pritariantys balsai, traukdami priedainį. Ji trumpam puolė į paniką, būtų sprukusi kaip Džonis Kopas, bet paskui panika atslūgo, buvo priblokšta jausmų ir muzikos.

*Prisiekiu, Džoni, griebiau vėliavas
Su kalniečių kardais ir kiltais,
Jei vėl su jais susidursiu, nelabasis sulaužys man kojas,
Tad linkiu tau labo ryto!*

Ei, Džoni Kopai, vis dar vaikštai?..“

Taip, jis vaikščiojo. Ir vaikščios, kol gyvuos ši daina. Vieni žmonės saugo praeitį, kiti nuo jos bėga. Todėl tarp jų dviejų su Rodžeriu ir žiojėjo didžiausia praraja. Kodėl ji nematė jos anksčiau?

Briana nenumanė, ar Rodžeris pastebėjo, kad ji trumpam buvo susikrimtusi, bet jis apleido pavojingą jakobitų teritoriją ir uždainavo „Makfersono raudą“, tik retsykiais užgaudamas stygas. Moteris, sėdinti šalia Brianos, pratisai atsiduso ir įbedė į sceną patelės akis.

*Tad garsiai, tad nesuvaldomai, tad bauginamai jis bylojo,
Grojo melodiją ir šoko aplink... kartuvių medį!*

Ji paėmė voką, sverdama ant pirštų. Gal turėtų palaukti, kol parsiras namo? Smalsumas kovojo su nenoru. Ir Rodžerio akyse matė abejonę, ar reikėtų tą voką jai atiduoti.

– ...*bodhran*, – pasakė Rodžeris. Būgnas tebuvo medinis kelių colių storio lankas, o ant šio užtempta maždaug aštuoniolikos colių skersmens odos skiautė. Jis laikė būgną viena ranka, balansuodamas ant pirštų, o kita – lazdelę su galvutėmis abiejuose galuose. – Vienas seniausių žinomų instrumentų. Su tokiu būgnu 52 metais prieš Kristų keltų gentys baugino Julijaus Cezario pulkus.

Publika sukrizeno, ir Rodžeris lazdele ėmė belsti į būgno odą, mušdamas švelnų, greitą ritmą, primenantį širdies dūžius.

– O štai „Šerifmuro mūšis“. Ši daina skambėjo per pirmąją jakobitų sukilimą 1715 metais.

Būgnas ėmė tratėti kitaip, tonas pažemėjo, tapo karingas, dundantis. Žmonės vis dar elgėsi ramiai, bet Briana atsisėdo tie-

siau ir palinko į priekį, įdėmiai klausydamasi monotoniško dainavimo apie Šerifmuro mūšį ir klanus, kurie jame kovėsi.

*...paskui jie puolė, ištryško kraujas ir pratrūko vėmalai,
žmogau...*

Jie kirto ir kapojo, susirėmus palašams...

Kai daina baigėsi, ji įkišo pirštus į voką ir ištraukė pluoštelį nuotraukų. Senų momentinių, nespaltvotų, pablukusių, rudo atspalvio. Jos tėvai. Frenkas ir Klerė Randalai, abu atrodo nesuvokiamaiai jauni – ir nepaprastai laimingi.

Jie kažkokiam sode; toliau sustatytos lauko kėdės, stalas su gėrimais, margas nuo lapijos išsklaidytos šviesos. Bet veidai aiškūs: šypsenos, spindinti jaunystė, jų akys mato tik vienas kitą.

Pozuoja oficialiai, susikibę už rankų, šaiposi iš to oficialumo. Klerė juokiasi. Kiek palinkusi prie Frenko linksmi klausosi, ką jis sako, prilaikydama platų sijoną, plaikstomą vėjo, garbanoti plaukai laisvai draikosi. Frenkas duoda Klerei puodelį, ji ima, įsmeigusi į Frenką žvilgsnį, kupiną tokios vilties ir pasitikėjimo, kad tai regint Brianai stipriai suspaudė širdį.

Paskui ji pažvelgė į paskutinę nuotrauką ir susivokė, į ką žiūri. Abu stovi prie stalo, uždėję rankas ant peilio, ir juokiasi, pjaustydami tikrų tikriausią naminių tortą. Vestuvinį tortą.

– Ir paskutinė, visų puikiai žinoma ir visiems patinkanti. Pasakojama, kad šią dainą žmonai Aukštumose pasiuntė jakobitas kalinys pakeliui į Londoną, kur jo laukė kartuvės...

Ji plaštakomis plačiai uždengė nuotraukas, tarsi jas slėpdama, kad niekas nepamatytų. Buvo sukręsta iki sielos gelmių. Vestuvių nuotraukos. Įamžintos jų vestuvių dienos akimirkos. Žinoma, jie susituokė Škotijoje. Pastorius Veikfildas, ne katalikų kunigas, nebūtų galėjęs atlikti tos ceremonijos, bet jis buvo vienas seniausių tėvo bičiulių; vestuvių pokylis turbūt surengtas pastoriaus name.

Taip. Dirsčiodama tarp pirštų, fone įžiūrėjo pažįstamus seno namo fragmentus. Paskui nenoromis patraukė ranką ir vėl pažvelgė į jauną motinos veidą.

Jai aštuoniolika. Klerė ištekęjo už Frenko Rando aštuoniolikos – turbūt tuo viską ir galima paaiškinti. Bet kaip jie tokie jauni žinojo, ko iš tikrųjų nori?

*Prie tavo gražių krantų, prie tavo nuostabių šlaitų,
Kur virš Lomondo ežero skaisčiai šviečia saulė,
Kur aš ir mano mylimoji visados mėgdavom ateiti...*

Bet Klerė žinojo, ko nori, arba bent taip manė. Plati, giedra kakta ir švelnios lūpos nekėlė jokių abejonių; didžiulės švytinčios akys įsmeigtos į sutuoktinį, jose nė ženklo dvejonės ar nuogąščio. Ir vis dėlto...

*Bet aš ir mano mylimoji jau niekad nebesusitiksime
Prie gražių, nuostabių Lomondo ežero krantų.*

Nepaisydama, kad kažkam užmynė ant kojų pirštų, Briana klupiniuodama nusiyrė tarpueiliu ir spruko, kol niekas nespėjo pamatyti jos ašarų.

– Pabūsiu su tavim, kai bus šaukiami klanai, – tarė Rodžeris, – bet ceremonijos pabaigoje turėsiu kai ką padaryti, todėl paliksiu tave vieną. Ar susitvarkysi?

– Taip, žinoma, – tvirtai atsakė ji. – Jaučiuosi gerai. Nesijaudink.

Jis kiek susirūpinęs pažvelgė į ją, bet paskui nerimas išblėso. Nė vienas neužsiminė apie ankstesnį skubotą jos pabėgimą. Kol jis prasibrovė per sveikintojus ir ją surado, tualete jau buvo apsišlaksčiusi šaltu vandeniu ir susitvardžiusi.

Paskui visą popietę jie bastėsi po festivalio teritoriją, šį tą nusipirko, nupėdino pažiūrėti dūdmaišininkų ansamblių varžytuvių, o kai vos neapkurto nuo muzikos, nuslinko paspoksoti į jaunuolį, šokantį tarp dviejų kardų, sukryžiuotų ant žemės. Nuotraukos saugiai tūnojo rankinėje.

Jau buvo beveik sutemę. Žmonės, atsiplėšę nuo valgių prekystalių, suplūdo prie atvirų tribūnų kalno papėdėje.

Briana manė, kad šeimos su mažais vaikais išvažiuos, kelios taip ir padarė, bet tribūnose tarp vyresnių žmonių šen ten šmėžavo ir mažylių, knapsinčių mieguistomis galvelėmis. Viena mergytė kietai miegojo tėčiui ant peties, kai jis brovėsi viršutinių eilių link. Prieš pigias vietas buvo paliktas laisvas, lygus plotas, jame sukrauta milžiniška krūva malkų.

– O kaip šaukiami klanai? – eilėje priešais ji išgirdo moterį, klausiančią draugės.

Toji gūžtelėjo pečiais, ir Briana pažvelgė į Rodžerį tikėdamasi, kad jis paaiškins, bet šis tik nusišypsojo.

– Pamatysi.

Buvo jau visai tamsu, mėnulis nepatekėjęs; žvaigždėmis nubarstyto dangaus fone stūksojo dar tamsesnis kalno šlaitas. Kažkas minioje riktelėjo, pasigirdo ir daugiau šūksnių, bet greitai visi nuščiuvo ore pasklidus tyliai dūdmaišio ringuojamai melodijai.

Netoli kalno viršūnės sužibo šviesos taškelis. Žmonės žiūrėjo, kaip jis leidžiasi žemyn, o už jo sušvito kitas žiburėlis. Muzika suskambo garsiau, virš kalno žybtelėjo dar viena švieselė. Beveik dešimt minučių įtampa didėjo, vis garsėjant muzikai ir ilgėjant žiburėlių vorai, nusidriekusiai kalno šlaitu it spindinti grandinė.

Prie šlaito papėdės iš lapijos išniro takas; Briana jau buvo jį aptikusi, žvalgydamasi po vietovę. Iš už medžių pasirodė vyras, virš galvos laikydamas liepsnojančią deglą. Už jo žengė dūdmaišininkas ir pūtė dūdmaišį taip smarkiai, kad jo garsas gožė aikčiojančią minią.

Kai tuodu patraukė taku į laisvą plotą prieš pigias vietas, Briana pamatė, kad įkandin jų atžingsniuoja daugiau žmonių, ilga vilkstinė, visi vyrai nešėsi deglus ir buvo pasipuošę klanų vadų drabužiais. Panėšėjo į laukinius, bet atrodė didingai, apsikaisę škotinių kurapkų plunksnomis, o jų kardų ir durklų, styrančių iš skraisčių klosčių, sidabras nuo deglių šviesos spindėjo raudonai.

Staiga dūdmaišis nutilo, ir pirmasis vyras, išėjęs į aikštelę, sustojo prieš tribūnas.

– Kameronai čia!

Tribūnose suošė džiaugsmo šūksniai. Vyras metė deglą ant žibalu sulaistytų malkų, ir šios uždamos užsidegė, į viršų šoko kokių dešimties pėdų liepsna.

Prieš akinančią liepsnos skraistę atsistojo kitas vyras ir sušuko:

– Makdonaldai čia!

Minioje ėmė rėkti ir spiegti tie, kas giminiavosi su Makdonaldų klanu. O tada...

– Maklaklanai čia!

– Makgilivrėjai čia!

Brianą taip pakerėjo reginys, kad kone pamiršo, kad šalia sėdi Rodžeris. Paskui į priekį žengė kitas vyras ir sušuko:

– Makenziai čia!

– *Tulach Ard!* – subliovė Rodžeris, Briana net pašoko nuo suolo.

– Ką sušukai? – paklausė Briana.

– Tai, – išsišiepė Rodžeris, – Makenzių klando karo šūkis.

– Taip ir pamaniau.

– Kembelai čia!

Šventėje, matyt, dalyvavo daugybė Kembelų, nes jų šūksniai sudrebino pigių vietų eiles. Tarsi būtų gavęs ženklą, kurio laukė, Rodžeris atsistojo ir ant peties užsimetė languotą skraistę.

– Vėliau susitiksime prie persirengimo kambarių, gerai?

Ji linktelėjo, o jis staiga pasilenkė ir pabučiavo ją.

– Beje, – tarė. – Freizerių šūkis toks: *Caisteal Dhuni!**

Briana žiūrėjo jam pavymui, kaip it kalnų ožys, jis ropščiasi per pigias vietas. Nakties ore pasklido degančių malkų dūmų kvapas, sumišęs su silpnesniu cigarečių, kurias rūkė žiūrovai, tabako aromatu.

– Makėjai čia!

– Makleodai čia!

– Farkvarsonai čia!

* Dunio pilis (*geilų k.*).

Nuo dūmų ir jausmų jai sugniaužė krūtinę. Klanai buvo sutriuškinti, sunaikinti prie Kulodeno, bet ar tikrai? Taip, visi žuvo, teliko prisiminimai, čia tebuvo šmėklų šaukimasis. Nė vienas iš taip džiaugsmingai rėkiančių žmonių nesigiminiavo, nė vienas nebepretendavo į dvarininkus ir žemę.

– Freizeriai čia!

Ją apėmė siaubinga panika, jos ranka stipriai sugniaužė rankinės sagtį.

Ne, pagalvojo Briana. O ne. Manęs nėra.

Ta akimirka praėjo, ir ji vėl galėjo kvėpuoti, bet jos krauju vis dar plūdo adrenalinas.

– Greihamai čia!

– Inesai čia!

Ogilviai, Lindsėjai, Gordonai... galų gale nuščiuvo paskutinio šūksnio aidas. Briana stipriai gniaužė rankinę ant kelių, tarsi neleistų ištrūkti jos turiniui kaip džinui iš žibinto.

Kaip ji galėtų, galvojo ji, o paskui, išvydusi į šviesą išnyrantį Rodžerį, virš kurio galvos liepsnojo ugnis ir kuris rankoje nešėsi bodhran, vėl savęs paklausė: O ką ji galėtų padaryti?

*Praėjus dviem šimtams
metų nuo vakar*

– TU NESEGI KILTO! – Iš nusivylimo Geilės lūpų kampučiai smuktelėjo.

– Ne tas šimtmetis, – nusišypsojo Rodžeris. – Vaikštinėjant mėnesienoje, po juo traukia skersvėjis.

– Turi mane to išmokyti. – Ji pasistiebė ant pirštų galų ir palinko prie jo.

– Ko išmokyti?

– Raidę „r“ tarti grebluojant. – Geilė suraukė antakius ir labai stengėsi jį pamėgdžioti, burgzdama kaip motorinė valtis, įjungus žemą pavarą.

– Puikumėlis, – pagyrė jis, tvardydamas juoką. – Taip darrrr-buokis toliau. Prraktikuodamasi pasieksi tobulybę.

– Ar bent atsinešei gitarą? – Ji staipėsi ant pirštų galų ir mėgino dirstelėti jam už nugaros. – Arba tą žavų būgną?

– Viskas automobilyje, – atsakė Briana ir, dėdamasi raktelius, priėjo prie Rodžerio. – Iš čia važiuosim į oro uostą.

– Kaip gaila, maniau, paslaminėsim, o vėliau surengsim liaudies šokių vakarėlį ir atšvėsime. Rodžeri, ar moki dainą „Šis kraštas yra tavo kraštas“? O gal tau mielesnės pasipriešinimo dainos? Spėju – ne, juk esi anglas... ak, norėjau pasakyti – škotas. Jūs, žmonės, neturit dėl ko priešintis, ar ne?

Briana suirzusi dėbtelejo į draugę.

– Kur dėdė Džo?

– Bendrajame kambaryje dusina televizorių, – tarė Geilė. – Kol jį surasi, gal užimsiu Rodžerį? – Ji meiliai įsikibo Rodžeriui į parankę klapsėdama blakstienomis.

– Susikviečiau kone pusę Masačusetso technologijos institu-

to inžinerijos koledžo, bet negi nė vienam gudruoliui nepasiseks pataisyti prakeikto televizoriaus? – Daktaras Džozefas Eibernatis smerkiamai smaugstė jaunuolius, besibūriuojančius bendrajame kambaryje.

– Tai inžinierių *elektrikų* sritis, tėti, – išdidžiai atšovė jo sūnus. – O mes visi esam inžinieriai mechanikai. Kai prašai inžinieriaus mechaniko pataisyti spalvotą televizorių, tas pat, jei prašytum ginekologės apžiūrėti žaizdą tavo skrand... ai!

– Ak, atleisk, – atsiprašė tėvas, ramiai žvelgdamas pro akinius auksiniais rėmeliais. – Numyniau tau pėdą, Leni?

Lenis šokčiojo kaip gandras po kambarį ir visus juokino, spausdamas didžiulę sportbačiu apautą leteną ir apsimesdamas kenčiantis baisų skausmą.

– Bri, mieloji! – Ją pamatęs, daktaras nušvito ir atsitraukė nuo televizoriaus.

Džiaugsmingai merginą apkabino, nors ji lenkė jį ūgiu kokiais keturiais coliais, paskui ją paleido ir nužvelgė Rodžerį. Jo mina pasikeitė, tebebuvo draugiška, bet atsargi.

– Tavo vaikinai?

– Rodžeris Veikfildas, – pristatė Briana ir kiek prisimerkė žiūrėdama į daktarą. – Rodžeri, Džo Eibernatis.

– Daktare Eibernati.

– Vadink mane Džo.

Jie paspaudė rankas, nužiūrėdami vienas kitą, kas ko vertas. Daktaras žvelgė į Rodžerį žvitriai, rudos akys, nors ir skleidė šilumą, buvo gudrios.

– Bri, mieloji, gal norėtum pakrapštyti tą niekam tikusią dėžę ir pamėginti atgaivinti? – Jis nykščiu stumtelėjo dvidešimt keturių colių įstrižainės RCA televizorių, riogsantį ant metalinio stovo ir nebyliai besispyriojantį. – Vakar vakare veikė puikiai, o šiandien... pššš!

Briana įitariai paspoksojo į didelį spalvotą televizorių ir, pasiraususi džinsų kišenėje, išsitraukė šveicarišką peiliuką.

– Na, galiu patikrinti jungtis. – Ji atlenkė atsuktuvo geležtę. – Kiek turim laiko?

– Gal kokį pusvalandį, – iš virtuvės tarpdurio šūktelėjo studentas, apsikirpęs ežiuku, ir nužvelgė būrelį, apspitusį mažą nespaltotą televizoriuką, mirguliuojantį ant stalo. – Vis dar rodo skrydžių valdymo centrą Hjustone. Nusileidimas maždaug po trisdešimt keturių minučių. – Nevaržomą žiūrovų jaudulį vos tvardomas televizijos komentatoriaus įkarštis dar labiau kurstė.

– Gera! jau, gerai, – tarė daktaras Eibernatis ir uždėjo plaštaką Rodžeriui ant peties. – Gyva galybė laiko išgerti. Ar mėgstate viskį, pone Veikfildai?

– Vadinkit mane Rodžeriu.

Eibernatis dosniai kliūstelėjo į stiklą gintarinio gėrimo ir padavė Rodžeriui.

– Kažin ar norėtumėt vandens, Rodžeri?

– Tikrai ne.

Tai buvo „Lagavulin“*. Rodžeris maloniai nustebo galįs jo paragauti Bostone. Jis su malonumu gurkstelėjo, ir daktaras nusišypsojo.

– Jį man padovanojo Klerė – Bri mama. Moteris, mėgusi gerą viskį. – Džo liūdnei palingavo galvą ir, pagerbdamas Klerę, pakėlė taurę.

– *Slàinte*, – tyliai pasakė Rodžeris ir taip pat kilstelėjo stiklą.

Eibernatis užsimerkė, nebyliai mėgaudamasis, bet ar viskiu, ar ta moterimi, Rodžeris nesuprato.

– Gyvybės vanduo, hm? Esu įsitikinęs, kad šis gėrimas įstengtų prikelti ir mirusįjį. – Jis pagarbiai padėjo butelį atgal į gėrimų spintelę.

Įdomu, kiek Klerė pasipasakojo Eibernačiui? Turbūt ganėtinai, spėjo Rodžeris. Daktaras paėmė savo stiklą ir ilgai, įdėmiai varstė jaunuolį.

– Bri tėtis miręs, todėl, manau, turiu prisiimti jo pareigų. Kol anie nusileis, mums, regis, pakaks laiko, kad jus ištardytume ir pakankintume, o gal apsisuksime greitai?

Rodžeris kilstelėjo antakį.

* Garsus škotiškas viskis.

– Kokie jūsų ketinimai? – ėmė kvosti daktaras.

– Ak. Vien doriausi ir kilniausi.

– Nejaugi? Aną vakarą skambinau Bri, norėdamas pasiteirauti, ar ji užsuks šįvakar. Ji neatsiliepė.

– Buvom nuvažiavę į keltų festivalį kalnuose.

– Aha. Dar kartą paskambinau vienuoliktą vakaro. Ir dar vidurnaktį. Deja. – Daktaro akys vis dar buvo gudrios, bet gerokai šaltesnės. Jis pastatė taurę, ši tyliai tarkštelėjo. – Bri vienai viena šiame pasauly. Ir vieniša. Ir graži. Man labai nepatiktų, jei kas nors tuo pasinaudotų, pone Veikfildai.

– Ir man nepatiktų... daktare Eibernati. – Rodžeris išmaukė stiklą ir smarkiai jį trinkelėjo ant stalo. Jo skruostai buvo užkai-
tę, ir „Lagavulin“ čia buvo niekuo dėtas. – Jei manot, kad aš...

– ČIA HJUSTONAS, – sududeno televizorius, – RAMYBĖS
BAZĖ, NUSILEISIM PO DVIDEŠIMTIES MINUČIŲ.

Jaunuoliai išpuolė iš virtuvės, mosuodami buteliais kolos ir džiuogaudami. Briana, išraudusi nuo triūso, įsidėjo peiliuką ir prapliupo juoku, kratydamasi jų sveikinimų. Eibernatis uždėjo plaštaką ant Rodžerio rankos, norėdamas jį sulaikyti.

– Atsiminkit, pone Veikfildai, – tarė Eibernatis prislopinęs balsą, kad niekas nenuklausytų. – Nenoriu išgirsti, kad padarėte tą merginą nelaimingą. Niekada.

Rodžeris atsargiai išsivadavo iš jo gniaužtų.

– Jums atrodo, kad ji nelaiminga? – paklausė jis kuo mandagiau.

– Neee, – atsakė Eibernatis, pasvirdamas atgal ant kulnų ir gręždamas jį primerktomis akimis. – Priešingai. Tai, kaip ji atrodo šįvakar, verčia mane pamąstyti, ar nereikėtų vietoj jos tėčio kumščiu sugurinti jums nosies.

Rodžeris neįstengė susitvardyti ir atsigręžęs pažvelgė į Brianą. Kas tiesa, tai tiesa. Po jos akimis tamsūs ratilai, draikosi sruogos, išsipešusios iš plaukų uodegos, oda švyti blyškiai, kaip degančios žvakės vaškas. Ji panėšėjo į moterį, praleidusią ilgą bemiegę naktį, kupiną malonumų.

Jos galva pasisuko tarsi koks radaras, o akys susmigo į jį virš Geilės galvos. Nors Briana toliau šnekėjosi su Geile, akys kalbėjo jam.

Daktaras garsiai atsikrenkštė. Rodžeris, nukreipęs nuo jos žvilgsnį, sumojo, kad Eibernatis mažliai spokso į ją.

– Ak, – tarė daktaras pasikeitusiu balsu. – Juk panašiai ir buvo, ar ne?

Rodžeris buvo atsisėgęs apykaklę, bet jam atrodė, lyg būtų per smarkiai užsiveržęs kaklaraištį. Jūdviejų su daktaru akys susidūrė.

– Taip, – pasakė jis. – Tik panašiai.

Daktaras paėmė butelį „Lagavulin“ ir pripylė du stiklus.

– Klerei jūs patinkat, pati sakė, – pasidavė jis ir kilstelėjo stiklą. – Gerai. *Slainte*.

– Pasuk jį kitaip – Volteris Kronkaitas* visas oranžinis! – Lenis Eibernatis klusniai pasuko rankenėlę ir žurnalistas pažaliavo, bet, nepaveiktas pakitusios veido spalvos, kalbėjo toliau:

– *Maždaug po dviejų minučių erdvėlaivio vadas Nilas Armstrongas ir „Apollo 11“ įgula atliks istorinį žygį: pirmąkart išsilaispins Mėnulyje...*

Bendrasis kambarys buvo užtamsintas ir prisikimšęs žmonių, apgulusių didelį televizorių: ekrane buvo rodomi „Apollo“ nusileidimo kadrai.

– Aš sužavėtas, – šnipštelėjo Rodžeris Brianai į ausį. – Kaip tau pavyko jį pataisyti? – Jis atsišliejo į knygų lentynos galą ir jaukiai merginą prisitraukė, rankas uždėjęs ant jos klubų iškilumų, o smakrą – ant peties.

Brianos akys buvo įsmeigtos į ekraną, bet jis pajuto, kaip jos skruostas krustelėjo prie jo žando.

– kažkas buvo ištraukęs iš lizdo kištuką, – paaiškino ji. – Tik įkišau.

Rodžeris nusijuokė ir pabučiavo jai į kaklą. Kambaryje tvyrojo karštis, nors ir užė oro kondicionierius, jos oda buvo drėgna ir sūroka.

* *Walter Cronkite* (1916–2009) – garsus amerikiečių žurnalistas, „CBS Evening News“ vedėjas.

– Niekas pasaulyje neturi tokio apvalaus užpakaliuko, – sušnabždėjo jis.

Briana neatsakė, tik tyčia prispaudė prie jo sėdynę.

Iš televizoriaus sklido balsų gausmas, mirguliavo vėliava, kurią astronautai iškels Mėnulyje.

Rodžeris nužvelgė kambarį; Džo Eibernatis buvo užhipnotizuotas ir sužavėtas reginio kaip visi, jo veidas nuo televizoriaus ekrano švytėjo. Tamsoje pasijutęs saugiai, Rodžeris apsvijęs rankomis Brianą, ir jo dilbius prisilgė švelnios krūtys. Ji giliai atsiduso ir atsipalaidavo, uždėjo plaštaką jam ant rankos ir smarkiai suspaudė.

Jei būtų grėsęs koks pavojus, nebūtų taip drąsiai elgęsi. Bet po dviejų valandų jis išskrenda, jokios galimybės imtis tolesnių veiksmų. Vakar jie suprato žaidžią su ugnimi ir buvo atsargūs. Rodžeris pasvarstė, ar Eibernatis iš tikrųjų būtų vožęs jam į nosį, jeigu būtų prisipažinęs, kad Briana praleido naktį jo lovoje?

Grįžtant žemyn nuo kalno vairavo jis, stengdamasis neišvažiuoti į priešpriešinę kelio pusę ir draskomas jaudulio, kurį aitrino prigludęs prie jo minkštas Brianos kūnas. Jie stabtelėjo išgerti kavos, ilgai iki vidurnakčio šnekėjosi, nuolat liesdamiesi rankomis, šlaunimis, arti sukišę galvas. Kai jau po dvyliktos nusigavo iki Bostono, kalbos buvo išsekusios, o Brianos galva sunkiai sviro jam ant peties.

Rodžerį lenkė miegas, neturėjo jėgų ilgai sukiotis nepažįstamų gatvių labirintu, ieškodamas Brianos buto, todėl nuvažiavo į viešbutį, užnešė ją laiptais ir paguldė į lovą, o ji akimoku užmigo.

Visą naktį jis pratysėjo ant kietų grindų, pečius apsisupęs vilnoniu Brianos megztiniu, kad būtų šilčiau. Vos išaušus atsikėlė ir įsitaisė ant kėdės, mėgaudamasis jos kvapu, tylomis žiūrėdamas, kaip šviesa slenka miegančiu veidu.

Taip, buvo tikrai taip.

„Ramybės“ bazė... „Eagle“ nusileido.

Kambario tylą sudrumstė bendras gilus atodūsis, ir Rodžeriui ant sprando pasistojo gyvaplaukiai.

– Vienas... mažas... žmogaus žingsnelis, – tarė metalinis balsas, – ir milžiniškas... žmonijos šuolis.

Ne televizorius buvo kaltas, kad rodė miglotą vaizdą. Visų galvos tįstelėjo, stengdamosi įžiūrėti stambią žmogystą, ryžtingai lipančią kopėtelėmis, pirmąkart statančią koją ant Mėnulio paviršiaus. Vienos merginų skruostai sužibo ašaromis, ekrano šviesoje jos atrodė sidabrinės.

Viską pamiršo net Briana; jos ranka nuslydo, o pati palinko į priekį, pakerėta akimirkos.

Puiki diena jaustis amerikiečiais.

Rodžeris akimirką nerimaudamas sudvejojo, regėdamas juos tokius susikaupusius, taip besididžiuojančius, o ji juk neatskiriamą nuo jų. Kitas šimtmetis, du šimtai metų nuo vakar.

Gal juodu, istoriką ir inžinierę, tai ir sieja? Jis gilinasi į praeities paslaptis, o ji susiduria su akinamai švytinčia ateitimi?

Paskui įtampa kambarįje atlėgo, visi ėmė džiūgauti, klegėti. Briana, atsigręžusi glėbyje, karštai jį pabučiavo ir prisiglaudė. Jam dingtelėjo: turbūt visai nesvarbu, kad jie žvelgia priešingomis kryptimis – tol, kol atsisukę vienas į kitą.

TREČIA DALIS

Piratai

1767 m. liepa

– NEPAKENČIU LAIVŲ, – pro sukąstus dantis iškošė Džėmis. – Jie man atgrasūs. Žvelgiu į juos su didžiausiu pasibjaurėjimu.

Džemio tetėnas Hektoras Kameronas gyvena plantacijoje „Tekančioji upė“, virš Kros Kriko. O Kros Krikas įsikūręs plaukiant nuo Vilmingtono upe aukštyne; tiesą sakant, iki jo du šimtai mylių. Buvom patikinti, kad šiuo metų laiku plaukti gali tekti kečurias dienas ar visą savaitę, nelygu koks vėjas. O jei keliautume sausuma, sugaištume dvi savaites ir ilgiau, atsižvelgiant į prastus kelius, purvą ir lūžusias vežimo ašis.

– Upėse nebūna bangų, – nuraminau. – Bet jeigu reikėtų pėsčiomis klampoti du šimtus mylių per purvą, būtų daugiau nei bjauru.

Ijanas plačiai išsišiepė, bet, Džeimiui dėbtelėjus, šypsni greitai pakeitė mandagaus abejingumo išraišką.

– Be to, jei susirgsi jūrlige, vis dar turiu tas adatas, – paguodžiau Džeimį ir paplekšnojau per kišenę, kur dramblio kaulo dėžutėje gulėjo nedidelis auksinių akupunktūros adatų rinkinys.

Džėmis smarkiai iškvėpė pro nosį, bet nepratarė nė žodžio. Sutvarkius šią nedidelę bėdą, reikėjo išspręsti svarbiausią galvosūkį: kaip sumokėti už laivą.

Turtuoliai nebuvom, bet šiek tiek grynųjų turėjom, nes kelyje mums netikėtai pasisėkė. Iš Čarlstono patraukę į šiaurę ir nakčiai įsirengę stovyklą tolokai nuo kelio, miške radom apleistą sodybą, proskyna jau buvo beveik užkėsta suvešėjusios augmenijos.

Pro įlūžusio stogo sijas kaip ietys styrojo jaunos balzaminės tuopos, iš didžiulio suaižėjusio plyšio raizgėsi bugienis. Sienos

buvo apgriuvusios, juodos nuo puvinio, apėjusios žaliomis samanomis, apniktos rūdžių spalvos grybų. Nežinia, kada tas namas buvo paliktas, bet, akivaizdu, dar keletas metų – ir jis, ir proskyna visiškai užžels. Vienintelė žymė, kad čia stovėta sodybos, tebus riogianti apgriuvusi kamino akmenų piramidė.

Tačiau tarp įsibrovėlių medžių keistai tarpo nedidelis persikų sodas. Vaisiai buvo tokie sunokę, kad net įtrūkę, aplink dūzgę bitės. Prisikirtom persikų, kiek tilpo, pernakvojom griuvėsių prieglobstyje ir, pakilę prieš aušrą, kaupinai prisikrovėm vežimą glotnių, aksominių, sultingų geltonų vaisių.

Pakeliui juos pardavėm, tad nors į Vilmingtoną nusigavom lipniomis rankomis, užtat su kapšeliu monetų. Nuo mūsų trenkė, raugo buvo prisigėrę plaukai, drabužiai ir oda, tarsi būtume mirkę persikų brendyje.

– Imk, – tarė Džeimis, duodamas man odinį kapšėlį su visu mūsų turtu. – Nupirk maisto, tik šiukštu jokių persikų, ir dar vieną kitą smulkmeną, kad nukeliavę pas mano giminaitį neatrodytume kaip tikri valkatos. Adatą ir siūlų? – Jis kilstelėjo antakį ir linktelėjo į didžiulę skylę, žiojinčią Fergiuso švarke, tas buvo persiplėšęs krisdamas iš vaismedžio.

– Mudu su Dankanu eisim pasižvalgyti ir pašniukštinėti, ar įmanoma parduoti vežimą ir arklius, paklausinėsim ir dėl laivo. O jei rasim kokį auksakalį, gal dar pasiteirausiu, kiek jis duotų už vieną mūsų akmenų.

– Būk atsargus, dėde, – įspėjo Ijanas, nepatikliai žvelgdamas į margą minią, plūstančią iš uosto netoliese. – Juk nenori būti apgautas arba apvogtas gatvėje.

Džeimis rimtu veidu pažadėjo sūnėnui imsiąsis visų atsargumo priemonių.

– Veskis ir Rolą, – pasiūlė Ijanas. – Jis tave apgins.

Džeimis dirstelėjo į šunį, tas lekuodamas budriai dėbsojo į plaukiančius pro šalį žmones. Bet nelabai jais domėjosi, nes jo apetitas buvo kiek prislopintas.

– O, neblogai, – tarė jis. – Drožiam, šunėke. – Pasisukęs eiti, žvilgtelėjo į mane. – Gal nupirk ir keletą džiovintų žuvų.

Vilmingtonas, nedidelis miestas, bet per atsitiktinumą įsitaišęs prie laivybinės upės žiočių ir tapęs uostamiesčiu, galėjo pasigirti ne tik ūkininkų turgumi ir laivų doku, bet ir keliomis krautuvėmis, kuriose buvo ir prabangių prekių iš Europos, ir būtiniausių čionykščių kasdienio gyvenimo reikmenų.

– Pupelės gerai, – tarė Fergiusas. – Niekada neatsibosta, kad ir kiek jų valgyčiau. – Jis pasitaisė šiurkštaus audinio maišą ant peties, išlygindamas sunkų svorį. – Ir, žinoma, duona, mums reikia duonos, dar miltų, druskos, lydytų taukų. Sūdytos jautienos, džiovintų vyšnių, gardžių šviežių obuolių. Be abejo, žuvų. Būtinai adatų ir siūlų. Neišsiversim ir be plaukų šepečio, – pridūrė, šnairuodamas į mano plaukus, kurie sudrėkę vis stengėsi ištrūkti iš plačiakraštės skrybėlės kalėjimo. – Ir, aišku, vaistų iš vaistininuko. Bet kam *nėriniai*?

– Nėrinių, – atrėžiau ir į didelę jo nešamą pintinę įmečiau popierinį paketėlį su trimis jardais Briuselio nėrinių. – Ir dar kaspinių. Po metrą kiekvieno plataus šilkinio kaspino, – paprašiau jaunos merginos, kuri suplukusi darbavosi už prekystalio. – Raudonas tau, Fergiusai, todėl neinkšk, žalias Ijanui, geltonas Dankanui ir tamsiai mėlynas Džeimiui. Ne, čia ne išlaidavimas. Džeimis nenori, kad būtume panašūs į driskius, kai nukaksim pas jo tetėną ir tetą.

– O kaip tu, tetule? – išsiviepe Ijanas. – Juk tikrai neleisi mums, vyrams, išsipustyti kaip puošėivomis, pati atrodydama pilka kaip žvirblis?

Fergiusas pro lūpas išpūtė orą, lyg ir suiržęs, lyg ir linksmas.

– Siūlau aną, – parodė į platų tamsiai rausvo kaspino ritinį.

– Spalva, tinkanti jaunai merginai, – paprieštaravau.

– Rausva spalva dera visokio amžiaus moterims, – atkirto Fergiusas. – Daugybę kartų girdėjau tą sakant *les mesdames*.

Les mesdames nuomonę jau buvau girdėjusi; Fergiuso vaikystė prabėgo viešnamyje, o iš to, ką jis prisimena, sprendžiau, kad jame praleido ne vienus paauglystės metus. Vis vyliausi, kad jis

kaip nors atsikratys to įpročio, nes yra vedęs Džeimio podukrą, bet, Marsalei vis dar būnant Jamaikoje ir laukiant jūdviejų pirmagimio, tuo ėmiau abejoti. Juk Fergiusas iš prigimimo prancūzas.

– Regis, anos madam žinojo, ką sako, – tariau. – Gerai, rausvo taip pat.

Apsikrovę pintinėmis ir krepšiais, kupiniais gėrybių, išėjom į gatvę. Joje buvo karšta, tvanku ir labai drėgna, bet nuo upės dvelkė brizas, tad, išsiveržus iš troškos uždaros krautuvės erdvės, oras atrodė malonus ir gaivus. Pažvelgusi į uostą, kur stirksojo kelių laivų stiebai, švelniai linguojantys, supami srovės, išvydau aukštą Džeimio figūrą, jis žingsniavo gatve, o neatsilikdamas nuo jo bidzeno Rolas.

Ijanas jiems šūktelėjo ir pamojo. Pamatęs šeimininką, Rolas nuskuodė gatve, smarkiai mataruodamas uodega. Šiuo dienos metu lauke buvo nedaug žmonių, o tie, kas triūsė siauroje gatvėje, apdairiai prisispaudė prie artimiausios sienos, kad nekliudytų audringam jūdviejų susitikimui.

– Dievulėli, – virš manęs lėtai tarė balsas. – Tokio didžiulio šuns dar nėra tekę regėti. – Atsigręžusi pamačiau poną, atsiplėšiantį nuo priekinės smuklės sienos ir mandagiai kilstelėjantį man skrybėlę. – Jūsų nuolankus tarnas, poniai. Nuoširdžiai vi-liuosi, kad jis nemėgsta žmogienos?

Turėjau gerokai atlošti galvą, norėdama pažvelgti į mane užkalbinusį vyriškį. Susilaikiau nepasakiusi, kad kam jau kam, bet jam Rolas vargu ar kelia grėsmę.

Dar nebuvo mačiusi tokio aukšto vyro; kokiais keliais coliais pašnekovas ūgiu lenkė net Džeimį. Tėvas, ilgakojis, prakaulus, didžiulėmis plaštakomis, kadaruojančiomis ties mano alkūnėmis, o karoliukais puoštas odinis diržas aplink pusiaują siekė man krūtine. Prispirta aplinkybių, nosį jam būčiau įbedusi į bambą, bet, laimė, niekas nevertė to daryti.

– Ne, jis minta žuvimi, – patikinau naująjį pažįstamą.

Matydamas, kad tempiu kaklą aukštyn, jis paslaugiai pritūpė ant šlaunų. Išgirdau, kaip sutratėjo jo kelių sąnariai, lyg šautuvas pokšėtų. Tada prieš akis išvydau veidą, nors bruožus slėpė vešli

juoda barzda. Iš atžalyno kyšojo veidą bjaurojanti riesta nosis, o virš šios spingsojo pora didelių, švelnių rusvų akių.

– Na, labai džiaugiuosi tai girdėdamas. Nenorėčiau, kad tokią ankstyvą dienos valandą man iš kojos būtų iškąstas didelis gabalas. – Jis nusivožė palaikę skrybėlę nuleistu kraštu, per šį buvo persmeigta nušiurusi kalakuto plunksna, ir nusilenkė. Ant pečių užkrito juodos garbanos. – Džonas Kvinsis Majersas jūsų paslaugoms, ponai.

– Klerė Freizer, – sužavėta padaviau jam ranką.

Valandėlę jis prisimerkęs vėpsojo į ją, tada prisitraukė pirštus prie nosies, pauostė, pažvelgė į mane ir plačiai nusišypsojo, netgi tai, kad jo burnoje stigo pusės dantų, nė kiek nemenkino jo žavesio.

– Gal jūs žolininkė?

– Kodėl taip manot?

Jis švelniai pasuko mano plaštaką, pirštu apvesdamas chloro-filo dėmeles ant odelės aplink nagus.

– Jeigu ponai žaliais pirštais, veikiausiai ji puoselėja savo rožes, bet moteris, kurios rankos dvelkia sasafro šaknimi ir chininmedžio žieve, turbūt žino daugiau nei vien tai, kaip pražydyti gėles. Ar taip nemanot? – paklausė jis, nukreipdamas draugišką žvilgsnį į Ijaną, kuris, neslėpdamas smalsumo, spoksojo į poną Majersą.

– O taip, – patvirtino Ijanas. – Tetulė Klerė – garsi daktarė. Žiniuonė! – Jis didžiuodamasis pažvelgė į mane.

– Tikrai, vaike? Puiku. – Ponas Majersas susidomėjęs pavartė akis, paskui vėl jas įbedė į mane. – Kad tave kur, regis, man velnioniškai pasisekė! O jau maniau turėsiąs palaukti, kol nusi-gausiu iki kalnų ir susirasiu šamaną, kuris manim pasirūpins.

– Negaluojuat, pone Majersai? – pasiteiravau.

Jis nepanėšėjo į ligonį, bet buvo sunku ką nors suprasti, nes buvo apžėlęs barzda, plaukais ir apėjęs plonu nešvarumų sluoksniu, rodė, aptraukusiu viską, ko nebuvo pridengusios nuzulintos elnenos drapanos. Vienintelė išimtis buvo kakta; veikiausiai ją nuo saulės paprastai saugodavo juoda fetrinė skrybėlė, bet dabar ji buvo atvira ir ant jos švietė plati baltut baltutėlė juosta.

– Nesakyčiau, kad sergu, – atsakė jis ir staiga atsistojo grabaliodamas elnenos marškinių skverną. – Tai ne gonorėja ir ne sifilis, nes jau esu matęs, kaip tos ligos atrodo.

Tai, ką palaikiau kelnėmis, iš tikrųjų buvo elnenos blauzdi-nės, ant kurių buvo užleista strėnjuostė. Vis dar plepėdamas po-nas Majersas čiupo už odinio dirželio, prilaikančio strėnjuostę, ir ėmė knebinėti jo mazgą.

– Baisiausias darinys – milžiniškas gumbas staiga iššoko už mano kiaušį. Juk įsivaizduojate, kokį didžiulį nepatogumą jis man kelia, bet jį skauda tik jojant arkliu. Gal užmestumėt akį ir patartumėt, ką man daryti, hm?

– A... – numykiau, paklaikęs žvilgsnį mesdama į Fergiusą, o šis, springdamas iš juoko, tik pasitaisė maišą su pupomis.

– Ar man bus suteikta malonė susipažinti su ponu Džonu Ma-jersu? – virš mano peties pasigirdo mandagus škotiškas balsas.

Ponas Majersas liovėsi grabinėjęs strėnjuostę ir smalsiai pa-žvelgė į Džeimį.

– Negaliu pasakyti, ar tai jums bus malonu, sere, – pagarbiai atsakė. – Bet jeigu ieškot Majerso, jį jau radot.

Džeimis žengė prie manęs, taktiškai įsiterpdamas tarp manęs ir pono Majerso strėnjuostės. Tada manieringai nusilenkė, pasi-kišęs skrybėlę po pažasčia.

– Džeimis Freizeris jūsų paslaugoms, sere. Man buvo pasa-kyta, kad susipažindamas su jumis paminėčiau poną Hektorą Kameroną.

Ponas Majersas smalsiai dėbelėjo į raudonus Džeimio plaukus.

– Jūs škotas? Vienas tų kalniečių?

– Taip. Škotas ir kalnietis.

– Ar senis Hektoras Kameronas jūsų giminaitis?

– Jis – mano tetėnas, sere, nors nesu jo matęs. Girdėjau, puikiai jį pažįstat, todėl gal sutiksit palydėti mano šeimą į jo plantaciją?

Abu vyrai kalbėdamiesi atvirai nužiūrino vienas kitą nuo galvos iki kojų, vertindami pašnekovo laikyseną, drabužius ir ginkluotę. Džeimis palankiai pažiūrėjo į ilgą peilį makštyse prie miškininko diržo, o pono Majerso šnervės smarkiai išsiplėtė iš smalsumo.

– *Comme deux chiens*, – man už nugaros tyliai tarė Fergusas. *Kaip du šunys*. – ...*aux culs*.^{*} Netrukus ims uostinėti vienas kito užpakalį.

Ponas Majersas dirstelėjo į Fergusą, ir rudų jo akių gelmėse išvydau blykstelint smagumą, paskui vėl įsistebeilijo į Džeimį. Gal jis ir netašytas miško darbininkas, bet aiškiai šiek tiek supranta prancūziškai.

Turint galvoj pono Majerso polinkį uostyti ir tai, kad jis dėl nieko nesidrovi, nebūčiau nustebusi, jeigu jis būtų puolęs keturpėsčias ir pasielgęs taip, kaip spėjo Fergusas. Bet jis toliau įdėmiai apžiūrinėjo ne tik Džeimį, bet ir Ijaną, Fergusą, mane, Rolą.

– Gražus šuva, – nerūpestingai pasakė, atkišdamas jam stambius krumplius.

Šitaip paskatintas, Rolas taip pat ėmėsi darbo, atidžiai uostinėdamas jo mokasinius, strėnjuostę, o vyrai šnekėjosi toliau.

– Jūsų tetėnas? Ar jis žino, kad atkeliaujate?

Džėmis papurtė galvą.

– To negaliu pasakyti. Prieš mėnesį iš Džordžijos pasiunčiau jam laišką, bet tikrai nežinau, ar jau gavo jį.

– Kažin, – mažliai tarė Majersas.

Jo akys stabtelėjo ties Džeimio veidu, tada greitai nužvelgė mus.

– Susipažinau su jūsų žmona. Ar čia jūsų sūnus? – linktelėjo į Ijaną.

– Mano sūnėnas Ijanas. O čia mano globotinis Fergusas.

– Džėmis pažindino Majersą su šeimynykščiais, mojuodamas ranka. – Ir bičiulis Dankanas Inesas, keliaujantis su mumis.

Majersas suniurnėjo linksėdamas ir apsisprendė.

– Na, galėčiau jus palydėti pas Kameroną. Norėjau įsitikinti, ar esat jų giminaitis, jūsų veidas tikrai panašus į našlės Kameron. Berniuko taip pat.

Džėmis staigiai trūktelėjo galvą.

– Našlės Kameron?

Pro barzdos tankmę šmėkstelėjo vylinga šypsena.

* ...prie vienas kito užpakalio (*pranc.*).

– Senio Hektoro kakle atsivėrė baidi žaizda, ir jis mirė pernai žiemos pabaigoje. Abejoju, ar ten, kur jis dabar, ateina daug laiškų.

Nutraukęs šneką apie Kameronus, nes labiau rūpėjo neatidėliotini savi reikalai, Majersas vėl ėmėsi kasinėjimo darbų.

– Toks didelis tamsiai raudonas daiktas, – paaiškino man, grabaliodamas atsilaisvinusį odinį dirželį. – Beveik tokio pat dydžio kaip vienas mano kiaušių. Juk nemanot, kad aš nei iš šio, nei iš to staiga nusprendžiau užsiauginti trečią kiaušį?

– Na, ne, – atsakiau kandžiodama lūpą. – Žinoma, ne.

Jis krapštėsi lėtai, bet jau beveik atrišo dirželio mazgą. Gatve traukiantys žmonės stabčiojo ir varstė mus smalsiais žvilgsniais.

– Prašau nesivarginti, – pasakiau. – Žinau, kokia bėda jus kamuoja. Kirkšnies išvarža.

Ir šiaip plačios šviesiai rudos jo akys dar labiau išsiplėtė.

– Nejaugi? – žinia jam padarė įspūdį ir anaipol neišgąsdino.

– Turiu jus apžiūrėti... kur nors patalpoje, – greitosiomis pridūriau, – kad galutinai įsitikinčiau, tačiau beveik neabejoju: jums išvarža. Ją gana lengva išoperuoti, bet... – Padelsiau žvelgdama į milžiną. – Iš tiesų negalėčiau... na, jus reikėtų užmigdyti. Kad būtumėt be sąmonės, – paaiškinau. – Suprantat, turėsiu jus prapjauti, o paskui vėl susiūti. Bet gal geriau būtų išvaržos tvars-tis, kuris ją suveržtų.

Majersas mąsliai iš lėto pasikasė žandikaulį.

– Ne, tai jau išmėginau, nepadėjo. Bet pjauti... Ar jūs keti-nat kurį laiką pagyventi čia, mieste, ir tik paskui keliauti pas Kameronus?

– Čia užtruksim neilgai, – griežtai įsiterpė Džeimis. – Išplauk-sim upe aukštyn į tetos dvarą, kai tik būsim pasirengę kelionei.

– Aha, – milžinas valandėlę pasvarstė, tada linktelėjo smagiai šypsodamasis. – Pažįstu žmogų, kurio jums reikia, sere. Tučtuojau einu ir ištempsiu Džošą Frimaną iš „Jūreivio poilsio“. Saulė dar aukštai, ir kol kas jis nebus visai nusilesęs, todėl su juo bus galima susitarti. – Jis grakščiai man nusilenkė, prisispaudęs su-lamdytą skrybėlę prie pusiaujo. – O jūsų žmona gal būtų tokia maloni ir vėliau susitiktų su manim štai anoj smuklėj – ji kiek

padoresnė už „Jūreivį“ – ir mestelėtų akį į tą... tą... – lūpos mėgino sudėti žodžius „kirkšnies išvarža“, bet greitai pasidavė ir atsipalaidavo. – Tą trukdį.

Jis užsimaukšlino skrybėlę ant galvos ir, linktelėjęs Džeimiui, nukinkavo.

Džėmis žiūrėjo, kaip milžinas sunkiai, nerangiai drimblina gakte, stabčiodamas šiltai pasisveikinti su visais, su kuo tik prasilenkia.

– Kas tau, Sasenach? – paklausė jis, vis dar nenuleisdamas akių nuo Majerso.

– O kas man?

Jis atsisuko ir prisimerkęs stebėjimo į mane.

– Ką tu skleidi, kad visi vyrai, su kuriais susiduri, nori nusiimti kelnės, nuo pažinties nepraėjus nė penkioms minutėms?

Fergusas neteko žado, o Ijanas išraudo kaip burokas. Laičiau kuo ramiau ir santūriau.

– Jei nežinai tu, brangusis, – atsakiau, – tada nežino niekas. Regis, radau mums laivą. O ką šįryt nuveikei *pats*?

Kaip visada, uoliai paieškojęs, Džėmis rado galimą brangakmenių pirkėją. Jam ne tik pasisekė sumedžioti tą žmogų, bet ir gauti kvietimą pavakarieniauti su gubernatoriumi.

– Dabar mieste vieši gubernatorius Trajonas, – paaiškino jis. – Apsigyveno pono Lilingtono name. Rytą šnekėjausi su krautuvinku Makičernu, šis nukreipė mane pas žmogų, pavarde Makleodas, o anas...

– ...o anas supažindino tave su Makniliu, o tas nusivedė tave išgerti su Makregoru. Anas papasakojo apie sūnėną Betaną, antros eilės pusbrolių berniuko, valančio gubernatoriui batus, – įsiterpiau, nes jau žinojau, kokiais sudėtingais keliais tvarkomi škotų verslo reikalai.

Viename kambaryje susodink du Aukštumų škotus, ir vos po dešimties minučių jie bus susipažinę su kiekvieno šeimos pastarųjų dviejų šimtų metų istorija ir išsiaiškinę turį nemažai bendrų giminaičių ir pažįstamų.

Džeimis išsišiepė.

– Tai gubernatoriaus žmonos sekretorius, – pataisė jis, – toks Murėjus. Vyriausias tavo tėčio pusseserės Magės sūnus iš Loch Linio, – pridūrė Ijanui. – Jo tėvas emigravo po sukilimo.

Ijanas atsainiai linktelėjo, be abejo, įrašydamas tą informaciją į savo genų enciklopediją, saugomą iki tos dienos, kai ji pasirodys esanti naudinga.

Edvinas Murėjus, gubernatoriaus žmonos sekretorius, šiltai pasveikino Džeimį kaip gentainį – nors toks jis tapo tik dėl vedybų – ir gavo mums kvietimą pavakarieniauti pas Lilingtonus šįvakar, kad neva supažindintume gubernatorių su prekybos reikalais Vest Indijoje. Iš tikrųjų norėjom susipažinti su baronu Pencleriu – turtingu vokiečių didikui, kuris taip pat buvo pakviestas vakarieniauti. Baronas buvo ne tik turtingas, turėjo ir gerą skonį, garsėjo esąs gražių daiktų kolekcininkas.

– Regis, puiki mintis, – abejodama pasakiau. – Bet gal geriau eik vienas. Negaliu vakarieniauti su gubernatoriumi *šitaip* atrodydama.

– A, tu atrodai p... – Džeimis nutilo, kai pažvelgė į mane.

Jo akys pamažu klaidžiojo nešvariais ir sutrintais mano drabužiais, susitaršiusiais plaukais, apspurusia skrybėlaite. Jis susiraukė.

– Ne, noriu, kad eitum su manim, Sasenach; be to, man reikia pramogos.

– Jei jau prakalbai apie pramogas, kiek pintų tau kainavo išpešti kvietimą vakarienei? – paklausiau, susirūpinusi dėl tirpsančių mūsų pinigų.

Džeimis nė nemirktelėjęs paėmė man už parankės ir atsuko į parduotuvių eilę.

– Šešias, bet jis sumokėjo pusę sumos. Nagi, Sasenach, vakarienė septintą, ir turim rasti padorių drabužių.

– Deja, negalim sau to leisti...

– Tai investicija, – griežtai nukirto jis. – Be to, pusbrolis Edvinas man davė šioją tokį avansą už akmenį.

Pagal kosmopolitiškus Jamaikos etalonus, suknelė jau buvo nebemadinga dveji metai, bet daili, ir tai man buvo svarbiausia.

– Nuo jūsų plaukų laša, ponია, – siuvėjos balsas buvo šaltas.

Toji liesa pusamžė žema moteriškė buvo garsi Vilmingtono siuvėja, turbūt pratusi, kad jos mados diktatui paklūstama be jokių svarstymų ir ginčų. Man atsisakius kepuraitės su klostytais apsiuvais, nes buvo gaila po ja spausti ką tik ištrinktus plaukus, siuvėja parodė nepasitenkinimą ir pareiškė, kad galiu susirgti pleuritu, o kai primygtinai pareikalavau įprastą sunkų korsetą pakeisti lengvu iš banginio ūsų, viršuje dantytu, kad krūtys būtų pakeltos, bet nesuveržtos, adatėlės, kurias buvo įsikišusi tarp lūpų, pasišiaušė kaip dygliuotis.

– Atleiskite. – Išslydusią šlapią sruogą pakišau po lininiu rankšluosčiu, juo buvau apsvyniojusi galvą.

Visus svečių kambarius didžiuliame pono Lilingtono name užėmė gubernatoriaus svita, todėl buvau ištremta į ankštą pusbrolio Edvino mansardą virš arklidžių, čia siuvėja jau buvo bebaigianti pritaikyti man suknelę, iš apačios dusliai trepsint ir kramsnojant arkliams. Juos vis pertraukdavo monotoniškas arklininko, mėžiančio gardus, švilpavimas.

Beje, neturėjau ko labai skųstis; pono Lilingtono arklidėse buvo kur kas švariau nei užėigos namuose, kuriuose mudu su Džeimiu palikom draugus, o ponია Lilington buvo labai maloni – pasirūpino, kad gaučiau didžiulį dubenį karšto vandens ir rutulio pavidalo muilą, kvepiantį levandomis; toks dėmesys buvo net svarbesnis už naują suknelę. Vyliausi, kad daugiau nematysiu nė vieno persiko.

Kiek pasistiebiau ant pirštų, stengdamasi žvilgtelėti pro langą, ar nepasirodė Džeimis, bet tučiuojau lioviausi dairytis, nes suniurnėjo prieštaraudama siuvėja, ji mėgino palenkti suknelės apačią.

O suknelė buvo ne tokia ir prasta: kreminės spalvos šilko, pusilgėmis rankovėmis, neprašmatni, bet palei klubus bangavo tamsiai raudono dryžuoto šilko raukčiai, o nuo liemens iki krūtinės dviem eilėmis ringavo tamsiai raudono šilko apvada. Ran-

koves apsiuvus Briuselio nériniais, kuriuos nusipirkau, suknelė atrods gana puošniai, nors audinys ir ne aukščiausios kokybės.

Iš pradžių mane nustebino iš tikrųjų maža suknelės kaina, bet dabar pamačiau, kad suknelės audinys šiurkštesnis nei įprasta, šviesoje šen ten tviskėjo storesnių gijų spurgiukai. Smalsiai patryniau medžiagą tarp pirštų. Apie šilką nusimaniau nedaug, bet vienas kinas, su kuriuo susipažinau laive, kone visą tingią popietę man dėstė mokslą apie šilkverpių lervas ir jų auginimo plonybes.

– Iš kur šis audinys? – paklausiau. – Čia ne kiniškas šilkas. Tada gal prancūziškas?

Siuvėja pakėlė akis, jos irzlumą laikinai nustelbė smalsumas.

– Ne, tikrai ne. Šitas audžiamas Pietų Karolinoje. Ten tokia ponija Pinkni apsodino šilkmedžiais pusę savo žemių ir ėmė augininti šilkverpių lervas. Audinys gal ir ne toks geras kaip kiniškas, – nenoromis pripažino, – bet kainuoja perpus mažiau.

Ji prisimerkusi pažvelgė į mane, lėtai linktelėdama.

– Suknelė gulės kaip nulieta, ir tie apvadaai puikūs – nurausvina jūsų skruostus. Bet atleiskit, ponija, jums reikia kokios nors puošmenos ant kaklo, kad neatrodytumėt pernelyg apsinguoginusi. Jei atsisakot kepuraitės ar peruko, gal persiriškite plaukus kaspinu?

– Ak, kaspinas! – prisiminiau. – Puiki mintis. Ar galėtumėte žvilgtelėti į mano pintinę ir ištraukti kaspiną, turbūt tiks.

Mudvi nusprendėm suimti mano plaukus į viršų ir laisvai surišti tamsiai rausvu kaspinu, bet drėgnos garbanos slydo niekaip neklausydamos ir raitėsi aplink ausis ir ant kaktos.

– O gal atrodau kaip besijauninanti moteris? – staiga susirūpinau.

Ranka išlyginau liemenės priekį, tačiau ji buvo gerai ir dailiai apspaudusi liemenį.

– O ne, ponija, – nuramino siuvėja. – Jūs deramai atrodote, patikėkit manim. – Ji susiraukusi žvelgė į mane, kažką skaičiuodama. – Tik aukščiau krūtinės vis tiek mažumėlę *nuoga*. Ar turite kokį nors papuošalą?

– Tik šitą.

Nustebusios atsigręžėm, kai tarpdury pasirodė Džeimio galva; nė viena negirdėjom, kada jis įėjo.

Jam kažkaip pavyko nusimaudyti, susirasti švarius marškinius ir kaklaskarę; be to, kažkas jį sušukavo ir, supynęs plaukus į glotnią kasą, surišo nauju mėlynu šilkinio kaspinu. Kasdienis jo švarkas buvo ne tik išvalytas šepečiu, jį dar puošė ir paauksuoto sidabro sagos su išraižyta gėlele.

– Labai gražios, – pagyriau, čiupinėdama sagą.

– Pasiskolinau iš auksakalio, – paaiškino jis. – Jos čia kaip sykis. Ji taip pat. – Iš kišenės išsitraukęs nešvarią, sumurkšlintą nosinę, iš jos klosčių išgriebė ploną auksinę grandinėlę. – Auk-sakalys neturėjo laiko, todėl padarė kuklūtį apsodą. – Raukydamasis, toks buvo susikaupęs, užsegė grandinėlę man ant kaklo. – Bet, manau, puikiai tiks, ar ne?

Virš mano krūtų įdubos suspindo rubinas, blyški oda nuo jo ėmė rausvai švytėti.

– Džiaugiuosi, kad išrinkai šitą, – švelniai paliečiau akmenį. Jis buvo sušildytas Džeimio kūno. – Prie suknelės jis tinka kur kas labiau nei safyras ar smaragdas.

Siuvėja stovėjo prasižiojusi. Jos žvilgsnis bėgiojo nuo manęs prie Džeimio, mūsų visuomeninė padėtis ją veikė žaibiškai.

Galop Džeimis rado laiko suknei apžiūrėti. Jo akys pamažu nukeliavo nuo mano galvos iki suknelės palankos, ir veide nušvito šypsena.

– Tu panaši į prabangią papuošalų dėžutę, Sassenach, – pasakė jis. – Nuostabi pramoga, ką?

Dirstelėjęs pro langą, už kurio ūkanotas vakaro dangus dažėsi persikų spalva, atsisuko į mane ir nusilenkė, atkišdamas koją. – Gal suteiksit man malonę ir leisit jus palydėti vakarienės, ponias?

*Didžiuliai užmojai ir
tykantys pavojai*

NORS BUVAU PUIKIAI SUSIPAŽINUSI su aštuoniolikto amžiaus nuostata ir noru valgyti viską, ką galima nudobti ir atitempti ant stalo, nepritariau madai nešti į stalą laukinius gyvūnus, tarsi jie būtų gyvi, neišdarinėti ir išvengę ugnies.

Todėl sėdėjau ir žiūrėjau tiesiai į didžiulį sturį, nejudama nė menkiausio apetito. Trijų pėdų ilgio žuvis su akimis, žvynais, pelekais ir uodega didingai plaukė ikrų bangomis drebučiuose, gausiai papuoštuose mažyčiais krabais, pagardintais ir meniškai išrikiuotais pusdubenyje.

Siurbtelėjau dar vieną didelį gurkšnį vyno ir atsigręžiau į vakarienės pašnekovą, stengdamasi nežiūrėti į išpūstas sturio akis.

– ...įžuliausias, kokių reta, vyrukas! – kalbėjo ponas Stenopas, apibūdindamas poną, su kuriuo susidūrė pašte, keliaudamas į Vilmingtoną iš savo dvaro netoli Niu Berno. – Įpusėjus užkandžiauti, jis ėmė pasakoti apie hemorojų ir apie tai, kokias kančias dėl jo patyrė be paliovos šokinėjant karietai. O paskui tas sumautas storžievis iš kišenės išsitraukė kruviną nosinę, rodydamas kančių įkaltį! Patikinu jus, ponia, jis visai sugadino man apetitą, – ir Stenopas šakute susigrūdė į burną nemažą kąsnį vištienos frikasė.

Lėtai žiaumodamas, smaigstė mane blyškiais išsprogusiais veizolais, nejaukiai primenančiais sturio akis.

Filipo Vailio, sėdinčio anapus stalo, burna persikreipė iš smagumo.

– Žiūrėk, kad tavo pasakojimas nepaveiktų taip pat, Stenopai, – tarė jis, linktelėdamas į nepaliestą mano lėkštę. – Vis dėlto turiu pripažinti, kad šioks toks bendrakeleivių šiurkštumas ir netaktas yra viena viešojo transporto rizikų.

Stenopas suprunksė, nuo kaklaskarės braukdamas trupinius.

– Nereikia taip puikuotis, Vaili. Ne visi gali sau leisti prabangą laikyti vežiką, ypač dabar, kai ką tik už juos uždėti mokesčiai. Tik pamanykit, vos spėji nususukti, o jau plėšiamas naujas mokestis! – Jis pasipiktinęs sumosavo šakute. – Tabako, vyno, brendžio mokesčiai, ką gi, puiku, bet *laikraščių* mokestis! Ar girdėjot apie tokį? Vyriausias mano sesers sūnus pernai baigė Jeilio universitetą. – Nejučia jis išpūtė krūtinę ir ėmė kalbėti kiek garsiau, – o seseriai, po paraliais, reikėjo suploti pusę šilingo vien už tai, kad jis gautų diplomą su oficialiu antspaudu!

– Bet šitai jau atšaukta, – kantriai tarė pusbrolis Edvinas. – Panaikinus Antspaudo aktą*...

Stenopas iš pusdubenio pasmeigė krabiuką ir priekaištingai sumosavo juo Edvinui.

– Atsikratyk vieno mokesčio, o vietoj jo atsiranda kitas. Dygsta kaip kokie grybai! – Jis susigrūdė gyvį į burną ir ėmė neaiškiai vapėti, kad visai nesistebėtų, jei netrukus mokesčius reikėtų ploti ir už orą.

– Kaip suprantu, jūs neseniai atkeliavot iš Vest Indijos, ponias Freizer? – gavęs progą įsiterpė baronas Pencleris. – Abejoju, ar esat susipažinusi su provincijos reikalais ir ar jie jums įdomūs, – pridūrė linktelėdamas Stenopui, kad šis baigtų savo kalbas.

– Ak, žinoma, mokesčiai domina visus, – tariau kiek pasisukdama, kad geriau būtų matyti mano krūtinę. – Nejaugi netikite, kad mokesčiai yra tai, ką privalom mokėti civilizuotai visuomenei? Nors, išgirdusi pono Stenopo pasakojimą, – palinksėjau į kitą savo pašonę, – pamaniau, kad jis tikriausiai pritars minčiai, jog civilizacijos lygis ne visai atitinka apmokestinimo lygį?

– Ha, ha! – Stenopas užspringo duona, spjaudydamasis trupiniais. – Ak, puiku! Neatitinka – ha, ha, tikrai ne!

Filipas Vailis metė į mane supratingą žvilgsnį.

* Antspaudo aktą britų Parlamentas 1765 m. priėmė Šiaurės Amerikos kolonijoms. Buvo apmokestinami visi prekybiniai sandoriai, leidybos ir kt. prekių pardavimas, dokumentų įforminimas. 1766 m. panaikintas.

– Pasistenkit šitaip nesismaginti, ponias Freizer, – tarė pašaipiai. – Vargšelių Stenopą tai gali nuvaryti į kapus.

– E... kaip manot, ar dabar mokesčiai dideli? – paklausiau, taktiškai nukreipdama dėmesį nuo paspringusio Stenopo.

Vailis mąsliai sučiaupė lūpas. Tikras puošėiva, užsimaukšlinęs madingiausią peruką, prie lūpų prisiklijavęs žvaigždutės pavido muselę. Vis dėlto atrodė, kad pudros sluoksniš slepia ne tik patrauklų veidą, bet ir blaivų, guvų protą.

– Na, atsižvelgiant į visas nenumatytas išlaidas, jie gali sudaryti du procentus visų pajamų, jei į tą sumą būtų įtraukti ir mokesčiai už vergus. Pridėjus žemės ir derliaus mokesčius, jie turbūt bus kiek didesni.

– Du procentus! – vėl paspringo Stenopas daužydamasis į krūtinę. – Pasibaisėtina! Stačiai pasibaisėtina!

Gera prisiminiau paskutinį pačios pasirašytą IRS* blanką, todėl visai pritariau, kad du procentai mokesčių iš tikrųjų galėjo papikinti, ir pasvarsčiau, kas nutiko karšto būdo Amerikos mokesčių mokėtojams per kitus du šimtus metų.

– Gal pasišnekėkime apie ką nors kita, – pasiūliau matydamas, kad iš ano stalo galo į mus jau sukiojasi galvos. – Juk kalbėtis apie mokesčius prie gubernatoriaus stalo veik tas pat, kas kalbėti apie virvę pakaruoklio namuose?

Išgirdęs šiuos žodžius, Stenopas netyčia nugurgė visą krabą ir ne juokais paspringo.

Jo stalo draugas iš kito šono paslaugiai trenkė jam per nugarą, o mažas juodaodis berniukas, tvatinantis muses prie atvirų langų, buvo skubiai pasiūstas atnešti vandens. Dėl visa ko nužiūrėjau aštrų, ploną peilį prie žuvies pusdubienio, bet vyliausi, kad man nereikės tučtuojau atlikti tracheotomijos; sulaukti dėmesio tikėjausi kitaip.

Laimė, tokių drastiškų priemonių neprireikė; nuo sėkmingo smūgio krabas išlėkė iš burnos, nukentėjęs liko sveikas, tik išraudęs gaudė orą.

* *Internal Revenue Service* – JAV mokesčių inspekcija.

– Kažkas užsiminė apie laikraščius, – tariau, kai ponas Stenopas buvo išgelbėtas nuo besaikio rajumo. – Mes čia neseniai, gal dėl to dar nemačiau nė vieno laikraščio. Ar Vilmingtone spausdinamas koks nors reguliariai einantis?

To klausdama, turėjau slaptų užmačių, ne vien ponui Stenopui duoti laiko atsikvošėti. Tarp keleto žemiškų Džeimio turtų buvo ir spausdinimo mašina Edinburge.

Paiškęs, kad Vilmingtone yra du spaustuvininkai, bet tik vienas – ponas Džonatanas Džiletas – leidžia laikraštį nuolat.

– Netrukus jis gali taip periodiškai nebeiti, – niūriai tarė Stenopas. – Girdėjau, ponas Džiletas gavo įspėjimą iš Saugumo komiteto, kad... ak! – staiga jis aiktelėjo, o putlus jo veidas skausmingai persikreipė iš nuostabos.

– Ar jus tai domina, ponia Freizer? – mandagiai pasiteiravo Vailis, iš po rudų antakių nužvelgdamas draugą. – Girdėjau, jūsų vyras pridėjo ranką prie spausdinimo verslo Edinburge.

– Na taip, – kiek nustebau, kad jis tiek daug žino apie mus. – Tenai Džeimis turėjo spaustuvę, nors leido ne laikraštį, o knygas, brošiūras, pjeses ir panašius spaudinius.

Dailiai išlenktas Vailio antakis šovė į viršų.

– Jūsų sutuoktinis nesidomi politika? Spaustuvininkai labai dažnai susizgrimba esą papirkinėjami tų, kurie siekia savo aistras išlieti spaudoje, bet juk nebūtinai tokią pat aistrą jaučia ir patys.

Suskambo daugybė pavojaus varpelių; ar Vailis iš tiesų ką nors žino apie politinius Džeimio ryšius Edinburge, dauguma jų tikrai susiję su maištinga, ardomąja veikla, ar tai tik įprastas pokalbis prie vakarienės stalo? Sprendžiant iš Stenopo laidomų pastabų, laikraščiai ir politika žmonių sąmonėje aiškiai susiję, bet, turint galvoj tuos laikus, tai beveik nestebino.

Džeimis, įsitaisęs tolimajame stalo gale, išgirdo savo vardą, atsigręžė ir nusišypsojo man, o paskui vėl nusisuko, grįždamas prie rimto pokalbio su gubernatoriumi, kuriam sėdėjo iš dešinės. Nežinojau, ar į šią vietą buvo pasodintas pasirūpinus ponui Lilingtonui, įsitaisiusiam gubernatoriaus kairėje ir besiklausančiam pokalbio liūdnuoju veidu, panašiu į takso, ar čia pasistengė

pusbrolis Edvinas, prieš mane įsispraudęs tarp Filipo Vailio ir jo sesers Juditos.

– Ak, jis prekybininkas, – tarė toji dama reikšmingu tonu ir atsargiai man nusišypsojo, slėpdama dantis. Turbūt išpuvę, pamaniau. – Ar, – neaiškiai kryptelėjo galvą į mano kaspiną, lygin-dama su aukštu savo peruku, primenančiu konditerijos kūrinį, – šitokia mada Edinburge, ponias Freizer? Kaip... žavu.

Jos brolis pažvelgė į ją prisimerkęs.

– Regis, dar girdėjau, kad ponas Freizeris yra ponios Kameron iš „Tekančiosios upės“ sūnėnas, – maloniai pasakė jis. – Ar aš gerai informuotas, ponias Freizer?

Pusbrolis Edvinas, neabejotinai ir pateikęs šią informaciją, susikaupęs stropiai užsitėpė sviesto ant bandelės. Buvo visai nepanašus į sekretorių: aukštas, malonus, simpatiškas jaunas vyras žvitriomis rudomis akimis, viena dabar man vos mirktelėjo.

Išgirdęs Kamerono pavardę, baronas, kuriam jau pabodo kalbos apie laikraščius ir mokesčius, mažumėlę atkuto.

– „Tekančioji upė“? – sukuso. – Jūs giminiuojatės su Džokasta Kameron?

– Ji – mano vyro teta, – atsakiau. – Pažįstat ją?

– O, žinoma! Žavinga moteris, pati žaviausia! – Plati šypsena kilstelėjo nukarusius barono skruostus. – Jau daug metų esu geras ponios Kameron ir jos sutuoktinio, deja, jau velionio, draugas.

Baronas ėmė linksmai pasakoti apie „Tekančiosios upės“ malonumus, ir aš, pasinaudojusi pokalbio pertrauka, suvalgiau gabalėlį žuvų pyrago, kuriame buvo ne tik gausu žuvies, bet ir austrių, krevečių, o patiektas buvo su grietininiu padažu. Ponas Lilingtonas pasistengė padaryti įspūdį gubernatoriui.

Kai atsilošiau, kad liokajus įpiltų man į lėkštę daugiau padažo, pagavau į save įsmeigtą Juditos Vaili žvilgsnį, jos akys buvo primerktos iš antipatijos, nė nemėgino jos slėpti. Maloniai jai nusišypsojau, parodydama puikius dantis, ir pasigrėžiau į baroną, vėl atgavusi savikliovą.

Edvino būste nebuvo veidrodžio, ir nors Džeimis patikino, kad atrodau gerai, grožį jis vertino gerokai kitaip, nei mada rei-

kalavo. Nors iš ponų, sėdinčių prie stalo, sulaukiau nemažai žavių komplimentų, galbūt tai buvo tik įprastas mandagumas; visi aukštuomenės vyrai elgėsi perdėm galantiškai.

Bet panelė Vaili buvo dvidešimt penkeriais metais jaunesnė už mane, madingai išsipusčiusi ir pasipuošusi brangenybėmis, gal ne gražuolė, bet ir ne pabaisa. Jos pavydas mano išvaizdą atspindi kur kas geriau nei veidrodis, toptelėjo man.

– Koks gražus akmuo, ponია Freizer. Ar leisite man jį atidžiau apžiūrėti? – Baronas pasilenkė prie manęs, o stori, drūti jo pirštai rafinuotai pakibo man virš tarpkrūčio.

– Ak, žinoma, – skubiai pasakiau ir greitosiomis atsisegiau grandinėle. Rubinas įkrito į platų, sudrėkusį jo delną.

Baronas truputį nusivylė, kad jam nebuvo leista patyrinėti brangakmenio ten, kur jis kabojo, jis pakėlė ranką ir prisimerkęs pažvelgė į spindintį lašelį kaip žinovas, toks, akivaizdu, ir buvo, nes pasirausė laikrodžio kišenėlėje ir išsitraukė mažą įtaisėlį, kaip paaiškėjo, atstojantį ir optinį lęšį, ir didinamąjį stiklą, ir juvelyro lupą.

Tai regėdama, atsipalaidavau ir leidau vyresniajam liokajui iš stiklinio indo, kurį nešiojo, įdėti man karšto ir kvapaus troškinio. Kurių galų patiekiamas karštas valgis, kai kambaryje mažiausiai trisdešimt du laipsniai Celsijaus?

– Nuostabus, – sumurmėjo baronas, delne švelniai vartydamas akmenį. – *Sehr schön**.

Kliautis Geilis Dankan galėjau toli gražu ne visuose dalykuose, bet jos skoniu dėl brangakmenių nė kiek neabejojau. „Tai turi būti kokybiškiausias akmuo, – aiškino ji savo teoriją apie kelionę laiku naudojant brangakmenius. – Didžiulis ir nepriekaištingas, be jokių priemaišų.“

Taip, rubinas buvo didelis, kone marinuotų putpelės kiaušinių, kurie juosė ant bufeto padėtą fazaną su visomis plunksnomis, dydžio. Kad jis tobulas, nė kiek neabejojau. Geilis patikėjo šiam akmeniui jį skraidinti į ateitį; o aš maniau, kad jis padės

* Labai gražus (vok.).

mums nukakti bent iki Kros Kriko. Nurijau kąsnį troškinio, buvo minkštutėlis ir aromatingas.

– Kaip gardu, – pasakiau ponui Stenopui ir kilstelėjau kaupinę šakutę. – Gal žinot, kas čia?

– Ak, tai vienas mėgstamiausių mano patiekalų, ponia, – tarė jis, palaimingai įkvėpdamas virš savo lėkštės. – Marinuotas kiaulės šnipas. Skanu, tiesa?

Užtrenkiau pusbrolio Edvino kambario duris ir atsišliejusi į jas prasižiojau, nes širdis, kad nebereikia šypsotis, atlėgo. Galėsiu išsinerti iš aptemptos suknelės, atsirišti veržiantį korsetą, nusišpirti prakaituotus batelius.

Ramybė, vienuma, nuogumas ir tylą. Nebesugalvojau nieko, ko man reikėtų, kad šią valandėlę pajusčiau pilnatvę, nebent šiek tiek gaivaus oro. Nusirengiau ir vienmarškinė nuėjau atverti lango.

Oras lauke buvo tirštas, rodės, būčiau galėjusi žengti laukan ir nusklęsti juo žemyn it akmenėlis, įmestas į ąsotį su melasa. Prie žvakės liepsnos kaipmat atzvimbė vabzdžiai, privilioti šviesos ir ištroškę kraujo. Užpūčiau žvakę ir tamsoje įsitaisiau ant palangės, mėgaudamasi plevėnančiu švelniu, šiltu oru.

Rubinas vis dar kabojo man ant kaklo, juodas kaip kraujo lašas ant odos. Kai paliečiau, jis ėmė pamažu siūbuoti tarp krūtų; akmuo buvo šiltas kaip mano kraujas.

Lauke jau skirstėsi svečiai; įvažą driekėsi laukiančių karietų vora. Protarpiais iki manęs atsklisdavo atsisveikinimų, pokalbių nuotrupos, tylus juokas.

– ...man pasirodė visai protinga, – pasigirdo kultūringa, neskubri Filipo Vailio šneka.

– Ak, *protinga*, tikrai *protinga*! – Iš aukšto, spigaus jo sesers tono buvo aišku, ką ji galvoja apie protą kaip visuomenės bruožą.

– Moters protą, mano mieloji, galima pakęsti tol, kol į ją malonu žiūrėti. Tiesą sakant, graži moteris tikriausiai gali išsiversti ir be proto, jei turi ganėtinai nuovokos slėpti jo stygių nepraverdama burnos.

Panelės Vaili gal ir nepavadintum proto bokštu, bet ji tikrai buvo nuovoki ir suprato kandžią pastabą. Ji gana prasčiokiškai, nemoteriškai prunkštelėjo.

– Jai mažiausiai tūkstantis metų, – atsakė ji. – Bet žiūrėti į ją iš tiesų malonu. Ir tas jos kaklą puošiantis niekutis, sakyčiau, gražus, – nenoromis pridūrė.

– O taip, – tarė sodresnis balsas. Atpažinau Loidą Stenopą. – Nors, mano nuomone, stulbinantis buvo ne brangakmenis, o aptaisas.

– Aptaisas? – pakartojo sutrikusi panelė. – Nebuvo jokio aptaiso, ant jos krūtinės kabojo tik brangakmenis.

– Iš tikrųjų? – ramiai tarė Stenopas. – Nė nepastebėjau.

Vailis pratrūko juoku, bet ūmai liovėsi, nes atsivėrė durys ir pro jas pabiro kiti svečiai.

– Na, jei tu nepastebėjai, seni, matė kiti, – ironiškai pasakė. – Eime, štai ir karieta.

Vėl paliečiau rubiną, žiūrėdama, kaip nurisnoja gražūs Vailio širmiai. Taip, kiti pastebėjo. Vis dar jutau barono akis, įremtas man į krūtinę ir godžiai mane ryjančias. Tikriaus sakant, man pasirodė, kad jis turi smailą akį ne tik brangakmeniams.

Rankoje akmuo buvo šiltas, net šiltesnis už odą, nors galbūt tai tik iliuzija. Be vestuvinių žiedų, nenešioju jokių papuošalų, be to, nelabai jie man ir rūpėjo. Daug lengviau atsikvėptume, jei atsikratytume bent dalies savo pavojingo lobio. Vis dar sėdėjau laikydama akmenį, sūpuodama jį delne, kol man kone pasivaideno, kad jis plaka lyg maža širdelė pulsuojančio kraujo ritmu.

Stovėjo tik viena karieta, vežikas mindžikavo prie arklių galvų. Po kokių dvidešimties minučių išėjo jos keleivis ir, įlipęs į karietą, atsisveikindamas linksmi palinkėjo *Gute Nacht**. Baronas. Laukė, kol išvyks visi svečiai, ir išvažiavo paskutinis, puikiai nusiteikęs. Lyg ir geras ženklas.

Vienas liokajus, nusivilkęs livrėją, gesino deglus įvažos gale. Mačiau blausiai boluojančius marškinius, kai per tamsą pėdino į

* Labanakt (vok.).

namą. Atsivėrus durims ir jį įleidus vidun, staiga ant terasos su-
tvisko šviesa. Paskui viskas nuščiuvo, ir žemę apgaubė nakties tyla.

Tikėjausi, kad netrukus pasirodys Džeimis, bet laikas slin-
ko, o jo žingsnių vis dar nebuvo girdėti. Dirstelėjau į lovą, viena
gultis nenorėjau.

Galų gale atsistojau ir užsitempiaus suknelę, nesivargindama
dėl batų ir kojinių. Išslinkau iš kambario ir basa tyliai nusėli-
navau koridoriumi ir laiptais žemyn. Nutipenusi dengta galerija
į pagrindinį namą, šmurkštelėjau pro šonines duris iš sodo pu-
sės. Buvo tamsu, tik pro suveriamuosius langus skverbėsi blyš-
kūs mėnesienos ketvirtainiai. Daugelis tarnų tikriausiai jau ilsisi
kartu su namiškiais ir svečiais. Bet pro laiptų turėklus spingsojo
šviesa; valgomajame tebedegė sieninės žvakidės.

Pirštų galiukais stypindama pro tviskančius laiptus, išgirdau
murmant vyriškus balsus: žema, švelni škotiška Džeimio tarsena
kaitaliojosi su angliškėmis gubernatoriaus intonacijomis, jiems
šnekantis akis į akį.

Žvakės laikikliuose buvo gerokai nudegusios. Ore saldžiai
dvelkė ištirpusiu vašku, o žemai už valgomojo durų kabojo sun-
kūs aromatingo cigaro dūmų debesys.

Tylutėliai prislinkau ir stabtelėjau netoli durų. Iš patogios
vietos mačiau gubernatorių, buvo atsukęs man nugarą, ištempęs
kaklą į priekį, nes degėsi cigarą nuo žvakidės ant stalo.

Jei Džeimis mane ir pastebėjo, neišsidavė. Jo veidas, kaip vi-
sada, buvo ramus, geraširdis, bet įtampos raukšlės, neseniai rin-
gavusios aplink akis ir burną, buvo nebe tokios gilios, nuleisti
pečiai rodė, kad jis atsipalaidavęs ir ramus. Man išsyk palengvė-
jo: viskas klostėsi taip, kaip jis norėjo.

– Ta vieta vadinasi „Tekančioji upė“, – sakė jis gubernato-
riui. – Ji kalvose už Kros Kriko.

– Žinau, kur ji, – kiek nustebęs tarė gubernatorius Trajo-
nas. – Pernai prie Kros Kriko mudu su žmona praleidom keletą
dienų; keliavom po koloniją mano stojimo tarnybon proga. „Te-
kančioji upė“ įsitaisiusi aukštakai, ne mieste, maždaug pusiau-
kelėje į kalnus.

Džeimis nusišypsojo ir gurkštelėjo brendžio.

– Na, – pasakė, – mano šeima yra kalniečiai, sere, tad kalnai mums atstos namus.

– Tai jau taip.

Virš gubernatoriaus peties pakibo mažas dūmų debesėlis. Paskui jis išsitraukė cigarą iš burnos ir paslaptینگai palinko prie Džeimio.

– Mes tik dviese, pone Freizeri, todėl norėčiau pasišnekėti su jumis apie dar vieną reikalą. Turite stiklą, sere? – Nelaukdamas atsakymo paėmė grafiną ir įpylė brendžio.

– Dėkoju, sere.

Gubernatorius valandėlę godžiai papsėjo cigarą, aukštyn pūsdamas mėlynus dūmus, o kai cigaras gerai įsidedė, atsilošė, nerūpestingai laikydamas rankoje jį rūkstantį.

– Jaunasis Edvinas sakė, kad į koloniją atvykote ką tik. Ar jau susipažinot su čionykštėmis sąlygomis?

Džeimis gūžtelėjo pečiais.

– Laikiau savo pareiga sužinoti viską, ką tik galėjau, sere, – atsakė jis. – O apie kokias sąlygas kalbate?

– Šiaurės Karolina – turtingas kraštas, – paaiškino gubernatorius, – bet dar neklesti kaip jos kaimynės – negali išnaudoti visų savo galimybių, nes jai stinga darbininkų. Suprantat, mes neturim didelio jūrų uosto, todėl vergai brangiai gabenami sausuma iš Pietų Karolinos ir Virdžinijos. Ir mes neturim jokių vilčių varžytis su Bostonu ir Filadelfija, kur darbuojasi daugybė tremtinių. Karūna ir aš seniai laikomės politikos skatinti, kad Šiaurės Karolinos kolonijoje kurtųsi sumanios, darbščios, dievo-baimingos šeimos, prisidėsiančios prie šio krašto gerovės ir saugumo. – Jis pakėlė cigarą, giliai įtraukė dūmo ir pamažu iškvpė stabtelėdamas atsikosėti.

– Siekiant šio tikslo, sere, sukurta žemės dovanojimo sistema, pasiturinčiam žmogui duodamas nemažas žemės plotas, o jis įsipareigoja įkalbėti emigrantus, kad šie atvyktų čia ir, jo remiami, įsikurtų jo žemėje. Per pastaruosius trisdešimt metų ši politika pasiteisino; daugybė kalniečių ir jų šeimų iš Škotijos salų

buvo įkalbėti čionai atkeliauti ir apsigyventi. Kai atvykau į šias vietas, buvau nustebęs, kad Keip Firo pakrantėse gyvena gana daug Maknilų, Bjukananų, Greihamų ir Kembelių!

Gubernatorius vėl patraukė cigarą, bet šikart silpnai; jam rūpėjo iškloti reikalo esmę.

– Bet dar likę nemažai geidžiamos žemės, kurią reikėtų apgyvendinti, ji driekiasi į krašto gilumą, kalnų link. Vietos atokios, tačiau, kaip pats sakėte, žmonėms, pratusiems prie Škotijos Aukštumų...

– Girdėjau apie tokias dotacijas, sere, – įsiterpė Džeimis. – Bet ar nesilaikoma nuostatos, kad žmonės, gaunantys dotacijas, turi būti baltieji, protestantai ir vyresni nei trisdešimties? Ar ši formuluotė turi įstatymo galią?

– Taip, tai oficiali Akto formuluotė. – Ponas Trajonas pasisuko, ir išvydau jo profilį, kai jis nukratė cigaro pelenus į mažą porcelianinį indelį. Jo lūpų kamputis buvo užsiritęs iš lūkesčio; veidas panėšėjo į žvejo, pajutuso, kaip trūktelėjo valas.

– Pasiūlymas labai įdomus, – oficialiai tarė Džeimis. – Tačiau turiu prisipažinti – nesu protestantas, kaip ir daugelis mano gentainių.

Gubernatorius nepritariamai suspaudė lūpas kilstelėdamas antakį.

– Bet nesat ir žydas ar juodukas. Ar galiu kalbėti kaip džentelmenas džentelmeniui? Kuo nuoširdžiausiai sakau, pone Freizeri, yra įstatymas ir yra tai, kas sutarta. – Šyptelėjęs jis pakėlė taurę, užkabindamas ant valo kabliuką. – Neabejoju, kad tai suprantate ne blogiau už mane.

– Gal net geriau, – sumurmėjo Džeimis, mandagiai šypsodamasis.

Gubernatorius nuvėrė jį griežtu žvilgsniu, bet paskui greitai nusijuokė. Palankiai kilstelėjęs taurę, iš jos siurbtelėjo.

– Mudu suprantam vienas kitą, pone Freizeri, – tarė ir patenkintas linktelėjo.

Džeimis atsakydamas irgi vos kinktelėjo.

– Tada nekils jokių sunkumų dėl savybių tų, kurie gal bus įtikinti priimti jūsų pasiūlymą?

– Jokių, – atsakė gubernatorius, statydamas taurę, ji tyliai tarkštelėjo. – Jeigu jie bus stiprūs, tvirti vyrai, gebantys dirbti žemę, daugiau nieko iš jų nereikalausiu. O to, ko nereikalausiu, ir nebūtina sakyti, ar ne?

Džeimis pasukiojo taurę tarp delnų, neva grožėdamasis sodria skysčio spalva.

– Ne visiems, ištvėrusiems Stiuarto sukilimą, pasisėkė taip kaip man, jūsų ekscelencija. Mano įsūnis neteko plaštakos; draugas liko vienerankis. Bet jie tvirto būdo ir darbštūs. Ramia sąžine negalėčiau priimti pasiūlymo, kuriame kai ko nenumatyta ir jiems.

Tai išgirdęs, gubernatorius plačiai numojo ranka.

– Jeigu įstengs užsidirbti duoną ir bendruomenei nebus našta, jie labai laukiami.

Paskui, tarsi išsigandęs, kad buvo neapdairiai dosnus, atsisėdo tiesiai, rusentį cigarą atrėmęs į indelio kraštą.

– Kad jau paminėjot jakobitus, tie vyrai turės prisiekti ištikimybę karūnai, jeigu to dar nepadarė. Leisiu sau paklaust, sere, ar laikot save popiežininku... Jūs...

Nemanau, kad Džeimis prisimerkė vien todėl, kad cigaro dūmai graužė akis. Gubernatorius Trajonas, nors eidamas tik ketvirtą dešimtį, puikiai pažįsta žmones. Jis vėl nususuko į stalą, mačiau tik jo nugarą, bet supratau, kad jis įdėmiai žvelgia į Džeimį, akimis sekiodamas greitus upėtakio judesius po vandeniu.

– Nesistengiu jums priminti seniau patirto pažeminimo, – tyliai tarė gubernatorius. – Ir nenoriu įžeisti dabartinės jūsų garbės. Bet supraskit: paklausti yra mano pareiga.

Džeimis nelinksmi nusišypsojo.

– O mano pareiga – atsakyti. Taip, aš jakobitas, kuriam suteikta malonė. Ir taip, aš prisiečiau karūnai, kaip ir kiti, sumokėjau šią kainą už savo gyvybę. – Staiga jis padėjo dar pilną taurę ir atstūmė sunkią kėdę. Atsistojęs nusilenkė gubernatoriui. – Jau vėlu, jūsų ekscelencija. Atleiskite, turiu eiti.

Gubernatorius atsilošė krėslė ir lėtai pakėlė cigarą prie lūpų. Pažvelgęs į Džeimį, smarkiai įtraukė dūmo ir ryškiau sužioravo cigaro galiukas. Tada linktelėjo, pro sučiauptas lūpas išpūsdamas skystą dūmelį.

– Labanakt, pone Freizeri. Ar apsvarstysit mano pasiūlymą?

Atsakymo nelaukiau – man ir nereikėjo. Nusklendžiau koridoriumi, šlamėdama sijonais ir išgąsdindama liokajų, snaužiantį tamsiame kampe.

Nesutikusi nė gyvos dvasios, grįžau į svetimą kambarį arkli-dėse ir susmukau. Širdis daužėsi ne tik nuo lėkimo laiptais, bet ir nuo to, ką išgirdau.

Gerai, Džeimis apsvarstys gubernatoriaus pasiūlymą. Ir dar kokį pasiūlymą! Jis iš karto atgautų viską, ką buvo praradęs Škotijoje – ir net daugiau.

Džeimis negimė dvarininku, bet, mirus vyresniam broliui, tapo Lalibrocho paveldėtoju ir nuo pat aštuonerių buvo mokomas prižiūrėti dvarą, žemę ir rūpintis nuomininkų geru labiau nei savo labu. Paskui iškilo Karolis Stiuartas, prasidėjo beprotiškas jo žygis į šlovę; jis buvo lyg liepsnojantis kryžius, pasmerkęs savo sekėjus sumaiščiai ir pražūčiai.

Džeimis niekada nešnekėdavo apie Stiuartus su kartėliu; o apie Karolį Stiuartą apskritai nekalbėdavo. Ir labai retai užsimindavo, kiek ta pavojinga užmačia jam kainavo.

Bet dabar... viską įmanoma susigrąžinti. Naujos dirbamosios žemės, knibždančios paukščių ir žvėrių, apgyventos jo remiamų ir saugomų šeimų. Kaip panašu į Jobo knygą, toptelėjo. Visos tos sūnų ir dukterų netektys, atsainiai lengva ranka sugriauti namai ir atimti kupranugariai, o paskui nepaprastai dosnia ranka dovanoti kiti.

Skaitant tą Biblijos vietą, mane visada apnikdavo abejonės. Vienu kupranugariu daugiau ar mažiau – argi svarbu, bet vaikai – visai kas kita. Galbūt Jobas ir priėmė naujus vaikus kaip savaiminį teisingumą, tačiau niekaip neišmečiau iš galvos minties, kad anksčiau mirusių vaikų motina tikriausiai manė kitaip.

Nenustygdama vietoje vėl nuslinkau prie lango ir nieko nematančiomis akimis pažvelgiau į tamsoje skendintį sodą.

Širdis greitai tuksėjo ir delnai prakaitavo ne todėl, kad buvau susijaudinusi, o iš baimės. Atsižvelgiant į tai, kaip reikalai klostėsi Škotijoje po sukilimo, nebus sunku rasti darbštuolių emigrantų.

Prisižiūrėjau laivų, įplaukiančių į Vest Indijos ir Džordžijos uostus. Iš jų pasipildavo gausybė atvykėlių. Tokių išsekintų ir nukamuotų kelionės, kad man jie panėšėjo į koncentracijos stovyklos kalinius. Vieni griaučiai, tarsi gyvi lavonai, išblyškę lyg lervos, nes du mėnesius tūnoję tamsiuose triumuose.

Nors kelionė būdavo brangi ir sunki, dar labiau žmones draskė skausmas ir sielvartas, kad visiems laikams išsiskyrė su draugais, šeima ir tėvyne. Emigrantai nepaliaujamai plūdo šimtais ir tūkstančiais, nešini vaikais, ištvėrusiais kelionę, ir manta, sutilpusia į nedidelius, nuspurusius ryšulius. Jie bėgo nuo skurdo ir beviltiškumo, ieškodami ne laimės ir turtų, bet mažytės atramos gyventi. Tik galimybės.

Aną žiemą Lalibroche trumpai tebuvo, bet žinojau, kad jei ne Ijanas ir jaunas Džeimis, kai kurie nuomininkai nebūtų likę gyvi, derlius buvo toks prastas, kad nebūtų išsimaitinę. Nors šeiminkai nuolat rodė gerą valią, ji nebuvo neišsenkama; menki dvaro ištekliai dažnai būdavo išeikvojami iki paskutinio trupinio.

Be Lalibrocho, dar buvo kontrabandininkų, su kuriais Džeimis susipažino Edinburge, ir nelegalių Aukštumų viskio varytojų: tiesą sakant, būrelis vyrų, priverstų nusižengti įstatymams, kad šeimos nemirtų badu. Ne, rasti tokių emigrantų Džeimiui bus visai nesunku.

Tik vienas keblumas: norėdamas tam tikslui sutelkti reikiamus žmones, Džeimis turėtų keliauti į Škotiją. Prieš akis sušmėžavo granito antkapis kapinėse prie bažnyčios, stūksančios aukščiau ant kalvos virš viržynų ir jūros.

Ant jo užrašas: DŽEIMAS ALEKSANDRAS MALKOLMAS MAKENZIS FREIZERIS, o žemiau išskaptuotas mano vardas: *Mylimas Klerės vyras*.

Jį palaidosiu Škotijoje. Bet kai tą antkapį išvydau po dviejų šimtų metų, ant jo nebuvo datos, tad nežinojau, kada kirs tas likimo smūgis.

– Dar ne, – sukuždėjau, gniauždama kumščius tarp apatinio šilko sijono klosčių. – Juo džiaugiausi labai trumpai – o Dieve, maldauju, dar ne!

Tarsi atsakas atsilapojo durys ir įžengė Džeimsas Aleksandras Malkolmas Makenzis Freizeris, nešinas žvake.

Jis nusišypsojo atsirišdamas kaklaskarę.

– Labai lengvai ir grakščiai žingsniuoji, Sassenach. Matyt, kurią nors dieną gausiu tave išmokyti medžioti; puikiai moki sėlinti.

Nepuoliau atsiprašinėti, kad slapta klausiausi pokalbio, padėjau jam atsisėgti liemenės sagas. Nors buvo vėlu ir Džeimis prisiragavęs brendžio, jo akys nebuvo apsiблаusiosios. Jis buvo budrus, o kai jį paliečiau, jo kūnas tučtuojau įsitempė.

– Geriau užpūsk žvakę, – pasakiau. – Vabzdžiai suės tave gyvą.

Kaip įrodymą jam ant kaklo sužnybiau uodą, iš trapaus kūnelio tarp pirštų liko kraujo dėmė.

Džeimis atsidavė ne tik brendžiu, cigaro dūmais, bet ir naktimi, silpnu muskusiniu tabako lapų aromatu: tikriausiai vaikštinėjo tarp gėlių sode. Taip elgdavosi, kai būdavo susikrimtęs arba susijaudinęs, tačiau dabar neatrodė liūdnas.

Kai nutraukiau nuo jo švarką, jis atsiduso ir pamankštino pečius. Marškiniai buvo permirkę prakaitu, jis atplėšė juos nuo kūno, murmeldamas iš pasibjaurėjimo.

– Nesuprantu, kaip žmonės ištveria karštį šitaip apsirengę. Laukiniai, regis, visai apdairūs, nešiodami strėnjuostas ir prikyštes.

– Taip ir pigiau, – pritariau, – bet estiniu požiūriu nelabai patrauklu. Įsivaizduok baroną Penclerį, ryšintį strėnjuostę.

Baronas turbūt svėrė kokius aštuoniolika stonų, buvo nesveikai išblyškęs.

Džeimis nusikvatojo, juoką prislopino marškiniai, nes vilkosi juos per galvą.

– O tu... – Atsisėdau ant palangės, grožėdamasi reginiu: nusimovęs bridžius, Džeimis stypsojo ant vienos kojos ir raitojosi kojine.

Užpūtus žvakę, kambarys paniro į tamsą, bet kai akys prie jos priprato, jį įžiūrėjau. Ilgos jo galūnės bolavo aksominėje naktyje.

– Jei jau prašnecome apie baroną... – stumtelėjau Džeimį.

– Trys šimtai svarų sterlingų, – atsakė jis itin patenkintas. Tada išsitiesė, nubloškė suvyniotas kojines ant kėdės, pasilenkė ir pabučiavo mane. – Ir prie to daug prisidėjai tu, Sassenach.

– Kad buvau puošnus aptaisas? – abejingai paklausiau, prisimindama barono ir Vailio pokalbį.

– Ne, – atkirto jis. – Tuo, kad per vakarienę užėmei Vailį ir jo draugus, kol šnekėjaisi su gubernatoriumi. Puošnus aptaisas... cha! Stenopas vos neišdrėbė akių ant tavo krūtinės, šlykštus ištvirkėlis ir pašlemėkas. Man niežti nagai, norėčiau jį iškviesti į dvikovą, bet...

– Neverta rizikuoti be reikalo, – atsistojau ir pabučiavau jį. – Buvau susidūrusi su taip manančiu škotu.

– Na, šaunusis senelis Saimonas. Sakyčiau, tas apdairumas galiausiai jį ir pribagė.

Jo balse girdėjau ir šypseną, ir rūpestį. Nors retai kalbėdavo apie jakobitus ir sukilimo įvykius, tikrai jų nepamiršo; šįvakar, šnekantis su gubernatorium, tie prisiminimai vėl iškilo į paviršių.

– Man rodos, apdairumas ir apgaulė nebūtinai tas pat. O tavo seneliui tos sąvokos buvo lygiavertės mažiausiai penkiasdešimt metų, – įgėliau.

Saimonui Freizeriui, lordui Lovatui, ant Tauerio kalvos buvo nukirsta galva, kai jam buvo septyniasdešimt aštuoneri. Visą gyvenimą jis ieškojo neregėtų negirdėtų priekabių, ir asmeninių, ir politinių. Labai galilėjau to seno sukčiaus ir šelmio, kai jis mirė.

– Mmfm. – Džeimis nesiginčijo su manim, bet priėjo prie lango ir atsistojo šalia. Giliai įkvėpė, tarsi uostų tirštus nakties kvėpalus.

Blausiai spingsint žvaigždėms, gana aiškiai mačiau jį. Veidas buvo ramus, lygus, bet žvilgsnis nukreiptas į sielą, tarsi akys regėtų ne vaizdą prieš nosį, o visai ką kita. Gal praeitį? O gal ateitį?

– Kas joje sakoma? – staiga paklausiau. – Toje priesaikoje, kurią davei karūnai?

Greičiau pajutau, nei išgirdau, kaip jis gūžtelėjo pečiais.

– Aš, Džeimsas Aleksandras Malkolmas Makenzis Freizeris, Paskutinio teismo dieną turėsiąs atsakyti prieš Dievą, prisiekiu, kad nelaikau ir nelaikysiu šautuvo, kardo, pistoleto ir jokio kito ginklo, niekada nenešiosiu languotos skraistės ar kitų Aukštumų drabužių, o jei tai padarysiu, tebūna prakeikti mano suma-

nymai, šeima ir turtas. – Jis giliai įkvėpė ir toliau tiksliai kartojo žodžius: – Te niekada nebeišvysiu žmonos, vaikų, tėvo, motinos ir giminių. Tegu mane nugalabija mūšyje kaip bailį ir paguldo krikščioniškame kape svetimoje šalyje, toli nuo mano protėvių ir giminaičių kapų; teištinka mane visa tai, jei sulaužysiu priesaiką.

– Ar labai priešinaiši? – paklausiau po valandėlės.

– Ne, – tyliai atsakė jis, vis dar spoksodamas į naktį. – Tada ne. Yra dalykų, dėl kurių verta mirti ar badauti, bet ne dėl žodžių.

– Dėl šių žodžių gal ir neverta.

Jis atsigręžė, žvaigždžių šviesoje jo bruožai buvo neryškūs, bet mačiau lūpose žaidžiant šypseną.

– Ar žinai tokių žodžių, dėl kurių verta padėti galvą?

Antkapyje jo vardas ir pavardė, bet nėra datos. Man dingtelėjo: galėčiau jį sulaikyti, kad jis negrįžtų į Škotiją. Kad tik galėčiau.

Atsigręžiau į jį, atsišliedama į lango rėmą.

– O ką pasakysi apie žodžius „Myliu tave“?

Jis ištiesė ranką ir palietė man veidą. Padvelkė vėjelis, ir mačiau, kaip jam ant rankos pasistojo gyvaplaukiai.

– Taip, – sušnabždėjo jis. – Dėl jų vertėtų.

Visai netoliese čiulbėjo paukštis. Kelios skaidrios natos sulaukė atsako; neilgai pačirpavus, vėl stojo tyla. Dangus vis dar buvo juodutėlis, bet žvaigždžių spindesys jau priblėsęs.

Neramiai apsiverčiau; ant nuogo kūno buvau užsitraukusi lininę paklodę, nors naktis buvo trumpa, vis tiek šilta, trošku, nedidelė įduba, kurioje gulėjau, buvo sudrėkusi.

Stengiausi užmigti, bet nepajėgiau. Net mylėjimasis, po kurio dažniausiai atsipalaiduodavau ir patenkinta nugrimzdavau į stingulį, tarsi būčiau be kaulų, šįkart manęs nenuramino ir nepamalonino. Sujaudinta ir susirūpinusi dėl ateities, neįstengdama išlieti sujauktų jausmų, tarsi atsiskyrčiau nuo Džeimio, nutolau, nors mūsų kūnai ir buvo susiglaudę.

Vėl pasiverčiau, šį sykį atsisukdama į Džeimį. Jis gulėjo kaip įpratęs, ant nugaros, rankas sukryžiaęs ant plokščio pilvo, paklodė aplink klubus susiraukšlėjusi. Galvą kiek pakreipęs ant

pagalvės, veidas atsipalaidavęs. Miegui sušvelninus jo burną ir ilgoms tamsioms blakstienoms sugulus ant skruostų, dulsvoje šviesoje atrodė it koks keturiolikmetis.

Magėjo jį paliesti, bet nežinojau, noriu jį paglostyti ar jam kumštelėti. Nors jis mane paleido fiziškai, sudrumstė dvasios ramybę, ir kvailai jam pavydėjau, kad taip lengvai užmigo.

Nepaliečiau jo, tik atsiguliau ant nugaros ir tysojau užsimerkusi, niūriai skaičiuodama avis, o šios, virtusios škotiškomis avėlėmis, manęs nepaisė ir linksmai risnojo per šventoriaus kapinaites, nerūpestingai peršokdamos antkapius.

– Dėl ko nors nerimauji, Sasenach? – prie peties paklausė mieguistas balsas.

Staiga atsimerkiau.

– Ne, – pasakiau, stengdamasi kalbėti susnūdusiu balsu. – Viskas gerai.

Jis apsivertė ir tyliai prunkstelėjo, sučežėjo šiaudų čiuzinys.

– Tu baisi melagė, Sasenach. Taip garsiai galvoji, kad net girdžiu tave.

– Negali girdėti, kai žmonės mąsto!

– Galiu. Bent tave tikrai. – Jis sukikeno ir ištiesė ranką, tingiai gulinčią man ant šlaunies. – Kas tau? Ar nuo krabų su prieskoniais pučia pilvą?

– Visai ne! – Mėginau patraukti koją, bet jo ranka buvo prilipusi kaip vantos lapas.

– Gerai. Tada kas? Gal pagaliau sugalvojai, kaip šmaikščiai atsikirsti į pono Vailio pastabas apie austres?

– Ne, – suirzau. – Jei tau rūpi žinoti, galvojau apie gubernatoriaus Trajono pasiūlymą. Gal paleistum mano koją?

– Ak, – tarė jis, bet rankos nuo kojos neatitraukė, tik prašneko ne tokiu apsnūdusiu balsu: – Jeigu jau užsiminei, ir aš mažumėlę mažčiau apie tą patį.

– Ir ką sumąstei? – Nebesistengiau nustumti jo rankos ir pasirėmiau ant alkūnės, gręždamasi į jį. Lngas vis dar buvo tamsus stačiakampis, bet žvaigždės jau prigesusios, išblėsusios, pamažu artėjo aušra.

– Pirmiausia svarstau, kodėl jis pateikė tą pasiūlymą man.

– Tikrai? O man atrode, jis paaiškino kodėl.

Džeimis suniurnėjo:

– Na, jis nesiūlė man žemės vien dėl gražių mėlynų mano akių, štai ką tau pasakysiu. – Jis atmerkė tas akis ir kilstelėjo antakį. – Prieš sudarydamas sandorį, Sassenach, noriu žinoti viską, kas už to pasiūlymo slepiasi.

– Nemanai, kad jis sako tiesą? Apie karūnos dotacijas apgyvendinti kraštą? Gubernatorius minėjo, kad tai pasiteisina jau trisdešimt metų, – paprieštaravau. – Jis tikrai nemeluotų dėl tokių dalykų.

– Tai tiesa. Kol kas. Bet bitės, nešiojančios medų burnoje, geluonį turi uodegoje, ar ne? – Jis pasikasė galvą ir dūšaudamas nusibraukė nuo veido užkritusius plaukus. – Paklausk savęs, Sassenach. Kodėl aš?

– Nes jam reikia turtingo ir įtakingo žmogaus, – lėtai pratariau. – Gero vado, o pusbrolis Edvinas, be abejonės, jam papasakojo, kad toks ir esi, be to, gana pasiturintis...

– Bet aš anaip tol ne pasiturintis.

– Jis to nežino.

– Nejaugi? – ciniškai paklausė Džeimis. – Pusbrolis Edvinas išklojo jam viską, ką žino, be to, gubernatoriui jokia paslaptis, kad aš – buvęs jakobitas. Taip, po sukilimo keletui mūsų pavyko praturtėti Vest Indijoje, gal tarp jų ir man, tačiau jis neturi pagrindo taip manyti.

– Jis žino, kad turi šiek tiek pinigų.

– Leptelėjo Pencleris? Taip, – mūsų liai pasakė Džeimis. – Kas dar jam žinoma apie mane?

– Kiek suprantu, tik tai, ką jam papasakojai per vakarienę. Ir apie tave jis negalėjo išgirsti iš nieko kito, juk mieste esi trumpiau nei... kaip tau atrodo, tai ir viskas? – nepatikliai pakėliau balsą, ir jis niūrokai nusišypsojo.

Iki aušros dar toloka, bet ji jau artinosi – Džeimio bruožai ryškėjo prietemoje.

– Taip, giminiuojuosi su Kameronais, kurie ne tik turtingi, bet ir gerbiami kolonijoje. Bet aš ir atvykėlis, turintis mažai ryšių ir nežinantis, kam čia reikšti ištikimybę.

– Nebent gubernatoriui, kuris siūlosi tau atriekti didžiulį žemės gabalą, – ramiai pasakiau.

Jis atsakė ne iškart, pasivertė ant nugaros, vis dar tvirtai įsikibęs mano kojos. Jo akys buvo įsmeigtos į blausų tinkuotų lubų baltumą, apsinešusias jų girliandas ir vaiduokliškus kupidonus.

– Kitados pažinojau kelis vokiečius, Sassenach, – susimąstęs tarė jis. Jo nykštys slankiojo pirmyn atgal švelnia vidine mano šlaunies puse. – Ar jie turėjo žydiško kraujo, ar ne, vis tiek su pinigais elgėsi atsargiai ir rūpestingai. Ir nors šį vakarą buvai graži lyg balta rožė, kažin ar tas džentelmenas pasiūlė man šimtu svarų daugiau nei auksakalys tik todėl, kad jį užbūrė tavo žavesys. – Džeimis dirstelėjo į mane. – Trajonas – kareivis. Jis supras, kad ir aš toks. Be to, prieš dvejus metus buvo kilę šiokių tokių keblumų su reguliuotojais.

Mano mintys buvo taip sutelktos į jo kalbos esmę, kad veik nejutau vis drąsesnės jo rankos tarp šlaunų.

– Su kuo?

– Ak, pamiršau. To mūsų pokalbio negirdėjai – tavo dėmesį buvo užvaldęs tuntas garbintojų.

Nuleidau tai negirdomis: knietėjo daugiau sužinoti apie reguliuotojus. Paaiškėjo, kad tai savanoriška vyrų, daugiausia iš pavojingai atkampių kolonijos vietų, sąjunga. Juos įžeidė kai kurių karūnos paskirtų pareigūnų, šerifų, teisėjų, mokesčių rinkėjų elgesys, jiems jis atrodė užgaidžiai nepastovus ir neteisingas, o kartais ir neteisėtas.

Manydami, kad jų skundai menkai terūpi gubernatoriui ir bendruomenei, jie patys ėmė daryti tvarką. Jų gauja užpuolė šerifo pavaduotojus, iš namų ištempė taikos teisėjus ir privertė juos atsistatydinti.

Reguliuotojų komitetas parašė gubernatoriui, maldaudamas atkreipti dėmesį į jų patiriamą neteisybę, ir Trajonas, veiklus ir diplomatiškas žmogus, atsakyme juos nuramino, nors iš tiesų pakeitė tik kelis paperkamiausius šerifus ir išsiuntė oficialų laišką teismo pareigūnams, įgaliodamas konfiskuoti turtą.

– Stenopas kažką minėjo apie Saugumo komitetą, – pasakiau susidomėjusi. – Bet jis, regis, gana naujas.

– Neramumai nuslopinti, tačiau bėdos niekur nedingo, – gūžtelėjo pečiais Džeimis. – O drėgnas parakas smilksta ilgai, Sasenach. Bet vos užsideda, išlekia į orą su baisiu trenksmu.

Ar Trajonas mano, kad verta investuoti paperkant patyrisio kareivio ištikimybę, jei šis įsipareigos vadovauti ištikimiams savo vyrams ir remis juos atkampioje ir vargingoje kolonijos srityje?

Aš tai pavadinčiau prastu sumanymu už šimtą svarų ir kelis varganus, niekingus karaliaus žemės akrus. Juk Jo didenybė tos žemės turi per akis.

– Taigi apie tai mąstai. – Mudu buvome atsigręžę vienas į kitą, mano ranka gulėjo ant jo plaštakos, bet ne sulaikydama, o reikšdama pripažinimą.

Jis tingiai nusišypsojo.

– Nebūčiau taip ilgai gyvenęs, jei būčiau tikėjęs viskuo, kas man sakoma, Sasenach. Gal ir priimsiu malonų gubernatoriaus pasiūlymą, o gal ir ne, bet, prieš jam vienaip ar kitaip atsakydamas, turiu dėl to velnioniškai pašniukštinėti.

– Taip, gana keista, kad jis tau pateikė tokį pasiūlymą, vos jums spėjus susipažinti.

– Nustebčiau išgirdęs, kad aš vienintelis džentelmenas, su kuriuo jis leidosi į derybas, – tarė Džeimis. – Be to, didelės rizikos čia nėra, tiesa? Juk slapta nusiklausei, kad prisipažinau jam esąs katalikas? Tai išgirdęs, jis visai nenustebo.

– Taip. Bet jam, regis, tai nesudarytų sunkumų.

– Gal keblumo ir nekiltų, nebent gubernatorius jį sukeltų.

– Dievulėli. – Mano nuomonė apie gubernatorių Trajoną greitai keitėsi, bet nežinojau, ar į gera. – Jei reikalai klostysis net taip, kaip jis nori, jam tereikės paskelbti, kad tu katalikas, ir teismas, tuo remdamasis, atims žemes. Bet jei nuspręs laikyti liežuvį už dantų...

– Ir jei aš nusprėsiu daryti taip, kaip jam patinka.

– Jis klastingesnis, nei atrodo, – pasakiau, bet susižavėjusi. – Tikrai labai škotiška.

Džeimis nusijuokė ir nusibraukė nuo veido plaukus.

Ilgos užuolaidos prie lango, ligi šiol kabojusios, ūmai išsipūtė į kambarį, įleisdamos oro gūsi, dvelkiantį smėlėtu dumbly, upės vandeniu ir švelniai kvepiantį žaliomis pušimis. Vėjas nešė artyn aušrą.

Tarsi gavusi ženklą, Džeimio ranka susilenkė, o kai vėsuma persmelkė nuogą jo nugarą, jį nukrėtė lengvas drebulys ir persidavė man.

– Tiesą sakant, anksčiau nepasikloviau savimi, – tyliai tarė jis. – Bet jei esi tikra, kad dabar tau niekas nebekvaršina galvos...

– Niekas, – pasakiau žiūrėdama, kaip švytėjimas nuo lango apkraštuoja jo galvą ir kaklą auksu. Ta pati plati ir švelni burna, bet jis nebeatrodė kaip keturiolikmetis. – Dabar visiškai niekas.

Turtingas žmogus

– PO PARALIAIS, nepakenčiu laivų!

Man ausyse skambant šiam nuoširdžiam atsisveikinimui, pamažu išlingavom į Vilmingtono uosto vandenį.

Dvi dienas kaupę atsargas ir ruošęsi kelionei, pasukom Kros Kriko link. Mums pavyko gauti pinigų už rubiną, todėl nebereikėjo parduoti arklių. Dankanas išdardėjo vežimu, prikrautu sunkesnės mantos, o kelią jam rodė Majersas. Visi kiti leidomės į greitesnę, patogesnę kelionę „Sale Ana“, plukdoma kapitono Frimano.

„Salė Ana“ buvo keisto ir sunkiai apibūdinamo modelio laivas: kvadratinis bimsas, ilgi, žemi bortai ir bukas priekis. Jame buvo įrengta ankšta kajutė, maždaug šešių kvadratinių pėdų, o abipus jos palikti siauri, dviejų pėdų pločio tarpai praeiti; kiek didesnė erdvė laivo priekyje ir užpakalyje beveik visa buvo užgriozta ryšulių, krepšių ir statinių.

Su vieniša bure, prižiūta prie stiebo ir brazdančia virš kajutės, „Salė Ana“ iš tolo panėšėjo į krabą, pamautą ant iešmo ir mosuojantį paliaubų vėliava. Durpingas rudas Keip Firo vanduo teliūškavo keturiais coliais žemiau turėklų ir pamažu sunkėsi pro dugno lentas, todėl jos nuolat būdavo šlapios.

Vis tiek buvau patenkinta. Kad ir kokios prastos sąlygos, smagu sklęsti vandeniui tolyn – nors ir laikinai – nuo kerinčios kaip sirenų gubernatoriaus dainos.

O Džėmis visai nesidžiaugė. Jis iš tiesų nepakentė laivų, ir šis keistas įniršis nė kiek neblėso. Jį taip kamuodavo jūrligė, kad galėdavo pažaliuoti sūkuriojantį vandenį pamatęs net stiklinėje.

– Vanduo tykut tykutėlis, – pasakiau. – Gal nesusirgsi.

Džėmis prisimerkęs įtariai dėbtelėjo į besipliuskenantį aplinkui šokolado rudumo vandenį, o kai į „Salės Anos“ bortą

sudužus nuo kito laivo atsklidusiai bangai ėmė supti smarkiau, stipriai užsimerkė.

– Gal ir ne, – atsakė, nors balsas bylojo: viltinga prielaida, bet galimybė menka.

– Norėtum adatų? Bus geriau, jeigu jas susmaigstysiu, kol nepradėjai vėmti.

Susitaikiusi su likimu, pasirausiau sijono kišenėje, buvau įsidėjusi mažą dėžutę su kiniškomis akupunktūros adatomis. Kai plaukėm per Atlantą, jos išgelbėjo jam gyvybę.

Džėmis gūžtelėjo pečiais ir atsimerkė.

– Ne. Gal ištversiu. Šnekėkis su manim, Sassenach, kad negalvočiau apie skrandį.

– Gerai, – paklausau. – Ir kokia gi ta tavo teta Džokasta?

– Jos nemačiau nuo tada, kai man buvo dveji, todėl mano prisiminimai migloti, – išsiblaškęs atsakė jis, akis įbedęs į didžiulę baržą, plaukiančią upe tiesiai į mus, kad tik nesusidurtume su ja. – Kaip manai, tas juodis susidoros? Gal turėčiau jam truputį padėti?

– Gal nereikia, – tariau, nepatikliai žiūrėdama į atlekiantį plaustą. – Regis, jis žino, ką daro.

Be kapitono – abejotinos reputacijos seno griuvenos, dvokiančio tabaku, laive „Salė Ana“ buvo tik dar vienas pagalbininkas, pagyvenęs juodaodis, išlaisvintas iš vergijos. Jis vienas vairavo „Salę Aną“ ilga kartimi.

Ne itin kokie to žmogaus raumenys subliūkšdavo ir išsipūsdavo vangiu ritmu. Iš įstangos nulenkęs žilstelėjusią galvą, jis visai nepaisė artėjančios baržos, sklandžiai smaigstė ir ištraukdavo kartį it trečią galūnę.

– Tegu jis darbuojasi. Taigi apie tetą žinai nedaug, – pridūriau, vildamasi jį išblaškyti.

Barža sunkiai, nesustabdomai plaukė mūsų link.

Maždaug keturiasdešimties pėdų ilgio, ji pagrimzdusi skrodė vandenį, prikrauta statinių ir kailių kaugių, aptrauktų tinklu. Nuo baržos sklido aitrus dvokas, galėjai užuosti muskusą, kraują ir apkartusius riebalus. Smarvė buvo tokia stipri, kad gožė visus kitus upės kvapus.

– Ji ištėkėjo už Kamerono iš Erachto ir iškeliauo iš Leocholikus metams iki mano tėvų tuoktuvių, – Džeimis kalbėjo išsi-
blaškęs, nežiūrėdamas į mane, visą dėmesį sutelkęs į atplaukian-
čią baržą.

Jo krumpliai pabalo, jaučiau, kaip jam knieti šokti į priekį,
čiupti kartį iš jūrininko denyje ir nustumti baržą. Norėdama su-
turėti, uždėjau ranką jam ant plaštakos.

– Ir ji niekada nesilankė Lalibroche?

Mačiau, kaip ant dulsvos geležies, kuria buvo aptaisytas bar-
žos kraštas, blykstelėjo saulė, taip pat tris pusnuogius jūreivius,
apsipylusius prakaitu, nors rytas dar buvo ankstyvas. Kai barža
visai priartėjo, vienas jų pamojo kepure ir išsišiepė, šaukdamas
kažką panašaus į „Ei, jūs!“

– Džonas Kameronas mirė nuo viduriavimo, ir ji ištėkėjo už
jo pusbrolio Juodojo Hju Kamerono iš Aberfeldžio, o paskui...

Jis nesąmoningai užsimerkė, kai barža prasklendė pro šalį,
tarp jos ir mūsų korpuso telikus mažam tarpeliui. Įgula prapliu-
po laidyti kandžias pastabas ir šūkaloti. Rolas, priekines letenas
užkoręs ant žemos kajutės stogo, ėmė pašėlusiai loti, bet Ijanas
jam sušėrė ir liepė nutilti.

Džeimis pramerkė akį ir pamatęs, kad pavojus negresia, at-
vėrė kitą. Tada atsipalaidavo ir atgniauzė rankas, kurios buvo
įsitvėrusios į stogą.

– Juodasis Hju – jis taip buvo pramintas dėl to, kad ant jo
kelio pūpsojo didžiulis juodas riebalinis auglys, – žuvo medžio-
klėje, ir ji tapo Hektoro Moro Kamerono iš Salų ežero žmona...

– Atrodo, jai labai patiko Kameronai, – sužavėta pasakiau. –
Ar, be nuolat persekiojančių nesėkmių, jų klanas dar kuo nors
ypatingas?

– Jie tikri žodžio meistrai, – paaiškino jis ir staiga kreivai šyp-
telėjo. – Kameronai yra poetai ir juokdariai. O kartais ir tokie, ir
anokie. Ar prisimeni Lokilį?

Nusišypsojau, su malonumu ir liūdesiu prisimindama Do-
naldą Kameroną iš Lokilio, vieną Kameronų klanu vadų per su-
kilimą. Išvaizdų, mandagų, ilgesingai žvelgiantį vyrą. Švelnus jo

elgesys ir geros manieros slėpė didelį talentą kurti nepadorias, vulgarias, menkavertes eiles, ne taip retai jomis pusbalsiu jis linksmindavo ir mane per pokylius Edinburge trumpai klestint Karoliui Stiuartui.

Džėmis buvo užsikvėpęs ant mažos kajutės stogo ir budriai žvelgė į siuvančius upėje laivus. Dar nebuvom visai išplaukę iš Vilmingtono uosto, todėl maži laiveliai ir irklinės valtys zujo pro šalį lyg vandens vabzdžiai, nardė tarp didesnių, lėčiau plaukiančių laivų. Džėmis buvo išblyškęs, bet dar nepažaliavęs.

Ir aš pasirėmiau alkūnėmis į stogą ištiesdama nugarą. Buvo karšta, kaitri saulė ramino ir glostė paskaudusius nuo nepatogaus guolio raumenis. Naktį praleidau paupio smuklės bare susiraičiusi ant kieto ilgo ąžuolinio suolo su aukšta atrama, padėjusi galvą ant kelių Džeimiui, jau pasirengusiam kelionei.

Sudejavau ir išsitiesiau.

– O kas Hektoras Kameronas – poetas ar juokdarys?

– Šiuo metu nei tas, nei anas, – atsakė Džėmis, nesąmoningai suimdamas man už sprando ir masažuodamas jį ranka. – Juk jis miręs.

– Puikumėlis, – sudejavau iš palaimos, kai jo nykštys susmigo į itin švelnią vietą. – Na, puiku ne todėl, kad tavo tetėnas miręs. Ką darai? Ooo, nesiliauk. Kaip jis atsidūrė Šiaurės Karolinoje?

Džėmis linksmai suprunkstė ir atsistojo už manęs, kad galėtų masažuoti man sprandą ir pečius abiem rankomis. Prispaužiau prie jo sėdynę ir palaimingai atsidusau.

– Tu labai triukšminga moteris, Sasenach, – pasilenkęs sukuždėjo man į ausį. – Kai trinu tau sprandą, iš tavęs sklinda tokie pat garsai, kaip tada, kai aš... – Jis prisiplojo prie manęs dubeniu švelniai, bet aiškiai parodydamas, ką turi galvoj. – Mm?

– Mmmm, – atsakiau ir švelniai įspyriau jam į blauzdą. – Kaip gera. Jei kas nors mane išgirs anapus uždarytų durų, pamanyt, kad trini man sprandą, o šitai turbūt tik ir darysi, kol ištrūksim iš šios plūduriuojančios geldos. O kaip tas tavo velionis tetėnas?

– Ak, jisai.

Kai jis ėmė narplioti dar vieną susiraizgiusio šeimos istorijos

tinklo giją, jo pirštai įsitaisė abipus stuburo ir ėmė lėtai slyscioti aukštin žemyn. Bent tai atitraukė jo mintis nuo skrandžio.

Hektorui Morui Kameronui kur kas labiau pasisekė nei garsiajam jo gentainiui Donaldui – o gal jis buvo įžvalgesnis arba ciniškesnis, nes šis vyras apdairiai pasiruošė galimai Stiuarto nesėkmei. Pabėgo iš Kulodeno nesužeistas ir patraukė namo, ten skubiai susodino į karietą žmoną, tarną, susimetė vertingiausią turtą ir paspruko į Edinburgą, o iš jo laivu pasiekė Šiaurės Karoliną ir taip išvengė karūnos persekiojimo.

Atsidūręs Naujajame Pasaulyje, Hektoras nusipirko didžiulį žemės gabalą, iškirto mišką, pasistatė namą ir lentpjūvę, nusipirko vergų, kad šie dirbtų žemę, ją apsodino tabaku, indigažolėmis ir, be abejonės, nukamuotas šitokio darbštumo, mirė brandaus amžiaus – septyniasdešimt trejų, pribaigtas gerklės skaudulio.

Kiek buvo žinoma Majersui, Džokasta Makenzi Kameron Kameron Kameron, aiškiai nusprendusi, kad trijų kartų gana, atsisakė tekėti dar sykį ir viena šeimininkavo „Tekančiojoje upėje“.

– Kaip manai, ar pasiuntinys su tavo laišku nukaks tenai anksčiau už mus?

– Net jeigu ropotų keturpėscias, vis tiek nusigaus greičiau, – įsiterpė jaunėlis Ijanas, staiga išdygęs šalia. Jis šiek tiek bjaurėdamasis dirstelėjo į kantrų juoduką ant denio, mosuojantį šlapia kartimi. – Jei vilksimės tokiu greičiu, kelionėje užgaišim savaičių savaites. Juk sakiau, kad geriausia būtų buvę joti, dėde Džeimi.

– Nesinervink, Ijanai, – ramino jį dėdė, paleidęs mano sprandą ir išsišiepęs. – Netrukus ir tu gausi padirbėti kartimi, todėl, tikiuosi, dar iki sutemų nuplukdysi mus į Kros Kriką.

Ijanas niūriai dėbtelejo į dėdę ir nusliūkino kamuoti kapitono Frimano klausimais apie raudonodžius indėnus ir žvėris.

– Viliuosi, kapitonas neiššveis Ijano per bortą. – Pasirodžius Ijanui, prakaulūs Frimano pečiai pakilo prie ausų tarsi gindami. Nuo masažo mano pečiai ir sprandas buvo užkaitę, kaip ir kūnas piečiau. – Ačiū, kad patrynei, – padėkojau, kilstelėdama antakį.

– Leisiu tau atsilyginti už šią paslaugą... kai sutems.

Džeimis mėgino geidulingai pažvelgti, bet jam nepasisėkė. Negalėjo tuo pat metu mirktelėti viena akim, todėl jo gebėjimas parodyti geidulingumą buvo gerokai nusilpęs, nors perteikti mintį jam vis dėlto pavyko.

– Tai jau tikrai, – suklapsėjau blakstienomis. – Ir kokio mazažo norėtum sutemus?

– Sutemus? – paklausė Ijanas, vėl iššokdamas lyg spyruoklinis žaislas iš dėžutės, Džeimiui nė nespėjus atsakyti. – Kas bus sutemus?

– Paskandinsiu tave ir supjaustysiu žuvų masalui, – atšovė jam dėdė. – Dėl Dievo meilės, ar negalėtum ramiai pasėdėti, Ijanai? Blaškaisi it kamanė butelyje. Pamiegok įsaulyje, kaip tavo žvėris. Jis protingas. – Džeimis linktelėjo į Rolą, išsitelžusį ant kajutės stogo nelygu kilimėlis, prisimerkusį ir kartais sutrūkčiojantį ausį, kad nelįstų musės.

– Miegoti? – Ijanas nusteбęs pažvelgė į dėdę. – *Miegoti?*

– Taip elgiasi visi pavargę žmonės, – pasakiau.

Vos gniaužiau žiovilį. Stiprėjantis karštis ir lėtas laivo lingavimas migdė, naktis buvo trumpa: turėjom keltis dar prieš aušrą. Deja, siauri „Salės Anos“ suolai ir šiurkščios denio lentos atrodė toks pat atgrasus gultas, kaip ir smuklės suolas.

– Ak, aš nė trupučio nepavargęs, tetule! – paprieštaravo Ijanas. – Turbūt negalėsiu miegoti daug dienų!

Džeimis smaigstė akimis sūnėną.

– Pamatysim, ar tą pat sakysi pamojavęs kartimi. O dabar gal einu paieškoti, kas užimtų tavo mintis. Luktelėk... – Jis nėrė į žemą kajutę, ir išgirdau jį rausiantis tarp daiktų.

– Na ir šutra! – vėduodamasis atsiduso Ijanas. – Ir ką sumanė dėdė Džeimis?

– Vienas Dievas težino, – atsakiau.

Džeimis pasiėmė į laivą didelę dėžę, bet kruopščiausiai slėpė, kas joje. Naktį, kai užmigau, jis lošė kortomis, ir spėjau, kad kortuodamas tikriausiai išlošė kokį nors trikdantį daiktą, kurio nenorėjo rodyti, kad sūnėnas nesišaipytų.

Ijanas teisus; tikra šutra. Galėjau tik viltis, kad papūs brizas, o kol kas burė virš galvos kabojo suglebusi lyg indų šluostė. Permirkę marškiniai buvo prilipę prie kojų. Burbtelėjusi žodelį Ijanui, prasispraudžiau pro jį ir šonu nuslinkau į laivapriekį, ten buvo statinė su vandeniu.

Čia, tarsi didinga medinė figūra, sunėręs rankas stovėjo Fergusas. Griežtas, gražus jo profilis buvo nukreiptas aukštupio link, vešlūs juodi plaukai krito nuo kaktos.

– Ak, miledi! – pasveikino jis mane, staiga žybtelėdamas aki-
namai baltais dantimis. – Argi ši šalis ne nuostabi?

Tai, ką regėjau, nebuvo itin patrauklus kraštovaizdis: kiek akys užmato, aplinkui driekėsi ir saulės įkaitinta dvokė jūros užliejama dumblėta sekluma. Tenai šurmuliavo didžiulis būrys kirų ir kitokių jūrų paukščių, jie triukšmingai klykavo, vandens pakrašty radę dvėseną.

– Milordas sakė, kad kiekvienas vyras gali pareikšti teisę į penkiasdešimties akrų sklypą, jeigu tik jame pasistatys namą ir įsipareigos dirbti tą žemę dešimt metų. Tik įsivaizduok, penkiasdešimt akrų! – Jis pavartė žodžius burnoje, gardžiuodamasis jais su pagarbia baime.

Prancūzų valstietis labai apsidžiaugtų gavęs ir penkis akrus.

– Taip, – pratariau šiek tiek abejodama. – Bet turėtum tuos penkiasdešimt akrų rinktis apdairiai. Kai kurie šios vietovės plotai nelabai tinka žemdirbystei. – Nė nemėginau spėlioti, kad Fergusui gali būti sunku viena ranka susiręsti namą stūgaujantiuose tyrlaukiuose ir išdirbti žemę, kad ir kokia derlinga ji būtų.

Bet jis tarsi negirdėjo, akys spindėjo nuo svajonių.

– Galbūt iki Naujųjų metų pasistatysiu nedidelį namą, – sumurmėjo sau po nosimi. – O pavasarį galėčiau pasiųsti žmones, kad parvežtų Marsalę su vaiku. – Jo ranka nesąmoningai nuslydo prie tuščios krūtinės, kur nuo vaikystės kabodavo žalsvas šventojo Dismo medalionas.

Jis prisidėjo prie mūsų Džordžijoje, jauną nėščią žmoną pavėdęs globoti draugams Jamaikoje. Mane jis įtikinėjo, kad nėra ko dėl jos baimintis, nes palikęs ją saugoti savo šventajam užta-

rėjui, griežtai prisakęs jai nenusisegti nuzulinto medaliono nuo kaklo, kol sėkmingai nepagimdys.

Man nė į galvą nebūtų šovę, kad tas šventasis, vagių globėjas, galėtų užtarti motinas su kūdikiais, bet Fergusas visą vaikystę gyveno gatvėse kraustydamas kišenes ir beatodairiškai tikėjo Dismu.

– Jei gims berniukas, gal pavadinsi jį Dismu? – įgėliau.

– Ne, – kuo rimčiausiai atsakė jis. – Pavadinsiu Žermenu. Žermenas Džeimsas Ijanas Aloyzas Freizeris. Džeimsas Ijanas milordo ir mesjė garbei, – paaiškino, taip nuolat vadindavo Džeimį ir jo svainį Ijaną Murėjų.

– Marsalei patiko Aloyzas, – atsainiai pridūrė, neva neprisi-dėjęs renkant šį niekuo neišsiskiriantį vardą.

– O jei bus mergaitė?

Ūmai sukilo ryškūs prisiminimai. Maždaug prieš dvidešimt metų Džėmis išsiuntė mane besilaukiančią per akmenis. Įsiti-kinęs, kad gims berniukas, pasakė: „Pavadink jį Brajanu, mano tėvo vardu.“ Tokie buvo tada paskutiniai jo žodžiai.

– Ak, – Fergusas, aišku, taip pat nebuvo apsvarstęs tokios galimybės, nes mažumėlę suglumo. Paskui jo veidas pragiedrėjo. – Ženevjeva, – tvirtai tarė. – Madam garbei. – Jis turėjo galvoj Dženę Murėj, Džeimio seserį. – Pavadinčiau ją Ženevjeva Kle-re, – žaviai nusišypsojo.

– O, – sutrikau, pasijutusi keistai pamaloninta. – Ką gi, ačiū. Ar tau tikrai nereikia grįžti į Jamaiką pas Marsalę, Fergusai? – pasiteiravau, keisdama pokalbio temą.

Jis ryžtingai papurtė galvą.

– Manęs gali prireikti milordui. Be to, čia aš naudingesnis nei ten. Kūdikiai – moterų rūpestis. Kas žino, su kokiais pavojais susidursim šiame svetimam krašte?

Tarsi atsakas į šį retorinį klausimą, padangėn pakilo klykau-jančių kirų debesis. Paukščiai ėmė sukti ratus virš upės ir dum-blėtos seklumos, ant kurios tysojo jų apetitą sužadinęs grobis.

Į upės pakrantės dumblą buvo įsmeigtas storas pušinis kuolas, per pėdą nuo jo viršaus buvo tamsi, apgliaumijusi linija, žyminti aukščiausią potvynio tašką. Vanduo, vis dar nepakilęs,

sėmė vos pusę baslio. Virš pliuskenančių dumblino vandens bangelių karojo žmogaus kūnas, pririštas prie baslio grandine, juosiančia krūtinę. Tikriausiai jos draiskanės.

Nežinau, kiek laiko jis tenai jau kabėjo, bet sprendžiant, kas iš jo buvo likę, turbūt gana ilgai. Aplink kaukolę, kur oda ir plaukai buvo nuplėšti, baltavo išplauta žaizda. Sunku įsivaizduoti, kaip tas nelaimėlis atrodė, nes paukščiai buvo jį gerokai sumaitoję.

Fergusas šalia po nosimi sumurmėjo prancūziškai kažką labai nešvankaus.

– Piratas, – be užuolankų paaiškino priėjęs kapitonas Fri-manas. Jis trumpam stabtelėjo ir į upę išspjovė rudus tabako syvus. – Jeigu nusprendžiama žmogų Čarlstone pakarti, kartais per atoslūgi jis pririšamas prie baslio ir paliekamas upės valiai.

– Ar... ar tokių daug? – Ijanas taip pat vargšą pamatė; buvo jau suaugęs, todėl nečiuopo man už rankos, bet veido blyškumas prisismelkė net per įdegį.

– Dabar jau ne tiek daug. Karinis jūrų laivynas meistriškai juos skandina. Prieš keletą metų čia galėdavai išvysti gal keturis ar penkis piratus iškart. Žmonės mokėdavo pinigų, kad tik galėtų atplaukti laivu ir žiūrėti, kaip jie skęsta. Kai leidžiantis saulei potvynis kyla, čia atsiveria gražus vaizdas, – pasakojo jis, žandikauliams krutant lėtu, nostalgishku ritmu. – Vanduo nusi-dažo raudonai.

– Žiūrėkit! – Ijanas, pamiršęs orumą, suspaudė man ranką.

Netoli upės kranto kažkas šmirinėjo, pamatėm tą, kas nubaidė paukščius.

Ilgas, žvynuotas, maždaug penkių ar šešių pėdų ilgio pavidalas, minkštame kranto dumble ardamas gilią vagą, išlydo į vandenį. Jūrininkas prie kito borto kažką tyliai burbtelėjo, bet ir toliau kartimi varėsi į priekį.

– Krokodilas, – pasakė Fergusas ir šlykštėdamasis gestais parodė nasrus.

– Kažin, – už manęs prabilo Džeimis, ir atsigręžusi pamačiau, kaip nuo kajutės stogo jis spokso į negyvėlį, mirkstantį vandenyje, ir jo link artėjantį strėlės antgalio pavidalo srautą.

Rankoje Džeimis laikė knygą, nykštį tarp lapų įkišęs ties vieta, kur skaitė, ir dabar palenkė galvą, norėdamas pasitikrinti knygoje.

– Regis, aligatorius. Čia rašoma, kad aligatoriai minta dvėseną, pašvinkusia mėsa, o šviežios neėda. Kai nustveria žmogų arba avį, panardina grobį po vandeniu ir paskandina, o paskui nusitempia į urvą žemėje ir palieka pūti, kol pasidaro skanus. Žinoma, – pridūrė jis, niūriai pažvelgdamas į krantą, – kartais jiems pasiseka rasti jau tinkamos mėsos.

Žmogysta ant baslio suvirpėjo, tarsi į ją būtų kas atsitrenkęs apačioje, ir Ijanas tyliai sugokčiojo.

– Iš kur gavai tą knygą? – paklausiau, neatitraukdama akių nuo baslio. Medinio kuolo viršūnė vibravo, lyg po vandeniu kažkas jį būtų baksnojęs. Paskui viskas nurimo, ir vėl pamatėm V pavidalo vandens srautą, kliūstelintį prie kranto. Nespėjus padarui išnirti, nosisukau.

Džeimis padavė man knygą, žvilgsnį vis dar įsmeigęs į juodą dumblėtą seklumą ir klykaujančių paukščių debesį.

– Ją man davė gubernatorius, manė, kad gal pravers kelionėje.

Dirstelėjau į knygą. Įrašta paprastu kolenkoru, nugarėlėje aukso raidėmis įspausas pavadinimas: „Šiaurės Karolinos gamtos istorija“.

– Tai bent! – šuktelėjo Ijanas, baisėdamasis reginiu krante. – Siaubingiausias dalykas, kokį...

– Pravers, – įsmeigiau akis į knygą. – Taip, tikriausiai ji pravers.

Fergiusas, nepasiduodantis jokiems dirgikliams, spoksojo į roplį, kerėplinantį dumblėtu krantu.

– Sakai, aligatorius? Bet jis juk mažai skiriasi nuo krokodilo.

– Taip, – atsakiau tirtėdama, nors tvoskė kaitra. Nosisukau nuo kranto. Vest Indijoje buvau susidūrusi su krokodilu akis į akį, todėl nedegiau noru artimiau susipažinti su koku nors jo giminaičiu.

Fergiusas nusišluostė prakaitą nuo viršutinės lūpos, akimis įdėmiai varstydamas pabaisą.

– Daktaras Šternas mudviem su milordu kartą pasakojo apie prancūzo Soninio keliones. Jis lankėsi Egipte, o paskui aprašė regėtas įdomybes ir tos šalies papročius. Anot jo, tos šalies krokodilai poruojasi upių pakrančių dumble, patelė guli ant nugaros ir, būdama tokioje padėtyje, nepasikelia be patino pagalbos.

– Tikrai? – Ijanas įtempė ausis.

– Tikriausia tiesa. Jis pasakojo, kad kai kurie vyrai susigundo tokia patelės padėtimi. Jie nuveja patiną, kad galėtų užimti jo vietą ir mėgautis roplio glamonėmis; jos galingiausi kerai neva padedantys žmonėms užimti aukštą padėtį visuomenėje ir praturtėti.

Ijanas išsižiojo.

– Juk juokauji, žmogau? – skeptiškai paklausė Fergiuso ir atsigręžė į Džeimį. – Dėde?

Džeimis pralinksmedamas trūktelėjo pečiais.

– Verčiau gyvenčiau varge, bet dorai. – Jis kilstelėjo man antakį. – Be to, tavo tetulei ne itin patiktų, jeigu jos glamones iškeisčiau į roplio glėbį.

Juodaodis, laivapriekyje klausydamasis mūsų pokalbio, papurtė galvą ir prabilo nesidairydamas į šalis:

– Jei jums įdomu, visi vyrai, kurie poravosi su aligatoriaus patele, kad taptų turtingi, tai ir pelnė.

– Manau, jūs teisus, – pritariau, gerai prisimindama plačią ir žavią gubernatoriaus šypseną.

Dirstelėjau į Džeimį, bet jis nebesiklausė. Jo žvilgsnis buvo įbestas į aukštupį, o galvoje sukosi mintys apie savo galimybes, pamiršus aligatorių ir knygą. Ir bent trumpam, kad gali susirgti jūrlige.

Potvynio banga mus pagavo už mylios nuo Vilmingtono, nuramdydama Ijano baimę, kad mūsų laivas vos velkasi. Keip Firas – potvynių upė. Kasdien antplūdžio bangos nunešdavo vandenų apie du trečdalius jos ilgio – beveik iki Kros Kriko.

Pajutau, kad upės tėkmė pagreitėjo, kilstelėdama laivą vienu ar dviem coliais, paskui srovės greitis pamažu didėjo, ir ji visa

jėga plūstelėjo palei uostą siauru upės kanalu. Vergas lengviau atsikvėpė ir iš vandens ištraukė šlapią kartį.

Ja nereikės irtis penkias ar šešias valandas, kol potvynis ims slūgti. Tada išmesim inkarą nakčiai ir lauksim kito potvynio bangos arba, jei pūs palankus vėjas, toliau plauksim iškėlę burę. Kaip supratau, karties reikia, kad neužplauktume ant smėlio seklių, arba tomis dienomis, kai nėra jokio vėjo.

Laivą apgaubė palaimingo mieguistumo skraistė. Fergusas ir Ijanas susiraitė laivo priekyje pamiegoti, o Rolas ėjo sargybą ant kajutės stogo lekuodamas, iškoręs liežuvį, prisimerkęs prieš saulę. Kapitonas ir jo padėjėjas, į kurį dažniausiai buvo kreipiamasi „tu, Troklai“, nors tikrasis jo vardas buvo Eutroklas, užsidarė ankštoje kajutėje. Iš jos pasigirdo melodingas pilamo skysčio garsas.

Į kajutę kažko pasiimti iš paslaptingos savo dėžės nuėjo ir Džeimis. Vyliausi, kad joje koks nors gaivus gėralas. Net ramiai sėdėdama ant laivagalio skersinio, sumerkusi kojas į vandenį, jutau, kaip odai liečiantis prie odos pila prakaitas.

Kajutėje sklido neaiškus murmesys ir juokas. Iš jos pasirodęs Džeimis patraukė į laivagalį, atsargiai žirgliodamas per krūvas mantos tarsi Klaidesdeilio eržilas laukymėje, kur strakalioja gaušybė varlių. Jis nešėsi didžiulę medinę dėžę.

Švelniai ją padėjęs man ant kelių, nusispyrė batus, nusimovė kojines, atsisėdo šalia ir sumerkė kojas į vandenį, dūšaudamas iš malonumo, kad jis toks vėsus.

– Kas čia? – smalsiai perbraukiau ranka per dėžę.

– Ai, tik mažytė dovanėlė. – Jis nežiūrėjo į mane, bet jo ausų galiukai paraudo. – Gal atidaryk, hm?

Dėžė buvo sunki, be to, plati ir gili. Padirbta iš tamsios sūdrrios ir tankios tekstūros medienos, bet gerokai nudrengta. Įrantos ir įspaudai negadino įmantraus jos grožio. Užšaunama skląščiu, bet jo nebuvo; dangtis lengvai atsivėrė ant išteptų alyva žalvarinių vryrių ir iš dėžės padvelkė kamparu – garai išringavo it koks džinas.

Dulsvoje saulėje sutvisko instrumentai, nors mažumėlę ir apsinėšę, nes seniai nebenaudojami. Kiekvienas gulėjo savo įduboje, kruopščiai jam pritaikytoje ir išmuštoje žaliu aksomu.

Nedidelis pjūklelis su daugybe smulkių dantukų, žirklys, trys skalpeliai: vienas su skritulėliu gale, kiti du – tiesiais ir lenkais ašmenimis; sidabrinė mentelė liežuviui prispausti, laikiklis...

– Džeimi! – Sužavėta išėmiau trumpą juodmedžio virbą, kurio gale buvo pritaisytas suktų vilnionių siūlų kamuoliukas. Jis buvo suvyniotas į gerokai kandžių suvarpytą aksomą. Tokį instrumentą buvau mačiusi Versalyje, aštuoniolikto amžiaus refleksų tikrinimo plaktukas. – Ak, Džeimi! Kaip nuostabu!

Jis patenkintas pamataškavo vandeny kojomis.

– Patinka?

– Labai! Pažvelk, įrankių dar yra dangtyje, po atlanku... – Valandėlę vėpsojau į išardytus vamzdelius, varžtus, plokšteles ir veidrodėlius, kol protas juos perstumdė ir prieš akis stėjo tvarkingai sudėliotas vaizdas. – Mikroskopas! – Pagarbiai jį paliečiau. – O Dieve, mikroskopas.

– Ir dar kai kas, – tarė jis, nekantraudamas man parodyti. – Priekis atsidaro, viduje yra maži stalčiukai.

Be įvairių daiktų, stalčiukuose radau mažulytes svarstyklės ir žalvarinių svarsčių rinkinį, plytelę piliulių gamybai ir dėmėtą marmurinę piestą, jos grūstuvėlis buvo susuktas į audinį, kad nesudužtų vežiojantis. Virš stalčiukų eilutėmis rikiavosi užkimšti buteliukai iš akmens ir stiklo.

– Koks gražus! – šūktelėjau, pagarbiai čiupinėdama mažutį skalpelį. Glotni medinė rankenėlė buvo kaip sykis mano rankai, tarsi specialiai man padaryta, o geležtė puikiai išlenkta. – Ak, Džeimi, ačiū!

– Tai tau patinka? – Jo ausys paraudo iš pasitenkinimo. – Pamaniau, gal tau pravers. Nė nenutuokiu, kam jie skirti, bet supratau, kad puikiai padaryti.

Ir aš nenumaniau, kam skirti kai kurie įrankiai, bet visi buvo dailiausi, pagaminti žmogaus arba žmogui, kuriam paranku tuos įrankius turėti ir jis daug su jais gali nuveikti.

– Įdomu, kieno jie buvo? – Smarkiai papūčiau į išgaubtą lėšiuco paviršių ir atsargiai jį nublizginau sijono klose.

– Juos pardavusi moteris nežinojo, bet tas žmogus jai pali-

kęs ir daktaro žurnalą, kurį taip pat prigriebiau – gal jame rasi jo pavarde.

Džėmis pakėlė viršutinį įrankių dėklą, po juo buvo seklesnė makštis. Iš jos ištraukė kvadratinę, kokių aštuonių colių pločio knygą, aptrauktą nuzulinta juoda oda.

– Pamaniau, gal norėsi tokio žurnalo, kokį turėjai Prancūzijoje, – paaiškino jis. – To, kuriame buvo žmonių, tavo apžiūrėtų ligoninėje, piešiniai ir užrašai apie juos. Knygoje jau rašyta, bet gale nemažai tuščių puslapių.

Buvo užpildytas bemaž ketvirtis knygos; lapai išmarginti juodu rašalu, smulkia, dailia rašysena, o tekstas pajvairintas piešinėliais; jie traukė akį, nes buvo įdomūs klinikiniu požiūriu: išopėjęs kojos pirštas, sutrupėjusi kelio girnelė, atsargiai nulupta oda, keistai pūpsantis gūžys, perpjauti veršiuko raumenys, kiekvienas kruopščiai pažymėtas.

Atsiverčiau žurnalo pradžią, ir tikrai – pirmame puslapyje smulkia džentelmeno rašysena buvo išraityta: *Eskvairas dr. Rolingsas*.

– Ir kas gi nutiko tam daktarui Rolingsui? Ar moteris, turėjusi tą dėžę, pasakė?

Džėmis linktelėjo, kiek suraukęs kaktą.

– Daktaras buvo prisiglaudęs pas ją vienai nakčiai. Sakė atkeliavęs su pavedimu iš Virdžinijos, kur gyvenęs. Kartu atsigabeno ir dėžę. Ieškojo Garverio – moteris mano, kad tokia buvo to ieškomo žmogaus pavardė. Tą patį vakarą po vakarienės jis išėjo ir nebegrižo.

Spoksojau į Džeimį.

– Nebegrįžo? Ar ji išsiaiškino, kas jam nutiko?

Džėmis papurtė galvą, nuvydamas mašalų debesėlį. Saulė leidosi, dažydama vandens paviršių auksine ir oranžine spalva. Vėlyva popietė vėso, artinosi vakaras, ėmė rasti vabzdžių.

– Ne. Ji nuėjo pas šerifą ir teisėją, o konsteblis išgriozdė visus kampus, bet tas žmogus buvo dingęs kaip į vandenį. Po savaitės paieškos buvo nutrauktos. Svečias nebuvo pasakęs būsto šeimininkei, kokiame Virdžinijos mieste gyvena, todėl buvo neįmanoma atsekti jo pėdsakų.

– Labai keista. – Nuo smakro nusišluosčiau prakaito lašelį. – O kada tas daktaras dinga?

– Ji sakė, kad prieš metus. – Džeimis pažvelgė į mane, truputį susirūpinęs. – Juk tu neatsisakysi? Na, naudotis jo daiktais?

– Ne. – Užvėriau dėžės dangtį ir švelniai jį paglosčiau, pirštais jUSDama šiltą, glotnią ir tamsią medieną. – Jeigu taip būtų nutikę man, būčiau norėjusi, kad kam nors jie būtų naudingi.

Puikiai prisiminiau savo gydytojos lagaminėlį: minkštos odos, su paauksuotais inicialais, įspaustais ant rankenos. Iš pradžių jie buvo paauksuoti, bet ilgainiui išbluko, oda apsitrynė ir nublizgo, nes lagaminėlio nepaleisdavau iš rankos, jo nuolat prireikdavo. Jį man, kai baigiau medicinos mokyklą, padovanojo Frenkas; prieš iškeliaudama atidaviau jį bičiuliui Džo Eibernačiui, norėjau, kad atitektų tam, kas jį brangins kaip aš.

Mano veidu nuslinkęs šešėlis užtemdė ir Džeimio veidą, bet paėmiau jo ranką ir suspaudusi nusišypsojau.

– Puiki dovana. Kaip radai tą dėžę?

Jis taip pat nusišypsojo. Saulė spindėjo žemai, nuostabus oranžinis kamuolys šmėsčiojo pro tamsias medžių viršūnes.

– Pamačiau užėjęs į auksakalio dirbtuvę. Ją turėjo auksakalio žmona. Vakar vėl pas jį užsukau, ketindamas nupirkti tau papuošalą – gal segę; jo žmona rodė man blizgučius ir mudu šnekėjom apie šį bei tą, o tada ji man papasakojo apie daktarą... – Jis gūžtelėjo pečiais.

– O kodėl norėjai man nupirkti papuošalą? – Suglumusi dirstelėjau į jį. Pardavę rubiną, turėjom pinigų, bet Džeimiui nebūdinga išlaidauti, o dar tokiomis aplinkybėmis... – Ak! Nenorėjai visų pinigų išsiųsti Liri? Bet juk tam pritariau, sakiau, kad neprieštarauju.

Jis gana nenoromis sutvarkė, kad didesnė suma pinigų, gautų už akmenį, būtų pasiųsti į Škotiją laikantis pažado Liri Makenzi – tebūnie prakeiktos jos akys – Freizer. Ją Džeimis vedė įkalbėtas sesers, ši brolių įtikino vesti remdamasi gana logiška prielaida: jei aš ir nežuvau, vis tiek nebegrišiu. Taigi tariamas mano prisikėlimas iš mirusiųjų sukėlė daugybę trikdžių, tikra painiava buvo ir dėl Liri.

– Taip, tu neprieštaravai, – ironijos neslėpė Džeimis.

– Kalbėjau daugmaž rimtai, – nusijuokiau. – Kažin ar galėtum tą bjaurią moterį pasmerkti badmirystei, nors mintis ir patraukli.

Jis blausiai šyptelėjo.

– Ne. Man tai nepatiktų, slėgtų sąžinę; ir taip rūpesčių per akis. Bet nupirkti dovaną norėjau nė todėl.

– O kodėl?

Dėžė buvo sunki, keliai juto prabangiai tvirtą jos svorį, rankos – pasigėrėtiną medieną. Džeimis pasisuko ir pažvelgė į mane, jo plaukai liepsnojo nuo besileidžiančios saulės, tamsavo veido siluetas.

– Šiandien dvidešimt ketveri metai, kai vedžiau tave, Sase-nach, – tyliai pasakė. – Viliuosi, vis dar nesigaili ištėkėjusi už manęs.

Upės pakrantės buvo gyvenamos, nuo Vilmingtono iki Kros Kriko abipus jos driekėsi plantacijos. Bet patys krantai buvo tankiai apaugę miškais, tik kartais šmėkštelėdavo laukas, ties pros-kynomis matydavom sodinukus, retkarčiais išvysdavom medinę prieplauką, pasislėpusią tarp medžių lapijos.

Lėtai kasėmės upe aukštyn, nešami potvynio bangos, o kai jis nyslūgdavo, laivą nakčiai pririšdavome. Vakarieniaudavom prie nedidelio laužo ant kranto, bet miegodavom laive, nes Eutroklas atsainiai užsiminė, kad čia paplitusios skydasnukės, gyvatės gyvenančios urvuose žemiau upės kranto, bet joms patinka atšliaužti ir pasišildyti šaltą kraują šalia neatsargiai miegančių kūnų.

Kai vos išaušus staiga prabudau sustingusi ir paskaudusiu kūnu, nes miegojau ant lentų, išgirdau tyliai plaukiant ir pliuskenant laivą netoliese. Jo sukelta banga atsimušė į mūsų korpusą. Džeimis, pajutęs, kad sukrutėjau, per miegus apsivertė ir prispaudė mane prie krūtinės.

Jo kūnas susirangė už manojo, apimtas keistos rytinės miego ir jaudulio būsenos. Jis pusiaumiega sumurmėjo ir pasislinko prie manęs, ranka grabaliodamas susiglamžiusių mano marškinių apačią.

– Liaukis, – tyliai sudraudžiau, stumdama šalin jo ranką. – Dėl Dievo meilės, nepamiršk, kur esam!

Girdėjau šūkalojant Ijaną ir lojant Rolą. Abu strapaliojo pirmyn atgal ant kranto. Kajutėje kilo bruzdesys, kažkas krenkštė ir spjaudėsi – netrukus turėjo pasirodyti kapitonas Frimanas.

– O, – pasakė Džeimis, po truputį atitokdamas. – O taip. Gaila. – Jis sugniaužė man krūtis ir lėtai, geidulingai pasirąžė visu kūnu, aiškiai leisdamas man suprasti, ką prarandu.

– Na, gerai, – jis nenoriai atsipalaidavo, bet manęs vis dar nepaleido. – *Foeda est in coitu*, hm?

– Kaip?

– *Foeda est in coitu et brevis voluptas*, – paslaugiai padeklavo Džeimis. – *Et taedat Veneris statis peractae*.^{*} Sueitis – nepadorus ir trumpalaikis dalykas. Kas nepažįsta Veneros džiaugsmų? O vos tai padaręs, imi gailėtis.

Dirstelėjau į dėmėtas lentas po mumis.

– Gal žodis „nepadorus“ ir taiklus, – pasakiau, – bet...

– Man rūpestį kelia ne tų malonumų nepadorumas, Sase-nach, – nutraukė jis mane, piktai dėbsodamas į Ijaną, šis, persivėręs per laivo bortą, šaukė drąsindamas plaukiantį Rolą. – O tai, kad jie trunka vos akimirką. – Jis atsigręžė į mane, piktą žvilgsnį pakeitė palankus, pamačius, kokia aš susitaršiusi. – O aš nenoriu skubėti, ar ne?

Ši, regis, įprasta dienos pradžia, ilgai veikė Džeimio protą. Girdėjau jį šnekantis su Ijanu, sėdėdama saulėje ir vartydama eskvairo Danieliaus Rolingso žurnalą. Mane išsyk sudomino ir pribloškė, kas jame buvo užrašyta.

Džeimio balsas ritmingai kilo ir leidosi, jam deklamuojant senovės graikų kalba. Jau buvau girdėjusi šį tekstą – ištrauką iš „Odisejos“. Jis nutilo laukdamas.

– O... – numykė Ijanas.

* Petronijus.

– Kaip toliau, Ijanai?

– E...

– Dar sykį, – tarė Džeimis kiek suirzusiū balsu. – Susikaupk, vaiki. Juk cituoju ne todėl, kad man malonu savęs klausytis? – Jis vėl ėmė deklamuoti, ir jo lūpose grakšti, įmantri poezija pašiltėjo ir pagyvėjo.

Gal jam pačiam ir nebuvo malonu savęs klausytis, tačiau aš mėgavausi jo deklamacija. Graikiškai nemokėjau, bet skiemenis ringuojantis švelnus, sodrus balsas ramino kaip į laivo korpusą besiplakantis vanduo.

Nenoromis taikstydamasis, kad sūnėnas bus su juo nuolat, Džeimis rimtai ėmė globoti Ijaną ir per kelionę mokė vaikį, pamokoms arba pastangoms jas surengti nugriebdamas atsitiktines laisvalaikio valandėles, aiškino jam graikų ir lotynų kalbos pradmenis, tobulino jo matematikos įgūdžius ir šnekamąją prancūzų kalbą.

Laimė, Ijanas buvo toks pat pagavus matematikos pagrindams kaip dėdė; mažos kajutės siena šalia manęs buvo nurašinėta aiškiais Euklido aksiomų įrodymais, pakeverzotais nuodėguliu. Bet kai juodu imdavosi mokytis kalbų, santarvė kiek pašlydavo.

Džeimis buvo poliglotas iš prigimties; labai lengvai išmokdavo kalbų ir tarmių, rankiodamas posakius kaip šuo, kuris laigydamas pievose vaikosi pūkų. Be to, jis studijavo klasikinę literatūrą, filologiją ir istoriją Paryžiaus universitete, ir nors nepritarė keliems romėnų filosofams, Homeras ir Vergilijus jam buvo lyg tikri bičiuliai.

Ijanas šnekėjo gilų ir anglų kalbomis, kurias girdėjo nuo mažumės, šiek tiek prasčiokiška prancūzų tarme, išmokta iš Fergiuso, ir manė, kad jo reikmės to visai gana. Tiesą sakant, jis galėjo pasigirti ir įspūdingu keiksmazodžių šešiomis ar septyniomis kalbomis arsenalu, buvo jį sukaupęs dar visai neseniai pasidavęs abejotinos reputacijos žmonių įtakai, be to, ne vieną išgirdęs ir iš dėdės, bet miglotai suvokė asmenavimo lotynų kalba paslaptis.

Nesuprato, kodėl būtina mokytis kalbų, šios jam atrodė ne tik mirusios, bet – jis tikrai taip manė – ir sudulėjusios, visiškai nenaudingos. Homeras negalėjo varžytis su jauduliu, kurį Ijanui

kėlė ši nauja šalis, kai nuo abiejų upės krantų viliojančias žalias savo rankas tiesia nuotyčiai.

Džėmis baigė posmą graikų kalba ir, garsiai atsidusęs, – buvo girdėti net ten, kur sėdėjau, – liepė Ijanui paimti lotynų kalbos knygą, pasiskolintą iš gubernatoriaus Trajono bibliotekos. Nutilus mane blaškančiai deklamacijai, vėl įnikau skaityti daktaro Rolingso žurnalą.

Kaip ir aš, daktaras mokėjo lotyniškai, bet didumą savo pastabų buvo užrašęs angliškai, tik retsykiais oficialiam įrašui griebdamasis lotynų kalbos.

Nuleidau ponui Bedousui pintą kraujo. Aiškiai sumažėjo tulžies skysčio, veido oda jau ne tokia pageltusi, pamažėjo jį kamuojančių skausmingų pūlinukų. Paskyriau senos lapų, jie padės išvalyti kraują.

– Kvaily, – sumurmėjau jau ne pirmą sykį. – Argi nesupranti, kad žmogaus nesveikos kepenys?

Galbūt net šiokia tokia cirozė. Rolingas buvo pastebėjęs, kad paciento kepenys šiek tiek padidėjusios ir sukietėjusios, nors tai aiškino per didelę tulžies skysčio gamybą. Greičiausiai apsinuodyta alkoholiu; pūlinukai ant veido ir krūtinės – prastos mitybos, su kuria dažniausiai siedavau ir besaikį alkoholio vartojimą, požymis; ir tai, dievaži, jau kaip epidemija.

Bedousas, jei dar gyvas, – o dėl šito abejoju, – turbūt kasdien išmaukdavo po kvortą maišyto alkoholio ir mėnesių mėnesius žalių daržovių gal tik pauostydavo. Rolingas džiūgauja, kad sumažėjo pūlinukų, o šie tikriausiai išnyko todėl, kad ypatingame daktaro senos lapų recepte kaip dažymo priemonė naudoti ropės lapai.

Įsitraukusi į skaitymą, viena ausimi girdėjau, kaip anapus kaktės Ijanas užsikirsdamas verčia Plautą*, o kiekvieną eilutę jį pertraukia žemesnis jam pasakinėjančio ir jį taisančio Džeimio balsas.

* Titas Makcijus Plautas (apie 250–184 pr. Kr.) – romėnų rašytojas, išgarsėjęs komedijomis.

– „*Virtus praemium est optimus...*“

– *Optimum.*

– „...*est optimum. Virtus omnibus rebus*“ ir... aa... ir...

– *Anteit.*

– Ačiū, dėde. „*Virtus omnibus rebus anteit... profectus*“?

– *Profecto.*

– Ak, taip, *profecto*. Hm... „*Virtus*“?

– *Libertas.* „*Libertas salus vita res et parentes, patria et prognati...*“ Ar prisimeni, ką reiškia žodis *vita*, Ijanai?

– Gyvybė, – pasigirdo Ijano balsas. Vaikis džiaugsmingai neramioje jūroje griebėsi plūduro.

– Taip, puikus atsakymas, bet tai daugiau nei gyvybė. Lotynų kalba tai reiškia ne tik būti gyvam, bet ir materiją, iš kurios sukurtas žmogus. Supranti, tada jis rašo: ... *Libertas salus vita res et parentes, patria et prognati tutantur, servantur; virtus omnia, in sese habet, omnia adsunt bona quem penest virtus**. Kaip manai, ką jis čia sako?

– A... šaunumas yra geras dalykas? – surizikavo Ijanas.

Stojo trumputė tyla, kone girdėjau, kaip Džeimiui kyla kraujospūdis. Jis šnypšdamas įkvėpė, paskui geriau pagalvojęs, ką ketina sakyti, labai kantriai iškvėpė.

– Mmf. Klausyk, Ijanai. *Tutantur, servantur*. Ką jis turėjo galvoj, vartodamas šiuos du žodžius, užuot rašęs...

Mano dėmesys vėl nukrypo į žurnalą, daktaras Rolingsas aprašė dvikovą ir jos padarinius.

Gegužės 15 diena. Auštant buvau pakeltas iš lovos apžiūrėti džentelmeno, gyvenančio „Raudonajame šunyje“. Radau jį apgailėtinos būklės: rankos žaizda nuo užsikirtusio pistoleto; šaunant nykštys ir smilius nutraukti; vidurinis pirštas baisyai suknežintas, du trečdaliai plaštakos taip sudraskyta, kad vos gali atpažinti, jog tai žmogaus galūnė.

* Plautas, „Amfitrionas“. „Šaunumas – didžiausias lobis pasauly. Šaunumas pranoksta gėrybes visas. Jis gelbsti ir saugoja laisvę, gyvybę, tėvynę, gimdytojus, sūnus. Jis nulemia viską.“ (Vertė J. Dumčius.)

Nusprendęs, kad gali padėti tik skubi, neatidėliotina amputacija, pasiunčiau tarną atvesti namų šeimininko ir paprašiau šio skardinio puodelio brendžio, drobės tvarstyti ir rasti du stiprius pagalbininkus. Visa tai buvo greitai parūpinta, ligonis deramai izoliuotas. Suėmiau ranką virš riešo – ligoniui nepasisekė, nes nukentėjusi buvo dešinioji. Sėkmingai perrišau dvi arterijas, bet kai pjoviau kaulus, anterior interosseus išslydo ir pasislėpė tarp mėšų. Mėgindamas ją rasti, buvau priverstas atlaisvinti varžtį, todėl ėmė siaubingai srūti kraujas. Laimė, gausiai kraujuodamas ligonis darosi nejautrus ir ne taip kenčia, be to, liaujasi spurdėjęs ir blaškęsis, nes tai labai trukdo dirbti.

Amputavau sėkmingai, džentelmenas buvo paguldytas į lovą, bet sukiojau si netoliese, kad jis staiga neatgautų sąmonės ir vienu atsitiktiniu mostu neišardyty siūlių.

Šį žaviai juokingą pasakojimą staiga nutraukė ūmai pratrūkęs Džeimis, jam išseko kantrybė.

– Ijanai, savo lotynų kalba apsijuoksi net prieš šunį! O visa kita, tu taip prastai supranti graikiškai, kad neskiri žodžių „van-duo“ ir „vynas“.

– Jeigu jie geria, tai tikrai ne vandenį, – maištaudamas sumurmėjo Ijanas.

Užverčiau knygą ir skubiai atsistočiau. Regis, netrukus prireiks teisėjos paslaugų. Kai pasukau už kajutės, Ijanas purkštavo škotiskai, tyliai liedamas apmaudą.

– Taip, mfm, bet man nelabai rūpi...

– Taip, tau nerūpi! Ir iš tikrųjų gaila, kad net nesigėdiji savo nemokšiškumo!

Paskui stojo įtempta tyla, ją drumstė tik švelnus Troklo karties pliaukšėjimas laivo priekyje. Dirstelėjusi už kampo, pamaciau Džeimį, dėbsantį į sumišusį sūnėną. Ijanas dirstelėjo į mane, sukosėjo ir atsikrenkštė.

– Gerai, pasakysiu štai ką, dėde Džeimi. Jei manyčiau, kad gėda padės, iš jos parausčiau.

Jis atrodė kaltas ir pasirengęs atsiprašyti, nesusitvardžiusi nusijuokiau. Išgirdęs mane, Džeimis atsigrėžė, jo rūstybė kiek atvėso.

– Tu visai nepadedi, Sassenach, – tarė jis. – Juk moki lotyniškai? Būdama gydytoja, privalai mokėti. Gal man reikėtų patikėti lotynų kalbos pamokas tau?

Papurčiau galvą. Nors mokėjau skaityti lotyniškai, bet sunkiai, todėl visai nesiveržiau grūsti Ijanui į galvą savo išsilavinimo kratinio.

– Prisimenu tik tiek: *Arma virumque cano**. – Žvilgtelėjau į Ijaną ir išsišiepusi išverčiau: – Man į ranką įkando šuo.

Ijanas ėmė krizenti, o nusivylęs Džėmis nuvėrė mane žvilgsniu.

Jis atsiduso ir ranka persibraukė plaukus. Nors Džėmis su Ijanu fiziškai nepanašūs, tik vienodo ūgio, abiejų plaukai vešlūs, ir jie turėjo įprotį braukti per juos, kai būdavo susijaudinę ar galvodavo. Regis, pamoka buvo įtempta – jie atrodė taip, lyg juos kas būtų atbulus tempęs per gyvatvorę.

Džėmis man kreivai šyptelėjo, paskui atsisuko į Ijaną ir kres-
telėjo galvą.

– Na, gerai. Labai atsiprašau, kad staugiau ant tavęs, bet turi guvų protą, ir man apmaudu, kad juo nesinaudoji. Dievulėli, kai buvau tavo metų, vaikine, Paryžiuje jau buvau pradėjęs studijas *Université!*

Ijanas stovėjo akis nudūręs į vandenį, sūkuriuojantį palei laivo šoną ramiomis rudomis bangelėmis. Jo rankos gulėjo ant turėklo; stambios, plačios plaštakos, įdegusios saulėje.

– Taip, – pasakė jis. – Kai mano tėvas turėjo tiek metų, kiek aš dabar, jis taip pat buvo Prancūzijoje. Kovėsi.

Tai išgirdusi, krūptelėjau. Žinojau, vyresnysis Ijanas kurį laiką tarnavo kareivių Prancūzijoje, bet nežinojau, kad toks jaunas tapo kareivių ir taip ilgai ten buvo. Jaunėliui Ijanui tik penkiolika. Vyresnysis Ijanas nuo penkiolikos tarnavo užsienyje samdiniu, kol jam sukako dvidešimt dveji. Kai pabūklo kartečė su-knežino jam kairę koją, kad ją reikėjo nupjauti žemiau kelio, jis visam laikui grįžo į namus.

* Žygį apgiedu ir vyrą (vertė A. Dambrasukas). Vergilijus. „Eneida“.

Džeimis, truputį susiraukęs, valandėlę žiūrėjo į sūnėną. Tada priėjo, atsistojo šalia ir atsilošė, rankomis įsitvėręs į turėklą, kad neprarastų pusiausvyros.

– Tai žinojai? – tyliai paklausė Džeimis. – Nes po ketverių metų, kai buvau paskelbtas už įstatymo ribų, nusekiau paskui jį. Ijanas nustebęs pažiūrėjo į dėdę.

– Jūs buvot kartu Prancūzijoje?

Mums pajudėjus, padvelkė brizas, bet diena vis tiek buvo kaitri. Džeimį turbūt paveikė karštis ir jis nusprendė, kad bus geriau trumpam nutraukti kalbas apie aukštesnįjį išsilavinimą, nes linktelėjo, pakeldamas storą plaukų uodegą, kad pravėstų kaklas.

– Flandrijoje. Daugiau nei metus, paskui Ijanas buvo sužeistas ir išsiųstas namo. Kovėmės škotų samdinių pulke vadovaujami Fergiuso Makleodo.

Ijano akys sužibo iš susidomėjimo.

– Ar iš ten Fergiusas – mūsų Fergiusas – ir gavo pavardę?

Jo dėdė nusišypsojo.

– Taip, pavadinau jį Makleodu, ir žinok, tas žmogus buvo išvaizdus ir puikus karys. Jis buvo geros nuomonės apie Ijaną. Ar tėtis tau niekada apie jį nepasakojo?

Ijanas papurtė galvą, veidas buvo mažumėlę apniukęs.

– Niekada. Aš... aš žinojau, kad jis neteko kojos kovodamas Prancūzijoje – mama papasakojo, kai paklausiau, bet jis apie tai niekad neužsiminė nė žodeliu.

Prisiminus daktaro Rolingso amputacijos aprašymą, man toptelėjo, kad vyresnysis Ijanas turbūt troško ištrinti tą įvykį iš atminties.

Džeimis gūžtelėjo pečiais, atplėšdamas nuo krūtinės prakaitu permirkusius marškinius.

– Na, ką gi. Tikriausiai jis, vos grįžęs namo ir įsikūręs La-libroche, norėjo užmiršti tą metą. O paskui... – Jis nutilo, bet Ijanas buvo atkaklus.

– O kas buvo paskui, dėdė Džeimi?

Džeimis dėbtelėjo į sūnėną, viena jo burnos pusė persikreipė.

– Matyt, jis nenorėjo per daug pasakoti apie karą ir kovas,

kad jūs, vaikai, nepultumėt galvoti apie tai ir nenuspręstumėte tapti kareiviais. Juodu su tavo motina troško tau geresnio gyvenimo, ar ne?

Pamaniau, kad vyresnysis Ijanas elgėsi išmintingai; o jaunėlio Ijano veide atsispindėjo, kad labiau jaudinančios už karą ir mūsų ateities jis nemato.

– Tai buvo mamos užmačia, – dygėdamasis tarė Ijanas. – Jei būčiau leidęsis, ji būtų suvyniojusi mane į vilną ir prisirišusi prie prijuostės raištelį.

Džeimis šyptelėjo.

– Ak, jei būtum leidęsis? Tau atrodo, kad jei dabar būtume namie, ji susuktų tave į vilną ir uždusintų bučiniais?

Ijano panieka išblėso.

– Ne, – pripažino. – Turbūt mane nuskalpuotų.

Džeimis nusikvatojo.

– Šiek tiek pažįsti moteris, Ijanai, bet ne tiek, kiek manai.

Ijanas skeptiškai dėbtelėjo į dėdę, tada – į mane, paskui jo žvilgsnis vėl susmigo į Džeimį.

– O tu tai jau žinai apie jas viską, dėde?

Kilstelėjau antakį, ragindama Džeimį atsikirsti, bet jis tik nusijuokė.

– Protingas vyras suvokia savo žinių ribas, Ijanai. – Jis pasiilenkė ir pabučiavo man į drėgną kaktą, paskui, atsigręžęs į sūnėną, pridūrė: – Bet norėčiau, kad tavo žinių ribos kiek prasiplėstų.

Ijanas truktelėjo pečiais. Tokios kalbos jam varė nuobodį.

– Aš ir neketinau dėtis džentelmenu, – atšovė jis. – Juk jaunasis Džeimis ir Maiklas nemoka skaityti graikiškai, bet jiems visai gerai sekasi.

Džeimis pasitrynė nosį, mąsliai žiūrėdamas į sūnėną.

– Jaunasis Džeimis turi Lalibrochą. O mažėlis Maiklas puikiai darbuojasi su Džaredu Paryžiuje. Jie susitvarkys. Dėl jų padarėm viską, ką galėjom, bet kai jie pasiekė vyrystę, turėjom labai nedaug pinigų, todėl neišgalėjom sumokėti už jų kelionę ir mokslus. Tad jie nelabai turėjo iš ko rinktis, ar ne?

Jis pasitraukė nuo turėklo ir atsistojo tiesiai.

– Tačiau tau tokios dalios tėvai nelinkėjo, Ijanai, manė įstengsią duoti daugiau. Augino tave taip, kad taptum išsilavinusiu, įtakingu žmogumi; gal net *duine uasal*.

Buvau girdėjusi šį geilų posakį. Jis reiškia „turtingas žmogus“. Ir skirtas nuomininkams, dvarininkams, turtuoliams ir sekėjams, rangų žemesniems tik už Aukštumų klanų vadus.

Prieš sukilimą toks buvo ir Džeimis. Tačiau ne dabar.

– Mmfm. Ar tu elgeisi taip, kaip norėjo tavo tėvai, dėde Džeimi?

Ijanas ramiai spoksojo į dėdę, tik budriai trūkčiojanti akis išdavė, kad jis supranta minantis dėdei ant nuospaudos, liečiantis opią jo vietą. Džeimiui tikrai buvo skirta būti *duine uasal*; po teisybei, Lalibrochas buvo jo. Ir tik stengdamasis išgelbėti dvarą, kad jo neatimtų karūna, jis perleido jį jaunajam Džeimiui pagal įstatymą.

Džeimis įdėmiai žvelgė į jį, paskui prieš atsakydamas persibraukė krumpliais viršutinę lūpą.

– Juk sakiau, kad tavo guvus protas, – sausai tarė. – Bet jeigu jau paklausei... Užaugau ketindamas nuveikti du dalykus, Ijanai. Prižiūrėti savo žemes, žmones ir pasirūpinti šeima. Abu juos stengiausi daryti kuo geriau – ir toliau tam negailėsiu jėgų.

Tai išgirdęs, jaunėlis Ijanas teikėsi susigėsti.

– Na, gerai... Aš nenorėjau... – burbtelėjo žvilgsnį nudūręs į savo kojas.

– Nėra ko nerimauti, vaikine, – nutraukė jį Džeimis, plekšnodamas jam per petį, ir kreivai vyptelėjo. – Dėl motinos ko nors pasieksi, net jei šitai mudu nugalabys. O dabar, regis, mano eilė padirbėti kartimi.

Jis pažvelgė į priekį, kur Troklo pečiai tviskėjo it aliejuotas varis, o raumenys buvo susisukę nuo ilgo darbo. Džeimis atsirišo bridžius – nenusivilkė marškinių kaip kiti vyrai, bet nusimovė bridžius, kad būtų vėsiau, marškinius susirišo mazgu tarp šlaunų, kaip įprasta Aukštumose, – ir linktelėjo Ijanui.

– Pamąstyk apie tai. Ar tu jauniausias sūnus, ar ne, savo gyvenimo nevalia prašvilpti.

Jis nusišypsojo man, ūmai suspindėdamas šypsena, net širdis ėmė stoti, ir padavė kėlnes. Paskui, vis dar laikydamas mano ranką, atsistojo įsitempęs kaip styga ir, pridėjęs kitą ranką prie širdies, ėmė deklamuoti.

*Amo, amas, myliu mergaitę,
Aukštą ir liauną it pušis;
Mielą ir dailią kaip purieną.
Štai kokia ji,
Ir ji – moteris.*

Jis grakščiai linktelėjo krizenančiam ljanui ir pakėlė mano plaštaką prie lūpų, mėlynos akys buvo net įkypos iš šelmystės.

*Ar galiu atstumti dieviškąją nimfą?
Jos balsas dulcis nelygu fleita;
Jos oculus giedras, jos manus baltos,
O pulsas, kai aš tacto, ramus.*

*Kokia bella manoji puella,
Pabučiuosiu in secula seculorum;
Jei man nusišypsos laimė, ji bus mano uxor,
Kitaip mirs benedictorium.**

Jis riteriškai man nusilenkė, kuo rimčiausiai sumirksėjo, kaip mokėjo tik jis, ir nužirgliojo vienmarškinis.

* XVIII amžiuje buvo populiarios dainos, kai angliški žodžiai supinami su lotyniškais žodžiais ar posakiais.

Kaukėtoji šmėkla

UPĖS PAVIRŠIUS blizgėjo lyg aliejus, vanduo sruveno tyliai, jokios bangelės. Laivo pirmagalyje, prie dešiniojo borto kabojo žibintas; sėdėdama ant žemos kėdės priekiniame denyje, mačiau apačioje spingsinčią švieselę, blausiai atspindėta ją panardinusio vandens, pamažu plaukė šalia laivo.

Apniukęs mėnulio pjautuvas vos ne vos yrėsi palei upę augančių medžių viršūnėmis. Anapus medžių tankmės driekėsi žemės; ryžių plantacijų ir tabako laukų platybes gaubė pakibusi tamsa.

Dienos karštis, susigėręs į žemę, po dirvos paviršiumi spinduliavo nematomą energiją. Derlingos, trąšios lygumos lėtai kunkuliavo juodoje kaitroje už pušų ir dervamedžių širmos, alsuodamos vandens ir sugautos saulės alchemija.

Sukrutėdavau tik prireikus nusišluostyti prakaitą. Oras buvo apčiuopiamas, kiekvienas mažytis jo raibulys glamonėjo veidą ir rankas.

Tamsoje už nugaros išgirdau šnaresį ir ištiesiau ranką, neatsigrėždama pažiūrėti. Stambus Džeimio delnas švelniai uždengė mano plaštaką, ją suspaudė ir paleido. Net nuo tokio trumpo prisilietimo pirštai išrasojo.

Jis atsidusęs klestelėjo šalia ir timptelėjo marškinių apykaklę.

– Man atrodo, kad neįkvėpiau oro nuo tada, kai iškeliavom iš Džordžijos, – tarė. – Kaskart, kai jo įtraukiu, man dingojasi, kad skęstu.

Nusijuokiau, tarp krūtų nurینگavo prakaito srovėlė.

– Visi sako, kad Kros Krike bus vėsiau. – Giliai įkvėpiau, norėdama įrodyti, kad tai lengva. – Argi ne nuostabiai kvėpia?

Tamsoje visu smarkumu atsiskleidė svaigūs medžių ir augalų, tarpstančių vandens pakrašty, žalumos aromatai, sumišę su pakrantės dumblo ir saulės įkaitintos denio medienos kvapais.

– Būtum geras šuo, Sassenach. – Atsidusęs jis atsišliejo į kajutės sieną. – Visai nesistebiu, kad tam žvėriui taip patinki.

Ant denio lentų sucaksėjo letenų nagai: atbidzeno Rolas. Jis atsargiai slinko prie turėklo, sustojo saugiu atstumu nuo Džeimio ir lėtai išsitiesė ant denio. Pasidėjęs snukį ant letenų, sunkiai atsiduso. Rolui nepatiko laivai, visai kaip Džeimiui.

– Sveikutis, – pasakiau ir ištiesiau ranką, kad šuo ją pauostytų, o jis mandagiai leido pakasyti jam ausis. – O kur tavo šeimininkas?

– Kajutėje mokosi naujų būdų, kaip sukčiauti lošiant kortomis, – ironiškai atsakė Džeimis. – Vienas Dievas nežino, kas nutiks tam vaikinui; jei nebus nušautas ar negaus per galvą kokioje nors smuklėje, tikriausiai grįš namo su stručiu, išloštu žaidžiant faraoną.

– Kalnuose stručių nėra ir faraonas nelošiamas. Jei ten nėra miestų, nedaug ir smuklių.

– Taip nemanyčiau, – paprieštaravo Džeimis. – Jei žmogus veržiasi pas šėtoną, ras būdą, kaip tą padaryti, nesvarbu, kad ir kur jį įkurdinsi.

– Ijanas nenukeliaus pas šėtoną, – nuraminau Džeimį. – Jis geras berniokas.

– Jis vyras, – pataisė Džeimis ir nukreipė ausį į kajutę, iš kurios sklido prislopintas juokas ir riebios nešvankybės. – Bet, po galais, nepatyręs ir bukagalvis. – Jis pažvelgė į mane, žibinto šviesoje šmėstelėjo liūdna šypsena.

– Jeigu jis būtų mažas, laikyčiau jį už pasaitėlio. Deja... – Džeimis gūžtelėjo pečiais. – Vaikis ganėtinai suaugęs, gali rūpintis savo reikalais ir man nepadėkos, jei kišiu į juos nosį.

– Jis visada klauso tavęs, – paprieštaravau ir aš.

– Mmfm. Luktelėk, kol jam pasakysiu tai, ko jis nenori girdėti.

Džeimis priglaudė galvą prie sienos ir užsimerkė. Aukšti skruostikauliai blizgėjo nuo prakaito, plona srovėlė tekėjo kaklo šonu.

Ištiesusi pirštą, švelniai ją nubraukiau, kad nepasiektų ir taip jau drėgnų marškinių.

– Du mėnesius jam kalei į galvą, kad turi keliauti namo į Škotiją. Kažin ar Ijanas nenori to girdėti.

Džeimis pramerkė akį ir ciniškai nužvelgė mane.

– Ar jis dabar Škotijoje?

– Na...

– Mmfm, – Džeimis užmerkė akį.

Valandėlę pasėdėjau, sijono klose tylomis šluostydama si prakaitą. Upė buvo susiaurėjusi, krantas – vos už dešimties pėdų. Išgirdau šnaresį tarp krūmokšnių, ir atspindėdamos žibinto šviesą raudonai žybtelėjo akys.

Rolas pakėlė galvą ir, budriai pastatęs ausis, sulėjo. Džeimis atsimerkė, dirstelėjo į krantą ir staigiai atsisėdo.

– Jergutėli! Didžiausia žiurkė, kokią teko regėti!

Nusikvatojau.

– Čia oposumas, o ne žiurkė. Matai mažiukus ant nugaros?

Džeimis ir Rolas smaigstė gyvūną vertinančiais žvilgsniais, skaičiuodami, kokio jis svorio ir koku greičiu gali bėgti. Keturi maži oposumiukai taip pat spoksojo į juos, trūkčiodami smailiais snukučiais nuo viskam abejingos kuprotos motinos nugaros. Aiškiai manydama, kad laivas nekelia jokios grėsmės, patelė atsigėrė iš upės, nususuko ir lėtai nuplumpino į brūzgynus, o plikos, storos rausvos jos uodegos galiukas dingo priblėsus žibinto švieselei.

Abu medžiotojai išleido atodūsi ir atsipalaidavo.

– Majersas sakė, kad jie visai gardūs, – ilgesingai tarė Džeimis.

Ir aš atsidūsėjau, iš drabužio kišenės ištraukiau medžiaginį maišelį ir padaviau jam.

– Kas čia? – Jis smalsiai dirstelėjo į maišelį, tada ant delno išbėrė mažus gumbuotus gumulėlius.

– Skrudinti žemės riešutai, – paaiškinau. – Šiose apylinkėse auga po žeme. Radau ūkininką, pardavinėjantį juos kaip kiaulių ėdalą, o užėigos šeimininko žmona riešutus paskrudino. Prieš valgydamas nusilupk kevalus. – Išsišėpiau, mėgaudamasi neįprastu pojūčiu, kad nors sykį žinau apie mus supančią aplinką daugiau nei jis.

Džeimis su šiokia tokia panieka dėbtelėjo į mane ir tarp nykščio ir smiliaus sutraiškė kevalą, iškrito trys riešutai.

– Gal ir nesu išprusęs, Sassenach, bet tikrai ne kvailys. Juk tai skiriasi? – Jis įsidėjo riešutą į burną ir atsargiai sukando. Skep-

tišką jo žvilgsnį pakeitė maloni nuostaba, jis vis džiugiau kramtė, vis daugiau riešutų berdamas į burną.

– Skanu? – nusišypsojau džiaugdamosi, kad jam patinka. – Vos įsikursim, išpakuosiu savo naują grūstuvę ir pagaminsiu tau žemės riešutų sviesto, galėsi teptis ant duonos.

Jis nusišypsojo ir nurijęs kramtalą ėmė triaukšti kitą riešutą.

– Štai ką pasakysiu: ši vietovė pelkėta, tačiau jos dirva derlinga. Nesu matęs, kad šitaip tarptų tiek augalų. – Jis įsimetė į burną dar vieną riešutą. – Na, aš pamąščiau, Sassenach, – pasakė jis, žiūrėdamas į savo delną. – Kaip manai, gal mudu čia apsigyvenkim?

Tokio klausimo visiškai nesitikėjau. Mačiau, kaip jis žibančiomis ūkininko akimis spoksojo į juodžemį, gausų laukų derlių, jo ilgesingą miną, grožintis gubernatoriaus žirgais.

Šiaip ar taip, tučiuojau grįžti į Škotiją negalėjom. Jaunėlis Ijanas – taip, o mudu su Džeimiu – ne, mudviejų ten lauktų pailiava, iš dalies ir dėl Liri Makenzi.

– Nežinau, – lėtai pratariau. – Čia pilna indėnų ir žvėrių...

– Na, – kiek sumišęs pertraukė jis, – pasak Majerso, jie nekelia bėdų, o tu laikysiesi atokiau nuo kalnų.

Nutylėjau, kad gubernatorius mums siūlė kaip tik tų kalnų laikytis.

– Taip, bet ar prisimeni, ką tau pasakojau? Apie revoliuciją. Dabar 1767-ieji, be to, girdėjai pokalbį prie gubernatoriaus stalo? Po devynerių metų, Džeimi, čia užvirs tikras pragaras.

Mudu likom gyvi per karą, todėl nebuvom lengvabūdžiai. Uždėjau plaštaką jam ant rankos, kad jis pažvelgtų į mane.

– Supranti, juk buvau teisi – iki šiol.

Žinojau, kas vyks prie Kulodeno; papasakojau, koks likimas ištiks Čarlį Stiuartą ir jo vyrus. Bet nei mano, nei jo žinios mūsų neišgelbėjo. Mums tai kainavo dvidešimt skausmingų išsiskyrimo metų, už tų žinių plevėno dukters, kurios jis niekada neišvys, šmėkla.

Jis iš lėto linktelėjo ir, pakėlęs ranką, paglostė man skruostą. Vos rusenanti žibinto švieselė priviliojo debesis mažyčių mašalų, staiga sutrikdyti jo judesio, jie ėmė suktis verpetais.

– Taip, buvai, – tyliai pasakė. – Bet mums atrodė, kad turim pakeisti tuos įvykius. Arba bent pamėginti. Bet čia... – Jis pasisuko, mostelėdamas į žemės plotus, kurie nematomi driekėsi anapus medžių. – Tai lyg ir ne mano reikalas. Nei galiu kam padėti, nei kam sukliudyti.

Nuo veido nuvijau mašalus.

– Jei čia gyvensim, tai gali tapti mūsų reikalu.

Jis mažliai pirštu pasitrynė po apatine lūpa. Jam žėlė barzda, raudoni šeriai žibinto šviesoje švytėjo sidabru. Džeimis buvo stambus, patrauklus, tvirtas, kupinas jėgų, tačiau nebe jauniklis. Tai suvokus, mane ūmai užliejo dėkingumas.

Aukštumų vyrai buvo auginami ir auklėjami būti kovotojais. Jaunuoliai tapdavo vyrais, kai įstengdavo pakelti kardą ir eiti į mūšį. Džeimis niekada nesiųgdavo nutrūktgalviškai, bet kone visą savo gyvenimą buvo karys ir kovotojas. Jaunystėje, jam vos perkopus dvidešimt, niekas nebūtų jo atbaidęs nuo kovos, nesvarbu, ar ji buvo pradėta jo, ar kieno nors kito. Dabar, kai įžengė į penktą dešimtį, protas galbūt jau nugaldėdavo aistras, bent taip vyliausi.

Jis teisus: be tetos, kurios nepažįsta, jis čia neturi šeimos, jokių ryšių, kurie verstų jį įsivelti į čionykščius reikalus. Gal žinodami, kas artinasi, gebėsime išvengti to, kas blogiausia?

– Šis kraštas didžiulis, Sasenach. – Jis pažvelgė per laivo priekį į neapbrėptus juodus žemės plotus. – Nuo tada, kai iškelia vom iš Džordžijos, jau sukorėm didesnį atstumą, nei Škotijos ir Anglijos ilgis kartu sudėjus.

– Tiesa, – pripažinau.

Škotijoje net tarp aukštų, stačių uolų buvo neįmanoma pabėgti nuo karo padarinių. Čia buvo kitaip; gerai paieškoję gyvenamosios vietos, galbūt išvengtume budrios Marso akies.

Džeimis šypsodamasis pakreipė galvą į šoną.

– Įsivaizduoju tave kaip plantatoriaus žmoną, Sasenach. Jei gubernatorius ras pirkėją kitiems akmenims, gausiu padorią sumelę. Išsiųsiu Liri visus jai žadėtus pinigus, ir dar ganėtinai liks geram žemės gabalui, galėsime puikiai įsikurti.

Suėmęs man dešinę ranką, nykščiu švelniai braukė sidabrinį vestuvių žiedą.

– Gal kada nors išpuošiū tave nėriniais ir brangakmeniais, – tyliai pasakė. – Kol kas teišgalėjau padovanoti tik mažą sidabrinį žiedelį ir motinos perlus.

– Tu man davei kur kas daugiau. – Pirštais apšivijau jo nykštį ir spustelėjau. – Na, pirmiausia Brianą.

Jis vos šyptelėjo, spoksodamas į denį.

– Taip, tiesa. Gal ji ir yra tikroji priežastis... čia likti.

Prisitraukiau jį, ir jis padėjo galvą man ant kelių.

– Argi čia ne jai skirta vieta? – sukuždėjo. Pakėlęs ranką, mostelėjo į upę, medžius ir dangų. – Ji čia gims ir gyvens.

– Tu teisus, – tyliai tariau ir paglosčiau jam plaukus, sulygin-dama tankias sruogas, labai panašias į Brianos. – Tai bus jos šalis.

Jos šalis, net jei ši šalis niekada nebus mano ir jo, nesvarbu, kiek čia gyvensim.

Jis palingavo galvą, jo barzda švelniai pabrūžino sijoną.

– Nenoriu ginčytis ar stumti tave į pavojų, Sassenach, bet jei galiu ką nors nuveikti... gal pastatyti saugius namus ir palikti jai geros žemės... – Jis gūžtelėjo pečiais. – Tada būsiu patenkintas, – tylomis užbaigė.

Kurį laiką sėdėjom nepratardami nė žodžio, žiūrėdami į dulsvai spindintį vandenį ir pamažu blykčiojantį žibintą.

– Palikau jai perlus, – galų gale prabilau. – Taip elgtis man atrodė teisinga, juk tai šeimos relikvija. Sulenkusi žieduotą plaštaką, perbraukiau jam lūpas. – Žiedas – viskas, ko man reikia.

Jis suėmė man abi rankas ir pabučiavo – pirmiausia kairiąją, ant kurios vis dar mūvėjau auksinį Frenko per vestuves užmautą žiedą, paskui – dešiniąją su sidabrinium jo dovanotu žiedu.

– *Da mi basia mille*, – šypsodamasis sušnabždėjo Džeimis.

Tad bučiuoki mane tu... tūkstantį sykių. Šie žodžiai iš Katulo meilės dainos buvo išgraviruoti vidinėje mano žiedo pusėje. Pasilenkiau ir pabučiavau Džeimį.

– *Dein mille altera*, – pasakiau. Vėl dar tūkstantį.

Kai priešvartavom laivą nakvynei prie brūzgynais apžėlusio miškelio, jau buvo arti vidurnakčio. Oras keitėsi. Vis dar buvo

karšta ir tvanku, bet ore jau tvyrojo nuojausta, kad artinasi griaus-tinis. Pomiškis pamažėle šlamėjo, gal nuo kartais dvelktelinčių oro srovių, o gal todėl, kad jame šmirinėjo naktiniai padarėliai, suskubę grįžti į namus dar prieš audrą.

Buvom atsidūrę vietoje, kur potvynio banga siekia toliausiai, nuo čia teks kintis tik kliaunantis bure ir kartimi. Kapitonas Fri-manas vylėsi, kad audra atneš palankų brizą ir jį pagausim. Tad turėjom pailsėti, kol dar galėjom. Susirangiau mūsų guolyje, lai-vagalyje, bet nepavyko iškart užmigti net ir tokią vėlyvą valandą.

Kapitono skaičiavimu, į Kros Kriką galbūt nusigausim rytoj vakare, bet, labiausiai tikėtina, poryt. Nustebau supratusi, kad nenustygstu iš nekantrumo, kada atvyksim į plantaciją; du mė-nesius praleidusi kelyje vargingomis sąlygomis, troškau ramaus prieglobsčio, tegu ir laikino.

Aukštumų svetingumą ir giminiavimąsi jau buvau patyru-si, todėl visai nebūgstavau, kaip būsim sutikti. Džeimis manė, kad tai, jog tetos nebuvo regėjęs per keturiasdešimt metų, nesu-kludys jai nuoširdžiai mus priimti. Neabejojau, kad jis neklysta. Kartu degiau iš smalsumo, kokia toji Džokasta Kameron.

Makenzis, Raudonasis Džeikobas, pastatęs Leocho pilį, turėjo penkis vaikus. Džeimio motina Elena buvo vyriausioji, o Džo-kasta – jauniausioji. Dar viena sesuo Džaneta mirė, kaip ir Elena, daug anksčiau, nei susipažinau su Džeimi, užtat gana gerai paži-nojau du jų brolius, Kolumą ir Duglą, todėl neįstengiau susitvar-dyti ir vis spėlioju, o kaipgi atrodo jauniausioji Leocho Makenzi.

Tikriausiai aukšta, spėjau dirstelėjusi į Džeimį, ramiai su-sirietusį ant denio šalia manės. Aukšta ir galbūt raudonplaukė. Visi jie aukštaūgiai, net Kolumas, suluošintas kaulų ir jungiamų-jų audinių ligos, šviesiaodžiai kaip vikingai, daugelio jų plaukai rausvo atspalvio, nuo šviesiai rusvų Džeimio iki tamsiai rusvų dėdės Duglo plaukų. Tik Kolumas buvo tamsioplaukis.

Prisiminusi Kolumą ir Duglą, staiga sunerimau. Kolumas mirė prieš Kulodeną, pribaigtas ligos. Duglas žuvo mūsų išva-karėse nuo Džeimio rankos. Tai buvo savigny – tiesą sakant, jis gynė *mane*. Ir tai tik viena iš daugybės mirčių tą kruviną balandį.

Vis dėlto man buvo smalsu, ar Džėmis bent nutuokia, ką pasakys, kai „Tekančiojoje upėje“ išseks sveikinimai ir nerūpestingas šeimos pokalbis pasisuks prie klausimo: „O kada pastarąjį kartą matei tą ir aną?“

Džėmis atsiduso per miegus ir pasirąžė. Jis galėdavo užmigti ir gerai miegodavo bet kur, buvo pratęs prigulti ir pailsėti įvairiausiomis sąlygomis: šlapiuose viržynuose, priplėkusiųose urvuose ir ant šalto akmeninio kameros grindinio. Palyginti su tokiais guoliais, gulėti ant medinio denio tikriausiai visai patogiu.

Nei mokėjau greitai prisitaikyti, nei buvau užsigrūdinusi, bet pamažu nuovargis įveikė ir mane, užmigau ir aš, nors ir kamujama rūpesčių dėl ateities.

Mane pažadino sąmyšis. Vis dar buvo tamsu, aplinkui girdėti triukšmas, riksmas ir lojimas. Denis po manim drebėjo, vibruodamas nuo trepsinčių kojų. Atsisėdau tiesi kaip styga, miglotai prisimindama, jog esu laive, išsigandusi, kad gal mus užpuolė piratai.

Paskui sąmonė prasiblaivė, akys ėmė aiškiau matyti, ir supratau, kad mes iš tikrųjų užpulti piratų. Svetimi balsai keikėsi ir šūkalojo įsakymus, ant denio sunkiai bildėjo batuotos kojos. Džėmio šalia nebuvo.

Šiaip ne taip atsistočiau keturpėsčia, nekreipdama dėmesio nei į drabužius, nei į ką nors kita. Greitai brėkš, dangus tamsus, bet jo fone įžiūrėjau juodesnę kajutės dėmę. Kai tvirtai įsikibusi į kajutės stogą vargais negalais pakilau ant kojų, manęs vos neparbloškė skriejantys per kajutę kūnai.

Neaiškiai šmėžavo kailiai ir balti veidai, pasigirdo riksmas, driokstelėjo šūvis ir kažkas siaubingai dunkstelėjo. Denyje virš besikilnojančio Rolo kūno gūžėsi mirtinai išblyškęs Ijanas. Šiaip taip atsistojo nepažįstamas vyras be skrybėlės, visas susitaršęs.

– Po velnių! Jis vos manęs nepapjovė! – Sutrikusio, kad per plauką prašovė, vagies ranka virpėjo graibant kitą pistoletą prie diržo. Grėsmingai šnairuodamas, jis parodė į šunį.

– Še tau, šikšną graužike!

Tarsi iš niekur išniro aukštesnis užpuolikas ir numušė žemyn pistoletą, kol anas nespėjo iššauti.

– Neeikvok veltui šovinių, kvaily. – Jis mostelėjo į Troklą ir kapitoną Frimaną, varomus mano pusėn, kapitonas įsiutęs baisiai plūdosi. – Manai tuščiu ginklu juos išlaikysi suimtus?

Žemesnis vyras metė į Rolą piktą žvilgsnį, bet nukreipė pistoletą Frimanui į krūtinę.

Iš Rolo sklido keisti garsai: jis tyliai urzgė ir unkštė iš skausmo. Po trūkčiojančiu jo kūnu pamačiau šlapią, tamsią dėmę, plintančią ant lentų. Ijanas pasilenkė prie pat jo ir bejėgis glostė jam galvą. Kai pakėlė akis, ant skruostų sublizgo ašaros.

– Padėk man, tetule, – tarė. – Prašau padėti!

Mašinaliai žengiau prie jų, bet aukštasis vyras žengė į priekį atkišęs ranką, kad sustočiau.

– Noriu padėti šuniui, – pasakiau.

– Ką? – pasipiktino trumpulis piratas.

Aukštaūgis buvo kaukėtas. Kai akys priprato prie šviesėjančios prieblandos, supratau, kad ir kiti su kaukėmis. O kiek jų iš viso? Sunku buvo pasakyti, bet man pasirodė, kad aukštasis žmogus po kauke šypsosi. Jis nieko nepasakė, tik mostelėjo pistoletu leisdamas man eiti.

– Sveikutis, drauguži, – tyliai pasakiau, klaupdamasi prie šuns. – Tik nesikandžiok, tu geras šunelis. Ar numanai, kur jis sužeistas, Ijanai?

Ijanas papurtė galvą ir sušnarpštė, tramdydamas ašaras.

– Žaizda apačioje, bet negaliu jo apversti.

Ir aš nemėginau pakelti milžiniško šuns kūno. Skubiai puolau tikrinti pulso kakle, bet pirštai paniro į tankaus kailio žiedą, bergždžiai baksnodami. Tada man toptelėjo mintis: pakėliau priekinę koją ir ėmiau ją čiupinėti per visą ilgį, kol pirštai pasiekė įdubą tarp kojos ir kūno.

Pagaliau užčiuopiau lygų pulsą, raminausiai tvinkčiojantį po pirštais. Kaip visada ėmiau skaičiuoti, bet greitai lioviausi, juk nė nenutuokiau, koks turėtų būti sveiko šuns pulsas. Bet jis buvo vienodas, ritmas nei virpėjo, nei buvo sutrikęs ar silpnas. Geras ženklas.

Ir dar neblogai, kad Rolas sąmoningas, didžiulė koja, kurią laikiau pasikišusi po pažasčia, buvo įsitempusi kaip spyruoklė,

nekarėjo suglebusi, kaip būna ištikus šokui. Šuo leido šaižius, pratus garsus, tai unkštė, tai stūgavo, ėmė braižytis letenomis, mėgindamas ištraukti iš gniaužtų koją, kad galėtų išsitiesti.

– Nemanau, kad jam prastai, – pasakiau atlėgus širdžiai. – Pažvelk, jis verčiasi.

Rolas svirduliuodamas atsistojo. Smarkiai papurtė galvą, sušivėlęs jo kailis sutrūkčiojo nuo galvos iki pat uodegos, kraujas ant denio tekėjo tarsi lietus. Didelės geltonos akys susmigo į trumpulį piratą, ir net visiškas kvailys būtų supratęs, ką reiškia tas žvilgsnis.

– Ei! Laikyk tą šunpalaikį arba, prisiekiu, jį nudėsiu! – plėšiko balse buvo girdėti atvira panika pistoleto žiotis neryžtingai nukreipus tarp belaisvių ir iššiepto Rolo snukio.

Pašėlusiai skubėdamas, Ijanas atsisagstė marškinius, nusiplėšė ir užmetė Rolui ant galvos, taip jį bent trumpam apakindamas. Šuo, suvaržytas marškinių, urgzdamas pasiutiškai papurtė galvą. Geltoną drobę nudažė kraujas. Jis tekėjo iš negilios žaizdos ant šuns peties; kulka turbūt nubruožė odos paviršių.

Ijanas, smarkiai užgulęs Rolą, vertė šunį atsitūpti ant užpakalinių kojų, murmėdamas apmuturiuotai galvai.

– Kiek laive žmonių? – Aukštesniojo vyro akys žybtelėjo į kapitoną Frimaną.

Kapitono lūpos buvo taip stipriai sučiauptos, kad panėšėjo į siūlę tarp žilų šerių. Paskui piratas dėbtelėjo į mane.

Jo balsas man buvo girdėtas. Tai, kad atpažinau plėšiką, tikriausiai išdavė mano veidas, nes piratas stabtelėjo, pasimuistė, ir skarelė, atstojanti kaukę, nuslydo nuo veido.

– Kiek? – pakartojo Stivenas Bonitas.

– Šeši, – atsakiau.

Tylėti buvo beprasmiška; ant kranto mačiau Fergiusą pakeltomis rankomis, trečias piratas, įrėmęs į jį ginklą, varė prie laivo. Šalia manęs iš tamsos išdygo rūškanas Džėmisis.

– Pone Freizeri, – išvydęs jį maloniai tarė Bonitas. – Kaip miela atnaujinti pažintį. Bet argi su jumis nebuvo dar vieno bendrakeleivio, sere? Vienarankio džentelmeno?

– Jo čia nėra, – nukirto Džėmisis.

– Užmesiu akį, – gręždamasis burbtelejo žemesnysis plėšikas, bet Bonitas jį sulaukė rankos mostu.

– Argi abejosi tokio džentelmeno kaip ponas Freizeris žodžiu? Ne, tu saugosi šiuos penkis, Robertasai, o aš apsidairysiu. – Linktelėjęs bendrui, jis išnyko.

Kol apžiūrinėjau Rolą, trumpam buvau pamiršusi sąmyšį laive. Kajutėje kažkas sudužo, ir pašokau ant kojų, prisiminusi medicinos įrankių dėžę.

– Ei! Ir kur susiruošei? Nė iš vietos! Šausiu! – pirato balse skambėjo neviltis ir abejonė.

Nė nežvilgtelėjusi į jį, negaišuodama nėriau kajutėn ir susidūriau su ketvirtu piratu, šis iš tikrųjų rausėsi mano vaistinėlėje.

Sukrėsta atšokau, bet tuoj pat iš įtūžio rėkdama griebiau jam už rankos. Jis atsainiai atidarinėjo dėžutes, atkimšęs buteliukus ir apvertęs pylė jų turinį ant grindų. Tarp daktaro Rolingso vaistų rinkinio buteliukų, daugumos sudaužytų, dar buvo ir sveikų.

– *Nedrįsk* prie jų kišti nagų! – sušukau, iš dėžės griebiau artimiausią buteliuką, ištraukiau kamštį ir šliūkstelėjau skystį jam į veidą.

Kaip ir daugelyje Rolingso mišinių, jame buvo nemažai alkoholio. Piratas, aplietas skysčiu, žioptelėjo ir užpiltomis akimis sverdėdamas žengė atatupstas.

Naudodamasi akimirka, iš duženų čiupau molinį elio butelį ir vožiau jam per galvą. Pasigirdo malonus ausiai dunkstelėjimas, bet smūgis nebuvo itin smarkus. Piratas susverdėjo, bet išsilaikė ant kojų ir metėsi ant manęs.

Dar sykį užsimojau ketindama trenkti, bet iš nugaros man riešą suveržė geležiniai gniaužtai.

– Atleiskite, mielioji ponia Freizer, – tarė mandagus pažįstamas airiškas balsas. – Bet tikrai neleisiu, kad suknežintumėt jam galvą. Aišku, ji nėra labai daili, bet jam reikalinga, kad galėtų nešioti skrybėlę.

– Prakeikta kalė! Ji man *smogė!* – Vyras, kuriam žiebiau, susigriebė už galvos, jo veidas buvo persikreipęs iš skausmo.

Bonitas nutempė mane į denį, už nugaros skaudžiai užlaužęs ranką. Jau buvo beveik prašvitę; upė tviskėjo kaip skystas sida-

bras. Įdėmiai varščiau užpuolikus akimis. Norėjau su jais susipažinti, nesvarbu, ar jie su kaukėmis, ar be jų.

Deja, išaušus ir piratai geriau matė. Vyras, kuriam trenkiau ir kuris aiškiai griežė ant manęs dantį, griebė man už rankos ir timptelėjo už žiedo.

– Noriu jo, šito!

Ištraukiau ranką, ketindama jam skelti antausį, bet mane sulaikė reikšmingai sukosėjęs Bonitas. Priėjęs prie pat Ijano, jis laikė pistoletą per kokią colį nuo kairės vaiko ausies.

– Bus geriausia, jei atiduosit, ponias Freizer, – mandagiai tarė. – Ponui Robertsui, regis, reikia kaip nors kompensuoti padarytą žalą.

Nusimoviau auksinį žiedą, rankos virpėjo iš baimės ir pykčio. Su sidabrinio žiedu buvo daugiau vargo: jis užstrigo ties krumpliu, tarsi nenorėdamas skirtis su manim. Abu žiedai buvo šlapi ir slidūs nuo prakaito, jų metalas šiltesnis nei staiga atšalę mano pirštai.

– Duokš juos. – Vyras šiurkščiai kumštelėjo man į petį ir atsuko platų, nešvarų delną, reikalaudamas žiedų.

Nenoromis atkišau juos, sugniaužusi kumštyje, bet staiga nevalingai, net nesusivokusi, prispaudžiau plaštaką prie burnos.

Kai vyras bloškė mane atbulą, mano galva dunkstelėjo į kajučių sieną. Nuospaudų nusėti jo pirštai suspaudė man skruostus, o paskui juos sugrūdo man į burną, šiurkščiai ieškodamas joje žiedų. Persikreipiau ir ėmiau smarkiai ryti, burna prisipildė seilių, pajutau sidabro skonį, gal metalo, gal kraujo.

Tada piratui įkandau, ir jis surikęs atsoko. Vienas žiedas tikriausiai išskrido iš burnos, nes išgirdau tyliai dzingtelint metalą, paskui užspringau ir ėmiau dusti, antram žiedui sunkiai slystant ir ridenantis stemple.

– Kale! Perrėšiu tau bjaurią gerklę! Nugarmėsi į pragarą ir be savo žiedų, sukta kekše!

Išvydau vyro veidą, perkreiptą įsiučio, ir staiga sublizgusius peilio ašmenis. Tada kažkas man smarkiai vožė ir pargriovė. Sumojau tysanti ant lentų po Džeimiu.

Buvau taip apstulbusi, kad neįstengiau nė krustelėti, nors ir šiaip nebūčiau galėjusi pajudėti; Džemio krūtinė slėgė man pakaušį, spausdama veidą prie denio. Aplinkui aidėjo riksmi, sąmyšis, visus garsus slopino šlapias linas, užmestas man ant galvos. Tyliai dunkstelėjo. Džėmis mėslungiškai sutrūkčiojo ir sukriokė.

O Dieve, jis nudurtas, mane sukaustė siaubas. Dar kartą dunkstelėjo ir Džėmis suaimanavo garsiau, bet paskui supratau – tai tik spyris į šonkaulius. Džėmis nesipriešino, tik dar labiau prisispaudė prie denio, priplodamas mane lyg kokį sumuštinio įdarą.

– Liaukis! Robertsai! Sakiau, neliesk jo! – Bonito balsas skambėjo valdingai ir gana šaižiai, girdėjau ir per audinį.

– Bet ji... – išsižiojo Robertsas zirzliai unkšdamas, o tada staiga kažkas stipriai pliaukštelėjo.

– Stokitės, pone Freizeri. Jūsų žmona saugi, nors to ir nenuspelnė, – kimiamo Bonito baritone skambėjo linksmumo ir irzulio gaidelės.

Džėmis pamažu pakilo nuo manęs, apdėjusi atsisėdau, nuo smūgio į galvą jčiau silpną šleikštulį. Stivenas stovėjo ir stebėjimo į mane šiek tiek dygėdamasis, tarsi būčiau nušiuęs elnio kailis, kurį jam siūloma pirkti. Greta jo piktdžiugiškai akis spigino Robertsas, čiupinėdamasis kraujo dėmę prie plaukų pašaknių.

Paskui Bonitas sumirksėjo ir įbedė žvilgsnį į Džimą, šis jau buvo atsistojęs.

– Kvaila moteris, – šaltai tarė jis, – bet tai, regis, jums nesvarbu. – Bonitas linktelėjo šyptelėdamas. – Džiaugiuosi, kad pasitaikė proga grąžinti jums skolą, sere. Dantis už dantį, kaip sakoma Šventajame Rašte.

– Grąžinti skolą? – pasipiktino Ijanas. – Tiek dėl jūsų padarėm, o jūs mus apvogėt, apiplėšėt, smurtavot prieš tetą ir šunį ir dar turit įžulumo šnekėti apie atlygį?

Blyškios Bonito akys susmigo į Ijaną, buvo žalios kaip luptos vynuogės. Ant vieno skruosto buvo gili įduba, tarsi Dievas jį kurdamas būtų įspaudęs nykštį, akys buvo šaltos lyg upės vanduo brėkstant.

– Ar neskaitei Šventojo Rašto, vaikėze? – Bonitas priekaištingai papurtė galvą ir sucaksėjo liežuviu. – „Koks retas radinys sumani žmona, brangesnė už perlus yra jos vertė!“*

Vis dar šypsodamasis jis atgniaužė plaštaką, ir joje, pagavę žibinto šviesą, sutvisko trys brangakmeniai: smaragdas, safyras ir juodasis deimantas, degantis tamsia liepsna.

– Neabejoju, ponas Freizeris man pritars, ar ne, sere? – Jis įkišo ranką į švarką ir ištraukė ją tuščią. – Juk, – šaltos jo akys vėl nukrypo į Ijaną, – atlygių būna visokių. – Jis išsišiepė, bet ne itin maloniai. – Spėju, dar nesi tiek subrendęs, kad tai suprastum. Džiaukis, nes nesu nusiteikęs tavęs pamokyti.

Jis nususuko, pamodamas bendrams.

– Gavom tai, ko atėjom, – staiga pasakė. – Nešdinamės. – Jis užlipo ant turėklo ir burbėdamas stryktelėjo į dumblėtą upės krantą.

Jo sėbrai iššoko paskui, Robertsas nuvėrė mane piktai ir tik tada nerangiai nuklampojo sekluma į krantą.

Keturi plėšikai akimoju dingo krūmuose, ir tamsoje šaižiai suprunksė juos sveikinantys arkliai. Laive spengė tylą.

Dangus buvo juodas kaip anglis, toluomoje silpnai dundėjo griaustinis, virš horizonto blykčiojo žaibas.

– Išperos.

Kapitonas Frimanas atsisveikindamas su užpuolikais nusišplovė per bortą ir atsigrėžė į padėjėją.

– Čiupk kartis, Troklai, – paliepė ir nukėblino prie vairalazdės, aukštyn timpčiodamas bridžius.

Pamažu atitokę sukruto ir kiti. Fergiusas, dirstelėjęs į Džeimį, uždegė žibintą ir šmurkštelėjęs į kajutę puolė joje daryti tvarkos. Ijanas susigūžęs atsistojo ant denio, tamsi jo galva palinko prie Rolo, marškinių skvernu jis ėmė šluostyti šuniui kaklą.

Nenorėjau žiūrėti į Džeimį. Atsiklaupiau ir iš lėto nuropojau prie jaunėlio Ijano. Rolas spoksojo į mane budriomis geltonomis akimis, bet nepuolė.

* Pat 31, 10.

– Kaip jis? – paklausiau kiek užkimusi.

Jutau gerklėje įstrigusį žiedą, kuris nemaloniai trukdė, ir kelis kartus sunkiai nurijau seiles.

Jaunėlis Ijanas išsyk pakėlė akis, jo veidas buvo išblyškęs, suakmenėjęs, bet akys budrios.

– Regis, jis jaučiasi gerai, – švelniai atsakė. – Tetule, ar tau nieko nenutiko? Tu nesužeista?

– Ne, – mėginau raminau nusišypsoti. – Dėl manęs nesi-
jaudink.

Skaudėjo pakaušį, šiek tiek spengė ausyse; geltona šviesos aureolė aplink žibintą, rodės, vibravo, tai išsiplėsdama, tai susitraukdama širdies ritmu. Skruostas įdrėkstas, sumušta alkūnė ir didžiulė rakštis rankoje, bet šiaip fiziškai buvau sveika. Vis tiek apniko abejonės.

Neatsigrėžiau į Džeimį, kuris buvo už manęs per kokias šešias pėdas, bet jutau, kad jis niūksa ten grėsmingas nelyginant audros debesis. Ijanas turėjo aiškiai matyti jį man virš peties, jis buvo susirūpinęs ir kupinas nuogąscio.

Denis trakstelėjo, ir Ijanas atsipalaidavo. Išgirdau Džeimio balsą, sklindantį iš kajutės, lyg ir atsainų, kai uždavė Fergiusui klausimą, paskui jį užgožė trinksėjimas ir brazdesys – jie statė į vietas baldus ir rinko išmėtytus daiktus. Pamažu iškvėpiau.

– Nesirūpink, tetule, – tarė Ijanas, stengdamasis mane nuraminti. – Neatrodo, kad dėdė Džeimis drįstų pakelti prieš jus ranką.

Nebuvau dėl to tikra jusdama Džeimio virpesius, bet vyliausi, kad Ijanas teisus.

– Kaip tau atrodo, jis siaubingai įsiutęs? – tyliai paklausiau.

Ijanas nesmagiai trūktelėjo pečiais.

– Na, kai aną kartą mačiau jį šitaip žvelgiantį, jis nusitempė mane už namo, pargriovė ant žemės ir prikūlė. Bet su tavim tikrai taip nesiels, – skubiai pridūrė.

– O aš taip nemanau, – niūrokai pasakiau.

Kažin ar man patiktų, jeigu jis šitaip pasielgtų?

– Nelabai malonu būti šiurkščiai išplaktam jo liežuvio, – tarė Ijanas, su užuojauta kratydamas galvą. – Verčiau rinkčiausi, kad iškarštų man kailį.

Nepritardama Ijanui nuvėriau jį žvilgsniu ir pasilenkiau prie šuns.

– Vienai dienai gana ir tos bėdos. Ar jis nebekraujuoja?

Kraujas iš žaizdos nebesisunkė, nors kailis buvo kruvinas, žaizda stebėtinai nedidelė, tik prie peties giliai įkirsta oda ir rau-menys. Rolas priplojo ausis ir šiepė dantis, kol jį apžiūrinėjau, bet garsiai nesipriešino.

– Geras šuo, – sumurmėjau. Jei galėčiau nuskausminti tą vietą, susiūčiau žaizdą, deja, turėsim apsieiti be tokių subtilybių. – Nors patepti sužeistą vietą būtina, kad nelįstų musės.

– Atnešiu tepalo, tetule, žinau, kur tavo dėžė. – Ijanas švelniai nustūmė Rolo snukį nuo kelio ir atsistojo. – Ar ano žalio makalo, kurį tepei Fergusui ant kojos piršto?

Man linktelėjus, jis nėrė į kajutę, palikdamas mane galynėtis su maištaujančiu skrandžiu, sopančia galva ir užsikimšusia gerkle. Kelis kartus nurijau, tačiau trukdis nė krust. Atsargiai paliečiau gerklę spėliodama, kuris žiedas tenai tūno.

Iš už kajutės kampo išžirgliojo Eutroklas, nešinas ilga, plona balta medine kartimi, vienas galas buvo pajuodęs – įrodymas, kad ja naudojasi dažnai. Kartimi smeigęs anapus borto, užgulė ją, sunkiai pratisai dūsaudamas iš įstangos.

Kai iš šešėlio išniro Džeimis, rankoje laikydamas panašią kartį, pašokau. Negirdėjau, kaip jis priėjo, nes aplink trinksėjo ir rėkavo. Nė nepažvelgęs į mane, nusimetė marškinius ir, padėjėjui davus ženklą, dūrė kartimi.

Per ketvirtą bandymą laivas suvirpėjo, truputį suvibravo, tarsi būtų išsijudinęs iš mirties taško. Paskatinti sėkmės, Džeimis su padėjėju ėmė stumti smarkiau, ir staiga korpusas ėmė slysti. Jo mediena rezonuodama dusliai bruožtelėjo. Nuo to garso Rolas pakėlė galvą ir išsigandęs amtelėjo.

Eutroklas linktelėjo Džeimiui, veidas gausiai apsipylęs prakaitu švytėjo. Tada paėmė iš jo kartį. Džeimis, taip pat jam šypsodamasis, linktelėjo ir nuo denio pagriebęs marškinius atsigręžė į mane.

Sustingau, o budrus Rolas kryptelėjo ausis, bet Džeimis nepuolė manęs plūsti ar šveisti per bortą. Raukydamasis pasilenkė ir įsispokojo į mane, apšviestą plevenančio žibinto.

– Kaip jautiesi, Sasenach? Ar tu iš tikrųjų žalia, ar čia tokia šviesa?

– Jaučiuosi gerai. Tik gal šiek tiek netvirtai.

Toli gražu ne šiek tiek, mano rankos vis dar buvo šaltos ir drėgnos. Supratau, kad jei mėginsiu atsistoti, ant tirtančių kelių neišsilaikysiu. Sunkiai nurijau seiles, sukosėjau ir smogiau sau į krūtinę.

– Gal man tik atrodo, bet, spėju, gerklėje įstrigo žiedas.

Jis prisimerkė ir mėsliai pažvelgė į mane, tada atsisuko į Fergiusą, išlindęs iš kajutės, šis lūkuriavo netoliese.

– Paklausk kapitono, gal trumpam paskolintų pypkę, Fergiusai. – Jis nusigręžė, per galvą užsitraukė marškinius, dingo laivagalyje ir po valandėlės grįžo su puodeliu vandens.

Dėkinga ištiesiau į puodelį ranką, bet jis laikė ją taip, kad nepasiekčiau.

– Dar ne dabar, Sasenach. Gavai? Ačiū, Fergiusai. Dabar gal atneštum tuščią kibirą?

Paėmęs iš suglumusio Fergiuso nešvarią pypkę, jis įkišo nykštį į priskretusią įdubą ir ėmė grandyti lipnias nuodegas.

Apvertęs pypkę, ją iškratė virš puodelio su vandeniu. Pabiro rudi apdegusio tabako plutelės trupiniai, pajuodusiu nykščiu juos įmaišė į vandenį. Baigęs ruošti, grėsmingai dėbtelejo į mane per puodelio kraštą.

– Ne, – pasakiau. – Ak, ne.

– O taip. Nagi, Sasenach, atsikratysi to, kas tave kamuoja.

– Aš tik... palauksiu, – išlemenau ir sukryžiauvau ant krūtinės rankas. – Bet vis tiek ačiū.

Pasirodė Fergiusas su kibiru, jo antakiai buvo aukštai pakelti. Džėmis paėmė iš jo kibirą ir trinktelėjo ant denio šalia manęs.

– Jau esu taip daręs, Sasenach, – pareiškė jis, – ir tai kur kas bjauriau, nei manai. Be to, nemalonu tai daryti laive tokios glaudžios draugijos akivaizdoj, ar ne? – Jis uždėjo ranką man ant pakaušio ir prispaudė puodelį prie apatinės lūpos. – Viskas įvyks greitai. Nagi, tereikia gurkštelėti.

Stipriai suspaudžiau lūpas. Kad subloguočiau, užteko ir sklindančio iš puodelio dvoko, išsivadėjusio tabako smarvės ir

šlykštaus rudo skysčio paviršiaus, po kuriuo plaukiojo draiskanos ir vaizdus prisiminimas, kaip deniu slysta rusvų kapitono Frimano seilių gumulas.

Ginčams ar įkalbinėti Džeimis negaišo laiko. Tik paleido mano galvą, užspaudė nosį, o kai išsižiojau įkvėpti, supylė į burną smirdalą.

– Mmmfff!

– Nuryk, – paliepė ir ranka smarkiai užspaudė man burną, nepaisydamas, kad siautulingai muistausi ir nebyliai prieštarauju. Buvo kur kas stipresnis už mane ir nė neketino pasiduoti. Reikėjo rinktis: ryti arba uždusti.

Nurijau.

– Kaip naujas. – Džeimis, baigęs blizginti sidabrinį žiedą marškinių skvernu, iškėlė jį į viršų, grožėdamasis žibinto šviesoje.

– To nepasakytum apie mane, – šaltai atšoviau. Gulėjau susigūžusi ant denio; nors tėkmė buvo rami, vis dar rodės, kad denis po manim kilnojas. – Tu bjaurus kaip reta, užkietėjęs žiaurus niekšas, Džeimi Freizeri!

Jis pasilenkė prie manęs ir nuo veido nubraukė šlapius plaukus.

– Tai jau tikrai. Jei tau geriau, kai visaip mane plūsti, Sase-nach, varyk. O gal mažumėlę pailsėk? – Jis švelniai pabučiavo man į kaktą ir atsisėdo.

Nuslopęs sąmyšiui ir atkūrus tvarką nuniokotuose, nusiaubtuose deniuose, vyrai, sugūžėję į kajutę atgauti jėgų, gurkšnojo obuolių degtinę iš butelaičio, kurį kapitonas Frimanas buvo spėjęs gudriai paslėpti nuo plėšikų, įmetęs į statinę su vandeniu. Puodelis gėrimo stovėjo ir šalia mano galvos ant denio. Mane vis dar kamavo šleikštulys, vos lašą išgerdavau, tuojau išvemdavau, bet šiltas, vaisinis gėrimo kvapas mažumėlę apramino.

Plaukėm iškėlę burę; visi nekantravo kuo greičiau nešdintis iš čia, tarsi užpuolimo vietoje iki šiol mums būtų grėsęs pavojus. Kasėmės vis sparčiau; mašalų debesėlis, paprastai kabodavęs netoli žibinto, buvo išskydęs, tik ant sijos viršuje tupėjo keli vabzdžiai, gležni žali jų kūneliai metė siauručius šešėlių ruoželius.

Kajutėje pratrūko tylus juokas, atsišaukdamas Rolas šoniniame denyje suurzgė. Pamažu viskas grįžo į vėžes.

Per dieną pleveno švelnus, malonus brizas, garindamas nuo mano veido lipnų prakaitą ir šiaušdamas Džeimio plaukus, krin-tančius jam ant veido. Tarp antakių susimetusi nedidelė vertikali raukšlė, galva pakreipta, jis buvo giliai nugrimzdęs į savo mintis.

Buvo smalsu, ką jis galvoja. Vienu moju iš turtuolių – bent jau galimų – tapom skurdžiais, iš gausių mūsų ekspedicijos atsargų teliko maišas pupų ir sena dėžė medicinos įrankių. Nors Džeimis ir troško, kad prie Džokastos namų durų pasirodytume ne kaip vargetos, dabar buvom bemaž tokie.

Irzulį pakeitus gailėsčiui taip ir knietėjo jo paklausti. Ne tik apie nenugalimą išdidumą, bet ir žiojinčią bauginančią tuštumą toje svetimoje teritorijoje, pažymėtoje žodžiu „ateitis“. Klausimas dėl ateities ir anksčiau buvo neaiškus, bet visų panašių klausimų aštrumus iki šiol nugaludindavo žinojimas, kad turėsime pinigų, padėsiančių mums pasiekti tikslą, kad ir koks jis būtų.

Net vargana mūsų kelionė į šiaurę atrodė kaip nuotykis, guodžiantis, kad turim turto, nesvarbu, ar įmanoma juo pasinaudoti, ar ne. Iki šiol maniau, kad pinigai man nelabai rūpi, bet kai taip skaudžiai buvom pamokyti ir iš po kojų išmuštas saugus pagrindas, net man staiga ėmė suktis galva, tarsi garmėčiau į ilgą, tamsų šulinį, niekaip nepajėgdama sustoti.

Tai kaip po šio užpuolimo jaučiasi Džeimis, puikiai suprantantis, kad pavojus gresia ne tik mudviem, kai jį slegia nepake-liama atsakomybė ir už daugybę kitų gyvybių? Ijano, Fergiuso, Marsalės, Dankano, Lalibrocho gyventojų – ir netgi tos sumautos įkyruolės Liri. Nežinojau, ar man juoktis, ar verkti, prisimini-us Džeimio išsiųstus jai pinigus; toji kerštinga būtybė dabar tenai gyvena kur kas geriau nei mes.

Pagalvojus apie kerštą, smilktelėjo nauja mintis ir nustelbė visas ankstesnes baimes. Nors Džeimis, kaip škotas, nebuvo labai kerštingas, nė vienas kalnietis nepakęstų tokios netekties ir tyliai su ja nesitaikstyti; jis prarado ne tik turtą – ir garbę. Ir ko griebtis jis bus priverstas?

Džėmis, sučiaupęs burną, įdėmiai spoksojo į tamsų vandenį. Galbūt vėl regi bažnyčios kapinaites, kur, užliūliuotas svaigaus Dankano jausmingumo, sutiko padėti Bonitui pabėgti?

Man per vėlai toptelėjo, kad Džėmis tikriausiai dar nespėjo suvokti, kokia finansinė nelaimė mus užklupo, nes paniręs į kur kas rūstesnius svarstymus. Jis padėjo Bonitui išsisukti koriko virvės ir paleido jį laisvėn plėšti nekaltų žmonių. Kiek dar aukų nukentės nuo pirato?

– Nekaltink savęs, – tariau paliesdama jo kelį.

– O ką turėčiau kaltinti? – tyliai paklausė jis, bet į mane nežiūrėjo. – Nujaučiau, kas jis per žmogus. Galėjau palikti jį likimo, kurio nusipelnė, valiai, bet taip nepadariau. Buvau kvailys.

– Buvai geras ir malonus. Tai kas kita.

– Beveik tas pat.

Jis giliai įkvėpė; padvelkė ozonu, oras darėsi grynesnis. Lietus jau čia pat. Jis paėmė puodelį su obuolių degtine ir gurkstelėjo, tada pirmą kartą pažvelgė į mane, klausiamai kilstelėdamas puodelį.

– Taip, ačiū.

Sukaupusi visas jėgas, mėginau pati atsisėsti, bet Džėmis suėmė už pečių ir pakėlęs atrėmė į save. Padavė man puodelį, šiltas kaip kraujas skystis švelniai nuslydo mano liežuviu, paskui tekėdamas žemyn nutvilkė gerklę, išsvilindamas blogulio ir tabako likučius, dabar jutau degintų cukranendrių romo skonį.

– Geriau?

Linktelėjau ir atkišau dešinę ranką. Jis užmovė man ant piršto žiedą, metalas buvo sušildytas jo rankos. Paskui, sulenkęs pirštus, smarkiai sugniaužė mano kumštį savajame ir nepaleido.

– Ar jis pasekė mus nuo Čarlstono? – garsiai pasvarsčiau.

Džėmis papurtė galvą. Jo plaukai vis dar plaikstėsi palaidi, vešlios garbanos gulė ant veido jį slėpdamos.

– Nemanau. Jei jis būtų žinojęs, kad turim brangakmenių, būtų patykojęs mūsų ant kelio, dar neprivažiavus Vilmingtono. Ne, apie juos turbūt sužinojo iš kurio nors Lilingtono tarno. Man atrodė, kad būsim gana saugūs, nes nusigausim iki Kros Kriko niekam nė nesuuodus apie akmenis. Deja, kažkas prasižiojo – gal liokajus, o gal siuvėja, taisiusi tau apdarą.

Jo veidas buvo ramus, toks būdavo visada, kai slėpdavo kun-kuliuojančius jausmus. Staiga per dieną nuošė karšto oro šuoras; nenumaldomai artinosi lietus. Gūsis pribloškė plaukus Džeimiui prie skruosto, jis pirštais perbraukė tankias sruogas ir atmetė atgal.

– Labai gaila kito tavo žiedo, – po valandėlės tarė.

– Ak. Nieko... – nespėjus pasakyti „nieko tokio“, žodžiai įstri-go gerklėje, nes ūmai suvokiau, ko netekau.

Auksinį žiedą mūvėjau beveik trisdešimt metų – kaip ženklą kadaise duotos priesaikos, vėliau atsižadėtos, vėl atnaujintos, galų pagale kaip atleidimo ženklą. Kaip santuokos, šeimos, kone viso mano gyvenimo ženklą. Ir paskutinį Frenko pėdsaką, kurį, kad ir kas nutiko, mylėjau.

Džėmis nepratarė nė žodžio, bet suėmęs mano kairę ranką nykščiu švelniai glostė krumplius. Tylėjau. Sunkiai atsidusau ir atsisukau veidu į laivagalį; medžiai palei krantą ošė kylant lū-kesčių vėjui, lapai šnarėjo, nustelbdami plaukiančio laivo garsą.

Ant skruosto tekstelėjo lašas, nė nekrustelėjau. Suglebusi balta ranka gulėjo jo plaštakoje, atrodė keistai trapi. Sukrečiantis vaizdas.

Buvau pratusi puoselėti rankas. Jos buvo mano darbo įran-kiai, lytos priemonė, švelnios ir podraug stiprios, o tuo juk ir gydyčiau. Nešališkai savaip jomis gėrėdavausi, bet tai buvo jėgos ir gebėjimo grožis, galios, teikiančios joms žavesio, garantija.

Dabar ranka, blyški, ilgais pirštais, kiek kaulėtais krumpliais, be žiedo buvo keistai nuoga, nors atpažįstama. Ji gulėjo kur kas stambesnėje ir šiurkštesnėje plaštakoje, todėl atrodė maža, smul-ki ir trapi.

Kita jo ranka gniaužė tvirčiau, į pirštą įspausdama sidabrinio žiedo metalą, primindama, kas man liko. Pakėliau jo kumštį ir atsakydama stipriai jį prispaudžiau prie širdies. Didžiuliais lašais prapliupo lietus, bet niekatras nekrustelėjom.

Vanduo kliokė, laivą ir krantą apgaubdamas šydu, garsiai tekšė-damas ant lapų, denio, į upę, it kokia maskuotė. Vėsus ir minkštas vilgė odą, lyg trumpalaikis balzamas baimės ir netekties žaizdoms.

Akimoju pasijutau nepaprastai pažeidžiama, silpna, kartu visiškai saugi. Būdama su Džeimi Freizeriu juk šitaip visada ir jausdavausi.

KETVIRTA DALIS

„Tekančioji upė“

10

Džokasta

Kros Krikas, Šiaurės Karolina, 1767 m. birželis

„TEKANČIOJI UPĖ“ buvo įsikūrusi Keip Firo pakrantėje, virš upių santakos. Iš čia ir buvo kilęs Kros Kriko* pavadinimas. Kros Krikas buvo nemažas miestas, judri, bendra prielauka ir keli didžiuliai sandėliai, išsirikiavę palei vandenį. Kai „Salė Ana“ lėtai plaukė laivybos linija, virš miesto ir upės tvyrojo stiprus deguto dvokas, jo buvo prisisotinęs karštas, tvankus oras.

– Jergutėliau, atrodo, lyg kvėpuoji terpentinu, – sušvokštė Ijanas, kai į mus plūstelėjo kita dusinančio tvaiko banga.

– Tu iš tikrųjų kvėpuoji terpentinu, žmogau. – Baltai švystelėjusi puiki Eutroklo šypsena tuojau dingo.

Jis linktelėjo į baržą, pririštą prie polio greta vieno iš prielaukos tiltelių ir prikrautą statinių. Per įtrūkusias kai kurių siūles sunkėsi tirštas juodas skystis. Ant kitų, didesnių, statinių buvo išdeginti savininkų spaudai, o žemiau, pušinėje medienoje, – didelė raidė T.

– Gryna tiesa, – pritarė kapitonas Frimanas. Jis prisimerkęs pažvelgė į ryškią saulę, viena ranka lėtai vasnodamas prieš nosį, tarsi taip mosuodamas pajėgtų išsklaidyti smarvę. – Šiuo metų laiku iš užkampių suguža deguto varytojai. Degutas, derva, terpentinas plukdomi barža į Vilmingtoną, o paskui visas tas turtas siunčiamas į pietus, Čarlstono laivų statyklon.

– Manyciau, čia ne vien terpentino kvapas, – tarė Džeimis. Jis nosine nusišluostė sprandą ir linktelėjo į didžiausią sandėlį. Abipus jo durų stovėjo raudonšvarkiai kareiviai. – Užuodi jį, Sassenach?

* Cross Creek – Kryžiaus upelis (angl.).

Atsargiai įkvėpiau. Ore sklandė dar ir kitas aitrus pažįstamas kvapas.

– Romas? – spėjau.

– Ir brendvynis. Ir dar šiek tiek portveino. – Ilga ir jautri kaip mangustos Džeimio nosis sutrūkčiojo.

Linksmi pažvelgiau į jį.

– Nepraradai įgūdžių, ar ne?

Prieš dvidešimt metų Džeimis vadovavo pusbrolio Džaredo vyno verslui Paryžiuje, jo uoslė ir skonio pojūtis vyno degustacijos kambariuose kėlė pagarbą.

Džeimis išsišiepė.

– Ak, turbūt vis dar gebėčiau atskirti Mozelio vyną nuo arklio myžalų, jei abu kas pakištų tiesiai man po nosim. Bet atskirti romą nuo terpentino didelio išmanymo juk nereikia?

Ijanas įtraukė pilnus plaučius oro ir kosėdamas iškvėpė.

– Man viskas kvepia vienodai, – tarė ir suraukė nosį.

– Gerai, – pasakė Džeimis. – Kitą kartą duosiu tau išgerti terpentino. Kainuos kur kas pigiau. – Dabar, deja, išgalėčiau sukrapštyti tik terpentiniui, – pridūrė, ir jo pastabą nulydėjo juokas. Jis atsitiesė, lygindamas švarko skvernus. – Netrukus ten būsim. Ar aš panašus į beviltišką valkatą, Sassenach?

Jo plaukuose, tvarkingai surištuose kaspinu, spindėjo saulė, jos šviesoje tamsus profilis buvo lyg iškaltas monetoje. Taip, Džeimis iš tiesų atrodo šauniai, bet jo balse išgirdau tylią nerimo gaidelę ir numaniau, ką ji reiškia. Gal ir be skatiko kišenėje, jis nenorėjo atrodyti kaip elgeta.

Puikiai supratau, kad mintis, jog pasirodys prie tetos durų kaip koks vargšas giminaitis, atėjęs prašyti išmaldos, žeidė jo išdidumą. Ir jam nebuvo nė kiek lengviau, kad vargeta virto ne savo noru.

Įdėmiai nužvelgiau Džeimį. Švarkas ir liemenė gal ir netraukė akies, bet buvo ne iš prastųjų, už tai reikėjo padėkoti pusbroliui Edvinui. Kuklūs pilko vilnonio dvigubo pločio audinio drabužiai gerai pasiūti, guli kaip nulietai, sagos ne sidabrinės, bet ir ne medinės ar kaulinės, o saikingos alavinės. Taip rengtųsi koks pasiturintis kvakeris.

Bet viskuo kitu jis nė per nago juodymą nepanėši į kvakerį, toptelėjo man. Lininiai marškiniai gana užtrinti, bet kol jis vilkės švarką, niekas to nepastebės, o ištrūkusią liemenės sagą slėpė dailiai krintantys žabo nėriniai, vienintelė ekstravagancija, kurią jis sau leido rinkdamasis drabužius.

Kojinės neblogos, melsvo šilko, neskylėtos. Balti lininiai bridžiai ankštoki, bet neatrodo nederamai – na, gal šiek tiek, užtat visiškai švarūs.

Visą jo ansamblį gadino tik apavas, bet pasirūpinti geresniu neturėjom kada. Batai buvo tvirti, ir parodžiau visą išmonę, kuo uoliausiai suodžių ir taukų mišiniu tepdama įbrėžimus. Tačiau iš tikrųjų jie labiau tiko ūkininkui, ne džentelmenui. Storapadžiai, pasiūti iš šiurkščios odos, su kukliomis raginėmis sagtimis. Bet kažin ar tetos Džokastos žvilgsnis pirmiausia nukryps į jo kojas.

Pasistiebiau ant pirštų galų, norėdama pataisyti žabo, ir nuo peties nubraukiau nutūpusį pūką.

– Viskas bus gerai, – sukuždėjau šypsodamasi. – Tu tikras gražuolis.

Džėmis išsigando, paskui rūškanas, abejingas jo veidas atsiplaidavo ir išsišiepė.

– Tai *tu* gražuolė, Sasenach. – Jis pasilenkė ir pabučiavo man į kaktą. – Rausva kaip obuoliukas, dailutėlė. – Išsitiesęs dirstelėjo į Ijaną ir atsiduso. – O pažvelgęs į Ijaną pamanytum, kad ji pasamdžiau ganyti kiaulių.

Ijanas buvo iš tokių jaunuolių, kurių drabužiai, nesvarbu, kokios kokybės būtų buvę iš pradžių, tučtuojau susivelia ir atrodo, tarsi ištraukti iš sąvartyno. Pusė jo plaukų buvo išsipešę iš po žalio kaspino, pro naujų marškinių proplėšą kyšojo liesa alkūnė, o rankogaliai aplink riešus jau buvo papilkę nuo nešvarumo.

– Anot kapitono Frimano, tenai nusigausim visai netrukus! – sušuko Ijanas žibančiomis iš susijaudinimo akimis. Jis persisvėrė per bortą ir įsispoksojo į aukštupį, norėdamas pirmas išvysti kelionės tikslą. – Kaip manai, kuo būsime pavaišinti per vakarienę?

Džėmis gana nepritariamai dėbtelėjo į sūnėną.

– Turbūt tau kartu su šunimis bus atkištos išėdos, likusios nuo stalo. Ar turi švarką? O šukas?

– Taip, – atsakė Ijanas muistydamasis, tarsi būtų tikėjęsis, kad šie dalykai materializuosis prieš jį. – Turiu švarką. Jis kažkur čia. Turbūt.

Galų gale švarką radom po vienu iš suolų ir sunkokai išplėšm jį iš po Rolo, mat šis ant jo buvo susitaisęs patogų guolį. Kai nuo švarko skubiai nubraukėm šuns šerius, Ijanas buvo į jį sprauسته išsprauسته ir įsakmiai pasodintas susišukuoti ir susipinti plaukų, o Džeimis tuo metu jam greitosiomis bėrė gerų manierų taisykles, vienintelis ir svarbiausias jų patarimas buvo: kuo tvirtiau laikyti liežuvį už dantų.

Ijanas klusniai linktelėjo.

– Ar papasakosi protetulei Džokastai apie piratus? – paklausė jis Džeimio.

Džeimis dirstelėjo į prakaulią kapitono Frimano nugarą. Būtų kvaila tikėtis, kad ta istorija nepasklis visose Kros Kriko smuklėse, vos išsiskirsim su jais. Po kelių dienų – gal po kelių valandų – ji atsigirs ir „Tekančiosios upės“ plantacijoje.

– Taip, papasakosiu. Bet ne iškart, Ijanai. Tegu ji pirmiausia pripranta prie mūsų.

„Tekančiosios upės“ laivų švartavimosi vieta buvo tolėliau už Kros Kriko, plaukiant upe aukštyн. Nuo miesto triukšmo ir tvaiiko ją skyrė kelios ramios, tankiai medžiais apaugusios upės mylios. Pasirūpinusi, kad Džeimis, Ijanas ir Fergiusas virstų dailiais vyrais, kokius juos įstengė padaryti vanduo, šukos ir kaspinai, nuėjau į kajutę, nusimečiau šiurkštaus muslino suknelę, skubiai apsišluosčiau rankšluosčiu ir įsinėriau į rausvo šilko apdarą, vilkėtą per vakarienę su gubernatoriumi.

Oda jutau švelnaus audinio lengvumą ir vėsą. Popietės metui gal truputį per oficialus apdaras, bet Džeimiui buvo svarbu, kad atrodytume padoriai ir deramai, ypač dabar, kai susidūrėm su piratais. Be šios, teturėjau dvi sukneles: purviną muslino ir švatrią, bet nudėvėtą kamloto, atkeliavusią su manim iš Džordžijos.

Su plaukais ilgai nevargau; greitosiomis brūkštelėjau juos šukomis ir surišau virš sprando, leisdamai laisvai raitytis galams. Man nereikia sukti galvos dėl papuošalų, liūdnei pamaniau ir patryniau sidabrinį tuoktuvių žiedą, kad blizgėtų. Vis dar vengiau pažvelgti į kairę ranką, atrodančią nuogai. Jei nežiūrėsiu, vis dar jusu, kaip auksas neva sveria pirštą.

Kai išlindau iš kajutės, pamačiau laivų prieplauką. Daugelis plantacijų laivų stovėjimo vietų, pro kurias praplaukėm, buvo išklibusios, suklypusios, o „Tekančioji upė“ galėjo didžiuliotis tvirtai suręsta medine prieplauka. Jos gale sėdėjo juodaodis berniukas, iš nuobodulio tabaluodamas kojomis. Išvydęs atplaukiant „Salę Aną“, jis pašoko ant kojų ir nukūrė, tikriausiai pranešti, kad atvykome.

Prastas mūsų laivas bumbtelėjo į prieplauką ir sustojo. Nuo medžių širmos palei upę aukštyn kilo plytelėmis grįstas takas, jis tįso per daugybę taisyklingų pievelių ir sodų, paskui pasidalijo į du, apsukdamas susiporavusias marmurines skulptūras, stūksančias gėlynuose. Paskui tie takai vėl susiliejo ir išsiskleidė į didelę aikštę, kuri driekėsi prieš įspūdingą dviejų aukštų namą su kolonomis, virš stogo styrojo daugybė kaminų. Vienoje gėlynų pusėje glaudėsi miniatiūrinis pastatas iš balto marmuro. It koks mauzoliejus, dingtelėjo man. Pasvarsčiau, ar prie šios aplinkos dera mano kreminės spalvos šilko suknelė, ir nervingai paliečiau plaukus.

Išsyk pamačiau ją tarp žmonių, kurie, pasipylę iš namo, skubiai leidosi taku. Būčiau supratusi, kad toji moteris – Makenzi, net jei nebūčiau žinojusi, kas ji. Stambūs kaulai, platūs vikingės skruostikauliai ir aukšta, lygi kakta – tokia buvo jos brolių Kolumo ir Duglo. Kaip ir sūnėnas su produkterėčia, ji buvo itin aukšto ūgio, rodančio, kad visi jie vieno kraujo.

Visa galva lenkdama būrelį ją supančių juodaodžių tarnų, ji grakščiai žingsniavo taku nuo namo įsikibusi į parankę vyresniajam liokajui, nors jai, kaip retai kuriai mano matytų moterų, to ramsčio, regis, nė nereikėjo.

Dvaro šeimininkė buvo išlaki, žvitri, žengė tvirtai, eigastis visai nederėjo prie žilų jos plaukų. Gal kitados buvo tokia pat

raudonplaukė kaip Džeimis; plaukuose dar tebežibėjo rausvas atspalvis, į kurį buvo įsimaišęs, kaip visų raudonplaukių, sodrus, švelnus žilumas, aptrauktas gelsva seno auksinio šaukšto patina.

Vienas iš berniukų, žingsniuojančių priekyje, sušuko, o du, atsiskyrę nuo būrelio, nustraksėjo taku į prieplauką. Čia mus apspito viauksėdami lyg šunyčiai. Iš pradžių nesupratau nė žodžio, ir tik kai Ijanas linksmi jiems atsakė, sumojau, kad jie kleketuoja geilų kalbą.

Nežinojau, ar Džeimis buvo apgalvojęs, ką sakys ir kaip elgsis per pirmąjį susitikimą, bet jis žengė į priekį, priėjo prie Džokastos Makenzi ir apkabinęs ją prisistatė:

– Teta, aš Džeimis.

Bet tik kai paleido ją iš glėbio ir atsitraukė, pamačiau jo miną, tokios iki šiol nebuvau regėjusi: jo veide buvo sumišęs nekantrumas, džiaugsmas ir pagarbi baimė. Jaučiausi mažumėlę priblokšta: Džokasta Makenzi buvo labai panaši į vyresniąją savo seserį – Džeimio motiną.

Atrodė, kad jos akys lyg ir tamsiai mėlynos, nors iš tikrųjų jų spalvos neįžiūrėjau, nes moteriai juokiantis jas temdė ašaros. Ji buvo įsitvėrusi sūnėnui į rankovę, tiesė ranką, norėdama paliesti jo skruostą, nubraukti nuo jo veido sruogas, kurių tenai nebuvo.

– Džeimis! – vis kartojo Džokasta. – Džeimis, mažylis Džeimis! Džiaugiuosi, kad atkeliavai, vaikine! – Ji vėl ištiesė ranką ir nustebusi paglostė jam plaukus. – Švenčiausioji Mergele, jis tikras milžinas! Toks pat aukštas, kaip mano velionis brolis Duglas!

Tai išgirdus, laimingas Džeimio veidas kiek apniuko, bet jis vis dar šypsodamasis atsuko tetą į mane.

– Tetule, ar galiu pristatyti savo žmoną? Čia Klerė.

Džiugiai šypsodamasi ji tučtuojau padavė man ranką, suėmiau ją abiem plaštakomis, o kai ilgi, stiprūs pirštai palankiai spustelėjo, truputį suskaudo. Nors senstant jos krumpliai kiek išsišovė, oda buvo švelni, o rankos paspaudimas jaudinantis kaip Brianos.

– Man labai malonu susipažinti su jumis, mieloji, – tarė ji ir prisitraukusi pabučiavo man į skruostą. Jos suknelė stipriai dvelkė mėtomis ir verbenomis, keistai susijaudinau, tarsi staiga būčiau pa-

tekusi į mielaširdingos dievybės globą. – Kokia gražuolė! – pasakė susižavėjusi, ilgais pirštais glostydama mano suknelės rankovę.

– Ačiū, – padėkojau, bet prie jos jau žengė susipažinti Ijanas su Fergiusu.

Ji pasveikino juos apkabindama ir tardama meilūs žodelius ir nusijuokė, kai Fergiusas pabučiavo jai ranką, rodydamas geriausias prancūziškas manieras.

– Na, – pasakė ji, galų gale atsiplėsdama ir atgalia ranka nusišluostydama šlapius skruostus. – Užeikit, mielieji, išgersit arbatos ir užkąsit. Po šitokios kelionės esat išalkę. Ulsai! – Ji nusigręžė ieškodama akimis, į priekį žengė vyresnysis liokajus ir žemai nusilenkė.

– Madam, – tarė man, o į Džeimį kreipėsi „sere“. – Viskas paruošta, ponio Džo, – tyliai pasakė šeimininkei ir pasiūlė parankę.

Jiems kopiant plytelėmis išklotu taku, Fergiusas atsisuko į Ijaną ir nusilenkė, mėgdžiodamas mandagų liokajaus elgesį, paskui šaipydamasis atkišo parankę. Ijanas spyrė šiam tiesiai į sėdynę ir nudrožė taku dairydamasis į šalis, kad viską įsidėmėtų. Žalias kaspinas jau buvo atsirišęs ir mataravo palei pusiaują.

Regėdamas taip išdykaujančius jaunuolius, Džėmis piktokai prunkstėlėjo, bet šypsena vis tiek nedingo nuo veido.

– Madam? – Jis atkišo man parankę, įsikibau į ją ir gana oriai nužingsniavau taku prie svetingai mus pasitinkančių atlapotų „Tekančiosios upės“ durų.

Namas buvo didelis ir erdvus, aukštos lubos ir plačios stiklinės durys į sodą visuose pirmo aukšto kambariuose. Mums einant pro erdvų prašmatnų valgomąjį, prabėgomis pamačiau spindintį sidabrą, krištolą ir supratau, kad Hektoras Kameronas buvo pasiturintis, klestintis plantatorius.

Džokasta mus nusivedė į savo svetainę, mažesnę, jaukesnę kambarį, bet apstatytą ne prastesniais baldais negu didesnieji kambariai, tik čia tarp prašmatnių baldų ir žėrinčių puošmenų glaudėsi ir paprasti namų daiktai. Ant glotnios medienos sta-

liuko stovėjo nemažas mezgimo krepšys, pilnas siūlų kamuolių, šalia iš stiklinės vazos sviro vasaros gėlės ir buvo padėtas mažas, dailus sidabrinis varpelis. Nuo vėjelio, dvelkiančio pro atviras stiklines duris, pamažu sukosi verpimo ratelis.

Vyresnysis liokajus palydėjo mus į kambarį, pasodino šeiminkę ir nususuko prie indaujos, kurioje stovėjo ąsočiai ir buteliai.

– Išgersi gurkšnelį savo atvykimo proga, Džeimi? – Džokasta ilgą laibą ranka mostelėjo indaujos link. – Kažin ar nuo tada, kai iškeliavai iš Škotijos, ragavai padoraus viskio?

Džeimis nusikvatojo, sėsdamasis prieš ją.

– Aišku, kad ne, teta. O kaip jums pavyksta jo gauti čia?

Džokasta gūžtelėjo pečiais ir patenkinta nusišypsojo.

– Prieš keletą metų tavo tetėnui pasisėkė sukaupiti nemažas jo atsargas. Jis nusipirko iš laivo pusę vyno ir alkoholinių gėrimų krovinio, ketindamas jį parduoti ir už tuos pinigus įsigyti tabako sandėlį, bet parlamentas išleido aktą, pagal kurį teisę kolonijose prekiauti alkoholiu, stipresniu už elį, turi tik karūna, todėl mūsų vyno rūsyje ir laikoma du šimtai butelių šio tauraus gėrimo!

Ji ištiesė ranką į stalą šalia savo krėslu nė nepažvelgdama ton pusėn. Jai ir nereikėjo to daryti: vyresnysis liokajus jau buvo tyliai pastatęs krištolo taurę ten, kur ją užčiuoptų jos pirštai. Džokasta apgniauzė plaštaka taurę, paėmė ją ir, pakėlusį prie nosies ir pauosčiusi, užsimerkė iš malonumo.

– Dar nemažai jo likę. Kur kas daugiau, nei pajėgčiau išgerti, štai ką tau pasakysiu! – Ji atsimerkė ir šyptelėjo, kilstelėdama taurę. – Už tave, sūnėne, ir už mielą tavo žmoną, tegu šie namai būna ir jūsų namai! *Slàinte!*

– *Slàinte mhar!* – atsakė Džeimis, ir visi išgėrėm.

Viskis buvo geras. Švelnus lyg šilkas ir drąsinantis kaip saulė. Jis smogė į paširdžius, ten įsišaknijo ir pasklido nugarkauliu.

Regis, taip jis paveikė ir Džeimį. Kai jo veidas atsipalaidavo, negili raukšlė tarp antakių išsilygino.

– Šįvakar liepsiu Ulisui parašyti laišką tavo seseriai, kad čia atkakai laimingai, – kalbėjo Džokasta. – Ji tikriausiai labai nerimavo dėl jaunėlio brolio, juk tiek bėdų ir nelaimių gali ištikti kelyje.

Džeimis padėjo savo stiklą ir atsikrenkštė, kaupdamas ryžtą sunkiai išpažinčiai.

– Na, jei prašnekome apie nelaimės, teta, deja, turiu pasakyti...

Nukreipiau šalin akis, nenorėdama dar labiau varžyti jo žvilgsniui; jis trumpai paaiškino apgailėtiną mūsų padėtį netekus turto. Džokasta labai įdėmiai viską išklausė, tyliai aikčiodama jam pasakojant, kaip susidūrėm su plėšikais.

– Niekšai, ak, kokie niekšai! – sušuko ji. – Šitaip atsilygino už jūsų gerumą! Tas sukčius tikrai nusipelnė kartuvių!

– Nekaltinu nieko, tik save, teta, – liūdnai tarė Džeimis. – Jei ne aš, jis jau kabotų ant virvės. Iš pradžių nebuvau tikras, kad tas žmogus – piktadarys, bet dabar kuo tikriausias, kai iškrėtė tokią niekšybę.

– Mmfm. – Džokasta atsisėdo tiesiau ir šnekėdama žvelgė vos virš kairiojo Džeimio peties. – Kad ir kaip būtų, sūnėne, jau sakiau: „Tekančioji upė“ ir tavo namai. Kalbu rimtai. Tu ir tavo artimieji čia labai laukiami. Neabejoju, sugalvosim, kaip pataisyti tavo turto reikalus.

– Ačiū, teta, – sumurmėjo Džeimis, bet vengė jos žvilgsnio. Žiūrėjo į grindis, o jo ranka taip sugniaužė stiklą su viskiu, kad net krumpliai pabalo.

Gera, kad pokalbis nukrypo prie Dženės, jos šeimos Lali-broche, ir Džeimio jaudulys kiek atlėgo. Vakarienė jau buvo ruošinama; užuodžiau viliojantį kepamos mėsos kvapą, sklindantį iš lauko virtuvės, jį atskraidino vakaro brizas, plevenantis pievelėmis ir gėlynais.

Fergusas atsistojo ir mandagiai atsiprašęs išėjo, o Ijanas vaikštinėjo po kambarį, kilnodamas daiktus ir dėdamas juos atgal. Rolas, kuriam pabodo lindėti viduje, stropiai uostinėjo slenkstį, su neslepiaama antipatija stebimas skrupulingo vyresniojo liokajaus.

Namas ir jo baldai buvo paprasti, bet meistriškai padaryti, gražūs. Tai, kaip jie buvo sustatyti, bylojo ne tik apie puikų skonį. Nuspėjau, kas slypi už grakščių baldų proporcijų ir tokio dailaus išdėstymo; kaip tik tada Ijanas staiga sustojo prie didžiulio paveikslų, kabančio ant sienos.

– Tetule Džokasta! – sušuko jis ir nekantriai atsigręžė į ją. – Ar jūs jį nutapėt? Ant jo parašytas jūsų vardas.

Man pasirodė, kad Džokastos veidą ūmai užtemdė šešėlis, bet paskui ji vėl nusišypsojo.

– Tą kalnų vaizdą? Taip, man jis patiko. Keliaudavau kartu su Hektoru, kai jis vykdavo į tolimus užkampius pirkti kailių. Įsirengdavom stovyklą kalnuose, užkurdavom didžiulį laužą ir tarnai jį dieną naktį kurstydavo. Tai buvo sutartas ženklas. Po kelių dienų iš miško ateidavo raudonodžiai laukiniai, įsitaisydavo prie laužo pasišnekėti, išgerti viskio ir sudarydavo prekybos sandorį. O aš ne vieną valandą prasėdėdavau sąsiuvinyje angliniais pieštukais piešdama viską, ką matydavau.

Ji nusišuko, linktelėdama į tolimąjį kambario galą.

– Eik ir apžiūrėk anam kampe kitą paveikslą, vaike. Įdomu, ar jame rasi mano nupieštą indėną, besislepiančią tarp medžių?

Džokasta išgėrė viską ir pastatė taurę. Vyresnysis liokajus pasiūlė jai dar, bet moteris, nė nedirstelėjusi į jį, mostelėjo, kad eitų šalin. Liokajus padėjo grafiną ir tyliai nėrė į koridorių.

– Taip, man patiko kalnai, – švelniai pakartojo Džokasta. – Jie ne tokie juodi ir skurdūs kaip Škotijoje, bet saulė, spindinti ant uolų, ir migla, gaubianti medžius, man kartais primindavo Leochą.

Ji papurtė galvą ir kiek per linksmai nusišypsojo Džeimiui.

– Bet ši vieta jau seniai tapo mano namais, sūnėne. Viliuosi, ir tu čia pasijusi kaip namie.

Kitos išeities lyg ir neturėjom, bet Džeimis linktelėjo galvą ir atsakydamas kažką klusniai sumurmėjo, reikšdamas dėkingumą. Jį nutraukė Rolas, pakėlė galvą ir sunerimęs amtelėjo.

– Kas yra, šunie? – paklausė Ijanas ir priėjęs atsistojo prie didelio vilkšunio. – Ką nors užuodi?

Rolas unkstė spoksodamas į šešėlyje paskendusį gėlyno pakraštį, neramiai trūkčiodamas kailinę apykaklę.

Džokasta pasuko galvą į atviras duris ir išplėtusi dailias šnerves garsiai pauostė.

– Skunkas, – pasakė.

– Skunkas! – Ijanas atsigręžė ir išsigandęs įbedė į ją akis. – Jie atslenka taip arti namų?

Džėmis, skubiai atsistojęs, stebeilijo į vakaro tamsą.

– Nieko nematau. – Jis nesąmoningai pagrabaliojo prie diržo, bet, žinoma, durklo prie juosmens nebuvo, nes vilkėjo išėiginiais drabužiais. Džėmis atsisuko į Džokastą. – Ar namie turit kokį nors ginklą, teta?

Džokasta išsižiojo.

– Taip. Ir daug. Bet...

– Džeimi, – pasakiau. – Skunkas ne...

Mums nebaigus pokalbio, tarp žioveinių, augančių daugiamėčių gėlių plotelyje palei taką, ūmai kilo bruzdesys. Aukšti gėlių stiebai lingavo pirmyn atgal. Rolas suurzgė, ant kaklo ir nugaros pasistojo gaurai.

– Rolai! – Ijanas pasidairė kokio ginklo pakaitalo, tada iš židinio čiupo žarsteklį ir, mosikuodamas juo virš galvos, nuskuodė prie durų.

– Pala, Ijanai! – Džėmis griebė už iškeltos sūnėno rankos. – Pažvelk.

Jo veide nušvito plati šypsena, ir jis parodė į gėlyno pakraštį. Žioveiniai prasiskyrė, o iš jų iškepėstavo gražus, nusipenėjęs skunkas dailiais juodais ir baltais dryžiais, aiškiai manydamas, kad jo pasaulėlyje viskas klostosi kuo puikiausiais.

– Šitas skunkas? – nepatikliai paklausė Ijanas. – Juk čia tik nedidukas smirdžius, panašus į šešką! – Vaikinas suraukė nosį, veide buvo sumišęs smagumas ir pasibjaurėjimas. – Fui! O aš maniau, kad tai pavojingas didžiulis žvėris!

Išvydus patenkintą ir nerūpestingai nusiteikusį skunką, Rolui trūko kantrybė. Garsiai ir šaižiai amsėdamas puolė jo pusėn. Šuo urzgė ir šokčiojo terasoje tai atgal, tai pirmyn prie skunko jį klaidindamas, o šį triukšmas jau ėmė erzinti.

– Ijanai, – pasakiau, užlįsdama už Džemio. – Pašauk šunį. Skunkai pavojingi.

– Tikrai? – Džėmis suglumęs atsigręžė į mane. – Bet ką...

– Šeškai tik smirdi, – paaiškinau. – Skunkai... Ijanai, ne. Duok jam ramybės ir bėk vidun!

Ijanas, pagautas smalsumo, ištiesė ranką ir žarstekliu bakstelėjo skunkui. O tas, išžeidęs, kad šitaip be jokio reikalo buvo sudrumsta intymi jo valandėlė, sutrepsėjo kojomis ir pakėlė uodegą.

Už nugaros išgirdau atstumiamą kėdę ir dirstelėjau atgal. Džokasta buvo atsistojusi ir atrodė sunerimusi, bet prie durų nėjo.

– Kas vyksta? – pasiteiravo ji. – Ką jie daro?

Mano nuostabai, ji spoksojo į kambarį, sukiodama galvą į šalis, tarsi mėgintų tamsoje nustatyti, kur kas yra.

Ūmai mane nusmelkė tiesa: jos ranka, įsikibusi vyresniajam liokajui į parankę, sveikindamasi ji liečia Džeimio veidą, taurė, padėta taip, kad galėtų lengvai ją paimiti, šešėlis, nuslinkęs jos veidu Ijanui šnekant apie jos paveikslą. Džokasta Kameron akla.

Slopus riksmas ir veriantis amsėjimas grąžino mane prie neatidėliotinų reikalų terasoje. Į kambarį įringavo aitrios smarvės banga, pasklido grindimis ir apgaubė mane lyg branduolinio sprogimo grybas.

Dusdama ir žiopčiodama, ašarojančiomis nuo dvoko akimis apgrauptomis ieškojau Džeimio, o šis pridusęs plūdosi geilų kalbą. Per urzgimo ir gailaus stūgsmo kakofoniją vos išgirdau, kaip už manęs tyliai dzingtelėjo Džokastos varpelis.

– Ulsai, – tonas skelbė, kad ji susitaikė su tuo, kas įvyko. – Būtų gerai, jei pasakytum virėjai, kad vakarienė bus vėliau.

– Bent pasisekė, kad dabar vasara, – tarė Džokasta kitą dieną per pusryčius. – Pagalvokit, jei būtų žiema ir turėtume laikyti uždarytas duris! – Ji nusijuokė, kaip tokio amžiaus moteriai, jos dantys buvo stebėtinai geri.

– O taip, – sumurmėjo Ijanas. – Ar galėčiau paprašyti dar vieno skrebučio, poncia?

Juodu su Rolu buvo įmerkti į upę pirmieji, paskui ištrinti pomidorais, jų virkščios buvo apraizgiusios išvietę. Šios daržovės gerai naikina kvapus. Pomidorai neblogai slopino skunko iščiurkštą smirdantį skystį ir silpnesnį žmonių atliekų dvoką, bet visiškai permušti to gyvūno smarvės neįstengė. Ijanas sėdėjo ilgo

stalo gale, prie atvirų stiklinių durų, bet mačiau, kaip tarnaitė, atnešusi jam skrebutį, suraukė nosį prieš jį dėdama svečiui į lėkštę.

Gal paakinta kvapo, sklindančio nuo arti sėdinčio Ijano, o galbūt norėdama pabūti lauke, Džokasta pasiūlė mums nujoti į augantį virš „Tekančiosios upės“ mišką, kuriame išgaunamas terpentinas.

– Iki ten ir atgal visos dienos kelionė, bet, manau, mums bus neprošal pakvėpuoti grynu oru. – Ji atsisuko į atviras stiklines duris, anapus jų virš rykštenių ir flioksų gėlyno dūzgė bitės. – Girdit? – kiek sutrikusi nusišypsojo Džeimiui. – Jos pranašauja, kad bus karšta ir giedra.

– Turit aštrią klausą, madam Kameron, – mandagiai tarė Fergiusas. – Bet jei man būtų leista pasiskolinti žirgą iš jūsų arklidės, mieliau jočiau į miestą.

Žinojau, kad jis labai nori pasiūsti žinią Marsalei į Jamaiką. Vakar vakare padėjau jam parašyti ilgą laišką, jis išguldė visus mūsų nuotykius ir pranešė, kad sėkmingai pasiekėm kelionės tikslą. Fergiusas nebuvo linkęs laukti, kol savaitės pašta paims vergas, ir veržėsi pats jį išsiūsti.

– Tikrai galite pasiskolinti, pone Fergiusai, – maloniai pasakė Džokasta ir nusišypsojo visam stalui. – Kaip jau minėjau, „Tekančioji upė“ – visų jūsų namai.

Džokasta aiškiai ketino keliauti su mumis; pasirodė vilkėdama tamsiai žalio muslino jojimo kostiumą, o už jos tipeno Faedra, mergina nešė skrybėlaitę, papuoštą prie jos derančiu aksominiu kaspinu. Džokasta stabtelėjo koridoriuje, bet, užuot užsidėjusi skrybėlaitę, laukė, kol Faedra tvirtai apvynios jai galvą balta linine juosta, uždengsiančia akis.

– Regiu tik šviesą, – paaiškino ji. – Daiktų visai nematau. Bet nuo saulės šviesos vis tiek skauda akis, todėl eidama į lauką turiu jas paslėpti. Ar pasirengę, mielieji?

Toks jos paaiškinimas patvirtino spėliones apie jos aklumą, bet ne visas. Pigmentinis retinitas, svarsčiau, sekdamas įkandin jos per erdvų priekinį vestibulį. O gal jai makulodistrofija, nors labiausiai tikėtina, kad ji serga glaukoma. Ne pirmą kartą – ir

tikrai ne paskutinį – mano pirštai sugniaužė tariamo oftalmoskopo rankeną, oi kaip knietėjo pamatyti tai, ko neregį akys.

Labai nustebau, kai nužingsniavus į arklidę, joje Džokastos laukė ne karieta, kaip tikėjausi, o pabalnota kumelė. Makenzių giminė turėjo ryškių gabumų kerėti žirgus. Pamačiusi šeimininkę, kumelė pakėlė galvą ir tyliai sužvengė, o Džokasta tučtuojau priėjo prie jos nušvitusiu iš pasitenkinimo veidu.

– *Ciamar a tha tu?* – tarė, glostydama švelnią romėnišką nosį. – Mano mieloji Korina. Argi ne puiki? – Pasiraususi kišenėje, moteris išsitraukė nedidelį žalią obuolį, o kumelė godžiai jį sušlamstė. – Ar jie pasirūpino tavo keliu, *mo chridhe?* – Džokasta pasilenkė ir ranka perbraukė gyvuliui mentę ir kelį iš vidinės pusės, įgudusiais pirštais čiupodama ir tirdama gyjantį randą. – Ką pasakysi, sūnėne? Ar ji sveika? Pajėgi joti visą dieną?

Džėmis caktelėjo liežuviu, ir Korina klusniai žengė žingsnį prie jo, aiškiai atpažindama žmogų, šnekantį jos kalba. Jis apžiūrėjo kumelei koją, paėmė už apynasrio ir tyliai keliais žodžiais geiliškai paragino ją eiti. Tada trūktelėjęs sustabdė, užsliuogė ant balno, du kartus risčia apjojo arklidės kiemą ir sustojo prie laukiančios Džokastos.

– Taip, – nulipdamas tarė jis. – Ji gana žvali, teta. Kaip susizeidė?

– Kalta gyvatė, sere, – pasakė arklininkas, jaunas juodaodis, stovintis atokiau ir įdėmiai stebintis Džėmį su kumele.

– Bet čia ne gyvatės įgėlimas, – tariau. – Greičiau įdrėskimas, tarsi būtų už ko nors užkliuvusi jos koja.

Jis pažvelgė į mane pakėlęs antakius ir pagarbiai linktelėjo.

– Taip, ponija, ir buvo, kaip sakot. Prieš mėnesį išgirdau kumelę veriamai žvangiant, baisiai dunksint ir trenksmą, lyg visa arklidė būtų griuvusi ant manęs. Kai įpuoliau pažiūrėti, kas atsitiko, radau kruviną nuodingą gyvatę, sutrintą šiauduose po ėdžiomis. Iš ėdžių buvo likę vien šipuliai, kumelė virpėjo kampe, o jai per koją sruvo kraujas iš žaizdos, kur buvo įsivariusi rakštį. – Jis akivaizdžiai didžiuodamasis dirstelėjo į kumelę. – Ak, kokia drąsi būtybė, tu mergyt!

– Toji didžiulė nuodinga gyvatė buvo vos pėdos ilgio, – abeingai pusbalsiu pasakė man Džokasta. – Be to, paprasčiausia žalia raištinė gyvatė. Bet ta kvailelė liguistai bijo šliužų. Vos kokią gyvatę išvysta, visai netenka proto. – Ji mostelėjo galva jauno arklininko pusėn ir nusišypsojo. – Ir Džošui jos ne itin patinka, juk taip?

Arklininkas išsišiepė.

– Taip, ponias. Nekenčiu tų šliužų visai taip pat, kaip ir mano kumelė.

Ijanas, klausydamasis pokalbio, nebeįstengė užgniaužti smalsumo.

– Iš kur tu kilęs, žmogau? – paklausė jis arklininko, varstydamas jį susižavėjimo kupinu žvilgsniu.

Džošas suraukė kaktą.

– Iš kur kilęs? Aš ne... ak, supratau, ko klausiat. Gimiau upės aukštupy, pono Džordžo Benito namuose. Prieš dvejus metus ponias Džo mane nupirko Istertaide.

– O ponas Benitas tikriausiai buvo pradėtas varnai skrendant virš Aberdino, – tyliai man šnipštelėjo Džeimis. – Ar ne?

„Tekančiosios upės“ teritorija buvo gana didelė, jai priklausė ne tik geriausia žemė palei upę, bet ir nemažas pelkinių pušų miškas, užkėtęs trečdalį kolonijos. Be to, Hektoras Kameronas buvo apdairiai įsigijęs žemių su plačiu upeliu, vienu iš daugelio, kurie tekėjo į Keip Firą.

Plantacija apsirūpindavo ne tik vertinga mediena, degutu ir terpentinu, iš jos buvo patogu tas gėrybes gabenti į turgų, todėl nieko stebėtino, kad „Tekančioji upė“ klestėjo, net augindama ne tiek daug tabako ir indigažolių, nors kai jojome pro kvapius žaliuojančio tabako laukus, man visai neatrodė, kad jie maži.

– Turim nedidelę lentpjūvę, – mums jojant pasakojo Džokasta. – Virš santakos, kur mūsų upelis įteka į upę. Joje pjaunama ir išlenkiama mediena, paskui lentos ir statinės plukdomos barža į Vilmingtoną. Plaukiant prieš srovę, nuo namo iki lentpjūvės malūno visai netoli, bet norėjau jums parodyti bent dalelę šio krašto. – Ji mėgaudamasi įkvėpė pušimis įkvipusio oro. – Jau senokai buvau iškėlusį koją iš namų.

Tas kraštas tikrai buvo mielas. Vos įjojom į pušyną, iškart atvėso, nes saulę užstojo tankūs pušų vainikai. Medžių kamienai šovė aukštyn, dvidešimt ar trisdešimt pėdų į viršų, ir tik tada šakojosi, taigi nenuostabu, kad lentpjūvėje daugiausia buvo gaminami stiebai ir rangautai karališkajam kariniam jūrų laivynui.

Kaip supratau iš Džokastos kalbų, „Tekančioji upė“ turėjo daug verslo reikalų su kariniu jūrų laivynu: jam tiekė stiebus, rangautus, grebėstus, sijas, degutą, terpentinę ir dervą. Džeimis jojo šalia tetos įdėmiai klausydamasis, kaip ji viską išsamiai aiškina, palikęs mane ir Ijaną risnoti iš paskos. Džokasta aiškiai daug triūsavo petys į petį su vyru statant „Tekančiąją upę“. Įdomu, kaip ji įstengia čia tvarkytis netekusi sutuoktinio.

– Žiūrėk! – šuktelėjo Ijanas. – Kas ten?

Trūktelėjau vadeles ir kartu su juo nujojau prie medžio, kurį jis rodė. Vienoje kamieno pusėje buvo nulupta didžiulė žievės atplaiša, atverta keturios pėdos ar net daugiau plikos medienos. Gelsvai baltas lopas buvo kryžmai subrūkšniuotas eglutės raštu, lyg būtų suraižytas peiliu.

– Mes jau netoli, – pasakė Džokasta. Džeimis, pamatęs, kad mudu sustojom, atrisnojo su Džokasta prie mūsų. – Tai medis, iš kurio bus išgaunamas terpentinas, užuodžiu jį.

Visi užuodėm. Įpjautos medienos ir aitrių sakų kvapas buvo stiprus, net užrištomis akimis būčiau radusi tą medį. Tolumoje girdėjau triukšmą: triūsiančių žmonių šurmulį ir bildesį, pokšėjo kirvis ir šūkalojo balsai. Įkvėpus giliau, šnerves sukuteno degėsių kvapas.

Džokasta pasuko Koriną prie išrantyto medžio.

– Štai, – ji palietė įrantos apačią, kur buvo išskaptuota duobutė. – Šitą vadinam dėžute, į ją varva sakai, o iš jų gaunamas terpentinas. Ji jau beveik pilna, netrukus ateis vergas jos ištuštinti.

Sulig jos žodžiais iš už medžių išniro žmogus, prisidengęs tik strėnjuoste. Jis tempė stambų baltą mulą, per kurio nugarą buvo permestas platus diržas. Prie jo iš abiejų šonų buvo pakabinta po statinę. Pamatęs mus, mulas sustojo kaip įbestas, atlošė galvą ir isteriškai subliovė.

– Čia Klarensas, – tarė Džokasta gana garsiai, kad jos balso neužgožtų triukšmas. – Jam patinka regėti žmones. O kas gi su juo? Ar tai tu, Pompėjau?

– Taigis, ponია. – Vergas sugriebė mului už viršutinės lūpos ir negailestingai ją pasuko. – Liok, šper!

Mintyse išverčiau jo žodžius: „Liaukis, išpera!“ Žmogus pasigrėžė į mus, ir pamačiau, kodėl taip veblena, jis neturėjo pusės apatinio žandikaulio. Žemiau skruostikaulių žiojėjo gili įduba, o joje bolavo randų raizginys.

Džokasta tikriausiai išgirdo, kaip sukrėsta aiktelėjau – arba tikėjosi tokios reakcijos, nes atsigrėžė į mane pridengtomis akimis.

– Verdant degutą įvyko sprogimas, laimė, Pompėjus nežuvo. Jojam, mes visai prie tos vietos, kur vyksta darbai.

Nelaukdama arklininko, ji įgudusia ranka pasuko kumelės galvą ir nurisnojo tarp medžių ten, iš kur trenkė degėsiais.

Terpentino varymo darbų ir miško ramumos kontrastas buvo pribloškiantis. Didžiulė proskyna net gaudė nuo joje knibždančių žmonių. Daugiausia čia darbavosi pusnuogiai vergai, jų galūnės ir kūnai buvo paišini.

– Ar kas nors yra pašiūrėse? – Džokasta atsigrėžė į mane.

Pasikėliau balnakilpėse apsidairyti; tolimajame proskynos šone, prie sukiužusių pašiūrių eilės, sumirguliavo spalvos. Tenai sukiojosi trys vyrai britų karinio jūrų laivyno uniformomis ir dar vienas tamsiai žaliu švarku.

– Ypatingasis mano bičiulis, – nusišypsojo Džokasta, patenkinta mano apibūdinimu. – Ponas Farkardas Kembelas. Eikš, sūnėne, norėčiau tave su juo supažindinti.

Iš arti Kembelas pasirodė esąs kokių šešiasdešimties metų, vidutinio ūgio, bet jo oda buvo šiurkšti ir diržinga, kaip kai kurių panašaus amžiaus škotų. O tokia ji buvo nuo įdegio saulėje. Tarsi odinis skydas, galintis atšipinti aštriausią geležtę.

Kembelas maloniai pasisveikino su Džokasta, pagarbiai linktelėjo man, palankiai sprigtelėjo Ijanui į kaktą, paskui skvarbias pilkas akis įsmeigė į Džeimį.

– Man labai malonu matyti jus čia, pone Freizeri, – tarė duodamas ranką. – Iš tikrųjų labai malonu. Vos teta sužinojo apie jūsų ketinimus apsilankyti „Tekančiojoje upėje“, daug apie jus prisiklausiau.

Jis nuoširdžiai džiaugėsi susipažinęs su Džeimiu, ir man tai atrodė keista. Ir ne todėl, kad daugelis žmonių džiaugdavosi susitikę su Džeimiu – jis buvo gana malonus, simpatiškas; taip perdėtai Kembelui sveikinantis, buvo justai, kad jam palengvėjo, o tai neatrodė būdinga žmogui, kuris iš pažiūros atrodė santūrus ir nekalbus.

Jei Džeimis ir pastebėjo ką nors keista, sumišimą paslėpė po mandagumo kauke.

– Esu pamalonintas, kad radot man valandėlę, pone Kembelai. – Jis maloniai nusišypsojo ir linktelėjo karinio jūrų laivyno pareigūnams. – Ponai, džiaugiuosi galėdamas susipažinti su jumis.

Po tokios įžangos jam prisistatė tuklus, paniuręs leitenantas Volfas ir du jaunesnieji leitenantai, kurie, atsainiai nusilenkę, nebekreipė į mudvi su Džokasta jokio dėmesio ir tučtuojau įsitraukė į kalbas apie lentų ilgį ir galonus.

Džeimis pakėlė man antakį ir vos linktelėjo į Džokastą, nebyliai prašydamas, kad vesčiau tetą šalin, kol tvarkomi verslo reikalai.

Bet Džokasta nė neketino trauktis.

– Tu eik, mieloji, – paragino mane. – Džošas tau viską apdys. O aš palauksiu pavėsyje, kol džentelmenai aptars reikalus; čia man, deja, kiek per karšta.

Vyrai susėdo pasišnekėti apie verslą pasiūrėję atviru priekiu, joje stovėjo paprastas stalas ir daugybė kėdžių; tikriausiai ten valgydavo vergai, dėl oro gurkšnio pakenčiantys net mašalus. Kita pasiūrė atstojo sandėlį, o trečia buvo uždara ir tikriausiai skirta miegoti.

Už pasiūrių, arčiau proskynos vidurio, liepsnojo du ar trys laužai, virš jų įsaulyje garavo milžiniški katilai, pakabinti ant trikojų.

– Jie verda terpentinę, kol iš jo pasidaro degutas, – paaiškino Džošas, vesdamas arčiau prie vieno iš katilų. – Dalis terpentino

supilama į statines, – jis linktelėjo į pašiūres, prie kurių stovėjo vežimas, aukštai prikrautas statinių, – o kita dalis paverčiama degutu. Džentelmanai iš karinio jūrų laivyno pasakys, kiek jiems jo reikia.

Ant aukštos išklibusios kėdės tupėjo kokių septynerių aštuonerių metų berniukas ir ilga lazda maišė katilą. Šalia stovėjo aukštesnis jaunuolis su didžiuliu samčiu, nuo katilo viršaus jis nugraibydavo lengvesnį išgryninto terpentino sluoksnį ir supildavo į statinę, stovinčią šone.

Man į juos žiūrint, iš miško išlindo vergas, vedinas mulu, ir patraukė prie katilo. Jam padėti priėjo kitas vyras, ir abu, kartu nukėlę nuo mulo sunkias statines, po vieną išpylė į katilą, baisyai šnypščiant aitriems gelsviems pušų sakams.

– Truputį atsitraukit, ponias, – įspėjo Džošas, imdamas man už rankos ir tempdamas nuo laužo. – Ta košė taškosi, net gali užsiliepsnoti, o jūs gi nenorit sudegti.

Pamačiusi sužalotą vyrą miške, sudegti neturėjau nė menkiausio noro. Žengusi atatupsta, atsigręžiau į pašiūres. Vienoje jų Džėmis, ponas Kembelas ir karininkai sėdėjo ant kėdžių aplink stalą, gurkšnodami kažką iš butelio ir baksnodami į šūsnį popierių, paskleistų ant stalo.

Prisipaudusi prie pašiūrės sienos stovėjo Džokasta Kameron, bet vyrai jos nematė. Ji nebeapsimetinėjo, kad yra išvargusi, ir dėl viso pikto klausėsi, kas šnekama.

Džošas, išvydęs nuostabą mano veide, pasisuko, norėdamas pamatyti, į ką taip žiūriu.

– Ponia Džo nepakenčia, jei negali vadovauti tvarkant reikalus, – apgailestaudamas sumurmėjo jis. – Pats negirdėjau, bet Faedra sakė, kad šeimininkė labai pyksta, kai negali su kuo nors susitvarkyti, baisyai šaukia ir piktai trypia kojomis.

– Turėtų būti nepaprastas reginys, – burbtelėjau. – Bet su kuo ji neįstengia susitvarkyti?

Iš visko buvo matyti, kad Džokasta Kameron tvirtai laiko savo rankose namą, laukus ir žmones, nors ir neregė.

Dabar nustebo Džošas.

– Ak, su tuo sumautu kariniu jūrų laivynu. Ar ji nesakė, kodėl čia atkakom?

Man nespėjus smalsiai paklausti, kodėl šiandien ar kurią kitą dieną Džokasta Kameron turėtų veržtis vadovauti britų kariniam jūrų laivynui, mus pertraukė pavojaus ir nerimo riksmas, atsklides iš tolimosios proskynos pusės. Atsigręžiau pažiūrėti, ir manęs vos nesutrypė keli pusnuogiai vyrai, paniškai skuodžiantys prie pašiūrių.

Tolimajame proskynos pakrašty virš žemės kūpsojo keistas kaubury; jis jau buvo kritęs man į akį, bet neturėjau progos paklausti, kas ten. Proskynos paviršių daugiausia dengė žemės, o ant kauburio augo žolė, bet keistai nevienodai. Dalis žolės buvo žalia, dalis pageltusi, o kai kur stačiakampiai jos lopai visiškai nurudę.

Vos sumojau, kad kaubury apdėtas pjaustyta velėna, kupstas išlėkė į orą. Neišgirdau jokio sprogimo, tik kažkas dusliai pokštelėjo, tarsi būtų galingai nusičiaudėjęs, ir palei mano skruostą prašvilpė nestiprus smūgio šuoras.

Nors nebuvo panašu į sprogimą, jis vis dėlto driokstelėjo. Velėnos gabalai ir apdegusios medienos nuolaužos pažiro po visą proskyną. Skardėjo riksmi, Džeimis su pašnekovais kaipmat išlėkė iš pašiūrės lyg pulkas išgąsdintų fazanų.

– Ar tu nesužeista, Sasenach? – jis sunerimęs stvėrė man už rankos.

– Ne, aš sveika, – suglumusi atsakiau. – Po galais, kas čia atsitiko?

– O kad žinočiau, – trumpai tarė jis, dairydamasis po proskyną. – Kur Ijanas?

– Nežinau. Gal manai, kad jis prikišo prie šito nagus? – Nuo krūtinės nusibraukiau kelias prilipusias anglies kruopeles. Mano iškirptę puošė juodi dryžiai.

Nusekiau paskui Džeimį prie būrelio vergų, balbatuojančių painiu geilų, anglų ir įvairių afrikietiškų tarmių mišiniu.

Pamatėm Ijaną su vienu karinio jūrų laivyno jaunesniuoku leitenantu. Jie smalsiai spoksojo į pajuodusią duobę, žiojinčią toje vietoje, kur ką tik pūpsojo kaubury.

– Suprantu, tai nutinka dažnai, – mums priešėjus kalbėjo jaunesnysis leitenantas. – Nors pats nesu nė karto matęs, sproginimas buvo stiprus.

– Kas nutinka dažnai? – paklausiau, įdėmiai žvalgydamasi iš už Ijano.

Duobė buvo pilna kryžmai sukritusių juodų pušinių rąstgalių, bet kaip sumestų sprogimo jėgos. Kauburio danga vis dar riogsojo iškilusi virš duobės tarsi plutos apvadas.

– Sprogsta degutas, – paaiškino jaunesnysis leitenantas, atsigręždamas į mane. Jis buvo žemas, rausvaskruostis, maždaug Ijano bendraamžis. – Suprantat, ponias, po didžiuliu deguto kati-
lu užkuriamas medžio anglių laužas. Katilas apkasamas žemėmis ir apdedamas pjaustyta velėna, kad neblėstų karštis, pro plyšius oro patenka užtektinai, todėl ugnis neužgęsta. Degutas verda ir per išskobtą rąstą teka į statinę. Matot?

Jis parodė. Virš išnešiotos į šipulius statinės kabojo perskilęs rąstas, iš jo lėtai lašėjo lipnus juodas skystis. Oras buvo pritvin-
kęs degančios medienos ir tiršto deguto dvoko, tad stengiausi kvėpuoti tik pro burną.

– Bet oro srautą sunku reguliuoti, – toliau aiškino jaunesnysis leitenantas, kiek didžiudamasis savo žiniomis. – Jei patenka per mažai oro, ugnis užgęsta, jeigu jo plūsteli per daug, ji taip įsi-
liepsnoja, kad nebeįmanoma suvaldyti. Užsiliepsnoja net deguto garai, ir laužo apdangalas sprogs. Pažvelkit, ponias.

Jis reikšmingai mostelėjo į arčiausiai augantį medį, jo kamieną it koks pūkuotas geltonas grybas buvo apsivijęs velėnos gaba-
las, nublokštas galingos sprogimo jėgos.

– Labai svarbu gerai mokėti ugnį reguliuoti. – Jaunuolis pasistiebė ant pirštų galų, smalsiai dairydamasis. – Kur vergas, pri-
žiūrėjęs ugnį? Viliuosi, vargšelis nežuvo.

Jis liko gyvas. Mums šnekantis įdėmiai apžvelgiau minią, ar nėra sužeistųjų, bet šįsyk, regis, visi liko sveiki.

– Teta! – sušuko Džeimis, ūmai prisiminęs Džokastą.

Jis pasisuko, ketindamas skuosti prie pašiūrių, bet paskui sustojo ir lengviau atsikvėpė. Ji pastėjusi stovėjo šalia pašiūrės, žalia jos suknelė švietė iš tolo.

Kai pribėgom prie jos, supratau, kad ji pastėrusi iš įtūžio. Po sprogimo kilus sąmyšiui, visi ją pamiršo, o ji negalėjo pakrutėti iš vietos, nes buvo akla, todėl tik bejėgė stovėjo, girdėdama bruzdesį, bet negalėdama nieko padaryti.

Prisiminiau, ką Džošas sakė apie Džokastos būdą, bet ji buvo tikra dama, todėl visiems matant netrypė kojomis ir garsiai nesiplūdo, kad ir kaip niršo. Džošas Aberdino tarpe nuolankiai neužsičiaupdamas atsiprašinėjo, kad nebuvo šalia jos ir jai nepadėjo, bet ji tik atsainiai numojo ranka su stačiokišku nekantrumu.

– Užsikimšk, vaikinė; pasielgei kaip liepiamas. – Ji neramiai sukiojo galvą į šalis, tarsi stengtusi ką nors įžiūrėti per akių raištį.

– Farkardai, kur tu?

Ponas Kembelas priėjo prie jos ir, prakišęs jos ranką pro savąją, greitai ją paplekšnojo.

– Žala nedidelė, mieloji ponia, – nuramino ją. – Niekas nesužeistas, sugadinta tik viena statinė deguto.

– Puiku, – pasakė ji, aukšta jos figūra kiek atsipalaidavo. – Bet kur Bernsas? Negirdžiu jo balso.

– Prižiūrėtojas? – Leitenantas Volfas didžiule liline nosine nusišluostė nuo prakaituoto veido suodžius. – Ir aš stebiuosi, kur jis dingo. Šį rytą mūsų niekas čia nepasitiko. Gerai, kad netrukus pasirodė ponas Kembelas.

Farkardas Kembelas tyliai krenkštelėjo, prieštaraudamas dėl tokių savo nuopelnų.

– Gal Bernsas lentpjūvėje? – pasvarstė jis. – Vienas vergų man sakė, kad kažkas nutiko pjūklo geležtei. Jis, be abejonės, tuo ir rūpinasi.

Volfas pasipūtė, tarsi manytų, kad sugedusi pjūklo geležtė yra netikęs pasiteisinimas dėl to, kad jis nebuvo deramai sutiktas. Kietai sučiauptos Džokastos lūpos rodė, kad ji galvoja taip pat.

Džėmis sukosėjo, ištiesė ranką ir iš mano plaukų išėmė žolės kuokštelį.

– Aš įsitikinęs, kad mačiau pilną krepšį priešpiečių, ar ne, teta? Gal pasiūlytumėt leitenantui kuo nors atsigaivinti, kol kai ką čia sutvarkysiu?

Puikus pasiūlymas. Džokastos lūpos kiek atsileido, o Volfas, paminėjęs priešpiečius, tučtuojau pralinksmedjo.

– Iš tikrųjų, sūnėne. – Džokasta išsitiesė, jos gebėjimas vadovauti atgijo. Ji linktelėjo Volfo balso pusėn. – Leitenante, gal malonėtumėt eiti su manim?

Per priešpiečius sužinojau, kad leitenantas lankosi terpentino varykloje kartą per ketvirtį – kas tris mėnesius. Per tokį vizitą pasirašoma pirkimo ir tam tikrų karinio jūrų laivyno atsargų pristatymo sutartis. Leitenanto pareiga būdavo sudaryti ir peržiūrėti sutartis su plantacijų savininkais nuo Kros Kriko iki Viržinijos sienos, ir leitenantas Volfas aiškiai parodydavo, kuriai kolonijos teritorijai jis teikia pirmenybę.

– Vienoje srityje turiu pripažinti škotų pranašumą, – gana pompastiškai pareiškė leitenantas ir greitai mauktelėjo iš jau trečio stiklo viskio. – Jiems niekas neprilygsta šio gėrimo gamyboje.

Farkardas Kembelas, patenkintas gurkšnojantis iš savo alavinio puodelio, abejingai šyptelėjo ir toliau nepratarė nė žodžio. Džokasta sėdėjo šalia jo ant išklibusio suoloelio. Jos pirštai lengvai gulėjo ant jo rankos, jautrūs kaip seismografas, stengdamiesi pajusti slaptas užuominas.

Volfui nepasisekė užgniaužti raugulio, jis per vėlai nukreipė į mane savo žavesį, bent taip, regis, vaizdavosi.

– Daugeliu kitų požiūrių, – kalbėjo jis, sąmokslininkiškai palinkęs prie manęs, – jie tinginių ir užsispyrėlių padermė, o šios jų savybės užkerta jiems kelią...

Jauniausias iš jaunesniųjų leitenantų, nuraudęs iš sumišimo, pavertė dubenį su obuoliais, šitaip sukliudydamas leitenantui baigti mintį, deja, to nepakako, kad šio mintys pasisuktų kita linkme.

Nosinės krašteliai leitenantas Volfas braukė prakaitą, srūvantį iš po peruko, ir spitrijo į mane krauju pasrūvusiomis akimis.

– Kaip suprantu, jūs ne škotė, ponias? Jūsų balsas labai melodingas, gerai išlavintas. Ir, skirtingai nei jūsų bendrų, kalboje negirdėti nė mažiausios laukiniškos tarsenos gaidelės.

– Ak... ačiū, – sumurmėjau svarstydamą, kas gi iškrėtė tokį nenuovokaus administravimo pokštą, pasiūsdamas leitenantą vadovauti karinio jūrų laivyno verslo reikalams Keip Firo upės slėnyje, kur susitelkę turbūt daugiausia Naujojo Pasaulio škotų kalniečių. Ėmiau suvokti, ką turėjo galvoj Džošas sakydamas: „Ak, tas sumautas karinis jūrų laivynas!“

Džokastos šypsena buvo lyg prisiūta. Ponas Kembelas, sėdintis šalia jos, vos kilstelėjo man žilą antakį ir atrodė rūstus. Leitenantui širdies čia niekas nebadė peiliu vaisiams – bent iki tol nebadys, kol nebus pasirašyta prekių paraiška, todėl pasielgiau taip, kaip maniau būsiant geriausia: paėmiau butelį su viskiu ir sklidinai pripyliau leitenanto stiklą.

– Juk jis nepaprastai geras? Gal dar lašelį, leitenante?

Gėrimas ištis buvo geras, švelnus ir šildantis. Ir labai brangus. Atsigrėžiau į jauniausią leitenantą, šiltai jam nusišypsojau ir leidau leitenantui Volfui prisikasti iki butelio dugno.

Pokalbis klostėsi ne itin sklandžiai, su pertrūkiais, tačiau be nutikimų, nors jaunesnieji leitenantai budriai žiūrėjo, kaip kitapus stalo vis labiau kaušta jų viršininkas. Nieko stebėtino: jie įpareigoti užsodinti leitenantą ant žirgo ir parlydėti į Kros Kriką sveiką gyvą. Man ėmė aiškėti, kodėl jie dviese.

– Ponas Freizeris, regis, puikiai moka vadovauti, – burbtelėjo antrasis jaunesnysis leitenantas, linktelėdamas į šoną ir menkai stengdamasis atgaivinti prigesusį pokalbį. – Ar jums taip neatrodo, sere?

– Ak, be jokios abejonės. – Volfą domino tik jo puodelio dugnas, bet vaikiną sakė tiesą.

Kol valgėm priešpiečius, Džeimiui pavyko atkurti tvarką proskynoje, pastatyti deguto katilus, sugrąžinti į darbą sakų rinkėjus ir surinkti sprogimo nuolaužas. Ijanas jam padėjo. Vienmarškinis, mūvėdamas tik bridžiais, dabar Džeimis triūsė tolimajame proskynos krašte, padėdamas į deguto duobę krauti apdegusius rąstus. Šiek tiek jam pavydėjau; rodės, tas darbas buvo kur kas malonesnis, nei smaksoti su leitenantu Volfu priešpiečių stalo.

– Taip, jis puikiai tvarkosi. – Žvitrios Farkardo Kembelo akys nukrypo į proskyną, tada vėl susmigo į stalą.

Jis įvertino leitenanto būklę ir spustelėjo Džokastai ranką. Nepasukdama galvos, ji ėmė šnekėtis su Džošu, tyliai lūkuriuojančiu kampe.

– Gal įdėtum antrą butelį į leitenanto balnakrepšį, berniok? Nenorėčiau, kad viskis pražūtų. – Džokasta apdovanojo leitenantą žavia šypsena, jį įtikinusia, juolab kad nematė jos akių.

Ponas Kembelas atsikrenkštė.

– Netrukus mus paliksit, sere, todėl gal galėtume sutvarkyti tą paraišką?

Volfas mažumėlę lyg ir nustebo išgirdęs, kad jau turėtų išvykti, bet jaunesnieji leitenantai skubiai pašoko ant kojų ir ėmė dėti popierius ir raustis balnakrepšiuose. Vienas ištraukė kelioninę rašalinę ir padėjo prieš leitenantą; ponas Kembelas išsiėmė iš švarko sulankstytą popieriaus lapą ir išskleidė jį pasirašyti.

Volfas susiraukęs pažvelgė į dokumentą ir susvirduliavo.

– Štai, sere, – sumurmėjo vyresnis jaunesnysis leitenantas, suglebusiam viršininkui į ranką sprausdamas plunksną ir rodydamas popierių.

Volfas paėmė stiklą, atlošė galvą ir išsiurbė paskutinius lašus. Padėrusiomis akimis trinkelėjo jį ant stalo ir išsiblaškęs nusišypsojo. Jauniausias jaunesnysis leitenantas užsimerkė, susitaikęs su padėtimi.

– Ir kodėl gi ne? – nerūpestingai suvogravo leitenantas ir įmerkė plunksną į rašalą.

– Ar nenorėsi tuojau pat nusiprausti ir persirengti, sūnėne? – Džokastos šnervės kiek išsiplėtė. – Baisiai smirdi degutu ir anglimis.

Gerai, kad teta jo nemato, dingtelėjo man. Džėmis dvokė, atrodė dar šiurpiaus: rankos juodos, nauji marškiniai virtę purvinais skutais, o veidas toks suodinas, lyg būtų valęs kaminus.

Nepaišinos kūno vietos buvo raudonos. Kaitinant vidurdienio saulei jis triūsė be skrybėlės, todėl jo viršunosė buvo omaro spalvos. Nors kažin ar ji paraudo vien nuo saulės.

– Nusiprausiu vėliau, – tarė jis. – Pirmiausia noriu žinoti, ką reiškia maža jūsų apgaulė. – Jis įbedė į poną Kembelą tamsiai mėlynas akis. – Aš nuviliojamas į mišką neva pauostyti terpentino, ir dar nespėjęs susivokti, kur atsidūriau, jau sėdžiu su britų karinio jūrų laivyno pareigūnu veblendamas „taip“ ir „ne“, kai aptarinėjami reikalai, apie kuriuos nieko nenutuokiu, o štai anas žmogelis spardė po stalu man į blauzdas lyg dresuota beždžionė!

Džokasta nusišypsojo.

Kembelas atsiduso. Nors diena buvo kupina įtampos, ant švaraus, tvarkingo jo švarko nebuvo nė dulkelės, o senamadiškas perukas kuo tiesiausiai gulėjo ant galvos.

– Labai atsiprašau, pone Freizeri, jums tai tikriausiai pasirodė kaip baisus piktnaudžiavimas jūsų geranoriškumu. Buvo itin sunku numatyti, kad jūs atvyksite, nebuvo kada pabendrauti. Iki vakar vakaro buvau Eivisbore, o kai gavau žinią, kad atkeliaujate, jau buvo per vėlu atjoti čia ir jums paaiškinti susiklosčiusią padėtį.

– Tikrai? Suprantu, kad kol kas turim šiek tiek laiko, todėl prašau tai padaryti dabar, – pasakė Džeimis caktelėdamas, kai dantys nukando žodį „dabar“.

– Gal iš pradžių prisėstum, sūnėne? – įsiterpė Džokasta, grakščiai mostelėjusi ranka. – Paaiškinti mažumėlę užtruks, o diena juk buvo varginanti?

Lyg iš niekur išdygo Ulisas, ant rankos užsimetęs lininę paklodę, jis plačiu mostu išskleidė ją ant krėslo ir parodė Džeimiui, kad šis atsisėstų.

Džeimis prisimerkęs įdėmiai žiūrėjo į vyresnįjį liokajų, bet diena iš tikrųjų buvo sunki; ant jo delnų tarp suodžių pūpsėjo pūslės, ant murzino veido ir kaklo ryškėjo prakaito upeliukų dryžiai. Jis lėtai atsisėdo į pasiūlytą krėslą ir leido jam į plaštaką įsprausti sidabrinę taurę.

Tarsi stebuklingąja lazdele mostelėjus, panaši taurė atsidūrė ir mano rankoje, nusišypsojau dėkodama vyresniajam lioka-

jui. Netampiau rąstų, bet ir mane nualino ilgas jojimas karštyje. Siurbtelėjau didelį, malonų gurkšnį gardaus, aitraus sidro, jis kirpo liežuvį ir išsyk numalšino troškulį.

Džeimis godžiai gurkštelėjo gėrimo ir truputį aprimo.

– Na ir ką pasakysit, pone Kembelai?

– Reikalas susijęs su kariniu jūrų laivynu, – ėmė aiškinti Kembelas, ir Džokasta suprunksė.

– Tikriau, su leitenantu Volfu, – pataisė ji.

– Šnekant apie tavo tikslus tai tas pat, Džo, ir tu puikiai tą žinai, – griežtokai tarė ponas Kembelas ir vėl atsisuko į Džeimį, ketindamas viską paaiškinti.

Kaip mums ir pasakojo Džokasta, „Tekančioji upė“ daugiausia uždirbdavo parduodama medieną ir terpentino produktus, o stambiausias ir pelningiausias pirkėjas buvo britų karinis jūrų laivynas.

– Deja, karinis jūrų laivynas nebe toks kaip anksčiau, – apgailestaudamas papurtė galvą ponas Kembelas. – Per karą su prancūzais vos ne vos išgalėdavom aprūpinti laivyną, todėl visi žmonės, turintys lentpjūves, tikrai neskurdo. Bet pastarieji dešimt metų buvo taikūs, ir laivai palikti supūti. Per penkerius metus admiralitetas nenuleido į vandenį nė vieno naujo laivo. – Jis atsiduso dėl tokių nepelningų ekonomikai taikos padarinių.

Kariniam jūrų laivynui vis dar reikėjo deguto, terpentino ir rangautų. Laivai, nors ir kiauri, turėjo plaukioti, taigi deguto reikėjo visada. Bet rinka smarkiai susiaurėjo, ir karinis jūrų laivynas dabar galėjo rinktis žemvaldžius, su kuriais jiems tiko turėti verslo reikalų.

Kariniam jūrų laivynui svarbiausia buvo patikimas žemvaldis, o geidžiamos sutartys buvo atnaujinamos kas ketvirtį. Jas tikrindavo ir joms pritardavo aukštesnysis karinio jūrų laivyno karininkas, šiuo atveju, Volfas. Derėtis visada būdavo sunku, bet Hektoras Kameronas iki pat mirties mitriai apvyniodavo Volfą apie pirštą.

– Hektoras gerdavo su juo, – be užuolankų paaiškino Džokasta. – O leitenantui susiruošus į kelią, jo balnakrepšyje atsidurdavo butelis ir dar šiek tiek.

Taigi Hektoro Kamerono mirtis labai pakenkė dvaro verslui.

– Ir ne tik todėl, kad turim mažiau pinigų kyšiams, – pridūrė Kembelas, šnairuodamas į Džokastą, ir manieringai atsikrenkštė.

Paaiškėjo, kad, mirus vyrui, leitenantas Volfas atvyko asmeniškai pareikšti našlei Kameron užuojautos. Su visa uniforma, lydimas jaunesniųjų leitenantų. O kitą dieną vėl pasirodė, bet vienas, ir pasisiūlė ją vesti.

Džeimis rydamas gėrimą užspringo.

– Deja, tą vyrą dominau ne aš, – tai išgirdusi griežtai tarė Džokasta. – Jam rūpėjo mano žemės.

Džeimis pasielgė išmintingai, nusprendęs nereikšti nuomonės, tik žvelgė į tetą pagautas smalsumo.

Žinodama visas tas aplinkybes, pamaniau, kad ji turbūt teisi: Volfui buvo svarbu įsigyti pelningą plantaciją, kurią būtų galima paversti dar pelningesne sudarant sutartis su kariniu jūrų laivynu, šio įtaka buvo garantuota. Bet ne mažesnė paskata buvo ir Džokasta Kameron.

Nors neregė, ji buvo įspūdinga moteris. Tryško ne tik grožiu, skleidė ir geismingą gyvybingumą, veikiantį net tokį nuobodą ir stuobrį Farkardą Kembelą.

– Turbūt todėl leitenanto elgesys per priešpiečius buvo toks užgaulus, įžeidžiantis, – susidomėjusi įsiterpiau. – Tikras pragaras, kai nirsta paniekinta moteris, bet tokia panieka nepatinka ir vyrams.

Džokasta išsigandusi pasuko galvą į mane, – matyt, buvo pamiršusi, kad aš čia, – o Farkardas Kembelas nusikvatojo.

– Žinoma, kad jiems nepatinka, ponio Freizer, – patikino žybciodamas akimis. – Mes – silpni, gležni padarai, tikri vargšeliai. Jūs rizikingai žaidžiate mūsų jausmais.

Džokasta visai nemoteriškai suprunksėtė.

– Beje, jei prašnekome apie jausmus! – tarė. – Išskyrus tai, kas kliuksi butelyje, vyrai bejausmiai viskam.

Džeimis smalsiai smaigstė Kembelą žvilgsniu.

– Grįžkime prie jausmų, teta, – kiek suirzęs pasakė jis, – gal galiau pasiteirauti, o kokie jūsų bičiulio interesai?

Ponas Kembelas įsmeigė į jį akis.

– Namie manęs laukia žmona, sere, – sausai atkirto, – ir aštuoni vaikai, kurių vyriausias penkeriais metais vyresnis už jus. Hektorą Kameroną pažinojau daugiau nei trisdešimt metų ir kaip įmanydamas padėsiu jo žmonai tos draugystės – ir jo žmonos – labui.

Džokasta uždėjo plaštaką jam ant rankos ir pagręžė galvą jo pusėn. Jei nebegalėjo sužavėti akimis, vis dar puikiai žinojo, kokį poveikį turi nuleistos blakstienos.

– Farkardas man labai padėjo, Džeimi, – tarė, bet balse suskambo priekaišto gaidelė. – Mirus vargšui Hektorui, be jo pagalbos nebūčiau susidorojusi.

– Taigi taigi, – kiek skeptiškai pasakė Džeimis. – Žinau turįs jums būti toks pat dėkingas, kaip ir mano teta. Bet vis dar mažumėlę svarstau, koks vaidmuo šioje istorijoje tenka man.

Kembelas kukliai sukosėjo ir ėmė pasakoti.

Džokasta atsikratė leitenanto suvaidindama alpulį, neva slepiama netekties dėl vyro įtampos, ji buvo nunešta į miegamąjį ir jame lindėjusi tol, kol leitenantas baigė reikalus Kros Krike ir iškeliavo į Vilmingtoną.

– Tada sutartis tvarkė Bernsas ir jas gerokai sujaukė, – įsiterpė Džokasta.

– Ak, ponas Bernsas, tas pradingėlis prižiūrėtojas. Ir kur jis buvo šį rytą?

Atėjo tarnaitė, nešina dubeniu su šiltu kvapiuoju vandeniu ir rankšluosčiu. Nieko neklausinėdama, ji atsiklaupė prie Džeimio krėslu, paėmė jo ranką ir ėmė švelniai nuo jos plauti suodžius. Džeimis kiek nustebo, sulaukęs tokio dėmesio, bet buvo perdėm įsitraukęs į pokalbį, todėl nepavarė jos šalin.

Kembelo lūpomis nuvinguriavo kreivoka šypsena.

– Ponas Bernsas – šiaip geras prižiūrėtojas, deja, turi tokią pat nedidelę silpnybę, kaip ir leitenantas. Pirmiausia ir pasiunčiau jo į lentpjūvę, bet grįžęs vergas pasakė, kad Bernsas tyso be sąmonės savo kambaryje, trenkia alkoholiu ir jo neįmanoma prikelti.

Džokasta vėl nemoteriškai prunkstėlėjo, Kembelas švelniai dirstėlėjo į ją, paskui atsisuko į Džeimį.

– Jūsų teta puikiai geba dorotis su dvaro verslo reikalais, o Ulisas padeda jai tvarkyti dokumentus. Bet, kaip patys matot, – jis delikačiai mostelėjo į dubenį su vandeniu, dabar panėšėjantį į dubenį, pilną rašalo, – dvaro priežiūrai reikia ir fizinės jėgos.

– Tą man ir išdėstė leitenantas Volfas, – tarė Džokasta ir tai prisiminusi suspaudė lūpas. – Jis įspėjo mane nepuoselėti vilčių, kad moteris gebės išlaikyti dvarą viena, juolab neregė. Pasak jo, man nevalia kliautis Bernsu, nes negaliu lankytis miške ir lentpjūvėje ir prižiūrėti, ką veikia vyrai. O galbūt nieko neveikia. – Nuo tos minties ji kietai sučiaupė burną.

– Bet tai tikra tiesa, – liūdnai palingavo galva Kembelas. – Turim patarlę: „Laimė, kai yra subrendęs sūnus, galintis būti dvaro valdytoju.“ Nes tvarkant reikalus, susijusius su pinigais arba vergais, gali kliautis tik giminaičiais.

Giliai įkvėpiau ir dirstėlėjau į Džeimį, o šis linktelėjo. Galų gale priartėjom prie esmės.

– Todėl, – pasakiau, – čia ir praverstų Džeimis? Ar aš teisi?

Džokasta jau buvo pavedusi Kembelui derėtis su leitenantu Volfu per jo apsilankymą, tikėdamasi, kad Kembelas neleis Bernsui iškristi kvailystės sudarant sutartį. Bet, mums atkeliavus pačiu laiku, Džokastai šovė į galvą geresnis planas.

– Pasiunčiau žinią Farkardui, kad praneštų leitenantui, jog atvyko mano sūnėnas perimti „Tekančiosios upės“ valdymo. Tai privers jį elgtis apdairiai, – paaiškino Džokasta. – Jis nedrįs manęs spausti, kai šalia giminaitis, kuriam tai svarbu.

– Aišku. – Džeimis pralinksmedėjo prieš savo valią. – Taigi leitenantas niršta, nes pasirodydamas sukludžiau jam čia puikiai įsitaisyti. Nesistebiu, tam vyrui labai nepatikau. Iš to, ką jis kalbėjo, supratau jį apskritai bjaurintis škotais.

– Įsivaizduoju, dabar škotai iš tikrųjų jam šlykštūs, – tarė Kembelas, servetėle atsargiai šluostydamasis lūpas.

Džokasta apgraibomis ištiesė ranką per stalą, ir Džeimis nėsąmoningai uždėjo ant jos plaštaką.

– Ar atleisi man, sūnėne? – paklausė ji. Jusdama sūnėno ranką, Džokasta pažvelgė į jo veidą. Regėdamas tokias gražias maldaujančias mėlynas akis, nė nenutuoktum, kad ji akla. – Iki tavo atvykimo juk ničnieko nežinojau apie tavo būdą. Nenorėjau rizikuoti, juk galėjai atsisakyti veltis į tą apgavystę, jei iš pradžių būčiau viską tau atskleidusi. Pasakyk, kad negrieži ant manęs danties, Džeimi, bent dėl mielosios Elenos.

Džeimis švelniai suspaudė jai ranką ramindamas, kad nejaučia jokio pykčio. Kad tikrai džiaugiasi laiku atvykęs padėti ir teta gali juo kliautis, kai tik reikės pagalbos.

Ponas Kembelas džiugiai nusišypsojo ir paskambino varpe-liu. Ulisas atnešė ypatingojo viskio ir padėklą su krištolinėmis taurėmis, lėkšte užkandžių, ir mes išgėrėm už tai, kad mums pavyko apmauti britų karinį jūrų laivyną.

Bet, žvelgdama į tą dailių bruožų, labai gyvastingą neregės veidą, negalėjau užmiršti, kaip kitados Džeimis trumpai apibūdino išskirtinius savo šeimos charakterio bruožus. „Freizeriai užsispyrę kaip uolos, – tada sakė jis. – O Makenziai žavūs it vieversiai laukuose, bet gudrūs lyg lapės.“

– Ir kurgi buvai? – paklausė Džeimis, įdėmiai nuo galvos iki kojų nužvelgdamas Fergiusą. – Maniau, neturi pinigų tam, kuo, regis, užsiiminėjai.

Fergiusas susiglostė susivėlusius plaukus ir atsisėdo, buvo akivaizdu, kad jo orumas įžeistas.

– Mieste susipažinau su pora prancūzų, prekiaujančių kailiais. Jie tik truputį graibėsi angliškai, o aš kalbu laisvai, tai kaip galėjau jiems nepadėti sudaryti sandorių. O paskui jie pakvietė mane kukliai pavakarieniauti smuklėje...

Jis prancūziška maniera pakėlė petį, tarsi tai būtų visai nesvarbu, ir ėmėsi neatidėliotinių reikalų iš marškinių kažką traukdamas.

– Jis atėjo į Kros Kriką, – padavė paketą Džeimiui. – Paštinninkas paprašė parnešti tau.

Paketas buvo storas, antspaudas sulaužytas, bet atrodė gerė-

liau už Fergiusą. Kai Džeimis jį pamatė, jo veidas nušvito, nors atplėšė kiek nerimaudamas. Iš paketo iškrito trys laišškai: ant vieno jų atpažinau jo sesers rašyseną, o kitus du siuntė kažkas kitas.

Džeimis paėmė sesers laišką, atidžiai apžiūrėjo, tarsi jame būtų sprogmenys, ir švelniai padėjo ant stalo prie dubens su vaisiais.

– Pradėsiu nuo Ijano laiško, – tarė jis ir šypsodamasis čiupo antrą laišką. – Kažin ar norėčiau skaityti Dženės, rankoje neturėdamas stiklo viskio.

Sidabriniu peiliu vaisiams jis atplėšė antspaudą, išlankstė lapą ir greitai permetė pirmą puslapį.

– Įdomu, ar... – Jis nutilo ir ėmė skaityti.

Smalsaudama pakilau, užėjau už jo kėdės ir pažvelgiau jam per petį. Ijanas Murėjus rašė aiškiai, stambiomis raidėmis, todėl buvo lengva skaityti net ir iš toliau.

Brangusis broli,

čia viskas klostosi gerai, dėkoju Dievui, kad sėkmingai nusigavot į kolonijas. Šį laišką pasiunčiau tau per Džokastos Kameron malonę. Jei esi pas ją, Dženė prašo, kad perduotum jos tetai kuo geriausius linkėjimus.

Iš laiško suprasi, kad vėl atgavai mano žmonos malonę; ji liovėsi šnekėjusi apie tave kaip apie velnią, ir nebegirdžiu dar neseniai jos laidytų užuominų apie kastravimą, tad gali nusiraminti ir atsipalaiduoti.

O dabar rimtai, jos širdis, kaip ir manoji, labai atlėgo sužinojus, kad jaunėlis Ijanas sveikas ir saugus. Mudu nepaprastai dėkingi, kad jį išvadavai. Nevarginsiu tavęs, vis kartodamas tą patį, nors, tiesą sakant, apie tai galėčiau parašyti romaną.

Mes išgalim visus čia išmaitinti, nors kruša labai nuniokojo miežius, o kaime siaučia vidurių šiltinė, šį mėnesį ji pasiglemžė jau dviejų vaikų gyvybę ir paliko vargšus liūdinčius tėvus. Netekom Anės Freizer ir Alasderio Kirbio, tegu Dievas pasigaili šių nekaltų sielų.

O štai ir linksmesnės naujienos: gavom Maiklo žinią iš Paryžiaus. Jam ir toliau puikiai sekasi suktis vyno versle, be to, netrukus jis ketina vesti.

Džiaugiuosi galėdamas tau pranešti, kad gimė mano jauniausias anūkas Antonis Brajanas Montgomeris Lailas. Vis dar neat-sidžiaugiu šia naujiena, bet smulkmenas palieku Dženei, kuri dėl jo pametė protą, kaip ir mes visi, jis – mielas vaikelis. Jo tėvas Polas – kareivis, todėl Megė ir mažylis Antonis gyvena čia, Lalibroche. Šiuo metu Polas tarnauja Paryžiuje, kas vakarą meldžiamės, kad jis būtų paliktas tenai, kur palyginti ramu, ir nebūtų išsiųstas į kolonijas ar Kanados tyrus, kur tyko pavojai.

Šią savaitę sulaukėm svečių: Saimono, lordo Lovato, ir jo bičiulių. Jis vėl kupinas jėgų, atvyko ieškoti naujokų Aukštumų pulkui, kuriam vadovauja. Tikriausiai girdėjai apie juos kolonijose, kuriose, kiek suprantu, jie turi prastą vardą. Saimonas pasakoja didingas istorijas apie pulko narsą, kaip kovoja su indėnais ir nedorais prancūzais, bet abejoju, ar viskas yra tiesa.

Džėmis šyptelėjo ir apvertė lapą.

Savo pasakojimais jis gerokai sužavėjo ne tik Henri ir Matą, bet ir mergaites. Žozefina („Kitės vyriausioji“, – tarstelėjo man Džėmis) buvo taip įkvėpta, kad užpuolė vištidę, išvirto iš jos su pusbroliais. Visi buvo aplipę plunksnomis, vietoj karo dažų išsitemplioję žemėmis.

Visiems įsigeidus žaisti laukinius, jaunas Džėmis, Kitės vyras Džordis ir aš buvom išvaryti tarnybon neva į Aukštumų pulką ir turėjom iškęsti tomahauko (virtuvinių šaukštų ir samčių) smūgius ir kitus džiaugsmingus antpuolius, tad mėginom šauniai gintis palašais (malksnomis ir gluosnio šakelėmis).

Pasipriešinau siūlymui padegti šiaudinį karvelidės stogą degančiomis strėlėmis, bet galiausiai buvau priverstas paklusti reikalavimui atiduoti savo skalpą. Džiaugiuosi, kad ištvėręs šią egzekuciją atrodžiau geriau negu vištos.

Toliau laiške buvo rašoma apie šeimos naujienas, bet daugiau užsimenama apie ūkio reikalus ir apie tai, kas vyksta apylinkėse. Anot Ijano, emigracija jau „tapusi tikra epidemija“: kone visi Šoglio kaimo gyventojai nusprendė iškelti.

Džeimis perskaitė laišką ir jį padėjo. Jis šypsojosi, akys buvo svajingos, tarsi regėtų vėsius Lalibrocho ūkanas ir akmenis, o ne mus supančias drėgnas, pilnas gyvasties džiungles.

Antras laiškas taip pat buvo užrašytas Ijano ranka, bet po mėlynu vaško antspaudu brūkštelėta „Privatu“.

– Įdomu, kas jame? – burbtelėjo Džeimis, laužydamas antspaudą ir išlankstydamas laišką. Jis prasidėjo kreipiniu, bet aiškiai buvo ano, ilgesnio, laiško tęsinys.

Dabar, broli, turiu į tave reikalą, kuris kelia man nemažą rūpestį, todėl rašau atskirai, kad tą ilgesnį laišką duotum paskaityti Ijanui, neatskleisdamas to, ką rašau šiame.

Aname laiške minėjai, kad įsodinsi Ijaną į laivą Čarlstone. Jei taip ir bus, mes, žinoma, jį sutiksim su didžiausiu džiaugsmu. Bet jeigu jis kartais dar neiškeliavo, norėtume, kad liktų su jumis, nebent judviem su Klere būtų nesmagu šitaip įsipareigoti.

– Man nebūtų nesmagu, – sumurmėjo Džeimis, atplėšęs akis nuo laiško ir nukreipęs jas į langą. Jo šnervės truputį išsiplėtė. Ijanas ir Rolasėjo imtynių ant žolės su dviem jaunais vergais, vartėsi kūliais kikenančiame galūnių, drabužių ir mataruojančios uodegos raizginyje. – Mmfm. – Nusisukęs nuo lango, jis skaitė toliau.

Užsiminiau tau apie Saimoną Freizerį ir priežastį, ko jis čia atkeliavo. Jau kurį laiką mums kelia nerimą, kad renkami kariai į pulką, nors dažniausiai nemygama, be to, laimė, kad gyvenam atokiai ir iki mūsų sunku atsigauti.

Lovatas visai lengvai įtikina vaikus, kad eitų į karaliaus kariuomenę, juk čia jų nelaukia nieko gero. Vien skurdas ir vargas, jokios vilties, kad gyvenimas pagerės. Kodėl jie turėtų likti čia, kur nėra ko paveldėti, kur jiems uždrausta nešioti languotą skraistę ir ginklus? Kodėl neturėtų pasinaudoti proga pareikšti jau esą subrendę, net jei dėl to jiems reikėtų nešioti skraistę ir kardą tarnaujant vokiečių uzurpatoriui?

*Kartais manau, kad tai ir blogiausia: mes ne tik nuolat žu-
domi ir patiriam neteisybę, praradę viltį išgyti ar kreiptis kur pa-
galbos, bet ir tie jaunuoliai, mūsų viltis ir ateitis, bus išplukdyti,
išnaudojami užkariautojo, o jų išdidumas bus nieko vertas.*

Džėmis, pakėlęs antakį, pažvelgė į mane.

– Pažiūrėjus į Ijaną, neatrodo, kad jis toks poetas, ar ne?

Čia tekstas nutrūko, viduryje lapo buvo pikta keverzonė, gausiai nutaškyta rašalo dėmėmis ir pribraižyta. Laiško tęsinio rašysena lapo apačioje vėl buvo santūri ir tvarkinga.

Turiu labai atsiprašyti už tokį proveržį. Nenorėjau tiek daug pasakyti, bet kaip visada negalėjau atsispirti pagundai atverti tau savo širdies. Tokių dalykų Dženei nesakau, nors numanau, kad ji apie tai nutuokia.

Taigi dabar apie reikalą. Darausį plepus. Jaunasis Džėmis ir Maiklas šiuo metu gyvena gerai, bent nebūgštajam, kad katras iš jų susigundys kareivio duona.

*Bet to negaliu pasakyti apie Ijaną; pažįsti tą vaikį, jo polinkį į nuotykius, labai panašų į tavąjį. Čia jam nėra jokio tikro darbo, jo protas toli gražu neprilygsta mokslo žmogaus protui, neturi jis ir verslininko gyslelės. Kaip jis gyventų pasaulyje, kur būtų pri-
verstas rinktis tarp skurdo ir kareivio dalios? Nes daugiau nėra ko pasiūlyti.*

Norėtume, kad jis liktų su jumis, jei tik sutiksit jį pagloboti. Naujajame Pasaulyje jis gal turės daugiau galimybių, nei rastų čia. Net jei susiklostytų kitaip, jo motina bent nematys sūnaus, išžygiuojančio iš namų su pulku.

Negalėčiau jam rasti geresnio globėjo ar pavyzdžio, nei esi tu. Suprantu, prašau tavęs didžiulės paslaugos. Tačiau viliuosi, tokia padėtis nebus tau visai nenaudinga, drįstu manyti, ir malonumą patiri būdamas Ijano draugijoje.

– Ne tik poetas, bet ir kupinas ironijos, – pasakė Džėmis, vėl žvilgtelėjęs į vaikinukus, besivartaliojančius ant vejų.

Tekstas dar kartą nutrūko, paskui vėl atsinaujino, šįsyk iš naujo pasmailinta plunksna. Žodžiai parašyti kruopščiai, išreiškiantys už jų slypinčią mintį.

Lioviausi rašęs, broli, trokšdamas, kad savo rūpesčiu pasidalyčiau tada, kai mano mintys bus aiškos, nesupainiotos nuovargio. Tiesą sakant, paėmiau plunksną ir ją padėjau daugybę kartų abejodamas, ar apskritai reikia apie tai prabilti. Bijau tave įžeisti, bet prašau tavo paslaugos. Juk negaliu tylėti.

Jau rašiau apie Saimoną Freizerį. Jis – garbingas žmogus, savo tėvo sūnus, bet žiaurus. Pažįstu jį nuo tada, kai visi dar buvom paaugliai (kartais atrodo, kad tai buvo vakar, bet, kita vertus, praėjo daugybė metų). Dabar jis pasidarė kietas, šiurkštus, jo akyse žybčioja plienas, tokio nemačiau prieš Kulodeną.

Man kelia nerimą, – tik žinojimas, jog pakenti mano meilę tau, teikia man drąsos tai pasakyti, – kad tą plieną įžvelgiau ir tavo akyse, broli.

Per daug gerai žinau, nuo kokių vaizdų sustingsta žmogaus širdis, tampa atšiaurios jo akys. Tikiu, atleisi man, kad esu toks atviras, bet baiminuosi dėl tavo sielos, ta baimė mane vis persekioja nuo Kulodeno.

Apie tai nesišnekėjau su Džene, bet ir ji tą supranta. Be to, ji – moteris ir pažįsta tave tokį, kokio nepažįstu aš. Manau, toji baimė tikriausiai ir paskatino Dženę pasėti tavo galvoje mintį apie Liri. Tada man atrodė, kad judu visai netinkat vienas kitam (šioje vietoje ant kelių eilučių tyčia buvo užtėkšta rašalo dėmė). Tu laimingas su Klere.

– Mmfm, – numykė Džeimis, dirstelėdamas į mane. Spustelėjau jam petį ir pasilenkiau, norėdama perskaityti laiško pabaigą.

Jau vėlu, ir rašau padrikai. Kalbėjau apie Saimoną – rūpinimasis savo vyrais dabar yra vienintelis jo ryšys su žmoniškumu. Jis neturi nei žmonos, nei vaikų, gyvena be šaknų ir namų židinio, jo tėvonija įkeista užkariautojui, kuriam jis tarnauja. Šis žmogus

liepsnoja ugnimi, bet jo krūtinėje nėra širdies. Tikiuosi, niekada to negalėsiu pasakyti apie tave arba jaunėlį Ijaną.

Taigi atiduodu jus vieną kitam, ir tegu Dievas jus laimina ir telydi abu; laiminu ir aš.

Parašyk kuo greičiau. Trokštam žinių iš jūsų ir pasakojimų apie egzotiškas apylinkes, kur dabar gyvenat.

*Labiausiai tave mylintis brolis,
Ijanas Murėjus*

Džėmis atidžiai sulankstė laišką, įsikišo į švarką ir tarė:
– Mmfm.

II

Kraujo praliejimo įstatymas

1767 m. liepa

PAMAŽU PRIPRATAU prie „Tekančiosios upės“ gyvenimo ritmo. Mane glumino dvare besisukiojantys vergai, bet dėl šito mažai ką galėjau padaryti, tik stengiausi kuo rečiau prašyti jų paslaugų ir juos išnaudoti, pati pasiimdama ir atsinešdama tai, ko reikia.

„Tekančioji upė“ didžiavosi vaistažolių kambariu, ypač ankšta kamarėle, kurioje buvo laikomos džiovintos žolelės ir vaistai. Nebuvo jų daug – tenai radau tik kelis indus su kiaulpienių šaknimis ir gluosnio žievėmis ir dar keletą vaistinininko pagamintų šuteklių, kuriuos buvo nugulusios dulkės ir kurie jau seniai netiko naudoti. Džokasta patikino mielai leidžianti darbuotis šioje patalpoje, jei tik norėsiu. Bet gūžtelėdama pečiais prisipažino, kad nieko nenutuokia apie vaistinius augalus, deja, ir tarp vergų nesą nė vieno, apie juos bent kiek nusimanančio.

– Yra viena naujokė, kuri gal ir turi tam gebėjimų, – tarė ji, ilgaus pirštais ištraukdama iš verpstės vilnos sruogą, kai apsisuko verpimo ratelis. – Tačiau ji ne vergė; vos prieš keletą mėnesių atkeliavo iš Afrikos ir nemoka nei kalbėti, nei deramai elgtis. Ketinau ją pamokyti, bet jei tu jau čia... ak, siūlas pernelyg suplonėjo, matai?

Kol kasdien leisdavau šiek tiek laiko su Džokasta, plepėdama ir stengdamasi iš jos išmokti vilnos verpimo meno, Džeimis kelias valandas darbuodavosi su vyresniuoju liokajumi Ulisu, kuris ne tik buvo Džokastos akys, bet ir svarbiausias namų ekonomas, be to, mirus Hektorui Kameronui, apsiėmė tvarkyti plantacijos sąskaitas.

– Tą darbą jis atlieka gerai ir sąžiningai, – pasakė man Džėmis po vieno tokio pasisėdėjimo su vyresniuoju liokajumi. – Jei būtų baltasis, tetai nebūtų sunku tvarkyti savo reikalus. Bet yra taip, kaip yra... – Jis trūktelėjo pečiais.

– Todėl jai pasisėkė, kad tu čia, – tariau, pasilenkdama prie pat jo ir jį uostydama.

Džėmis visą dieną prabuvo Kros Krike. Ten dalyvavo painiuose indigažolių, sienojų, trijų mulų porų, penkių tonų ryžių mainuose ir gavo parduotuvės kvitą už paaukuotą laikrodį, todėl jo švarkas ir plaukai buvo prisigėrę visokiausių kvapų.

– Tai mažiausia, ką galiu padaryti, – pasakė jis, nudūręs akis į šepečiu šveičiamus batus. Jo lūpos trumpam susičiaupė. – Juk tarsi ir neturiu daugiau ką veikti?

– Surengsiu kviestinę vakarienę, – po kelių dienų pareiškė Džokasta. – Tikrą šventę, pristatysiu judu apygardos žmonėms.

– Visai nebūtina, teta, – švelniai paprieštaravo Džėmis, pakėlęs akis nuo knygos. – Kai aną savaitę pirkau atsargų, turbūt susipažinau kone su visa apygarda. Arba bent su vyriškąja jos puse, – ir nusišypsojo man. – Kita vertus, gal Klerei būtų ir neprošal pabendrauti su apygardos moterimis.

– Norėčiau pažinti daugiau žmonių, – neslėpiau. – Nesakau, kad man čia stinga veiklos, – patikinau Džokastą, – bet...

– Bet ji tau neįdomi, – atsakė ji ir nusišypsojo, kad jos pastaba nebūtų tokia kandi. – Regis, nelabai mėgsti knebinėtis su rankdarbiais. – Ji kyštelėjo ranką į pintinę, pilną spalvotų vilnonių siūlų, ir iš jos ištraukė kamuoliuką žalių, ketino toliau megzti skarą.

Siūlų kamuoliukus kas rytą tvarkingai pagal spalvas sudėliodavo viena tarnaičių, kad Džokasta galėtų iš eilės imti reikiamą spalvą.

– Na, jai patinka ne tokie rankdarbiai, – įsiterpė Džėmis užversdamas knygą ir vėl man šyptelėdamas. – Klerė labiau mėgsta siūti žaizdotą kūną. Tomis dienomis, kai jai tenka pasirūpinti tik sutrenkta galva ar sugirdyti kelias piliules, ji ima nerimauti.

– Cha cha, – nusijuokiau, bet iš tikrųjų jis buvo teisus.

Nors džiaugiasi, kad „Tekančiosios upės“ gyventojai sveiki kaip ridikai ir gerai maitinasi, man, kaip gydytojui, čia nelabai buvo ką veikti. Nenorėjau, kad kas susirgtų, tačiau turėjau pripažinti: mane jau kamavo nerimas. Ir Džėmis nenustygo vietoje, bet maniau, kad kol kas bus geriau, jei tai nutylėsiu.

– Tikiuosi, Marsalė jaučiasi gerai, – pakeičiau pokalbio temą.

Galų gale įtikintas, kad Džemiui kurį laiką neprireiks jo pagalbos, Fergusas užvakar išplaukė upe žemyn į Velingtoną, ten turėtų persėsti į laivą, plaukiantį Jamaikon. Jei viskas klostysis gerai, pavasarį grįš su Marsale ir – jei Dievas bus maloningas – jūdviejų kūdikiu.

– Ir aš viliuosi, – tarė Džėmis, – Fergusui sakiau, kad...

Džokasta staiga pagrėžė galvą į duris.

– Kas yra, Ulisai?

Įsitraukusi į pokalbį, neišgirdau žingsnių koridoriuje. Aštri Džokastos klausia mane pribloškė jau ne pirmą kartą.

– Ponas Farkardas Kembelas, – tyliai pasakė vyresnysis liokajus ir pasitraukė atatupstas prie sienos.

Tai, kad Farkardas Kembelas nepalaukė, kol Ulisas ateis jo pakviesti, rodo, kaip artimai jis bendrauja su namiškiais, toptelėjo man. Jis įžengė į svetainę įkandin vyresniojo liokajaus, skrybėlę atsainiai pasikišęs po pažasčia.

– Džo, ponias Freizer, – greitai nusilenkė Džokastai ir man, o Džemiui tarė: – Jūsų nuolankus tarnas, sere.

Ponas Kembelas atjojo žirgu, bet buvo matyti, kad šuoliavo smarkiai: švarko skvernus buvo storai nugulusios dulkės, iš po peruko, nosisukusio į šoną, veidu sruvo prakaitas.

– Kas dedasi, Farkardai? Kas nors nutiko? – Džokasta pasislinko ant krėslo kraštelio, veidas buvo susirūpinęs.

– Taip, – šiurkščiai atsakė jis. – Nelaimingas atsitikimas lentpjūvėje. Atlėkiau paprašyti ponios Freizer...

– Žinoma. Pasiimsiu dėžę. Ulisai, gal kas nors gali atvesti arklį? – Skubiai atsistojau, ieškodama šlepečių, kurias buvau nusispyrusi. Mano drabužiai visai netiko joti, bet iš Kembelo žvilgsnio supratau, kad persirengti nėra kada. – Ar labai rimta?

Jis ištiesė ranką, mane sulaikydamas, kai pasilenkiau užsimpti šlepečių.

– Taip, ganėtinau rimta. Jums nereikia joti, ponio Freizer. Bet jei jūsų vyras galėtų paimiti jūsų medicinos priemonės...

– Aišku, kad josiu.

– Ne! – Jis kalbėjo atžariai, ir visi sužiurom į jį. Jis akimis susirado Džeimį ir, stipriai sučiaupęs lūpas, nutaisė grimasą. – Čia ne damų reikalas, – pasakė. – Bet būsiu labai dėkingas, jei prisidėsite prie manęs, pone Freizeri.

Man nespėjus paprieštarauti, Džokasta jau buvo atsistojusi ir čiupo Kembelui už rankos.

– Kas nutiko? – griežtai paklausė. – Nusizengė vienas mano negrų? Ar ką nors iškrėtė Bernsas?

Ji buvo vienu ar dviem coliais aukštesnė už Kembelą, todėl atsakydamas jis turėjo pakelti į ją akis. Jo veide buvo susimetusios raukšlės, tą įtampą juto ir Džokasta. Jos pirštai stipriai sugniaužė pilką jo švarko rankovės seržą.

Kembelas dirstelėjo į Ulisą, paskui – į Džokastą. Tarsi būtų gavęs tiesioginį įsakymą, vyresnysis liokajus nosisuko ir kaip visada tyliai išėjo iš kambario.

– Kraujo praliejimas, Džo, – sušnabždėjo jis. – Nežinau, kas ir kaip nukentėjo, net nežinau, ar žaizda rimta. Manęs atėjo Maknilo berniukas. Kita vertus... – Patylėjęs gūžtelėjo pečiais. – Privalu paistyti įstatymo.

– Bet tu teisėjas! – pratrūko ji. – Dėl Dievo meilės, ar gali ką nors padaryti? – Jos galva trūkčiojo, nereginių akys mėgino nustatyti, kur jo veidas, ir palenkė jį savo valiai.

– Ne! – griežtai atsakė jis, o paskui pakartojo švelniau: – Ne. – Kembelas atplėšė jos ranką nuo rankovės ir stipriai suspaudė. – Žinai, kad negaliu. Jei galėčiau...

– Jeigu ir galėtum, nieko nedarytum, – karčiai tarė ji. Išplėšusi ranką jam iš gniaužtų, atsitraukė ir prispaudė prie šonų kumščius. – Tada eik. Jie pasikvietė tave būti jų teisėju, tad paskelbk jiems savo nuosprendį. – Džokasta apsisuko ant kulno ir išdrožė iš kambario, šnarėdama sijonais iš bergždžio pykčio.

Jis nulydėjo ją akimis. Kai koridoriaus gale trinkelėjo durys, persikreipusiu veidu iškvėpė orą ir atsisuko į Džeimį.

– Mes ką tik susipažinom, todėl nesiryžtu jūsų prašyti tokios paslaugos, pone Freizeri. Vis dėlto būčiau dėkingas, jei būtumėt šalia, kai vykdysiu pareigą. Ponia Kameron negali dalyvauti, tad jei sprendžiant tą reikalą dalyvautumėt kaip jos atstovas, jūs...

– O koks tas reikalas, pone Kembelai? – nutraukė jį Džeimis.

Kembelas žvilgtelėjo į mane, aiškiai trokšdamas, kad išeičiau. Nė nekrustelėjau, todėl jis gūžtelėjo pečiais ir, išsitraukęs iš kišenės nosinę, nusišluostė veidą.

– Tai kolonijos įstatymas, sere. Jei juodis užpuola baltąjį ir pralieja jo kraują, už nusikaltimą turi mirti. – Jis nutilo, nelabai norėdamas pasakoti. – Gerai, kad taip retai nutinka. Bet kai nutinka...

Jis sučiaupė lūpas. Tada atsiduso ir, dar kartą nusišluostęs užkaitusius skruostus, įsikišo nosinę į kišenę.

– Turiu eiti. Ar josit su manim, pone Freizeri?

Džeimis valandėlę pastovėjo akimis gręždamas Kembelą.

– Josiu, – atsakė.

Nuėjęs prie indaujos atitraukė viršutinį stalčių, kuriame buvo sudėti velionio Hektoro Kamerono pistoletai, skirti dvikovai.

Tai matydama atsigręžiau į Kembelą.

– Kam nors gresia pavojus?

– Negaliu pasakyti, ponio Freizer. – Kembelas sugaužė pečius. – Donaldas Maknilas papasakojo man tik tiek, kad lėptįjūvėje kilo vaidas ir kad jis susijęs su kraujo praliejimo įstatymu. Jis paprašė, kad tučtuojau atjočiau, paskelbčiau nuosprendį ir prižiūrėčiau, kaip bus vykdoma mirties bausmė. Nespėjau išsiaiškinti smulkmenų, nes jis išskubėjo kviesti kitų dvarų savininkų.

Atrodė nelaimingas, bet susitaikęs su padėtimi.

– Mirties bausmė? Nejau ketinat pasiųsti į aną pasaulį žmogų net nežinodamas, ką jis padarė?

Susijaudinusi apverčiau Džokastos pintinę su siūlais. Spalvoti vilnos kamuoliukai, šokčiodami kilimu, pabiro į visas puses.

– Žinau, ką jis padarė, ponio Freizer! – Kembelas išraudęs pakėlė smakrą, bet jam buvo labai sunku užgniauzti nekantru-

mą. – Atleiskit, ponია. Žinau, čia atvykot neseniai ir kai kurie mūsų papročiai jums pasirodys nepriimtini, net barbariški, bet...

– Tikra tiesa, jie barbariški! Kas per įstatymas, kuris nuteisia žmogų...

– Vergą...

– Žmogų! Nuteisia myriop be teismo, netgi neištyrus įvykio? Kas per įstatymas?

– Blogas, madam, – atšovė jis. – Vis dėlto įstatymas, o aš įpareigotas jį vykdyti. Pone Freizeri, jūs pasirengęs? – Jis užsivožė skrybėlę ir atsigrėžė į Džeimį.

– Aš pasirengęs. – Džeimis, baigęs kimštis pistoletus ir šovinių dėžutę į galias švarko kišenes, atsitiesė ir išlygino švarko skvernus ant šlaunų. – Sassenach, gal eitum ir...

Supykusi nutraukiau jį ir griebiau už rankos.

– Džeimi, prašau! Nejok, negali veltis į šį reikalą!

– Ša! – Jis uždėjo plaštaką man ant rankos ir stipriai suspaudė. Jo akys sulaikė mane, ir aš nebepratariau nė žodžio. – Aš jau įsivėlęs, – tyliai pasakė. – Čia tetos nuosavybė ir įpainioti jos žmonės. Ponas Kembelas teisis: aš jos giminaitis. Mano pareiga joti, bent jau pažiūrėti, kas ten įvyko. Būti tenai. – Jis kiek padelsė, tarsi norėdamas dar kažką sakyti, bet tik vėl spustelėjo man ranką ir paleido.

– Tada keliauju su tavim. – Kalbėjau gana ramiai, apimta nykaus atskirties jausmo ir suvokdama, kad gresia nelaimė.

Plati jo burna sutrūkčiojo.

– To ir tikėjaisi, Sassenach. Pasiimk dėžutę. Atvesiu arklius.

Nelaukdama pono Kembelo prieštaravimų, nuskubėjau į podėlį, o mano šlepetės kaukšėjo į grindų plyteles tarsi sunerimusios širdies dūžiai.

Pakeliui susitikom Andrū Maknilą, beilsinantį arklį kaštono paūksmėje. Jis laukė mūsų ir, išgirdęs caksinčias kanopas, išlindo iš šešėlio. Kai sustojom prie jo, linktelėjo Kembelui, bet raukydamasis įbedė akis į mane.

– Ar nesakei jam, Kembelai? – paklausė ir rūščiai pažvelgė į Džeimį. – Moteriai tenai nėra ko veikti, pone Freizeri.

– Tai vadinate kraujo praliejimu, ar ne? – irzliai atšovė Džėmis. – Mano žmona yra *ban-lighiche**, ji buvo šalia manęs per karą ir daug kur kitur. Jei norite, kad būčiau įvykio vietoje, ji jos su manim.

Maknilas stipriai sučiaupė lūpas ir daugiau nesiginčijo. Stai ga nususuko ir įsliuogė į balną.

– Klok, Maknilai, kokia ten nelaimė. – Kembelas timptelėjo kumelės snukį ir, jai prajojus pro Džeimio žirgo gugą, meistriškai įsiterpė tarp Maknilo ir Džeimio. – Kaip žinai, ponas Freizeris neseniai atvyko, o tavo vaikas man tepasakė, kad buvo pralietas kraujas. Nežinau jokių smulkmenų.

Stambūs Maknilo pečiai kiek kilstelėjo prie plieno spalvos plaukų uodegos, dalijančios apykaklę pusiau. Skrybėlė buvo užsismaukęs ant akių, jos kraštai buvo lygiagrečiai su pečiais, tarsi sulyginti dailidės gulsčiuuku. Maknilas šiurkščiai, stačiokiškai bėrė žodžius, šneka atitiko ir išvaizdą.

Mums risnojant, jis keliomis trumpomis tiradomis išklojo, kas atsitiko. Istorija buvo visai paprasta. Lentpjūvės prižiūrėtojas Bernsas susikivirčio su vienu iš vergų, varančių terpentinę. O tas, apsiginklavęs didžiuliu peiliu, ginčą mėgino išspręsti kapokle nukirsdamas Bernsui galvą. Bet peilis praslydo pro šalį ir prižiūrėtojui nurėžė tik ausį.

– Apdrožė it kokią pušį, – pasakojo Maknilas, jo balse buvo girdėti niūraus pasitenkinimo gaidelė. – Nupjovė ausį ir grybštelėjo veidą. Gal jo grožis ir ne itin nukentėjo – tas smirdžius ir taip atkarus.

Dirstelėjau į Džeimį, tas atsakydamas pakėlė antakį. Čionykščiai plantatoriai aiškiai nemėgo Bernso.

Prižiūrėtojas suklykė pagalbos. Jam padėti atskubėjo du pirkejai su keliais vergais, ir Bernsui pasisėkė sutramdyti užpuoliką. Kraujas iš žaizdos buvo sustabdytas, o vergas užrakintas pašiūrėje.

* Gydytoja (*geilų k.*).

Jaunasis Donaldas Maknilas, atvykęs pagaląsti pjūklo geležtės ir staiga atsidūręs dramos sūkury, tučtuojau buvo išsiųstas pranešti žinios netoliese gyvenantiems plantatoriams.

– Jūs nežinot vieno dalyko, – paaiškino Kembelas, persisukęs balne, kad galėtų šnekėtis su Džeimiu. – Kai vergui vykdoma mirties bausmė, pažiūrėti atvaromi vergai iš artimiausių plantacijų. Tai lyg priemonė, atgrasinanti nuo neapgalvotų veiksmų.

– Turbūt todėl karūna sumanė įvykdyti mirties bausmę mano seneliui ant Tauerio kalvos po sukilimo, – mandagiai atsakė Džeimis. – Iš tikrųjų labai veiksminga priemonė: nuo tada visi mano giminaičiai elgiasi gerai.

Ilgokai gyvenau tarp škotų, supratau, kaip veikia šis nekaltas jo įgėlimas. Džeimis gal ir joja paprašytas Kembelo, bet Senojo Lapino anūkas taip lengvai nevykdo kito žmogaus įsakymų ir nebūtinai gerbia anglų įstatymus.

Maknilas suprato, ką Džeimis norėjo pasakyti, nes jo sprandą užliejo tamsus raudonis, o Farkardas Kembelas atrodė patenkin-tas. Jis šaltai sukrizeno ir nusiuko.

– Ar žinai, kuris vergas tai padarė? – paklausė vyresniojo žmogaus.

Maknilas papurtė galvą.

– Jaunasis Donaldas nesakė. Bet mudu puikiai žinom, kas jis: ogi tas bukagalvis Rufas.

Tai išgirdus Kembelo pečiai nusmuko.

– Džo labai susikrims sužinojusi, – burbtelėjo, liūdnei kra-tydamas galvą.

– Pati kalta, – pasakė Maknilas, negailestingai pritrėkšdamas sparvą, nutūpusią ant kojos virš bato. – Bernsas netinka ir kiau-lių prižiūrėti, ką jau kalbėti apie juodžius. Kartodavau jai, kaip ir tau, gana dažnai.

– Taip, bet tą žmogų pasamdė Hektoras, ne Džo, – papriešta-ravo Kembelas. – Ji negalėjo iš karto jo atleisti. Ką būtų dariusi, negi pati vadovavusi lentpjūvei?

Maknilas burbtelėjo, balne taisydamasis plačią sėdynę. Pa-žvelgiau į Džeimį, veidas nieko neišdavė, akis po skrybėlės grai-žu slėpė šešėlis.

– Nė kiek ne geriau už užsispyrusią moterį, – pasakė Maknilas kur kas garsiau, nei reikėjo. – Kai ji nukenčia, gali kaltinti tik save.

– O ar, – įsiterpiau, lenkdamasi į priekį ir pakeldama balsą, kad Maknilas girdėtų bildant arklių kanopoms, – moteriai nukentėjus per kokį nors vyrą, pasitenkinimas, kurį ji pajunta kaltindama tą vyrą, būna ganėtina kompensacija?

Džeimis prunkstelėjo iš smagumo, Kembelas garsiai sukikeno ir botago kotu bakstelėjo Maknilui į pašoną.

– Aha, gavai pipirų, Andru! – pasišaipė.

Maknilas nieko neatsakė, bet jo sprandas dar labiau įraudo. Jojom tylėdami, o Maknilo pečiai buvo sugaužti.

Nors ir jutau šią tokį pasitenkinimą, šmaikštumas nervų nenuramino. Skrandis buvo sugniaužtas didžiulės baimės, kas gali nutikti, kai nukaksim į lentpjūvę. Nors vyrai nemėgo Bernso ir buvo tikri, jog dėl to, kas įvyko, kaltas prižiūrėtojas, neišgirdau nė menkiausios užuominos, kad tai palengvins vergo likimą.

„Blogas įstatymas“, kaip jį pavadino Kembelas, betgi vis tiek įstatymas. Rankos virpėjo ir iš jų slydo šlapios odinės vadelės, prakaitas mane pylė ne iš pykčio ir ne dėl siaubą keliančios minties apie niekaip nepateisinamą žvėriškumą, bet nuo svarstymų, kaip elgsis Džeimis.

Jo veidas buvo neįskaitomas. Jojo atsipalaidavęs, kairėje rankoje laikydamas vadeles, o dešiniąją laisvai sulenkęs ant šlaunies, prie kišenėje pūpsančio pistoleto.

Net abejojau, ar galiu guostis, kad Džeimis man leido joti drauge. Gal jis nesitiki būsiąs priverstas griebtis smurto, kita vertus, argi jis ramiai stovės ir žiūrės, kaip žudomas žmogus?

O jeigu jis?.. Man išdžiūvo burna, nosį ir gerklę užkimšo minkštos rudos dulkės, kurių debesis kilo iš po žirgų kanopų.

Jau esu į tai įsivėlęs. Į ką? Taip, jis priklauso klanui ir šeimai, tačiau ar jis dalis ir šito? Kalniečiai kautųsi iki mirties dėl bet ko, kas užgavo jų garbę ar išjudino kraują, bet kitų rūpesčiams jie dažniausiai abejingi. Šimtus metų jie gyveno atsiskyrę kalnų priebėgoje ir visai nenorėjo lįsti į svetimus reikalus, tačiau vargas tiems, kas kišosi į jų!

Kembelui ir Maknilui, žinoma, atrodė, kad tai Džeimio reikalas, bet ar jis mano taip pat? Jau buvau patyrusi, kad Džeimis anaip tol ne atsiskyrėlis kalnietis. Daug keliavęs, puikiai išsilavinęs, kultūringas. Ir jis puikiai žinojo, ką aš manau apie tokius dalykus. Bet kirbėjo baisi nuojauta, kad mano nuomonės šią atpildo dieną nebus paisoma.

Popietė buvo kaitri, jokio vėjo, cikados garsiai čirpė žolėse palei kelią, bet mano pirštai, įsitvėrę vadelių, buvo šalti ir sustingę. Pralenkėm kelis būrius vergų, pėsčiomis slenkančių lentpjūvės link. Jie nepakėlė į mus akių, bet kai risnojom pro šalį, mus praleisdami pasitraukė iš kelio į krūmus.

Žema šaka numušė Džeimio skrybėlę, skrendančią jis miškiai pagavo ir užsivožė ant galvos, vos spėjau trumpai pamatyti švystelint nepridengtą jo veidą. Raukšlės buvo net įsitempusios iš nerimo. Mane sukrėtė mintis, kad ir jis pats nežino, ką darys. Ir kaip niekad išgąsdino.

Staiga atsidūrėm pušyne. Mirgančius geltonus ir žalius karijų ir alksnių lapus ūmai pakeitė vėsios tamsios žalumos šviesa, tarsi būtume panirę į ramesnes vandenyno gelmes.

Atmečiau atgal ranką ir pačiupinėjau medinę dėžę, pririštą prie balno, stengdamasi negalvoti, kas mūsų laukia, mintimis ruošdamasi vieninteliam vaidmeniui, kurį galėčiau pakenčiamai vaidinti šiame negandos spektaklyje. Negalėjau užkirsti kelio žalai, bet galėsiu bent pamėginti pataisyti tai, kas jau įvyko. Išvalysiu ir dezinfekuosiu Bernsui žaizdą: turėjau butelį spirito ir plovimo skysčio iš česnako sulčių ir mėtų. Tada ją sutvarstysiu, – taip, turėjau lininių tvarsčių, – bet pirmiausia reikės tą žaizdą susiūti.

Vidury svarstymų, kur pasidėjo nukirsta Bernso ausis, suklausau. Man pačiai ausyse dūzgė ne nuo cikadų. Kembelas, jojantis priekyje, staiga sustabdė arklį ir įsiklausė, sustojom ir mes.

Tolumoje buvo girdėti balsai, daugybė balsų, jie gaūdė žemais tonais, bet piktai, nelygu apverstas ir supurtytas bičių avilys. Paskui pasigirdo tylūs šūksniai, riksmas ir staiga garsiai driokstelėjo šūvis.

Nušuoliavę paskutine nuokalne, aplenkdami medžius, įdundėjom į lentpjūvės proskyną. Aikštelėje grūdosi žmonės: vergai,

moterys ir vaikai. Apimti panikos, jie zujo tarp pjautinės medienos rietuvių it kokie termitai užsimojus kirviu.

O tada minia man liovėsi egzistavusi. Įsmeigiau akis į lentpjūvės pašonę. Ten stovėjo keltuvas su milžinišku lenktu kabliu, kuriuo keliama rąstai iki pjūklo.

Ant kablo buvo pamautas juodaodžio kūnas, jis raitėsi tarsi baisus kirminas. Ore tvyrojo saldokas, aitrus kraujo kvapas, o ant pakyls po kabliu telkšojo didžiulis raudonas klanas.

Mano žirgas prunkšdamas sustojo, prajoti trukdė minia. Riksmi nuslopo, buvo girdėti tik dejonės ir tylūs, padriki moterų šūksniai. Džėmis nusliuogė nuo arklio prieš mane ir ėmė brautis per susispaudusius kūnus prie pakyls. Kembelas ir Maknilas taip pat skverbėsi prie pakyls. Maknilui nukrito skrybėlė, jis nepaisė, ir ji buvo sutrypta kojomis.

Sėdėjau sustingusi balne, nepajėgdama nė pakrutėti. Netoli keltuvo stoviniavo keli vyrai; strapalinėjo mažaūgis žmogelis groteskiškai aptvarstyta galva, vienoje tvarsčio pusėje sunkėsi kraujas; kiti žmonės, baltieji ir mulatai, apsiginklavę lazdomis ir muškietomis, kartkartėmis grėsmingai bakstelėdavo minią.

Bet niekas, regis, ir nesiveržė prie pakyls; priešingai, skubėjo nešdintis kuo toliau nuo jos. Mane supo veidai, vieni kupini baimės, kiti – bežadžio nerimo, tik šen ten pasigirsdavo pykčio arba pasitenkinimo garsai.

Iš spūsties išniro Farkardas Kembelas – ant pakyls jį užkėlė tvirtas Maknilo petys – ir tučtuojau puolė prie vyrų su lazdomis, mosuodamas rankomis ir šaukdamas kažką, ko neišgirdau, nors aimanos ir riksmi aplinkui slopo, virsdami kraupia tyła. Džėmis, įsikibęs į pakyls kraštą, užsoko įkandin Kembelo ir stabtelėjo padėdamas užsiropšti Maknilui.

Kembelas atsidūrė prieš Bernsą, liesi jo skruostai tirtėjo iš įtūžio.

– ...neapsakomas žiaurumas! – rėkė jis.

Jo žodžiai buvo kapoti, juos gožė aplinkinių bruzdesys ir murmesys, bet mačiau, kad jis pabrėžiamai bakstelėjo pirštu į keltuvarį ir šurpią jo naštą. Vergas nebespurdėjo; kabojo nė krust.

Prižiūrėtojo veido nemačiau, bet kūnas buvo įsitempęs iš pykčio ir paniekos. Keli jo draugai lėtai pasislinko prie jo, aiškiai ketindami siūlyti jam paramą.

Džėmis valandėlę stovėjo vertindamas įvykius. Iš švarko išsitraukė abu pistoletus ir šaltai patikrino degtuvą. Tada žengė į priekį ir įrėmė vieną Bernsui į sutvarstytą galvą. Prižiūrėtojas iš nuostabos pastėro.

– Nukabink jį, – liepė Džėmis arčiausiai stovinčiam galvažudžiui gana garsiai, kad jo balsas būtų girdėti per slopstantį minios murmesį. – Arba ištaškysiu tai, kas dar liko iš tavo bičiulio veido. O tada... – Jis pakėlė antrą pistoletą ir nutaikė tiesiai vyrui į krūtinę.

Džėmio mina buvo tokia, kad tolesnių grasinimų nebeprireikė.

Vyras nenoromis pasijudino, primerktas akis įsmeigęs į pistoletą. Stvėrė kėlimo gervės stabdžio rankeną, su kuria buvo valdomas keltuvas, ir trūktelėjo atgal. Kablys iš lėto nusileido, jo trosas buvo įsitempęs nuo naštos svorio. Kai suglebęs kūnas atsidūrė ant žemės, žiūrovai sutartinai atsiduso.

Man pavyko ant žirgo prasibrauti pro minią, vis tiek dar buvau už kelių pėdų nuo pakyls. Arklys baidėsi ir trypė, kresčiojo galvą ir prunkstė, užuodęs kraujo kvapą, tačiau buvo puikiai išmokytas nepasileisti bėgti. Nusliuogiau nuo jo ir šalia stovinčiam žmogui liečiau paimti mano dėžę.

Pakyls lentos keistai kilnojosi po kojomis, panašiai banguoja sausuma, kai išlipi iš laivo. Vergas gulėjo vos už kelių žingsnių, kol nusikapanojau iki jo, atgavau šaltą ir aiškų protą – didžiausią ir svarbiausią chirurgo turtą. Visai nepaisiau pikty, karštų ginčų, įsiplieskusių už nugaros, ir dar neišsilaksčiusių žiūrovų.

Nelaimėlis buvo gyvas, jam mėšlungiškai žiopčiojant krūtinė kilnojosi. Kablys buvo perdūręs pilvą, perėjęs kiaurai pro apatinį šonkaulius styrojo iš nugaros, maždaug ties inkstais. Oda buvo šurpus tamsiai mėlynai pilko atspalvio, o lūpos blyškaus molio spalvos.

– Ša, – švelniai pasakiau, nors vergas nė nemėgino kalbėti, tik kvėpuodamas tyliai švokstė.

Nieko nereginičios akys – lyg sietuvos, vyzdžiai išsiplėtę, užlieti tamsos.

Kraujas iš burnos netekėjo, taigi plaučiai nepažeisti. Kvėpavo paviršutiniškai, bet ritmingai, vadinasi, diafragma irgi nesubadyta. Atsargiai čiuopdama plaštakomis, stengiausi suvokti, kur jis sužalotas. Kraujas sunkėsi iš abiejų žaizdų, tekėjo juoda srovele per gūbriuotus nugaros ir pilvo raumenis, raudoni lašai tviskėjo ant blizgaus plieno it rubinai. Bet netryško čiurkšle, taigi nepažeista nei pilvo aorta, nei inkstų arterija.

Man už nugaros kilo aistringas ginčas, tolima proto kertele suvokiau, kad ten Bernso bendrai – jo bičiuliai prižiūrėtojai iš greitimų plantacijų. Farkardas Kembelas jiems smarkiai priekaištavo:

– ...akivaizdus įstatymo nepaisymas! Už tai atsakysit teisme, ponai, tikrai nuo to neišsisuksit!

– Ar tai svarbu? – kažkas niūriai sududeno. – Pralietas kraujas, suluošintas žmogus! Bernsas turėjo tokią teisę!

– Ne tokiems kaip tu spręsti, kokios jo teisės, – sodriu balsu suniurzgė Maknilas. – Jūs esat prasčiokų minia, ne geresnė už...

– Tada gal nešdinkis, seni, ir nekaišiok ilgos savo škotiškos nosies ten, kur nepriklauso?

– Ko tau reikės, Sassenach?

Negirdėjau, kaip Džeimis priėjo prie manęs, bet buvo šalia. Jis pritūpė, čia pat ant lentų stovėjo atvira mano dėžė. Vis dar laikė rankoje užtaisytą pistoletą, akis įsmeigęs į būrį man už nugaros.

– Kad nežinau, – atsakiau.

Girdėjau ginčą, bet žodžiai tirpo virsdami bereikšmiai. Vieintelė tikrovė buvo po mano rankomis.

Pamažu aiškėjo, kad žmogus, kurį liečiu, galbūt sužeistas ne mirtinai, nors žaizdos ir siaubingos. Iš to, ką užčiuopiau ir pajutau, supratau, kad kablys persmeigęs ir kepenų kampą. Regis, pažeistas dešinysis inkstas, galbūt kliudyta tuščioji žarna ar tulžies pūslė, bet nė viena šių žaizdų nenugalabys jo akimou.

Greitai mirti jis gali tik nuo šoko, bet mačiau, kaip virš perdūrusio jį plieno slidžiamu nuo prakaito pilve tvinkčioja pulsas. Jis buvo greitas, bet lygus tarsi mušamo būgno. Padėjusi ranką ant

pulso, pirštų pagalvėlėmis jatau jo aidą. Jis neteko daug kraujo, – jo aitrumas gožė prakaito ir baimės kvapą, – bet ne tiek, kad nuo to gautų galą.

Nusmelkė nerimastinga mintis. Gal ir išgelbėsiu vyrui gyvybę, bet greičiausiai ne. Vos mintis šmėkštelėjo, prisiminiau kitas baisias, mirtinas komplikacijas; kai ištrauksiu kablį, žmogus gali nukraujuoti: prasidėti vidinis kraujavimas, ištikti uždelstas šokas, paaiškėti, kad pradurtas žarnynas, prasidėjęs peritonitas. Ir vis dėlto.

Prestonpanse regėjau žmogų, kurio kūnas buvo perdurtas kardu, o žaizda labai panaši į šitą. Jam nebuvo suteikta jokia medicininė pagalba, tik buvo sutvarstytas, tačiau jis liko gyvas.

– Visiškas įstatymo nepaisymas! – piktinosi Kembelas, jo balsas stelbė kunkuliuojantį gincą. – To negalima toleruoti, nesvarbu, kad tai provokacija. Jūs visi už tai atsakysit!

Niekas nekreipė dėmesio į tikrąjį ginčo objektą. Praėjo kelios sekundės, bet ko nors imtis ir teturėjau tas kelias sekundes. Uždėjau plaštaką Džeimiui ant rankos, atplėšdama jį nuo ginčo.

– Jeigu jį išgelbėsiu, ar jie leis jam gyventi? – tyliai paklausiau.

Kol jis svarstė galimybes, jo akys lakstė nuo vieno žmogaus prie kito.

– Ne, – sušnabždėjo Džeimis.

Mudviejų žvilgsniai susidūrė ir, Džeimiui viską supratęs, jo akys patamsėjo. Pečiai kiek atsitiesė, jis pasidėjo pistoletą ant šlaunies. Negalėjau padėti jam rinktis, kaip ir jis man, bet Džeimis mane gins, kad ir ką nuspręsiu.

– Paduok man trečią buteliuką iš kairės viršutinėje eilėje, – linktelėjau į dėžės dangtį, kur rikiavosi trys eilės skaidraus stiklo sandariai užkimštų buteliukų su įvairiais vaistais.

Turėjau du butelius gryno spirito ir butelaitį brendžio. Įbėriau į brendį gerą žiupsnį rusvų kurpelės šaknies miltelių ir smarkiai supurčiau, tada nuropočiau prie sužeistojo galvos ir prispaudžiau skystį jam prie lūpų.

Nelaimėlio akys buvo apsiblaususios, bet žvelgiau į jas, kad jis mane pamatytų. Net pasilenkusi arčiau ir pašaukusi jį vardu

svarsčiau, kodėl taip darau. Negalėjau jo paklausti, ką jis rinktųsi – pasirinkau už jį. Ir taip pasielgusi, negalėjau paprašyti nei pritarimo, nei atleidimo.

Jis nuriijo. Vieną gurkšnį. Antrą. Raumenys aplink išblyškusią burną suvirpėjo; brendžio lašeliai nutekėjo smakru. Dar vienas mėslungiškas gurkšnis, tada įsitempęs jo kaklas atsipalaidavo, man ranką prislėgė sunki jo galva.

Sėdėjau užsimerkusi, laikydama jo galvą, pirštus pridėjusi prie pulso po ausimi. Pulsas šoktelėjo, praleido tvinksnį ir vėl suplakė. Kūną supurtė drebulys, dėmėta oda ėmė trūkčioti, tarsi per ją bėgtų tūkstantis skruzdėlių.

Prisiminiau vadovėlio ištrauką:

Stingulys. Drebulys. Pagaugai, tarsi oda lakstytų vabzdžiai. Pykinimas, skrandžio skausmai. Pasunkėjęs kvėpavimas, šalta ir drėgna oda, blyškumas. Silpnas ir sutrikęs pulsas, bet protas lieka aiškus.

Be simptomų, kuriuos jau mačiau, kitų nenustačiau. Taip, skrandžio skausmas.

Viena penkioliktoji grūdelio žvirblį užmuštų per kelias sekundes. Viena dešimtoji – triušį per penkias minutes. Pasakojama, kad kurpelės nuodų Medėja įpylė Tesėjui į taurę.

Stengiausi nieko negirdėti, nieko neužčiuopti, nieko nežinoti, tik just nelygius tvinksnius po pirštais. Iš visų jėgų stengiausi negirdėti balsų virš galvos, murmesio šalia, nepaisyti karščio, dulkių, neužuosti kraujo, pamirši, kur esu ir ką darau.

Bet protas lieka aiškus.

O Dieve, pamaniau. Tikrai aiškus.

Džono Kvinsio Majerso sugrižimas

NORS IR LABAI SUKRĖSTA įvykių lentpjūvėje, Džokasta vis tiek neatsisakė ketinimo rengti pokylį.

– Jis atitrauks mus nuo liūdnujų minčių, – tvirtai tarė ji. Atsi-
gręžusi į mane, ištiesė ranką ir kritiškai pačiupinėjo mano ran-
kovės musliną. – Pakviesiu Faedrą, kad tau pasiūtų naują drabu-
žį. Toji mergina – gera siuvėja.

O aš pamaniau, kad mano mintims išblaškyti prireiks dau-
giau nei naujos suknelės ir kviestinės vakarienės, bet pagavau
įspėjantį Džeimio žvilgsnį ir stipriai surakinau lūpas, neleisdama
ištrūkti žodžiams.

Stigo laiko, be to, nebuvo tinkamo audinio, todėl Džokasta
nusprendė persiūti man vieną savo suknelių.

– Ir kaip ta suknelė atrodo, Faedra? – Džokasta susiraukusi
žiūrėjo į mane, tarsi būtų gana vien jos įgeidžio, kad vaizdas iš-
kiltų jai prieš akis. – Ar ji pritiks?

– Kuo puikiausiai, – suvogravo kambarinė, nes jos burna buvo
pilna smeigtukų. Ji greitai vieną po kito įbedė tris, prisimerkusi
pažvelgė į mane, palei juosmenį suėmė audinio klostę ir įsmeigė
dar du. – Bus gražu, – paaiškino jau tuščia burna. – Ji žemesnė
už jus, ponio Džo, ir kiek laibesnė per liemenį. Bet jūsų krūtinė
stambesnė, – pusbalsiu pridūrė Faedra, išsišiepdamą man.

– Taip, žinau, – šiurkščiai atsakė Džokasta, išgirdusi šnabž-
desį. – Prarėžk suknelės liemenę, o tarpą galime papuošti Valen-
sijos nėriniais, užsiūsime juos ant žalio šilko skiautės. Ją iškirpk
iš seno mano vyro chalato, spalva puikiai derės prie šios. – Ji
palietė rankovę su nuostabiais dryžiais. – Ir apsiūk prorėžą žalio
šilko juoste. Išryškins jos krūtinę. – Ilgi blyškūs pirštai nubrėžė
liniją, kurią reikėjo pataisyti, kone atsainiai praslysdami mano

krūtų speneliais. Prisilietimas buvo šaltas, abejingas ir veik ne-juntamas, bet vos susilaikiau neatšokusi.

– Jūs puikiai atsimenat spalvas, – pasakiau nustebusi ir kiek suirzusi.

– Ak, labai gerai prisimenu šią suknelę. – Džokasta švelniai perbraukė rankovę. – Vienas džentelmenas kartą man sakė, kad su ja esu panaši į Persefonę; anot jo, įkūniju atbundantį pavasarį. – Tai prisiminus, jos veide nušvito šypsnyšys, bet kai ji pakėlė galvą, jis užgeso.

– Kokios spalvos tavo plaukai, mieloji? Anksčiau nesumočiau paklausti. Kažkodėl man atrodo, kad esi šviesiaplaukė, tačiau visai nenutuokiu, ar taip ir yra. Meldžiu, tik nesakyk, kad tu juodaplaukė ir blyškaus veido! – Džokasta nusišypsojo, bet sąmojis nuskambėjo lyg įsakymas.

– Mano plaukai daugmaž rudi, – atsakiau, nevalingai paliesdama juos. – Bet gal kiek pablukę, nušviesėję sruogomis.

Ji susiraukė, mėgindama įsivaizduoti, ar rudi plaukai tinka. Neįstengdama susidoroti su užduotimi, atsisuko į kambarinę.

– Kaip ji atrodo, Faedra?

Mergina žengė žingsnį atgal ir prisimerkusi įsispoksojo į mane. Supratau, kad ji, kaip ir kiti namų tarnai, pratusi viską apibūdinti šeimininkei iki menkiausios smulkmenėlės. Tamsios akys skubiai nužvelgė mane, ilgam sustodamos ties mano veidu. Prieš atsakydama mergina iš burnos išsiėmė du smeigtukus.

– Tiesiog puikiai, ponია Džo, – tarė Faedra ir dar sykį lėtai linktelėjo. – Tiesiog puikiai. Jos balta oda, balta kaip nugriebtas pienas; su šia šviesiai žalia suknele atrodo nuostabiai.

– Hm. Bet apatinis sijonas dramblio kaulo spalvos. Jei ji šviesaus gymio, ar neatrodys perdėm blanki?

Man nepatiko, kad esu aptarinėjama, lyg būčiau meno kūrinys – ir dar su trūkumais, bet prikandau liežuvį, nepuldama prieštarauti.

Faedra ryžtingai papurtė galvą.

– Oi ne, ponია. Ji visai neblanki. Jos bruožai ryškūs. Akys rudos, ir tikrai ne purvo spalvos. Ar prisimenate knygą, kurią turit, tą su keistų gyvūnų paveikslėliais?

– Jei kalbi apie knygą „Pasakojimai apie Indijos subkontinento tyrimus“, prisimenu ją, – atsakė Džokasta. – Ulisas man ją skaitė aną mėnesį. Nori pasakyti, ponio Freizer tau panaši į vieną iš joje nupieštų gyvūnų? – Ji nusijuokė.

– Mmhm. – Faedra neatplėšė nuo manęs akių. – Ji panaši į didelę katę, – tyliai tarė spoksodama į mane. – Į tigrę, žvelgiančią pro lapiją.

Džokastos veide šmėstelėjo išgąstis.

– Taip, žinoma, – pasakė ji ir nusikvatojo. Bet prie manęs daugiau neprisilietė.

Stovėjau koridoriuje apačioje, virš krūtinės glostydama šaliką žaliais dryžiais. Faedra tikrai įrodė esanti gera siuvēja – suknelė gulėjo kaip nulieta. Ryškūs sodrios žalios spalvos apsiuvai švytėjo tarp blyškesnių dramblio kaulo ir žalsvų atspalvių.

Didžiudamasi vešliais savo plaukais, Džokasta nenešiojo perukų, todėl, laimė, ir man nepasiūlė juo pasipuošti. Faedra norėjo apibarstyti man plaukus ryžių miltais, bet smarkiai pasipriešinau. Neįstengdama nuslėpti nuomonės, kad prastai išmanau apie madą, ji galop surišo gausybę mano garbanų baltu šilkinio kaspinu ir prisegė jas aukštai ant pakaušio.

Ne visai žinojau, kodėl neleidau jai manęs papuošti dailiais niekučiais. Gal tik todėl, kad nemėgau prašmatnybių. O gal taip švelniai priešinausi, kad nebūčiau paversta daiktu, tyčia apkarsytu blizgučiais ir visiems rodomu Džokastos. Šiaip ar taip, jų atsisakiau. Mano puošmenos tebuvo vestuvių žiedas, perlų auskarai ir žalia aksominė juostelė aplink kaklą.

Ulisas nulipo laiptais vilkėdamas livrėją, atrodė nepriekaištingai. Krustelėjau, ir jis, pasukęs galvą, pamatė švystelint mano sijonus.

Jo akys išsiplėtė nuoširdžiai besigėrint, o aš, vos šypsodamasi, nudūriau žvilgsnį, taip elgiasi tie, kuriais grožimasi. Paskui jis aiktelėjo. Pakėlusi galvą pamačiau vis dar išsiplėtusias jo akis, bet jau iš baimės. Jo ranka taip stipriai gniaužė turėklus, kad baltavo krumpliai.

– Atleiskite, madam, – dusliai tarė jis, nuskubėjo laiptais, nėrė pro mane nuleidęs galvą ir paliko sūpuotis duris iš dengtos galerijos į lauko virtuvę.

– Po paraliais, kas?.. – garsiai paklausiau, bet tada prisiminiau, kur mes ir koks metas.

Ilgai būdamas name vienas su nerege šeimininke, be šeimninko, jis užmiršo atsargumą ir pasielgė nerūpestingai. Pamiršo svarbiausią ir būtiniausią priedangą: neįskaitomą, mandagų veidą, slepiantį visas mintis, – vienintelę tikrą priedangą, prieinamą vergui.

Nieko stebėtino, kad jį apėmė siaubas supratęs, ką padarė. Jei jo žvilgsnis būtų susmigęs į kitą moterį, ne į mane... mano rankos atšalo ir suprakaitavo, nurijsi seilę, gerklėje pajutau aitrų kraujo ir terpentino skonį.

Bet čia buvau tik aš, priminiau sau, ir niekas to nematė. Vyresnysis liokajus gal ir bijojo, bet buvo saugus. Elgsiuos taip, tarsi nieko nebūtų įvykę – nieko ir *neįvyko* – ir viskas bus... gerai. Taip, kaip ir buvo. Mano mintis nutraukė žingsniai viršutinėje galerijoje. Pažvelgiau aukštyn ir aiktelėjau, visos mintys akimoku išgaravo iš galvos.

Kalnietis su visomis regalijomis – įspūdingas reginys. Bet kuris kalnietis, nesvarbu, kokio amžiaus, net negražus ar susisukęs. Matant aukštą, tiesaus stoto ir tikrai išvaizdų paties brandumo kalnietį net kvapą gniauzė.

Jis nesegėjo kilti nuo Kulodeno laikų, bet jo kūnas nepamiršo, kaip jį dėvėti.

– Ak! – šūktelėjau.

Jis pamatė mane, o kai nusilenkė atkišęs koją, žybtelėjo balti dantys ir sutvisko sidabrinės batų sagtys. Tada išsitiesė, pasisuko, kad net skraistė sušvytavo, ir pamažu nulipo žemyn, nenuleisdamas nuo manęs akių.

Trumpam prieš akis šmėkstelėjo vaizdas, kaip jis atrodė rytą, kai ištekėjau už jo. Skraistė buvo beveik tokia pati: juodi langeliai tamsiai raudoname fone, susegta ant peties sidabrine sege, ir krito iki dailios blauzdos, aptemptos kojine.

Šie lininiai jo marškiniai buvo net gražesni, kaip ir švarkas; skersai durklo, segimo prie juosmens, rankenos ėjo auksinės juostos. Jis atrodė kaip *duine uasal*, turtingas žmogus.

Drąsus veidas virš nėrinių buvo toks pat, gal senstelėjęs, užtat išmintingesnis. Švytinti galva pakreipta taip pat, nepasikeitusi nei plati, tvirta burna, nei įkypos skaidrios katiniškos akys, žvelgiančios į mane. Štai vyras, visada žinantis, ko yra vertas.

– Jūsų nuolankus tarnas, ponias, – tarė Džeimis ir, įveikęs kelias paskutines pakopas, nušvito plačia šypsena.

– Puikiai atrodai, – pagyriau, vos įstengdama nuryti gerklėje įstrigusį gumulą.

– Gal ir nieko, – pritarė jis be apsimestinio kuklumo ir atsargiai pasitaisė klostę ant peties. – Žinoma, toks tas skraistės pranašumas, ji tinka visiems.

– Ar ji Hektoro Kamerono?

Keistai susidrovėjusi nedrįsau jo, taip nuostabiai pasipuošusio, paliesti. Tik durklo rankeną pačiupinėjau; jos viršuje buvo nedidelis auksinis iškilumas – negrabiai iškaltas skrendantis paukštis.

Džeimis giliai įkvėpė.

– Dabar jis mano. Ulisas man atnešė ir perdavė tetos linkėjimus.

Balse išgirdau keistą pustonį ir pažvelgiau į jį. Nors Džeimiui buvo nepaprastai malonu segėti kiltą, kažkas jam kėlė nerimą. Paliečiau ranką.

– Kas yra?

Jis šyptelėjo, bet antakiai buvo suraukti.

– Tiesą sakant, nieko blogo. Tik...

Jį nutraukė žingsniai ant laiptų, ir jis timptelėjo mane į šoną skubančiam su krūva lininių staltiesių ir servetėlių vergui iš kelio. Namas net gaudė baigiant ruošti, tebegirdėjau už namo ant žvyro gurgždančius ratus, ore sklido gardūs kvapai: iš virtuvės buvo skubiai nešami pusdubeniai su valgiais.

– Negalime čia šnekėtis, – sumurmėjo jis. – Sasenach, ar būsi pasiruošusi per vakarienę? Jei duosiu tau ženklą, – jis timptelėjo

sau už ausies lezgelio, – ar galėsi tučtuojau nukreipti dėmesį? Nesvarbu kaip: paliek vyną, nualpk, durk stalo kaimynui šakute.

Džėmis išsišiepė, ir pasijutau drąsiau; kad ir dėl ko jis neri-mavo, tai nebuvo gyvybės ir mirties klausimas.

– Padarysiu, – patikinau jį. – Bet ką...

Į galeriją atsivėrė durys, ir iki mūsų atsklido Džokastos bal-sas – davė paskutinius nurodymus Faedrai. Ją išgirdęs Džėmis greitai pasilenkė, pabučiavo mane ir nusklendė tamsiai raudonos skraistės ir sidabrinių batų sagčių kūryje, graškiai slėpdama-sis už dviejų vergų, nešančių į valgomąjį padėklus su kriošto-lo taurėmis. Apstulbusi nulydėjau jį žvilgsniu ir vos spėjau pasi-traukti, kad tarnai manęs nesutryptų.

– Ar tai tu, mieloji Klere? – Džokasta stabtelėjo ant apatinio laiptelio, galvą pasukusi į mane, akis įsmeigusį man virš peties. Ji buvo gana slėpinga.

– Taip, – atsakiau ir paliečiau jai ranką, kad žinotų, kur aš.

– Užuodžiau kamparą, kuriuo dvelkia suknelė, – tarė ji, at-sakydama į nebylų klausimą ir kyštelėdama ranką pro sulenktą mano alkūnę. – Lyg ir girdėjau Džėmio balsą. Ar jis šalia?

– Ne, – beveik nesumelavau. – Tikriausiai nuėjo pasitikti svečių.

– Ak. – Jos plaštaka stipriau suspaudė man ranką, ir ji išlei-do atodūšį, kuris reiškė kažką tarp pasitenkinimo ir nekantrios. – Nesu iš tų, kurios dejuoja ir sielojasi dėl to, ko negalima pataisyti, bet, prisiekiu, atiduočiau vieną akį, jei kita galėčiau nors trumpam praregėti ir šįvakar pamatyti mūsų vaikiną, užsimetusį skraistę!

Džokasta papurtė galvą, vydama tą mintį šalin, ausyse pa-gavę šviesą sutvisko brilantai. Ji vilkėjo tamsiai mėlyno šilko suknele, puikus žvilgančių žilų jos plaukų kontrastas. Apdaras buvo išsiuvinėtas laumžirgiais, rodės, jie lekioja tarp klosčių jai žengiant po užžiebtomis sieninėmis žvakidėmis ir šviestuvais, lūžtančiais nuo žvakių.

– Na, gerai. O kur Ulisas?

– Aš čia, madam. – Jis grįžo taip tyliai, kad negirdėjau, kaip išnirio jai iš kitos pašonės.

– Tada eime, – pasakė ji ir įsikibo jam į parankę.

Nesupratau, ar ji paliepė man, ar jam, bet klusniai nusekiau įkandin jos tviskėsio, išvengdama susidūrimo su dviem bernaičiais, tempiančiais stalo puošmeną – piktai spoksantį keptą šerną sveika galva ir iltimis. Mėsingas jo pasturgalis blizgėjo nuo riebalų, prašydamasis peilio. Kepsnys kvepėjo dieviškai.

Susiglosčiau plaukus ir nusiteikiau susipažinti su Džokastos svečiais, nors jaučiausi taip, lyg ir aš būsiu patiekta sidabriniame pusdubenyje su išpraustu į burną obuoliu.

Svečių sąrašas skambėjo kaip Keip Firo pakrančių diduomenės „Kas yra kas“ ir buvo įspūdingas. Kembelas, Maksvelas, Bjukananas, Maknilas, Makikernas... Aukštumų, salų pavardės. Maknilas iš Bara Medouso, Makleodas iš Ailo... Daugelio plantacijų pavadinimai atskleidė jų savininkų kilmę, kaip ir jų šneka; aukštos tinkuotos lubos aidėjo nuo smagios geilų kalbos.

Keletas vyrų atvyko segėdami kiltus arba ant švarkų ir šilko bridžių užsisiautę skraistes, bet nė vienas neatrodė taip įspūdingai kaip Džeimis, o jo visi jau pasigedo. Girdėjau Džokastą kažką burbtelint Ulisui. Šis, suplojęs rankomis, pasišaukė mažą patarnaujančią mergaitę, ir toji, jo pasiūsta, nuskuodė ieškoti Džeimio į žibintais apšviesto sodo prieblandą.

Į akį krito ir keli svečiai ne škotai: plačiapetis, maloniai besišypsantis kvakeris, raiškiu vardu ir pavarde Hermonas Hasbandas, aukštas, prakaulus ponas Hanteris ir – didžiausiai nuostabai – Filipas Vailis, nepriekaištingai apsirengęs, užsimaukšlinęs peruką ir pasipudravęs.

– Ir vėl susitikom, ponio Freizer, – tarė jis, nepaleisdamas mano rankos kur kas ilgiau, nei derėjo viešai. – Prisipažįstu, esu pamalonintas, galėdamas dar sykį jus pamatyti ir jumis pasižavėti!

– Ką čia veikiat? – gana nemandagiai paklausiau.

Jis įžūliai išsišiepė.

– Mane atsivežė kilnūs ir įtakingasis ponas Maknilas iš Bara Medouso, iš jo ką tik nusipirkau puikią širmių porą. Beje,

laukiniai arkliai nieku gyvu nesulaikė manęs nuo viešnagės šį vakarą, mat išgirdau, kad šis pobūvis surengtas jūsų garbei. – Filipas Vailis akimis pamažu smaigstė mane, nutaisęs nešališką žinovo, vertinančio retą meno kūrinį, išraišką. – Ar leisit man pasakyti, ponია, kad jums labai tinka šis žalias atspalvis?

– Kažin ar galėčiau jums sukliudyti.

– Ką jau kalbėti, kad nuo žvakių šviesos nuostabiai spindi jūsų oda. *Tavo kaklas tarsi dramblio kaulo bokštas*, – pacitavo, nykščiu meilikaujamai braukdamas man per delną. – *Tavo akys tarsi Hešbono tvenkiniai*.*

– *Tavo nosis tarsi Libano bokštas, žvelgiantis Damasko link*,** – pacitavau toliau, kritiškai žvelgdama į aristokratiškai atsikišusią ilgą nosį.

Jis nusikvatojo, bet mano rankos nepaleido. Vogčia dirstelėjau į Džokastą, stovinčią vos už kelių pėdų; ji, regis, buvo įnikusi į pokalbį su nauju svečiu, bet jau buvau patyrusi, kokia aštri jos klausa.

– Kiek jums metų? – paklausiau, prisimerkusi žiūrėdama į jį ir stengdamasi nepastebimai išvaduoti ranką iš jo gniaužtų.

– Dvidešimt penkeri, ponია, – kiek nustebęs atsakė jis ir laisvos rankos pirštu pabaksnojo į žvaigždutės pavidalo muselę prie burnos. – Atrodau nederamai susidėvėjęs?

– Ne. Tik norėjau įsitikinti, kad nepameluosiu sakydama, kad aš tokio amžiaus, jog tikčiau jums į motinas!

Ši žinia jo nė kiek nenuliūdino. Jis pakėlė mano ranką prie lūpų ir aistringai prie jų prispaudė.

– Kaip žavu, – iškvėpė. – Galiu jus vadinti *Maman*?

Ulisas stovėjo už Džokastos, tamsios jo akys įdėmiai žiūrėjo į svečius, apšviestu taku ateinančius nuo upės. Jis pasilenkė prie jos ir kažką sukuždėjo į ausį. Iš visų jėgų ištraukiau ranką iš Vailio nagų ir ja papplekšnojau vyresniajam liokajui per petį.

– Ulsai, – tariau, žaviai šypsodamasi Vailiui, – ar malonėtųmėt pasirūpinti, kad per vakarienę ponas Vailis sėdėtų šalia manęs?

* Gg 7, 5.

** Gg 7, 5.

– Žinoma, ponias, – patikino jis ir tučtuojau vėl ėmė visus sekti akimis.

Ponas Vailis ceremoningai nusilenkė, rodydamas begalinį dėkingumą, ir leidosi vieno liokajų įstumiamas į namą. Maloniai jam pamojau pamaniusi, kad atėjus metui su didžiausiu džiaugsmu suvarysiu į jį šakutę.

Nežinau, ar man pasisekė, ar tai buvo apgalvotas planas, bet buvau pasodinta tarp pono Vailio ir kvakerio pono Hasbando, o priešais įsitaisė ponas Hanteris, taip pat nešnekantis geilų kalbą. Sudarėme mažą anglų salelę sūkuriuojančių škotų jūroje.

Džeimis, pasirodęs paskutinę akimirką, sėdėjo stalo gale, o jam iš dešinės – Džokasta. Jau kokį šimtą kartą pasvarsčiau, kas čia dedasi. Akylai spoksojau į jį, šalia mano lėkštės gulėjo švari šakutė, paruošta išpuoliui, bet mes jau dorojom trečią patiekalą, o vis dar nebuvo nutikę nieko blogo.

– Stebiuosi, kad tokio tikėjimo džentelmenas kaip jūs dalyvaujat šiame pobūvyje, pone Hasbandai. Ar tas lengvabūdiškas jūsų nežeidžia? – Valgant pirmuosius du patiekalus, Vailiui nepavyko patraukti mano dėmesio, todėl dabar jis griebėsi dar vienos gudrybės, pasilenkdamas per mane. Jo šlaunis lyg netyčia prisilietė prie manosios.

Hermonas Hasbandas nusišypsojo.

– Net kvakeriams reikia valgyti, bičiuli Vaili. Turėjau garbės pasimėgauti ponios Kameron svetingumu daugybe progų, tad nemanau jo nūnai atsisakyti vien dėl to, kad ji svetingumą rodo ir kitiems. – Jo dėmesys vėl nukrypo į mane, ir mudu vėl leidomės į šnekas.

– Jūs klausėt apie reguliuotojus, ponias Freizer? – Jis linktelėjo skersai stalo. – Patarčiau apie juos teirautis pono Hanterio, nes reguliuotojai už savo lyderystę gali padėkoti šiam džentelmeniui.

Išgirdęs komplimentą, ponas Hanteris nusilenkė. Aukštas, įdubusiais skruostais, apsirengęs paprasčiau nei dauguma svečių, nors ir ne kvakeris. Juodu su ponu Hasbandu keliavo kartu

iš Vilmingtono į savo namus šalies užkampyje. Galvodama apie gubernatoriaus Trajono pasiūlymą, norėjau kuo daugiau išsiaiškinti, kas dedasi šiame krašte.

– Mes esam laisvas sambūris, – kukliai tarė jis, statydamas taurę su vynu. – Tiesą sakant, nenorėčiau pretenduoti į jokią titulą; man viso labo pasisekė, mano sklypas yra patogioje susitikti vietoje.

– Girdėjau kalbant, kad reguliuotojai – vien prasčiokai. – Vailis servetėlės krašteliu nusišluostė lūpas, stengdamasis neužkabinti muselės. – Nepaisantys įstatymų, linkę smurtauti prieš teisėtus įgaliotinius, deramus karūnos atstovus.

– Mes tikrai ne tokie, – vis dar švelniai įsiterpė ponas Hasbandas. Nustebau išgirdusi, kad jis neneigia ryšių su reguliuotojais; gal tas judėjimas ne toks smurtingas ir nesilaikantis įstatymų, kaip mano Vailis. – Reikalaujam tik teisingumo, o šito prievarta nepasieksi, nes ten, kur smurtas ir prievarta, nieko nepėsi.

Vailis nusijuokė, stebėtinais sodriai ir vyriškai, nors ir atrodė puošėiva.

– Tikrai vargu ar taip pasiektum teisingumą! Tokį įspūdį man padarė pono teisėjo Dodžsono žodžiai, šnekėjau su juo aną savaitę. O gal jis klydo, sere, atpažindamas pramušgalvius, įsiveržusius į jo kabinetą, parbloškusius jį ir už kojų ištempusius į gatvę? – Jis žaviai nusišypsojo Hanteriui, šį išpylė tamsus raudonis, matomas net pro įdegi. Jo pirštai sugniaužė vyno taurės kojelę.

Viltingai dirstelėjau į Džeimį. Jokio ženkl.

– Ponas teisėjas Dodžsonas, – aiškiai ištarė Hanteris, – yra išnaudotojas, vagis, negerbiantis teisininko profesijos ir...

Jau kurį laiką girdėjau iš lauko sklindantį triukšmą, bet pamaniau, kad lauko virtuvę, kurią nuo didžiojo namo skyrė dengtas takas, ištiko krizė. Tačiau dabar šūkavo garsiau, ir atpažinau balsą, jis blaškė mano dėmesį, klausantis smerkiamos pono Hanterio kalbos.

– Dankanas! – Kilstelėjau nuo kėdės, abipus smalsiai pasisuko galvos.

Staiga sąmyšis kilo terasoje, palei stiklines duris šmėkščiojo šešėliai, kažkas šūkalojo, ginčijosi ir reikalavo.

Kalbos valgomajame nuščiuvo, visi smalsiai dairėsi suklusę, kas čia dedasi. Mačiau, kaip Džėmis atstūmė kėdę, bet jam nepėjus atsistoti tarpduryje išdygo vaiduoklis.

Džonas Kvinsis Majersas, kalnų žmogus, buvo įstrigęs dvivėrėse duryse. Pribloškiantis tuo pačiu kostiumu, su kuriuo sutikau jį pirmą sykį. Sunkiai atsišliejęs į staktą, krauju pasrūvusiomis akimis jis nužvelgė draugiją. Veidas buvo išraudęs, kvėpuodamas krikė, rankoje laikė didelį stiklinį butelį.

Jo akys, išvydusios mane, nušvito, o veidas persikreipė, pasirodžius baigiai pasitenkinimo grimasai.

– ŠTAI kur jūs, – tarė jis balsu, kupinu nuoširdžiausio džiaugsmo. – Juk taip ir sakiau. Dankanas nenorėjo nė girdėti. Sakė, kad ponias Klerė pjaustys mane tik tada, kai būsiu apsvaigęs. Taigi aš girtas. Girtutėlis... – Pavojingai siūbuodamas, jis nutilo ir aukštai iškėlė butelį. – Kaip SKUNKAS! – pergalingai užbaigė. Jis žengė žingsnį į kambarį, griuvo kniūbsčias ir daugiau nė nekrustelėjo.

Pro duris įlėkė Dankanas, atrodydamas kur kas blogiau. Marškiniai suplėšyti, švarkas nusmukęs nuo peties, pamuštu paakiu.

Jis dirstelėjo į pasliką pavidalą po kojomis, tada atsiprašydamas pažiūrėjo į Džeimį.

– Tikrai stengiausi jį sulaikyti, Mak Duvai.

Atsiplėšiau nuo kėdės ir priėjau prie tisančio kūno sykiu su Džėmiu, o mums iš paskos plūstelėjo smalsūs svečiai. Džėmis žvilgtelėjo į mane pakėlęs antakius.

– Juk sakei, kad jis turi būti be sąmonės, – tarė ir, pasilenkęs prie kalnų žmogaus, pakėlė voką. Švystelėjo blyškaus baltumo akies obuolys. – Regis, jis kaip reikiant prisisiurbė.

– Taip, bet juk nesakiau, kad jis turi mirtinai nusitašyti! – Pritūpiau prie pavidalo be jokių gyvybės ženklų ir priglaudžiau du rausvai gelsvus pirštus prie miego arterijos. Pulsas buvo geras ir stiprus. Bet... – Alkoholis visai netinkamas anestetikas, – papurčiau galvą. – Tai nuodas. Slopina centrinę nervų sistemą. Jei jį, šitaip apsvaigusį nuo alkoholio, operuojant ištiktų šokas, galėtų lengvai pribaugti vargšelį.

– Menka netektis, – pasakė kažkas iš svečių, bet kandžią jo pastabą nutildė kiti, puolę jam priekaištauti ir liepę nutilti.

– Apmaudu, kad veltui išėikvota šitiek brendžio, – įsiterpė dar vienas, ir visi nusijuokė. Tą pasakė Filipas Vailis, mačiau nupudruotą jo veidą, šmėžuojantį virš Džeimio peties ir šelmiškai besišypsantį. – Labai daug girdėjom apie jūsų gebėjimus, ponias Freizer. Dabar atsirado proga tai įrodyti liudytojų akivaizdoje! – Jis grakščiai mostelėjo į minią, susibūrusią aplink mus.

– Ak, nešdinkitės, – piktai mestelėjau.

– Ooi, tik paklauskite jos! – kažkas sumurmėjo už manęs, bet žavėdamasis.

Vailis nustebęs pamirksėjo, bet kaip niekad plačiai išsišiepė.

– Jūsų noras – man įsakymas, ponias, – burbtelėjo ir nusilenkęs įsimaišė tarp svečių.

Atsistojau, kamuojama abejonių. Galbūt operacija ir pavyktų. Techniškai nesunki ir turėtų trukti kelias minutes, jei nekiltų komplikacijų. Pjūvis būtų nedidelis, bet reikėtų perpjauti pilvaplėvę, taigi vėliau gręstų užkrato pavojus.

Vis dėlto neatrodė, kad pasitaikytų geresnės sąlygos: gausybė alkoholio dezinfekuoti, daugybė norinčių padėti. Kitokių nejaunos būdų nebuvo, o aš negalėčiau atlikti tokios operacijos, jei ligonis būtų sąmoningas. Svarbiausia, kad Majersas pats manęs paprašė ją daryti.

Pažvelgiau į Džeimį, trokšdama patarimo. Jis stovėjo šalia manęs ir mano akyse išvydo klausimą. Po šimts, juk pats norėjo, kad kaip nors nukreipčiau žmonių dėmesį.

– Bus geriausia, jei to imsiesi, Sassenach. – Džeimis spoksojo į sukniubusį pavidalą. – Šitaip nusilakti kitą kartą jis gali neturėti nei drąsos, nei pinigų.

Pasilenkiau ir vėl patikrinau pulsą: stiprus ir lygus kaip darbinio arklio.

Virš Maknilo peties tarp smalsuolių šmėkščiojo didinga Džokastos galva.

– Neškit jį į svetainę, – paliepė moteris. Jos galva dingo, ir viskas buvo nuspręsta už mane.

Keistomis aplinkybėmis esu operavusi ir anksčiau, dingtelėjo man, kai skubiai ploviau rankas actu, pristatytu iš virtuvės, bet jos toli gražu nebuvo tokios keistos kaip šios.

Išlukštentas iš apatinių drabužių, Majersas tysojo ant raudonmedžio stalo žadindamas apetitą, tarsi bekaulis keptas fazanas ir beveik toks pat puošnus. Tik jis gulėjo ne pusdubenyje, o ant tvirtos antklodės, su raukšlėtais marškiniais ir meškos nagų vėriniu, it įmantri, akį rėžianti puošmena, apdėtas butelių, skudurų ir tvarsčių garnyru.

Neturėjau kada persirengti, tad suknelę pridengiau odine mėsininko prijuoste, atnešta iš rūkyklos pašiūrės. Ilgas klostuotas suknelės rankoves Faedra prisegė viršuje, apnuogindama dilbius.

Buvo užžiebta daugiau žvakių, kad būtų šviesiau; degė didžiulė žvakidė ant indaujos ir sietynas, bet niekam buvo nė motais, kad šitaip nerūpestingai eikvojamas kvapus vaškas. Jo aromatas beveik nustelbė nuo Majerso sklindantį kvapelį. Negaišdama laiko, nuo indaujos paėmiau grafiną ir šliūkstelėjau kelių šilingų vertės puikaus brendžio ant šakumo, apžėlusio garbanotais tamsiais plaukais.

– Brangus būdas naikinti utėles, – kažkas už nugaros paleido kritišką pastabą stebėdamas, kaip užklupus potvyniui skubiai sprunka įvairūs maži gyviai.

– Bet jie žus laimingi, – atpažinau Ijano balsą. – Atnešiau tau dėžę, tetule. – Jis padėjo šalia manęs dėžę su medicinos priemonėmis ir įrankiais ir atidarė.

Išsiėmiau vertingąjį mėlyną buteliuką spirito ir skalpelį tiesiais ašmenimis. Laikydama jį virš dubens, užliejau ant jo spirito, tuo pat metu akimis ieškodama žmonių, kurie tikėtų į padėjėjus. Savanorių nestigo; žiūrovai šurmuliavo, tvardydami juoką ir murmeldami iš lūkesčio, užmiršę nutrauktą vakarienę.

Iš virtuvės buvo pakviesti du stiprūs vežikai, kad palaikytų ligoniui kojas, o Andru Maknilas ir Farkardas Kembelas pasisiūlė laikyti jam už rankų. Jaunėlis Ijanas įsitaisė prie manęs laikydamas didžiulę žvakidę, kad ši mestų daugiau šviesos. Džeimis, kaip svarbiausias anesteziologas, užėmė vietą prie paciento gal-

vos. Netoli suglebusios ir knarkiančios burnos stovėjo stiklinė, sklidina viskio.

Patikrinau, ar paruošti įrankiai ir siuvimo adatos, giliai įkvėpiau ir linktelėjau komandai.

– Pradedam.

Vyriškas Majerso pasididžiavimas, sutrikdytas tokio dėmesio, jau buvo susitraukęs ir droviai dirščiojo iš brūzgynų. Pakėlus ir išskėtus ilgas ligonio kojas, o Ulisui atsargiai suėmus suglebusį kapšelj, buvo aiškiai matyti išvarža, glotni vištos kiaušinio dydžio kalvelė, o linkis, kur ji spaudėsi prie įsitempusios kirkšnies odos, buvo tamsiai raudonas.

– Jėzau, Viešpatie Dieve! – tai išvydęs išsprogino akis vienas vežėjų. – Gryna tiesa: jis turi tris kiaušius!

Žiūrovai sykiu aiktelėjo ir sukrizeno, bet buvau perdėm užsiėmusi, todėl nepuoliau taisyti nesusipratėlių. Tarpvietę kruopščiai pavaliau spiritu, paskui į jį pamerčiau skalpelį ir jo geležtę kelis kartus dar perbraukiau per žvakės liepsną, galutinai ją sterilizuodama, o tada skubiai įpjoviau.

Pjūvis buvo nedidelis ir negilus, bet jo pakako. Atvertus odą, atsidengė rausvai pilkų žarnų kilpa, pūpsanti pro įplėštą raumenų sluoksnį. Plona, tamsia srovele ištryško kraujas ir nutekėjęs žemyn sutepė paklodę.

Praplėčiau pjūvį, nuodugniai nusiploviau pirštus dubenyje su dezinfekuojamuoju skysčiu, tada du piršus įkišau į kilpą ir atsargiai ją kilstelėjau. Staiga sutraukus mėšlungiui, Majersas sukrutėjo, kone stumtelėjo mane į šalį ir vėl taip pat ūmai nurimo. Paskui vėl įsitempė pakeldamas sėdmenis, ir jo kojos vos neišslydo padėjėjams iš rankų.

– Jis bunda! – sušukau Džeimiui, perrėkdama nerimo šauksmus. – Skubiai sugirdyk jam daugiau! – Visos mano abejonės, kad alkoholis – prastas anestetikas, pasitvirtino, bet buvo šaukštai po pietų.

Džėmis, sugriebęs kalną žmogui už burnos, ją suspaudė, kad šis išsižiotų, ir kliūstelėjo viskio. Majersas paspringo, ėmė burbuliuoti ir leisti garsus it skęstantis buivolai, bet kai alkoholis

nutekėjo gerkle, didžiulis kūnas vėl atsipalaidavo. Kalnų žmogus vapėdamas suglebo ir nugrimzdo į snaudulį, iš pradžių sniau-krodamas, o paskui pratisai užknarkdamas kaip girtuoklis.

Istengiau išlaikyti pirštus žaizdoje; ji kraujavo labiau, nei būčiau norėjusi, bet, Majersui pasimuisčius, išvaržos kilpa nesulindo atgal. Čiupau švarią skiautę, sumirkytą brendyje, ir nušluosčiau tą vietą. Mačiau raumenų, liesų kaip ir Majersas, sluoksnio kraštą, po oda glūdėjo plonas geltonų riebalų sluoksnis, atskirdamas ją nuo tamsiai raudonų audinių.

Majersui kvėpuojant jutau, kaip trukčioja jo žarnos. Nuogus mano pirštus gaubė tamsi, drėgna jo kūno šiluma, skleisdama vienpusį intymumą, vien chirurgo karalystę. Užsimerkiau, kad atsikratyčiau nervingos skubos ir atsiribočiau nuo spoksančios minios.

Lėtai įkvėpiau ir priderinau savo ritmą prie garsaus knarkimo. Be brendžio dvoko ir kiek pykinančių maisto kvapų, užuodžiau ir žemišką Majerso kūno tvaiką: įsisenėjusį prakaitą, nešvarią odą, silpną šlapimo ir varinį kraujo kvapą. Kitus tie kvapai žleistų, bet ne mane, ne dabar.

Štai kūnas. Nei geras, nei blogas, kūnas, ir tiek. Nūnai supratau, kad jis mano.

Visa yra mano: nesąmoningas kūnas rankose, atsiveriančios jo paslaptys; mano ir žmogus, kuriame tos paslaptys tūno, mano yra net visų akys, nukreiptos į mane. Tai nutinka retai, bet kai nutinka, to pojūčio nebepamirši. Protų sintezė viename organizme. Kai ėmiau valdyti šį organizmą, tapau jo dalimi, praradau save.

Laikas sustojo. Tiksliai žinojau, koks bus kitas judesys, kada kvėptelėti, timptelėti ketguto siūlą ir jį trūktelėti suveržiant kirkšnį žiedą, bet mano rankos man nepriklausė. Mano balsas buvo aukštas, aiškus, duodantis nurodymus, jiems tučtuojau buvo paklūstama, o kažkur giliai mano smegenyse įsitaisęs mažas stebėtojas sekė, kaip vyksta operacija, nors menkai ja domėjosi.

Kai baigiau operuoti, laikas vėl ėmė tikseti. Žengiau žingsnį atatupsta, nutraukdama tuos saitus ir truputį apsvaigusi nuo neįprastos vienatvės.

– Viskas, – tariau, ir žiūrovų gaudesys virto garsiais plojimais.

Vis dar apkvaitusi – ar apsvaigusi nuo osmoso Majerso organizme? – apsisukau ant kulno ir pobūvio svečiams padariau įmantrų, žemą tūpsnį.

Po valandos buvau girta nuo savo nuopelnų, tapusi daugybės tostų mano garbei auka. Trumpam ištrūkiau pasiteisinusi, kad noriu aplankyti ligonį. Nusvirduliau laiptais į svečių kambarį, kur jis buvo paguldytas.

Stabtelėjusi galerijoje, prisispaudžiau prie turėklo, kad atgautčiau pusiausvyrą. Iš apačios atsklido gaudesys – garsios pokalbių nuotrupos ir juokas; vėl įsisiūbavęs pobūvis nė neketino baigtis, bet susiskirstę svečiai spietėsi būreliais ant fojė ir svetainės parketo. Iš viršaus jie panėšėjo į medaus korį, papurusios galvos su perukais ir suknelės su gazo šleifais sklendė pirmyn atgal per šešiakampių grindų trinkelį raštą, smarkiai dūgždamos virš taurių, kupinų brendžio vyno ir porterio nektaro.

Kaip pro miglą toptelėjo: jei Džėmis norėjo, kad nukreipčiau žmonių dėmesį, geresnės progos nebūtų galėjęs tikėtis. Kad ir kas turėjo įvykti, tam buvo įspūdingai užbėgta už akių. Bet kam ir ar ilgam bus užkirstas kelias? Papurčiau galvą, kad praskaidrėtų, bet nepasijutau geriau. Vis tiek nuėjau pažiūrėti paciento.

Majersas vis dar palaimingai gardžiai miegojo, ramiai kvėpuodamas, kartais pratisai iškvėpdamas. Jam kvėpuojant krusčiojo medvilninės lovos užuolaidos. Vergė Betė šypsodamasi man linktelėjo.

– Dėl jo nesijaudinkit, ponio Klere, – sušnabždėjo ji. – Manau, to žmogaus nepamirštų net šautuvas.

Man nereikėjo tikrinti jo širdies; galva buvo pasukta, mačiau didžiulę veną, einančią per kaklą. Tvinkčiojo lėtas ir sunkus kaip plaktuko smūgis pulsas. Palietusi Majersą, pajutau vėsią ir drėgną odą. Jokio karščio, šoko nė ženklo. Milžinas skleidė taiką ir gėrį.

– Kaip jis?

Jei būčiau buvusi blaivesnė, būčiau išsigandusi. Bet buvau smarkokai apgirtusi, todėl tik apsisukau ir pamačiau už savęs stovintį Džeimį.

– Gerai. Neužmuštum jo ir iš pabūklo. Visai kaip tavęs. – Sumojau, kad esu prisiglaudusi prie Džeimio, rankomis apsvijusi jo juosmenį, išraudusiu veidu įsikniaubusi į lininių jo marškinių klostes. – Toks pat nesunaikinamas.

Jis pabučiavo man į viršugalvį ir lūpomis nubraukė kelias garbanas, išsipešusias iš po kaspino per operaciją.

– Puikiai patriūsėjai, Sasenach, – sukuždėjo. – Nuostabus darbas, gražioji mano mergužėle.

Jis dvelkė vynu, žvakių vašku, žolelėmis ir Aukštumų vilna. Mano rankos nuslydo žemiau, jusdamos jo sėdmenų linkius, glotnius ir nieko nevaržomus po kiltu. Džeimis krustelėjo, trumpam visu ilgiu prispausdamas šlaunį prie manosios.

– Tau reikia įkvėpti oro, Sasenach, be to, turim pasišnekėti. Ar gali jį kuriam laikui palikti?

Dirstelėjau į lovą ir knarkiantį jos gyventoją.

– Taip. Jei prie jo sėdės Betė ir prižiūrės, kad jis miegodamas neapsivemtų ir neužspringtų? – Dirstelėjau į nustebusią vergę, kad to prašau jos, bet ji mielai linktelėjo.

– Susitiksime prie žolynų darželio. Ir saugokis, kad nenu-dardėtum nuo laiptų ir nenusisuktum sprando. – Pakėlęs mano smakrą, greitosiomis aistringai pabučiavo, ir aš apsvaigau, pasijutau ir blaivesnė, ir girtesnė nei iki šiol.

KAŽKOKS TAMSUS DAIKTAS tyliai šleptelėjo ant tako prieš mus, ir staiga sustojau gniauždama Džeimiui ranką.

– Varlė, – ramiai tarė jis. – Girdi, kaip jos dainuoja?

Žodis „dainuoja“ nebuvo tas, kuris būtų šovęs man į galvą, išgirdus kurkiantį chorą nendrėse prie upės. Kita vertus, Džeimis neturėjo muzikinės klausos ir to visai nesigėdijo.

Jis atkišo koją ir bato nosimi švelniai pabaksnojo tupintį tamsų pavidalą.

– Brekekeks, ko-aks, ko-aks, – sukvarškė jis. – Brekekes, ko-aks!

Gyvis nušokavo ir nėrė į drėgmę, augalus, želiančius palei kelią.

– Visada žinojau, kad esi gabus tarmėms, – pralinksmėjau. – Bet nenutuokiau, kad moki varlių šneką.

– Na, kalbu anaip tol ne taip sklandžiai kaip jos, – pasikuklino Džeimis. – Nors galiu pasigirti – mano tarsena graži.

Nusijuokiau, o jis, spustelėjęs man ranką, ją paleido. Trum-pam plykstelėjusi sąmojų kibirkštėlė užgeso nepavykus įžiebtį pokalbio, ir mudu žingsniavom kartu, bet mintimis nutolę vienas nuo kito per daugybę mylių.

Turėjau jaustis labai nusikamavusi, bet mano venose vis dar kunkuliavo adrenalinas. Buvau apimta džiaugsmo, kurį pajunti sėkmingai pasibaigus operacijai, ką jau kalbėti apie pakilumą, kuris pripildė tave apsvaigus nuo alkoholio. Ėjau kiek svirduliuodama, bet aplinką suvokiau aiškiai ir ryškiai.

Netoli prieplaukos, po medžiais, stovėjo įmantrus suolas, prie jo, skendinčio šešėliuose, Džeimis ir nusivedė mane. Sunkiai atsidusęs, susmuko ant marmurinio suolo, man primindamas, kad šis vakaras buvo kupinas įvykių ne tik man.

Labai įdėmiai apsidairiau ir atsisdėdau šalia jo.

– Mes vieni, niekas mūsų neseka, – tariau. – Gal nori man iškloti, kas, po galais, čia dedasi?

– O taip, – jis išsitiesė įtempdamas nugarą. – Būčiau tau kai ką pasakęs ir anksčiau, bet visai nesitikėjau, kad ji iškrės tokį pokštą. – Džėmis ištiesė ranką ir tamsoje susirado mano plaštaką. – Tiesą sakant, ji nepadarė nieko blogo. Tik kai Ulisas atnešė man skraistę, durklą ir segę, prasitarė, kad Džokasta ketina šįvakar per vakarienę visiems pranešti norinti padaryti mane paveldėtoju... viso šito.

Jo mostas užgriebė namą, besidriekiančius už mūsų laukus ir viską: laivų prieplauką prie upės, vaismedžių sodą, kitus sodus, arklides, neaprėpiamus akrus sakingų pušų, lentpjūvę, terptino varyklą – ir keturiasdešimt plantacijoje plušančių vergų.

Prieš akis man atsivėrė visas reginys, kokį, be abejonės, mintyse matė Džokasta: Džėmis, sėdintis stalo gale, užsimetęs Hektoro Kameron skraistę, nešiojantis jo durklą ir segę su neįmantriu Kameronų klando šūkiu „Vienykities!“, apsuptas senų Hektoro draugų ir bičiulių, nekantraujančių pasveikinti jaunesnį gentainį užėmus jų draugo vietą.

Jeigu Džokastai būtų buvę leista padaryti tokį pareiškimą ištikimų škotų draugijoje, gerokai pasivašinusioje puikiuoju velionio Hektoro viskiu, jie tučtuojau būtų Džėmį pripažinę kaip „Tekančiosios upės“ šeimnininką, įtrynę jį šerno riebalais ir vainikavę vaškinėmis žvakėmis.

Kruopštus, gerai apgalvotas planas, tokį gali suregzti tik Mackenziai, pamaniau; drąsus, dramatiškas ir nepaisantis į jį įveltų žmonių norų.

– Jeigu ji būtų tai padariusi, – pasakė jis, su šturpiu tikslumu pakartodamas mano mintis, – man būtų buvę labai nesmagu ir keblu atsisakyti tos garbės.

– Taip, labai.

Ūmai jis pašoko ant kojų. Taip nerimavo, kad nenusėdėjo. Tylėdamas ištiesė man ranką; atsistoju šalia, ir mudu patraukėm atgal vaismedžių sodo taku, apsukdami anglišką parką.

Žibintai, uždegti per pobūvį, buvo nukabinti, jų žvakės taupant padėtos vėlesnėms reikmėms.

– Kodėl Ulisas tau pasakė? – garsiai nusistebėjau.

– Ogi gerai pagalvok, Sassenach. Kas yra dabartinis „Tekančiosios upės“ šeimininkas?

– Ak? – pasakiau. – Ak!

– Tikrai ak, – abejingai tarė jis. – Mano teta akla. Kas tvarko sąskaitas, prižiūri namų ūkį? Ji gali spręsti, ką reikia daryti, bet kas jai pasako, ar tie dalykai padaryti? Kas visada sukiojasi šalia jos ir pasakoja, kas vyksta, kieno žodžiai kuždami jai į ausį, kieno nuomone ji kliaujasi labiausiai?

– Suprantu. – Mąstydamą spoksėjau į žemę. – Bet juk nemana, kad jis klastoja sąskaitas ar užsiima panašiais nešvariais darbais?

Vyliausi, Ulisas taip nesielgia. Man labai patiko Džokastos vyresnysis liokajus, rodos, juodu vienas kitam patinka ir vienas kitą gerbia. Mintis, kad jis šaltakraujiškai ją apgaudinėja, buvo atgrasi.

Džeimis papurtė galvą.

– Ne, jis nesukčiauja. Peržvelgiau visas sąskaitų knygas ir ataskaitas. Visos tvarkingos, iš tikrųjų nepriekaištingai tvarkomos. Neabejoju, jis sąžiningas žmogus ir ištikimas tarnas, bet nebūtų žmogus, jei lyg niekur nieko mielai užleistų vietą prašalčiui. – Džeimis prunkstėlėjo. – Teta gal ir neregė, bet tas juodis mato gana gerai. Jis nepasakė nė žodžio, kad man sukliudytų, ir nepuolė manęs įtikinėti, tik pasakė, ką teta ketina daryti, palikdamas man spręsti, kaip turėčiau elgtis. Arba neturėčiau.

– Manai, jis žino, kad tu ne... – Nutilau, nes suabejojau, ar Džeimis nebūtų sutikęs. Išdidumas, atsargumas arba ir tas, ir tas gal ir skatino norą sugriauti Džokastos planą, bet jis nebūtinai norėjo atmesti jos pasiūlymą.

Džeimis neatsakė, ir mane nupurtė šaltas drebulys. Suvirpėjau, nors buvo šiltas vasaros vakaras, ir mums einant įsikibau jam į parankę, trokšdama nusiraminti po pirštais jusdama tvirtą jo kūną.

Liepaėjo į pabaigą, ir iš vaismedžių sodo sklido saldus nokstančių vaisių aromatas. Oras buvo jo pritvinkęs, burnoje kone

jutau gryną, gaivų šviežių obuolių skonį. Pagalvojau apie pagundą – ir apie kirminą, kuris tūno po blizgančia jų odele.

Ne tik Džeimį viliojančią pagundą, bet ir mane. Jo pagunda – proga būti tuo, kuo būti jį sukūrė gamta, bet neleido likimas. Jis gimė ir buvo užaugintas valdyti didžiulį dvarą, rūpintis jame gyvenančiais žmonėmis, būti gerbiamas turtingųjų, lygių jam. O dar svarbiau, jam buvo skirta atkurti klaną ir šeimą. *Aš jau esu į tai įsivėlęs, pasakė jis.*

Žinojau, kad jam nerūpi nei turtas, nei jo paties labas. Ir vargu ar Džeimis trokšta valdžios; jei būtų jos norėjęs ir žinojęs tai, ką apie ateitį žinau aš, būtų nusprendęs keliauti į šiaurę ir paieškoti vietos tarp šalies kūrėjų.

Bet kitados jis buvo dvarininkas. Apie laiką, praleistą kalėjime, man pasakojo labai mažai, bet vienas jo pasakytas dalykas skambėjo atmintyje. Apie vyrus, su kuriais buvo kalinamas, jis kalbėjo taip: *Jie buvo mano. Ir tai, kad juos turėjau, palaikė mano gyvastį.* Dar prisiminiau, ką Ijanas sakė apie Saimoną Freizerį: *Rūpinimasis savo žmonėmis dabar yra vienintelis jo ryšys su žmogiškumu.*

Taip, Džeimiui reikėjo žmonių. Žmonių, kuriems galėtų vadovauti, jais rūpintis, juos ginti ir su jais kovoti. Bet ne juos valdyti.

Vis dar tylėdami praėjom vaismedžių sodą ir patraukėm ilgu taku palei daugiametės gėles. Kvepėjo lelijomis, levandomis, plukėmis ir rožėmis. Jų aromatas buvo toks aitrus ir svaiginantis, kad žengiant per tvankų, troškų orą atrodė, tarsi stačia galva griūtum į kvapių žiedlapių patalą.

Ak, „Tekančioji upė“ buvo žemiškas malonumas, tikrai... bet aš pavadinau juodaodį draugu ir palikau jam globoti dukterį.

Prisiminus Džo Eibernatį ir Brianą, pasijutau taip, tarsi regėčiau iškreiptą dvigubą vaizdą, lyg tuo pat metu būčiau dviejose vietose. Prieš akis mačiau jų veidus, vidine ausimi girdėjau jų balsus. Bet tikrovė vis dėlto buvo vyras šalia manęs. Sulig jo žingsniu plevėsavo kiltas, o palenktejo galvoje kirbėjo neramios mintys.

Tai ir buvo mano pagunda: Džeimis. Ne minkštos lovos ar prabangūs kambariai, ne šilko apdarai ar visuomenės pagarba. Džeimis.

Jei jis atsisakys Džokastos pasiūlymo, turės imtis ko nors kito. O tas „kas nors kitas“ greičiausiai buvo pavojinga Viljamo Trajono vilionė žeme ir žmonėmis. Labiau gundanti nei dosnus Džokastos siūlymas. Ką jis pasistatys, tas ir bus jo, palikimas, kurį jis nori atiduoti Brianai. Tik nežinia, ar liks gyvas, kad galėtų statyti.

Vis dar gyvenau dviejuose pasauliuose. Šiame girdėjau šnarrant kiltą, kur jis brūkstelėdavo per sijoną, jčiau jo kūno šilumą, stipresnę nei įkaitęs oras. Užuočiau muskusinį jo kvapą, žadinantį troškimą atplėsti jį nuo minčių, nusitempti į gėles, atsegti jo diržą, leisti, kad skraistė nukristų nuo pečių, nusismaukti liemenę, prispausti prie jo krūtis, pargriauti jį pusnuogį ir aitrinamą geismo tarp šlapių žalių augalų priversti galvoti tik apie mane.

Bet atsiminimų pasaulyje užuočiau kukmedžius ir nuo jūros pučiantį vėją, po pirštais jčiau ne šiltą vyrą, o antkapio granitą, kuriame iškaltas jo vardas.

Tylėjau. Jis taip pat.

Jau buvom apskę visą ratą ir grįžom prie upės, kur pilki akmeniniai laiptai nėrė po raibuliuojančiu tviskančiu vandeniu. Nors ši vieta ir buvo toli aukštupyje, vis tiek ją pasiekdavo potvynio pėdsakai.

Čia buvo pririštas laivelis, nedidelė irklinė valtis, tinkama žvejybai vienvėje arba tingiai iškylai.

– Irkluosi?

– Taip, kodėl gi ne?

Pamaniau, kad jis, kaip ir aš, veržiasi pasprukti iš namo ir nuo Džokastos, nusigauti taip toli, kad galėtų blaiviai pamąstyti negresiant pavojui, jog kas nors sutrukdys.

Nuslinkau žemyn ir padėjau plaštaką jam ant rankos, norėdama išlaikyti pusiausvyrą. Bet man nespėjus įlipti į valtį, jis atsigręžė. Prisitraukęs artyn, švelniai pabučiavo ir nepaleido iš glėbio, padėjęs smakrą ant mano galvos.

– Nežinau, – tyliai tarė jis, atsakydamas į nebylius mano klausimus.

Tada įsiropštė valtį ir padavė man ranką.

Kol išplaukėm į upę, Džeimis tylėjo. Naktis buvo tamsi, be mėnulio, bet žvaigždės, atspindinčios vandens paviršiuje, skleidė ganėtinai šviesos; kai akys priprato prie mirguliuojančios upės ir medžių šešėlių, mačiau gerai.

– Nenori nieko pasakyti? – galop paklausė jis.

– Juk ne aš turiu rinktis, – atsakiau ir man suspaudė krūtinę, bet korsetas čia buvo niekuo dėtas.

– Ne?

– Ji – tavo teta. Tai tavo gyvenimas. Rinktis turi tu.

– O tu nesikiši? – suniurnėjo, uoliai darbuodamasis irklais prieš srovę. – Bet ar tai ir ne *tavo* gyvenimas? O gal apskritai neketini likti su manim?

– Ką turi galvoj sakydamas, kad neketinu likti? – Išsigandusi atsisėdau tiesiai.

– Gal to tau per daug? – Jo galva buvo palinkusi virš irklų, nemačiau jo veido.

– Jei kalbi apie tai, kas nutiko lentpjūvėje...

– Ne, ne apie tai. – Jis pakabino irklais, jo pečiai po lininiais marškiniais paplatėjo. Tada kreivai šyptelėjo. – Mirtis ir nelaimė ne itin tave vargina, Sasenach. Bet smulkmenos, diena iš dienos... Matau, kaip krūpčioji, juodaodei tarnaitėi šukuojant tau plaukus, arba kai berniukas nusineša valyti tavo batus. O dar vergai terpentino varykloje. Juk dėl viso to jautiesi nesmagiai?

– Taip. Nesmagiai. Aš... negaliu valdyti vergų. Juk tau sakiau...

– Taip, sakei. – Jis valandėlę pailsėjo ant irklų, nuo veido nusibraukė plaukų sruogą. Mudviejų akys susidūrė. – O jei nuspręsi likti, Sasenach... Ar galėsi būti šalia manęs, stebėti ir nieko nesiimti, nes nieko negalėsi pakeisti iki pat tetos mirties. Galbūt jai net mirus.

– Apie ką šneki?

– Ji nesuteiks laisvės vergams. Kodėl turėtų? Ir aš, kol ji bus gyva, to negalėsiu padaryti.

– Bet kai paveldėsi dvarą... – Nuščiuvau.

Ir taip buvo bjauru ir nemalonu aptarinėti Džokastos mirtį, o į galvą jau lindo konkretus svarstymas, kad kažin ar tai įvyks greitai; Džokastai vos per šešiasdešimt, ji stiprios sveikatos, nors ir akla.

Staiga supratau, ką jis norėjo pasakyti. Ar įstengsiu prisiversiti gyventi diena iš dienos, mėnesių mėnesius, metų metus kaip vergvaldė? Juk negalėsiu apsimesti ir atkakliai tylėti dėdamasi, kad esu tik viešnia, pašalietė.

Prikandau lūpą, kad nesusukčiau – taip gyventi neištengsiu.

– Net tada jų neišlaisvinčiau, – tarė jis, atsakydamas į šališką mano argumentą. – Argi nežinai, kad vergvaldys negali paleisti į laisvę vergų be raštiško asamblėjos leidimo?

– Negali? – abejingai spoksojau į jį. – Kodėl?

– Plantacijų savininkai bijo ginkluoto negrų sukilimo. Ir ar galėtum juos dėl to kaltinti? – kandžiai pridūrė jis. – Vergai gali turėti tik peilius medžiui drožinėti, kitokius ginklus jiems uždrausta nešiotis. O nuo švaistymosi peiliais atgraso kraujo praliejimo įstatymai. – Džėmis papurtė galvą. – Žemė turėtų apsiversti, kad asamblėja leistų didžiuliui būriui laisvų juodžių plūsti į kaimus. Net jei žmogus nori išlaisvinti vieną savo vergų ir gauna leidimą, paleistas į laisvę vergas privalo kuo greičiau iškeliauti iš kolonijos, nes jį įsigeidęs gali pagauti ir paversti vergu bet kas kitas.

– Pagalvojai ir apie tai, – iš lėto pratariau.

– O tu ne?

Tylėjau. Ranką buvau įmerkusi į vandenį, maža bangelė pliuskeno virš mano riešo. Ne, apie ateitį negalvojau. Sąmoningai neišleidau tokių minčių, nes nenorėjau pripažinti, kad būsiu priversta rinktis, kaip kad dabar.

– Manau, būtų puiki proga, – pasakiau, balsas pačiai atrodė įsitempęs ir dirbtinas. – Juk viskam vadovausi...

– Teta nėra kvaila, – kiek suirzęs nutraukė mane Džėmis. – Ji paskelbs mane paveldėtoju, bet ne dvaro šeimininku. Išnaudos mane liepdama daryti tai, ko negali atlikti pati. Tebūsiu įrankis jos rankose. Taip, ji teirasis mano nuomonės, išklaitys mano

patarimus, bet nieko nebus daroma, jei ji to nenorės. – Džeimis papurtė galvą. – Jos vyras miręs. Nesvarbu, ar mylėjo tą žmogų, ar ne, dabar ji čia šeiminkė, ir jai nereikia niekam paklusti. Be to, pernelyg mėgaujasi valdžios skoniu, kad jos atsisakytų.

Be abejonės, jis tiksliai nusakė Džokastos Kameron būdą, čia ir slypėjo jos plano esmė. Jai reikėjo vyriškio, kuris apsilankytų ten, kur ji negali nukakti, derėtusi su kariniu jūrų laivynu, prižiūrėtų didžiulio dvaro namų ūkį, nes būdama akla neįstengė visko aprėpti.

Bet ji nenorėjo sutuoktinio, kuris užgrobtų valdžią ir imtų jai įsakinėti. Jei Ulisas nebūtų vergas, galėtų jai atstovauti. Nors buvo jos akys ir ausys, negalėjo būti jos rankos.

Taip, Džeimis – tobulas pasirinkimas. Stiprus, gerai reikalus išmanantis vyras, gebantis tarp sau lygių užsitarnauti pagarbą, o pavaldinius priversti paklusti. Puikiai žinantis, kaip valdyti žemę ir žmones. O dar susisaistęs su ja giminystės ir pareigos ryšiais, todėl vykdytų jos įsakymus, bet paties rankos būtų surištos. Vergautų priklausomybei nuo jos dosnumo ir brangaus kyšio – „Tekančiosios upės“. Tai skola, kurią reikėtų mokėti tol, kol tai taptų nebe žemišku Džokastos Kameron rūpesčiu.

Man ieškant žodžių, gerklėje didėjo gumulas. Ne, aš negalėčiau taip gyventi, supratau. Negalėčiau tam vadovauti. Bet negalėjau griebtis ir alternatyvos: skatinti Džeimį atmesti Džokastos siūlymą, žinodama, kad tai jį nublokštų atgal į Škotiją, kur jo tyko mirtis.

– Neišmanau, kaip turėtum elgtis, – galų gale tariau vos girdimai nuolat pliaukšint irklams.

Priplaukėm sūkuriuotą duburį, į vandenį buvo nugriuvęs didžiulis medis. Šakos buvo tarsi spąstai, gaudantys visokias lūženas, plaukiančias pasroviui. Džeimis tiksliai įvairavo atbulą valtį į tykų vandenį. Nuleidęs irklus, rankove persibraukė kaktą, sunkiai kvėpuodamas iš pastangų.

Mus gaubė rami naktis. Nė garso, tik čiurleno vanduo ir kartais į valtį kraštą brūkstelėdavo panirusio medžio šakos. Galop Džeimis ištiesė ranką ir paglostė man smakrą.

– Tavo veidas yra mano širdis, Sasenach, – švelniai pasakė, – o tavo meilė – mano siela. Bet tu teisi: negali būti ir mano sąžinė.

Ir vis dėlto mano dvasia pakilo, tarsi būtų nukritusi nenusakoma našta.

– Džiaugiuosi, – tariau ir nejučia pridūriau: – Kitaip mane slėgtų baisi įtampa.

– Tikrai? – Jis mažumėlę nustebo. – Tau atrodo nedorėlis?

– Tu geriausias žmogus iš tų, su kuriais man yra tekę susidurti. Tik norėjau pasakyti... kad visada žmogus jauti didžiulę įtampą, stengdamasis gyventi už du. Stengdamasis elgtis taip, kad tavo požiūrį, kas yra teisinga, perimtų ir jie... Žinoma, darai tai dėl savo vaiko, turi daryti, bet vis tiek tai nepaprastai sunkus darbas. Bet dėl tavęs negalėčiau atsisakyti savo minčių. Būtų klaida net pamėginti.

Gerokai jį nustebinau. Jis truputį pasėdėjo, nusukęs veidą.

– Iš tikrųjų manai, kad aš geras žmogus? – galop paklausė. Jo balse nuskambėjo keista gaidelė, negalėjau jos suprasti.

– Taip, – nedelsdama atsakiau. Tada pusiau juokais pridūriau: – Tau atrodo kitaip?

Po ilgos pauzės jis visai rimtai tarė:

– Apie save galvoju ne taip kaip tu.

Išsižiojusi tylėdama pažvelgiau į jį.

– Esu žiaurus žmogus, ir gerai tai žinau, – tyliai pasakė. Ant kelių išskėtė stambias plaštakas, kurios galėjo lengvai valdyti kardą ir durklą ar atimti žmogui gyvybę. – Ir tu tai žinai – arba turėtum žinoti.

– Tai, ką darei, buvai priverstas daryti!

– Tikrai?

– Aš taip manau, – nors jį gyniau, mano žodžius temdė abejonės šešėlis. Ir iš neišvengiamos būtinybės daromi dalykai juk palieka randą sieloje?

– Apie mane nesi tokios nuomonės kaip, tarkim, apie Stiveną Bonitą? Sakyčiau, jis taip elgėsi irgi prispirtas būtinybės.

– Jei manai, kad su Stivenu Bonitu turi nors kruopelytę bendrumo, labai klusti, – atšoviau.

Jis nekantriai gūžtelėjo pečiais ir neramiai pasimuistė ant siauro suoločio.

– Mudu su Bonitu mažai kuo skiriamės, tik man garbės jausmas nesvetimas, o jis jo neturi. Kas dar mane sulaiko, kad netapčiau vagimi? – paklausė Džėmis. – Kad neapiplėščiau tų, kuriuos galėčiau nuskriausti? Turiu vagies gyslelę. Vienas mano senelis pastatė Leochą už auksą, kurio prisigrobė Aukštumų tarpekliuose; kitas pralobo iš turtingų ir kilmingų moterų, kurias paimdavo jėga, kūnų.

Jis pasirąžė, tamsūs galingi pečiai pakilo virš mirguliuojančio vandens. Tada staiga griebė irklus nuo kelių ir su trenksmu, kad net pašokau, bloškė ant valties dugno.

– Man daugiau nei keturiasdešimt penkeri! – tarė. – Juk tokio amžiaus vyras jau turėtų būti susitupėjęs? Turėtų gyventi savo name, dirbti žemę, kurioje tarptų gėrybės, ir būti atsidėjęs bent šiek tiek pinigų senatvei.

Jis giliai įkvėpė. Pučiantis krūtinei, kartu kilnojosi ir baltų jo marškinių priekis.

– Deja, namo neturiu. Nei žemės. Nei pinigų. Nei derliaus, nei bulvių lauko, nei karvės, avies, kiaulės, ožkos! Neturiu gegnių virš galvos, lovos, net naktipuodžio, į kurį galėčiau nusičiurkšti!

Džėmis kumščiu vožė į valties suoločią, nuo smūgio šis suvirpėjo po manim.

– Ne mano ir drabužiai, kuriais vilkiu!

Stojo ilga tyla, ją drumstė tik plonai čirpiantys svirpliai.

– Bet turi mane, – tylutėliai pasakiau. Regis, ne kažin koks turtas.

Jo gerklėje pasigirdo garselis, kuris galėjo reikšti juoką arba raudą.

– Taip, turiu, – jo balsas truputį drebėjo, bet nesupratau, ar iš aistros, ar iš smagumo. – Po šimts, tai bent, ką?

– Nejaugi?

Jis pakėlė ranką ir nekantriai mostelėjo.

– Jei būčiau vienas, argi visa tai būtų svarbu? Galėčiau gyventi kaip Majersas. Klajoti po miškus, medžioti ir žvejoti, o kai

prispaustų nepakeliama senatvės našta, atsigulčiau po ramybę skleidžiančiu medžiu ir numirčiau, tegul lapės sugrauzia mano kaulus. Kam aš rūpėčiau?

Džeimis patraukė pečiais sudirgęs, lyg marškiniai būtų per ankšti.

– Bet aš ne vienas. – Turiu galvoti apie tave, Ijaną, Dankaną, Fergusą, Marsalę ir – Dieve, padėk, net Liri.

– Ak, liaukis, – įsiterpiau.

– Negi nesupranti? – kone apimtas nevilties tarė jis. – Pakločiau po kojomis tau visą pasaulį, Klere, bet neturiu ką tau duoti!

Jis tikrai manė, kad tai svarbu.

Sėdėjau, žiūrėdama į jį, ir ieškojau žodžių. Jis buvo nusigręžęs, susmukusiais iš nevilties pečiais.

Per šią valandą patyriau sielvartą, nusmelkus minčiai, kad neteksiu jo Škotijoje, buvau kaitinama stipraus geismo pasimylėti su juo tarp gėlių, o paskui buvo smarkiai panižusios rankos smogti jam per galvą irklui. Dabar mane vėl užliejo švelnumas.

Galų gale paėmiau didžiulę, nuospaudomis nusėtą jo ranką ir pasislinkau prie jo, atsiklaupiau ant lentų tarp jo kelių. Padėjusi galvą jam ant krūtinės, jčiau, kaip jo kvėpavimas šiurena man plaukus. Stigo žodžių, bet aš apsisprendžiau.

– *Kur eisi tu, – tariau, – tenai eisiu ir aš, kur būsi tu, tenai būsiu ir aš. Tavo tauta bus mano tauta, o tavo Dievas bus mano Dievas. Kur mirsi tu, tenai mirsiu ir aš ir ten būsiu palaidota.** – Tebūnie tai Škotijos kalvos ar miškas kolonijų pietuose. – Daryk tai, ką turi daryti, būsiu šalia tavęs.

Arti upelio vidurio vanduo tekėjo greitai, bet buvo seklu. Po tviskančiu paviršiumi mačiau stūksančius juodus didelius akmenis. Juos pastebėjo ir Džeimis, todėl smarkiai nuirklavo valtį į tolimąjį kraštą pailsėti prie nuožulniai besileidžiančio žvyruoto kranto, čia tyvuliavo sietuva, išgraužta svyruoklinio gluosnio

* Rut 1,16.

šaknų. Persisvėriau per valtės kraštą, stvėriau gluosnio šaką ir aplink ją apvyniojau virvę.

Maniau, grįšim į „Tekančiąją upę“, bet šis pasiplaukiojimas buvo ne tik atokvėpis. Jis turėjo ir kitą tikslą. Toliau yrėmės upe aukštyn, Džeimiui galingais mostais irkluojant prieš tingią srovę.

Likusi viena su savo mintimis, galėjau klausytis tik švokščiančio jo kvėpavimo ir svarstyti, ką jis darys. Jei nuspręs čia likti... na, gal tai nebus taip sunku, kaip jam atrodo. Gerai suvokiau, ką gali Džokasta Kameron, bet puikiai žinojau, ką geba ir Džėmis Freizeris. Kolumas ir Duglas Makenzai mėgino jį palenkti savo valiai, deja, abiem nepavyko.

Trumpam pajutau šleikštulį, prisiminusi tą paskutinį kartą, kai mačiau Duglą Makenzį, skęstantį savo paties kraujyje ir nebyliai svaidentį keiksmus, o jo gerklėje styrojo Džeimio durklas. *Esu žiaurus žmogus, pasakė Džėmis, ir tu tai žinai.*

Vis dėlto jis klydo. Šis vyras anaip tol nepanašus į Stiveną Bonitą, pamaniau, žiūrėdama į linguojantį virš irklų jo kūną, grakščius, plačius jo rankų mojus. Jis ne tik garbingas, kaip tvirtina, bet ir geras, drąsus... ir sąžiningas.

Supratau, kur plaukiam, kai Džėmis vienu irklu ėmė irkluoti atgal, vairuodamas valtį skersai srovės prie plataus upelio žiočių, virš kurių sviro epušės. Vandeniui dar nebuvau atplaukusi į šią vietą, bet, pasak Džokastos, ji buvo netoli.

Neturėčiau stebėtis tokiu Džeimio elgesiu. Jei šiąnakt jis išsiruosė susitikti su savo demonais, ši vieta tam tiko labiausiai.

Tolėliau virš upelio žiočių niūksojo tamsus ir tylus lentpjūvės malūnas. Už pastato blausiai pleveno šviesa, sklindanti iš vergų trobelių pamiškėje. Mus supo įprasti nakties garsai, bet vieta atrodė keistai tyki, nors ošė medžiai, vandenyje kvarkė varlės. Viską gaubė naktis, o milžiniškas pastatas, rodės, metė šešėlį, bet, žinoma, man tik pasidingojo.

– Vietos, kuriose dieną virte verda darbas, naktį visada atrodo itin vaiduokliška, – pasakiau, stengdamasi sudrumsti lentpjūvės tylą.

– Argi? – Džeimis kalbėjo išsiblaškęs. – Ir dieną man čia ne-
labai patiko.

Prisiminusi, kas įvyko, suvirpėjau.

– Ir man. Tik norėjau pasakyti...

– Bernsas negyvas. – Jis nežiūrėjo į mane, veidą buvo nusu-
kęs į lentpjūvę, užklotą gluosnio šešėlio.

Išmečiau virvės galą.

– Prižiūrėtojas? Kada tai nutiko? – paklausiau, labiau sukrės-
ta netikėtumo nei pačios žinios. – Kaip jis mirė?

– Šią popietę. Jauniausias Kembelo vaikas pranešė prieš pat
saulėlydį.

– Bet nuo ko? – paklausiau dar sykį. Suspaudžiau kelius,
pirštais sugniaužiau dvi saujas dramblio kaulo spalvos šilko.

– Nuo stabligės. – Jo balsas buvo atsainus, abejingas. – Bjauri
mirtis.

Džeimis teisus. Nors nebuvo regėjusi žmogaus, mirstančio
nuo stabligės, puikiai žinojau jos simptomus: blaškymasis, sunku
ryti, vėliau, kai rankų, kojų ir kaklo raumenis ima tąsyti mėšlun-
gis, kūnas ima stingti. Traukuliai vis stiprėja ir trunka vis ilgiau,
kol ligonio kūnas tampa kietas kaip medis, riečiamas skausmo.
Priepuoliai tai užaina, tai nuslopsta, galų gale traukuliai nebesi-
liauja, ir viską palengvina tik mirtis.

– Kaip sakė Ronis Kembelas, jis mirė šypsodamasis. Bet ne-
manyčiau, kad tai buvo laiminga mirtis. – Niūrus juokas, jo balse
buvo girdėti pašaipei gaidelė.

Atsisedau tiesiai, nugara perbėgo šaltukas, nors naktis buvo
šilta.

– Lėta mirtis, – pridūriau. Įtarimas ištiesė savo šaltus čiuptu-
vėlius mano mintyse. – Nuo stabligės merdima ilgai.

– Deivis Bernsas kamavosi penkias dienas, – jo balsas buvo
nebe linksmas.

– Matei jį, – tariu. Plykstelėjęs pyktis tirpdė vidinį šaltį. –
Matei jį! Ir nepasakei man?

Sutvarsčiau Bernsui žaizdą. Buvo bjauri, bet jo gyvybei ne-
grėsė, ir buvau patikinta, kad jis kur nors saugiai patūnos, kol

nuslops neramumai nulinčiąvus vergą. Prislėgta to įvykio, visai nepasidomėjau, kur prižiūrėtojas ir kaip jis jaučiasi. Aš kalta, kad juo nepasirūpinau, pykau ant savęs. Buvau kalta, bet kas iš to.

– Ar būtum galėjusi ką nors padaryti? Juk esi sakiusi, kad stabligė – viena tų ligų, kurių neįmanoma išgydyti net tavo laikais. – Jis nežiūrėjo į mane; mačiau jo profilį, pasuktą į lentpjūvę, jo galva tamsavo šviesesniame blyškios lapijos šešėlyje.

Prisivertusi paleidau sijoną. Palyginau suglamžytas suknelės klostes virš kelių, ir man dingtelėjo, kad Faedra turės gerokai patriūsėti su laidyne.

– Ne, – išstenėjau. – Ne, nebūčiau jo išgelbėjusi. Bet turėjau jį pamatyti, gal būčiau kiek palengvinusi jam kančias.

Džėmis pažvelgė į mane. Pajutau, kaip valtyje persikėlė jo svoris.

– Gal, – ramiai pasakė jis.

– O tu nebūtum man...

Nutilau prisimindama, kad aną savaitę jis vis kažkur prašpadavo, o kai paklausdavau kur, išsisukinėdavo nuo atsakymo. Puičiai regėjau akyse tą vaizdą: ankštą, tvankų pastogės kambarėlį Farkardo Kembelo namuose, kur sutvarsčiau Bernsui žaizdą. Ir nusikamavusią žmogystą ant lovos, pamažu gęstančią, šaltai stebint tiems, kuriuos įstatymas padarė jo sąjungininkais prieš jų valią, ir suvokiantį, kad miršta paniekintas. Mane vėl nupurtė šaltis, net rankų oda pašiurpo.

– Ne, nebūčiau leidęs Kembelui pasiūsti tavęs, – tyliai tarė jis. – Tai įstatymas, Sasenach, – ir teisingumas. Gerai žinai, kuo jie skiriasi.

– Bet dar yra ir gailėstingumas.

Jei kas būtų paklausęs, būčiau atsakiusi, kad Džėmis Freizeris – gailiaširdis. Kitados toks ir buvo. Deja, laikas tarp dabarties ir ano meto buvo sunkus, o gailėstis – gležnas jausmas, lengvai sugrauziamas aplinkybių. Bet man atrodė, kad Džėmis vis dar turi gerumo, o nuo minties, kad to gerumo nebėra, nusmelkė keistas skausmas. *Taip nereikėtų galvoti, ne.* Gal tai tebuvo atvirumas?

Valtis dreifuodama pasisuko, mudu skyrė nusvirusi šaka. Tamsoje už jos lapijos išgirdau prunkštelint.

– *Palaiminti gailestingieji: jie susilauks gailestingumo*,* – pasakė Džeimis. – Bernsas nebuvo gailestingas, todėl gailėsčio ir nesulaukė. Ir jei Dievas susidarė apie žmogų nuomonę, manau, nevalia kištis.

– Tau atrodo, kad stabligę jam pasiuntė *Dievas*?

– Kažin ar kas nors kitas turi tokią vaizduotę. Be to, – logiškai dėstė jis, – kur dar ieškotum teisingumo?

Kad ir kaip stengiausi rasti žodžių, nesisekė. Netekusi vilties griebiausi vienintelio įmanomo ginčytino klausimo. Jutau silpną šleikštulį.

– Turėjai man pasakyti. Net jei manei, kad negalėsiu padėti, vis tiek neturėjai teisės spręsti...

– Nenorėjau, kad ten eitum, – balsas buvo tylus, bet su plienine priegaide.

– Suprantu, kad nenorėjai! Bet visai nesvarbu, ką manei: kad Bernsas nusipelnė kentėti ar...

– Taip pasielgiau ne dėl jo! – Staiga jam sujudėjus, valtis susiūbavo, ir nusitvėriau jos kraštą, kad neprarasčiau pusiausvyros. Jis kalbėjo žiauriai. – Man nuspjaut, ar Bernsas mirė lengvai, ar sunkiai, bet vis tiek nesu žiaurus pabaisa! Neprileidau tavęs prie jo ne todėl, kad jis kentėtų, o norėdamas apsaugoti tave.

Tai išgirdus, man atlėgo širdis, bet dar labiau įniršau, kai suvokiau, ką jis padarė.

– Tu negalėjai spręsti. Aš nesu tavo sąžinė, o tu nesi mano! – Piktai perbraukiau mus skiriančią gluosnio lapijos šydą, norėdama į jį pažvelgti.

Ūmai pro šakas kyštelėjo ranka ir sugriebė man už riešo.

– Mano pareiga ginti tave!

Bandžiau ištrūkti iš jo gniaužtų, bet jis stipriai mane laikė ir nė neketino paleisti.

– Nesu kokia mergaičiukė, kad mane reikėtų saugoti, ir ne kvailė! Jei yra kokia nors priežastis, kad ko nors nedaryčiau, pa-

* Mt 5, 7.

sakyk, ir aš išklausysiu. Bet negali man nurodinėti, ką daryti ir kur man eiti nepasitaręs su manim. Aš tam priešinsiuos, ir tu, po perkūnais, puikiai tai žinai!

Valtis pasviro, ir smarkiai šnarant lapams jis kyštelėjo galvą pro šakas, spoksodamas į mane.

– Aš ir nemėginu nurodinėti, kur tau eiti!

– Nusprendei, kur *neturėčiau* eiti, ir vien tai jau blogai!

Nuo jo įniršio valtis net sudrebėjo, gluosnio šakos nuslydo jam už pečių, ir mes pamažu pasisukom, išlįsdami iš medžio šešėlio.

Džėmis dunksojo prieš mane, didžiulis kaip malūnas, galva ir pečiai gerokai užstojo vaizdą jam už nugaros. Ilga, tiesi nosis buvo vos per colį nuo manosios, akys primerktos. Tamsiai mėlynos, o naktį atrodė net juodos. Žvelgdama į jas iš taip arti, susinervinau ir sumirksėjau. Jis – ne.

Kai Džėmis išnirio iš lapijos, paleido mano riešą ir suėmė už žastų. Per audinį jčiau jo gniaužtą karštį. Rankos buvo stambios ir stiprios, ir staiga suvokiau, kokie trapūs mano kaulai. *Esu žiaurus žmogus.*

Jis jau buvo mane anksčiau pakratęs kelis kartus, ir tai man nepatiko. Dėl visa ko, jei sumanytų daryti ką nors panašiai, įspraudžiau pėdą jam tarp kojų, pasirengusi skubiai spirti ten, kur būtų veiksmingiausia.

– Aš suklydau, – tarė jis.

Įsitempusi laukiau, kada Džėmis trenks man, ir ėmiau stumti koją aukštyn, bet išgirdau jo žodžius. Man nespėjus sustoti, jis smarkiai suspaudė kojas, ir mano kelis įstrigo jam tarp šlaunų.

– *Sakiau*, kad suklydau, Sassenach, – pakartojo nekantriu balsu. – Neprieštarauji?

– Ak... ne, – suvapėjau truputį susidrovėjusi. Nedrąsiai pasukiojau kelį, bet šlaunis jis buvo stipriai suspaudęs.

– Ar tau neatrodo, kad reikėtų mane paleisti? – mandagiai paklausiau toliau besidaužančia širdimi.

– Ne, neatrodo. Ar dabar išklausysi mane?

– Tikriausiai, – pasakiau vis dar mandagiai. – Regis, šią akimirką nesu labai užsiėmusi.

Buvau taip arti jo, kad mačiau, kaip sutrūkčiojo jo burna. Šlaunys trumpam dar labiau susispaudė, bet greitai atsileido.

– Tai kvailiausias barnis, ir pati supranti ne blogiau už mane.

– Ne, nesuprantu. – Mano pyktis apmalšo, bet neketinau jam leisti vaido užbaigti. – Gal tau ir nė motais, o man svarbu. Ir tas ginčas nekvailas. Tą supranti, kitaip nebūtum pripažinęs, kad suklydai.

Šįsyk Džeimio burna trūktelėjo smarkiau. Jis giliai įkvėpė ir atitraukė rankas nuo mano pečių.

– Na, gerai. Sutinku, gal ir reikėjo tau papasakoti apie Bernsą. Bet tada būtum nulėkusi pas jį, netgi jei būčiau pasakęs, kad jam stabligė, o aš žinojau, kad jis galuojasi ta liga, nes kartą jau buvau su ja susidūręs. Ar vis tiek būtumėjusi, net žinodama, kad niekuo nepadėsi? Ką?

– Taip, būčiauėjusi net tokiu atveju.

Bernsui tikrai nebūčiau galėjusi padėti. Jam stabligės kančių Majerso anestetikas nebūtų palengvinęs. Traukuliai būtų atlėgę tik sušvirkštus kurarės nuodų. Nebent būčiau jį paguodusi ir nuraminusi būdama šalia, bet kažin ar jis būtų tai įvertinęs ar pastebėjęs. Vis tiek mano pareiga buvo jam padėti bent taip.

– Būčiau privalėjusi eiti, – pasakiau šiek tiek švelniau. – Juk esu gydytoja. Negi nesupranti?

– Žinoma, suprantu, – tarė jis gargždžiu balsu. – Negi manai, kad visai tavęs nepažįstu, Sassenach? – Nelaukdamas atsakymo, kalbėjo toliau: – Apie tai, kas įvyko lentpjūvėje, pasklido šnekos – to neišvengsi, ar ne? Bet kai ant tavo rankų mirė žmogus... Na, niekas tiesiai šviesiai nepasakė, kad gal tu jį pribagei tyčia... Bet nesunku suprasti – žmonės taip pagalvojo. Jie nemano, kad tu jį nužudei, tačiau svarsto, gal jam tyčia padėjai iškelti gelbėdama nuo kartuvių.

Spoksojau į savo plaštakas, išskėstas ant kelių, beveik tokias pat blyškias, kaip ir dramblio kaulo spalvos atlasas po jomis.

– Tiesą sakant, galvojau apie tai.

– Puikiai žinau, – abejingai pasakė jis. – Mačiau tavo veidą, Sassenach.

Giliai įkvėpiau norėdama įsitikinti, kad oras nepritvinkęs kraujo kvapo. Užuočiaus vien terpentinu dvelkiantį pušyną, gaivus aromatas kuteno šnerves. Staiga aiškiai prisiminiau ligoninę, joje tvyrantį dezinfekuojamojo skysčio pušų kvapą, slopinantį, bet nepanaikinantį ligos tvaiko.

Dar kartą įkvėpiau gaivaus oro ir, pakėlusi galvą, pažvelgiau į Džeimį.

– O tau įdomu, ar nužudžiau jį?

Jis kiek nustebo.

– Pasielgei taip, kaip manei esant geriausia. – Jis numojo ranka į nesvarbų klausimą, ar nužudžiau aną žmogų, norėdamas išsiaiškinti ginčo esmę. – Vis dėlto man atrodė, kad būtų buvę neprotinga atsidurti šalia jau antro žmogaus, kad jis mirtų tau ant rankų. Supranti, ką turiu galvoj?

Supratau jį ir jau ne pirmą kartą suvokiau, kad Džeimis yra gudriai suregztų tinklų kilpa, tokia niekada negalėčiau būti. Ši vieta jam tokia pat svetima kaip man, bet jis žino ne tik tai, ką šneka žmonės, – šitai įstengtų išsiaiškinti kiekvienas, dažnai besilankantis smuklėje ir turguje, – jam ne paslaptis ir ką jie galvoja.

O dar labiau suirzau, kad jis žino, ką mėstau aš.

– Taigi suvoki. – Jis žiūrėjo į mane. – Neabejojau, kad Bernsas tikrai mirs ir tu negalėsi jam padėti. Bet išgirdusi apie jo ligą, būtum tučtuojau nuskubėjusi pas jį. O vėliau jis vis tiek būtų iškeliavęs. Žmonės gal ir nebūtų kalbėję, esą keista, kad abu vyrai mirė, kai tu buvai šalia, bet...

– Bet būtų taip pamanę, – užbaigiau sakinį.

Trūktelėjęs raumuo virto kreiva šypsena.

– Žmonės atkreipė į tavę dėmesį, Sassenach.

Prikandau lūpą. Taip, jie tikrai atkreipė, ir tas dėmesys jau nebe pirmąsyk mane kone žudė.

Džeimis atsistojo, įsikibęs į šaką, kad neprarastų pusiausvyros, išlipo į žvirgždėtą krantą ir ant peties užsimetė skraistę.

– Pažadėjau poniai Berns iš lentpjūvės paimti jos vyro daiktus. – Jei nenori, neik.

Lentpjūvė dunksojo žvaigždėto dangaus fone. Grėsminges-

nio vaizdo nesukursi, net ir labai pasistengęs. *Kur eisi tu, tenai eisiu ir aš.*

Supratau, ką jis daro. Jis nori viską pamatyti ir tik tada apsispręsti; pamatyti žinodamas, kad tai gali būti jo. Traukė per vaismedžių sodus, yrėsi palei tankius pušynus, lankėsi lentpjūvėje. Apžiūrinėjo jam siūlomas valdas svarstydamas ir vertindamas, spręsdamas, su kokias keblumais gali susidurti ir ar tam ryšis.

Šiaip ar taip, pagiežingai pamaniau, juk ir šėtonas primygtinai norėjo Jėzui parodyti viską, ko šis atsisako, užvesdamas Jį ant šventyklos stogo, kad pažvelgtų į pasaulio miestus. Vienintelė kliūtis, kad jei Džeimis nuspręs bloktis žemyn, šalia jo nestovės būrys angelų, jo nesulaikys, ir jo kojos – ir visas kūnas – tėkšis ant škotiško granito plokštės.

Šalia buvau tik aš.

– Luktelėk, – pasakiau, ropšdamasi iš valtės. – Ir aš einu.

Lentpjūvės kieme vis dar riogsojo sienų krūva; nuo tada, kai čia lankiausi pastarąjį kartą, nebuvo pajudintas nė vienas rąstas. Tamsa gožė perspektyvos pojūtį: bolavo šviežios medienos rietuvių stačiakampiai, tarsi plūduriavo virš neregimos žemės, iš pradžių tolumoje, paskui staiga grėsmingai priartėdami ir braukdami per mano sijonus. Oras dvelkė pušų sakais ir pjuvenomis.

Po kojomis žemės nemačiau, ją dengė tamsa ir užstojo besiplaikstantis dramblio kaulo spalvos sijonas. Džeimis vedė mane už parankės, kad nesuklupčiau. O pats, žinoma, nekluptelėjo nė karto. Pagalvojau, kad radarą jis tikriausiai turi todėl, kad nusileidus saulei ilgai gyveno kaip koks šikšnosparnis, net nesitikėdamas išvysti šviesos.

Tarp vergų lūšnelių liepsnojo laužas. Buvo labai vėlu, daugelis turbūt miega. Vest Indijoje kiaurą naktį tratėdavo būgnai, būdavo girdėti rypuojant ir raudant. Vergai apraudodavo mirusį bičiulį, jo gedėjimo apeigos trukdavo savaite. Čia nebuvo nieko. Aplinkui nė garso, vien ošė pušys, nekrustelėjo jokia gyvybė, tik miško pakrašty blyksėjo blausus žiburėlis.

– Jie bijo, – tyliai tarė Džeimis, stabtelėdamas ir kartu su manim įsiklausydamas į tylą.

– Visai nesistebiu, – sukuždėjau. – Ir aš bijau.

Jis purkštelėjo, gal iš smagumo.

– Aš taip pat, – sumurmėjo, – bet ne šmėklų. – Jis stvėrė man už rankos ir, nespėjus paklausti, o ko gi jis bijo, stumtelėjo mažas dureles lėptųjų šone.

Viduje tvyrojo sunki tyla. Iš pradžių atrodė, kad ji panaši į bežadį klaiką, sklandantį virš mūsų lauko, nukloto lavonais, bet vėliau supratau, kuo ji skiriasi nuo anos. Ši tyla buvo gyva. Kad ir kas čia, toje tyloje, gyveno, ramiai negulėjo. Lyg ir užuodžiau kraują, oras buvo pritvinkęs jo kvapo.

Giliai įkvėpiau, ir vėl man toptelėjo ta pati mintis. Iš siaubo nugara nuėjo pagaugais. *Tikrai* užuodžiau kraują. Šviežią kraują.

Griebiau Džeimiui už rankos, bet ir jis jau užuodė tą kvapą. Jo ranka buvo smarkiai suspausta manosios, raumenys įsitempę. Netaręs nė žodžio, išsivadavo iš mano gniaužtų ir dingo.

Man pasirodė, kad iš tiesų dingo, puoliau į paniką, apgrai bomis jo ieškodama, ranka grybščiodama tuščią erdvę, kur jis ką tik stovėjo. Paskui sumojau: jis tik užsimetė ant galvos tamsią skraistę, akimoju paslėpdamas blyškų veidą ir baltus lininius marškinius. Girdėjau greitus lengvus jo žingsnius ant purvinių grindų, bet netrukus jie nuščiuvo.

Oras buvo troškus, ramus, prisisotinęs kraujo. Ant liežuvio galo jutau sudususį, šleikščiai saldų metalinį jo skonį. Tokį pat, kokį uodžiau prieš savaitę, – keliantį haliucinacijas. Vis dar purtoma šalto drebulio, apsisukau ir įtempusi akis stebeilijau į tolimąjį kambario, panašaus į urvą, kampą, tikėdamasi pamatyti, kaip tamsoje vėl materializuojasi įsirėžęs į atmintį vaizdas: ant medienos keltuvo kataruoja įsitempusi virvė, siūbuoja didžiulis kablų su dejuojančia našta...

Orą perplėšė aimana, vos neįsikandau lūpos. Gerklė išpurto nuo užgniaužto riksmo; vis dėlto tylėjau, bijojau atkreipti į save dėmesį.

Kur Džeimis? Knietėjo jį pašaukti, bet nediršau. Akys jau

priprato prie tamsos, įžiūrėjau šmėkšančią pjūklo geležtę – beformę dėmę už dešimties pėdų, bet tolimoji kambario pusė buvo lyg tamsos siena. Akis susmeigusi stengiausi ką nors išvelgti ir per vėlai supratau, kad su balsva suknele esu puikiai matoma tam, kas tūno patalpoje.

Vėl pasigirdo dejonė, mėslungiškai krūptelėjau. Delnai prakaitavo. *Ne, piktai pasakiau sau. Taip nėra, negali būti!*

Mane buvo suparalyžiavusi baimė ir tik po valandėlės suvokiau, ką girdi ausys. Garsas sklido ne iš tamsos skersai patalpos, kur niūksojo keltuvai su kabliu. Jis buvo girdėti man už nugaros.

Greitai apsisukau. Durys, pro kurias įėjom, buvo atviros, blunkus jų stačiakampis bolavo juodoje kaip degutas tamsoje. Niekas nepasirodė, niekas nekrustelėjo tarp manęs ir durų. Skubiai žengiau prie durų ir stabtelėjau. Įsitempė visi kojų, pasiruošusių kuo greičiausiai skuosti, raumenys, bet negalėjau palikti Džeimio.

Ir vėl tas garsas, tas pat gokčiojimas, bylojantis apie fizinę kančią, skausmą, kai nepajėgi net rėkti. Nusmelkė kita mintis: o gal dejuoja Džeimis?

Užmiršusi apdairumą, pasigrėžiau ten, iš kur sklido garsas, ir sušukau jo vardą. Riksmo aidas atsimušė nuo aukštų lubų.

– Džeimi! – šūktelėjau dar kartą. – Kur tu?

– Čia, Sassenach, – pasigirdo duslus Džeimio balsas man iš kairės. Jis buvo ramus, bet skubinant. – Gal ateitum pas mane?

Dejavo ne jis. Kone tirtėdama iš palengvėjimo, kad išgirdau jo balsą, apgraibomis nuslinkau per tamsą. Dejavo ne Džeimis, o tai svarbiausia, kad ir kas ten aimanuoja.

Mano ranka atsitrenkė į medinę sieną, akiai pagrabaliojo ir galop rado atdaras duris. Džeimis buvo prižiūrėtojo kambaryje.

Įžengiau pro duris ir išsyk pajutau permainą. Čia dar tvankiau ir karščiau negu lentpjūvėje. Grindys medinės, bet mano žingsniai neaidėjo; oras visiškai tykus, troškus. O kraujo kvapas stipresnis.

– Kur tu?! – sušukau, šįsyk tyliau.

– Čia, – stulbinamai arti atsakė jis. – Prie lovos. Eikš man padėti. Mergaitė.

Džėmis buvo ankštame miegamajame be langų, todėl į jį niekada nepatekdavo šviesos. Radau juos apčiuopomis. Džėmis klūpojo ant medinių grindų prie siauros lovos, kurioje gulėjo kūnas.

Kaip jis ir sakė, čia buvo mergaitė, palietusi iškart supratau. Ir dar suvokiau, kad ji nukraujavusi. Jos skruostai buvo šalti ir drėgni. Visa kita, ką liečiau, buvo šilta ir šlapia. Jos drabužiai, patalynė, čiužinys po ja. Ten, kur priklaupiau ant grindų, per sijoną ėmė sunktis drėgmė.

Paieškojau pulso kakle, bet jo neužčiuopiau. Krūtinė po ranka vos kilnojosi, vienintelis gyvybės ženklas, ir jokių, net silpniausių, atodūsių.

– Dabar jau nebijok, – išgirdau save sakant ramiai, be panikos, nors turėjau rimtą priežastį į ją pulti. – Mes čia, tu ne viena. Ar gali pasakyti, kas tau nutiko?

Visą tą laiką mano rankos greitai slinko mergaitės galva, kaklu, krūtine, pilvu, šalin nublokšdamos permirkusius drabužius, akiai, karštligiškai čiuopdamos, ar nėra kraujuojančios žaizdos, kurią reikėtų užspausti. Bet neradau nei perkirstos arterijos, nei gilaus pjūvio. Tačiau nuolat buvo girdėti tipu tapu, tarsi trepsėtų mažos kojelės.

– Pasakykit... – veikiau ne ištartas žodis, o atodūσιο artikuliacija. Ji sulaukė kvapą ir gokčiodama įkvėpė.

– Kas taip su tavim pasielgė, mergyt? – Džemio balsas buvo tylus ir nekantrus. – Kas?

– Pasakykit...

Patikrinau visas vietas, kur po pat oda buvo didžiosios kraujagyslės, bet jos nebuvo pažeistos. Sugriebiau jai už nusilpusios rankos, kilstelėjau ir po nugarą pakišau plaštaką. Visas jos kūno karštis buvo susikaupęs tenai, liemenė šlapia ne nuo kraujo, o nuo prakaito.

– Viskas bus gerai, – pakartojau. – Tu ne viena. Džemi, palaikyk jai ranką. – Kai supratau, kas nelaimėlei, apėmė neviltis.

– Jau laikau, – tarė jis. – Nesijaudink, mergyt. Viskas bus gerai, ar girdi mane?

Tipu tapu, tipu tapu. Mažos kojytės lėtino žingsnį.

– Pasakykit...

Nieko negalėjau, bet vis tiek vėl pakišau ranką po jos sijonu, pirštus įspraudžiau tarp suglebusių išskėstų šlaunų. Čia ji dar buvo šilta, labai šilta. Per ranką ir pro pirštus nesmarkia srovele plūstelėjo kraujas, karštas ir tirštas kaip mus supantis oras, nesusstabdomas, tarsi vanduo, tekantis malūno šliuzu.

– Aš... mirštu...

– Tave nužudė, mergyt, – labai švelniai tarė jai Džeimis. – Ar nepasakysi kas?

Ji ėmė kvėpuoti garsiau, jos gerklė tyliai gargė. *Tipu. Tapu. Tipu. Tapu.* Kojelės švelniai tapsėjo.

– Ser...žantas. Pasakykit... jam...

Ištraukusi ranką iš jos tarpkojo, kita suėmiau jai plaštaką, nepaisydama kraujo. Juk dabar vis tiek.

– ...*pasakykit*... – staiga garsiai tarė mergaitė, ir stojo tylą.

Ilga tylą, paskui dar vienas pratisas įkvėpis su atodūsiu. Tyla, dar ilgesnė. Įkvėpis.

– Pasakysiu, – tarė Džeimis. Jo balsas tebuvo kuždesys tamsoje. – Tai padarysiu. Pažadu.

Tipu.

Tapu.

Aukštumose tai vadinama „mirties lašais“. Name, kurio vienas gyventojų tuoju mirs, pasigirsta vandens lašėjimas. Čia jis nelašėjo, bet vis tiek buvo aiškus mirties ženklas.

Mirtina tylą tamsoje. Nemačiau Džeimio, tik pajutau, kaip prie šlaunies krustelėjo lova jam pasilenkus į priekį.

– Teatleidžia tau Dievas, – sušnabždėjo jis tyliai. – Ilsėkis ramybėje.

Kai kitą rytą įžengėm į prižiūrėtojo būstą, išgirdau zvimbę. Tykioje lentpjūvėje, nugultoje dulkių, viską slopino pastato erdvė ir pjuvenos. Bet šioje atskirtoje patalpėlėje sienos pagaudavo kiekvieną garsą ir jį atmušdavo; mūsų žingsniai aidėjo nuo

medinių grindų iki medinių lubų. Pasijutau tarsi musė, uždaryta būgnelyje su stygomis ir kamuojama uždarų patalpų baimės, įstrigusi tarp dviejų vyrų.

Čia buvo du kambariai, juos skyrė trumpas koridoriukas nuo laukųjų durų iki lentpjūvės. Dešinėje buvo didesnis kambarys, jame Bernsas gyveno ir gaminosi valgi, o kairėje – mažesnis, jo miegamasis, iš kurio ir sklido gaudesys. Džeimis giliai įkvėpė, prispaudė skraistę prie veido ir atlapojo miegamojo duris.

Atrodė, kad lovą dengia pilkšvos spalvos, žaižaruojančios žaliu atspalviu, apklotas. Džeimis įžengė į kambarį, ir musės zvimbdamos pakilo nuo švinktelėjusio lavono, iš godumo gindamos savo teises.

Užgniauzusi pasibjaurėjimo šūksnį, nėriau vidun, rankomis gindamasi nuo musių. Išpampę, vos pakrutantys jų kūneliai, atsimušę į veidą ir rankas, atšokdavo ir tingiai sukiojosi troškiam ore. Farkardui Kembelui iš pasišlykštėjimo ištrūko škotiškas garsas, panašus į „ai“, jis palenkė galvą ir prasispraudė pro mane prisimerkęs, stipriai sučiaupęs lūpas, iki baltumo sužnybęs šnerves.

Ankštutis miegamasis buvo ne ką didesnis už karštą, juo ir buvo tapęs. Belangis, tik grindyse pro žiojinčius plyšius skverbėsi blausi, neryški šviesa. Buvo karšta, drėgna kaip atogrąžų šiltnamyje, salsvai dvokė mirtimi. Šonais sruvo prakaitas, stengiausi kvėpuoti tik pro burną.

Ji buvo nestambi; po antklode, kuria dėl padorumo ją uždengėme naktį, pūpsėjo mažutis kauburėlis. Palyginti su susitraukusiu kūnu, jos galva atrodė didelė. Lyg ant lieso vaiko kūnelio tokiomis pat liesomis galūnėmis būtų užmautas apvalus kamuolys.

Nubraukęs keletą prisirijusių musių, kad nepajėgė nė pakilti, Džeimis atvertė apklotą. Jis, kaip ir visa kita lovoje, buvo purvinas, senas ir permirkęs. Žmogaus kūne maždaug aštuonios pintos kraujo, bet kai jis išsilieja, atrodo, kad jo kur kas daugiau.

Naktį trumpai mačiau jos veidą, sustingę bruožai neiįprastai švytėjo nuo pušinės balanės, kurią Džeimis laikė virš jos. Dabar ji gulėjo išblyškusi, drėgna ir šalta tarsi grybas, tarp gražių rudų plaukų raizginio veido bruožai atrodė šiurkštoki. Ji buvo jauna,

bet kiek jai metų, negalėjau pasakyti. Ir negalėjau pasakyti, ar ji buvo patraukli; ne gražuolė, bet gyvybė būtų nurausvinusi apvačius jos skruostus ir įžiebusi kibirkštėlę giliai įdubusiose akyse, todėl vyrams ji galbūt atrodė graži. Vienam vyrui buvo graži. Gana patraukli.

Vyrai murmėjo, pasilenkę virš negyvėlės. Ponas Kembelas atsisuko į mane, po peruku buvo susimetusios negilios raukšlės.

– Ar esat tikra dėl mirties priežasties, ponia Freizer?

– Taip.

Stengdamasi nekvėpuoti dvoku, pakėliau apkloto kraštą nuo velionės kojų ir jas atidengiau. Jos buvo pamėlusios ir pradėjusios tinti.

– Sijoną patraukiau žemyn, bet visa kita palikau, kaip radau, – paaiškinau ir jį vėl atsmaukiau.

Kai prisiliečiau prie jos, mano pilvo raumenys nesąmoningai susitraukė. Esu regėjusi ne vieną numirėlį, ir ši negyvėlė buvo ne pati baisiausia, bet karštis ir uždara erdvė neleido kūnui greitai sustingti; jos šlaunis buvo tokia pat šilta kaip manoji, bet nemaloniai glebna.

Palikau jį ten, kur ir aptikom: lovoje, tarp jos kojų. Virtuvinį iešmą, ilgesnį už pėdą. Jis buvo aplipęs sukrešusiu krauju, tačiau aiškiai matomas.

– Aš... hm... neradau ant jos kūno jokios žaizdos, – ėmiau kuo santūriau pasakoti.

– Taip, suprantu. – Ponas Kembelas raukėsi jau mažiau. – Na, bent gerai, kad nepanašu į tyčinį nužudymą.

Išsižiojau, ketindama atšauti, bet pagavau įspėjantį Džeimio žvilgsnį. Nieko nepastebėjęs, ponas Kembelas kalbėjo toliau:

– Lieka atsakyti į klausimą, ar vargšėlė pati nusižudė, ar jai kas nors padėjo iškelti ją aną pasaulį? Ką manot, ponia Freizer?

Džeimis prisimerkęs žiūrėjo į mane virš Kembelo peties, tačiau manęs nereikėjo perspėti; tą reikalą aptarėm naktį ir padarėm išvadas, taip pat nusprendėm, kad savo nuomonės nebūtina atskleisti nei policijai, nei Kros Kriko teisėtvarkininkams. Dar ne. Sugnybau nosį, dėdamasi, kad ginuosiu nuo dvoko, nors iš tikrųjų norėjau paslėpti išdavikišką išraišką. Visai nemoku meluoti.

– Esu tikra, kad ji pati tai padarė, – tvirtai atsakiau. – Nuo tokio sužalojimo greit mirtinai nukraujuojama, o kaip jau sakė Džeimis, mes ją radom dar gyvą. Mudu šnekėjomės prie lentpjūvės, tik paskui įėjom vidun, todėl niekas nebūtų galėjęs pasprukti nepastebėtas.

Kita vertus, žmogus galėjo visai nesunkiai pasislėpti kitame kambaryje ir tyliai išsėlinti tamsoje, kol mes guodėm ir raminom mirštančiąją. Jei tokia galimybė netoptelės ponui Kembelui, neverta į tai atkreipti jo dėmesį.

Kai ponas Kembelas vėl atsigręžė į Džeimį, tas jau buvo nutaisęs liūdną miną, tinkamą tokioms aplinkybėms. Kembelas apgailestaudamas papurtė galvą.

– Ak, vargšė nelaiminga mergaitė! Manau, galime lengviau atsikvėpti, kad tą nuodėmę padarė tik ji.

– O kaip vyriškis, kurio kūdikio nelaimėlė mėgino atsikratyti? – kandokai paklausiau.

Ponas Kembelas krūptelėjo, bet greitai susitvardė.

– Hm... tiesa, – pasakė ir sukosėjo. – Bet mes nežinom, ar ji buvo ištekėjusi...

– Taigi jūs nepažinojot šios merginos? – įsiterpė Džeimis, man nespėjus leptelėti neapgalvotos pastabos.

Kembelas pakratė galvą.

– Ji tikrai netarnavo nei pas poną Bjukananą, nei pas Maknilus. Nei teisėjui Alderdaisui. Ji galėjo ateiti tik iš artimiausių plantacijų. Tačiau svarstau, kodėl tokiam baisiam, beviltiškam žingsniui ji pasirinko kaip tik šią vietą...

Tai buvo toptelėję į galvą ir mudviem su Džeimiu. Norėdamas užbėgti už akių tolesnei pono Kembelo kvotai, Džeimis vėl įsiterpė:

– Ji pasakė labai mažai, tik paminėjo seržantą. „Pasakykit... seržantui“ – tokie buvo jos žodžiai. Gal numanot, ką ji galėjo turėti galvoj, sere?

– Karališkojo sandėlio sargyboje tarnauja vienas kariuomenės seržantas. Taip, tuo neabejoju. – Ponas Kembelas mažumėlę pagyvėjo. – Ak! Žinoma, toji mergina savaip buvo prijunkusi

prie kariuomenės. Buvo priklausoma nuo jos. Štai ir paaiškinimas. Nors vis tiek įdomu, kodėl ji...

– Atleiskit, pone Kembelai, man truputį silpna, – nutraukiau jį, paliesdama jam rankovę.

Nemelavau: buvau ir nevalgiusi, ir nemiegojusi. Galva nuo karščio ir smarvės svaigo, tikriausiai buvau išblyškusi.

– Gal išvestumėt mano žmoną į lauką? – paprašė Džeimis. Jis mostelėjo į lovą ir graudų pavidalą joje. – Jei galima, išnešiu tą vargšėlę.

– Meldžiu nesivarginti, pone Freizeri, – paprieštaravo Kembelas, jau gręždamasis mane išlydėti laukan. – Kūną išneš mano tarnas.

– Tai mano tetos lentpjūvė, sere, tad mano ir rūpestis, – mandagiai, bet griežtai pasakė Džeimis. – Jo ir imsiuos.

Lauke prie vežimo laukė Faedra.

– Sakiau, kad šioje vietoje yra šmėklų, – tarė ji, nužvelgdama mane ir atsiteisdama vypsniu. – Jūs balta kaip drobė, ponია. – Padavė man gertuvę vyno su prieskoniais, švelniai raukydama nosį mano pusėn. – Smirdite baisiau nei aną naktį ir atrodo taip, tarsi būtumėt parėjusi iš kiaulių skerdyklos. Atsisėskit šešelyje ir išgerkit. Tai jums pataisys ūpą. – Ji dirstelėjo man virš peties.

Atsigrėžiau ir pamačiau, kad Kembelas, nupėdinęs prie upeilio į platanų šešėlį, labai rimtai ir įdėmiai šnekasi su tarnu.

– Žinau, kas čia prikišo ranką, – ištarė Faedra tylesniu balsu.

Jos akys lakstė į šonus, krypo į vergų lūšnas, vos matomas iš šios lentpjūvės pusės.

– Tu tikra? Juk turėjai mažai laiko. – Gurkštelėjau vyno ir laikiau jį burnoje, mėgaudamasi rūgščia, aitria aromatų puokšte, kylančia galugerklyje ir apvalančia gomurį nuo mirties skonio.

Faedra linktelėjo, jos žvilgsnis nukrypo į vyrus po medžiais.

– Nedaug ir tereikėjo. Vaikštinėjau palei namus, pamačiau atdaras duris, viduje suversta, tarsi kas būtų skubiai viską palikęs.

Juodaodžio berniuko paklausiau, kas tenai gyvena. Jis pasakė, kad Poliana, bet jos nėra ir jis nežinąs, kur ji. Pasiteiravau, kada ji išėjo. Anot berniuko, vakar vakare ji čia dar vakarieniavusi, o rytą jau buvo dingusi, ir niekas šiandien jos nematęs. – Faedros akys susidūrė su manosiomis, patamsėjusiomis nuo klausimų. – Ar žinot, ką dabar darysit?

Perkūniškai geras klausimas, bet ko turėčiau imtis, nė nenu-tuokiau. Nurijau vyną, ir po to gurkšnio mane apėmė panika.

– Visi vergai tikriausiai žino, kad moteris išėjusi; ar ilgai truks, kol ir kiti jos pasiges? Kieno reikalas žinoti tokius dalykus, kai Bernsas jau miręs?

– Bet kas pasiklausinėjęs sužinos gana greitai. Tačiau kieno reikalas to klausti?.. – Ji linktelėjo į lėntpjūvę.

Buvom palikusios atdaras duris į gyvenamąsias patalpas. Jose pasirodė Džeimis, atsargiai nešė kūną, suvyniotą į apklotą.

– Manau, jis, – atsakė Faedra.

Jau esu į tai įsivėlęs. Žinojo šitai dar prieš nutrauktą kviestinę vakarienę. Be jokio oficialaus pranešimo, be kvietimo ar sutiki-mo prisiimti tą vaidmenį. Pritiko tai vietai, tam vaidmeniui lyg detalė, įslydusi į dėlionę. Jis jau „Tekančiosios upės“ šeimininkas, jei nori juo būti.

Jam padėti priėjo Kembelo tarnas. Džeimis atsiklaupė ant ke-lio malūno latako pakrašty ir švelniai paguldė nešulį ant žemės. Atidaviau Faedrai gertuvę ir dėkodama linktelėjau.

– Ar atneši daiktus iš vežimo?

Tylėdama Faedra nuėjo daiktų, kuriuos atsivežiau: antklodės, kibiro, švarių skudurų ir indo su žolelėmis, o aš patraukiau pas Džeimį.

Paėjėjęs prieš srovę nuo tos vietos, kur gulėjo palaikai, jis klūpojo prie upelio ir plovėsi rankas. Kvaila jas mazgotis, ruo-šiantis daryti tai, ką ketinau, bet įprotis buvo stiprus. Suklupau šalia jo ir sumerkiau rankas, leisdama šalto, švaraus vandens srautui nuplukdyti lipnaus, drėgno kūno prisilietimą.

– Aš neklydau, – tyliai pasakiau. – Tos moters vardas Poliana; ji paspruko naktį.

Džėmis padarė grimasą, greitai patrynė delnus ir dirstelėjo per petį. Virš lavono niūksojo Kembelas ir vis dar raukėsi šlykštėdamasis.

Džėmis susikaupęs pažiūrėjo iš padilbų ir vėl įbedė akis į rankas.

– Na, tai jam pelnys trikampę skrybėlę, ar ne?

Jis pasilenkė ir apsišlakstė veidą, tada smarkiai pakratė galvą, pažerdamas purslus it šlapias šuo. Paskui linktelėjo man ir atsi-stojo, šluostydamasis veidą purvinos skraistės apačia.

– Pasirūpinsi mergaite, Sassenach? – Ir plaikstydamas skraiste ryžtingai nustypino prie pono Kembelo.

Saugoti jos drabužius buvo beprasmiška, todėl juos perkir-pau. Nuoga ji atrodė kokių dvidešimties. Gyvenusi pusbadžiu; šonkauliai išsišovę, juos galima suskaičiuoti, rankos ir kojos lai-bos, blyškios it plikos šakelės. Bet vis tiek buvo stebėtinai sunki. Kūnas jau apimtas pomirtinio stingulio, todėl buvo nelengva ją prausti. Triūsdamos su Faedra, žliaugėme prakaitu, sruogos sly-do iš plaukų mazgo, susukto ant sprando, ir lipo prie nukaitusių skruostų.

Sunkiai darbuojantis, pokalbis pamažu nuslopo, ir likau vie-na su savo mintims. Tos mintys nebuvo itin ramios.

Moteris, kuri stengiasi „išmesti vaiką“, kaip pasakė Džėmis, tai būtų padariusi savo kambaryje, savo lovoje. Pašalietė atsibel-dė į tokią atokią vietą kaip ši dėl vienintelės priežasties: norė-jo susitikti su žmogumi, kuris jai padarytų tą paslaugą, nes tas žmogus negalėjo pas ją ateiti.

Džemiui pasakiau, kad turėtume ieškoti vergės gyvenamo-siose lentpjūvės patalpose, ji turėtų būti pribuvėja, apie tokią moterį šnekasi ir kuždomis gali ją rekomenduoti.

Neklydau, bet tai manęs nedžiugino. Toji, kuri nelegaliai pa-darė abortą, paspruko bijodama, kad mergina papasakos, kieno tai darbas. Jei ji būtų nepabėgusi ir tylėjusi, Farkardas Kembe-las gal ir būtų patikėjęs, kad nelaimėlė pati susižalojo – įrodyti

priešingai jis vargu ar būtų įstengęs. Bet jei dar kas nors sužinos, kad vergė Poliana pabėgo, – aišku, jie sužinos, – ji bus sučiupta, iškvesta, ir viskas tučtuojau paaiškės. O kas tada?

Suvirpėjau, nors buvo karšta. Ar ir tokiu atveju taikomas kraujo praliejimo įstatymas? Neabejotinai jis turėtų galioti, pamaniau, ant išskėstų baltų galūnių niūriai išliedama dar vieną kibirą, jei vandens kiekis bent kiek svarbus.

Trauk velniai šią merginą, pakeiksojau, irzuliu pridengdama beprasmišką gailėstį. Nieko nebegalėjau dėl jos padaryti, tik pasistengti sutvarkyti bėdą, kurią ji paliko visomis žodžio prasmėmis. Nebent mėginti gelbėti kitą šios tragedijos veikėją, nelaimingą moterį, netyčia nužudžiusią žmogų, nors ji norėjo tik padėti, bet dabar dėl šios klaidos grėsė pavojus jos pačios gyvybei.

Pamačiau, kad Džeimis turi gertuvę, iš jos su Farkardu Kembelu gurkšnojo. Abu rimtai šnekėjosi, kartais pasigręžę mostelėdavo į lėntpjūvę, nosisukdavo į upę ar miesto pusėn.

– Ponia, gal turite ką nors, kuo galėčiau ją sušukuoti?

Faedros klausimas grąžino mane prie darbo. Ji tupėjo prie numirėlės, kritiškai žvelgdama ir glostydama susivėlusius jos plaukus.

– Man būtų nesmagu guldyti į žemę šitaip atrodančią vargšėlę, – kalbėjo ji, linguodama galvą.

Faetra tikriausiai ne ką vyresnė už mirusiąją, bet kad ir kaip ten būtų, visai nesvarbu, ar velionė kape gulės iščiustyta, ar susivėlusi. Vis tiek pasirausiau kišenėje ir ištraukiau dramblio kaulo šukeles, o Faetra ėmė darbuotis su jomis tyliai niūniuodama.

Ponas Kembelas ruošėsi važiuoti. Sugirgždėjo jo kinkinio pakinktai, žirgai sutrypė iš nekantrumo arklaininkui patogiai įsitačius ant sėdynės. Ponas Kembelas, pamatęs mane, žemai nusilenkė nusivožęs skrybėlę. Mainais padariau tūpsnį ir atlėgusia širdimi žiūrėjau, kaip jis nuvažiuoja.

Faetra, metusi darbą, irgi spoksojo į nudardančią karietą.

Paskui tyliai kažką burbtelėjo ir nusispjovė į dulkes. Taip pasielgė be aiškos pagiežos ir pykčio; kerai prieš blogį. Jau buvau tai mačiusi. Tada pakėlė į mane akis.

– Būtų geriausia, jei ponas Džeimis rastų Polianą dar prieš saulės laidą. Pušyne šmirinėja žvėrys, o ponas Ulisas sakė, kad Džokasta ją pirkto už du šimtus svarų. Poliana nepažįsta miškų: vos prieš metus atplukdyta tiesiai iš Afrikos.

Daugiau nieko nebeaiškindama ji palenkė galvą prie darbo, tamsūs pirštai mikliai nardė tarp puikių šilkinių negyvėlės plaukų tarsi koks voras.

Ir aš ėmiausi darbo, bet, supratusi, kad aplinkybių tinklas, įpainiojęs Džeimį, apraizgė ir mane, jaučiausi sukrėsta. Nestovėjau nuošaliai, kaip maniau įstengsiu, ir norėdama nebūčiau galėjusi elgtis kitaip.

Faetra išsiaiškino, kad nagus prie mergaitės prikišo Poliana, ne todėl, kad kliovėsi manim ar aš jai patikau, o todėl, kad esu šeimininko žmona. Tą moterį reikėjo gelbėti. Džeimis neabejojo rasiąs Polianą ir ją paslėpsiąs, juk ji – jo arba Džokastos nuosavybė, o tai, Faetros akimis, vienas ir tas pat.

Galų gale nepažįstamoji gulėjo švari ant nudrengtos lininės paklodės, kurią paėmėm įkapėms. Faetra buvo sušukavusi ir supynusi plaukus. Paėmiau molinį indą su žolelėmis, prigriebtą veikiau iš įpročio nei dėl kokios nors priežasties, bet dabar tuo džiaugiausi. Gal dėl jų kūnas irš nė kiek ne lėčiau, bet tai svarbi – ir būtina – laidotuvių apeiga.

Buvo nelengva šį griozdišką, dvokiantį palaikų gumulą susieti su smulkia, šalta ranka, kuri naktį buvo sučiupusi manąją, ir su kančios kupinu šnabždesiu „Pasakykit...“ alsinančioje tamsoje. Bet vis tiek prisiminiau paskutinį karštą, gyvą jos kraujo pliūpsnį į mano ranką, ir netgi kur kas ryškiau, nei dabar mačiau štai šį tuščią kūną, apnuogintą svetimose rankose.

Rasti dvasininką galėjai tik Halifakse, niekur arčiau, todėl ji bus palaidota be laidotuvių ceremonijos. Bet kokia jai nauda iš tų apeigų? Jos skirtos paguosti ir nuraminti sielvartaujančiuosius. Neatrodo, kad mergaitė būtų palikusi ką nors, kas jos gedėtų, toptelėjo man; nes jei turėtų artimųjų: šeimą, vyrą ar net mylimąjį, – nebūtų mirusi.

Merginos nepažinojau ir nesiilgėsiu, vis tiek liūdėjau ir sielo-

jausi. Dėl jos ir jos kūdikio. Ir labiau dėl savęs nei dėl nelaimėlės atsiklaupiau prie jos kūno ir apibarsčiau jį kvapiais ir aitriais žolynais: rūtų lapeliais, juozažolių žiedais, rozmariniais, čiobreliais ir levandomis. Gyvųjų puokštė mirusiajai – nedidelė atminimo dovana.

Faetra klūpodama žiūrėjo ir tylėjo. Paskui ištiesė ranką ir švelniais pirštais įkapėmis uždengė mirusios merginos veidą. Džeimis taip pat priėjo. Netaręs nė žodžio pasilenkė, pakėlė ją ir nunešė į vežimą.

Jis tylėjo, kol įlipau ir įsitaisiau ant sėdynės šalia. Pliaukštelėjęs vadelėmis žirgams per nugaras, caktelėjo liežuviu.

– Važiuojam ieškoti seržanto, – tarė.

Žinoma, iš pradžių reikėjo padaryti keletą dalykų. Grįžę į „Tekančiąją upę“, palikom Faetrą. Džeimis nuėjo ieškoti Dankano ir persirengti švariais drabužiais, o aš nudrožiau patikrinti savo paciento ir pranešti Džokastai apie ryto įvykius.

Bet dėl to man neteko vargintis: rytiniame kambaryje sėdėjo Farkardas Kembelas ir su Džokasta gurkšnojo arbatą. Džonas Majersas, kuriam strėnos buvo apmuturiuotos Kembelo skraiste, visu ūgiu buvo išsidrėbęs ant žalio aksomo sofutės ir linksmai čiaumojo sklindžius. Žvelgiant į neįprastai švarias nuogas jo pėdas ir kojas, kyšančias iš po skraistės, buvo aišku, kad aną vakarą kažkas pasinaudojo nesąmoninga jo būseną ir jį išmaudė.

– Mano mieloji. – Išgirdusi žingsnius, Džokasta pasuko galvą ir nusišypsojo, nors tarp jos antakių buvo įsirežusios dvi rūpesčių raukšlės. – Sėskis, vaikeli, ir užkąsk. Praėjusią naktį nė kiek nepailsėjai ir, regis, praleidai baisų rytą.

Šiaip pavadinta „vaikeliu“ būčiau arba pralinksmedėjusi, arba įsižeidusi, bet šiomis aplinkybėmis toks kreipinys keistai ramino. Dėkinga nugrimzdau į krėslą ir leidau Ulsui įpilti man puodelį arbatos, tuo pat metu svarstydamą, ką Farkardas papasakojo Džokastai ir ar daug jis žino.

– Kaip jaučiatės šį rytą? – pasiteiravau paciento.

Paaikėjo, kad jo būklė stebėtinai gera, turint galvoj, kiek vakar prisigėrė. Jo veido spalva neblogo, kaip ir apetitas, sprendžiant iš trupinių krūvelės lėkštėje panosėje.

Jis čepsėdamas draugiškai man linktelėjo ir sunkokai nurijo kąsnį.

– Stulbinamai gerai, ponias, labai jums dėkoju. Truputį sopa aplink intymią vietą, – jis švelniai paplekšnojo per tą plotelį, – bet dailesnės siūlės dar neturėjau garbės regėti. Ponas Ulisas buvo toks malonus, kad atnešė man didinamąjį stiklą, – paaikšino jis ir iš pagarbios baimės papurtė galvą. – Iki šiol neteko matyti savo sėdynės; ji tokia plaukuota, kad pamanytum, jog mano tėvas buvo lokys!

Jis širdingai nusikvatojo, o Farkardas Kembelas paslėpė šypseną arbatos puodelyje. Ulisas nusigręžė su padėklu, bet mačiau, kad ir jo lūpų kamputis sutrūkčiojo.

Džokasta garsiai nusijuokė, neregincios akys markstėsi iš smagumo.

– Sakoma, protingas vaikas žino, kas jo tėvas, Džonai Kvinsi. Bet aš puikiai pažįstu tavo motiną, ir pasakysiu, kad tavo tėvas toli gražu nebuvo lokys.

Majersas pakratė galvą, akys žybtelėjo virš vešlios barzdos.

– Na, mano mama žavisi gauruotais vyrais. Anot jos, su tokiais jauku šaltą žiemos naktį. – Jis įdėmiai pažvelgė į prasegtą marškinių apykaklę, patenkintas spoksojo į kyšantį pro ją pomiškį. – Gal taip ir yra. Indėnėms, regis, tai patinka, nors, kai pagalvoji, gal joms tai neįprasta ir nauja. Jų vyrų kiaušiai vargu ar apaugę pūkais, ką jau kalbėti apie pasturgalius.

Ponui Kembelui gabalėlis sklandžio pataikė į kvapinę ir jis ėmė smarkiai kosėti į nosinę. Nusišypsojau sau ir gurkštelėjau gerą mauką arbatos. Stipraus ir kvapaus indiškios arbatos mišinio, ir nors ši rytą tvyrojo nepakeliama kaitra, arbata padėjo. Ją geriant, mano veidas išrasojo prakaitu, bet šiluma raminausiai sutekėjo į suirzusį skrandį, jos aromatas iš nosies išgujo kraujo ir išskyrų dvoką, o malonus pokalbis išstūmė iš minčių baisius šio ryto vaizdus.

Ilgesingai stebeilijau į kilimėlį prie židinio. Atrodė, kad ramiai ant jo atsigulčiau ir išmiegočiau kokią savaitę. Nors pavargėliams nebūna poilsio.

Įėjo Džeimis. Ką tik nusiskutęs, susišukavęs, apsvilkęs paprastą švarką ir švarius marškinius. Visai nenustebęs linktelėjo Farkardui Kembelui. Turbūt koridoriuje išgirdo jo balsą.

– Tetule. – Džeimis pasilenkė ir sveikindamasis pabučiavo Džokastai į skruostą, tada nusišypsojo Majersui.

– Kaip jaučiatės, *charaid*? O gal reiktų klausti, kaip kiaušiai?

– Visiškai sveikas, – patikino jį Majersas ir mėšliai plaštaka sugniaužė tarpkojį. – Bet geriau palūkėsiu dienele ar dvi ir tik tada šoksiu ant arklio.

– Taigi, – tarė Džeimis ir atsigręžė į Džokastą. – Gal šįryt matėt Dankaną, tetule?

– O taip. Jis kartu su vaikiu iškeliavo sutvarkyti nedidelio reikalo, kurį jam pavedžiau. – Ji ištiesė jam ranką, mačiau, kaip jos pirštai stipriai apsivijo jam riešą. – Ponas Inesas – labai mielas žmogus. Labai paslaugus. Ir žvitrus, gudrus vyras. Šnekėtis su juo tikras malonumas. Ar taip nemanai, sūnėne?

Džeimis smalsiai dirstelėjo į ją, paskui jo žvilgsnis įsiremė į Farkardą Kembelą. Vyresnysis vyras vengė jo žvilgsnio, siurbčiojo arbatą ir dėjos žiūrįs į didžiulį paveikslą, kabantį virš židinio atbrailos.

– Tai jau tikrai, – abejingai pasakė Džeimis. – Dankanas – naudingas žmogus. O jaunėlis Ijanas su juo?

– Pasiunčiau paimti man mažo paketėlio, – ramiai tarė teta. – Ar tau reikia Dankano tuojau pat?

– Ne, – lėtai atsakė Džeimis, dėbsodamas į ją. – Tai gali palaukti.

Jos pirštai nuslydo, paleisdami jo rankovę, ir ji pasisiekė puodelio. Trapi jo ąselė buvo atsukta tiesiai į ją, paruošta jos rankai.

– Tada gerai, – pasakė ji. – Gal papusryčiausi? Farkardai, dar vieną sklindį?

– Ak, ne. *Cha ghabh mi 'n còrr, tappa leibh*.^{*} Turiu reika-

* Daugiau nebevalgysiu, ačiū (*geilų k.*).

lų mieste, todėl verčiau keliausiu neatidėliodamas. – Kembelas pastatė puodelį, atsistojo ir nusilenkė man ir Džokastai. – Jūsų nuolankus tarnas, ponios. Pone Freizeri, – pridūrė, kilstelėdamas antakį ir nusilenkdamas jam.

Tada įkandin Uliso išėjo iš kambario.

Džeimis atsisėdo, taip pat pakėlęs antakius, ir pasisiekė skrebučio.

– Ar tas pavedimas Dankanui, teta, rasti aną vergę?

– Taip. – Džokasta raukydamasi įbedė į jį neregincias akis. – Ar neprieštarauji, Džeimi? Suprantu, Dankanas – tavo žmogus, bet tai atrodo skubu, o aš nežinojau, kada pasirodysi.

– Ką jums papasakojo Kembelas?

Numaniau, kas sukasi Džeimio galvoje. Doram, tiesiam, nepalenkiamam ponui Kembelui, šios apygardos teisėjui, regis, nebūdinga sėdėti rankų sudėjus ir nepasistengti, kad būtų užkirstas kelias siaubingam nulinčiavimui, jeigu, susimokęs su Džokasta, gali apginti vergę, nelegaliai darančią abortus. Galbūt jis mano taip atlyginęs už tai, kas ne jo valioj andai buvo sukliudyti.

Dailūs Džokastos pečiai vos gūžtelėjo, raumuo netoli lūpų kampučio patįso.

– Pažįstu Farkardą Kembelą dvidešimt metų, *a mhic mo phe-athar**. Geriau žinau tai, ką jis sako, nei tai, ką daro.

Majersas susidomėjęs klausėsi pokalbio.

– Negalėčiau pasigirti puikia klausa, – atsargiai įsiterpė jis. – Tegirdėjau jį sakant, kad vargšė moteris netyčia pasidarė galą lentpjūvėje norėdama atsikratyti naštos. Ir teigė jos nepažįstąs. – Majersas ramiai šyptelėjo man.

– Ir vien tai man perša mintį, kad toji mergina – prašalaitė, – tarė Džokasta. – Farkardas pažįsta žmones, gyvenančius prie upės ir mieste, taip pat gerai kaip aš – saviškius. Ji niekieno duktė, niekieno tarnaitė.

Ji pastatė puodelį ir atsidususi atsilošė krėslė.

– Viskas bus gerai. Valgyk, vaikine, tikriausiai labai išalkęs.

* Mano sūnėne (*geilų k.*).

Džeimis valandėlę spoksojo į ją, laikydamas nebaigtą skrebutį. Tada pasilenkė ir numetė jį į lėkštę.

– Kad dabar mano apetitas nekoks tetule. Nuo negyvėlių merginų man mažumėlę sutraukia skrandį. – Jis atsistojo, valydamasis švarko skvernus. – Gal ji ir niekieno duktė ar tarnaitė, bet nūnai guli kieme, viliodama muses. Prieš ją palaidodamas turiu sužinoti jos vardą. – Jis pasisuko ant kulno ir išdrožė.

Išgėriau arbatą ir padėjau kaulinio porceliano puodelį, jis tyliai skambtelėjo.

– Atsiprašau, bet ir aš nealkana, – pasakiau.

Džokasta nei krustelėjo, nei jos mina pasikeitė. Išeidama mažiau, kaip Majersas persisvėrė per sofutę ir vikriai stvėrė likusius sklindžius.

Kol nusigavom iki karūnos sandėlio Šieno gatvės gale, jau buvo arti vidurdienio. Jis stūksojo šiaurinėje upės pusėje ir kiek aukščiau miesto turėjo krovinių prieplauką. Šiuo metu tarsi ir nereikėjo sargybos; aplink pastatą jokio bruzdesio, tik žydinčiuose krūmuose, tankiai želiančiuose palei krantą, uoliai triūsė keletas geltonųjų drugių, karštis jiems buvo nė motais.

– Ir ką jie čia laiko? – paklausiau Džeimio, smalsiai žiūrėdama į didžiulį statinį.

Milžiniškos dvivėrės durys uždarytos ir užsklęstos, o prieš jas sustingęs kaip alavinis kareivėlis stypsojo raudonšvarkis sargybinis. Ant mažesnio pastato, besiglaudžiančio prie sandėlio, kada-ravo nuo karščio nulepusi Anglijos vėliava. Turbūt čia seržanto, kurio ieškom, buveinė.

Džeimis patraukė pečiais ir nuo antakio nuvijo įkyrią musę. Vis labiau kaistant dienai, jų privilegijom vis daugiau, nors vežimas ir nestovėjo vietoj. Atsargiai įtraukiau oro, bet užuodžiau tik silpną čiobrelių dvelksmą.

– Viską, kas karūnai atrodo vertinga. Kailius iš šalies užkampių, karinio jūrų laivyno atsargas: degutą ir terpentinę. O šis sargybinis saugo alkoholį.

Nors kiekviena smuklė darė savo alų, o visi namai siūlė obuolių degtinės ir vyšnių vyno receptus, karūna teikė pirmenybę stipresniam alkoholiui. Brendis, viskis, romas buvo gabenami į kolonijas mažais kiekiais ir budriai saugomi, o parduodami brangiai ir tik su karūnos žyma.

– Sakyčiau, dabar jų atsargos nedidelės, – linktelėjau į vienintelį sargybinių.

– Alkoholio siunta plukdoma aukštyn upe iš Vilmingtono kartą per mėnesį. Pasak Kembelo, kiekvieną sykį jie pasirenka skirtingą dieną, kad mažiau rizikuotų būti apiplėšti.

Jis kalbėjo išsiblaškęs, tarp antakių buvo susimetusi negili raukšlė.

– Kaip manai, Kembelas patikėjo mumis? Kad mergina pati pasidarė galą? – Visai nenorėdama, dirstelėjau į vežimą, linguojantį už mūsų.

Iš Džeimio galugerklio ištrūko škotiškos pašaipos garsas.

– Žinoma, ne, Sasenach, tas vyras nekvailas. Bet jis – geras tetos bičiulis ir nedarys nemalonumų, jei nebus priverstas. Vilkimės, kad mergina neturi jokių artimųjų, kurie galėtų sukelti sąmyšį.

– Kaip šaltakraujiška, – tyliai pasakiau. – Man atrodo, kad tetos svetainėje manei kitaip. Bet tikriausiai esi teisus. Jei ji būtų turėjusi kokį artimą žmogų, dabar būtų gyva.

Išgirdęs kartėlį balse, Džeimis pažvelgė į mane.

– Nenorėjau būti beširdis, Sasenach, – švelniai tarė. – Bet vargšėlė mirusi. Dėl jos nieko negaliu padaryti, tik prižiūrėti, kad deramai būtų paguldyta į žemelę. Užtat turiu pasirūpinti ir gyvaisiais, tiesa?

Sunkiai atsidusau ir spustelėjau jam ranką. Jausmai buvo perdėm painūs, todėl nė nemėginau juose susivokti. Nelaimingąją merginą mačiau vos keletą minučių iki jos mirties ir niekaip negalėjau jos išgelbėti, bet ji mirė man ant rankų, todėl mane buvo apėmęs beprasmiškas gydytojos įnirsis. Gražiausi, kad man nepasisėkė ir Tamsos angelas mane pergudravo. O per niršulį ir gailestį prasimušė tylios kaltės aidas. Mergina buvo beveik Brianos bendraamžė, Briana, atsidūrusi tokioje padėtyje, taip pat neturėtų jokio artimo žmogaus.

– Žinau. Tik... savaip jaučiuosi už ją atsakinga.

– Ir aš. Nesibaimink, Sassenach, pasirūpinsim, kad ji būtų tinkamai palaidota. – Jis sustabdė arklius po kaštonu ir, nusliuogęs nuo sėdynės, padavė man ranką.

Čia nebuvo kareivinių. Kembelas papasakojo Džeimiui, kad dešimt sandėlio sargybinių apgyvendinti mieste, skirtinguose namuose. Pakamantinėjus kontoros tarnautoją, šis nurodė mums eiti per gatvę, kur buvo matyti „Auksinės žąsies“ iškaba. Gal toje smuklėje ir rasim seržantą, valgantį priešpiečius.

Vos įžengusi į smuklę, pamačiau jį, sėdintį prie lango. Balta odinė jo kaklajuostė buvo atsegta, munduras atlapotas. Atrodė visai atsipalaidavęs, rymodamas virš bokalo elio ir apgraužto pyragėlio su mėsos ir daržovių įdaru. Džeimis įėjo įkandin manęs, jis užstojo šviesą, besiskverbiančią pro atviras duris, ir seržantas nustebęs pakėlė galvą.

Alinėje tvyrojo prieblanda, bet mačiau, kad vyras apstulbęs sumišo. Džeimis staiga stabtelėjo. Tyliai kažką sumurmėjo geilų kalbą, turbūt keletą pagiežingų nešvankybų, o paskui ryžtingai žengė į priekį.

– Seržante Mečisonai, – kiek nustebusiu balsu tarė jis, tarsi žmogus, sveikindamasis su pažįstamu. – Nemaniau vėl jus kada pamatysiąs, bent ne šiame pasaulyje.

Seržanto mina aiškiai rodė, kad ir jis manė tą patį. Ir kad susitikimas šioje rojaus pusėje įvyko taip greitai. Kraujas plūstelėjo į mėsingus, raupuotus skruostus, seržantas išraudo ir atstūmė suolą. Medinės jo kojos sučerskė ant smėliuotų grindų.

– Tu! – šūktelėjo jis.

Džeimis nusivožė skrybėlę ir mandagiai nusilenkė.

– Jūsų tarnas, sere, – pasakė.

Išoriškai Džeimis buvo malonus, bet veide mačiau atsargumą – susiraukšlėjo akių kampučiai. Tą atsargumą jam pavyko nuslėpti, seržantas buvo ne vienintelis, kuris nustebo.

Mečisonas jau buvo beveik atgavęs savitvardą, sukrėtą jo miną pakeitė švelni pašaipa.

– Freizeris. Ak, prašau atleisti, *ponas* Freizeris, juk dabar taip reikia kreiptis?

– Taip.

Džeimio balsas skambėjo abejingai, nors seržanto tonas buvo įžeidžiantis. Kad ir kokia katė buvo tarp jų perbėgusi, nūnai prisidaryti nemalonumų jis anaip tol nenorėjo. Ypač dėl krovinio vežime. Slapčia nusišluosčiau prakaituotus delnus į sijoną.

Seržantas ėmė lėtai segiotis munduro sagas, nenuleisdamas nuo Džeimio akių.

– Girdėjau, žmogus, pavarde Freizeris, atvyko į „Tekančiąją upę“ melžti ponios Kameron, – pasakė, nemaloniai perkreipęs storas lūpas. – Ar tai tu?

Atsargumas Džeimio akyse sustingo į mėlynas dėmes, šaltas lyg ledynas, nors lūpas buvo išlenkusi maloni šypsena.

– Ponia Kameron mano giminaitė. Todėl ir atvykau.

Seržantas atlošė galvą ir gašliai pasikasė riebų, blyškų kaklą. Skersai jo driekėsi gilus randas surambėjusiais kraštais, tarsi kas būtų nesėkmingai mėginęs pasmaugti šį žmogų.

– Tavo giminaitė. Na, lengva tai pasakyti, ar ne? Girdėjau, ponias akla kaip šikšnosparnis. Nei vyro, nei sūnų, stambokas grobis sukčiui, teigiančiam, kad yra jos gentainis. – Jau visai susitvardęs seržantas palenkė galvą ir kvailai išsišiepė man. – O čia tavo kekšė? – Nepelnyta pagieža, atsitiktinis šūvis, nes vyras vos dirstelėjo į mane.

– Čia mano žmona, ponias Freizer.

Du sustingę Džeimio dešinės rankos pirštai trūktelėjo prie švarko skverno, vienintelis ženklas, išduodantis jo jausmus. Jis vos loštelėjo galvą ir kilstelėjo antakius, šaltakraujiškai smalsiai dėbsodamas į seržantą.

– O katras jūs būsit, sere? Atsiprašau, mano tokia prasta atmintis, prisipažįstu, niekaip negaliu atskirti jūsų nuo brolio.

Seržantas sustojo, tarsi į jį būtų šauta, ir sustingo, sagstydamasis kaklajuostę.

– Prakeikimas! – tarė, springdamas žodžiais.

Jo veidas įgavo nesveiką tamsiai violetinę spalvą, ir pamaniau, kad jis tikrai turėtų susirūpinti dėl kraujospūdžio. Bet garšiai šito nepasakiau.

Tik dabar seržantas pamatė, kad visi alinėje susidomėję spokso į jį. Jis smarkiai apsidairė, čiupo skrybėlę ir žengė prie durų, prasispraudė visai pro mane, susvirduliuavusi net žengtelėjau atgal.

Džeimis stvėrė man už rankos, kad nepargriūčiau, tada nėrė pro duris. Nuskubėjusi pavymui išgirdau jį šaukiant seržantą.

– Mečisonai! Šnektelėkim!

Kareivis apsisuko ant kulno sugniaužtais prie raudono mūduro kumščiais. Buvo gero stoto, platus per liemenį ir pečius, todėl uniforma jam tiko. Jo akys grėsmingai žybtelėjo, bet jis ir vėl susitvardė.

– Šnektelėti? Ir ką turi man pasakyti, *pone* Freizeri?

– Persimesim žodeliu apie jūsų profesiją, seržante, – šaltai atsakė Džeimis ir linktelėjo į vežimą, kurį buvom palikę netoliese po medžių. – Atvežėm jums lavoną.

Seržantas sumišo ir įsmeigė akis ton pusėn. Virš atviro vežimo susirinkę tantai mūsų ir mašalų jau tingiai suko ratus.

– Iš tikrųjų.

Jis buvo profesionalas. Nors ir toliau elgėsi priešišškai, iš veido ištėkėjo visas karštas kraujas, o kumščiai atsigniaužė.

– Lavoną? Kieno?

– Nė nenutuokiu, sere. Tikėjaisi, kad gal jūs pasakysit. Užmesit akį?

Džeimis mostelėjo galva į vežimą. Seržantas, kiek padelsęs, linktelėjo jam ir nužirgliojo prie vežimo.

Suskubau įkandin Džeimio ir spėjau pamatyti seržanto veidą, kai jis atklojo įkapių kampą. Jis nemokėjo slėpti jausmų – gal jo darbe to nereikėjo. Veidas persikreipė it vasaros žaibo perskrostas.

Džeimis taip pat matė seržanto miną.

– Pažįstat ją?

– Aš... ji... tai yra... taip, pažįstu.

Seržanto burna staiga susičiaupė, tarsi bijotų ištarti dar kokių žodžių. Stebeilijo į negyvėlę, jo veidas įsitempė, atskleisdamas viską, ką jaučia.

Iš smuklės paskui mus išsekė keli žmonės. Jie stovėjo pagariu atstumu, du ar trys smalsuoliai ištempė kaklą. Netrukus visa apygarda sužinos, kas įvyko lentpjūvėje. Vyliausi, kad Dankano su Ijanu reikalai klostosi palankiai.

– Kas jai nutiko? – paklausė seržantas, stebeilydamas į sustingusį baltą veidą. Beveik toks pat išblyškęs buvo ir jo.

Džeimis neapsimetinėdamas įdėmiai žvelgė į jį.

– Taigi ją pažįstat? – pakartojo jis.

– Ji... ji buvo... skalbėja. Lisa – Lisa Garver. – Seržantas kalbėjo mechaniškai, vis dar žiūrėdamas į vežimą, lyg neįstengtų atplėšti nuo lavono akių. Jo veidas buvo be išraiškos, bet lūpos pabalusios, prie šonų gniaužė kumščius. – Kas nutiko?

– Ar mieste ji turi giminaičių? Gal sutuoktinį?

Pagrįstas klausimas, bet Mečisono galva trūktelėjo aukštyn, tarsį Džeimis būtų jam juo dūręs.

– Argi čia tavo rūpestis? – Jis dėbsojo į Džeimį, palei akių raišelę buvo matyti plonas baltas kraštas. Jis iššiepė dantis, lyg būtų mandagus, bet anaip tol toks nebuvo. – Pasakyk, kas jai nutiko?

Džeimio akys, susidūrusios su seržanto akimis, nė nemirktelėjo.

– Ji norėjo atsikratyti kūdikio, nepavyko, – tyliai atsakė jis. – Jeigu ji turi vyrą, reikia jam pranešti. Jei ne – ir jei neturi giminaičių, pasirūpinsiu, kad ji būtų deramai palaidota.

Mečisonas pasuko galvą ir dar kartą pažvelgė į vežimą.

– Ji kažką turi, – atkirto. – Tau nereikia vargintis. – Jis nusigręžė ir ranka pasitrynė veidą taip smarkiai, lyg norėtų atsikratyti visų jausmų. – Eik į mano kontorą, – liepė dusloku balsu. – Turi parašyti pareiškimą – užsuk pas klerką. Eik!

Kontora buvo tuščia, tarnautojas veikiausiai išėjęs priešpiečių. Atsisėdau ir ėmiau laukti, bet Džeimis neramiai šmižinėjo po kambarėlį, jo akys lakstė nuo pulko vėliavų ant sienos prie spintelės su stalčiais, stovinčios kampe už stalo.

– Kokia sumauta nesėkmė, – pasakė jis, lyg šnekėtusi su saviimi. – Ir pasitaikyk man, kad čia nagus prikišo Mečisonas.

– Kaip suprantu, gerai pažįsti seržantą?

Jis dirstelėjo į mane perkreipęs lūpas.

– Gana gerai. Jis tarnavo Ardsmuro kalėjimo įguloje.

– Aišku. – Jie nepakenčia vienas kito. Ankštoje kontoroje buvo tvanku, nusišluosčiau prakaitą, srūvantį tarp krūtų. – Ir ką jis čia veikia?

– Žinau tik tiek, kad jis buvo išsiųstas prižiūrėti kalinių, kai jie buvo gabenami į tremtį. Karūna tikriausiai nerado svarios priežasties, dėl kurios jis būtų grąžintas į Angliją, nes reikėjo karvių čia – panašiai buvo ir per karą su prancūzais, ar ne?

– O kokia ten jo brolio istorija?

Jis nelinksmi prunkstelėjo.

– Jie buvo dvyniai. Juos vadinom mažyliu Biliu ir mažyliu Bobiu. Buvo panašūs kaip du vandens lašai, ir ne tik išvaizda.

Jis nutilo, rikiuodamas prisiminimus. Apie laiką, praleistą Ardsmure, prašnekdamas retai, mačiau, kaip jo veidą temdė praities šešėliai.

– Gal pažįsti žmonių, kurie vieni būna malonūs ir šaunūs, bet vos atsiduria šalia panašių į save, virsta vilkais?

– Esi kiek per griežtas vilkams, – nusišypsojau. – Prisimink Rolą, nors suprantu, ką nori pasakyti.

– Na, tada virsta kiaulėmis. O kai sueina į krūvą, tampa žvėrimis. Tokių vyrų gausu visose kariuomenėse. Todėl jos ir nežlunga: gaujoje žmonės darys siaubingus dalykus, kurie jiems net nesisapnuoja, kai būna vieni.

– Mečisonai visur eidavo kartu? – iš lėto paklausiau.

Jis vos linktelėjo patvirtindamas.

– Tai jau tikrai. Visada dviese. Ir kai vienas dar kiek dvejo-davo, kitas nė iš tolo. O nutikus bėdai, žinoma, būdavo sunku pasakyti, katras kaltas.

Džėmis vis dar blaškėsi po kambarėlį, nerimavo it narve uždaryta pantera. Stabtelėjęs pažvelgė pro langą.

– Aš... kaliniai... mes skųsdavomės, kad su mumis blogai elgiamasi, bet karininkai negalėdavo bausti abiejų už vieno nuodėmes. Žmogus retai suprasdavo, katras Mečisonas pargriaudavo

jį ant žemės, įrėmęs į šonkaulius batą, katras pakabindavo ant kablilio grandinėmis ir palikdavo, kol tas apsidirbdavo įgulai smaginantis.

Jo akys buvo įbestos į kažką lauke; išraiška neapdairiai atvira. Jam šnekant apie žvėris, supratau, kad prisiminimai jo širdyje irgi pažadino žvėrį. Akyse atsispindėjo šviesa nuo lango, jos buvo mėlynos kaip brangakmeniai ir nemirksėjo.

– Ar jie abu čia? – pasiteiravau, norėdama nupūsti nervingą jo žvilgsnį ir trokšdama žinoti.

Man pasisekė: staiga Džeimis nususuko nuo lango.

– Ne, – trumpai atsakė jis. – Čia Bilis. Mažylis Bobis mirė Ardsmure. – Du nelankstūs jo pirštai trūktelėjo palei kiltą.

Jau anksčiau buvau nusistebėjusi, kodėl šį rytą jis segi kiltą, užuot mūvėjęs bridžius. Tamsiai raudona jo skraistė iš tikrųjų galėjo būti raudona vėliava, mosuojama anglų kareivio panosėje. Dabar viską supratau.

Kartą jie jau buvo iš jo atėmę kiltą, manydami, kad kartu pasiglemš jo išdidumą ir vyriškumą. Bet jų pastangos nuėjo perniek, ir jis norėjo pabrėžti jų nesėkmę, nesvarbu, protinga ar ne buvo taip elgtis. Deja, protas nesusijęs su užsispyrėlišku išdidumu, galinčiu neišblėsti net ir praėjus daugybei metų po įžeidimo. Ir nors jis turėjo ir proto, ir išdidumo, šiuo metu viršų ėmė išdidumas.

– Iš seržanto reakcijos supratau, kad brolis mirė ne sava mirtimi? – paklausiau.

– Ne, – atsiduso Džeimis ir gūžtelėjo pečiais, atpalaiduodamas juos po ankštu švarku. – Kiekvieną rytą jie mus varydavo į akmenų kirtyklą, o sutemus parvesdavo, prie kiekvieno vežimo pristatę du ar tris sargybinius. Vieną dieną mūsų prižiūrėti buvo paskirtas seržantas mažylis Bobis. Jis išėjo su mumis rytą, bet vakare nebegrižo. – Jis vėl dirstelėjo į langą. – Akmens kirtyklos apačioje tyvuliavo gilus tvenkinys.

Atsainus jo tonas šiurpino kone taip pat, kaip ir nepagražintas pasakojimas. Mano nugara nuėjo pagaugais, nors karštis dusinte dusino.

– Ar tu?.. – išsižiojau, bet jis pridėjo pirštą prie lūpų, mostelėdamas galva į duris.

Netrukus išgirdau žingsnius, kuriuos jau buvo pagavusi aštresnė jo klausa.

Įėjo seržantas, ne jo raštininkas. Jį smarkiai pylė prakaitas, iš po peruko tekėjo upeliai, o veidas buvo jaučio kepenų spalvos.

Žvilgtelėjęs į stalą, prie kurio niekas nesėdėjo, pagiežingai sugargė. Ėmiau nuogąstauti, kad klerkui gali gerokai kliūti nuo seržanto. Šis rankos mostu pastūmė į šalį jovalą ant stalo, ir popieriai šūsėmis nukrito ant grindų.

Tada čiupo alavinę rašalinę, išgraibė iš sąrašyno popieriaus lapą ir viską tėsė ant stalo.

– Rašyk, – liepė. – Kur ją radai ir kas nutiko. – Džeimiui įspraudė aptaškytą žąsies plunksną. – Tada suraityk parašą ir datą.

Džėmis prisimerkęs stebeilijo į jį, bet nė nekrustelėjo paimti plunksnos. Ūmai skrandyje pajutau tuštumą.

Džėmis buvo kairiarankis, bet prievarta išmokytas rašyti ir dešine ranka, vėliau, deja, suluošinta. Rašydavo jis lėtai, sunkiai, lapus išterliodavo rašalu, nudėmėdavo prakaitu, suglamžydavo. Iš jo prastas rašytojas. Žemėje nerastum jėgos, kuri būtų priverstusi jį šitaip žemintis prieš seržantą.

– Nagi, rašyk. Viską... – seržantas nukando žodžius.

Džemio akys dar labiau susiaurėjo, bet jam nespėjus prabilti, ištiesiau ranką ir iš seržanto rankos išplėšiau plunksną.

– Ir aš ten buvau. Leiskit tai padaryti man.

Prieš man įmerkiant plunksną į rašalinę, Džemio ranka suėmė manąją. Jis ištraukė plunksną, kurią spaudžiau tarp pirštų, ir numetė vidury stalo.

– Tavo raštininkas galės manęs palaukti vėliau, tetos namuose, – nukirto jis Mečisonui. – Eime, Klere.

Nelaukdamas, ką atsakys seržantas, jis stvėrė man už alkūnės ir trūktelėjęs pastatė ant kojų. Tik kai atsidūrėm lauke, suvokiau, kas nutiko. Vežimas vis dar stovėjo po medžiu, bet jau tuščias.

– Dabar ji saugi, Mak Duvai, bet, po šimts, ką darysim su ta moterimi? – Dankanas pasikasė šerius ant skruosto.

Naršę išnaršę mišką tris dienas, juodu su Ijanu rado vergę Polianą.

– Nebuvo lengva ją pajudinti, – įsiterpė Ijanas, nušvilpdamas nuo pusryčių stalo gabalėlį kumpio. Perplėšęs jį, vieną pusę sušėrė Rolui. – Vargšė moteris vos nenumirė iš siaubo, kai ją užuodė Rolas, ir mes gerokai sugaišom, kol ją pakėlėm. Bet ji visai negalėjo joti ant arklio. Turėjau eiti, apkabinęs ranka, kad ji nenukristų.

– Kaip nors reikia ją pradanginti. – Džokasta susiraukė ir susimąsčiusi primerkė neregės akis. – Vakar rytą tasai įkyruolis Mečisonas vėl buvo atsibeldęs į lentpjūvę, o vakar vakare užsuko Farkardas Kembelas ir papasakojo, kad seržantas pareiškė, jog tai žmogžudystė, ir sukviėtė žmones šukuoti apygardos ir ieškoti vergės, kuri dėl to kalta. Farkardas taip supyko, kad, rodės, užsiliepsnos jo galva.

– Manot, ji galėjo taip pasielgti? – Ijanas kramtydamas nukreipė žvilgsnį nuo Džeimio į mane. – Na, netyčia?

Rytas buvo alsus, bet mane nupurtė drebulys prisiminus, kaip rankoje laikiau nelankstų, kietą metalinį iešmą.

– Galimybės trys: nelaimingas atsitikimas, nužudymas arba savižudybė, – tariau. – Patikėk manim, nusižudyti galima rasti kur kas lengvesnį būdą. Be to, žinom, kad nėra jokio žmogžudystės motyvo.

– Kas buvo, pražuvo, – taktiškai įsiterpė Džeimis. – Jei Mečisonas sučiups vergę, nepraėjus nė dienai pakars arba mirtinai nuplaks. Jam nereikia teismo. Ne, turim ją išgabenti iš apygardos. Jau susitariau su mūsų bičiuliu Majersu.

– Ką sutarei su Majersu? – griežtai paklausė Džokasta, jos balsas perskrodė šūksnių ir klausimų klegesį, kilusį po šio žinios.

Džeimis baigė tepti sviestą ant skrebučio ir prieš prabildamas padavė jį Dankanui.

– Mes išvešim moterį į kalnus. Pasak Majerso, ją mielai pri-glaus indėnai. Jis žino gerą slaptavietę. Tenai mažylis Bilis Mečisonas jos nepasieks.

– *Mes?* – mandagiai pasiteiravau. – Kas tie *mes*?

Jis atsakydamas man išsišiepė.

– Majersas ir aš, Sassenach. Turiu nukakti į krašto gilumą iki stos šalti orai, ir štai pasitaike puiki progą. Majersas – geriausias vedlys, kokį galėčiau rasti.

Jis apdairiai nutylėjo, kad gal bus neprošal kuriam laikui dingti seržantui Mečisonui iš akiračio, bet supratau potekstę.

– Ar pasiimsit ir mane, dėde? – Ijanas nekantraudamas nusibraukė nuo veido susivėlusius plaukus. – Tau tikrai reikės pagalbos – juk ta moteris stambi kaip melasos statinė.

Džeimis nusišypsojo sūnėnui.

– Nejaugi, Ijanai? Manau, tam reikalui pasitelksim kitą vyrą.

– Hm, – burbtelejau, nuverdama jį piktu žvilgsniu.

– Bet tik tau pavesiu prižiūrėti savo tetulę, ir niekam kitam, – kalbėjo Džeimis, vėl įbedamas į mane akis. – Iškeliaujam po trijų dienų, Sassenach, jei Majersas jau galės sėdėti ant arklio.

Trys dienos – nedaug laiko, bet padedama Majerso ir Faedros spėjau susiruošti. Įsidėjau kelioninę dėžutę su vaistais ir įrankiais, balnakrepšiai buvo prikimšti maisto, antklodžių ir rykų. Liko vienintelė smulkmena – drabužiai.

Sukryžiavau per krūtinę ilgas šilkinės juostas, jų galus surišau mazgu tarp krūtų ir pasistaipiau prieš veidrodį.

Neblogai. Ištiesiau rankas ir pasukiojau į šalis juosmenį išbandydama apdarą. Bus gerai. Nors prieš perkryžiuodama galus juostas gal apsvyniosiu dar sykį...

– Ką čia darai, Sassenach? Ir dėl Dievo meilės, kokia čia drapana? – Džeimis, sunėręs rankas ir atsirėmęs į duris, spoksojo pakėlęs antakius.

– Greitosiomis kuriu liemenėlę, – oriai atsakiau. – Nejosiu per kalnus ant moteriško balno su suknele, o jei būsiu be korseto, nenoriu, kad visą kelią krūtys maskatuotų. Kai jos taip tabaluoja, labai jau nesmagu.

– Turbūt. – Jis įslinko į kambarį ir atokiai apsuko mane ratu, smalsiai vėpsodamas į mano sėdynę ir kojas. – O kas čia?

– Čia? – Uždėjau rankas ant klubų, demonstruodama virvele surišamas odines kelnės, kurias man iš švelnios elnio odos sukūrė Faedra – tas kūrinys sukėlė man isterišką juoką; odos parūpino Majerso draugas Kros Krike.

– Ne, – šiurkštakai nukirto jis. – Negali keliauti mūvėdama... mūvėdama... – Jis mostelėjo į jas.

– Kelnėmis, – pasakiau. – Žinoma, galiu. Bostone visą laiką mūvėdavau kelnės. Labai praktiška.

Jis valandėlę tylomis spoksojo į mane. Paskui labai iš lėto apėjo. Galų gale už nugaros pasigirdo balsas.

– Dėvėsi jas viešai? – paklausė nepatikliu tonu. – Kur matys žmonės?

– Taip, – pyktelėjau. – Kaip ir daugelis moterų. Kodėl gi ne?

– Kodėl gi *ne*? – pasipiktino jis. – Po šimts, juk matau aptemptus tavo sėdmenis, o tarp jų griovelį!

– Ir aš matau tavąjį, – atšoviau, atsigręždama į jį. – Daug mėnesių kasdien spoksodavau į tavo užpakalį, aptemptą bridžiais, bet tas vaizdelis tik kartais sukelia nepadorius geidulius.

Jo burna trūktelėjo, neapsispręsdama, juoktis ar ne. Pasinaudodama Džeimio neryžtingumu, žengiau į priekį ir apsvijau rankomis jo juosmenį, stipriai suėmiau sėdmenis.

– Tiesą sakant, ir tavo kiltas žadina norą parblokti tave ant grindų ir išprievartauti, – prisipažinau. – Bet ir su bridžiais atrodai šauniai.

Jis nusikvatojo ir pasilenkęs stipriai mane pabučiavo, rankomis atsargiai braukdamas per užpakalio, prie kurio buvo gerai prigludusi elnio oda, apvalumus. Švelniai jį spustelėjo, o aš ėmiau rangytis ir prie jo trintis.

– Nusimauk jas, – paliepė jis, įkvėpdamas oro.

– Bet aš...

– Nusimauk, – griežtai pakartojo Džeimis. Tada atsitraukė ir atsirišo savo kelnų praskiepą. – Vėliau jas vėl galėsi apsitempti, Sassenach. Jei ir reikia ką nors pargriauti ir išprievartauti, šitai juk turiu padaryti aš?

PENKTA DALIS

Amžini žemuogių laukai

*Bėgimas nuo besiartinančios
rūstybės*

1767 m. rugpjūtis

MOTERĮ JIE BUVO PASLĖPĘ tabako pašiūrėje, kėpsančioje toliausiai plytinčių Kembelo Farkardo laukų pakrašty. Kažin ar ji kam nors buvo kritusi į akį, – tik Kembelo vergai žinojo, – tačiau atsargumo dėlei tenai nukeliavom tik sutemus, kai šviesiai violetinis dangus beveik papilko, blausiai dunksojo džiovinimo stoginė.

Moteris išslinko laukan it kokia šmėkla, įsisupusi į apsiaustą ir užsimaukšlinusi gobtuvą. Vyrai užmetė moterį ant laisvo arklio lyg kokį kontrabandos ryšulį. Ji pritraukė kojas, abiem rankomis tvirtai įsikibo į balną ir, apimta panikos, dvilinka susigūžė į kamuolį. Akivaizdu, iki šiol ji nebuvo sėdėjusi ant arklio.

Majersas pamėgino moteriai įsprausti vadeles, bet ši nė nepažvelgė į jį, tik smarkiai spaudėsi prie gyvulio ir apimta siaubo pratisai vaitojo. Vyrai jau ėmė nerimauti, vis dirščiojo per petį į tuščius laukus, tarsi baimintųsi, kad netrukus atšuoliuos seržantas Mečisonas, lydimas pakalikų.

– Tegu ji joja su manim, – pasiūliau. – Gal jausis saugiau.

Moteris vargais negalais buvo nutempta nuo arklio ir pasodinta ant mano žirgo pasturgalio, už balno. Nuo jos sklido aistrus svaiginantis šviežių tabako lapų kvapas ir dar kitoks, lyg ir muskusinis. Ji kaipmat apsviję rankomis man liemenį ir įsikibo iš visų jėgų. Papplekšnojau jai per vieną plaštakų, spaudžiančių mane per pusiaują, ir moteris dar tvirčiau įsikabino, bet nei krus-telėjo, nei išleido kokį garsą.

Nieko stebėtino, kad šitaip bijo, pamaniau, sukdamą žirgą paskui Majerso arklį. Gal nelaimėlė ir nenutuokia, kokį triukšmą

ir sąmyšį apygardoje dėl jos sukėlė Mečisonas, bet turbūt puikiai numano, kas jos laukia, jei bus sučiupta. Prieš dvi savaites ji stumdėsi minioje prie lentpjūvės.

Gal ir geriau vengiant mirties pulti raudonodžiams laukiniams į glėbį, bet labai menka paguoda. Virpėjo kaip epušės lapas. Nebuvo vėsu, tačiau ji tirtėjo, lyg jai būtų labai šalta.

Kai iš krūmyną tarsi koks miško demonas išnėrė Rolas, moteris vos neišspaudė iš manęs vidurių. Šuo nepatiko ir žirgui, šis prunkšdamas ir trypdamas žemę traukėsi atatupstas, plėšdamas vadeles man iš rankų.

Turiu pripažinti, kad Rolas, net nusiteikęs taip draugiškai, iš tiesų atrodo grėsmingai. Jam patikdavo keliauti. Bet jis baigino: dantys iššiepti iš džiaugsmo ir malonumo, siauros akys kiek primerktos traukiant į plaučius orą. O šešėliams susiliejus su pilkais ir juodais padaro kailio atspalviais, neapleido keistas ir šurpinantis įspūdis, kad jis įsikūnijo iš nakties tamsybių. Tikrų tikriausias plėšrūnas.

Jis kurnėjo paskui mus neatsilikdamas nė pėdos. Moteris aiktelėjo, ir kaklą nutvilkė jos kvapo karštis. Vėl paplekšnojau jai ranką ir pakalbinau, bet ji nieko neatsakė. Anot Dankano, moteris gimusi Afrikoje ir beveik nemoka anglų kalbos, tačiau keletą žodžių turėjo suprasti.

– Nesijaudink, – raminau ją. – Nėra ko bijoti.

Susirūpinusi dėl žirgo ir bendrakeleivės, Džeimį pamačiau tik tada, kai jis staiga išdygo šalia mano balnakilpės mitrus kaip Rolas.

– Atrodo, viskas klostosi gerai, Sassenach? – tyliai paklausė, uždėdamas ranką man ant šlaunies.

– Regis, taip, – tariau ir linktelėjau į mirtinus gniaužtus, surakiniusius man juosmenį. – Jei tik neuždusiu.

Jis dirstelėjo ir nusišypsojo.

– Na, jai bent negresia pavojus nukristi nuo arklio.

– O, kad žinočiau, ką jai pasakyti. Vargšėlė paklaikusi. Manai, ji nutuokia, kur ją gabenam?

– Turbūt ne, bet ir aš nežinau, kur mes keliaujam.

Jis mūvėjo jojimo bridžiais, bet ant jų buvo užsijuosęs languotą skraistę, o laisvą jos galą persimetęs per švarko petį. Tamsi Škotijos viržynų atspalvių skraistė puikiai derėjo prie miško šešėlių; tačiau boluojančią jo marškinių priekio dėmę ir blyškų veido ovalą.

– Ar žinai kokių nors taki taki* žodžių, kuriais galėčiau į ją kreiptis? – paklausiau. – Aišku, gal ji nebus girdėjusi ir jų, jei buvo gabenama ne per Vest Indiją.

Jis pasuko galvą ir mąsliai pažvelgė į moterį.

– Ak, vieną moka visi, nesvarbu, iš kur būtų kilę. – Jis ištiesė ranką ir stipriai suspaudė moteriai pėdą. – Laisvė, – tarė ir patylėjo. – *Saorsa***. Ar supranti, ką sakau?

Ji neatleido gniaužtų, bet virpėdama ir dūšaudama iškvėpė, ir man pasirodė, kad pajutau, kaip linktelėjo galvą.

Žirgai risnojo vorele, pirmas jojo Majersas. Grumstuotu taku nedardėjo joks vežimas, jis panėšėjo į išguldytą pomiškį, tačiau bent laisvai prajodavom tarp medžių.

Kažin ar kerštingasis seržantas Mečisonas mus persekios taip toli – jei apskritai mus vysis, bet buvom kupini ryžto pabėgti ir negalėjom jo nepaisyti. Mus buvo apėmęs jausmas, kad reikia skubėti, tyliai ir nesiginčydami sutarėm joti kiek įkabindami.

Bendrakeivės baimė apslopo arba ji taip nusikamavo, kad tapo gana apatiška. Kai vidurnaktį sustojom užkąsti ir atsigaiivinti, o paskui vėl leidomės į kelią, ji nesipriešino Ijanui ir Majersui keliant ją ant žirgo ir, nors toliau tebebuvo įsitvėrusi mano juosmens, kartkartėmis pasnūduriudavo kaktą prispaudusi prie mano peties.

Ilgai jojant ir mane įveikė nuovargis, prisidėjo ir migdomai caksinčios arklių kanopos, ir ošiančios pušys virš galvos. Vis dar kasėmės per tankų mišką, apsupti aukštų, išlakių kamienų, panašių į seniai nuskendusius laivų stiebus.

* Tokia maišyta kalba susišnekėdavo prekyautojai Vest Indijoje. Anglų, prancūzų, ispanų kalbų, kelių Afrikos ir Polinezijos tarmių kratinyės.

** Laisvė (*geily* k.).

Mintyse lėtai praplaukė senos škotų dainos eilutės: „Kiek žemuogių auga sūrioje jūroje; kiek laivų plaukia miške?“ Miglo-tai svarsčiau, ar kompozitorius kada buvo vaikštinėjęs po tokią tankmę. Pusmėnulio ir žvaigždžių nušviestą ir tokią nežemiškai pasakišką, kad buvo išnykusios ribos tarp stichijų. Rodės, galėjome būti ir jūroje, ir ant žemės; kildama ir leisdamasi ant arklio nugaros vaizdavausi, tarsi linguotų laivo denio lentos, gaudžiančios pušys priminė burėse užaujantį vėją.

Sustojom brėkstant, nubalnoję ir supančioję arklius, palikom juos ganytis aukštoje nedidelės laukymės žolėje. Susiradau Džeimį ir tučiuojau susirangiau žolės guolyje šalia jo. Prieš užmigdama girdėjau rupšnojant arklius.

Per dienos kaitrą miegojom lyg užmušti ir pabudom tik priartėjus saulės laidai, sustingę, ištroškę ir apnikti erkių. Džiaugiausi, kad erkėms, kaip ir uodams, mano kūnas neskanus, bet per mūsų kelionę šiaurėn buvau patyrusi, kad išmiegojus kiekvienąkart reikia patikrinti Džeimį ir kitus bendrakeleivius. Tų gyvių pulkas buvo ištikimas mūsų palydovas.

– Bjauru, – pasakiau, apžiūrinėdama itin sultingą, vynuogės dydžio padarą, patogiai įsisegusį tarp šviesiai rudų Džeimio pažasties plaukų. – Po galais, šitą bijau lupti; ji tokia išpampusi, kad gali sprogti.

Jis gūžtelėjo pečiais, kita ranka kruopščiai čiupinėdamasis galvą ir ieškodamas nekviestų įsibrovėlių.

– Duok jai ramybę ir dorokis su kitomis, – pasiūlė jis. – Gal pati nukris.

– Turbūt taip ir padarysiu, – nenorom sutikau.

Visai neprieštaravau, kad erkė pati sprogtų, tik pageidautina ne dabar, kai taip smarkiai įsisiurbusi į Džeimio odą. Buvau susidūrusi su užkratais, kai erkės lupamos per prievartą, galynėtis su jomis vidury miško toli gražu netroškau. Turėjau tik labai kuklų medicinos priemonių rinkinį, nors, laimė, jame buvo ir pora plonų chirurginių žnyplučių su pincetais galuose – iš daktaro Rolingso dėžės.

Majersas ir Ijanas, iki pusės išsirengę nuogai, tvarkėsi su to-

mis kenkėjomis puikiai. Majersas buvo palinkęs virš berniuko it didžiulis juodas babuinas ir šmirinėjo jam po plaukus.

– Štai viena gražuolė, – tarė Džėmis lenkdamasis ir nubraukdamas plaukus, kad sugriebčiau tamsią pūslelę, pūpsančią už ausies.

Susikaupusi atsargiai krapščiau gyvį lauk, paskui pajutau kažką stovint šalia.

Mane taip lenkė nuovargis, kad kuriantis nakvynės vietoje beveik neprižiūrėjau mūsų bėglės, buvau tikra, kad ji nenuklys į tankmę. Moteris nukėblino iki upelio ir vis dėlto parėjo, nešina kibiru vandens.

Pastačiusi ją ant žemės, pasisėmė rieškučias, susiurbė ir išpū-tusi žandus valandėlę smarkiai skalavo burną. Paskui mostelėjo man, kad pasitraukčiau, pakėlė nustebusio Džeimio ranką ir ryžtingai išpurškė visą vandenį jam į pažastį.

Ištiesusi ranką, pirštais įgudusiai ėmė krapštyti iš duobutės varvantį parazitą. Tiesą sakant, moteris kuteno Džeimį, ši jo kūno vieta buvo labai jautri. Polianai prisilietus, Džėmis išraudo ir krūptelėjo, suvirpėjo visi juosmens raumenys.

Bet ji buvo stipriai įsikibusi jam į riešą, ir netrukus išpampusi erkė įkrito jai į delną. Poliana dygėdamasi ją nubraukė ir atsigręžė į mane patenkinta mina.

Susisupusi į apsiaustą, ji panėšėjo į kamuolį. Tačiau ir be apsiausto buvo apvalutė. Žemutė, ne daugiau kaip keturių pėdų ūgio ir kone tokio pat pločio, kiek paritus, tiek pastačius. Trumpai apkirpta jos galva buvo lyg patrankos sviedinys, o skruostai tokie išsipūtę, kad akys, spingsinčios virš jų, net įkypos.

Ji atrodė kaip išdrožta afrikiečių vaisingumo statulėlė, tokių buvau mačiusi Vest Indijoje. Stambi krūtinė, storos, sunkios šlaunys; sodrios skrudintos kavos spalvos oda, kaip visų kongiečių, – tarsi nugludintas akmuo lygutėlė ir išpilta prakaito. Moteris ištiesė man ranką, delne rodydama kelis mažus grūdelius, džiovintų lenktasėklių pupelių dydžio.

– Popo, – tarė tokiu žemu balsu, kad net Majersas išsigandęs grįžtelėjo į ją galvą.

Balsas buvo sodrus ir stiprus, aidus kaip būgnas. Išvydusi mano reakciją, ji drovokai nusišypsojo ir kažką pasakė, supratau tik tiek, kad geiliškai.

– Ji įspėjo, kad nieku gyvu nevalgytum šių sėklų, nes jos nuodingos, – išvertė Džeimis, žvelgdamas į ją gana atsargiai, nusišluostęs pažastį skraistės krašteliu.

– Hau, – pritarė Poliana, smarkiai linksėdama. – Nuodingos. – Pasilenkusi virš kibiro, pasisėmė dar riešučias vandens, paskalavo burną ir išspjovė ant akmens, pokštelėjo kaip šūvis.

– Tai pavojinga, – pasakiau jai.

Kažin ar mane suprato, bet iš mano šypsenos jai buvo aišku, kad stengiuosi būti nuoširdi. Poliana išsišiepė, į burną įsimetė dar kelias papajinio melionmedžio sėklas ir kramtydama pamojo Majersui. Smulkinamos dantimis sėklos tyliai traškėjo.

Kai pavalgėm ir susiruošėm į kelionę, ji nervinosi, bet veržėsi joti pati. Džeimis kantriai nuvedė ją prie gyvulio ir parodė, kad turėtų šiam leisti ją pauostyti. Didžiuliui snukiui bakstelėjus, Poliana krūptelėjo, bet arkliui prunkstelėjus tuoj pat sukikeno balsu, primenančiu kliukėjimą, kai iš puodynės pilamas medus, ir mielai leidosi Džeimio ir Ijano užkeliama ant žirgo.

Poliana ir toliau drovėjosi vyrų, tačiau netrukus šiek tiek padrąsėjo ir ėmė kalbėti geilų, anglų ir savo kalbos kratiniu. Nebūčiau įstengusi jo išversti, bet moters veidas ir kūnas buvo tokie išraiškingi, kad dažnai numanydavau, ką ji sako, nors suprasdavau vieną žodį iš dešimties. Gailestavau, kad nemoku jai atsakyti tokia pat sklandžia kūno kalba; ji nesuprato daugelio mano klausimų ir pastabų, todėl turėjau luktelėti, kol įsirengsim stovyklavietę ir galėsiu prikalbinti Džeimį ar Ijaną, kad padėtų perprasti geilų kalbos vingrybes.

Kai ji išsivadavo – bent tuo tarpu – iš siaubo gniaužtų ir mūsų draugijoje pasijuto saugi, nors buvo atsargi ir budri, atsiskleidė jos asmenybė, trykštanti energija. Mudviem jojant greta, Poliana malė neužsičiaupdama. Jai buvo nė motais, ar ją suprantu, kartais ji nusikvatodavo suūbaudama, tas juokas buvo tarsi vėjas, užaujantis urvo angoje.

Moteris nuščiuvo tik sykį, kai risnojom per didelę proskyną, apaugusią keistais vingiuojančiais žolės kupstais, tarsi po žeme slėptą milžinišką gyvatę. Išvydusi tuos kauburius, Poliana nutilo, bet ragindama arklį ne taip timpltelėjo vadeles, ir žirgas sustojo kaip įbestas. Nušuoliavau atgal jai padėti.

– *Droch àite*, – sumurmėjo ji, akies kampučiu dirščiodama į tylus kauburius. Bloga vieta. – *Djudju**. – Poliana susiraukė ir greitai mostelėjo ranka.

Turbūt ženklas, saugantis nuo blogio, pamaniau.

– Ar čia kapinės? – paklausiau Majerso, kuris atsigręžęs dairėsi, kodėl mudvi sustojom.

Kauburiai kūpsojo ne tik vienodais tarpais, bet buvo išsidėstę palei proskynos pakraštį taip, kad jų rikiuotė neatrodė natūrali. Kupstai lyg ir per dideli, kad būtų kapai, nebent čia buvo akmenų piramidės, tokias supildavo senovės škotai. O gal čia daugybė kapaviečių, niūriai prisiminiau Kulodeną.

– Čia ne kapinės, – atsakė Majersas ant pakaušio atsismaukdamas skrybėlę. – Kitados čia buvo tuskarorų kaimas. Tie gūbriai, – jis parodė ranka, – sugriuvę namai. Ana tas didelis, ilgas pakraštis, matyt, buvo vado namas. Netrukus jį visai apkės žolės. Nors tas kaimas jau senių seniausiai palaidotas po žeme.

– O kas kaimui nutiko? – Ijanas su Džeimiu taip pat sustojo ir grįžo pasidairyti po proskyną.

Majersas mažliai pasikasė barzdą.

– Tai kad nelabai ką žinau. Gal juos iš čia išginė kokia liga, o gal buvo išvaryti čerokių ar krikų, bet mes kiek šiauriau nuo čerokių žemių. Nors veikiausiai kaimas sunyko per karą. – Jis persikreipęs įnirtingai pasiraušė barzdoje ir iškrapštė užsilikusią erkę. – Bet kažin ar savo noru trainiočiausi tokioje vietoje.

Poliana manė taip pat, ir mes nujojom. Atslinkus vakarui jau buvom visai išnirę iš pušyno ir skurdaus prieškalnių ažuolyno. Jau kopėm aukšty. Aplinkui keitėsi medžiai: šmėkštelėdavo kaštonų giraitės, nemaži ažuolų ir karijų plotai su kur ne kur

* Piktosios afrikiečių dvasios.

augančiomis sedulomis, juodmedžiais, krūminiais kaštainiais ir tuopomis. Mus supo plunksniška žaluma.

Kopiant aukštyn, kito ir kvapai, ir oras. Viską gožianti įkai-tusių pušų sakų troškuma užleido vietą lengvesniems kvapams. Medžių lapija dvelkė sumišai su krūmokšnių ir gėlių, besistie-biančių iš kiekvienos uolos plyšelio, aromatu. Vis dar buvo drė-gna ir šilta, bet nebe karšta; oras nebeslėgė lyg dusinantis apklo-tas, juo jau kvėpavai – ir su malonumu, nes buvo prikvepintas puvenų, saulės sušildytų lapų ir drėgnų samanų.

Artėjant šeštos dienos saulėlydžiui, jau buvom gerokai pa-sistūmėję į kalnus, ir oras aplink mus skambėte skambėjo nuo čiurlenančio vandens. Slėnius skersai išilgai raižė upeliai, gur-gantys nuo kalvagūbrių ir sruvenantys stačiomis uolomis, nuo jų kilo migla ir tįso samanos, tarsi gležni žali karčiai. Kai apsukom gana stačią kalvą, sustojau iš nuostabos: nuo tolumoje dunksan-čio kalno šlaito į giliai apačioje besidriekiantį siaurą tarpekį kri-to krioklys, ore darydamas kokių aštuoniasdešimties pėdų lanką.

– Tik pažvelkit, – Ijanas išsižiojo, apimtas pagarbios baimės.

– Iš tikrųjų gražu, – pritarė Majersas, džiugiai patenkintas, tarsi visa tai priklausytų jam. – Esu regėjęs ir didesnių krioklių, bet ir šis neblogas.

Išplėtęs akis Ijanas pasuko galvą.

– Būna ir didesnių?

Majersas nusikvatojo tyliu kalnų žmogaus juoku, lyg garsiai iškvėpdamas.

– Vaike, tu dar nieko nesi matęs.

Nakčiai įsirengėm stovyklą dauboje, prie nemažo upelio, kuriame plaukiojo upėtakiai. Džeimis su Ijanu laimingi įbrido į vandenį ir puolė gaudyti pelekuotų upelio gyventojų lanksčiomis meškerėmis, pasidirbtomis iš juodojo gluosnio šakų. Vyliausi, kad žūklė bus sėkminga; šviežios mūsų atsargos seko, tik kuku-rūzų miltų dar turėjom užtektinai.

Poliana užsiropštė krantu, nešina kibiru vandens, su juo bus užmaišyta tešla kukurūziniams paploteliams – pailgiems sausai-niams kelionei. Ką tik iškepti ir karšti, jie gardūs, ir kitą dieną

dar šiaip taip valgomi, bet paskui pasidaro visai neskanūs, o ke-tvirtą dieną primena mažus cemento gabalėlius. Užtat jie nepe-
lija, todėl su vytinta jautiena ir sūdyta kiauliena labai tinkamas
valgis kelionėje.

Igimtas Polianos pakilumas, regis, kiek prislopo, apvalus vei-
das apniuko. Jos antakiai buvo neryškūs, reti, veik nematomi, ir,
keista, išraiška atsirasdavo tik džiūgaujant ir kalbant, o tylint jos
veido bruožus tarsi kas nutrindavo. Kai norėdavo, Poliana galė-
davo būti abejingiausia; labai pravarti savybė vergei.

Maniau, ji susirūpinusi gal ir todėl, kad tai paskutinė naktis,
kurią praleisim drauge. Jau buvom atkakę į šalies užkampį, pa-
siekę karaliaus žemių ribas; rytoj Majersas pasuks į šiaurę, per-
gabens ją per kalnagūbrį į indėnų žemes ir išsiaiškins, ar jai ten
bus saugu.

Apvali tamsi Polianos galva buvo palinkusi virš medinio du-
bens, trumpi, stori pirštai maišė kukurūzų miltus su vandeniu ir
lydytais kiaulės taukais. Pritūpiau prieš ją, smulkiomis šakelėmis
kurstydamą ką tik įsidedusią ugnį, šalia stovėjo juoda geležinė
keptuvė, ištepta riebalais. Majersas nukėblino rūkyti pypkę; iš-
girdau, kaip Džeimis šūktelėjo Ijanui, nuklydusiam pasroviui, ir
tas atsakė jam tyliau juoku.

Mus gaubė sutemos, daubą juosė toliau dunksantys kalnai.
Tamsa, rodės, buvo užpildžiusi seklią dubumą ir sėlino aukšty-
n medžių kamienais. Nė nenutuokiau, iš kur Poliana kilusi. Gal
atkeliavo iš miškų, džiunglių, jūros pakrantės ar dykumos, bet
kažin ar iš tokios vietos kaip ši.

Ir ką ji sau galvojo? Ištvėrė kelionę iš Afrikos ir vergiją. Vy-
liausi, kad tai, kas jos laukia, nebus blogiau už patirtas kančias.
Bet ir mūsų ateitis miglota. Skverbiantis gilyn į neaprėpiamus ir
neliestus miškus, kiekvieną akimirką dingojosi, kad galiu juose
išnykti praryta be pėdsakų. Nakties platybėse mūsų laužas atro-
dė tik mažytė kibirkštėlė.

Į laužo šviesą įslinko Rolas ir pasipurtė. Aplinkui paži-
ro van-
dens purslai, laužas ėmė šnypšti, spragsėti. Ir jis žvejojo.

– Eik šalin, bjaurus šunie, – subariau.

Žinoma, jis nepaklausė, atbidzeno ir šiurkščiai, nemandagiai mane pauostė, norėdamas įsitikinti, ar aš vis dar ta pati, o paskui nusigrėžė į Polianą ir apuostė ją.

Ji abejingai pasuko galvą ir spjovė jam į akis. Rolas suglumęs viauktelėjo, žengė atatupstas ir sustojo purtydamas galvą. Poliana pažvelgė į mane ir išsišiepė, žybtelėjo baltutėliai dantys.

Nusijuokiau ir nutariau nesijaudinti; visi, kas nepabūgsta spjauti vilkui į akis, greičiausiai susidoros ir su indėnais, dykromis ir su visu tuo, kas pasipainios jų kelyje.

Dubuo buvo beveik tuščias, ant keptuvės rikiavosi tvarkinga kukurūzinių paplotėlių eilutė. Poliana šluostėsi pirštus į žolės kuokštą žiūrėdama, kaip čirška geltoni kukurūzų miltai ir, ištirpus taukams, pamažu ruduoja. Nuo laužo pakilo šiltas ramintinis aromatas, sumišęs su liepsnojančių malkų kvapu, ir skrandis sugurgė iš alkio. Ugnis jau buvo įsidedusi, šiltas kepamo maisto kvapas sklido vis platesniu ratu, baidydamas naktį.

Ar ji kilusi iš tokios vietos? Ar laužai ir maistas atgrasydavo džianglių tamsą ir leopardus, kaip čia lokius? Ar šviesa ir draugija nuramindavo ir ji jausdavosi saugiau? Nes iš tikrųjų tai tėra iliuzija: ugnis neapsaugo nuo žmonių ar gaubiančios tamsos. Man stigo žodžių to paklausti.

– Dar nesam taip žvejoję, – jau ketvirtą kartą pakartojo Džeimis su svajinga palaima, kai perplėšė garuojantį upėtakį, iškeptą kukurūzų miltuose. – Jų knibždėte knibždėjo vandenyje, ar ne, Ijanai?

Ijanas linktelėjo, negražiamame jo veide švietė tokia pat pagarba.

– Tėtis atiduotų ir kitą koją, kad tik galėtų tai pamatyti, – pasakė. – Jie patys užsoko ant kabliuko, tetule, tikrai!

– Indėnai dažniausiai nesiterlioja su kabliukais ir meškerės valais, – įsiterpė Majersas, tvarkingai skrosdamas peiliu savo žuvį. – Jie padaro spąstus žuvims arba kartais į upelį primeta pagalių ir nuolaužų, kad žuvys nepraplauktų, tada atsistoja virš jų, nusmailinta lazda pasmeigia ir ištraukia iš vandens.

Ijanui to buvo gana; vos užsiminus apie indėnus ir jų papročius, jis nekantraudamas apipildavo Majersą gausybe klausimų. Iškamantinėjęs apie žvejybos būdus, jis vėl ėmė klausinėti apie sunykusį matytą kaimelį.

– Sakėt, kad kaimas buvo sulygintas su žeme įsiplieskus karui, – tarė Ijanas, nuo garuojančio upėtakio atskirdamas kaulus ir paskui kratydamas pirštus, kad šie atvėstų. Jis padavė bekaulį žuvies gabalą Rolui, tas godžiai jį prarijo vienu kąsniu, jam buvo nė motais, kad žuvis karšta. – Ar tas karas buvo su prancūzais? Nežinojau, kad kovos vyko taip toli pietuose.

Majersas papurtė galvą ir atsakė tik sukramtęs ir nurijęs žuvį.

– Ne. Kalbėjau apie Tuskarorų karą*, bent taip jį vadina baltieji.

Jis paaiškino, kad Tuskarorų karas buvo trumpas, bet negailingas, kilo prieš keturiasdešimt metų, kai buvo užpulti keli baltieji naujakuriai atkampioje šalies vietoje. Keršydamas už juos, kolonijos gubernatorius pasiuntė būrius į tuskarorų kaimus. Užvirė mūšiai, geriau ginkluoti kolonistai juos greitai laimėjo ir tuskarorų gentis buvo nusiaubta.

Majersas linktelėjo į tamsą.

– Dabar likę tik septyni tuskarorų kaimai, juose gyvena vos per penkiasdešimt indėnų, o didžiausiame – šimtas.

Taip sumenkę tuskarorai greitai tapo grobiu aplinkinėms gentims ir būtų išnykę, jei jų nebūtų priglobę mohaukai ir jie nebūtų prisidėję prie susivienijusios ir galingos irokėzų sąjungos.

Prie laužo grįžo Džeimis, pasiėmęs iš balnakrepšio butelį škotiško viskio – Džokastos atsisveikinimo dovaną. Prisipylęs pilną puodelį, puspilnį butelį padavė Majersui.

– Ar mohaukų teritorija nelabai toli keliaujant į šiaurę? – paklausė. – Kaip jie gali ginti bičiulius čia, kur juos supa priešiškos gentys?

Majersas gurkstelėjo viskio ir prieš atsakydamas mėgaudamasis juo paskalavo burną.

* Tuskarorų karas vyko Šiaurės Karolinoje nuo 1711 m. rudens iki 1715 m. vasario 11 d. tarp britų, vokiečių, olandų naujakurių ir tuskarorų genties. Taikos sutartis pasirašyta 1715 m.

– Mmm. Puikus gėrimas, bičiuli Džeimsai. Ak taip, mohaukai gyvena toli. Bet irokėžų sąjungos reikia paisyti. Į ją susivieniavo šešios gentys, o mohaukai iš jų nirčiausi. Be rimtos priežasties niekas – nei raudonodis, nei baltasis – nesivels į konfliktą su mohaukais, tikrai ne, sere.

Mane tai sužavėjo. Ir apsidžiaugiau, kad mohaukų žemės driekiasi toli nuo mūsų.

– Kodėl mohaukai priglobė tuskarorus, su jais vienijosi? – Džeimis kilstelėjo antakį. – Juk, regis, jiems nereikėjo sąjungininkų, jie niršūs, kaip sakėt.

Šviesiai rudos Majerso akys, veikiamos gero viskio, svajingai prisimerkė.

– Na taip, jie niršūs, bet mirtingi, – tarė jis. – Indėnai – žmonės iš kūno ir kraujo, tokie ir mohaukai. Jie garbingi, protingi žmonės, – jis perspėdamas pakėlė storą pirštą, – bet yra daug dalykų, dėl kurių jie žudys; vieni dėl rimtos priežasties, kiti ir dėl niekų. Jie užpuola vienas kitą ir skerdžia iš keršto – niekas nesulaikys mohauko, degančio kerštu, nebent jį nudobtų. Tačiau net ir tada tavo persekiotų jo brolis, sūnus ar sūnėnas.

Lėtai mąstydamas jis apsilaižė lūpas, gardžiuodamasis viskio plėvele, aptraukusia burną.

– Kartais indėnai žudo ir šiaip, ypač paragavę alkoholio.

– Visai kaip škotai, – sumurmėjau Džeimiui, ir jis nuvėrė mane šaltu žvilgsniu.

Majersas paėmė butelį ir pasukiojo tarp delnų.

– Visi žmonės gali padauginti ir dėl to blogai elgtis, bet indėnams užtenka lašo. Girdėjau ne apie vienas žudynes, kurių buvo galima išvengti, jei žmonės dėl to velnio gėrimo nebūtų pametę proto. – Jis palingavo galvą, primindamas sau nenukrypti nuo temos. – Kad ir kaip ten būtų, gyvenimas sunkus ir žiaurus. Kai kurios gentys visai išnyko, neliko nė vieno žmogaus. Taigi indėnai priglobia žmones į savo gentį, kad šie pakeistų tuos, kurie žuvo ar mirė nuo ligų. Kartais jie į šeimą priima ir kalinius, elgiasi su jais kaip su šeimynykščiais. Taip jie pasiels ir su ponio Pole. – Jis linktelėjo į Polianą, tyliai sėdinčią prie laužo ir nesiklausančią, ką

jis šneka. – Taigi prieš penkiasdešimt metų mohaukai priglaudė visą tuskarorų gentį. Nedaug genčių šneka ta pačia kalba, – aiškino Majersas. – Bet kai kurios gentys artimesnės. Tuskarorai daug panašesni į mohaukus nei krikai ar čerokiai.

– Ar mokat mohaukų kalbą, pone Majersai? – Per visą pasakojimą Ijanas karpė ausis.

Kelionėje jis grožėjosi kiekviena ola, medžiu ar paukščiu, bet dar labiau susižavėdavo nugirdęs bent menkiausią užuominą apie indėnus.

– Gana neblogai. – Majersas kukliai gūžtelėjo pečiais. – Visi prekeiviai pramokę vieną kitą žodį. Ar ne, šunie?

Rolas, prikišęs snukį prie paskutinio Majerso upėtakio, jį uostinėjo, jis įspėjamai krustelėjo ausimis, bet snukio neatitraukė.

– Ar pas tuskarorus ir ketinat gabenti ponią Polę? – paklausė Džeimis, laužydamas kukurūzinį paplotėlį į gabalėlius.

Atsargiai kramsnodamas Majersas palingavo galvą; turėjo vos keletą dantų, todėl net šviežius paplotėlius valgydamas rizikavo.

– Taip. Bet joti reikia dar keturias penkias dienas, – paaiškino. Atsigręžęs į mane raminausiai nusišypsojo. – Pasirūpinsiu, kad ji gerai įsikurtų, ponია Klere, nėra ko dėl jos nuogąstauti.

– Įdomu, ką pamanyš apie ją indėnai? – pasvarstė Ijanas ir smalsiai dirstelėjo į Polianą. – Ar jie jau yra regėję kokią juodaodę?

Majersas nusikvatojo.

– Vaike, daug tuskarorų nėra matę ir baltojo žmogaus. Ponia Polė gali priblokšti juos nė kiek ne daugiau nei tavo tetulė. – Majersas siurbtelėjo gerą mauką vandens ir paskalavo juo burną, mąsliai spoksodamas į Polianą. Pajutusi jo žvilgsnį, mergina nemirksėdama taip pat įsistebeilijo į jį. – Tikriausiai jiems ji atrodoys graži, indėnams patinka putlokos moterys. – Buvo gana akivaizdu, kad ir Majersas pritaria jų nuomonei; jo akys meiliai, kartu geidulingai smaigstė Polianą.

Ji tai pastebėjo ir ėmė elgtis keistai. Vos krustelėjo, bet visu kūnu rodė, kad jai rūpi tik Majersas. Aplink akis nebuvo matyti jokio balto ruoželio; juodos ir bedugnės, jos spindėjo laužo šviejoje. Nors buvo žemaūgė ir storuliukė, vos pasikeitus laikyse-

nai išryškėjo jos sėdynės iškilumas, platūs klubai ir kūno linkiai gundyte gundė.

Majersas garsiai nurijo seilę.

Nusukusi žvilgsnį nuo tos nedidelės nebylios scenos pamaciau, kad ir Džeimis į ją vėpso, veide buvo sumišęs ir smagumas, ir nerimas. Nekaltai jam kumštelėjau ir smarkiai sušnairavau nutaisiusi miną, kuria aiškiai norėjau pasakyti: „Daryk ką nors!“

Jis primerkė akį.

O aš išplėtusi savąsias spitrijau į jį tarsi ragindama: „Nežinau ką, bet ką nors daryk!“

– Mmfm.

Džeimis atsikrenkštė, pasilenkė ir uždėjo plaštaką Majersui ant rankos, išplėšdamas kalnų žmogų iš pakilios jaudulingos būsenos.

– Man nepatinka mintis, kad su moterimi bus kaip nors nederamai pasielgta, – mandagiai tarė jis, bet pabrėždamas žodžius „nederamai pasielgta“; puiki užuomina, kad toks elgesys būtų *labai jau nepadorus*, nepaisantis jokių ribų. – Džeimis spustelėjo Majersui ranką. – Ar garantuojate, kad ji bus saugi, pone Majersai?

Tas metė į jį bereikšmį žvilgsnį, bet pamažu krauju pasruvusios šviesiai rudos akys praskaidrėjo ir jose ėmė rasti ženklų, kad jis atitoksta. Kalnų žmogus iš lėto ištraukė ranką, paėmė puodelį, išlenkė paskutinį gurkšnį viskio, sukosėjo ir nusivalė lūpas. Gal net buvo nuraudęs, bet per barzdą neižvelgei.

– O taip. Taip, norėjau pasakyti, ak ne. Iš tikrųjų ne. Mohaukai ir tuskarorai renkasi, su kuria moterimi sugulti ir net kurią vesti. Ne, jie neprievartauja. Ak ne. Ne, sere, su ja nebus elgiamasi nederamai, pažadu.

– Puiku, džiaugiuosi tai girdėdamas. – Džeimis atsipalaidavęs atsilošė ir akies krašteliu dirstelėjo į mane, žvilgsnis bylojo: „Tikiuosi, tu patenkinta.“

Apsimestinai kukliai nusišypsojau.

Ijanui dar nė šešiolikos nesukakę, bet jis labai pastabus, todėl visi tie pasismaigstymai jam nepraslydo nei pro akis, nei pro ausis. Jis reikšmingai, kaip tikras škotas, kostelėjo.

– Dėde, ponas Majersas buvo labai malonus ir pakvietė mane keliauti su juo ir ponia Poliana apžiūrėti indėnų kaimo. Pasirūpinsiu, kad tenai būtų gerai su ja elgiamasi.

– Tu... – išsižiojo Džėmis, paskui nutilo ir ilgai, griežtai žvelgė į sūnėną skersai laužo. Mačiau, kaip jo galvoj mintis veja mintį.

Ijanas neatsiklausė, ar gali joti; pranešė, kad keliauja, ir tiek. Jeigu Džėmis jam draus, turės paaiškinti kodėl, bet vargu ar jis prasitars, kad ta užmačia pernelyg pavojinga, nes tai reikštų du dalykus: jis abejingai siunčia vergę į pavojų ir nepasikliauja Majersu ir jo ryšiais su čia buviais indėnais. Džėmis akimou atsidūrė tarp dviejų ugnių.

Jis smarkiai įtraukė oro pro nosį. Ijanas išsišiepė.

Atsigręžusi pažvelgiau per laužą. Poliana kaip įbesta vis dar sėdėjo ten pat. Akis įsmeigusi į Majersą, bet jos lūpas buvo išlenkusi viliojanti šypsena. Viena jos ranka pamažu pakilo ir kone atsainiai sugniaužė didžiulę, sunkią krūtį.

Majersas vėpsojo į ją kaip elnias, apspangęs nuo medžiotojo žibinto šviesos.

Ar būčiau pasielgusi kitaip, galvojau vėliau, girdėdama tylų šnarėjimą ir slopias dejonas, sklindančias iš po Majerso antklodžių. Jei žinočiau, kad mano gyvybė to žmogaus rankose? Ar nesigriebčiau bet ko, norėdama jį įtikinti, kad gintų mane nuo nežinomų pavojų?

Netoliese garsiai sutraškėjo krūmai, sustingau. Džėmis taip pat. Ištraukęs ranką iš po mano marškinių, čiupo durklą, bet paskui atsipalaidavo, nes mūsų šnerves sukuteno skunko dvokas.

Jis vėl pakišo ranką po mano marškiniais, suspaudė krūtį ir užmigo. Šiltas jo kvapas glostė man kaklą.

Mudvi mažai kuo skyrėmės. Ar mano ateitis aiškesnė nei Polianos? Ar mano gyvybė nepriklauso nuo vyro, kurį su manim sieja – bent iš dalies – tai, kad jis geidžia mano kūno?

Medžiuose šiureno vėjelis, užsitraukiau antklodę ant peties. Laužo žarijos vos žioravo, buvome aukštai kalnuose, stojo šalta naktis. Mėnulis nusileidęs, bet buvo labai giedra, čia pat spindėjo žvaigždės, kalnų viršūnes dengė jų šviesos tinklas.

Ne, vis dėlto mudvi skiriamės. Nors mano ateitis ir miglota, aš būsiu ne viena, o dvasinis ryšys tarp mano vyro ir manęs kur kas stipresnis nei mudu siejantis kūnas. Buvo ir dar vienas didžiulis skirtumas: aš pati pasirinkau, kur gyvensiu.

IŠAUŠUS RYTUI IŠKELIAVOM. Džėmis su Majersu tarėsi vėl čia susitikti po dešimties dienų. Dairydamosi į gluminamai neaprėpiamą mišką ir didingus kalnus, niekaip neįsivaizdavau, kaip įmanoma rasti tą pačią vietą; galėjau kliautis tik Džėmio gebėjimu orientuotis vietovėje.

Jie pasuko šiaurėn, mudu – į pietvakarius. Patraukėm aukštyn palei upelį, prie kurio buvom įsirengę stovyklą. Likom tik dviese, todėl iš pradžių atrodė, kad aplink labai tylu, pasijutom keistai vieniši. Tačiau netrukus pripratau prie vienatvės ir atsipalaidavau, apylinkės traukė akį. Juk šis kraštas galbūt taps mūsų namais.

Ta mintis baugino; kraštas nepaprastai gražus ir derlingas, bet gamta neliesta, atrodė, kad vargu ar čia galėtų gyventi žmonės. Bet garsiai to nesakiau, tik jo jau paskui Džėmį, o šis savo žirgą ragino vis tolyn į kalnus. Vėlyvą popietę galop sustojom įsikurti nakčiai ir pasigauti žuvų vakarienei.

Šviesa pamažu geso, traukdamasi už medžių. Storus samantus jų kamienus vis labiau gulė šešėlis, nors viršūnės vis dar juosė sprunkanti šviesa, slėpdamosi tarp lapijos. Žali šešėliai lingavo nuo švelnaus saulėlydžio vėjelio.

Staiga žolėje už kelių pėdų įsižiebė šaltas ryškus žiburėlis. Išvydau dar vieną, paskui dar kitą, kol nuo jų suspindo visas miško pakraštys. Švieselės tingiai leidosi žemyn, rusenančios kibirkštėlės geso tirštėjančioje tamsoje.

– Jonvabalius pamačiau tik persikėlusį gyventi į Bostoną, – pasakiau, grožėdamasi vabalėliais, žolėje spingsančiais sodria žalia ir topazo spalva. – Juk Škotijoje jų nėra?

Džėmis papurtė galvą, tingiai tysodamas žolėje, vieną ranką sulenkęs po galva.

– Gražūs padarėliai, – patenkintas atsiduso. – Mano mėgstamiausias dienos metas. Kai po Kulodeno mūsų gyvenau urve, pavakare išlįsdavau laukan, atsisėdavau ant akmens ir laukdavau, kada atslinks tamsa.

Prisimerkęs jis žvelgė į jonvabalius. Nakčiai pakilus nuo žemės į dangų, šešėliai ištirpo. Dar prieš valandėlę besiskverbianti pro ąžuolų lapus šviesa buvo išmarginusi Džeimį kaip kokį elniuką, o dabar ji išblėso, ir jis drybsojo supamas blankaus žalio švytėjimo. Kūno kontūrai akimoju ėmė lietis ir atrode netikroviški.

– Jau subruzdavo visi gyviai: naktiniai drugiai, mašalai, virš vandens kybo debesys mažų vabzdžių. Rytą jais pasimaitinti atskrenda šelmeninės kregždės, paskui žemyn sminga šikšnosparniai. Vakare į vandens paviršių išnyra lašišos ir suka ratus.

Jis buvo atsimerkęs, akys įsmeigtos į kalvos šlaite vilnijančią žolių jūrą, bet vis tiek supratau, kad jis regi prie Lalibrocho tyvuliuojančio nedidelio ežero paviršių ir sklindančius jame raibulius.

– Tai tik akimirka, o tau atrodo, kad ji truks amžinai. Keista, tiesa? – mūsų tarė Džeimis. – Kone regi keliaujant šviesą ir vis tiek nespėji pamatyti ir sušukti: „Dabar! Šią akimirką stojo naktis.“ – Jis mostelėjo į properšą tarp ąžuolų, į žemiau plytintį slėnį, kurio daubelės niro į tamsą.

– Taip. – Gulėjau ant nugaros šalia jo, šilta žolės drėgmė odą glostė lyg elnena. Po medžiais oras buvo tirštas ir vėsus, tarsi bažnyčioje silpnai įkvipęs smilkalais. – Ar prisimeni tėvą Anzelmą vienuolyne? – Pakėliau akis; ąžuolų lapų spalva blanko ir šviesiai sidabriškos jų apačios papilkavo tarsi pelės kailiukas. – Jis sakydavo, kad dieną visada būna valanda, kai atrodo, kad laikas sustojęs, bet kiekvienam tas tarpsnis skirtingas. Manė, gal tai valanda, kurią žmogus gimė. – Pasigrėžiau į jį. – Ar žinai, kada gimei? – paklausiau. – Dienos metą?

Jis dirstelėjo į mane ir nusišypsojo, pasiversdamas į mane.

– Taip, žinau. Gal jis ir teisus, nes gimiau per vakarienę, sutemus, gegužės pirmąją. – Jis nuvijo sklendžiantį jonvabalį ir išsišiepė. – Ar tau nepasakojau tos istorijos? Kaip motina ant ugnies

užkaitė puodą avižinės košės, bet ją taip ūmai suėmė sąrėmiai, kad nebebuvo kada galvoti apie valgį? Puodą visi prisiminė tik užuodę degėsių smarvę; vakarienė nuėjo šuniui ant uodegos, puodas prisvilo. Daugiau nebuvo ko valgyti, tik didžiulis agrastų pyragas. Namiškiai jo užkirto, bet virtuvės darbininkė buvo nauja ir nepatyrusi, agrastai žali, todėl visi šeimynykščiai, išskyrus motiną ir, žinoma, mane, kiaurą naktį raitėsi iš skausmo, nes su triko virškinimas. – Vis dar šypsodamasis Džeimis pakratė galvą. – Tėvas pasakojo, kad tik po daugybės mėnesių galėjo žiūrėti į mane nejudamas, kad suka vidurius.

Nusikvatojau, ir jis, ištiesęs ranką, išpešė man iš plaukų pernykštį lapą.

– O kurią valandą gimei tu, Sasenach?

– Nežinau. – Kaip visada, mane nusmelkė skausmas, apgailėstaujant dėl prarastos šeimos. – Mano gimimo liudijime neparašyta, o jei dėdė Lemas ir žinojo, nepasakė. Užtat žinau, kada gimė Briana, – linksmiau pridūriau. – Rytą, trys minutės po trečios. Gimdykloje ant sienos kabojo didžiulis laikrodis, todėl ir įsiminiau laiką.

Nors šviesa buvo blanki, mačiau nustebusį jo žvilgsnį.

– O tu nemiegojai? Juk sakei, kad moterims suleidžiama vaistų, kad neskaudėtų.

– Dažniausiai taip, bet aš nesidaviau apsvaiginama.

Spoksojau į viršų. Mus gaubė tiršti šešėliai, bet dangus vis dar buvo giedras, skleidė švelnią, nuostabiai mėlyną šviesą.

– Po šimts, kodėl? – nepatikliai paklausė Džeimis. – Gimdančios moters nesu matęs, bet jas rėkiant girdėjau ne sykį. O kad įstengčiau suprasti, kodėl sveiko proto moteris ryžtasi tokioms kančioms, jei gali jas pasilengvinti.

– Na... – nutilau, stengdamasi nedramatizuoti. Bet tokia buvo tiesa. – Na, – gana atkakliai pakartočiau, – tada maniau, kad mirsiu, bet nenorėjau, kad mirtis užkluptų miegant.

Jo nesukrėčiau, tik kilstelėjo antakį ir tyliai, linksmi suprunkštė.

– Nenorėjai?

– Ne, o tu norėtum? – Pasukusi galvą žvilgtelėjau į jį.

Jis pasitrynė viršunose, vis dar džiaugdamasis klausimu.

– Galbūt. Manęs vos nepakorė, ir man visai nepatiko laukti mirties. Kelis kartus vos nežuvau mūšyje, bet nepasakyčiau, kad man tada rūpėjo, ar mirsiu, buvau per daug užsiėmęs, kad apie tai galvočiau. Paskui manęs vos nepribaigė žaizdos ir karščia-vimas. Gerokai prisikamavau, va tada jau labai laukiau mirties. Bet šiaip, jei galėčiau rinktis, tikriausiai neprieštaraučiau mirti miegodamas. – Jis pasilenkė ir švelniai mane pabučiavo. – Labiausiai patiktų lovoje šalia tavęs. Ir sulaukus garbaus amžiaus. – Jis liežuvio lyžtelėjo man lūpas. Tada atsistojo ir nuo bridžių nusibraukė sudžiūvusius ažuolo lapus. – Verčiau pakursiu laužą, kol dar visai nesutemę ir matau, kaip įskelti titnagą. Ar atneši žuvelę?

Palikusi jį dorotis su titnagu ir prakurais, nedidele kalva nusileidau prie upelio, kur ledinėje srovėje buvom pamerkę ką tik sužvejotą upėtakį, pakabintą ant pagalio. Kai vėl užkopiau į viršų, jau buvo taip tamsu, kad mačiau tik Džeimio, susigūžusio virš rūkstančio prakurų kauburėlio, kontūrus. Tarp jo delnų aukštyn ringavo blyški dūmų sruoga it smilkalai.

Paguldžiau pagautą žuvį aukštoje žolėje ir atsisėdau ant kulnų šalia Džeimio, žiūrėjau, kaip jis skersai liepsnos užmeta daugiau pagalių, kantriai kurstydamas liepsną, tarsi statytą barikadą nuo atslenkančios nakties.

– Kaip manai, į ką bus panašu? – ūmai paklausiau. – Mirti?

Jis susimąstęs spoksojo į ugnį. Deganti šakelė suspragsėjo nuo karščio, pažerdama į orą kibirkštis, šios nusklendė žemyn ir užgeso, nespėjusios pasiekti žemės.

– „Kiekvienas kūnas tarytum žolynas... Žolynas sudžiūsta, ir žiedas nubyra.“* „Žmogus gimsta vargti, lygiai kaip žiežirbos spragsėti...“** „Ir jo namai daugiau jo nebepažins“***, – tyliai pacitavau. – Kaip tau atrodo, ar paskui nieko nebėra?

* Pt 1, 24.

** Job 5, 7.

*** Job 7, 10.

Jis papurtė galvą, žiūrėdamas į ugnį. Tada pakėlė akis anapus laužo, kur tarp tamsių stiebelių ryškiai spingsojo šalti jonvabalių žiburėliai.

– Nežinau, – galop dusliai tarė. Jo petys prisilietė prie mano, padėjau ant jo galvą. – Taip sako Bažnyčia, bet... – Jo žvilgsnis tebebuvo įbestas į jonvabalius, vis dar atkakliai blykčiojančius žolėje. – Ne, nežinau. Bet tikriausiai ten bus gera.

Jis pakreipė galvą, skruostu prigludo prie mano plaukų, tada atsistojo ir paėmė durklą.

– Laužas įsidedė.

Užslinkus sutemai, troškus popietės oras išsisklaidė, ir švelnus vakaro vėjelis nuo mano veido nupūtė drėgnas garbanas. Sėdėjau pakėlusį veidą, užsimerkusi, po kaitrios dienos mėgaudamasi vėsoma.

Girdėjau, kaip Džėmisis šnara prie laužo ir greitai, švelniai čekši jo peilis, lupantis žalių ąžuolo šakelių žievę kepti žuviai.

Tikriausiai ten bus gera. Ir aš taip manau. Nežinia, kas laukia anapus, bet daug kartų esu sėdėjusi tą akimirką, kai sustoja laikas, nieko nemąstydamas, nurimusia siela, žvelgdama į... ką? Į kažką, kas neturi nei vardo, nei veido, bet kas, rodės, skleidžia gėrį ir ramybę. Jei ten glūdi mirtis...

Džėmisis praeidamas ranka švelniai palietė man petį, ir nusišypsojau neatmerkdamas akių.

– Ai! – sumurmėjo jis kitapus laužo. – Įsipjoviau, koks negrabus mulkis.

Atsimerkiau. Jis stovėjo už kokių aštuonių pėdų ir, palenkęs galvą, čiulpė nesmarkiai įsipjautą nykščio krumpį. Nugara perbėgo šiurpulys.

– Džeimi, – mano balsas suskambėjo keistai net man. Jutau kažką mažą, apvalų ir šaltą, įremtą man į sprandą.

– Ką?

– Ar... – nurijau seilę, man ant dilbių pasistojo gyvaplaukiai. – Džeimi, ar... kas nors... yra už manęs?

Jo akys nukrypo į šešėlius virš mano peties ir išsiplėtė. Nė nesidairydamas prisiplojau prie žemės, tai turbūt ir išgelbėjo man gyvybę.

Pasigirdo garsus urzgimas, ūmai užuodžiau amoniako ir žuvis kvapą. kažkas man smarkiai vožė į nugarą, net kvapą užėmė, paskui lėtai perlipo priplodamas mane veidu į žemę.

Žiopčiodama kilstelėjau, mirkčiodama ir krapštydamasi iš akių supuvusių lapų košę. Proskynoje svirdinėjo didžiulis juodas lokys, niaugzdamas kaip katė, letenomis spardydamas degančius pagalius.

Kone apakusi nuo purvo, Džeimį pamačiau tik po akimirkos. Jis raičiojosi po lokiu, viena ranka spausdamas jam sprandą, galvą priplojęs prie peties sąnario tiesiai po nasrais, iš kurių dribo seilės.

Viena jo koja kyšojo iš po žvėries ir pašėlusiai spardėsi, baksnojo į žemę ieškodama atramos. Mums įsirengus stovyklą, Džeimis nusiavė batus ir nusimovė kojines. Aiktelėjau, kai nuoga jo pėda bruožtelėjo per laužo degėsius ir pažėrė gausybę žiežirbų.

Džeimio dilbio raumenys iš įtango buvo nuėję guzais, plaštaka sulindusi į tankų kailį. Laisvąją ranką jis vis dūrė ir smūgiavo, nepaleisdamas durklo. Ir sykiu iš visų jėgų tempė lokį už sprando žemyn.

Žvėris, smūgiuodamas letena, stengėsi atsikratyti svorio, įsikabinusio jam į gugą. Pasidingojo, kad jis tuoju praras pusiausvyrą ir sunkiai žnektelės į priekį, garsiai riaumodamas iš įniršio. Išgirdau duslų šūksnį, lyg ir ne lokio, ir ėmiau smarkiai dairytis ieškodama, kas galėtų atstoti ginklą.

Lokys vos ne vos atsistojo ir galingai pasipurtė.

Akimirką išvydau Džeimio veidą, persikreipusį iš įtampos. Pamačius mane, viena išsprogusi jo akis dar labiau išsiplėtė, ir jis pasimuistė, norėdamas išspjauti šiurkščius žvėries plaukus.

– Bėk! – suriko.

Tada lokys vėl jį užgulė, ir Džeimis dingo po trimis šimtais svarų šerių ir raumenų.

Miglotai prisimindama Mauglį ir Raudonąją Gėlelę, kaip beprotė rausiau drėgną proskynos žemę, bet apčiuopiau tik kelis apanglėjusius nuodėgulus ir rusenančias žarijas, nuo jų pirštai tuoju pat nuėjo pūslėmis, deja, jos buvo per mažos, negalėjau jų pasisemti.

Visada maniau, kad suirzę lokiai riaumoja. Ir šitas maurojo, bet garsas labiau panėšėjo į didžiulės kiaulės žviegimą, šaižus kvyksmas maišėsi su siaubingu, klaikiu urzgesiu. Girdėjau ir Džeimį, bet jo leidžiami garsai, atsižvelgiant į aplinkybes, ramino.

Mano ranka užčiuopė kažką šaltą ir drėgną. Žuvį, nublokštą į laužavietės pakraštį.

– Į pragarą su Raudonąja Gėlele, – sumurmėjau.

Čiupusi upėtakį už uodegos, nuskuodžiau prie lokio ir iš visų jėgų tvojau žuvimi jam per snukį.

Lokys nustebęs užčiaupė nasrus. Tada galvą pagręžė į mane ir metėsi į priekį mikliau, nei maniau galėtų. Griuvau atpakaliomis, plumptelėjau ant sėdynės ir dar kartą narsiai smogiau žuvimi, kol žvėris nespėjo ant manęs užviristi. Džėmis vis dar iš visų jėgų buvo įsikibęs jam į sprandą.

Atrodė, tarsi būčiau pakliuvusi į mėsmaį; baisią painiavą vis pertraukdavo stiprūs smūgiai į kūną, jaučiausi, lyg būčiau dusinama didžiulės dvokiančios plaukuotos antklodės. Paskui viskas staiga baigėsi, tysojau ant nugaros žolėje sumušta, klaikiai dvokdama lokio šlapimu ir mirkčiodama vakarinei žvaigždei, ramiai spingsančiai danguje.

O ant žemės toli gražu nebuvo taip ramu. Atsistojau keturpėčia, šaukdama medžių pusėn: „Džeimi!“ Tarp jų pirmyn atgal ridinėjosi ir vartėsi didžiulė beformė masė, laužydama jaunos ažuoliukus ir skleisdama urzgesio ir riksmų geilų kalbą kakofoniją.

Žemę klojo aklina tamsa, bet dangus buvo ganėtinai šviesus, todėl viską mačiau. Žvėris vėl buvo paslikas, bet, užuot atsikėlęs ir puolęs, šįkart sukosi ant nugaros mataruodamas užpakalinėmis letenomis ir ieškodamas atramos. Priekinė letena nusileido ir smarkiai tēškė, kažką plėšdama, staiga pasigirdo niurnesys, bet nepanašus į lokio. Ore atsidadė aitriu krauju.

– Džeimi! – suklykiau.

Atsakymo nesulaukiau, bet besirangantis kalnas nusirideno į tamsesnius šešėlius po medžiais. Siutus krioksmas nušciuvo, girdėjau tik sunkiai murmant ir aikčiojant, vis tyliai unkščiamai sudejuojant.

– DŽEIMI!

Bruzdesys nuslopo, negirdėjau traškant šakų, tik tylų šnarsį. Kažkas krutėjo po šakomis keturpėsčias, sunkiai siūbuodamas į šalis.

Pamažėle į proskyną išropojo Džeimis, jis žiopčiojo gaudydamas orą ir dejavo.

Nors ir pati buvau sumušta, nulėkiau prie jo ir atsiklaupiau šalia.

– Dieve, Džeimi! Kaip tu?

– Prastai, – tepasakė ir tyliai švokšdamas griuvo ant žemės.

Žvaigždžių šviesoje jo veidas tebuvo blyški dėmė; kūnas tamsus, bemaž nematomas. Supratau kodėl, kai rankomis skubiai jį perbraukiau. Jo drabužiai buvo permirkę krauju, prilipę prie odos. Man trūktelėjus, medžioklės marškiniai bjauriai žliurgsėdami atsiplėšė nuo krūtinės.

– Dvoki, lyg išėjęs iš skerdyklos, – pasakiau, po smakru čiuopdama jo pulsą. Jis buvo greitas. – Ir nieko nuostabaus. – Pulsas buvo stiprus, ir mane užliejo palengvėjimo banga. – Tavo ar lokio kraujas?

– Jei būtų mano, Sasenach, tysočiau negyvas, – atšovė irzliai ir atsimerkė. – Ne tau dėkui, kad likau gyvas, tu nepadėjai, įsikalk tai į galvą. – Varstomas skausmo, jis pasivertė ant šono ir vaitodamas atsistojo ropomis. – Kurių galų, moterie, vožei man per galvą žuvimi, kai grūmiausi dėl gyvybės?

– Dėl Dievo meilės, nejudėk! – Jei jis mėgina stotis, neturėtų būti sunkiai sužeistas. Griebiau jam už klubų, norėdama sulaikyti, ir atsiklaupiau už jo, atsargiai braukdama aukštyn per jo šonus. – Lūžę šonkauliai?

– Ne. Bet jei mane kutensi, Sasenach, malonumas menkas, – tarė jis, žiopčiodamas tarp žodžių.

– Nekutensiu, – patikinau. Švelniai spusčiodama rankomis nuslydau per krūtinės ląstą. Jokių styrančių šonkaulių, oda sveika, jokių grėsmingų įdubų ar minkštų vietų. Gal kas ir įskilę, bet šiaip buvo sveikas, niekas nelūžę. Delnui braukiant jis suunkstė ir trūktelėjo. – Čia skauda?

– Taip, – iškošė pro dantis.

Jį purtė drebulys, ir aš, skubiai griebusi skraistę, užmečiau jam ant pečių.

– Aš sveikas ir gyvas, – atsainiai numojo ranka, kai norėjau padėti jam atsisėsti. – Eik pažiūrėti arklių, kitaip jie nerimaus.

Jie tikrai nerimo. Buvom juos palikę supančiotus netoli proskynos, bet, kaip supratau iš prislopinto trypimo ir prunkštimo, kurį girdėjau ne taip ir arti, apimti siaubo, jie buvo tolokai nušokavę.

Iš tamsių šešėlių po medžiais vis dar atsklido tylus švokštimas; garsas buvo kaip žmogaus, net plaukeliai ant sprando pasistojo. Atsargiai apėjau tą vietą ir radau žirgus, besigūžiančius beržyne už kelių šimtų jardų. Užuođ mane ir atpažinę, nepaisydami lokio šlapimo kvapo, patenkinti tyliai sužvengė.

Kol juos nuraminau ir įkalbėjau grįžti į proskyną, graudūs garsai šešėliuose nuščiuvo. Proskynoje ruseno švieselė. Džeimiui pavyko dar kartą užkurti laužą.

Jis susirietęs sėdėjo prie mažos liepsnelės vis dar drebedamas po skraiste. Atnešiau daugiau šakalių, kad ugnis neužgestų, pasikui vėl priėjau prie Džeimio.

– Ar tikrai tavęs sunkiai nesužeidė? – paklausiau nerimaudama. Džėmis kreivai vyptelėjo.

– Ne. Jis gerokai išarė man nugarą, bet vargu ar žaizdos rimtos. Apžiūrėsi? – Kai užlindau už jo, raukydamasis išsitiesė ir atsargiai pasičiupinėjo šoną. – Įdomu, kas jį taip įsiutino? – Pasuko galvą ten, kur drybsojo lokio kūnas. – Pasak Majerso, juodieji lokiai puola retai, jei jų neerzini ir nepasipainioji jiems ant kelio.

– Galbūt kas nors ir suerzino. O tada suskato nešdintis nuo žvėries kuo toliau. – Pakėliau skraistę ir tyliai sušvilpia.

Iš jo marškinių nugaros buvo likę vieni skutai, žemėti, pelenuoti, kruvini. Jo krauju, ne lokio, bet, laimė, kraujo buvo nedaug. Švelniai nuplėšiau marškinių draiskaną ir pažvelgiau į nugaros linkį. Nuo mentės iki pažasties dryksojo keturi ilgi rėžiai, giliai ir pavojingai išskaptuoti nagų, toliau žaizdos perėjo į raudonus rumbus.

– Aak! – aiktelėjau užjausdama.

– Na, juk į mano nugarą ir taip nebuvo ko žiūrėti, – kad ir nevykusiai pašmaikštavo Džeimis. – Ar iš tiesų atrodo nekaip? – Jis persikreipė, mėgindamas pažvelgti, bet tuojau liovėsi muistęsis ir sumurmėjo, nes nuo judesio įsitempė sumušti šonkauliai.

– Ne. Bet žaizdos pilnos žemių. Reikia jas išplauti.

Kraujas jau buvo pradėjęs krešėti, žaizdas reikėjo tučtuojau išvalyti. Džeimį vėl apgobiau skraiste ir užkaičiau virti puodą su vandeniu, galvodama, ko dar galėčiau imtis.

– Prie upelio mačiau papliaušų, – pasakiau. – Gal prisiminsiu, kur jos auga. – Padaviau jam butelį elio, atsineštą iš balnakrepšių, ir pasiėmiau jo durklą.

– Ar pabūsi vienas, tau nieko nenutiks? – Stabtelėjau ir pažvelgiau į jį.

Buvo labai išblyškęs ir vis dar virpėjo. Raudoni ugnies atšvaitai blyksėjo ant antakių, bet laužo šviesa gerokai išlygino veido raukšles.

– Nenutiks. – Jis išspaudė blankų šypsnį. – Nesijaudink, Sassenach, mintis mirti lovoje dabar man atrodo dar mielesnė nei prieš valandą.

Į dangų kilo mėnulio pjautuvas, ryškiai spindėdamas virš medžių, ir visai nesunkiai radau reikiamą vietą. Vanduo buvo šaltas, mėnesienoje tviskėjo kaip sidabras. Jis atvėsino rankas ir pėdas, kai stovėjau įsibridusi pusiau blauzdų, apgraibomis rinkdama papliaušų gumbus.

Aplinkui kirkė varlės, vakaro vėjelyje tyliai šiureno standūs švendrų lapai. Buvo labai ramu, tyku, ir staiga mane ėmė krėsti drebulys, turėjau atsisėsti ant upelio kranto.

Bet kada. Tai gali įvykti bet kada, ir gana greitai. Nesuvokiau, kas labiau netikroviška: lokio užpuolimas ar ši švelni vasaros naktis, pilna pažadų ir vilčių.

Įsikniaubiau į kelius, slopindama šleikštulį ir norėdama užmiršti sukrėtimą. Nesvarbu, pasakiau sau. Ne tik bet kada – ir bet kur. Liga, automobilio avarija, atsitiktinė kulka. Niekaip neišsigelbėsi, o apie tai, kaip ir daugelis žmonių, pamąstydavau tik retkarčiais.

Suvirpėjau, prisiminusi nagų žymes ant Džeimio nugaros. Jei jis būtų reagavęs lėčiau, nebūtų toks stiprus... jei žaizdos būtų gilesnės... vis dėlto gali įsimesti užkratas, ir tai dabar svarbiausia. Bent su šiuo pavojumi galiu grumtis.

Padrąsėjusi atitokau, gniaužiau sumaigytus šlapius lapus ir šaknis. Šaltu vandeniu apsišlaksčiau veidą ir, pasijutusi geriau, ėmiau kopti į kalvą laužavietės pusėn.

Per liaunų medelių tinklą mačiau Džeimį, sėdėjo tiesiai, nutviekstas ugnies. Iš tikrųjų sėdėjo tiesus kaip strėlė, nes žaizdos buvo skausmingos.

Jam prašnekus, staiga budriai suklusau.

– Klere... – Jis neatsigrėžė, balsas buvo ramus. Nelaukė, kol atsiliėpsiu, ir vėl prabilo šaltakraujiškai: – Užeik man už nugaros, Sassenach, ir duokš man į kairę ranką peilį. Tada iš vietos nė krust.

Besidaužančia širdimi žengiau tris žingsnius, užteko, kad pažvelgčiau jam per petį. Tolimajame proskynos pakrašty, ten, kur siekė laužo šviesa, stovėjo trys indėnai, apsiginklavę iki dantų. Lokys iš tiesų buvo supykdytas.

Indėnai žiūrėjo į mus labai smalsiai, bet tokio pat dėmesio sulaukė ir iš mūsų. Jų buvo trys: vienas vyresnis, jo plaukai, papuošti plunksnomis, buvo nutįsę daugybe žilų sruogų; ir du jaunesni, maždaug per dvidešimt. Tėvas ir sūnūs, pamaniau. Jie panašūs, bet labiau kūnai nei veidai. Visi gana žemo ūgio, plačiapečiai, šleivakojai, ilgomis, stipriomis rankomis.

Vogčia dirstelėjau į jų ginklus. Vyresnysis rankos linkyje atsargiai laikė seną prancūzišką pistoletą su ratine spyňa ir aprūdijusiu šešiakampiu vamzdžiu. Atrodė, jeigu indėnas iš jo iššautų, šis driokstelėtų jam į veidą, bet vyliausi, kad nemėgins.

Vienas jaunuolių turėjo lanką, templėje buvo atsainiai įtempta strėlė. Trijulė buvo ginkluota grėsmingais tomahaukais, už diržų užkišti peiliai kailiui dirti. Nors Džeimio durklas ir buvo ilgas, tiems peiliams nė iš tolo neprilygo.

Aiškliai tai supratęs, jis pasilenkė ir atsargiai padėjo durklą prie kojų ant žemės, tada atsilošęs išskėtė tuščias rankas ir gūžtelėjo pečiais.

Indėnai sukrizeno, garsas buvo toli gražu ne karingas. Šyptelėjau, nors apšalusi širdis buvo sugniaužta iš įtampos.

Pamačiusi, kad Džeimio pečiai atsipalaidavo, kiek nurimau.

– *Bonsoir, messieurs*, – pasisveikino jis. – *Parlez-vous français?**

Indėnai vėl sukikeno, droviai dirščiodami vienas į kitą. Vyresnysis nedrąsiai žengė į priekį ir staiga mums nusilenkė, jo plaukuose sutilindžiavo karoliukai.

– Ne... prancūziškas, – tarė.

– O angliškai? – paklausiau su viltimi.

Jis smalsiai pažvelgė į mane ir papurtė galvą. Tada kažką pasakė per petį vienam sūnų, tas atsakė tokia pat nesuprantama šneka. Tėvas atsigręžė į Džeimį ir kažko paklausė kilstelėdamas antakius.

Džeimis nieko nesuprasdamas pakratė galvą. Vienas jaunuolis paėjęs arčiau į laužo šviesą. Sulenkęs kelius ir sugaužęs pečius, galvą ištempė į priekį ir ėmė siūbuoti į šalis, spoksodamas trumparegėmis akimis. Jis taip puikiai vaizdavo lokį, kad Džeimis garsiai nusijuokė. Indėnai išsišiepė.

Jaunuolis išsitiesė ir parodė į krauju permirkusią Džeimio marškinių rankovę, leisdamas klausiamus garsus.

– O taip, jis tenai, – tarė Džeimis ir mostelėjo į tamsą po medžiais.

Trys indėnai negaišuodami išnyko tamsoje, netrukus iš tos pusės pasigirdo šūksniai ir murmėjimas.

– Nesijaudink, Sasenach, – ramino Džeimis. – Indėnai mūsų nenuskriaus. Jie tik medžiotojai. – Jis užsimerkė, ant veido pamačiau blausiai blizgantį prakaitą. – Puiku, nes, man rodos, tuojau nualpsiu.

– Nė negalvok. *Nedrįsk* apalpti ir palikti mane vieną su tais laukiniais!

* Labas vakaras, ponai. Ar šnekat prancūziškai? (*Pranc.*)

Nesvarbu, kokie buvo laukinių ketinimai, nuo minties, kad stosiu prieš juos vienui viena virš Džeimio, tysančio be sąmonės, širdis vėl sustojo. Padėjau ranką jam ant sprando ir palenkusi galvą įspraudžiau tarp kelių.

– Kvėpuok, – liepia, ant sprando gręždama iš nosinės šaltą vandenį. – Galėsi nualpti vėliau.

– Ar galiu vemti? – pasiteiravo jis kilto slopinamu balsu.

Išgirdusi pašaiptą gaidelę, lengviau atsikvėpia.

– Ne, – atsakiau. – Sėskis, jie grįžta.

Indėnai atitempė lokio kūną. Džeimis atsisėdo, šlapia nosine šluostydamasis veidą. Nors naktis buvo šilta, nuo sukrėtimo jį purtė drebulys, bet sėdėjo gana tvirtai.

Vyresnysis priėjo prie mūsų ir, pakėlęs antakius, parodė pirmiausia į peilį prie Džeimio kojų, tada į negyvą lokį. Džeimis vos linktelėjo.

– Suprask, buvo nelengva, – tarė.

Indėno antakiai šovė aukščiau. Paskui jis palenkė galvą ir išskėtė rankas, rodydamas pagarbos gestą. Pakvietė vieną sūnų, jaunuolis prislinko ir nusirišo nuo diržo kapšiuką.

Be jokių skrupulų nustūmęs mane į šalį, jaunuolis nuplėšė Džeimio marškinių apykaklę, nusmaukė juos nuo peties ir prisimerkęs stebėjimą į žaizdas. Į saują įsibėręs gumuliukų su grūstais lapeliais, negailėdamas ant jų paspjaudė, pamaišė, kol pasidarė dvokianti košė, ir ja gausiai ištepė žaizdas.

– Dabar tikrai apsigvemsiu, – burbtelėjo Džeimis, raukydamasis ir gūždamasis nuo šiurkščiai teikiamos pagalbos. – Kas čia per makalas?

– Turbūt džiovinta trilija, sumaišyta su apkartusiais lokio taukais, – tariau, stengdamasi neįkvėpti aitrių garų. – Nemanau, kad ji tave pribais; bent jau viliuosi, kad ne.

– Mudu abu viliamės, – tyliai pasakė jis. – Ne, dabar man jau gana, ačiū už malonę. – Jis mostelėjo ranka, atsakydamas tolesnės pagalbos, bet mandagiai šypsodamasis tariamam daktarui.

Nežinojau, ar juoktis, ar verkti, jo lūpos buvo baltos net blyškioje laužo šviesoje. Uždėjau ranką ant sveikojo Džeimio peties ir pajutau, kaip nuo įtampos susigniauzę jo raumenys.

– Atnešk viskio, Sasenach. Man labai jo reikia.

Kai iš krepšio ištraukiau butelį, vienas indėnas griebė už viskio; šurkščiai pastūmiau jaunuolį, jis nusteбęs suniurnėjo, bet iš paskos nesekė. Stvėręs mūsų krepšį, ėmė jame raustis kaip kokia kiaulė, ieškanti trumų. Nemėginau jo drausminti, nešina viskiu nuskubėjau pas Džeimį.

Jis siurbtelėjo gurkšnelį, tada didesnį, suvirpėjo ir atsimerkė. Keliskart giliai įkvėpė, vėl išgėrė, nusišluostė lūpas ir atkišo butelį, kviesdamas vyresnįjį indėną.

– Tau atrodo, kad taip elgtis išmintinga? – sumurmėjau prisimindama šurpius Majerso pasakojimus apie žudynes ir apie tai, kaip ugninis vanduo veikia indėnus.

– Galiu jį jiems atiduoti arba juo pavaišinti, Sasenach, – kiek irzliai pasakė jis. – Juk jie trise?

Vyresnysis indėnas prikišo butelio kaklelį po nosimi ir išplėtė šnerves, su malonumu traukdamas į nosį nepaprastą, svaiginantį kvapą. Iš ten, kur stovėjau, užuodžiau alkoholio tvaiką ir nustebau, kad jis nenudegino indėnui nosies gleivinių.

Ryškių, kampuotų bruožų veide nušvito palaiminga šypsena. Jis kažką pasakė sūnums, nuskambėjo kaip „Haru!“, ir tas, kuris kuitėsi mūsų krepšy, tučtuojau priėjo prie brolio, suspaudęs du kukurūzinius paplotėlius.

Vyresnysis indėnas atsistojo, laikydamas butelį, bet, užuot išgėręs, nusinešė jį prie negyvo lokio, tysančio ant žemės it juoda rašalo dėmė. Atsargiai šliūkstelėjo šlakelį viskio ant delno ir sulašino skystį į pražiotus žvėries nasrus. Tada lėtai apėjo žvėrį ratu, iškilmingai kratydamas nuo pirštų viskį. Lašai, pagavę šviesą, suspindo aukso ir gintaro spalva, o užtiškę ant laužo sušnypstė ir supokšėjo.

Džėmis atsisėdo tiesiai, jam buvo taip įdomu, kad pamiršo ir galvos svaigulį.

– Tu tik pažiūrėk! – šuktelėjo jis.

– Į ką?

Jis neatsakė, nes jam rūpėjo tik indėnai.

Vienas jaunuolių išsitraukė karoliukais puoštą kapšelį su tabaku. Kruopščiai prikimšęs pypkę, sausą šakelę įkišo į laužo

liepsnas ir prisidegęs stipriai užtraukė dūmo. Tabako lapai blykčiojo ir rūko, proskynoje skleisdami stiprų aromatą.

Džeimis sėdėjo atsilošęs į mane, užpakaliu tarp mano šlaunų. Ranką vėl padėjau jam ant nesužeisto peties ir pajutau, kad drebulys ėmė slopti viskio šilumai pasklidus kūnu. Jis nebuvo sunkiai sužeistas, bet jau atsiliepė grumtynių su lokiu įtampa ir pastangos išlikti budriam.

Vyresnysis indėnas paėmė pypkę ir kelis kartus giliai ir išlėto patraukė dūmo juo mėgaudamasis. Paskui atsiklaupė ir, darsyk giliai įkvėpęs į plaučius, atsargiai išpūtė dūmą į negyvo lokio šnerves. Tai pakartojo kelis sykius, o iškvėpęs kažką tyliai sumurmėdavo.

Tada žvaliai atsistojo ir padavė pypkę Džeimiui.

Džeimis rūkė kaip indėnai, vieną ar du kartus iškilmingai pratisai įkvėpdamas. Paskui pakėlė pypkę ir atsigręžęs padavė ją man.

Kilstelėjusi pypkę, atsargiai užtraukiau. Aitrių dūmų akimom į akis ir nosį, o gerklę užspaudė neįveikiamas noras kosėti. Užgniaužusi kosulį, skubiai atidaviau pypkę Džeimiui. Jutau, kaip išraudo veidas dūmams tingiai rangantis krūtinėje, ją kutenant ir deginant, kai ieškojo kelio plaučių kanalais.

– *Neįkvėpk* jų, Sassenach, – sušnabždėjo Džeimis. – Tik leisk jiems kilti gilyn į nosį.

– Tai sakai man... tik dabar, – išstėnėjau, stengdamasi neuždusti.

Indėnai spoksojo į mane susidomėję, jų akys net suapvalėjo. Vyresnysis pakreipė galvą į šoną raukydamasis, tarsi mėgintų kažį ką išsiaiškinti. Pašoko ant kojų, apėjo laužą ir pritūpęs smalsiai stebėjėlio į mane. Iš taip arti užuodžiau keistą dūmais atsiduodančią jo odą. Buvo apsivyniojęs tik strėnjuostę ir ryšėjo trumpą odinę prijuostę, visą jo krūtinę dengė didžiulis puošnus vėrinys iš geldelių, akmenų ir kažkokio stambaus žvėries dantų.

Nė neįspėjęs staiga ištiesė ranką ir sugniaužė krūtį. Judesys nebuvo gašlus, bet vis tiek pašokau. Džeimis taip pat, ranka siekdamas peilio.

Indėnas ramiai atsisėdo ant kulnų, atsainiai mostelėdamas. Delnu jis pliaukštelėjo sau į krūtinę, paskui pavaizdavo gniaužiamą krūtį ir parodė į mane. Jis nieko nenorėjo, jam tik knietėjo įsitikinti, ar aš moteris. Parodė į mane, tada į Džeimį ir kilstelėjo antakį.

– Taip, ji mano. – Džeimis linktelėjo ir nuleido durklą, bet jo nepadėjo ir raukydamasis žiūrėjo į indėną. – Gal elgtumeis kaip dera?

Ta nebyli scena buvo nė motais indėno sūnui, tas kažką pasakė ir nekantriai mostelėjo į nusibaigusį žvėrį ant žemės. Vyresnysis, nepaisydamas Džeimio apmaudo ir susierzinimo, nosisukęs atsakė jaunuoliui ir iš už diržo išsitraukė peilį, skirtą dirti kailiui.

– Tam tiks manasis.

Indėnai nustebę atsigrėžė, kai Džeimis pakilo ant kojų. Jis durklu parodė į lokį, tada durklo smaigalį prispaudė sau prie krūtinės.

Nelaukdamas atsako, Džeimis atsiklaupė prie žvėries, persižegnojo ir virš stingstančio žvėries pakėlęs peilį kažką ėmė kalbėti geiliškai. Visų žodžių nesupratau, bet kartą jau buvau mačiusi jį šitaip darant, kai nudobė elnią mums keliaujant iš Džordžijos.

Šią žvėries darinėjimo maldą jis išmoko dar vaikystėje, per pirmąsias savo medžiokles Škotijos Aukštumose. Sakė, kad ta malda sena; tokia sena, kad kai kurie žodžiai jau nebevartojami, todėl skambėjo keistai. Bet ją buvo privalu sukalbėti už kiekvieną nudobtą gyvulį, didesnę negu kiškis, prieš perrėžiant jam gerklę ar perpjaunant pilvą.

Nedelsdamas jis negiliai įpjovė skersai krūtinės – nuleisti kraujo nereikėjo. Lokio širdis jau seniai buvo nustojusi plakti. Tada įplėšė odą tarp kojų, ir pro siaurą plyšį, apžėlusį juodu kailiu, išvirtęs blyškus vidurių gumulas suspindo laužo šviesoje.

Prireikė ir jėgų, ir didelio meistriškumo perskirti ir nudirti sunkų kailį, nepažeidžiant pilvaplėvės, gaubiančios taukinės maišą. Man tekdavo atverti minkštesnius žmogaus kūnus, todėl tai pamačiusi suvokiau, kad Džeimis turi chirurgo gebėjimų. Suprato ir indėnai, kritiškai ir smalsiai stebintys, kaip Džeimis doroja žvėrį.

Bet jų dėmesį buvo prikaustęs ne Džeimio meistriškumas, ne jis stebino indėnus. Jie įdėmiai klausėsi maldos. Mačiau išplėstas tėvo akis ir žvilgsnį, mestą į sūnus, kai Džeimis atsi-klaupė prie žvėries. Gal indėnai ir nesuprato, ką jis sako, bet iš jų veidų buvo aišku, kad jie puikiai žino, ką jis daro, ir buvo maloniai nustebę.

Džeimiui už ausies žemyn tekanti prakaito srovelė laužo švie-soje atrodė raudona. Dirti kailį stambiam žvėriui – darbas ne iš lengvųjų, ir pro nešvarų jo marškinių audinį sunkėsi kraujo lašai.

Bet man nespėjus pasisiūlyti paimti peilį, jis atsisėdo ant kul-nų ir vienam jaunuolių padavė durklą rankena į priekį.

– Nagi, varyk, – tarė mostelėdamas į lokio skerdeną ir ragin-damas. – Tikiuosi, nemanai, kad vienas jų visą suvalgysiu?

Jaunuolis nedvejodamas paėmė peilį ir suklupęs ėmė dirti kailį. Kiti du pažvelgė į Džeimį, o kai jis linktelėjo, taip pat ėmėsi darbo.

Jis leidosi dar sykį pasodinamas ant rąsto, kad slapčia išvaly-čiau ir sutvarstyčiau petį, kol jis žiūri, kaip indėnai mikliai lupa kailį ir darinėja mėsą.

– Ir ką jis ten darė su tuo viskiu? – tyliai sušnibždėjau. – Ar žinai?

Jis išsiblaškęs palingavo galvą, akis įbedęs į kruviną darbą prie laužo.

– Kerai. Šlakstai šventintu vandeniu į keturias pasaulio pu-ses, kad apsisaugotum nuo blogio. Manau, šiomis aplinkybėmis viskis labai tinkamas šventinto vandens pakaitalas.

Dirstelėjau į indėnus, iki alkūnių išsikruvinusius, nerūpes-tingai besišnekučiuojančius. Vienas prie ugnies taisė nedidelę pakylą: ant kvadratu išdėstytų akmenų jau buvo bet kaip suklojęs pagalių sluoksnį. Kitas pjaustė mėsą gabalais ir movė ant nulup-tos žalios šakos kepti.

– Nuo blogio? Nori pasakyti, jie mūsų bijo?

Džeimis nusišypsojo.

– Kažin ar mudu jiems tokie baisūs, Sassenach. Ne, jie saugosi dvasių.

Kai pasirodė indėnai, pakraupau, man nė nešovė į galvą, kad ir mes juos gerokai išgąsdinom. Žiūrėdama į Džeimį pamaniau: bet už tą išgąstį jiems galbūt jau atlyginta.

Buvau pripratusi prie Džeimio, todėl retai pamąstydavau, kokį jį regi kiti. Net pavargęs ir sužeistas, jis atrodė grėsmingas: tiesi nugara, plačiapetis; įkypos akys, pagavusios ugnies atšvaitus, žibėjo mėlynai kaip liepsnos šerdis.

Jis sėdėjo atsipalaidavęs, stambios rankos laisvai gulėjo tarp šlaunų. Didžiulio katino ramybė, bet akys visada būdavo budrios. Džeimis buvo ne tik tvirto stoto ir vikrus, jo krūtinėje slypėjo ir laukiniškumo pradai. Šiuose miškuose jis jautėsi lyg namie, visai kaip tas lokys.

Anglams atrodė, kad Škotijos kalniečiai – barbarai. Anksčiau nebuvo šovę į galvą, kad panašiai galvoja ir kiti. Net šie vyrai, regėję ne vieną baisų laukinį ir patyrę daug žiaurumų, artinosi prie jo gana atsargiai ir paruošę ginklus. Džeimis, kuriam vien mintis apie laukinius raudonodžius indėnus kėlė siaubą, pamatęs jų apeigas – panašias į savąsias – iškart juos pripažino kaip bičiulius medžiotojus, civilizuotus žmones.

Net dabar šnekėjosi su jais paprastai, atsipalaidavęs, plačiais gestais aiškindamas, kaip mus užpuolė lokys ir kaip jis žvėrį nudobė. Indėnai ryte rijo jį akimis ir supratingai šūkčiojo, kur reikėjo. Kai Džeimis paėmė suknežintą žuvį ir parodė, ką su ja iškrėčiau, indėnai sužiuro į mane ir smagiai sukrizeno.

Žvelgiau į juos keturis.

– Vakarienė, – garsiai pasakiau, – patiekta.

Pasidalijom pusžale mėsa, kukurūziniais paplotėliais ir viskiu, spoksant prigesusioms lokio akims; jo galva iškilmingai riogsojo ant pakyls.

Kiek įkaušusi atsilošiau į gulintį rąstą ir viena ausimi klausiausi pokalbio, nors ne ką tesupratau. Vienas sūnų puikia mimika energingai vaizdavo Didžiąsias praeities medžiokles, pakaitomis vaidindamas tai medžiotoją, tai auką, ir jam taip sekėsi pamėgdžioti, kad net aš nesunkiai atskyriau elnią nuo panteros.

Mūsų pažintis taip pasistūmėjo, kad jau pasisakėm ir vardus. Mano vardas jų šnektą skambėjo kaip Klah, ir jiems atrodė juokingas.

– Klah, – sakė jie, rodydami į mane. – Klah, Klah, Klah, Klah, Klah!

Paskui jie, kaitinami viskio, ėmė griaudėti juoku. Gal ir ėmė pagunda atsikertant pamėginti tarti jų vardus, bet abejoju, ar būčiau įstengusi bent ką panašiai iššvebeldžiuoti į Nakognavetą.

Jie buvo – bent taip man sakė Džėmis – tuskarorai. Gabus tarmėms, jis rodė į daiktus ir jau mėgino juos vadinti indėnų žodžiais. Artėjant aušrai jis tikrai apsisukė su jais nepadoriomis istorijomis, pro miglą pamaniau; indėnai jau žarstė jam sąmojus.

– Ei, – tariau, trūktelėdama Džėmį už skraistės krašto. – Gerai jautiesi? Nes mane lenkia miegas, todėl negalėsiu tavęs prižiūrėti. Ar ketini nualpti ir griūti stačia galva į ugnį?

Džėmis išsiblaškęs paplekšnojo man per pakaušį.

– Dėl manęs nesirūpink, Sassenach.

Pavalgęs ir išgėręs viskio, jis, regis, atsigavo ir nebesikamavo iš skausmo po šiurpios kovos su lokiu. O kaip jausis rytą, kita kalba.

Bet man nerūpėjo nei tai, nei kas nors kita. Galva svaigo nuo įspūdžių, viskio ir tabako, ir aš nuropojau pasiimti antklodės. Susirangiau prie Džėmio kojų ir suglebusi nugrimzdau į miegą, apgaubta švento dūmų ir alkoholio tvaiko, stebima atgrasių dulsvų lokio akių.

– Žinau, kaip jausies, – pasakiau ir užmigau.

Pirmasis termodinamikos dėsnis

VOS IŠAUŠUS staiga pabudau. Man rodės, tarsi kažkas būtų gėlės į viršugalvį. Sumirksėjau ir, pakėlusį ranką išsiaiškinti kas, nubaidžiau didelį pilką kėkštą, jis ir pešiojo man plaukus. Isteriškai čirkšdamas paukštis purptelėjo į artimiausią pušį.

– Taip tau ir reikia, bičiuli, – sumurmėjau trindamasi viršugalvį, bet neįstengiau užgniaužti šypsenos.

Dažnai girdėdavau, kad rytą mano plaukai primena paukščio lizdą; kėkštui, matyt, irgi panašiai pasirodė.

Indėnų nebebuvo. Laimė, su jais iškeliavo ir lokio galva. Atsargiai pirštais čiupinėjau galvą, bet ji buvo sveika, tik šiek tiek gėlė vietą, kur niokojo kėkšto snapas. Buvau apsvaigusi nuo itin gero viskio, o galbūt, net labai tikėtina, nuo adrenalino.

Elnenos kapšelyje laikiau būtiniausius savo reikmenis ir šiek tiek vaistų, galinčių praversti kelionėje. Turėjau ir šukas. Tyliai atsisėdau, kad nepažadindčiau Džeimio. Jis gulėjo šalia ant nugaros sunėręs rankas, ramus kaip atvaizdas, iškaltas ant sarkofago.

Tik kur kas spalvingesnis. Džeimis tysojo šešėlyje, o saulės lopinys pamažu šliaužė ant jo, vos praslysdamas plaukų galiukais. Neseniai išbrėžkusioje šaltoje šviesoje jis panėšėjo į Adomą, iš naujo brūkstelėjęs Kūrėjo rankai.

Deja, į gana nusikamavusį Adomą. Geriau įsižiūrėjus, tas potėpis nubrėžtas jau gerokai po nuopuolio. Tai buvo ne trapi kūdikio, nudrėbto iš molio, tobulybė ir net ne sugadinto grožio jaunuolis, mylimas Dievo. Buvo subrendęs, stiprus vyras; kiekviena veido ir kūno linija spinduliavo jėgą ir kovingumą, skirtą valdyti ir pavergti pasaulį, kuriame atsibus.

Tylutėliai pasisiečiau krepšelio. Nenorėjau išbudinti Džeimio, retai pasitaikydavo proga žiūrėti į jį miegantį. Miegojo kaip

katinas, pasiruošęs stryktelėti ant kojų pajutus menkiausią pavojų. Dažniausiai Džeimis keldavosi vos prabrėškus, kai aš vis dar plūduriuodavau sapnų paviršiuje. Gal vakare išgėrė daugiau, nei man atrodė, o gal buvo kietai įmigęs gydomuoju miegu, leisdamas sveikti kūnui.

Raginės šukos raminausiai slydo per plaukus. Bent kartą niekur neskubėjau. Nereikėjo maitinti kūdikio, žadinti dukros ir išruošti jos į mokyklą, nelaukė joks darbas. Neturėjau ir pacientų, nebuvo tvarkytinų popierių.

Man toptelėjo, kad vargu ar rasčiau kitą vietą nei ši, kuri būtų taip nepanaši į sterilią ligoninės aplinką. Miške linksmai klegėjo paukščiai ieškodami kirminėlių, proskyna dvelkė gaivus, švelnus vėjelis. Užuočiau silpną sukrešėjusio kraujo ir troškų nakties laužo pelenų kvapą.

Turbūt kraujo kvapas ir priminė ligoninę. Nuo tos akimirkos, kai įžengiau į vieną tokią, supratau, kad tai bus mano sritis – vieta, skirta man. Bet ir čia, gūdžiame miške, jaučiausi ten, kur turiu būti. Keista.

Plaukų galiukai lengvai glostė mentes ir maloniai jas kute-no. Oras gaivus, nuo vėjelio pašiurpo oda, sustandėjo speneliai. Neįtikima, ir sielos gelmėse nusišypsojau. Guldamasi tikrai nenusirengiau.

Atklojusi storą lininį apklotą, ant šlaunų ir pilvo pamačiau sukrešėjusio kraujo dėmes. Tarp kojų pajutau drėgmę ir perbraukiau pirštu. Skystis pieniškas, muskusinio kvapo, tikrai ne mano.

Atmintyje šmėstelėjo sapnas arba tai, ką maniau būta sapno. Virš manęs dunkso didžiulis lokys, tamsesnis už naktį, dvokiantis krauju. Mane sukaustęs siaubas, negaliu pakrutinti apsunkusių nuo miego galūnių. Guliu suglebusi, dėdamasi negyva, jam mane baksnojant ir uostinėjant, karštas jo kvapas kaitina odą, minkštas kailis glosto krūtis. Stebėtinai švelnus lokys.

Tada ryškiai plyksteli sąmonė; juntų šaltį, paskui karštį, kai jau ne lokio kailis, o nuoga oda liečia manąją, ir vėl apdujusi grimztu į svaigų snaudulį, lėta, tvirta sueitis, orgazmas, kuris silpsta, apima miegas... Į ausį tyliai niurna kažkoks škot.

Nuleidusi akis ant peties pamačiau rausvą įkandimo žymę.

– Nesistebiu, kad vis dar miegi, – tariau kaltinamai.

Saulė jau glamonėjo jo skruosto linkį, antakis liepsnojo lyg degtukas, prikištas prie prakurų. Jis neatsimerkė, bet veide išsiskleidė lėta, meili šypsena.

Indėnai mums paliko lokienos, tinkamai suvynioję į taukais išteptą odą; buvo ją pakabinę netoliese ant medžio šakų, kad neviliotų skunkų ir meškėnų. Papusryčiavęs ir greitosiomis išsimaudęs upelyje, Džeimis pagal saulės ir kalno padėtį nustatė, kur esam.

– Ana ten, – linktelėjo į toluoje stūksančią mėlyną viršukalnę. – Matai tą prorėžą tarp jos ir žemiausios viršūnės? Kitapus driekiasi indėnų žemės, pagal naują sutartį kalvagūbriu ir eina riba.

– Ar kas nors bent ištyręs tą vietovę? – Nepatikliai spoksodam į dantytą kalnų grandinę, stūksančią virš slėnių, kuriuos klogo ryto migla. Kalnai dunksojo prieš mus tarsi kokie begaliniai plūduriuojantys miražai, jų spalvos blėso nuo juodai žalios iki mėlynos ir purpurinės. Toliausiai šmėkšnančios smailos viršūnės ryškėjo it juodos adatos giedrame danguje.

– O taip. – Jis įsliuogė į balną, pasukdamas žirgo galvą taip, kad saulė kristų jam virš peties. – Jie turėjo išžvalgyti, kad žinotų, kurioje žemėje galima įsikurti. Prieš mums iškeliaujant iš Vilmingtono, išsiaiškinau, kur tų žemių ribos: šiapus aukščiausio kalnagūbrio. Tą patvirtino ir Majersas. Man šovė į galvą pasiteirauti ir indėnų, vakar vakarieniavusių su mumis, norėjau būti tikras, kad ir jie mano taip pat. – Jis išsišiepė. – Pasirengusi, Sassenach?

– Kaip visada, – atsakiau ir paraginau arklį joti įkandin jo.

Marškinius – ar tai, kas buvo iš jų likę, – Džeimis prasiskalavo upelyje. Dėmėtos lininių marškinių draiskanos buvo ištiestos džiūti už balno, jis jojo pusnuogis, mūvėdamas tik odiniais jojimo bridžiais, juosmenį atsainiai apsivyniojęs skraiste. Ant šviesios odos juodavo ilgi lokio nagų brėžiai, bet, regis, nepūliavo. Džeimis balne laikėsi lengvai, žaizdos turbūt jo nekamavo.

Kaip supratau, jis nesuko sau galvos ir dėl nieko kito. Vis dar buvo kiek atsargus: taip elgdavosi nuo pat paauglystės. Bet šiąnakt šiokios tokios naštos atsikratė. Galbūt ji palengvėjo, kad susitikom tuos tris medžiotojus. Pirmas susidūrimas su laukiniais mudu nuramino, ir Džeimiui jau tikrai nebeatrodė, kad už kiekvieno medžio slepiasi žmogėdros su tomahaukais.

O gal tas jo baimes nuvijo medžiai arba kalnai. Tolstant nuo pakrantės lygumų, sulig kiekvienu žingsniu kopiant aukštyn, jo ūpas taisėsi vis labiau. Džiaugiausi drauge su juo, kartu nerimavau, kuo tas džiaugsmas gali baigtis.

Įpusėjus priešpiečiui, prijojom šlaitus, tankiai apaugusius mišku, nebegalėjom toliau keliauti raiti. Žiūrėdama į kone vertikaliai šaunančią uolą, stūksančią prieš svaiginamą tamsių šakų raizginį, pamaniau, kad arkliams pasisekė – jie liks apačioje. Supančiojom juos prie upelio, kurio pakrantė buvo apžėlusė vešlia žole, ir pėsčiomis patraukėme į gūdų žmogaus rankų neliestą mišką.

Ropšdamasi per ruplėtą nuvirtusio medžio gumbą, spėlioju, ar virš mūsų pušys ir cūgos? Milžiniški kamienai kilo taip aukštai, kad žemiausios jų šakos buvo dvidešimties pėdų aukštyje. Longfelas nė nenutuokė apie tai.

Oras buvo drėgnas, vėsus, bet miško paklotė trąši. Mokasinai tyliai grimzdo į storą, per daug šimtmečių suslūgusį supuvusių lapų sluoksnį. Mano pėdsakai, atsispaudę minkštame upelio pakrantės dumble, atrodė keisti ir netikėti kaip dinozauro.

Kai nusigavom iki kalvagūbrio viršūnės, prieš mus atsivėrė kita ketera, o už jos – dar viena. Nežinojau, ko ieškom, ir man buvo neaišku, kaip suprasim, kad radom tai, ko reikia. Džėmis įveikdavo mylią po mylios žingsniuodamas kaip nepailstantis ėjikas, dėmėdamasis visas smulkmenas. Sekiau jam iš paskos, grožėdamasi kraštovaizdžiu, kartkartėmis stabtelėdama nusiškinti akį patraukusio augalo ar išsirauti kokios šaknies; visą tą turtą dėdavausi į maišelį, pririštą prie diržo.

Ėjome išilgai vieno gūbrio, kol kelią mums grėsmingai pastojo plačialapių kalmių apkėstas plotas. Iš toli jis panėšėjo į tviskantį nuplikusį viržyno lopą, įsiterpusį tarp tamsių spygliuočių,

bet kai nusigavom iki jo, paaiškėjo, kad tai neperregima tankmė, tamprios augalų šakos buvo susipynusios tarsi krepšio vytelės.

Grižom atgal ir, išnirę iš po milžiniškų kvapių kėnių, ėmėm leistis žemyn. Kasėmės atšlaitėmis, apaugusiomis motiejukais ir kalninėmis miglonėmis, saulėje švytinčiomis ryškiai geltona spalva, kol galų gale vėl atsidūrėm raminamoje ąžuolų ir karijų žalumoje, ant stačios, miškingos uolos, stūksančios virš nedidelės bevardės upės.

Staiga atsidūrus medžių pavėsyje, pasidarė vėsu, ir aš lengviau atsidusau, pakėlusi nuo sprando plaukus mėgavausi gaivaus oro dvelksmu. Išgirdęs mane, Džeimis atsigręžė šypsodamasis, pri-laikydamas lanksčią šaką, kad galėčiau pralįsti įkandin jo.

Veik nesišnekėjom. Giliai kvėpavom, kad lengviau būtų kopiant aukštin, ir šiaip kalnai neskatinio kalbėtis. Pilni slapčiausių žalių plotų, jie buvo tarsi gyvi senosios Škotijos kalnų palikuonys, dukart aukštesni už skurdžias niūrias protėvių uolas ir dar tankiai apkėsti miškų. Ir ore tvyrojo įsakymas tylėti, toks pat žavesio pažadas.

Čia žemę dengė pėdos storio lapų paklotė, minkšta ir klampi po kojomis, o properšos tarp medžių atrodė lyg miražas: praeisi pro tuos milžiniškus apkerpėjusius kamienus ir, regis, persikelsi į kitą tikrovę.

Džemio plaukai švysčiojo, kai retsykliais juos apšviesdavo saulės spinduliai, jis buvo lyg deglas, paskui kurį sekiau miško šešėliais. Per daugelį metų jie patamsėjo, bet dabar, daug dienų jojant ir vaikščiojant įsaulyje, sodri kaštoninė ties pakaušiu pašviesėjo ir įgavo vario spalvą. Jis pametė odinį dirželį, kuriuo rišdavosi plaukus; stabtelėjęs nusibraukė nuo veido vešlias, drėgnas sruogas, ir virš smilkinio subolavo stebėtinai baltas dryžis, dažniausiai slepiamas tamsesnio raudonumo plaukų. Tą randą paliko kulka, kliudžiusi jį Abandeivo oloje.

Ją prisiminus, mane nukrėtė drebulys, nors diena buvo karšta. Labai norėčiau su visai pamiršti Espanjolą ir baisias jos paslaptis, deja, vargu ar tai įmanoma. Kartais prieš pat užmigdama girdėdavau oloje užaujantį vėją ir ramybę drumsčiantį klausimo *Kur dar?* aidą.

Užkopėm ant granito iškyšos, tankiai apžėlusios samanos ir kerpėmis, drėgnos nuo nepaliaujamai srūvančio vandens, paskui patraukėm žemyn palei upokšnį, braudamiesi per aukštą žolę, graibstančią mums už kojų, apeidami nulinkusias plačialapių kalmių ir storalapių rododendrų šakas.

Prie mano kojų dėjosi stebuklai: ant suvirtusių medžių kamienų raudonai ir juodai žibėjo mažos orchidėjos ir nuostabūs grybai, liulantys it drebučiai. Virš vandens kybojo laumžirgiai, lyg ore įkalinti brangakmeniai, ryjami miglos.

Svaigau nuo viso ko gausybės, pakerėta grožio. Džemio mina buvo svajinga kaip sapnuojančio ir nenorinčio pabusti žmogaus. Keista, bet kuo mano savijauta buvo geresnė, tuo prasčiau jaučiausi; buvau laiminga, tačiau mane kamavo ir didžiulė baimė. Ši vieta skirta Džeimiui, ir tai jis suprato visai kaip aš.

Ankstyvą popietę sustojom pailsėti ir atsigerti iš nedidelio šaltinio, trykštančio laukinės proskynos pakrašty. Žemę po klevais klojo storas tamsiai žalių lapų kilimas, tarp jų išdavikiškai akį traukė raudona spalva.

– Žemuogės! – apsidžiaugiau.

Uogos buvo tamsiai raudonos, mano nykščio sąnario dydžio. Šiuolaikinės sodininkystės standartais, jos būtų per rūgščios, kartokos, bet, valgant su šalta pusžale lokiena ir kietais kaip akmuo kukurūziniais paplotėliais, jos buvo gardžios – burnoje atsiskleidė gaivus jų aromatas ir skonis, liežuvį gėlė saldumas.

Pririnkau uogų į apsiaustą, buvo nė motais, kad jos sutepė drabužį. Žemuogių sultys vieni niekai, nes apsiaustas jau ir taip nudėmėtas pušų sakais, suodžiais, lapais ir žemėmis. Kol baigiau rinkti, pirštai lipo ir kvepėjo uogų sultimis, skrandis buvo maloniai pilnas, o nuo aitriai rūgštaus uogų skonio atrodė, kad burna nušveista švitru. Vis tiek neįstengiau atsispirti pagundai nusiskinti dar vienos.

Džėmis nugara atsirėmė į plataną, prisimerkęs, kad neerzintų akinanti popietės saulė. Nedidelė proskyna buvo sklidina šviesos, rami ir vaiski.

– Ką manai apie šią vietą, Sassenach? – paklausė jis.

– Čia gražu.

Jis linktelėjo žvelgdamas tarp medžių, kur leidosi nuolaidus šlaitas, apžėlęs žole ir motiejukais, paskui vėl kilo palei tolimos upės krantą, apaugusį išsirikiavusiais svyrančiais gluosniais.

– Na, o aš galvoju štai ką, – kiek nerangiai tarė Džėmis. – Čia, miške, trykšta šaltinis. Ta pieva apačioje... – Jis ranka mostelėjo į alksnių, užstojančių kalvagūbrį nuo žolėto šlaito, užuolaidą. – Iš pradžių ji būtų kaip sykis keliems gyvuliams, o vėliau žemę, besidriekiančią arčiau upės, išdirbtume ir apsėtume. Žemės iškilumas puikiai tinka sausinti. O čia, pažvelk... – Įsisvajojęs jis atsistojo ir mostelėjo.

Įdėmiai žiūrėjau; ši vieta kiek skyrėsi nuo visų kitų stačių miškingų šlaitų ir prižėlusių įlankėlių, pro kurias traukė kelias dienas. Bet Džemiui, žvelgiančiam į šią vietovę ūkininko akimis, namai ir galvijų aptvarai vaizduotėje dygo kaip pasakiški grybai medžių paunksnėje.

Iš jo laimė styrojo kaip dygliakiaulės adatos. Širdis krūtinėje tukšėjo lyg švininė.

– Manai, galėtum čia įsikurti? Priimsi gubernatoriaus pasiūlymą?

Staiga liovęsis svarstyti, jis pažvelgė į mane.

– Mes galėtume, – atsakė. – Jei...

Džėmis nutilo ir pašnairavo. Buvo įdegęs saulėje, todėl neperpratau, ar raudonas nuo jos, ar paraudo iš drovumo.

– Ar tiki ženklais, Sassenach?

– Kokiais? – atsargiai paklausiau.

Atsakydamas jis pasilenkė, iš žemės išrovė atžalą ir įmetė man į delną. Tamsiai žali lapai panėšėjo į kunišką vėduoklę, ant laibo stiebelio baltavo tyras žiedas, o ant kito kabojo nokstanti uoga blyškiais šoneliais ir jau tamsiai raudonu galiuku.

– Šiais. Ar nesupranti, kad tie ženklai mūsų? – tarė jis.

– Mūsų?

– Turiu galvoj, Freizerių, – paaiškino. Stambus, bukas pirštas švelniai bakstelėjo uogą. – Žemuogės visada buvo mūsų klanų simbolis. Pirmiausia, tą reiškia ir pavardė, mesjė Frezeljeras at-

vyko iš Prancūzijos su karaliumi Vilhelmu ir pasiglemžė žemę Škotijos kalnuose, užsitraukdamas bėdą.

Karalius Vilhelmas. Vilhelmas I Užkariautojas*. Gal Freizeriai ir nėra seniausias Aukštumų klanas, bet jų palikimas svarbus ir reikšmingas.

– Nuo pat pradžių buvot kariai, ar ne?

– Ir ūkininkai. – Abejonė jo akyse nyko, atsirado šypsena.

Neišklojau, ką manau, bet puikiai supratau, kad ir jo galvoj sukasi ta pati mintis. Iš Freizerių klando teliko išsklidusios nuobiros. Gyvi liko tik pabėgėliai, griebęsi gudrybių ar pasinaudoję laimingu atsitiktinumu. Klanai buvo sunaikinti prie Kulodeno, jų vadai išskersti mūšyje ar nužudyti po jo remiantis įstatymu.

Bet Džeimis stovėjo štai čia, aukštas ir tiesus, apsigaubęs skraiste, o jam prie šono tviskėjo tamsus Aukštumų durklo plienas. Karys ir ūkininkas. Ir nors dirva po jo kojomis nebuvo kaip Škotijoje, jis laisvai kvėpavo oru ir kalnų vėju, plaikstančiu varinės sruogas vasaros saulės link.

Nusišypsojau jam, gniauždama didėjančią nerimą.

– Frezeljeras, ką? Ponas Žemuogė? Jis jas augino ar tik mėgo valgyti?

– Gal augino, gal mėgo valgyti, o gal buvo ir taip, ir anaip, – sausai atsakė jis. – Gal jis buvo raudonplaukis, ir tiek?

Nusikvatojau, ir Džeimis atsitūpė šalia manęs, segiodamasis skraistę.

– Tai retas augalas, – pasakė, liedsdamas stiebelį mano delne. – Žiedai, uogos ir lapai. Balti žiedai reiškia garbę, raudonos uogos – drąsą, o žali lapai – pastovumą ir ištikimybę.

Pažvelgus į jį, užgniaužė gerklę.

– Jie turi tą teisę, – tariau.

Jis suėmė man ranką ir apgniaužė mano pirštais laibutį stiebelį.

– Be to, uogos širdies pavidalo, – tyliai pridūrė ir pasilenkė manęs pabučiuoti.

* Vilhelmas I Užkariautojas (1027–1087) – Anglijos karalius ir Normandijos kunigaikštis. Anglijos valdovu tapo po Heistingso mūšio 1066 m.

Vos neverkiau; bent turėjau pasiteisinimą, kai ištryško ašara. Džeimis ją nušluostė, atsistojo ir atsilaisvino diržą. Nukritusi skraistė susimetė klostėmis apie jo kojas. Paskui nusivilko marškinius, nusimovė bridžius ir nusišypsojo nuogutėlis.

– Čia nė gyvos dvasios. Tik mudu.

To nė nereikėjo sakyti, supratau, ką jis turi galvoj. Daugybę dienų mus supo platybės ir pavojai, tankmė prasidėdavo tuojau už blyškaus mūsų laužo rato. Bet čia buvom vieni, neatskiriami nuo šios vietos, ryškioje dienos šviesoje mums nereikėjo gintis nuo grėsmingos tankmės.

– Senovėje vyrai tai darydavo, kad laukai būtų derlingi, – pasakė jis, duodamas man ranką ir padėdamas atsistoti.

– Nematau jokių laukų.

Bet abejoju, ar turėčiau puoselėti viltį, kad jų niekada neišvysiu. Nusimečiau elnenos palaidinukę, atsirišau liemenėlės pakaitalo mazgą. Jis džiugiai žvelgė į mane.

– Žinoma, pirmiausia turėsiu nukirsti keletą medžių, bet juk gali palaukti?

Iš skraistės ir apsiaustų pasitaisėm guolį. Atsigulėm nuogi ir apsikabinom tarp geltonų žolių, panirę į sprigių ir žemuogių aromata.

Žemiškų malonumų sode glamonėjomės turbūt ilgai, o gal tik akimirką. Nuvijau šalin mintis, varginusias kopiant į kalną, nusprendžiau mėgautis kartu su Džeimi, kol jo džiaugsmas išblės. Stipriai jį apkabinau, jis giliai įkvėpė ir man į ranką įspraudė savo vyriškumą.

– O koks būtų rojus be gundančio žalčio? – sumurmėjau, glostydama jį pirštais.

Jo akys prisimerkė, virsdamos mėlynais trikampėliais. Buvo taip arti, kad mačiau jo vyzdžių juodumą.

– Ar valgysi su manim, *mo chridhe*, gėrio ir blogio pažinimo medžio vaisių?

Atsakydama liežuvio galiuku perbraukiau jam apatinę lūpą. Jis suvirpėjo po mano pirštais, nors oras buvo šiltas ir malonus.

– *Je suis prest*, – tariau. – *Monsieur Fréselière*.

Jis palenkė galvą, jo burna apglėbė mano spenelį, išbrinkusį kaip viena tų mažyčių prisirpusių uogų.

– *Madame Fréselière*, – sukuždėjo. – *Je suis à votre service.**

Ir tada mudu drauge paragavom vaisiaus ir pasidalijom gėlėmis, viską dengiant žaliems lapams.

Gulėjom susipynę, mieguisti, pakrutėdavom tik baidydami smalsius vabzdžius. Taip tysojom tol, kol ant mūsų kojų užslinko pirmieji šešėliai. Džėmis tyliai atsikėlė ir užklojo mane apsiaustu manydamas, kad miegu. Girdėjau atsargų šnaresį, kai jis rengėsi, paskui – tylus žingsnius, čiužančius per žolę.

Apsivertusi pamačiau jį stovintį netoliese, miško pakrašty, ir žvelgiantį į žemę, besidriekiančią žemyn iki upės.

Buvo nuogas, tik juosmenį apsivyniojęs susiglamžiusia kruvina skraiste. Palaidi plaukai susivėlė draikėsi ant pečių. Džėmis panėšėjo į laukinį kalnietį, toks ir buvo. Man atrodė, kad jo – ir jo šeimos, jo klando – puošmena buvo tvirtumas ir jėga. Tai, kas, maniau, yra mano stiprybė: vienuma, ryšių stygius – buvo mano silpnumas.

Pažinęs gerąją ir blogąją artumo pusę, Džėmis rado ryžto nuo jo atsiplėšti, atsisakyti bet kokio saugumo ir rizikuoti vienas. O man, besididžiuojančiai saviklio ir savarankiškumu, mintis apie vėl užklupsiančią vienvėgę buvo nepakeliama.

Buvau nutarusi nieko nesakyti, gyventi šia akimirka, susitaikyti su viskuo, kas bus. Bet štai stojo toji akimirka, o aš stūmiau ją šalin. Pamačiau, kaip jo galva ryžtingai pakilo, ir tuo pat metu prieš akis šmėkstelėjo jo vardas, iškaltas šaltame akmenyje. Mane užliejo siaubas ir neviltis.

Tarsi išgirdęs nebylaus mano šauksmo aidą, Džėmis atsigrėžė. Kad ir ką pamatė mano veide, tai jį greitai parginė atgal.

– Kas yra, Sassenach?

Buvo beprasmiška meluoti; tik ne tada, kai jis žvelgė man į akis.

* Jūsų paslaugoms (*pranc.*).

– Aš bijau, – suvapėjau.

Siekdamas peilio jis skubiai apsidairė, gal tyko koks pavojus, bet sulaikiau jį uždėdama ranką jam ant plaštakos.

– Ne to, apie ką pamanei, Džeimi. Apkabink mane. Prašau.

Jis priglaudė mane, užmesdamas apsiaustą. Vis dar buvo šilta, bet aš virpėjau.

– Viskas gerai, *a nighean donn**, – sumurmėjo. – Aš čia. Kas tave baugina?

– Tu, – atsakiau ir smarkiai prisispaudžiau prie jo krūtinės. Jo širdis stipriai ir lygiai tuksėjo po mano ausimi. – Čia. Net bijau pagalvoti, kad tu čia, kad mudu atkeliavę čia...

– Bijai? Ko, Sasenach? – Jo rankos prisitraukė mane arčiau. – Kai mudu susituokėm, juk sakiau: visada pasirūpinsiu, kad būtum soti. – Džeimis spaudė mane dar tvirčiau, galva įsiremė į jo peties linkį. – Tądien suteikiau tau tris dalykus, – tyliai pasakė. – Savo pavardę, savo šeimą ir apsaugą savo kūnu. Ir juos, Sasenach, turėsi visada, kol būsim gyvi. Kad ir kur atsidursim. Neleisiu tau badmiriauti ar šalti; niekada niekam neleisiu tavęs skriausti.

– Viso to nebijau, – išstenėjau. – O jei tu mirsi, jeigu taip atsitiktų, to neiškėsiu, Džeimi. Tikrai nepajėgsiu!

Jis nustebeęs kiek atšlijo ir pažvelgė man į veidą.

– Na, stengsiuos iš visų jėgų tau tarnauti, Sasenach, bet, žinai... gal ir neturiu teisės visur reikšti savo nuomonės. – Jo veidas buvo rimtas, bet vienas jo lūpų kamputis nevalingai užsiritė.

Tas vaizdas mane visai pribagė.

– Nesijuok! – įširdau. – *Nedrišk* juoktis!

– Ir nesijuokiu, – patikino jis, stengdamasis nutaisyti kuo rimčiausią išraišką.

– Tu juokiesi! – Niuktelėjau jam į krūtinę.

Jis jau kvatojosi. Vėl jam kumštelėjau, šįsyk stipriau, ir nepajutau, kaip ėmiau jį ne juokais talžyti kumščiais, jie dusliai stuksėjo į kraistę. Džeimis sugriebė man už rankos, bet staiga pasilenkiau ir įkandau jam į nykštį. Jis šuktelėjo ir atitraukė ranką.

* Mano rudaplauke (*geily k.*).

Valandėlę apžiūrinėjo dantų žymes, tada įsispoksojo į mane pakėlęs antakį. Jo akys linksmi spindėjo, tačiau tas šunsnukis bent nebesijuokė.

– Sasenach, tu kokį tuziną kartų regėjai mane leisgyvį, bet nė nemirktelėjai, neišsidavei, kad bijai. Kodėl apie tai prabilai dabar, kai nė nesergu?

– Niekada nė nemirktelėjau? – įniršusi vėpsojau į jį su nuostaba. – Manai, *nesisielojau*?

Džėmis krumplių pasitrynė viršutinę lūpą, linksmi spokšodamas į mane.

– Ak. Be abejonės, numaniau, kad tau rūpiu, kad dėl manęs jaudiniesi. Bet prisipažįstu – niekada apie tai nemąščiau.

– Aišku, niekada nė nepagalvojai! Nes jei ir būtum pamąstęs, vis tiek niekas nebūtų pasikeitę. Tu... tu... škotas! – Tai buvo labiausiai niekinantis žodis, šovęs man į galvą. Nesumodama, ką daugiau sakyti, nosisukau ir nudūlinau šalin.

Nuspūdinama nieko nelaimėjau, nes basa įbridau į vešlią pievą ir ten užlipau ant kažko aštraus. Surikau, bet nušlubčiojusi kelis žingsnius turėjau sustoti.

Aštrusis daiktas buvo dagišius; kokie šeši jo dygliai skaudžiai susmigo į pėdą ir iš žaizdelių ištryško kraujo lašeliai. Rizikingai svyrudama ant vienos kojos ir tyliai plūsdamasi, mėginau dyglius ištraukti.

Susvyravau ir vos nepargriuvau, bet man už alkūnės stvėrė stipri ranka. Sukandau dantis ir išsipešiau dyglius. Išvadavusi alkūnę iš Džėmio gniaužtų, apsisukau ant kulno ir nudrožiau – daug atsargiau – atgal, kur buvau palikusi drabužius.

Nubloškiau apsiaustą ant žemės ir ėmiau rengtis kuo oriau. Džėmis stovėjo sunėręs rankas ir žiūrėjo netardamas nė žodžio.

– Kai Dievas išvarė Adomą iš Rojaus, su juo išėjo ir Ieva, – pasakiau, spokšodama į savo pirštus ir rišdamasi kelnių virvelę.

– Ak, gryna tiesa, – pritarė jis, apdairiai ilgai patylėjęs, ir pašnairavo tikrindamas, ar tik vėl jam nesmogsiu.

– Juk nevalgei nė vieno augalo iš tų, kuriuos surinkai šį rytą, Sasenach? Ne, taip nemanau, – skubiai pridūrė, išvydęs mano

miną. – Tik svarsčiau. Majersas minėjo, kad kai kurie sukelia baisius košmarus.

– Manęs nekamuoja košmarai, – atšoviau daug pikčiau, nei derėjo, nors sakiau netiesą.

Aš ir nemiegodama regėjau košmarus, nors haliucinogeniniai augalai čia buvo niekuo dėti.

Džeimis atsiduso.

– Ar nori man tiesiai pasakyti, apie ką kalbi, Sassenach, ar tau dar knieti mane kiek pakankinti?

Dirstelėjau į jį. Kaip ir dažniausiai, mane kuteno juokas ir magėjo jam vožti buku daiktui. Paskui juoką ir pyktį užliejo nevilties banga. Pasidaviau, ir mano pečiai nusmuko.

– Kalbu apie tave, – pasakiau.

– Mane? Kodėl?

– Todėl, kad esi sumautas kalnietis, tau terūpi garbė, drąsa ir ištikimybė. Suprantu, kad nieko čia nepakeisi, nė nenoriu, kad elgtumeis kitaip, tik... tik, po galais, tai tave sugrąžins į Škotiją ir tenai būsi nužudytas, o aš būsiu bejėgė ką nors pakeisti!

Jis įbedė į mane nepatiklų žvilgsnį.

– Į Škotiją? – paklausė, tarsi būčiau leptelėjusi visišką nesąmonę.

– Škotiją! Joje tas prakeiktas tavo kapas!

Jis ranka lėtai persibraukė plaukus, žiūrėdamas išilgai viršunosės.

– Ak, – galų gale pratarė. – Tada suprantu. Manai, kad jei nukeliausiu į Škotiją, joje turėsiu mirti, nes esu ten palaidotas? Ar taip?

Linktelėjau, bet buvau taip susisielėjusi, kad neįstengiau išspausti nė vieno žodžio.

– Mmfm. Ir kodėl tau atrodo, kad aš plauksiu į Škotiją? – atsargiai paklausė Džeimis.

Supykusi pažvelgiau į jį ir mostelėjau į miškų platybes.

– O ar iš po žemių, velniai rautų, iškasi tuos naujakurius, apsigyvensiančius šiame krašte? Žinoma, kad keliausi į Škotiją!

Jis taip pat piktas spoksojo į mane.

– Dėl Dievo meilės, kaip, tavo manymu, tai padaryčiau, Sassenach? Gal ir galėčiau, jei turėčiau tuos brangakmenius, dabar tikrai ne. Kišenėje turiu gal dešimt svarų, ir tie pasiskolinti. Skrisiu į Škotiją kaip paukštis? O žmonės eis man iš paskos vandeniui?

– Ką nors sugalvosi, – liūdnai pasakiau. – Visada sugalvoji.

Jis metė į mane įtarų žvilgsnį, paskui nusuko akis ir atsakė tik po valandėlės.

– Nė į galvą nebūtų šovę, kad aš tau panašus į Visagalį Viešpatį, Sassenach, – galop tarė.

– Tokiu tavęs ir nelaikau. Na, gal Moze. – Žodžiai buvo pašaipūs, bet mudu anaip tol nejuokavom.

Rankas sunėręs už nugaros, jis kiek paėjęs į šalį.

– Saugokis dyglių, – riktelėjau jam matydama, kaip žingsniuoja ten, kur mane ką tik ištiko bėda.

Tebetylėdamas jis pasuko kitur. Žirgliojo per proskyną pirmyn atgal, mėšliai palenkęs galvą. Pagaliau grįžo ir sustojo priešais.

– Vienas nieko čia nepadarysiu, – tyliai tarė. – Tu teisi. Tik nemanau, kad man reikia vykti į Škotiją ieškoti naujakurių.

– O kur dar jų rasi?

– Mano vyrai, žmonės, su kuriais kalėjau Ardsmore, jau čia.

– Bet tu visai nenutuoki, kur jie, – paprieštaravau. – Be to, jie čia atvežti prieš daug metų! Jau bus įsikūrę, nebenorės kraustytis ir keliauti su tavim į pasaulio kraštą!

Jis kreivokai šyptelėjo.

Giliai įkvėpiau. Mane graužianti baimė, pastarąsias savaites slėgusi širdį, ėmė tirpti. Užtat sustiprėjo nerimas, nes pagalvojau apie nepaprastai sunkų tikslą, kurį jis užsibrėžė. Surasti vyrus, išsibarsčiusius trijose kolonijose, įtikinti juos keliauti su juo ir dar ieškoti lėšų, kurių pakaktų išvalyti žemės plotą ir jį apsėti. O ką jau kalbėti apie milžinišką triūsą, stengiantis šiaip taip įsikurti šiose neliestose platybėse...

– Ką nors sugalvosiu, – šyptelėjo jis, mano veide regėdamas šmėkščiojančias abejones ir netikrumą. – Juk visada sugalvoju?

Ilgu atodūsiu išleidau visą kvapą.

– Sugalvoji, – atsakiau. – Džeimi, ar tu įsitikinęs? Tavo teta Džokasta...

Į šią galimybę jis numojo ranka.

– Ne, – tarė. – Niekada.

Vis dar dvejojau jausdama kaltę.

– Tu taip nesielgtum... tik dėl manęs? Dėl to, ką pasakiau apie vergų laikymą?

– Ne. – Jis nutilo, ir du kreivi dešinės rankos pirštai trūktelėjo. Džeimis taip pat tai pamatė ir nuleido ranką. – Gyvenau kaip vergas, Klere, – tyliai tarė nulenkęs galvą. – Ir negalėčiau gyventi žinodamas, kad žemėje yra žmogus, kuris man jaučia tą patį, ką jutau tiems, kurie manė, kad esu jų nuosavybė.

Ištiesiau ranką ir uždėjau ant suluošintos jo plaštakos. Mano skruostais riedėjo ašaros, šiltos ir raminančios tarsi vasaros lietus.

– Tu nepaliksi manęs? – galop paklausiau. – Nemirsi?

Jis papurtė galvą ir stipriai suspaudė man ranką.

– Tu mano drąsa, o aš – tavo sąžinė, – sušnabždėjo. – Tu mano širdis, o aš – tavo gailestis. Tik drauge esam vienis. Argi to nesupranti, Sassenach?

– Suprantu, – mano balsas sudrebėjo. – Todėl taip ir bijau. Nenoriu vėl gyventi, tarsi būčiau pusė žmogaus, to neištvėrčiau.

Jis negrabiai nubraukė garbaną nuo šlapio mano veido ir, prisitraukęs į glėbį, taip suspaudė, kad jutau, kaip jam kvėpuojant kilnojasi krūtinė. Jis buvo tvirtas, gyvas, rausvi plaukai garbanojosi it auksiniai prie nuogos odos. Bet taip jau buvau jį apkabinusi ir anksčiau – ir netekusi jo.

Jo ranka palietė šlapią mano skruostą, skleidė šilumą.

– Bet ar supranti, kad mirtis mudviem – visiška smulkmena, Klere? – sukuždėjo Džeimis.

Sugniaužiau kumščius prie jo krūtinės. Ne, anaip tol nemaniau, kad tai smulkmena.

– Kai mane palikai po Kulodeno, visą laiką juk buvau miręs.

– Maniau, tavęs nebėra. Štai kodėl aš... ak. – Virpėdama giliai įkvepia, ir jis linktelėjo.

– Po dviejų šimtų metų tikrai būsiu miręs, Sasenach. – Jis kreivai nusiviepe. – Ar tai būtų indėnai, žvėrys, maras, koriko virvė ar palaimingas senyvas amžius, vis tiek manęs nebus tarp gyvųjų.

– Taip.

– O kai buvai tenai, savo laike, buvau miręs?

Nebyliai palingavau galvą. Net dabar žvelgdama į praeitį regėjau nevilties bedugnę, į kurią mane įmetė anas išsiskyrimas ir iš kurios kapanojasi kaskart skausmingai įveikdama kiekvieną colį.

Nūnai vėl stovėjau su juo gyvenimo viršūnėje ir negalėjau nė pagalvoti apie kritimą. Jis ištiesė ranką ir išrovė žolės stiebelį, tarp pirštų išskleisdamas trapius žalius akuotus.

– *Kiekvienas kūnas – tartum žolynas**, – tyliai pacitavo jis, liaunu stiebeliu braukdamas man per krumplius, priglaustus prie jo krūtinės. – *Šiandien žydi, o rytoj metamas į krosnį.***

Jis prikišo šilkinį žalią kuokštelį prie lūpų ir jį pabučiavo, paskui švelniai juo perbraukė man lūpas.

– Buvau miręs, mano Sasenach, bet vis tiek visą tą laiką mylėjau tave.

Užsimerkiau jusdama, kaip žolė kutena lūpas, ir tas prisilietimas buvo lengvas kaip saulės ir oro brūkštelėjimas.

– Ir aš tave mylėjau, – sukuždėjau. – Ir visada mylėsiu.

Žolė nusklendė. Vis dar užsimerkusi jutau, kaip jis pasilenkė prie manęs ir jo lūpos prigludo prie manųjų, šiltos tarsi saulė ir lengvos lyg oras.

– Kol abu gyvensim, būsim vienas kūnas, – sušnabždėjo jis.

Jo pirštai lietė mane, mano plaukus, smakrą, kaklą ir krūtis, o aš kvėpavau jo kvapu ir ranka jutau jo tvirtumą. Tada padėjau galvą jam ant peties. Jo jėga stiprino mane, žodžiai iš jo krūtinės skambėjo sodriai ir švelniai.

– O kai mano kūnas nusibaigs, siela vis tiek bus tavo. Klere, tikėdamas Rojumi, prisiekiu, kad nebūsiu skyrium nuo tavęs.

* 1 Pt 1, 24.

** Mt 6, 30.

Netoliese vėjas šiureno kaštonų lapus, aplink mus pleveno sodrūs vėlyvos vasaros aromatai: pušų, žolės, žemuogių, saulėje įkaitusio akmenų, vėsaus vandens ir aitrus muskusinis jo kūno šalia manęs kvapas.

– Niekas neprarasta, Sassenach; tik kai kas pasikeitė.

– Tai pirmasis termodinamikos dėsnis, – pasakiau šluostydamasi nosį.

– Ne, – tarė jis. – Tai tikėjimas.

ŠEŠTA DALIS

Je t'aime

Invernesas, Škotija, 1969 m. gruodžio 23 d.

KOKI ŠIMTAJĮ KARTĄ jis patikrino traukinių tvarkaraštį, tada ėmė vaikštinėti po pastoriaus svetainę, nes taip nerimavo, kad ramiai nenusėdėjo. Buvo likusi laukti dar valanda.

Pustuščiame kambaryje visi paviršiai buvo netvarkingai apkrauti kartono dėžučių stirtomis. Jis pažadėjo išsikraustyti iš namo iki Naujųjų metų, palikti tik tuos daiktus, kurių norėjo Fiona.

Koridoriumi nuklydęs į virtuvę, valandėlę pastovėjo spokso-damas į senutėlį šaldytuvą, bet paskui nusprendė, kad nealkanas, ir užvėrė jo duris.

O kad ponია Greiham ir pastorius būtų galėję pasimatyti su Briana, o ji – su jais. Jis šyptelėjo tuščiam virtuvės stalui, prisimindamas paauglišką pokalbį su tais dviem senyvais žmonėmis, kai apimtas beprotiškos – ir be atsako – aistros tabako parduo-tuvėlės savininko dukteriai, juos kamantinėjo, kaip atpažinti ti-krąją meilę.

– Jei savęs klausai, ar tu įsimylėjęs, vaicine, tada tikrai nesi, – patikino jį ponია Greiham ir tai pabrėždama pabarbeno šaukštu į dubenio, kuriame maiše tešlą, kraštą. – Ir nekišk rankų prie mažosios Meivisės Makdovel, nes kitaip jos tėtukas tave užmuš.

– Kai pamilsi, Rodži, suprasi ir be žodžių, – įsiterpė pastorius kyštelėdamas pirštą į pyrago tešlą. Jis apsimetė neva sunerimęs, kai ponია Greiham grasindama pakėlė šaukštą, ir nusijuokė. – Ir būk atsargus su jaunąja Meivise, vaike, tapti seneliu aš dar per jaunas.

Jie buvo teisūs. Jis suprato ir be žodžių, suprato tada, kai susipažino su Briana Randal. Deja, nebuvo tikras, ar Briana jaučia jam tą patį.

Ilgiau laukti nebegalėjo. Papplekšnojo per kišenę, tikrindamas ar turi raktus, nulėkė laiptais ir išbėgo į žiemos lietų, prapliupusį tuojuo po pusryčių. Sakoma, šaltas dušas yra tai, ko reikia. Bet Meivisės atveju jis nesuveikė.

1969 m. gruodžio 24 d.

– Slyvų pudingas šiltoje orkaitėje, o sviestinis kremas su brendžiu mažame puodelyje už pudingo, – nurodinėjo Fiona, maukšlindamasi pūkuotą vilnonę kepuraitę. Su raudona kepuraitė žemo ūgio Fiona priminė sodo nykštukę. – Ir žiūrėk, kad liepsna nebūtų per didelė. Bet ir neužgesink jos, nes paskui nebeuždegsi. Štai čia surašiau, ką turėsi nuveikti rytoj ir ką daryti su paukščiais. Jie įdaryti ir sudėti į puodą, šaldytuve didžiuliam geltoname dubenyje jau supjaustytos daržovės, patieksi prie paukštienos, ir... – Pasiraususi džinsų kišenėje, ištraukė ranka primargintą skiautelę popieriaus ir įbruko jam į ranką.

Jis papplekšnojo jai per galvą.

– Nesijaudink, Fiona, – nuramino ją. – Namo nesupleškinsim. Ir nemirsim badu.

Mindžikuodama prie durų, ji susiraukė labai tuo abejodama. Jos sužadėtinis automobilyje nekantraudamas padidino variklio sūkių skaičių.

– Na, gerai. Ar judu tikrai nevažiuosit su mumis? Ernio mama dėl to visai neprieštarautų, iš tiesų manys, kad negerai jums vieniems čia švęsti Kalėdas...

– Nesirūpink, Fiona, – ramino jis, švelniai ją atbulą stumdamas pro duris. – Mes puikiai susitvarkysime. Gražių tau švenčių su Erniu, dėl mūsų nekvaršink sau galvos.

Ji atsiduso nenoromis pasiduodama.

– Turbūt susitvarkysit.

Trumpai ir irzliai pyptelėjo, ir ji nusigręžusi dirstelėjo į automobilį.

– Ar nematai, kad jau ateinu? – paklausė Fiona.

Atsisukusi į Rodžerį, staiga jam linksmi nusišypsojo, apsi-
vijo jį rankomis ir, pasistiebusi ant pirštų galiukų, godžiai pabu-
čiavo į lūpas.

Tada atšlijo ir lyg sąmokslininkė mirktelejo, suraukdama
mažą, apvalų veidelį.

– Šitai pribaisgs mūsų Ernį, – sukuždėjo. – Linksmų Kalė-
dų, Rodži! – garsiai tarė ir nerūpestingai pamojusi nušoko nuo
prieangio.

Tada palengva nupėdino prie automobilio, kiek siūbuodama
klubais.

Durims nespėjus užsitrenkti, suriaumojo variklis ir automobi-
lis rovesi į priekį cypindamas padangas. Rodžeris stovėjo priean-
gyje ir mojavu džiaugdamasis, kad Ernis ne itin stambus vyrukas.

Už jo atsivėrė durys, ir laukan kyštelėjo Brianos galva.

– Ką čia veiki be palto? – paklausė. – Juk labai šalta!

Rodžeris dvejojo, nors jam knietėjo jai papasakoti. Triukas
aiškiai paveikė Ernį. Bet šiandien Kūčios, priminė sau. Dangus
vis žemėjo, oro temperatūra krito, o jam buvo šilta, virpėjo iš
jaudulio. Rodžeris nusišypsojo Brianai.

– Tik iššydyu Fiona, – atsakė jis uždarydamas duris. – Pažiū-
rėkim, ar mums pasiseks pagaminti priešpiečius nesusprogdinus
virtuvės?

Jie sėkmingai susitėpė sumuštinis ir po pusryčių grįžo į dar-
bo kambarį. Jis buvo ištuštėjęs, tik kelios lentynos knygų, kurias
reikėjo surūšiuoti ir supakuoti.

Rodžeris juto didžiulį palengvėjimą, kad darbas beveik baig-
tas, bet buvo liūdna matant, kaip iš šilto užgriozto darbo kam-
bario liko tik kiautas.

Didelis pastoriaus rašomasis stalas buvo iškraustytas ir per-
neštas į garažą, lentynų, kylančių iki pat lubų, nebeslėgė milži-
niška knygų našta, nuo kamščiamedžiu išmuštų sienų nulupta
daugybė plevėsuojančių popierių sluoksnių. Šis darbas Rodže-
riui nesmagiai priminė pešamas vištas. Dabar sienos graudžiai
nuogutėlės ir jis vis norėjo žvilgsnį sukti šalin.

Bet ant sienos dar kadaravo vienas lapelis popieriaus. Jį nu-
plėš paskiausiai.

– O ką darysim su šitomis? – Briana plunksnų šluotele dul-
kėms valyti mostelėjo į nedidelę knygų krūvelę, riogsančią ant stalo
priešais. Jai prie kojų stovėjo daug pravertų puspilnių dėžių, kurių
laukė vis kitoks likimas: jos bus atiduotos bibliotekoms, antikvarų
draugijoms, pastoriaus draugams, kai ką pasiims ir Rodžeris.

– Jos su autografais, bet niekam neužrašytos, – tarė, duoda-
ma jam viršutinę. – Turi rinkinį, kurį jis užrašė tavo tėvui, bet ar
nori ir šitų? Pirmas leidimas.

Rodžeris pervertė knygą. Vieną iš daugybės, parašytų Frenko
Randalo. Puikią, gražiai išspausdintą, dailiai įrištą, derančią prie
elegantiško mokslinio jos turinio.

– Jas reikėtų pasiimti tau, – pasakė jis. Nelaukdamas atsa-
kymo, atsargiai įdėjo knygą į nedidelę dėžę ant krėslo sėdynės.
– Juk jas parašė tavo tėvas.

– Turiu jų, – paprieštaravo ji. – Iki soties. Ne vieną dėžę.

– Tik be autografo?

– Na, taip. – Ji paėmė kitą knygą ir atvertė priešlapį, kuriame
ryžtinga, gulsčia rašysena buvo brūkštelėta: *Tempora mutantur
nos et mutamur in illis*. – *F. V. Randalas*. Ji švelniai pirštu patrynė
parašą, plati jos burna suminkštėjo.

– *Laikai keičiasi, ir mes su jais keičiamės*. Ar tikrai jų nenori,
Rodžeri?

– Tikrai, – nusišypsojo jis, ironiškai mostelėdamas į knygo-
mis nuklotas pakampes. – Nesijaudink, to gero nepristigsiau.

Briana nusikvatojo, sudėjo knygas į dėžę ir vėl ėmėsi darbo,
šluostė dulkes nuo stirtomis sukrautų, surūšiuotų knygų, kurios
bus supakuotos vėliau. Daugelis jų pragulėjo nejudintos ketu-
riasdešimt metų. Jau buvo murzina, ilgi jos pirštai purvini, o
baltos palaidinukės rankogaliai pajuodę nuo dulkių.

– Nepasiilgsi šio namo? – paklausė ji. Nuo akių nusibraukusi
plaukų sruogą, mostelėjo į erdvų kambarį. – Juk čia užaugai?

– Taip, žinoma, taip, – atsakė jis, į krūvą dėdamas kitą pilną
dėžę, keliausiančią į universiteto biblioteką. – Bet juk neturiu iš
ko rinktis.

– Turbūt negalėtum gyventi šiame name, – apgailestaudama pritarė Briana. – Nes daugiausia laiko praleidi Oksforde. Bet ar tau būtina jį parduoti?

– Negaliu jo parduoti. Jis ne mano.

Rodžeris pasilenkė paimti didžiulės dėžės ir pamažu atsistojo, vos pakeldamas ir niurnėdamas. Nusvirduliuavęs per kambarį, užkėlė ją ant rietuvės. Ši dunkstelėjo, ir nuo apatinių dėžių parūko dulkių debesėliai.

– Fuu! – išpūtė jis orą ir išsišiepė. – Dieve padėk antikvarams, kai jie kilstelės šitą dėžę.

– Kaip tai ne tavo?

– O taip, – nerūpestingai atsakė Rodžeris. – Jis ne mano. Namas ir žemė – bažnyčios nuosavybė; tėtis čia gyveno kone penkiasdešimt metų, bet namas jam nepriklausė. Nekilnojamojo turto šeimininkė – parapijos taryba. Naujasis pastorius jo nenori. Jis turi pinigų, jo žmona mėgsta šiuolaikinius patogumus, todėl taryba jį išnuomoja. Jame gyvens Fiona su Erniu, tegu jiems padeda Viešpats.

– Tik dviese?

– Nuoma nedidelė. Ir suprantama, – ironiškai pridūrė jis. – Bet Fiona nori daugybės vaikų, o čia vietos bus visam pulkui.

Pastatytame Viktorijos laikais pastoriams, auginantiesiems gausias šeimas, name buvo dvylika kambarių, be to, dar vienas senamadiškas ir nepatogus vonios kambarys.

– Vestuvės vasarį, todėl ir turiu baigti kraustyti per Kalėdas, kad liktų laiko valytojams ir dažytojams. Gaila, kad tu priversta dirbti per šventes. Gal pirmadienį nuvažiuokim į Fort Viljamą?

Briana paėmė kitą knygą, bet ją įdėjo į dėžę ne iškart.

– Taigi savo namus praradai su visai, – iš lėto pasakė. – Regis, tai neteisinga, nors džiaugiuosi, kad juose gyvens Fiona.

Rodžeris gūžtelėjo pečiais.

– Neketinau įsikurti Invernese. Be to, namas ne iš protėvių paveldėtas. – Jis mostelėjo į sutrūkinėjusį linoleumą, purvinus emalio dažus ir senutėlį stiklo šviestuvą virš galvos. – Negaliu to priskirti tautos paveldui ir įpareigoti žmones, kad jie čia lankytųsi už du svarus.

Ji nusišypsojo ir vėl ėmė rūšiuoti knygas. Atrodė liūdnai susimąsčiusi, tarp tankių rusvų antakių susimetė raukšlėlė. Galų gale įdėjusi į dėžę paskutinę knygą, išsitiesė ir atsiduso.

– Pastorius turėjo kone tiek pat daug knygų kaip mano tėvai, – pasakė. – Be mamos medicinos ir tėčio istorinių knygų, jų dar tiek, kad galima būtų aprūpinti visą biblioteką. Joms surūšiuoti reikės pusmečio, kai grįšiu na... kai grįšiu namo. – Ji vos prikando lūpą ir nusišuko paimti ritinėlio lipniosios pakavimo juostos, paėmusi prakrapštė ją nagu. – Nekilnojamojo turto agentei pasakiau, kad galės namą parduoti vasarą.

– Ar šitai tau ir neduoda ramybės? – iš lėto paklausė Rodžeris ir, pažvelgęs į ją, viską suprato. – Galvoji, kad išyra namai, kuriuose užaugai, kad juos prarandi visiems laikams?

Kiek kilstelėjusi vieną petį, ji vis dar spoksojo į neklusnią lipniąją juostą.

– Jei tu įstengi tai iškęsti, turbūt galėsiu ir aš. Be to, ne taip jau blogai. Mama pasirūpino beveik viskuo: rado nuomininką ir jam išnuomojo namą metams, todėl turėjau laiko nuspręsti, ką darysiu, nesijaudindama, kad namas tuščias. Bet kvaila jį laikyti; man vienai jis gerokai per didelis.

– Tu gali ištekti, – nepagalvojęs leptelėjo Rodžeris.

– Galbūt. – Ji pašnairavo į jį, jos lūpų kamputis trūktelėjo iš smagumo. – Kada nors. O jeigu mano vyras nenorės gyventi Bostone?

Ūmai jam toptelėjo, kad ji susirūpinusi, nes jis praranda šį namą, o gal – tik gal – ji įsivaizdavo gyvenanti jame.

– Nori susilaukti vaikų? – staiga paklausė Rodžeris. Anksčiau to pasiteirauti jam nebuvo šovę į galvą, bet jis labai vylėsi, kad ji nori.

Ji apstulbo, bet greitai nusijuokė.

– Vienturčiai vaikai dažniausiai nori didelių šeimų, ar ne?

– Nežinau, kaip kiti, bet aš noriu. – Jis pasilenkė virš dėžių ir ūmai ją pabučiavo.

– Ir aš, – atsakė ji.

Brianai šypsantis, akys buvo įkypos. Jų nenusuko, bet, išpylus švelniam raudoniui, ji panėšėjo į pavasarį sunokusį abrikosą.

Jis troško vaikų ir šią valandėlę norėjo padaryti tai, nuo ko užsimezga gyvybė.

– Gal pirmiausia reikėtų baigti tvarkytis?

– Ką? – Jis miglotai suprato jos žodžius. – Ak, taip. Gera, manau, reikėtų.

Jis palenkė galvą ir vėl ją pabučiavo, šikart neskubėdamas. Jos lūpos buvo pačios nuostabiausios, plačios ir putlios, kone per didelės jos veidui.

Viena Rodžerio ranka buvo apsivijusi ją per liemenį, o kita – išpainiojusi į šilkinius jos plaukus. Suėmęs jos sprandą, po delnu juto lygią, šiltą odą. Briana suvirpėjo. Jos lūpos prasivėrė, rodydamos šiokį tokį nuolankumą, ir jam panūdo ją atlošus stverti į glėbį, nunešti prie židinio kilimėlio ir...

Pasigirdo garsus beldimas, ir jis krūptelėjęs atšlijo.

– Kas čia? – sušuko Briana, susigriebusi už širdies.

Per visą darbo kambario sieną ėjo langai nuo grindų iki lubų (pastorius buvo dailininkas), prie vieno spaudėsi kampuotas veidas su žandenomis, nosis kone susiplojusi iš smalsumo.

– Paštininkas Makbetas, – pro dantis iškošė Rodžeris. – Po galais, ką čia veikia tas senas šelmis?

Tarsi būtų išgirdęs klausimą, ponas Makbetas žengtelėjo atgal, iš krepšio ištraukė laišką ir linksmai juo pamojavo porai darbo kambaryje.

– Laiškas, – sužiopčiojo, akis įsmeigęs į Brianą. Pašnairavęs Rodžerio pusėn, vėl krustelėjo antakius geidulingai į ją žiūrėdamas.

Kol Rodžeris nuėjo iki pagrindinių durų, ponas Makbetas jau stovėjo prieangyje atkišęs laišką.

– Dėl Dievo meilės, kodėl jo neįmetėt pro plyšį laiškams? – papriekaištavo Rodžeris. – Duokit šen.

Ponas Makbetas, orus ir nutaisęs įžeisto žmogaus išraišką, laišką laikė taip, kad Rodžeris jo nepasiekė. Laiškininkui stengiantis pamatyti per Rodžerio petį Brianą mina sušvelnėjo.

– Pamaniau, gal jis svarbus. Iš Valstijų. Ir laiškas panelei, ne tau, vaikine. – Susiraukęs jis netaktiškai praslydo pro Rodžerį ir atkišo laišką Brianai. – Panele, – tarė kvailai šypsodamasis tarp žandėnų. – Geriausi linkėjimai nuo Jos didenybės pašto.

– Ačiū.

Briana, vis dar švelniai nuraudusi, susiglostė plaukus ir nu-

sišypsojo Makbetui, aiškiai nepraradusi savitvardos. Paėmusi laišką, žvilgtelėjo į jį, bet jo neatplėšė. Rodžeris matė, kad vokas užrašytas ranka, su raudonais pašto spaudais, bet stovėjo per toli, todėl siuntėjo adreso neįskaitė.

– Svečiuojatės, panele? – nuoširdžiai pasiteiravo Makbetas. – Judu tik dviese, šeimnininkaujat patys sau? – Jis vartė akis ir nelslėpdamas susidomėjimo nužiūrinėjo Brianą nuo galvos iki kojų.

– Ak, ne, – rimtai atsakė Briana. Sulenkusi laišką pusiau, įsikišo jį į užpakalinę džinsų kišenę. – Su mumis ir dėdė Angusas; jis miega viršuje.

Rodžeris prikando apatinę lūpą. Dėdė Angusas buvo kandžių suvarpyta škotų terjero iškamša dar iš jo jaunystės laikų, rasta kraustant namą. Ji taip sužavėjo Brianą, kad ji nušluostė dulkes nuo languotos šuns kepuraitės ir patupdė iškamšą ant savo lovos svečių kambaryje.

Vešlūs paštininko antakiai šovė aukštyn.

– O, – suvapėjo jis. – Taip, suprantu. Jūsų dėdė Angusas taip pat amerikietis?

– Ne, jis iš Aberdino. – Brianos veidas buvo nuoširdžiausias, tik nosies galiukas paraudęs.

Ponas Makbetas buvo sužavėtas.

– Ak, tada jūsų šeima turi ir škotiško kraujo! Juk turėjau su-sivokti, išvydęs jūsų plaukus. Gražuolė. Tikra gražuolė, be jokios abejonės. – Jis grožėdamasis papurtė galvą, jo gašlumą buvo pakeitusi apsimestinais globėjiška išraiška, Rodžeriui beveik tokia pat atgrasi.

– Na, gerai, – Rodžeris reikšmingai atsikrenkštė. – Mes nenorim gaišinti brangaus jūsų darbo laiko, Makbetai.

– Nieko tokio, visai nieko, – patikino jį paštininkas ir pasisukęs eiti atsigręžė per petį norėdamas paskutinį kartą žvilgtelėti į Brianą. – Pavargę ramybės neturės, ar ne, mano mieloji?

– „*Nedorėliai ramybės neturės*“*, – kiek pabrėžtinai pataisė Rodžeris, atidarydamas duris. – Geros dienos, Makbetai.

* Iz 48, 22.

Paštininkas dirstelėjo į jį, veide vėl šmėkstelėjo geidulingumas.

– Geros dienos ir jums, pone Veikfildai. – Jis palinko prie pat Rodžerio, alkūne įsiremė jam į šonkaulius ir šiurkščiai sušnabždėjo: – Ir dar geresnės naktelės, jei tik jos dėdė kietai miega!

– Neperskaitysi laiško? – Jis pagriebė jį nuo stalo, kur Briana buvo numetusi, ir padavė jai.

Mažumėlę nuraudusi, Briana paėmė voką.

– Jame nieko svarbaus. Perskaitysiu vėliau.

– Jeigu jis asmeniškas, eisiu į virtuvę.

Raudonis patamsėjo.

– Ne. Visai ne.

Jis kilstelėjo antakį. Briana nekantriai gūžtelėjo pečiais, atplėšė laišką ir, atvertusi atlangą, ištraukė lapą.

– Pats pažiūrėk. Juk sakiau, kad jis nesvarbus.

Ak, nejaugi, pamanė jis, bet garsiai nepasakė. Paėmė lapą ir dirstelėjo į jį.

Iš tikrųjų nieko ypatingo – pranešimas iš universiteto bibliotekos. Pranešama, kad straipsnio, kurio ji prašė, deja, nepavyko rasti bibliotekų duomenų bazėje, bet jį galima peržiūrėti privačiame Stiuarto dokumentų rinkinyje, laikomame Karališkajame rankraščių skyriuje Edinburgo universiteto bibliotekoje.

Kai jis pakėlė akis, Briana, sunėrusi rankas, žiūrėjo į jį spinčiomis akimis, sučiaupusi lūpas, drąsindama prabilti.

– Reikėjo man pasakyti, kad jo ieškai, – tyliai tarė jis. – Būčiau pagelbėjęs.

Ji trūktelėjo pečiais ir rydama seiles gurktelėjo.

– Žinau, kas tie moksliniai tyrimai. Padėdavau tė... – Ji nutilo ir prikando apatinę lūpą.

– Taip, suprantu, – pasakė jis, ir iš tikrųjų suprato.

Paėmęs jai už parankės, koridoriumi nuvedė į virtuvę ir pasodino ant kėdės prie seno nudrengto stalo.

– Užkaisiu virdulį.

– Nemėgstu arbatos, – paprieštaravo ji.

– Tau jos reikia, – griežtai atkirto Rodžeris ir uždegė dujas, šios smarkiai sušnypštė.

Nusisukęs prie spintelės, išėmė puodelius, lėkštutes ir – tik dabar šovus į galvą minčiai – iš viršutinės lentynos butelį viskio.

– Ir tikrai nemėgstu viskio, – tarė Briana, spoksodama į butelį. Ji ėmė trauktis nuo stalo, bet Rodžeris ją sulaikė už rankos.

– O aš mėgstu viskį. Bet man nepatinka gerti vienam. Juk palaikysi man draugiją? – Jis nusišypsojo trokšdamas, kad ir ji nusišypsotų.

Galop ji nenoromis išsišiepė ir atsipalaidavo ant kėdės.

Jis atsisėdo prieš ją ir prisipylė pusę puodelio aitraus gintarinio skysčio. Su pasimėgavimu įkvėpė jo garų ir iš lėto gurkstelėjo, leisdamas puikiam stipriam gėrimui nutekėti gerkle.

– Ak, – atsiduso Rodžeris. – „Glenmorangie“*. Tikrai nenori prisidėti? Gal šlakelį į arbatą?

Ji tylomis papurtė galvą, bet kai virdulys ėmė švilpti, atsistojo, nukėlė jį nuo ugnies ir užplikė arbatą arbatinuke. Rodžeris pakilo, užėjo jai už nugaros ir apglėbė rankomis per liemenį.

– Nėra ko gėdytis, – švelniai pasakė. – Jei įmanoma, turi teisę žinoti. Juk Džeimis Freizeris – tavo tėvas.

– Bet iš tiesų tėvo pareigų neatliko. – Ji buvo nunarinusi galvą, ant pakaušio jis matė tvarkingai į kriauklę susuktą plaukų mazgą ir jį atkartojantį verpetą prie kaktos, minkšta banga pakeliantį plaukus nuo veido.

– Aš turėjau tėvą, – kiek dusdama pasakė Briana. – Frenkas Randalas buvo mano tėvas, ir aš jį myliu... mylėjau. Taigi neteisinga... ieškoti kito, tarsi man jo būtų negana, tarsi...

– Taip nėra, ir tu tai žinai. – Jis ją apsuko ir pirštu kilstelėjo smakrą. – Tai visai nesusiję su Frenku Randalu ir su tavo jausmais jam. Taip, jis buvo tavo tėvas, ir niekas niekada šito nepažeis. Bet visai suprantama, kad tau smalsu ir nori žinoti.

– O tu norėjai žinoti? – Ji numetė jo ranką, bet įsikibo jam į pirštus.

Jis giliai įkvėpė, viskis jį ramino.

* Škotiškas salyklinis viskis.

– Taip, norėjau. Manau, ir tau reikia žinoti. – Jis stipriau suspaudė jos pirštus, tempdamas ją prie stalo. – Sėskis, papasakosiu.

Rodžeris žinojo, ką reiškia ilgėtis tėvo, ir dar jei visai jo nepažįsti. Kurį laiką, vos pradėjęs lankyti mokyklą, jis buvo kaip apsėstas, nuolat kišenėje nešiodavosi mažą aksominę dėžutę su tėvo medaliais ir draugams girdavosi, koks didvyris jis buvo.

– Pasakodavau apie jį visokias išgalvotas istorijas, – kalbėjo jis, spoksodamas į kvapias arbatos gelmes. – Buvau sumuštas už įkyrumą, priekultas mokykloje už melagystes. – Jis kiek skausmingai jai nusišypsojo. – Supranti, turėjau jį padaryti tikrą.

Briana linktelėjo, ji suprato, net akys patamsėjo.

Rodžeris vėl gerokai gurkstelėjo viskio ir nurijo jį, visai nesigardžiuodamas.

– Gerai, kad pastorius suprato bėdą. Jis ėmė pasakoti man istorijas apie mano tėvą, tikras istorijas. Jos nebuvo nei kuo nors ypatingos, nei herojiškos. Taip, Džeris Makenzis buvo didvyris, jo lėktuvas buvo numuštas... ir visa kita, bet pastorius man pasakojo, koks tėtis buvo vaikystėje: kaip laukdamas kregždučių sumeistravo joms inkilą, žinoma, kregždutės į jį neatskrido; kadangi išpjovė per didelę angą, jame įsitaisė gegutė; ką jis mėgo valgyti, kai atvažiuodavo čia atostogų ir jie nukeliaudavo į miestą pasivaikinti; kaip jis prisikimšdavo pilnas kišenes sraigių, nukrapštytų nuo uolų, o paskui jas pamiršdavo ir kelnės pasmirdavo... – Rodžeris nutilo ir šyptelėjo jai, nuo prisiminimų jam vis dar gniaužė gerklę. – Jis pasakodavo apie tėvą kaip apie tikrą žmogų. Ir aš kaip niekad jo ilgėjausi, nes kai ką išgirdau, ko man stigo. O turėjau žinoti.

– Kai kas sako, kad negali ilgėtis to, ko niekada neturėjai, kad geriau visai nieko nežinoti. – Briana pakėlė puodelį, mėlynos jos akys ramiai žvelgė per jo kraštą.

– Tada tie žmonės kvailiai. Arba bailiai.

Jis šliūkstelėjo sau į puodelį dar viskio ir, kilstelėjęs antakį, palenkė butelį jos pusėn. Ji be žodžių atkišo puodelį, ir jis įpylė gėrimo. Gurkstelėjusi jo, Briana pastatė puodelį ant stalo ir paklausė:

– O kaip mama?

– Ją prisimenu miglotai; ji mirė, kai buvau beveik penkerių. O garaže sukrautos dėžės... – Jis pakreipė galvą lango pusėn. – Jose visi mamos daiktai, laiškai. Kaip sakydavo tėtis: „Kiekvienam reikia istorijos.“ Manoji tenai; žinojau, kad prireikus galėčiau išsiaiškinti daugiau.

Jis ilgai į ją žiūrėjo.

– Labai jos ilgiesi? – paklausė. – Klerės?

Dirstelėjusi į jį, Briana linktelėjo, išlenkė viską ir vėl pastūmė tuščią puodelį, kad jis įpiltų dar.

– Aš... bijojau ieškoti, – tarė, akis įbedusi į viskio srovelę. – Ir ne tik dėl jo, bet ir dėl jos. Žinojau daug istorijų apie Džeimį Freizerį; mama apie jį labai daug papasakojo. Kur kas daugiau, nei būčiau radusi istoriniuose šaltiniuose, – pridūrė, mėgindama šyptelėti, ir giliai įkvėpė. – Bet mama... Iš pradžių bandžiau apsimesti, kad ji išvažiavo į kelionę. Bet kai nepajėgiau, stengiausi galvoti, kad mama mirė.

Nuo užplūdusių jausmų, viskio, o gal karštos arbatos jai tekėjo nosis. Rodžeris paėmė šluostę, kabančią prie viryklės, ir per stalą pastūmė jai.

– Bet ji *nemirė*. – Briana paėmė šluostę ir pikta nusivalė nosį. – Čia ir visa bėda! Nuolat jos ilgiuosi ir suvokių, kad niekada daugiau nebepamatysiu, o ji net *nemirusi*! Kaip galiu jos gedėti, kai, manau, tikriau – viliuosi, ji laiminga ten, kur yra. Juk pati priverčiau ją iškelti?

Briana godžiai išgėrė viską, mažumėlę paspringo, tada atgavo kvapą. Buvo įsmeigusi į Rodžerį tamsiai mėlynas akis, tarsi dėl visko būtų kaltas jis.

– Taigi noriu išsiaiškinti, gerai? Noriu ją rasti – juos rasti. Sužinoti, ar ji sveika ir gyva. Bet vis galvoju, o gal nenoriu išsiaiškinti, nes kas būtų, jei sužinočiau, kad jai blogai, kad nutiko kas nors siaubinga? O jei paaiškėtų, kad ji mirė arba... Na, gal tai nebūtų taip svarbu, mat jis jau miręs arba buvo miręs, arba... Bet aš privalau sužinoti, suvokių, kad turiu!

Ji trinkelėjo puodelį ant stalo jam panosėj.

– Dar.

Jis prasižiojo ketindamas sakyti, kad ji jau išgėrė gerokai daugiau, nei reikia, bet pamatęs jos žvilgsnį apsigalvojo. Užsičiaupė ir kliūstelėjo gėrimo.

Briana neleido jam įpilti arbatos, pakėlė puodelį su viskiu prie lūpų ir siurbtelėjo didelį mauką, tada dar vieną. Kostelėjusi kažką suburbėjo ir padėjo puodelį ašarojančiomis akimis.

– Todėl ir ieškau. Arba ieškojau. Bet kai pamačiau tėčio knygas ir jo rašyseną... dingtelėjo, kad elgiuosi negerai. Kaip manai, aš klystu? – paklausė, liūdnai žvelgdama į jį iš po ašaromis apkibusių blakstienų.

– Ne, moterie, – švelniai atsakė jis. – Čia nieko blogo. Tu teisi, turi žinoti. Padėsiu tau. – Atsistojęs apglėbė ją ir pastatė ant kojų. – Bet dabar tau gal reikėtų trumpam prigulti?

Jis nuvedė ją laiptais į viršų ir nutempė per pusę koridoriaus, bet staiga ji ištrūko ir nėrė į vonios kambarį. Rodžeris atsišliejo į sieną ir kantriai laukė, kol Briana išslinko į koridorių. Jos veidas buvo seno tinko virš sienų plokščių spalvos.

– „Glenmorangie“ nuėjo niekais, – tarė jis, suimdamas jai už pečių ir vesdamas į miegamąjį. – Jei būčiau žinojęs, kad turiu reikalą su nepataisoma girtuokle, būčiau tau pylęs pigaus gėralo.

Ji susmuko ant lovos ir leido jam nuauti batelius ir numauti kojines. Kai apsivertė ant pilvo, dėdė Angusas įsitaisė jos rankos linkyje.

– Sakiau, kad nemėgstu arbatos, – sumurmėjo Briana ir tuoju pat užmigo.

Rodžeris darbavosi kokias kelias valandas rūšiuodamas knygas ir rišdamas dėžes. Popietė buvo tyli, apniukusi, jokio garso, tik tyliai tekšeno lietus ir retsykais gatvėje sucypdavo automobilių padangos. Kai ėmė temti, jis uždegė lempas ir koridoriumi nužingsniavo į virtuvę nusiplauti rankų, aplipusių knygų dulkėmis.

Ant viryklės burbuliavo didžiulis puodas vištienos sriubos su porais ir pienu. Ir ką apie tai pasakytų Fiona? Turėtų padidinti liepsną? Ar visai išjungti? Ką nors įmesti į sriubą? Jis įitariai dirstelėjo į puodą ir nusprendė nieko nedaryti.

Tada išpylė jūdvių greitosiomis išsivirtos arbatos likučius: išplovė ir iššluostė puodelius, atsargiai sukabino ant kabliukų spintelėje. Jie buvo iš porceliano servizo, puošto piešiniais. Kiek Rodžeris prisiminė, pastorius tą servizą turėjo nuo neatmenamų laikų. Jis mėlynai ištapytas kiniškais medžiais ir pagodomis, o prie jo dar pigiai pripirkta keistų, tarpusavy nederančių porceliano indų, įsigytų per naudotų indų išpardavimą.

Fiona, žinoma, nusipirks naujus. Ji privertė juos peržiūrėti žurnalą su porceliano indų, krištolo taurių ir stalo įrankių nuotraukomis. Briana susižavėjusi aikčiojo ten, kur reikia, o Rodžeris vėpsojo nieko nematančiomis iš nuobodulio akimis. Seni indai tikriausiai bus parduoti už grašius, bet gal kam nors ir pravers.

Nieko negalvodamas, du švarius, ką tik išplautus puodelius jis suvyniojo į šluostę ir, nusinešęs į darbo kambarį, įkišo į savo dėžę. Nors pasijuto kvailai, savijauta pagerėjo.

Tada pasidairė po aidų, tuštutėlį kambarį, tik ant kamščiamedžio išmuštos sienos kabėjo vienas lapas.

Taigi namai prarasti su visai. Bet juk paliko šiuos namus jau anksčiau?

Taip, visa tai jam įgriso. Kur kas labiau, nei prasitarė Brianai. Atvirai šnekant, todėl taip sumautai ilgai ir užtruko kraustydamas tą namą. Iš tiesų tai buvo milžiniškas darbas, reikėjo kruopščiai atrinkti tūkstančius knygų, o jis tuo pat metu turėjo dėstyti Oksforde. Tačiau viską galėjo padaryti greičiau. Jeigu tik būtų norėjęs.

Jei namas būtų stovėjęs tuščias, gal niekada nebūtų baigęs tvarkytis. Tačiau jam į nugarą vis baksnojo Fiona, o į ateitį viliojo Briana... Jis nusišypsojo prisiminęs jas: mažutę tamsią garbanę kareitaitę ir aukštą ugniaplaukę vikingę. Moterys vyrus priverčia nuversti kalnus.

Bet metas baigti darbą.

Jis liūdnei, ceremoningai ištraukė smeigtukus iš pageltusio popieriaus kampų ir nusegė lapą nuo sienos – genealoginį šeimos medį, nubraižytą tvarkinga, apvalia pastoriaus rašysena.

Makenziai ir dar daugiau Makenzių, ištisos jų kartos. Neseniai jis nusprendė visam laikui susigrąžinti pavardę, kurią ištari-

davo tik dainuodamas. Juk mirus pastoriui, jis nebetekino grįžti į Invernesą, kuriame žmonės jį pažįsta kaip Veikfildą. Šiaip ar taip, tai ir yra genealogijos esmė ir tikslas: neleisti Rodžeriui pamiršti, kas jis toks.

Pastorius papasakojo vieną kitą istoriją, bet daugelio žmonių, kurie rikiavosi sąrašė, žinojo tik vardus ir pavardes. Ir nė nenu-tuokė apie patį svarbiausią asmenį – moterį, kurios žalias akis jis kas rytą regėdavo veidrodyje. Jos tame sąrašė nebuvo, ir dėl rimtos priežasties.

Rodžerio pirštas stabtelėjo netoli genealoginio medžio viršū-nės. Štai jis. Tas sukeistas vaikas Viljamas Baklis Makenzis. Ati-duotas auginti globėjams, nesantuokinis Makenzių klando karo vado ir raganos, nuteistos sudeginti ant laužo, palikuonis. Duglo Makenzio ir raganos Geilis Dankan.

Žinoma, jis nebuvo raganius, bet grėsmę kėlė. Jo akys buvo kaip jos, bent taip sakė Klerė. Ar jis dar ką nors paveldėjo iš Geilis Dankan? Gal bauginantį gebėjimą keliauti per akmenis, perduo-damą iš kartos į kartą garbiems laivų statytojams ir kerdžiams?

Rodžeris, kiekvienąkart žvelgdamas į genealoginį medį, tai prisimindavo, todėl ir stengdavosi į jį nežiūrėti. Jis suprato, iš kur tas Brianos dvilypumas; kaip kamuoja baimė ir podraug nepalei-džia smalsumas, kaip nuolat grumiasi troškimas žinoti ir baimė išsiaiškinti tiesą.

Gerai, jis padės Brianai aiškintis. O paties istorija...

Rodžeris įkišo genealoginį medį į aplanką ir įdėjo į dėžę. Už-daręs jos viršų, ant atlanko kryžmai užklįjavo lipniąją juostelę.

– Štai ir viskas, – garsiai tarė ir išdrožė iš tuščio kambario.

Rodžeris nustebęs sustojo laiptų viršuje.

Briana prausėsi po dušu, metusi iššūkį senovinei dujų kolo-nėlei, jos emalis buvo suskeldėjęs, o liepsnelė degė gurgėdama. Ji išėjo į koridorių nuogutėlė, tik susisupusi į rankšluostį.

Jo nepastebėjusi, patraukė koridoriumi. Rodžeris stovėjo la-bai tyliai, klausydamasis savo širdies dūžių, delnas ant glotnaus turėklo buvo slidus nuo prakaito.

Briana buvo deramai prisidengusi; jis matydavo kur kas daugiau nuogo jos kūno, kai vasarą vilkėdavo palaidinukę, surišamą ant sprando, ir mūvėdavo šortus. Bet Rodžerį sujaudino jos apdangalo laikinumas, žinojimas, kad galėtų ją apnuoginti staigiai timpltelėjęs rankšluostį. Ir dar žinojimas, kad jie name tik vienu du.

Tikras dinamitas.

Jis nusekė įkandin, paskui stabtelėjo. Briana, išgirdusi jį, taip pat sustojo, bet atsigręžė ne iškart. Buvo basa, jos pėdų keltis aukšta, ilgi kojų pirštai. Dailučiai šlapių jos pėdsakų atspaudai tamsavo ant nučiurusio tako, dengiančio koridoriaus grindis.

Ji tylėjo. Tik žvelgė į Rodžerį tamsiomis įkypomis akimis. Stovėjo prieš aukštą langą, iškirstą koridoriaus gale, įsisupusi į rankšluostį juodavo kaip šešėlis pilkšvoje lietingos dienos šviesoje.

Jeigu paliestų, pajustų ją. Jos oda būtų vis dar karšta po dušo, drėgna kelių ir alkūnių linkiuose, tarp šlaunų. Jis užuostų šampūno, muilo ir pudros aromatą, jos kūno kvapą gožtų gėlių dvelksmas.

Brianos pėdsakai ant tako priešais buvo lyg trapi juos jungianti žingsnių grandinė. Jis nusispyrė sandalus, basą pėdą įstatė į jos paliktą pėdsaką ir pajuto vėšą.

Ant jos pečių žvilgėjo vandens lašeliai, visai kaip lašeliai ant stiklo jai už nugaros, tarsi ji būtų įžengusi pro langą iš lietaus. Kai priėjo prie Brianos, ji pakėlė galvą ir pasipurtė. Rankšluostis, kuriuo buvo apsivyniojusi galvą, nuslydo.

Spindinčios bronzinės jos plaukų vijos rangėsi žemyn, jis pajuto ant savo skruosto lašus. Tai ne gorgonės, o vandens dvasios, pavertusios kumelę gyvatiškais karčiais į žavią moterį, grožis.

– Vandens kumelė, – sušnabždėjo prie nuraudusio jos skruosto. – Atrodo, tarsi būtum išnirusi iš Aukštumų upelio.

Ji paleido rankšluostį ir apsivijo rankomis jo kaklą, rankšluostis nenukrito tik todėl, kad jį prilaikė susispaudę jų kūnai.

Jos nugara buvo nuoga. Nuo šalto oro, dvelkiančio pro langą, gyvaplaukiai ant jo dilbių pasistojo, nors delną ir šildė jos oda. Jis norėjo tučtuojau užmesti ant jos rankšluostį, apgobti ją, apsau-

goti nuo šalčio. Bet kartu troško, kad juodu būtų nuogi, įsiurbti jos karštį, o jai perduoti savąjį – čia, šiame drėgname ir skersvėjų traukiamame koridoriuje.

– Garas, – sukuždėjo jis. – Vaje, tu garuoji.

Jos lūpos išsilenkė palei jo lūpas.

– Mudu abu garuojam, nors tu ir nebuvai duše. Rodžeri... – Jos plaštaka gulėjo jam ant sprando, pirštai buvo vėsūs. Ji prasižiojo, ketindama dar kažką sakyti, bet jis užčiaupė ją bučiniu jusdamas, kaip karšta drėgmė skverbiasi per jo marškinių audinį.

Brianos krūtys sustandėjo, lūpos kviečiamai prasivėrė. Kilpinis audinys slėpė jos krūtis nuo jo rankų, bet vaizduotėje šmėkščiojo apvalios ir glotnios, gundomai vos virpant visam kūnui.

Jo plaštaka nuslydo žemiau ir suspaudė nuogos sėdynės iškilumą. Ji metėsi į šalį, neteko pusiausvyros, ir abu susikibę, mėgindami išsilaikyti ant kojų, nerangiai pargriuvo.

Rodžerio keliai dunkstelėjo į grindis, paskui save jis nusi-tempė ir ją. Briana pasviro, išsiskėtė ir juokdamasi išsitiesė ant nugaros.

– Ei! – Briana čiupo rankšluostį, bet kai Rodžeris puolė ant jos vėl bučiuodamas, jį nubloškė.

Dėl krūtų jis neklydo. Plaštaka juto vieną nuogą, putlią ir minkštą, į delno vidurį rėmėsi kietas spenelis.

Dinamitas, o degiklis jau uždegtas.

Kita jo ranka gulėjo jai ant šlaunies, po rankšluosčiu, visai arti slaptos jos vietelės, pirštą kuteno drėgnos garbanos. Kokios jos spalvos? Tamsiai rudos, kaip įsivaizdavo? Vario ir bronzos atspalvio, kaip jos gražieji plaukai?

Prieš valią jo ranka nuslinko toliau, geisdama apglėbti švelnų, slidų kauburėlį, kuris buvo čia pat. Sukaupęs visas valios jėgas, kad net susvaigo galva, jis susitvardė.

Jos ranka ėmė tempti jo plaštaką žemyn.

– Prašau, – sušnabždėjo Briana. – Prašau, aš to noriu.

Rodžeris jautėsi tuščias kaip varpas; širdies dūžiai aidėjo galvoj, krūtinėje ir skausmingai smarkiai tarp kojų. Jis užsimerkė kvėpuodamas, spaudė delnus prie šiurkštaus kilimo, mėgindamas ištrinti jos odos pojūtį, kad vėl nepultų glamonėti.

– Ne, – pasakė jis, pačiam balsas nuskambėjo keistai ir kilmiai. – Ne, ne čia ir ne šitaip.

Sėsdamasi ji iš tamsos išgraubė tamsiai mėlyną rankšluostį, pančiojantį klubus. Panėšėjo į undinę, išnirusią iš bangų. Briana sustiro, pilkoje šviesoje oda buvo blyški kaip marmuras, glotnios rankos, krūtys ir pečiai pašiurpo.

Jis palietė ją, jos odą – ir šiurkščiau, ir lygią, pirštais perbraukė lūpas, plačią burną. Vis dar juto jos lūpų skonį: švarios odos, dantų pastos ir malonaus, švelnaus liežuvio.

– Geriau, – sukuždėjo jis. – Noriu, kad būtų geriau... pirmą kartą.

Jie atsiklaupė, įdėmiai žiūrėdami į vienas kitą, nuo neišsakytų minčių oras tarp jų net spragsėjo. Degiklis vis dar liepsnojo, bet jau blausiau. Rodžeris buvo tarsi priaugęs prie grindų; vis dėlto čia turbūt buvo gorgonė.

Paskui laiptais į viršų atsklido svylančio pieno smarvė, ir abu akimou pašoko ant kojų.

– Kažkas dega! – sušuko Briana ir puolė prie laiptų, negrabiai apsisupusi rankšluosčiu.

Jis stvėrė lekiančiai Brianai už rankos. Jos oda buvo šalta. Ji sustiro koridoriuje, kuriame traukia skersvėjai.

– Aš sutvarkysiu, – pasakė Rodžeris. – O tu eik ir apsirenk.

Ji greitomis metė į jį mėlynų akių žvilgsnį, nususuko ir nėrė į svečių miegamąjį. Duryš užsitrenkė, o jis nuskubėjo koridoriumi ir nubildėjo laiptais ten, iš kur sklido nemalonus kvapas. Delnas, kuriuo ką tik ją lietė, degė.

Apačioje Rodžeris plūsdamasis terliojosi su išbėgusia ir prisvilusia sriuba. Ir kas jam įgėlė, kad puolė ant jos it kokia pamišusi lašiša pakeliui į neršyklą? Nuplėšė nuo jos rankšluostį ir pargriovė ant grindų. Po galais, ji tikriausiai mano, kad jis ketino ją išprievartauti!

Bet tuo pat metu krūtinę tvilkė karštis, bet ne iš gėdos ir ne nuo kaitros, kuria alsavo viryklė. Jį vis dar degino jos oda,

nematoma nuo jos tvoskianti liepsna. *Aš to noriu*, pasakė ji, ir nejuokaudama.

Jis ganėtinai gerai pažino kūno kalbą, vos palietęs suprasdavo, ar šis dega aistra ir atsiduoda. Bet tai, ką pajuto tą akimirką, kai atgijęs jos kūnas troško jam atsiduoti, buvo kur kas stipriau. Pasaulis nuo mažo, aiškaus spragtelėjimo, kurio aidas vis dar sklido jo krūtinėje, apvirto aukštyn kojomis.

Jis geidė jos. Geidė jos visos, ir ne tik lovoje, ne vien jos kūno. Visa ko, amžinai. Ūmai biblinis priesakas *vienas kūnas* pasirodė labai tikroviškas ir vykdytinas neatidėliotinai. Ant koridoriaus grindų jie tapo kone vienu, bet jis staiga keistai pasijuto esąs pažeidžiamas ir jie liovėsi – tebebuvo puselės kažko, kas dar nesukurta.

Rodžeris šliūkštelėjo į plautuvę išbėgusios sriubos likučius. Menkas niekas, jie pavakarieniais alinėje. Geriausia bus išeiti iš namų – kuo toliau nuo pagundos.

Vakarienė, lengvas, nerūpestingas pokalbis ir gal pasivaikščios prie upės. Ji norėjo eiti į Piemenėlių mišias. O vėliau...

Paskui jis pasipirš jai. Ji pasakys „taip“, jis žino. Tada...

Tada jie grįš į tamsų namą ir šventą, paslaptinę naktį bus vienu du, pasaulyje užgimus naujai meilei. Jis paims ją ant rankų ir užneš laiptais į viršų naktį, kai paaukojus mergystę tyrumas nebus prarastas – veikiau gims amžinas džiaugsmas.

Rodžeris užgesino šviesą ir išėjo iš virtuvės. Jam už nugaros tamsoje pamiršta plevėno mėlyna ir geltona dujų liepsnelė, karšta ir neužgesinama kaip meilės ugnis.

Neprideramas geismas

PASTORIUS VEIKFILDAS buvo malonus ir pasaulietiškas žmogus, pakantus visokiems tikėjimams. Jis stengėsi laikytis doktrinų, kurios ne tik piktino jo aveles, bet atrodė joms net nepadorios, šventvagiškos.

Bet visą gyvenimą veikiamam griežto škotų presbiterionizmo ir nuolat kamuojamam įtarinėjimų, kad tas ar anas gali būti iš „Romos katalikų“, Rodžeriui iki šiol būdavo nesmagu įžengti į katalikų bažnyčią. Jam dingdavosi, kad bus sučiuptas prie durų ir prievarta pakrikštytas keistai apsirengusių Tikrojo Kryžiaus sergėtojų.

Tačiau kai jis įžengė paskui Brianą į nedidelį akmeninį pastatą, jokio žiaurumo nepatyrė. Tolimajame navos gale berniukas ilgu baltu drabužiu kuo taikiausiai uždegė dvi aukštų žvakų, puošiančių altorių, poras. Ore tvyrojo silpnas, nepažįstamas aromatas. Rodžeris įkvėpė, stengdamasis jo nesibaidyti. Smilkalai?

Briana sustojo šalia, rausdamasi rankinėje. Iš jos išsitraukė juodos medžiagos skridinėlį su nėriniais ir plaukų segtuku prisigė ant viršugalvio.

– Kas čia? – paklausė jis.

– Nežinau, kaip jūs vadinate tokį apdangalą. Jis būtinas bažnyčioje, kai nenori dėtis skrybėlės arba apsigobti šydu. Tiesą sakant, dabar jo niekas nereikalauja prisisegti, bet aš su tokiau užaugau. Anksčiau moterims buvo neleidžiama įeiti į bažnyčią neprisidengus galvos.

– Nieko apie tai nesu girdėjęs, – susidomėjo jis. – O kodėl nebuvo leidžiama?

– Tikriausiai taip buvo liepęs šventasis Paulius, – paaiškino ji, rankinėje graibydama šukų pasiukuoti plaukų galiukams. –

Jo manymu, moterys visą laiką turi slėpti plaukus, kad nežadintų neprideramo geismo. Bjaurus senas niurzga, – pridūrė, vėl įsikišdama šukas į rankinę. – Mama visada sakydavo, kad jis bijojo moterų. Jos atrodė jam pavojingos. – Briana išsišiepė.

– Jos ir yra pavojingos. – Rodžeris nevalingai pasilenkė ir pabučiavo ją, nepaisydamas juos varstančių aplinkinių žvilgsnių.

Ji nustebo, bet paskui pasistiebė ant pirštų galų ir taip pat greitomis jį švelniai pabučiavo. Rodžeris netoliese išgirdo tylų nepritariančią „mmfm“, bet nekreipė dėmesio.

– Bažnyčioje, ir dar Kūčių vakarą! – kažkas kimiai sušnabždėjo už nugaros.

– Na, ne visai bažnyčioje, Ane, juk tai tik priebažnytis?

– Bet jis pastoriaus vaiks!

– Ane, žinai posakį, kad batsiuvio vaikai vaikšto basi. Turbūt panašiai galima pasakyti ir apie pamokslininko įvaikį, kuris pateks pas šėtoną. Eime vidun.

Balsai nutolo, kai bažnyčion pabrėžtinai nukaukšėjo kulniukai ir juos nulydėjo tylesnis vyriškų batų šliurinimas. Briana kiek atsitraukė ir pažvelgė į Rodžerį virpančiomis iš juoko lūpomis.

– Ar pateksi pas šėtoną?

Jis nusišypsojo ir palietė švytintį jos veidą. Kalėdų proga ji segėjo močiutės vėrinį ir jos oda atspindėjo gėlavandenių perlų blizgesį.

– Jei tik šėtonas mane priims.

Jai nespėjus atsakyti, atsivėrė bažnyčios durys, ir ūkanoto oro gūsis nutraukė pokalbį.

– Ar čia jūs, pone Veikfildai?

Rodžeris atsigręžė ir jo žvilgsnis susidūrė su pora šviesių, smalsių akių, spingsinčių į jį. Susikibusios už parankių stovėjo dvi pagyvenusios moterys, abi maždaug metro keturiasdešimties centimetrų ūgio. Vilkėjo žieminiais paltais, iš po nedidelių fetriinių skrybėlaičių veržėsi žili plaukai. Jos panėšėjo į durų atramos figūras.

– Ponia Makmurd, ponia Hajes! Linksmų šventų Kalėdų! – Jis šypsodamasis joms linktelėjo.

Ponia Makmurd gyveno už dviejų namų nuo pastoriaus ir su bičiule ponia Hajes lankydavosi bažnyčioje kiekvieną sekmadienį. Rodžeris pažinojo jas nuo pat mažų dienų.

– Perėjote į Romos katalikus, pone Veikfildai? – paklausė Krisė Makmurd.

Išgirdusi šmaikštų draugės klausimą, Džesė Hajes sukrizeno, ir ant jos skrybėlaitės ėmė šokčioti raudonos vyšnios.

– Gal dar ne, – vis dar išsišiepęs atsakė Rodžeris. – Tik lydžiu draugę į pamaldas. Susipažinkite su panele Randal.

Jis stumtelėjo Brianą į priekį ir ėmė pažindinti ją su moterimis šypsodamasis, nes abidvi senutės atvirai ryte rijo ją smalsiomis akimis.

Tai, kad Rodžeris atėjo čia, ponios Makmurd ir Hajes suprato kaip aiškia jo ketinimų paraišką, tarsi jis būtų įdėjęs skelbimą per visą puslapį į vakarinį laikraštį. Briana, deja, apie tai nė nenuokė.

Bet ar tikrai? Ji dirstelėjo į Rodžerį su vos slepiama šypsena, ir jis pajuto, kaip jos pirštai vos spustelėjo jam ranką.

– Ak, štai ir berniukas su smilkykle! – sušuko ponia Hajes, pamačiusi šventovėje dar vieną baltai apsirengusį vaiką. – Verčiau paskubėkim vidun, Krise, kitaip negausim, kur atsisėsti!

– Buvo labai malonu susipažinti, mieloji, – Brianai tarė ponia Makmurd, taip smarkiai atlošusi galvą, kad skrybėlaitė grasinosi nulėkti nuo galvos. – Kokia graži aukšta mergina! – Ji mirksėdama dirstelėjo į Rodžerį. – Jums pasisekė, kad radot sau į porą tokį jaunuolį, ar ne?

– Krise!

– Jau ateinu, Džese, jau ateinu. Nėra ko nerimauti, dar yra laiko. – Pasitaisiusi skrybėlaitę, puoštą kuokšteliu škotinės kurapkos plunksnų, ponia Makmurd nusigręžė ir oriai nukuldeno prie draugės.

Viršuje vėl suskambo varpas, ir Rodžeris paėmė Brianai už parankės. Jis pamatė, kaip tiesiai prieš juos per petį grįžtelėjo Džesė Hajes, net švytinti nuo spėlionių, gana vylingai šypsodamasi, nes suprato, kas čia dedasi.

Briana pamirkė pirštus į mažą akmeninį dubenį sienoje prie durų ir persižegnojo. Nors tas jos gestas buvo labai katalikiškas, Rodžeriui ūmai pasirodė keistai pažįstamas.

Prieš daugelį metų, su pastoriumi vaikštinėdami po kalvas, jie buvo užklydę prie šventojo duburio, besislepiančio giraitėje. Gale jo, šalia mažo šaltinėlio, stūksojo plokščias akmuo. Iškalas užrašas ant jo buvo beveik išsitrynęs, matyti tik neryškūs žmogaus figūros kontūrai.

Mažas tamsus duburys buvo slėpiningas; juodu su pastoriumi kurį laiką prie jo pastovėjo netardami nė žodžio. Tada pastorius pasilenkė, pasėmė saują vandens ir išpylė akmens papėdėje, atlikdamas tylas apeigas, pasisėmė kitą saują ir apsišlakstė vandeniui veidą. Ir tik paskui jie atsiklaupė prie šaltinio ir atsigėrė šalto, gardaus vandens.

Rodžeris pamatė virš palinkusios pastoriaus nugaros kada ruojančio sudriskusio audinio, pririšto prie medžio šakų virš šaltinio, mazgus. Maldos priminimas, pažadai, palikti to, kas vis dar lankė senovinę šventovę.

Kiek tūkstančių metų žmonės šventina save vandeniui prieš prašydami to, ko trokšta jų širdis? Rodžeris pamirkė pirštus vandenyje ir nerangiai jais palietė galvą ir širdį, kalbėdamas savotišką maldą.

Jie atsisėdo rytinėje skersinėje navoje, gulte apgultoje gausios šeimos. Apsikrovę manta ir miegančiais vaikais, šeimynykščiai nuolat bruzdėjo, pirmyn atgal perdavinėdami paltus, rankines, kūdikio buteliukus nematomiems gergždžiantiems vargonėliams skambinant „O, mažas Betliejaus miesteli“.

Paskui muzika nuščiuvo. Stojų tylą, kupina lūkesčių, netrukus dar sykį sudrumsta garsiai atliekamos giesmės „O ateikit, visi tikintieji“.

Kai pagrindiniame take pasirodė procesija, Rodžeris atsistojo kartu su parapijiečiais. Ėjo ir keli patarnautojai baltais drabužiais. Vienas nešė siūbuojančią smilkyklę, miniai siūsdamas kvapių dūmų kamuolius; kitas – knygą, o trečias – aukštą kryžių su šiurpia figūra, rėžiančia akį, nutepliota raudonais dažais – jos kruvini atšvaitai tviskėjo ant auksinio ir tamsiai raudono kunigo arnoto.

Sukrėstas Rodžeris prieš savo valią pajuto šioкі tokį pasidųgėjimą; senamadiškai pompastiškos eitynės ir lotyniškai banguojančios giesmės buvo visiškai svetima nesąmoningai susidarytai jo nuostatai, kas dera Bažnyčiai.

Prasidėjus mišioms, apeigos supaprastėjo: jis išgirdo pažįstamus Šventojo Rašto skaitinius, paskui nugrimzdo, kaip įprasta, į kiek malonią pamokslo nuobodybę. Jame nuolat kartojami Kalėdų „taikos“, „geros valios“ ir „meilės“ linkėjimai suvirpino jo proto paviršių ir ramiai ten plūduriavo it baltos lelijos žodžių tvenkinyje.

Kai parapijiečiai vėl pakilo nuo suolų, Rodžerį kamavęs svetimumo jausmas buvo išnykęs. Paniręs į šiltą, pažįstamą bažnyčios tvanką, užliūliuotas grindų vaško, drėgnos medienos, alyvos kvapų ir apsvaigintas silpno viskio, kuriuo pasistiprino kai kurie maldininkai, kad ištvertų ilgas mišias, jis vos užuodė ir malonų, muskusinį smilkalų dvelksmą. Kai giliai įkvėpdavo, jam pasidtingodavo, kad nuo Brianos plaukų sklinda švelnus šviežios žolės kvapas.

Jos vešlūs šilkiniai plaukai ant tamsiai violetinio megztinio blausioje skersinės navos šviesoje žvilgėjo. Prieblanda kiek prislopino kibirkščiuojantį jų varį, todėl jie atrodė tamsiai rausvi kaip tauriojo elnio kailis ir kėlė jam tą patį bejėgišką ilgesį, kurį jis pajuto, staiga susidūręs su elniu ant Aukštumų tako, – stiprią trauką paliesti, paglostyti laukinį padarą, norą, kad jis nepabėgtų, ir tai buvo susiję su aiškiu žinojimu, kad jį nubaidytų vos krustelėjęs pirštą.

Kad ir ką visi mano apie šventąjį Paulių, galvojo Rodžeris, tas žmogus suvokė, ką kalba apie moters plaukus. Neprideramas geismas? Staiga jis prisiminė tuščią koridorių ir srovelę, tekančią Brianos kūnu, šlapias jos plaukų gijas, kurių vėsa nutvilkė jam odą. Jis nusuko žvilgsnį, stengdamasis sutelkti dėmesį į tai, kas vyksta prie altoriaus, – kunigas kėlė į viršų didžiulį paplotėlį, Kristaus kūną, o mažas berniukas smarkiai tilindžiavo varpeliais.

Jis žiūrėjo į ją, einančią priimti Komunijos, ir šiek tiek krūptelėjęs susizgribo, kad meldžiasi be žodžių.

Truputį atsipalaidavo, suvokęs savo maldos turinį; joje nebuvo gėdingų žodžių: „Leisk ją turėti“, kurių galėjo tikėtis. Malda buvo kuklesnė, nuolankesnė ir, vylėsi, priimtinesnė: „Leisk man būti jos vertam, leisk ją deramai mylėti; leisk ją pasirūpinti.“ Jis linktelėjo altoriaus pusėn, paskui jo akys susidūrė su smalsiu vyro šalimais žvilgsniu. Rodžeris sukosėjo ir sumišęs išsitiesė, lyg tas būtų nuklausęs asmeninį pokalbį.

Briana grįžo išplėtusi akis, įsmeigtas į kažką, slypintį jos gelmėse, o plačią ir mielą jos burną buvo nušvietusi svajinga šypsenėlė. Ji atsiklaupė, šalia jos suklupo ir jis.

Tą valandėlę jos žvilgsnis buvo meilus, bet veidas nešvelnus, rūstus. Tiesi nosis, tankūs raudoni antakiai, kurių rūstumą atsvėrė tik grakštus linkis. Žandikaulis ir skruostai tobuli, tarsi būtų iškalti iš balto marmuro; burna galėjo pasikeisti akimoju, nuo švelniai dosnios iki viduramžių kunigo, tvirtai besilaikančio celibato sučiauptomis lūpomis.

Kimus Glazgo gyventojų balsas, šalimais bliaunantis „Mes, Trys karaliai“, grąžino jį į tikrovę, ir jis net krūptelėjo, pačiu laiku pamatęs kunigą, išdidžiai ir oriai žengiantį prie altoriaus, apsup tą patarnautoją, panirusį į džiugesio dūmų kamuolius.

– „Mes, Trys karaliai iš Rytų“, – tyliai giedojo Briana, jiems einant taku palei upę. – Tuoju užsirūkysim guminį cigarą... Jis buvo užkurtas ir sproooogo. Ar tikrai išjungei dujas?

– Taip, – nuramino ją Rodžeris. – Nėra ko nerimauti, išjungiau viryklę ir vonios kambario dujų kolonėlę. Jei namas dar neskendi liepsnose, tai tikriausiai įrodo, kad Dievas mus saugo.

Ji nusikvatojo.

– Ar presbiterijonai tiki angelais sargais?

– Žinoma, ne. Juk tai katalikų prietarai?

– Viliuosi, nepasmerkiau tavęs amžinai pražūčiai nusivesdama į mišias. O presbiterijonai tiki pragaru?

– Taip, tikim. Taip pat kaip ir Rojumi, o gal net labiau.

Čia, prie upės, gulė dar didesnis rūkas. Rodžeris džiaugėsi,

kad jie nevažiavo automobiliu, tokioje tirštoje baltoje gūdumoje buvo matyti tik per kokias penkias pėdas.

Susikibę rankomis jie ėjo palei Nesės ežerą, vos girdėjai duslius jų žingsnius. Miestas buvo suvystytas rūko, rodės, tarsi jo nė nebūtų. Kiti maldininkai atsiliko nuo jų, buvo vieniui vieni.

Rodžeris, išėjęs iš šilumos ir netekęs pasitikėjimo, įgauto bažnyčioje, pasijuto sužvarbęs, keistai neapsaugotas ir pažeidžiamas. Čia tik nervai, guodėsi ir smarkiau suspaudė Brianai ranką. Jau metas. Jis giliai įkvėpė ir plaučius nutvilkė šalto rūko drėgmė.

– Briana. – Jis suėmė jai už parankės ir atsuko į save jai nespėjus sustoti, jos plaukai smarkiai švystelėjo per blyškų gatvės žibinto šviesos lanką.

Ant jos odos smulkia migla spindėjo vandens lašeliai, tviskėjo tarsi perlai ir briliantai; palietęs Brianos striukės kamšalą, jis tarsi pajuto nuogą jos odą, vėsią lyg rūkas, bet karštą rankoje.

Brianos akys buvo plačios ir tamsios kaip ežerai, kunkuliuojantys paslaptimis, vos regimomis ir juntamomis po raibuliuojančiu vandeniu. Tikra vandenė. *Each urisge*, vandens kumelė laisvai krintančiais karčiais, žvilgančia oda. Vyras, kuris paliečia tokią būtybę, pasmerktas pražūčiai, amžinai su ja susisaisto ir nuskęsta ežere, naujuose savo namuose.

Staiga Rodžerį sukaustė baimė, bet ne dėl savęs – dėl jos. Pasivaideno, kad kas nors išnirs iš vandenų pasaulio ir ją pagrobs. Jis čiupo Brianai už rankos, tarsi norėtų sukliudyti jai nugrimzti. Jos pirštai buvo šalti ir drėgni – sukrečiantis jo šilto delno kontrastas.

– Geidžiu tavęs, Briana, – švelniai tarė jis. – Tiesiau ir negalėčiau pasakyti. Myliu tave. Ar tekėsi už manęs?

Ji tylėjo, bet veidas persimainė, lyg vanduo, kai į jį įmetamas akmuo. Jis regėjo tą veidą taip pat aiškiai, kaip savo atspindį kalnų ežerėlio juodumoje.

– Nenorėjai to išgirsti iš manęs? – Rūkas sustingdė krūtinę, jis kvėpavo lediniu oru, krištolinės adatos smaugstė širdį ir plaučius. – Juk nenorėjai.

Ji nebyliai papurtė galvą.

– Na, ką gi. – Jis paleido jos ranką tik sukaupęs valią. – Nieko, – tarė, nustebintas ramaus savo balso. – Dėl to nesikamuosi?

Jis jau sukosi eiti, bet Briana, čiupusi jam už rankovės, sulaikė. – Rodžeri.

Jam buvo nepaprastai sunku į ją atsigręžti, nereikėjo nei tuščios paguodos, nei norėjo išgirsti kvailą pasiūlymą būti draugais. Atrodė, širdis plyš vos į ją pažvelgus, toks buvo gniuždantis netekties jausmas. Bet vis tiek atsigręžė. Briana prisiglaudė prie jo, ir Rodžeris ant ausų pajuto šaltas jos rankas, kai ji sugriebė jo galvą ir stipriai prispaudė lūpas prie jo burnos. Bučiny s panėšėjo į aklą įtūžį, nerangų iš nevilties.

Rodžeris čiupo jai už rankų ir atplėšęs nuleido ją atstumdamas.

– Dėl Dievo, ką čia vaidini?! – užriko ant jos tuščioje gatvėje, nes pyktis buvo geriau už tuštumą.

– Aš nevaidinu! Juk sakei, geidi manęs. – Ji nurijo orą. – Ir aš tavęs geidžiu, negi nesupranti? Ar to nesakiau koridoriuje šią popietę?

– Regis, taip. – Jis spoksojo į ją. – Po šimts, ką turi galvoj?

– Turiu... turiu galvoj, noriu mylėtis su tavim, – išspaudė ji.

– Bet nenori tekėti už manęs?

Ji papurtė galvą, išblyškusi kaip drobė. Jo krūtinėje kunkuliuvo šleikštulys ir įniršis, paskui viskas išsiveržė laukan.

– Taigi už manęs netekėsi, bet išdulkinsi mane? Kaip tau ir liežuvis apsverčia?

– Nekalbėk su manim taip šiurkščiai!

– Šiurkščiai? Siūlai tokį dalyką, bet man nevalia pratarti nė žodžio? Dar niekas nėra manęs šitaip įžeidęs!

Ji virpėjo, drėgnos plaukų sruogos lipo prie veido.

– Nenorėjau tavęs įžeisti. Maniau, norėjai...

Jis sugriebė jai už rankų ir trūktelėjo prie savęs.

– Jei būčiau norėjęs tave tik išdulkinti, jau aną vasarą būčiau pasiguldęs, ir tikrai ne kartą!

– Kur jau ne! – Briana ištraukė vieną ranką ir smarkiai vožė jam per smakrą ji nustebindama.

Stvėrė už tos rankos, prisitraukė ir ėmė ją bučiuoti, kaip niekad ilgai ir godžiai. Ji buvo aukšta, stipri ir supykusi, bet jis aukš-

tesnis, stipresnis ir kur kas piktesnis. Ji spardėsi ir grūmėsi, o jis ją bučiavo, kol jam pasidarė gera ir jis liovėsi.

– Tau jau tikrai, – pasakė jis ir paleidęs ją ėmė gaudyti orą.

Nusišluostė lūpas ir drebedamas žengė atgal. Jo ranka buvo kruvina: nė nepajuto, kada jam įkando.

Brianą taip pat purtė drebulys. Buvo išbalusi, lūpos stipriai sučiauptos, liepsnojo vien tamsios akys.

– Bet vasarą aš to nepadariau, – tarė Rodžeris, kvėpuodamas lėčiau. – To nenorėjau, kaip kad dabar nenoriu. – Jis į marškinius nusivalė kruviną ranką. – Bet jei tu nenori tekėti už manęs, netrokštu pasiguldyti tave į lovą.

– Užtat aš noriu!

– Nejaugi?

– Po šimts, labai noriu ištekti už tavęs, mulki!

– Nori ko?

– Nes kai ištekiu už tavęs, kai ištekiu už bet ko, tai turės trukti amžinai. Ar girdi mane? Jei pasižadėsiu, tos priesaikos laikysiuos, nesvarbu, kad ir kiek man tai kainuotų!

Jos veidu tekėjo ašaros. Pasirausęs kišenėje, Rodžeris ištraukė nosinę ir padavė jai.

– Išsišnypšk nosį, nusišluostyk veidą ir klok, ką čia, po perkūnais, šneki.

Ji pakluso, nusišniurkštė ir nusibraukė drėgnus plaukus. Kvailas nedidelis jos galvos apdangalas buvo nuslydęs ir kadravo ant smeigtuko. Nuplėšęs Rodžeris ėmė jį glamžyti rankoje.

– Kai nuliūsti, išryškėja tavo škotiškas akcentas, – tarė ji, vos išspausdama šypseną ir grąžindama jam sumurkšlintą nosinę.

– Nėra ko stebėtis, – suirzęs atšovė Rodžeris. – Dabar klok, ką turi galvoj, ir viską pasakok aiškiai, kitaip prabilsiu geilų kalbą.

– Moki geiliškai? – Ji pamažu tvardėsi.

– Moku, ir jei nenori tučtuojau išgirsti krūvos nepadorių posakių... varyk. Ką reiškia tas tavo pasiūlymas, juk tu dora katalikė, ką tik išklausiusi mišias! Maniau, esi skaisti.

– Ir esu! Bet kuo čia dėta mano nekaltybė? – Jam nespėjus atsakyti į šį įžeidžiamą išpuolį, vėl puolė: – Tik nesakyk, kad neturėjai merginų. Žinau, kad turėjai!

– Taip, turėjau! Bet jų vesti nenorėjau, o jos nenorėjo tekėti už manęs. Jų nemylėjau, ir jos manęs nemylėjo. Po galais, myliu tave!

Ji atsirėmė į žibinto stulpą, sunėrusi rankas už nugaros, ir pažvelgė jam į akis.

– Manau, ir aš tave myliu.

Jis suprato, kad buvo sulaikęs kvapą, tik jį iškvėpęs.

– Ak, myli. – Jo plaukai buvo šlapi nuo miglos, per kaklą jau tekėjo srovelės. – Mmfm. Taip, o svarbesnis žodis „manau“ ar „myli“?

Briana kiek atsipalaidavo ir nurijo seilę.

– Abu svarbūs.

Jam prabilus, ji pakėlė ranką.

– Myliu, manau. Bet... bet mane vis graužia mintis, kas nutiko mamai. Nenoriu, kad taip būtų ir man.

– Tavo mamai? – Rodžerio nuostabą pakeitė vėl prasiveržęs apmaudas. – Ką? Galvoji apie tą sumautą Džeimį Freizerį? Tau atrodo, kad negali pasitenkinti nuoboda istoriku... Tikriausiai degi didžiule aistra, kaip ir ji Džeimiui, ir tau atrodo, kad gal neatitiksiu tavo reikalavimų?

– Ne! Apie Džeimį Freizerį negalvoju! Galvoju apie savo tėvą! – Ji sugrūdo rankas giliai į striukės kišenes ir sunkiai nurijo seilę. Liovėsi verkti, bet ant blakstienų tebeblizgėjo ašaros, nuo jų blakstienos buvo susiklijavusios spygliukais.

– Ji tekėjo už jo savo noru, mačiau nuotraukose, kurias man davei. Tarė žodžius: „kai laimė lydės ar vargas suspaus“ ir kalbėjo *atsakingai*. O paskui... paskui sutiko Džeimį Freizerį, ir priesaika buvo sulaužyta. Valandėlę jos lūpos nebyliai krutėjo ieškodamos žodžių. – Aš... nesmerkiu jos, tikrai, aš viską apmąščiau. Ji negalėjo nieko padaryti. Kai šnekėdavo apie jį, jaučiau, kad labai jį myli. Bet argi nesupranti, Rodžeri? Ji mylėjo ir mano tėvą, tačiau vėliau kažkas įvyko. Mama to nesitikėjo, ir tai nebuvo jos kaltė, bet ji buvo priversta sulaužyti žodį. Taip nepasielgčiau, nieku gyvu.

Ji ranka persibraukė panosę, ir jis tylomis vėl padavė jai nosinę. Ji mirksėdama sutvardė ašaras ir įsmeigė į jį akis.

– Mudu galėsime būti kartu daugiau nei po metų. Juk dabar negali atsisakyti darbo Oksforde, o aš negaliu išvažiuoti iš Bostono, kol gausiu diplomą.

Jis norėjo jai pasakyti, kad gali išeiti iš darbo, o ji – mesti mokslus, bet tylėjo. Ji teisi: tokiu sprendimu būtų nepatenkinti abu.

– Kas būtų, jei dabar sutikčiau tekėti už tavęs ir kas nors atsitiktų? O jei... jei aš arba tu sutiksim ką nors? – Jos akys vėl prisipildė ašarų ir viena nuriedėjo skruostu. – Neleisiu, kad būtum įskaudintas. Neleisiu.

– Bet dabar mane myli? – Jis švelniai pirštu palietė jos skruostą. – Bri, ar myli mane?

Ji žengtelėjo į priekį ir, netardama nė žodžio, ėmė segiotis striukę.

– Ką čia darai? – Prie jausmų sąmyšio prisidėjo nuostaba.

O kai ilgi blyškūs jos pirštai sugriebė ir jo striukės užtrauktuką ir ėmė tempti žemyn, Rodžerį užliejo dar kai kas. Šaltą gūšį iškart užstojo Brianos, prisispaudusios prie jo visu kūnu, šiluma.

Rankos nevalingai apsivijo jos nugarą; Briana buvo jį stipriai apkabinusi, rankomis tvirtai apglėbusi po striuke. Jos plaukai dvelkė vėsa ir saldumu, vešlioje sruogose užuodė smilkalus, sumišusius su žolės ir jazminų žiedų aromatais. Plaukuose sužibėjo segtukas, bronzos vario vijose.

Ji tylėjo, jis taip pat. Rodžeris juto jos kūną per juos skiriančius plonus audinio sluoksnius, ir padus nukrėtė geismas, tarsi stovėtų ant elektrinių grotelių. Kilstelėjęs jos smakrą, prispaudė lūpas prie jos burnos.

– ...matei Džekę Martin su ta nauja kailine palto apykakle?

– Aha, ir iš kur ji gavo pinigų tokiai prašmatnybei, juk jos vyras jau pusmetį sėdi be darbo? Sakau tau, Džese, toji moteris... aak!

Batelių kulniukai, ką tik kaukšėję ant šaligatvio, nutilo. Pasi-girdęs kostelėjimas taip nuaidėjo, kad būtų prikėlęs ir mirusįjį.

Rodžeris stipriau apkabino Brianą ir stovėjo kaip įbestas. Atsakydama ir ji tvirčiau jį apglėbė rankomis. Juto jos lūpų linkį prie savo burnos.

-- MMFM!

– Ak, Krise, – Rodžeriui už nugaros kimiai sušnypštė moteris. – Duok jiems ramybę? Argi nematai, kad užsiėmę?

– Mmfm, – vėl pasigirdo balsas, bet jau tylesnis. – Hm. Jie imsis dar kai ko, ir tai truks daug ilgiau. Bet... – Ilgas atodūsis su ilgesio gaidelė. – Ką gi, puiku būti jauniems, ar ne?

Vėl sucaksėjo dvi poros kulniukų, bet jau lėčiau. Moterys prakauksėjo pro juos ir jų žingsniai nuslopo rūke.

Jis valandėlę stovėjo, visaip versdamas save atsiplėsti nuo Brianos. Tačiau vyrui, kartą palietusiam vandens kumelės karčius, buvo ne taip paprasta juos paleisti. Jo galvoje suskambo senas posmas apie vandens kumelę:

*Ir sėdėk tvirtai, Džaneta,
Ir jok gerai, Deivi,
O pirmoji tavo stotelė bus
Kevio ežero dugnas.*

– Aš palauksiu, – tarė jis ir paleido ją iš glėbio. Laikydamas už rankų, pažvelgė jai į akis, švelnias ir skaidrias kaip lietaus baltos. – Bet paklausk manęs, – tyliai pasakė. – Turėsiu tave visą arba apkritai neturėsiu.

Leisk ją deramai mylėti, prašė jis nebylioje maldoje. Juk ponias Greiham jam dažnai kartodavo: „Būk atsargus, kai ko nors prašai, vaikine, nes gali ir išsipildyti.“

Jis ranka suėmė minkštą jos krūtį po megztiniu.

– Geidžiu ne tik tavo kūno, nors, dievaži, labai jo trokštu. Bet turėsiu tave tik kaip žmoną... kitaip nieko nebus. Tau rinktis.

Ji ištiesė ranką, palietė jį, nubraukė nuo kaktos jo plaukus tokiais šaltais pirštais, kad nusvilino kaip ledas.

– Suprantu, – sukuždėjo ji.

Nuo upės pūtė žvarbus vėjas, ir jis siektelėjo jos striukės užtrauktuko norėdamas užsegti. Ranka netyčia brūkštelėjo per savo kišenę, kur slėpėsi mažas paketėlis. Norėjo įteikti jai per vakarienę.

– Štai, – pasakė duodamas paketėlį Brianai. – Linksmų Kalėdų. Nupirkau ją pernai vasarą, – tarė žiūrėdamas, kaip šalti jos

pirštai šiugždena popierių, išpieštą bugieniais. – Tarsi būčiau žinojęs iš anksto, ar ne?

Ji išvyniojo sidabrinę apyrankę, plokščią sidabrinį lanką, kuriame buvo išgraviruoti žodžiai. Jis paėmė apyrankę ir užmovė jai ant riešo. Briana iš lėto ją pasuko skaitydama žodžius.

Je t'aime... un peu... beaucoup... passionnément... pas du tout. Myliu tave... truputį... labai... aistringai... visai ne.

Jis stumtelėjo lankelį, užbaigdamas ratą.

– *Je t'aime*, – tarė ir pirštais bakstelėjo apyrankę, kad ji imtų suktis aplink riešą. Ji plaštaka ją sustabdė.

– *Moi aussi*, – tyliai pasakė žvelgdama ne į apyrankę, o į jį. – *Joyeux Noël**.

* Ir aš taip pat. Linksmų Kalėdų (*pranc.*).

SEPTINTA DALIS

Ant kalno

1767 m. rugsėjis

MIEGOTI PO MĖNULIU ir žvaigždėmis nuogo mylimojo glėbyje, susisupus į kailius ir minkštus lapus, liūliuojant švelniam kaštonų šlamesiui ir tolumoje gaudžiant kriokliui, nepaprastai romantiška. Tačiau miegoti paprastutėje pašiūrėje, įsispaudus tižion žemėn tarp stambaus, šlaputėlio sutuoktinio ir tokio pat stambaus, tokio pat šlapio sūnėno, klausantis lietaus barbenimo ant šakų virš galvos ir kartu ginantis nuo didžiulio ir kiaurai permirkusio šuns, romantikos kiek mažiau.

– Oro, – tariau, vos ne vos atsisėsdama ir kokį šimtąjį kartą nuo veido braukdama Rolo uodegą. – Dūstu.

Nosį rietė ankštoje erdvėje įkalintų patinų kvapas; muskusinį, gaižų dvoką dar sustiprino šlapios vilnos ir žuvies smarvė.

Keturpėsčia išropojau laukan, stengdamasi nė ant vieno neužlipti. Džeimis suniurzgė per miegus, o nejausdamas mano kūno šilumos, mėgino ją susigrąžinti susiraitydamas po skraiste į kamuolį. Ijanas su Rolu parpė neišpainiojamame kailio ir audinio raizginyje, o nuo iškvėpto garo spaudžiant priešaušrio šaltukui aplink juos tvyrojo migla.

Lauke buvo žvarbu, bet oras gaivus; toks grynas, kad kai įkvėpiau pilnus jo plaučius, vos nepaspringau. Nebelijo, tik nuo medžių vis dar kapsėjo lašai. Oras buvo lygiai iš vandens garų ir švaraus deguonies, o jį pajvairino aitrūs visokių augalų, želiančių kalno šlaite, kvapai.

Miegojau su pakaitiniais Džeimio marškiniais, o savo elnėnos apdarus buvau sukišusi į balnakrepšį, kad nesušlaptų. Kol į juos įsispraudžiau, visa pašiurpau, ėmiau tirtėti, bet glotni elnio oda aptempė kūną ir po kelių minučių sušilau.

Basa, sustirusiais kojų pirštais, atsargiai nustypinau žemyn prie upelio nusiprausti, po pažasčia pasikišusi virdulį. Dar nebuvo visai išbrėškę, miškas skendo migloje ir pilkšvai mėlynoje šviesoje; tvyrojo prieblanda, slėpinga prietema, tiek stojanti prieš aušrą, tiek atslenkanti vakarėjant, kai pasimaitinti išlenda maži paslaptingi padarėliai.

Medžių skliaute retkarčiais pasigirsdavo nedrąsus čirpesys, bet kol kas jis nepanėšėjo į triukšmingą chorą. Dėl lietaus paukščių giesmės vėlavo; dangus vis dar buvo niūrus, užklotas debesų – juodų vakaruose ir blyškių melsvai pilkų brėkstančiuose rytuose. Mane užliejo šioks toks pasitenkinimas dingtelėjus, kad jau žinau valandą, kada turėtų pragysti paukščiai, ir kad pastebėjau, jog šiandien kitaip.

Džeimis buvo teisus siūlydamas mums likti ant kalno, užuot grįžus į Kros Kriką. Buvo rugsėjo pradžia. Majerso manymu, geras oras laikysis du mėnesius – palyginti geras oras, pasitaisiau, spoksodama į debesis, paskui atslinkęs šaltis privers ieškotis pastogės. Gal ir turime laiko susiręsti mažai trobelei, susimedžioti mėsos ir apsirūpinti mus užklupsiančiais žiemai.

– Labai sunkus darbas, – pasakė Džeimis. Stovėjau įsispraudusi tarp jo kelių, kai jis sėdėjo aukštai ant didžiulės uolos žvalgydamasis į apačioje plytintį slėnį. – Ir pavojingas. Mums gali nepavykti, jei anksti pasnigs arba nesumedžiosiu užtektinai mėsos. Jei prieštarauji, trobelės nestatysim, Sasenach. Ar bijai?

Baimė buvo per švelnus žodis. Nuo tos nerimą keliančios minties man gniaužė širdį. Kai sutikau įsikurti ant gūbrio, maniau, kad žiemosim Kros Krike.

Galėtume neskubėdami sukaupti atsargų ir suburti naujakiurius, o pavasarį grįžti su vilkstine, išvalyti plotą ir bendromis jėgomis pasistatyti namus. Dabar esam vienui vieni, iki arčiausios nedidelės europiečių kolonijos kelios dienos kelio. Vieni miškuose, vieni visą žiemą.

Neturėjom jokių įrankių ir atsargų, tik kirvį medžiams kirsti, keletą peilių, virdulį, keptuvę ir mažesniąją mano medicinos dėžę. Kas bus, jei kas nors atsitiks, jei Ijanas arba Džeimis su-

sirgs, arba abu netyčia susižeis? Jei badmiriausim ar sušalsim? Nors Džėmis buvo įsitikinęs, kad pažįstami indėnai nekliudys mums siekti tikslo, aš tokių vilčių nepuoselėjau dėl kitų įsibrovėlių, galinčių netikėtai pasirodyti.

Taip, nepaprastai bijojau. Kita vertus, jau ganėtinai ilgai gyvenau, todėl supratau, kad mano baimės dažniausiai būna be pagrindo. Bet nesakau, kad nereikia saugotis staiga išdygusio lokio ar laukinio čiabuvio.

Pirmą kartą ilgesingai prisiminiau „Tekančiąją upę“, karštą vandenį, šiltas lovas, nuolat patiekiamą valgį, tvarką, švarą... ir saugumą.

Puikiai supratau, kodėl Džėmis nenorėjo grįžti; dar kelis mėnesius pagyvenęs naudodamasis Džokastos dosnumu, būtų tik dar labiau jai įsipareigojęs, jam būtų buvę kur kas sunkiau atsispirti jos pataikavimui ir meilikavimams.

Jis žinojo, – net geriau už mane, – kad Džokasta Kameron iš Makenzių giminės. Neblogai susipažinusi su jos broliais Duglu ir Kolumu, į tą paveldą žvelgiau gana atsargiai. Lecho Makenziai lengvai tikslo neatsisakydavo, jo siekdami nevengdavo sąmokslų ir manipuliavimo. O akla vorė gali megzti tinklus dar patikimiau, nes kliaujasi tik savo lytėjimu.

Gana rimta priežastis buvo laikytis ir kuo toliau nuo seržanto Mečisono, aiškiai graužiamo pagiežos. O dar Farkardas Kemblas ir visas lūkuriuojantis plantatorių, reguliuotojų, vergų ir politikų tinklas... Puikiai suvokiau, kodėl Džėmis nenorėjo grįžti į tą kebeknę ir painiavą, ką jau kalbėti apie grėsmingai artėjančią karą. Kartu buvau įsitikinusi, kad nė viena tų priežasčių nepaaiškino ir nenulėmė jo sprendimo.

– Juk taip elgiesi ne tik todėl, kad nenori vėl gyventi „Tekančiojoje upėje“? – paklausiau.

Nugara atsirėmiau į jį; pučiant šaltam vakaro brizui jo kūnas atrodė kur kas šiltesnis. Metų laikas dar nebuvo pasikeitęs, vis dar buvo vasara, kad ir vėlyva, oras įkvipęs saulės sužadintais lapų ir uogų aromatais, bet mes buvom aukštai kalnuose, todėl naktys stodavo žvabios.

Jo krūtinėje sugaudė juokas, ir šiltas jo iškvėpio oras padvelkė man į ausį.

– Ar taip akivaizdu?

– Man akivaizdu. – Pasisukau jo glėbyje, susiglaudėm kaktomis, mudviejų akys atsidūrė labai arti. Džeimio buvo itin tamsiai mėlynos, tokios pat spalvos kaip vakaro dangus kalno prorėžoje. – Pelėda, – pasakiau.

Jis nustebeęs atšlijo, susijuokė ir pamirksėjo. Ilgos tamsiai rudos jo blakstienos trumpam nusileido.

– Ką?

– Pralaimėjai, – paaiškinau. – Yra toks žaidimas „Pelėda“. Pralaimi tas, kuris pirmas sumirksi.

– Ak. – Jis suėmė man ausis už lezgelį ir švelniai prisitraukė. Mūsų kaktos vėl susilietė. – Pelėda. Ar pastebėjai, kad tavo akys panašios į pelėdos?

– Ne. Kažin.

– Jos ryškios, aukso spalvos ir labai protingos.

Nesumirksėjau.

– Tada pasakyk man, kodėl mes čia liekam.

Ir jis nemirktelėjo, bet jo krūtinė giliai įkvėpus pakilo po mano plaštaka.

– Kaip turėčiau tau geriau paaiškinti, kad man šios vietos reikia? – švelniai prabilo jis. – Man reikia po batais jausti sniegą. Kvėpuoti kalnų oru, įtraukti jo į šnerves, kaip Dievas įpūtė gyvybę Adomui. Kad kopdamas aukštyn turiu pagremžti uolą, pasigrožėti ant jos želiančiomis kerpėmis, iškenčiančiomis ir saulę, ir vėją.

Jis išleido kvapą, paskui vėl įkvėpė, bet jau mano kvapo. Rankomis, sunertomis po mano galva, spaudė mane prie krūtinės.

– Jei gyvenu kaip žmogus, turiu turėti kalną, – paprastai paaiškino. Jo akys buvo plačiai atmerktos, tyrė manąsias ieškodamos supratimo. – Ar pasikliauji manim, Sasenach? – Jo nosis prisispaudė prie mano nosies, bet akys nemirksėjo. Mano taip pat.

– Kaip mane gyvą matai, – atsakiau.

Jo lūpos nusišypsojo palei manąsias.

– Ir širdimi?

– Amžinai, – sušnabždėjau, užsimerkiau ir pabučiavau jį.

Viskas buvo sutarta. Majersas grįš į Kros Kriką, perduos Dankanui Džeimio nurodymus, nuramins Džokastą, kad gyvenam gerai, ir už paskutinius mūsų pinigus pripirks atsargų. Jei suspės iki pirmojo sniego, parkeliaus su ištekliais, o jei ne – pavasarį. Ijanas liks su mumis, jo pagalbos reikės statant trobelę ir medžiojant.

Kasdienės duonos duok mums šiandien, kalbėjau maldą, braudamasi pro šlapius krūmokšnius, augančius palei upelį, *ir neleisk mūsų gundyti*.

Bet buvom gana toli nuo pagundos; kad ir kaip ten būtų, „Tekančiosios upės“ nematysim mažiausiai metus. O šnekant apie kasdienę duoną, jos lauksim lyg kokios manos iš dangaus. Šiuo metų laiku buvo gausu prinokusių riešutų, vaisių, uogų, jų derlių kaupiau stropiai nelyginant kokia voverė. Vyliausi, kad po dviejų mėnesių, kai medžiai numes lapus ir upeliai užšals, per stūgaujančią žiemos vėją Dievas mus išgirs.

Upelis buvo patvinęs nuo lietaus, jo vanduo nuo vakar pakilęs maždaug per pėdą. Atsiklaupiau, mažumėlę dejuodama, nes nugara buvo visai sustingusi. Miegant ant žemės, nedidelis ryto stingulys, šiaip įprastas, dar sustiprėjo. Veidą apsišlaksčiau šaltu vandeniu, persibraukiau juo burną ir atsigėriau iš riešukų, tada vėl apsitaškiau kraujui dilgčiojant skruostuose ir pirštuose.

Nuo veido varvant vandeniui, pakėliau akis ir išvydau du elnius, geriančius iš duburio anapus upelio tolėliau prieš srovę. Tūnojau labai tyliai, kad neišbaidyčiau, ir, regis, jų nė kiek netrikdžiau. Beržų priedangoje jie buvo tokios pat melsvos spalvos kaip uolos ir medžiai, kone savo pačių šešėliai, kiekviena jų kūno linija buvo tobulai grakšti, tarsi japoniškame piešinyje tušu.

Paskui elniai staiga dingo. Keliskart net sumirkسėjau. Visai nepastebėjau, kada jie nustrykavo, ir nors buvo nežemiško grožio, neabejojau, kad juos tikrai regėjau. Kanopų pėdos tamsavo ano kranto dumble. Deja, elniai jau buvo išnykę.

To padaro nei mačiau, nei girdėjau, bet plaukai ant kūno pasistojo, nuojauta nuvinguriavo rankomis ir kaklu lyg elektros srovė. Sustingau, žvairavo tik mano akys. Kur jis ir kas jis?

Saulė jau buvo patekėjusi, medžių viršūnės žalios, suspindo uolos, nuo šilumos atgijo jų spalvos. Paukščiai vis tiek buvo nebylūs, aplinkui tyku, tik vanduo gurgėjo.

Padarą ne toliau kaip už šešių pėdų nuo manęs užstojo krūmas. Jis lakė, bet tą garsą gožė upelio čiurlenimas. Paskui plati galva pakilo ir į mane nukrypo ausis su kuokšteliu, nors tūnojau tylutėliai. Ar jis girdi, kaip kvėpuoju?

Iki jo atslinkusi saulė apšvietė gelsvai rudą kailį, sužibo aukšinesė akyse, varstančiose mane su antgamtiška ramybe. Brizas pasisuko, ir jau užuodžiau gyvūną, silpną aštrų katės ir stipresnį kraujo kvapą. Nepaisydama manęs, lūšis pakėlė dėmėtą leteną ir kruopščiausiai ėmė laižyti, jai besirūpinant higiena iš akių tebuvo likę plyšeliai.

Ji kelis kartus letena persibraukė ausį, tada prašmatniai pasiraivė ką tik pakilusios saulės lopiny – Dieve, lūšis tikriausiai kokių šešių pėdų ilgio! – ir nuslimpinio šalin siūbuodama pilvą.

Neišsigandau, nebijojau, bet pasidavusi instinktui suakmenėjau, apimta nuostabos – regėdama katės grožį, ir dar taip išarti, – buvau netekusi amo. Tačiau plėšrūnei pasitraukus, centrinė nervų sistema akimomu atsileido ir pakriko. Nesvaiciojau kaip išprotėjusi, bet apėmė stiprus virpuly, ir įstengiau atsistoti tik po kelių minučių.

Drebėjo rankos, semdama vandens į virdulį, jį triskart išmečiau. Pasikliauk manim, pasakė jis. Ar juo klioviausi? Taip, klioviausi – ir kas iš to, nebent kitą kartą, kai šitaip nutiks, išdygtų ir užstotų mane krūtine.

Šį kartą likau gyva. Stovėjau ramiai, užsimerkusi, kvėpuodama grynu ryto oru. Jutau kiekvieną savo kūno dalelytę, greitai

tekantį kraują, gabenantį malonų, tyrą orą į visas mano ląsteles ir raumenų skaidulas. Saulė glostė veidą ir šildė sužvarbusią odą, ji gražiai paraudo.

Kai atsimerkiau, buvau apakinta žalio, geltono ir mėlyno tviskesio. Diena išbrėško. Čiulbėjo visi paukščiai.

Nuslinkau taku aukštyn į proskyną, atsispidama pagundai atsigręžti atgal.

Užvakar Džeimis su Ijanu nukirto kelias aukštas, liaunas pušis, supjaustė jas į dvylikos pėdų ilgio rąstus ir plūkdami nuri-deno kalvos šlaitu. Rąstai riogsojo sukrauti nedidelės proskynos pakrašty, nuo drėgmės šiurkšti jų žievė žvilgėjo juodai.

Kai parėjau pasisėmusi vandens, Džeimis žingsniais matavo statinio pamatus trypdamas šlapią žolę. Ant didžiulio plokščio akmens Ijanas buvo užkūręs ugnį. Iš Džeimio buvo išmokęs vienos gudrybės: krepšyje visada nešiotis saują sausų prakurų, titnagą ir geležtę.

– Pašiūrė bus nedidelė, – tarė Džeimis ir raukydamasis įdė-miai įsistebeilijo į žemę. – Ją suręsim pirmiausia, kad galėtume joje miegoti, jei prapliuptų lietus, bet nebūtina jos statyti tokios patikimos kaip trobelės. Pašiūrė mums bus puiki praktika, ar ne, Ijanai?

– O be praktikos, kam ji dar bus skirta? – paklausiau.

Džeimis pažvelgė į mane ir nusišypsojo.

– Labas rytas, Sassenach. Ar gerai miegojai?

– Žinoma, ne. Kam ta pašiūrė?

– Mėsai, – atsakė jis. – Jos gale iškasim negilią duobę, į ją pripilsim žarijų ir išrūkysim mėsą, turėsime atsargai. Ir dar įtai-sysim groteles džiovinti. Ijanas matė, kaip indėnai ruošia mėsą – vadina ją vytinta. Mums reikia saugios vietos, kur prie maisto neprisigautų žvėrys.

Gera mintis, čia tiek daug žvėrių. Abejojau tik dėl mėsos rūkymo. Mačiau, kaip ji rūkoma Škotijoje, ir žinojau, kad tam reikia priežiūros. Kas nors turi nuolat kurstyti ugnį, kad liepsna

būtų nei per stipri, nei per silpna, mėsą reikia nuolat vartyti ir šlakstyti riebalais, kitaip ji apsviltų ir perdžiūtų.

Buvo nesunku numanyti, kam bus pavesta ši užduotis. Ir tu-rėsiu bėdos, jei nepavyks padaryti to deramai, visi mirsim apsi-nuodiję ptomainais.

– Gera, – pasakiau be jokio džiaugsmo.

Džėmis, išgirdęs mano toną, išsišiepė.

– Tai pirma pašiūrė, Sasenach. Antra bus tavo.

– Mano? – atkūtau.

– Tavo žolelėms ir augalams. Jiems juk reikia vietos. – Jis parodė į proskyną, jo akys spindėjo kaip žmogaus, apsėsto statybų. – O štai ten stovės trobelė, kurioje žiemosim.

Didelei mano nuostabai, baigiantis antrai dienai jie jau buvo surentę pirmos pašiūrės sienas. Stogą laikinai nedailiai uždengė šakomis, kol ras laiko išpjauti skiedroms tikram stogui. Sienos buvo iš rąstų su visa žieve, tarp rąstų žiojėjo nemaži plyšiai ir tarpai. Bet pašiūrė buvo gana erdvi, patogi miegoti mums trims ir Rolui, be to, viduje, viename jos gale degant ugniai duobėje, apdėtoje akmenimis, jauteisi jaukiai.

Stoge tarp šakų buvo palikta anga dūmams išeiti. Susiraičiū-si šalia Džėmio mačiau vakaro žvaigždes ir klausiausi, kaip jis peikia prastą savo darbą.

– Pažvelk, – piktai tarė jis, atkišdamas smakrą tolimojo kam-po link. – Įstačiau kreivą kartį, ta siena šleiva.

– Kažin ar tai bus svarbu elnio skerdenai, – sumurmėjau. – Nagi, parodyk ranką.

– Ir vienas gegnėgalis gerais šešiais coliais žemesnis už kitą, – toliau varė jis, nepaisydamas manęs, bet leisdamas paimti kairę ranką.

Plaštaka buvo nusėta nuospaudomis, užčiuopiau šviežių įbrė-žimų ir pjūvių nelygumus, ir tiek rakščių, kad jo delnas net badėsi.

– Tu tarsi dygliakiau-lė, – pasakiau, delnu braukdama per pirštus. – Pasislink arčiau ugnies, kad galėčiau jas ištraukti.

Jis klusniai apropojo Ijaną, ką tik išsilupusį savąsias rakštis ir miegantį, jo galva gulėjo ant Rolo kailio. Pakeitus padėtį, kritiška Džėmio akis pastebėjo dar daugiau statinio trūkumų.

– Juk iki šiol nebuvai rentęs pašiūrės iš rąstų? – nutraukiau jo skundus ir dejones dėl tarpdurio, pincetu vikriai jam iš nykščio ištraukdama didelę rakštį.

– Ai! Ne, bet...

– O tu, dėl Dievo meilės, pastatei tą sumautą daiktą per dvi dienas, turėdamas tik kirvį ir peilį! Jame nė kvapo vinies! Kodėl nori, kad pašiūrė atrodytų kaip Bakingamo rūmai?

– Nesu regėjęs Bakingamo rūmų, – gana švelniai pasakė jis ir patylėjo. – Bet tavo nuomonei pritariu, Sassenach.

– Gerai. – Palinkau prie pat jo delno ir prisimerkiau, stengdamasi įžiūrėti tamsius rakščių, palindusių po oda, ruoželius.

– Viliuosi, ji bent nesugrius, – po ilgesnės pauzės tarė Džeimis.

– Kažin ar taip bus.

Prispaudusi skiautę prie butelio kaklelio, suvilgiau ją brenžiu ir pavaliau delną, tada ėmiausi dešinės plaštakos.

Kurį laiką jis tylėjo. Ugnis tyliai spragsėjo, kartkartėmis plyks- telėdama, kai ją pakurstydavo skersvėjis, įsiveržęs pro rąstų plyšį.

– Namas iškils ant aukšto gūbrio, – staiga prabilo. – Kur auga žemuogės.

– Tikrai? Norėjai pasakyti – trobelė? Maniau, ji stovės pros- kynos šone.

Ištraukiau tiek rakščių, kiek įstengiau, o tos, kurios liko, buvo įsmigusios taip giliai, kad reikės luktelėti, kol iškils į paviršių.

– Ne, ne trobelė. Gražus namas, – tyliai atsakė jis ir atsilošė į grublėtus rąstus, skersai ugnies pro plyšius žvelgdamas į tamsą, nusileidusią lauke. – Su laiptais ir stikliniais langais.

– Jis bus didingas. – Įdėjau pincetą į jam skirtą griovelį ir užvožiau dėžę.

– Lubos bus aukštos, o durys tokio aukščio, kad įeidamas niekada nevošiu viršugalviu į staktą.

– Kaip gražu. – Atsilošiau šalia jo ir padėjau galvą jam ant peties.

Toli sustugo vilkas. Rolas, tyliai amtelėjęs, pakėlė galvą, va- landėlę pasiklausė ir atsidusęs vėl atsigulė.

– Bus podėlis tau ir darbo kambarys man, palei jo sienas rikiuosius lentynos mano knygoms.

– Mmfm.

Kol kas jis teturėjo vieną knygą – „Šiaurės Karolinos gamtos istoriją“, išleistą 1733 metais. Ji jam atstojo ir vadovą, ir žinyną.

Ugnis priblėso, bet nė vienas mudviejų nepasikrutino įmesti į ją daugiau malkų. Žarijos mus šildys per naktį, o išaušus vėl bus uždegtos prakurais.

Džeimis apkabino mane per pečius ir susiraitęs pasiguldė glėbyje ant storo nukritusių lapų sluoksniu – mūsų guolio.

– Ir lova, – tariau. – Tikiuosi, mokėsi padirbti lovą?

– Tokią pat puikią kaip lovos Bakingamo rūmuose.

Majersas, Dieve, laimink gerą jo širdį ir ištikimą sielą, grįžo po mėnesio. Atsivedė ne tik tris nešulinius mulus su įrankiais, nedideliais baldais ir būtiniausiais dalykais, tokiais kaip druska, bet ir Dankaną Inesą.

– Čia? – Inesas smalsiai nužvelgė nediduką naujakurio sklypą.

Sklypo kontūrai jau buvo matyti ant gūbrio, kuriame derėjo žemuogės. Buvo suręstos dvi tvirtos pašiūrės ir įrengtas vytelių aptvaras arkliams ir kitiems gyvuliams, tikėjomės jų vėliau užsiveisti.

Nūnai visas mūsų gyvulių ūkis – viena balta kiaulaitė, ją Džeimis gavo iš moralų kolonijos, gyvenančios už trisdešimties mylių, mainais į maišą batatinių dioskorėjų ir ryšulį mano iš gluosnio šakelių surištų šluotų. Kiaulaitė buvo gerokai per maža laikyti aptvare, todėl kol kas gyveno su mumis pašiūrėje, čia greitai susidraugavo su Rolu. O man ji nebuvo tokia miela.

– Taip. Gera žemė, daug vandens: per ją teka upelis, miške trykšta šaltiniai.

Džeimis nusivedė Dankaną žemiau gūbrio, iš tos vietos buvo matyti vakariniai šlaitai. Mišką vagojo natūralios properšos – žolių raizginio salelės, bet tinkamos įdirbti.

– Matai? – Jis mostelėjo į šlaitą, nuožulniai besileidžiantį nuo gūbrio iki neaukšto stataus kranto, kur platanų eilė žymėjo tolimos upės pakraštį. – Ploto čia mažiausiai trisdešimčiai nau-

jakurių sklypų. Mums reikės iškirsti nemažai miško, bet pradžiai vietos ganėtinai. Dirva tokia derlinga, kad kiekvienas geras smulkus ūkininkas galėtų išmaitinti šeimą derliumi, surinktu savame sklype.

Dankanas buvo žvejys, ne ūkininkas, bet nuolankiai linktelėjo, akis įsmeigęs į viziją Džeimiui pasakojant, kaip bus apgyvendinti namai.

– Išmatavau lauką, – kalbėjo Džeimis, – nors kuo greičiau reikia jį išžvalgyti. O mintyse jau viską regiu. Gal atsitiktinai užgriebei popieriaus ir rašalo?

– Taip. Ir dar kelis daiktus. – Dankanas nusišypsojo man, ir pailgas, liūdnojas jo veidas nušvito. – Ponia Džo atsiuntė patalus, kurie, jos manymu, jums pravers.

– Patalus? Iš tikrųjų? Kaip nuostabu! – Tučtuojau iš galvos išmečiau visas savo slaptas nekilnias mintis apie Džokastą Kameroną.

Kol Džeimis dar nepadirbdino mums puikios tvirtos lovos ažuoliniais rėmais ir jos dugno išmoningai nesupynė iš virvių, neturėjau ant ko gulėti, nebent ant kedro šakų, jos buvo kvapios, bet nemaloniai gumbuotos. Mintis apie prašmatnų voliojimąsi lovoje nutraukė iš miško pasirodęs Ijanas ir Majersas. Prie medžioklio diržo kabojo pora voverių. Ijanas didžiudamasis apdovanojo mane milžinišku juodu padaru. Geriau įsižiūrėjusi supratau, kad čia riebus kalakutas, nusipenėjęs rudens grūdais.

– Vaikis turi taiklią akį, ponio Klere, – pritariamai linktelėjo Majersas. – Tie kalakutai – gudrūs paukščiai. Juos sunkiai pagausa net indėnai.

Iki Padėkos dienos dar toli, bet džiaugiasi laimikiu, nes tai bus pirmoji gera mėsa, keliausianti į mūsų podėlį. Patenkintas buvo ir Džeimis, nors daugiau džiaugsmo jam teikė paukščio uodegos plunksnos, iš kurių ketino pasismailyti rašomųjų plunksnų.

– Turiu parašyti gubernatoriui, – paaiškino jis per vakarienę, – ir pranešti, kad priimsiu jo pasiūlymą, be to, smulkiai aprašysiu šį kraštą. – Jis paėmė gabalą pyrago ir išsiblaškęs jo atsikando.

– Atsargiau, kad nebūtų įkritęs koks riešuto kevalas, – kiek sunerimusi perspėjau. – Juk nenori nusilaužti danties.

Vakarienei buvo patiektas upėtakis, iškeptas ant grotelių virš ugnies, taip pat skrudintų dioskorėjų, laukinių slyvų ir paprastas pyragas, iškeptas iš karijų riešutų miltų, sutrintų savo piestoje. Maitinomės daugiausia žuvimis ir valgomaisiais augalais, kurių man pavykdavo prirankioti. Džeimis su Ijanu buvo užsiėmę statybomis ir neturėjo kada medžioti. Man kirbėjo šiokia tokia viltis, kad Majersas norės trumpam pasilikti – per tą laiką sumedžios elnią ar kitą puikų didžiulį baltymų šaltinį. Mintis apie žiemą, per kurią teks misti vien vytinta žuvimi, truputį baugino.

– Nesirūpink, Sassenach, – burbtelėjo Džeimis pilna burna pyrago ir nusišypsojo. – Gardu. – Tada pažvelgė į Dankaną.

– Kai pavalgysim, Dankanai, gal paėjėtum su manim iki upės ir pasirinktum vietą?

Inesas sumišo, nuraudo iš pasitenkinimo ir nerimo.

– Vietą? Turi galvoj sklypą, Mak Duvai? – Jis nevalingai sugaužė nesamos rankos petį.

– Taip, sklypą. – Džeimis aštriu pagaliuku pasmeigė karštą dioskorėją ir ėmė atidžiai ją lupti, nežiūrėdamas į Inesą. – Norėčiau, kad būtum mano atstovas, Dankanai, jei tik sutiksi. Bet už tai tau būtų atlyginta. Jei tau tiks, štai ką manau: užrašysiu sklypą tavo vardu, bet kol tavęs čia nebus ir tu jo nedirbsi, mudu su Ijanu dalį tavo žemės apsėsime kukurūzais ir įkursime nedidelį ūkėlį. O kai ateis laikas, jei tik norėsi, toje vietoje įsikursi jau turėdamas kukurūzų atsargų. Ar pritari tokiam sandoriui?

Džeimiui kalbant Dankano veide atsispindėjo daugybė jausmų, nuo baimės iki nuostabos ir atsargaus jaudulio. Vargu ar jam kada galėjo šauti mintis, kad turės žemės sklypą. Likęs be skatiko ir negalėdamas dirbti savo rankomis, Škotijoje jis būtų gyvenęs kaip elgeta, jei apskritai dar būtų gyvas.

– Kodėl... – išsižiojo jis, paskui užsičiaupė ir nurijo seilę, atsiikišęs Adomo obuolys šoktelėjo. – Taip, Mak Duvai. Visai pritariu tokiarn sandoriui.

Vis dėlto Dankano veide atsiradusi nepatikli šypsienėlė, Džeimiui ir toliau šnekant, niekur nedingo, tarsi vienarankis apie ją nieko nė nenutuoktų.

– Tavo atstovas. – Jis vėl nuriijo seilę ir pasisiekė vieno iš butelių su eliu, kuriuos atgabeno. – O ką turėsiu dėl tavęs padaryti, Mak Duvai?

– Du dalykus, Dankanai, ir tu su jais puikiai susidorosi. Pirmas – rasi naujakurių. – Džeimis ranka mostelėjo į pradėtą statyti mūsų trobelę. Buvo pakloti tik jos pamatai iš lauko akmenų, sukaltas grindų rėmas, į pamatus buvo atremtas plokščias skalūno luitas židiniui. – Dabar negaliu iš čia iškelti. Noriu, kad rastum kuo daugiau vyrų, išvežtų iš Ardsmuro. Jie išsibarstę, bet visi vyko per Vilmingtoną. Daug jų bus įsikūrę Šiaurės arba Pietų Karolinoje. Rask jų kuo daugiau, papasakok, kuo užsiimu, ir tuos, kurie norės, atvesk čia pavasarį.

Dankanas lėtai linksėjo galvą, sučiaupęs lūpas po nukarusiais ūsais. Kai kurie vyrai nešiojo tokią veido puošmeną, ūsai tiko ir jam. Su jais panėšėjo į liesą, bet geranorišką jūrų vėplį.

– Labai gerai, – tarė jis. – O kokia antra užduotis?

Džeimis dirstelėjo į mane, tada – į Dankaną.

– Mano teta. Ar apsiimtum jai padėti, Dankanai? Tetai verkiant reikia sąžiningo, doro žmogaus, galinčio derėtis su karinio jūrų laivyno šunsnukiais ir jos vardu tvarkyti verslo reikalus.

Dankanas nė nedvejodamas sutiko nuodugniai išgriozti kelis šimtus kolonijos mylių ir rasti naujakurių, reikalingų mūsų sumanymui, bet mintis, kad turės dorotis su karinio jūrų laivyno išperomis, jam kėlė didžiulį nerimą ir nesmagumą.

– Verslo reikalais? Juk nieko nenutuokiu apie...

– Nėra ko nerimauti, – nusišypsojo draugui Džeimis, ir tas maldavimas Dankaną paveikė taip pat kaip mane.

Dankano akyse nerimas ėmė blėsti. Jau toli gražu ne pirmą kartą nusistebėjau, kaip Džeimiui tai pavyksta.

– Didelio vargo ir sunkumų dėl to nebus, – nuramino Džeimis. – Teta puikiai žino, ką reikia daryti. Ji tau paaiškins, ką sakyti ir kaip elgtis. Jai tik reikia žmogaus, kuris tai pasakytų ir

padarytų už ją. Parašysiu tetai laišką, jį perduosi, laiške pranešiu, kad maloniai sutikai jai atstovauti.

Per šį pokalbį Ijanas rausėsi ryšuliuose, jau nukeltuose nuo mulų. Jis ištraukė metalo plokštelę ir prisimerkęs smalsiai spoksojo į ją.

– Kas čia? – paklausė, klausimas buvo skirtas visiems.

Vaikis padavė ją mums pažiūrėti. Tamsaus metalo lakštelį, kurio vienas galas buvo nusmailintas kaip peilio ir su kryžmių žymomis. Atrodė kaip nedidelis durklas, perbrauktas garinio volo.

– Geležis jūsų židiniui. – Dankanas paėmė plokštelę ir padavė Džeimiui rankena į priekį. – Ponios Džo mintis.

– Tikrai? Kaip miela. – Džeimio veidas kiauras dienas darbuojantis lauke buvo tamsiai bronzinės spalvos, bet vis tiek mačiau, kaip kaklas švelniai paraudo. Jis nykščiu perbraukė lygų metalo paviršių ir padavė man.

– Saugiai padėk, Sasenach. Prieš iškeldamąjį Dankanui, pašventinsime mūsų židinį.

Jį labai sujaudino tetos dovana, bet kodėl, suvokiau tik tada, kai Ijanas paaiškino, jog geležis pakasama po nauju židiniu, kad namai būtų palaiminti ir klestėtų.

Taip Džokasta laimino mūsų pavojingą užmačią ir pritarė Džeimio sprendimui, kartu atleido už tai, kas tikriausiai atrodė kaip jo atsisakymas jai padėti. Tai buvo daugiau nei dosnumas, ir aš, kruopščiai suvyniojusi geležies plokštelę į nosinę, įsidėjau į kišenę.

Po dviejų dienų pašventinom židinį stovėdami trobelėje be sienų. Majersas iš pagarbos buvo nusivožęs skrybėlę, o Ijanas nusiprausęs veidą. Dalyvavo ir Rolas, taip pat ir balta kiaulaitė kaip mūsų gyvulių ūkio atstovė, nors tam ir priešinosi. Vargšėlė nesuprato, kodėl buvo atplėšta nuo gilių ir atvartyta į apeigas, kuriose ėdalu nė nekvepėjo.

Nepaisydamas šaižaus suirzusios kiaulaitės žviegsmo, Džėmis paėmė geležinę durkliuko pavidalo plokštelę už galo ir, laikydamas vertikaliai lyg kryžių, tyliai tarė:

*Dieve, laimink pasaulį ir visa, kas jame.
Dieve, laimink mano žmoną ir mano vaikus,
Dieve, laimink mano protą, kurs glūdi mano galvoj,
Ir laimink, Dieve, mano ranką,
Kada beatsikelsiu ankstų rytmetį
Ar besigulsiu vėlyvą vakarą.
Laimink mano kėlimąsi ankstų rytmetį
Ir mano gulimąsi vėlyvą vakarą.*

Jis ištiesė ranką ir geležine plokštele pirmiausia palietė mane, tada Ijaną, o paskui šypsodamasis Rolą, kiaulaitę ir kalbėjo toliau:

*Dieve, saugok namus ir namiškius,
Dieve, pašventink motinos vaikus,
Dieve, apgaubk rūpesčiu bandą ir jaunikius,
Prižiūrėk juos ir ganyk,
Kad ir kada jų bandos įkoptų į kalvą ir dykvietę,
Kad ir kada gulsiu miegoti.
Kad ir kada jų bandos įkoptų į kalvą ir dykvietę,
Kad ir kada atsigulsiu ramiai miegoti.*

Tegu palaimos ugnis amžinai dega mums, o Dieve.

Jis pasilenkė prie židinio, įdėjo geležinę plokštelę į iškastą duobutę, užvertė žemėmis ir jas sulygino. Tada mudu už galų paėmėm didelį luitą ir atsargiai paguldėm į vietą.

Turėjau jaustis keistokai stovėdama name, neturinčiame sienų, kartu su vilku ir kiaulaite, supama laukinės gamtos, pašiepiama strazdų giesmininkų, dalyvaudama vos ne pagoniškose apeigose. Bet taip nesijaučiau.

Džeimis atsistojo prie židinio. Ištiesė man ranką ir prisitraukė, kad būčiau šalia jo prie židinio akmens. Žvelgdama į plokščią luitą, stūksantį prieš akis, ūmai prisiminiau apleistą sodybą, kurią buvom aptikę keliaudami į šiaurę. Įkritusias stogo sijas ir suskilusį židinio akmenį, pro tą plyšį prasikalusį bugienį. Ar ir

nepažįstami anų namų kūrėjai buvo pašventinę savo židinį, bet jiems nepasisekė? Džeimio ranka stipriau suspaudė manąją, nesąmoningai ramindama.

Lauke prie namelio ant plokščio akmens Dankanas užkūrė nedidelį laužą, Majersas palaikė skiltuvą, kol įsižiebė ugnis. Plykstelėjus liepsnai ir ją pakursčius, iš laužo buvo ištrauktas nuodėgulis. Laikydamas jį rankoje, Dankanas apėjo namelio pamatus pagal laikrodžio rodyklę garsiai giedodamas geilų kalbą. Džeimis man išvertė giesmės žodžius:

Tegu tave gina Finas Mak Kumalas,
Tegu tave gina Kormakas šaunusis,
Tegu tave gina Konas ir Kumalas,
Nuo vilko ir paukščių pulko,
Nuo vilko ir paukščių pulko.*

Kai atsidurdavo ties vieta, nukreipta į vieną iš keturių pasaulio šalių, jis trumpam nutildavo ir joms nusilenkdavo, prieš save deglu nubrėždamas liepsnojantį lanką. Rolas, aiškiai nepritardamas tiems keistiems piromano veiksams, suurgzdavo galugerklyje, bet Ijanas jį griežtai nutildydavo.

*Tegu tave saugo fianų karalius,
Tegu tave saugo saulės karalius,
Tegu tave saugo žvaigždžių karalius,
Kilus pavojui ir ištikus bėdai,
Kilus pavojui ir ištikus bėdai.*

Posmų buvo daug. Dankanas apėjo namą tris kartus. Tik kai paskutinį kartą pasiekė vietą šalia ką tik padėto židinio akmens, supratau, kad Džeimis taip suplanavo namą, kad židinys būtų atsikusęs į šiaurę. Ryto saulė švelniai glostė kairį mano petį, ir susilieję mūsų šešėliai gulė vakarų link.

* Airių mitų veikėjas, medžiotojas, karys. Taip pat Škotijos ir Meno salos mitologijos herojus.

*Tegu tave globoja karalių karalius,
Tegu tave globoja Jėzus Kristus,
Tegu tave globoja gydymo dvasia
Nuo blogų darbų ir vaidų,
Nuo pikto šuns ir raudono šuns.*

Pakreipęs nosį į šunį, Dankanas sustojo prie židinio ir padavė nuodėgulių Džeimiui, šis nusilenkė ir uždegė prakurų krūvelę. Kai ugnis įsidedė, Ijanas sušuko geilų kalbą, ir visi ėmė ploti.

Vėliau akimis lydėjom iškeliaujančius Dankaną su Majersu. Jie traukė ne į Kros Kriką, o į Maunt Helikoną, kur to krašto škotai kasmet rudenį šaukdavo susirinkimą. Jame dėkodavo už gerą derlių, keisdavosi naujienomis, sudarydavo sandorius, švęsavo vestuves ir krikštynas, susitikdavo su pasklidusiais po visą kraštą klano ir šeimos nariais.

Tenai bus ir Džokasta su namiškiais, taip pat Farkardas Kembelas ir Andru Maknilas. Tai buvo tinkamiausia vieta Dankanui pradėti ieškoti išsibarsčiusių Ardsmuro vyrų. Maunt Helikone škotų susirinkdavo daugiausia, atkeliaudavo net iš Pietų Karolinos ir Virdžinijos.

– Grįšiu čia pavasarį, Mak Duvai, – pažadėjo Džeimiui Dankanas, užsliuogęs ant žirgo. – Su tiek vyrų, kiek įstengsiu rasti. Ir tikrai įteiksiu tavo laišką. – Jis paplekšnojo kapšą prie balno ir patempė skrybėlę žemyn, kad į akis nepliskintų stipri rugsėjo saulė. – Ar perduoti kokį žodį tavo tetai?

Džėmis trumpai pamastė. Jau viską parašė Džokastai, ar turį ką pridurti?

– Pasakyk tetai, kad šįmet, o gal ir kitais metais, nepasimatysim su ja. Bet dar po metų ten tikrai atvyksiu – su savo žmonėmis. Laimingos kelionės ir geros kloties, Dankanai!

Jis pliaukštelėjo Dankano arkliui per pasturgalį ir atsistojo šalia manęs modamas, kol du žirgai šuoliavo per gūbrio pakraštį ir galop dingo iš akių. Išsiskyrimas sukėlė man keistą tuštumo ir

vienumos jausmą. Dankanas buvo paskutinis ir vienintelis mūsų ryšys su civilizacija. Dabar iš tiesų likom vienui vieni.

Na, ne visai vieni, pasitaisiau. Su Ijanu. Ir dar turim Rolą, kiaulaitę, tris arklius ir du mulus, kuriuos mums parūpino Dankanas, kad pavasarį jais suartume dirvą. Tiesą sakant, nedidelis namų ūkis. Nunirus į mintis, ūpas pasitaisė. Per mėnesį bus pastatyta trobelė, turėsim tvirtą stogą virš galvos. O tada...

– Bloga žinia, tetule, – tarė Ijanas man į ausį. – Kiaulaitė suėdė visus tavo riešutų miltus.

1767 m. spalio

– „KŪNAS, SIELA, PROTAS, – išvertė Džeimis ir pasi-
lenkęs čiupo už kito aptašyto rąsto galo, – kūnui būdingi pojū-
čiai, sielai – troškimai, protui – sprendimai. Patirti įspūdžių dėl
vaizdinių sugeba ir gyvuliai, aistrų gali būti draskomi ir žvėrys,
ir sumoteriškėję vyrai... vadovautis protu, siekdami dalykų, ku-
rie atrodo tinkami, sugeba ir tie, kurie nepripažįsta dievų, ir tie,
kurie išduoda tėvynę, ir tie...“ – atsargiai, vaikine!

Įspėtas dėdės, Ijanas atbulas vikriai peržengė kirvio kotą ir
pasuko į kairę, savo nešulio galą atsargiai sukdamas ties kylan-
čios rąstų sienos kampu.

– „...ir tie, kurie daug ką daro, užsisiklėdę duris.“ – Džeimis
toliau citavo Marko Aurelijaus „Sau pačiam“: „Taigi, jeigu visa
tai yra bendra visoms išvardytoms būtybėms, tai geram žmogui
lieka būdinga tik viena: su meile ir pasitenkinimu priimti tai,
kas įvyksta ir ką jam siunčia likimas; nesuteršti jame glūdinčios
dievybės, nedrumsti jos ramybės visokiais vaizdiniais...“* Dabar
gerai, vienas, du ir... ai!

Nuo įstangos jo veidas skaisčiai išraudo, kai abu, stipriai įsi-
rėžę, kartu pakėlė kampuotą rąstą iki pečių. Džeimis taip darba-
vos, kad nebuvo kada vėl cituoti Marko Aurelijaus minčių, jis
tik nurodinėjo sūnėnui, ką daryti, trūkčiodamas galvą dusliai ir
šykščiai ką nors šūktelėdavo jiems manevruojant nauju sunkiu
storu rąstu ir taikant jį įguldyti į sienų rantas.

* Markas Aurelijus. „Sau pačiam“. Iš senosios graikų kalbos vertė E. Ulčinaitė.

– Ak, draskomi aistrų? – Ijanas petimi nusibraukė nuo prakaituoto veido garbaną. – Šiokios tokios aistros drasko mano skrandį. Ar čia sumoteriškėjimas?

– Manau, šiam dienos metui visai priimtinas kūno pojūtis, – atsakė Džeimis ir sumurmėjo jiems stumiant paskutinį rąsto colį. – Kairėliau, Ijanai.

Rąstas nusileido į rantą, ir abu vyrai atsitraukė, drauge išleisdami atodūsi palengvėjus, kad darbas galų gale baigtas. Ijanas išsišiepė dėdei.

– Nori pasakyti, kad ir tu alkanas?

Džeimis taip pat vyptelėjo, bet jam nespėjus atsakyti Rolas, pastatęs ausis, pakėlė galvą, o jo krūtinė sugaudė nuo tylaus urzgesio. Tai matydamas, Ijanas nusigręžė pažiūrėti ir liovėsi šluostęsis veidą marškinių skvernu.

– Turim svečių, dėde, – tarė linktelėdamas į mišką.

Džeimis įsitempė. Jam nespėjus pasisukti ir griebti ginklo, supratau, ką tarp mirguliuojančių lapų įžiūrėjo Rolas su Ijanu.

– Nėra ko nerimauti, – pralinksmedėjau. – Čia anas tavo išgertuvių draugas, išsipustęs, lyg eitų į svečius. Regis, su meile ir pasitenkinimu turi priimti tai, ką tau siunčia likimas.

Nakognavetas mandagiai lūkuriavo kaštonų giraitės šešėlyje, kol įsitikino, kad jį pamatėm. Tada pamažu išžirgliojo iš miško, bet šįkart jį lydėjo ne sūnūs, o trys moterys, iš kurių dvi ant nugaros tempė didžiulius ryšulius.

Viena buvo mergaitė, gal kokių trylikos, antra – perkopusi ketvirtą dešimtį, matyt, mergaitės motina. Trečioji buvo kur kas vyresnė, bet ne mergaitės senelė, pamaniau regėdama pakumpusią jos figūrą ir žilus plaukus, veikiau prosenelė.

Svečiai buvo gražiai pasidabinę. Nakognavetas, nors plikablauzdis, buvo su odinėmis koturnomis, mūvėjo muslino bridžiais, laisvai kadamuojančiais prie kelių, vilkėjo rausvai dažyto lino marškiniais, sujuostais puošniu elastiniu diržu, šis buvo nusagstytas dygliakiaulės dygliais ir baltų bei šviesiai violetinių kriauklių šukelėmis. Ant marškinių buvo apsilvilkęs odinę liemenę, išsiuvinėtą karoliukais, ant palaidų plaukų buvo užsimaukš-

linę platų mėlyno kartūno turbaną, o palei vieną ausį kyburia-vo dvi varnos plunksnos. Visą paveikslą užbaigę papuošalai iš kriauklių ir sidabro: auskaras, keli vėriniai, diržo sagtis ir smulkios gražmenos, pririštos prie plaukų.

Moterys atrodė ne tokios puošnios, bet tikriausiai vilkėjo geriausiais šventadienio drabužiais: ilgomis laisvomis suknelėmis, siekiančiomis kelius. Avėjo mokasinais, o iš po suknelių švysčiojo odinės blauzdinės. Juosėjo elnio odos prijuostes su išpieštais įmantriais raštais, dvi jaunesnės moterys buvo pasipuošusios dar ir liemenėmis. Jos vorele tapsėjo per proskyną, bet pusiaukelėje sustojo.

– Dieve, – sumurmėjo Džeimis, – pasiuntiniai. – Rankovė persibraukęs veidą, niuktelėjo Ijanui į pašonę. – Padaryk už mane tūpsnį, Ijanai; tuojau grįšiu.

Ijanas, kiek sumišęs, žengė pasitikti indėnų, stambia ranka ceremoningai subanguodamas ir sveikindamasis. Džeimis čiupo man už parankės ir stumtelėjo už kampo į renčiamą namą.

– Ką... – išsižiojau suglumusi.

– Renkis, – nutraukė jis mane, pastumdamas man drabužių dėžę. – Apsivilk prašmatniausius apdarus. Kitaip parodysi nepagarbą.

Žodžiu „prašmatnus“ toli gražu negalėjai apibūdinti nė vieno iš mano turimų drabužių, bet stengiausi kaip įmanydama. Užsisėgiau geltoną lininį sijoną, o vietoj paprastos baltos skarelės pasirišau kitą, išsiuvinėtą vyšniomis, man atsiųstą Džokastos. Pamaniau, bus gerai, juk aišku, kad čia svarbiausi vyriškosios giminės atstovai.

Džeimis, žaibiškai persimovęs bridžius ir užsimetęs tamsiai raudoną skraistę, susisėgęs ją maža bronzine sege, iš po lovos rėmų išgrabė butelį ir nėrė pro atvirą namelio sieną man nespėjus susirišti plaukų. Nusprendusi, kad stengtis – bergždžias reikalas, išskubėjau įkandin Džeimio.

Moterys spoksojo į mane su ne mažesniu susižavėjimu, nei aš į jas, bet stovėjo nuošaliai, kai Džeimis ir Nakognavetas atliko pasisveikinimo ritualą. Jis neapsiėjo be brendžio, jo buvo įsipilta

ir kartu išgerta. Į tas apeigas buvo įtrauktas ir Ijanas. Tik paskui, mostelėjus Nakognavetui, antra moteris žengė į priekį, droviai ir nuolankiai nunarinusi galvą.

– *Bonjour, messieurs, madame**, – tyliai tarė ji, dirsčiodama į mus.

Įsmeigusi į mane akis, visai nesislapstydamą smalsiai nužiūrėjo, dėmėdamasi kiekvieną mano išvaizdos smulkmeną, todėl ir aš be jokios sąžinės graužaties ir gėdos stebėjau į ją. Maišyto kraujo, pagalvojau, gal jos venomis teka prancūziškas kraujas?

– *Je suis sa femme*, – paaiškino ji, grakščiai pakreipdama galvą Nakognaveto pusėn, jos žodžiai patvirtino mano spėjimą dėl jos kilmės. – *Je m'appelle Gabrielle***.

– Hm... *je m'appelle Claire*, – pasakiau, rodydama į save, bet ne tokiais grakščiais mostais. – *S'il vous plaît...**** – Pamojau į riogsančią rąstų krūvą, kviesdama juos atsistoti, o mintyse svarsčiodama, ar mums visiems užteks voverių troškinio.

Džeimis įdėmiai žiūrėjo į Nakognavetą, jo akyse mačiau smagumą ir susierzinimą.

– Ak, nekalbate prancūziškai? – paklausė jis. – Nesuprantate nė žodžio!

Indėnas kuo ramiausiai dėbelėjo į jį ir palinkėjo žmonai toliau pažindintis.

Senolė, vardu Najavenė, buvo ne Gabrielės senelė, kaip maniau, o Nakognaveto. Plonų kaulų, liesa, suriesta reumato, spingsojo skaisčiomis, gyvomis akimis ir priminė žvirblį. Ant jos kaklo kabojo mažas odinis kapšelis, puoštas grublėtu žaliu akmeniu su pragręžta skylute virvelei perverti ir taškuotomis genio uodegos plunksnomis. O kitą, didesnę ir medžiaginę, maišelį buvo prisirišusi prie juosmens. Pamačiusi, kad žiūriu į žalias dėmes ant šiurkštaus audinio, nusišypsojo iškišdama du geltonus priekinius dantis.

Kaip ir spėjau, mergaitė buvo Gabrielės duktė, bet tikriausiai ne Nakognaveto. Nebuvo į jį panaši ir jo drovėjosi. Jos vardas

* Laba diena, ponai, ponai (*pranc.*).

** Esu jo žmona... Aš Gabrielė (*pranc.*).

*** Aš – Klerė. Prašom (*pranc.*).

Bertė buvo gana neįprastas, o tai, kad gyslomis teka maišytas kraujas, buvo matyti dar akivaizdžiau, nei pažvelgus į jos motiną. Plaukai ne juodi, o tamsiai rudi, švelnūs lyg šilkas, apvalus veidelis rausvas, šviesus kaip europiečių, nors įkypų akių vokų klostė būdinga indėnams.

Vos baigėsi oficialus susipažinimas, Nakognavetas mostelėjo Bertei; ši klusniai nusimetė atsineštą didžiulį ryšulį ir išvyniojo prie mano kojų. Jame buvo didelė pintinė apelsinų, žaliai dryžuotas moliūgas, virtinėle žuvų, mažesnė pintinėle dioskorėjų ir nemaža krūvelė kukurūzų, išlukštentų ir sudžiovintų su burbuolės kotu.

– Viešpatie, – sumurmėjau. – Skvonto sugrįžimas*.

Į mane susmigo abejingi žvilgsniai, ir aš, skubiai nusišypsojusi, ėmiau džiaugtis – visai nuoširdžiai – dovanomis. Jų gal ir nepakaks visai žiemai, bet du mėnesius tikrai bus puikus mūsų maisto papildas.

Nakognavetas per Gabrielę paaiškino, kad tai menka ir kukli padėka už Džeimio dovanotą lokį. Jį džiaugsmingai sutiko kaimas, narsus Džeimio žygdarbis (tuo metu moteris ėmė šaudyti į mane akimis ir kikenti, regis, bus girdėjusi tą pasakojimo vietą, kai Džeimį aptalžiau žuvimi) buvo didžiai aptariamas ir giriamas.

Džeimis, jau pratęs prie tokių diplomatinių mainų, tyliai numykė, kad tam didelės narsos nereikėjo, ranka atsainiai numodamas į grūmtynes, tarsi jos būtų buvęs paprasčiausias nutikimas.

Kol Gabrielė vertėjavo, senoji nepaisė abipusių pagyrų ir atbulomis prislinko prie manęs. Visai nenorėdama įžeisti, nesivaržydama mane plekšnojo, pirštais čiupinėjo drabužius, kilstelėjusi suknelės apačią apžiūrėjo batus, vis kažką sau tyliai ir kimiai murmedama.

Paskui ėmė vapėti garsiau, ir jau išgirdau aiškią nuostabą, kai senolė prisikasė iki mano plaukų. Klusniai ištraukiau segtukus ir

* Skvontas – dabar jau išnykusios patuksetų genties indėnas, pirmiesiems amerikiečių kolonistams padėjęs išgyventi 1620 m. žiemą Naujajame Pasaulyje. Padėkos diena JAV švenčiama ir Skvontui atminti.

papurčiau galvą, kad plaukai pasklistų ant pečių. Senė trūktelėjo už garbanos, ją ištempė ir kvatodamasi paleido.

Vyrai pašnairavo mūsų pusėn, bet Džeimis jau buvo nusi-vedęs Nakognavetą apžiūrėti statomo namo. Kaminas ir lauko akmenų pamatas buvo baigtas, grindys suklotos, tačiau sienos, suręstos iš tvirtų kampuotų rąstų, kurių kiekvieno skersmuo aštuoni coliai, siekė tik pečių aukštį. Džeimis paragino sūnėną, kad šis parodytų, kaip nuo rąstų lupama žievė. Ijanas atbulas slinko virš rąsto, ritmingai kapodamas, sulig kiekvienu kirčiu vos nenusirėždamas pirštų galų.

Šiam vyriškam pokalbiui nereikėjo vertėjos, todėl Gabrielei buvo duota laisvė, ir ji atėjo pas mane paplepėti. Nors jos tarsena buvo savotiška ir ji vartojo daugybę keistų posakių, mudvi visai neblogai supratom viena kitą.

Netrukus išsiaiškinau, kad Gabrielė – prancūzo pirklio kailiais ir huronų genties indėnės duktė ir antroji Nakognaveto žmona. Nakognavetas jai taip pat esąs antrasis vyras, nes pirmasis, Bertės tėvas, žuvęs prancūzų ir indėnų kare* prieš dešimt metų.

Jie gyveno kaimelyje Ana Oka (prikandau lūpą, kad nesiraukyčiau – Niu Bernas jiems tikrai skambėtų keistai), kokios dvi dienos kelio į šiaurės vakarus – Gabrielė parodė kryptį grakščiai palenkdamą galvą.

Šnekėdamasi su Gabriele ir Berte ir dar pagyvindama kalbą rankų mostais, pamažu suvokiau, kad su senole mezgasi visai kitoks pokalbis.

Ji nesikalbėjo su manim, tik kartkartėmis sumurmėdavo Bertei, aiškiai reikalaudama paaiškinti, ką sakiau, – bet neatplėšė nuo manęs skaisčių tamsių akių, šitaip neįprastai rodydama man pagarbą. Susidarė keistas įspūdis, kad mudvi šnekamės, nors nepersimetėm nė vienu žodžiu.

Skersai proskynos pamačiau Džeimį, Nakognavetą vaišinantį brendžiu. Supratau, kad jau metas ir man teikti dovanas. Gab-

* Prancūzų ir indėnų karas, vykęs Šiaurės Amerikoje 1754–1763 m., dar žinomas kaip Septynerių metų karas.

rieli padovanojau siuvinėtą skarelę, Bertei – plaukų smeigtuką, nusagstytą dirbtiniais briliantais. Abi šūktelėjo iš džiaugsmo. Bet Najavenei turėjau kai ką kita.

Man labai pasisekė – aną savaitę buvau radusi keturias didžiules ženšenio šaknis. Jas ištraukusi iš medicinos reikmenų skrynios, šypsodama įspraudžiau senolei į rankas. Ji pažvelgė į mane, išsišiepė ir, nusirišusi nuo diržo medžiaginių maišelį, atkišo man. Man nė nereikėjo žiūrėti, kas jame: per audinį užčiuopiau keturis gumbus.

Nusijuokiau; taip, mudvi iš tikrųjų kalbėjomės ta pačia kalba!

Paskatinta smalsumo ir impulso, kurio negalėčiau apibūdinti, Gabrielės pasiteiravau apie senolės amuletą vildamasi, kad nedovanotinai nepažeisiu gero tono taisyklių.

– *Grandmère est...** – Ji delsė, ieškodama tinkamo prancūziško žodžio, bet jau supratau, koks jis.

– *Pas docteur*, – įsiterpiau, – *et pas sorcière, magicienne. Elle est...*** – Nutilau, nes iš tikrųjų nebuvo tinkamo prancūziško žodžio, apibūdinančio, kas ji tokia.

– Mes sakom, kad ji giedotoja, – droviai pasakė Bertė prancūziškai. – Vadinam ją šamane, o jos vardas reiškia „tai gali būti, tai nutiks“.

Senolė kažką suvapėjo linktelėdama į mane, ir dvi jaunesnės moterys nustebo. Najavenė palenkė galvą, nuo kaklo nusirišo dirželį ir įdėjo maišelį man į delną.

Kapšelis buvo sunkus, net riešas nusviro, ir vos jo neišmečiau. Priblokšta sugniaužiau. Nuzulinta oda buvo įšilusi nuo senosios kūno, apvalus kapšelis lyg mano rankai pritaikytas. Akimirka net pasidingojo, kad jame tūno gyvas padarėlis.

Toji nuostaba tikriausiai atsispindėjo mano veide, nes senolė kvatodamasi net susirietė. Ji ištiesė ranką, ir skubiai atidaviau amuletą. Gabrielė mandagiai pranešė, kad jos vyro senelė mielai man parodys vaistingus augalus, augančius netoliese, jei tik norėsiu su ja eiti.

* Senelė yra (*pranc.*).

** Ne daktarė ir ne kerėtoja ar raganė. Ji... (*pranc.*).

Skubiai priėmiau kvietimą, ir senolė guviu, tvirtu žingsniu, nebūdingu jos amžiaus moteriškai, nutrepsėjo taku. Žiūrėjau į jos pėdas, apautas minkštais odiniais mokasiniais, puoselėdama viltį, kad sulaukusi jos metų gal įstengsiu dvi dienas keliauti per miškus ir paskui dar norėsiu žvalgyti apylinkes.

Mudvi traukėm palei upelį, o įkandin mūsų pagarbiu atstumu tipeno Gabrielė su Berte. Gabrielė priedavo prie mūsų tik tada, kai būdavo pašaukta ką nors išversti.

– Kiekvienas augalas gydo kokią nors ligą, – per Gabrielę aiškino senolė. Nulaužusi krūmo, augančio prie tako, šakelę šnai ruodama padavė man. – Tik turim pažinti tuos visus augalus!

Beveik per visą pokalbį mudviem sekėsi susišnekėti gestais, bet kai nusigavom iki didžiulio duburio, kuriame Džeimis su Ijanu gaudydavo upėtakius, Najavenė sustojo ir mostelėjo Gabrielėi, kad ši prieitų. Ji kažką jai pasakė, ir moteris atsigręžė į mane kiek nustebusi.

– Mano vyro senelė sako sapnavusi jus pilnaties naktį prieš du mėnesius.

– Mane?

Gabrielė linktelėjo. Najavenė padėjo plaštaką man ant rankos ir įdėmiai pažvelgė į veidą, tarsi norėdama įžiūrėti, kaip mane paveikė Gabrielės žodžiai.

– Ji mums papasakojo sapną: regėjusi moterį su... – Gabrielė trūktelėjo lūpas, tada greitai ištempė ir švelniai palietė savo ilgų, tiesių plaukų galiukus. – Po trijų dienų grįžo mano vyras ir jo sūnūs, jie papasakojo miške sutikę jus ir Lokio Skerdiką.

Bertė taip pat žvelgė į mane, neslėpdama smalsumo, apie smiliaus galą sukdama tamsiai rudų plaukų sruogą.

– Ji, kuri gydo, tučtuojau pasakė turinti jus pamatyti, o kai išgirdom, kad jūs čia...

Tai mane truputį nustebino ir išgąsdino. Nė nenujaučiau, kad esu stebima, bet kažkas tikrai pamatė, kad gyvenam ant kalno, ir apie tai pranešė Nakognavetui.

Nekantraudama dėl šių jai nesvarbių dalykų, Najavenė baksstelėjo anūko žmonai, kažką pasakė ir griežtai parodė į vandenį prie mūsų kojų.

– Mano vyro senelė sako sapnavusi jus čia. – Gabrielė mostelėjo į duburį ir labai rimtai pasižiūrėjo į mane. – Ji sutiko jus čia naktį. Mėnulis plaukiojo vandenyje. Jūs pavirtot baltu varnu, nusklendėt virš vandens ir prarijot mėnulį.

– O? – Tikėjausi, kad tai, ką padariau, nebuvo blogas dalykas.

– Baltas varnas parskrido atgal ir padėjo kiaušinį į jos delną. Kiaušinis perskilo, ir jame suspindo akmuo. Mano vyro senelė suprato, kad tai didžiulis stebuklas, kad tas akmuo gali išgydyti ligą.

Najavenė keliskart sulinksėjo ir, nusikabinusi nuo kaklo maišelį su amuletu, pasirausė jame.

– Praėjus dienai po sapno, mano vyro senelė nuėjo pasikasti *kinnea* šaknies, bet pakeliui pamatė kažkokį mėlyną daiktą, įstri-gusį upės pakrantės dumble.

Najavenė ištraukė nelygų gabalėlį ir įmetė man į delną. Grublėtą akmenuką, be abejonės, brangakmenį, prikibusį prie nuosėdinės uolienos, pats akmuo buvo dulsvos tamsiai mėlynos spalvos.

– Vaje, čia safyras?

– Safyras? – Gabrielė vartaliojo tą žodį burnoje, mėgindama pajusti jo skonį. – Mes jį vadinam... – ji nuščiuvo, ieškodama tinkamo prancūziško žodžio, – *...pierre sans peur**.

– *Pierre sans peur*? Bebaimiu akmeniu?

Najavenė linktelėjo ir vėl prabilo. Bertė puolė versti jos žodžių, užbėgdama motinai už akių.

– Mano tėvo senelė sako, kad su šiuo akmeniu žmonės nieko nebijo, todėl jų dvasia tampa stipri, ir daug lengviau juos išgydyti. Tas akmuo jau pagydė du žmones nuo karštiligės ir jaunesnįjį mano brolių, kurį kamavo akių gėla. Mano vyro senelė nori jums padėkoti už šią dovaną, – Gabrielė sklandžiai pratęsė pokalbį.

– Ak... pasakykit jai, kad labai prašom. – Nuoširdžiai linktelėjau senolei ir atidaviau jai mėlynąjį akmenį.

Moteris įsimetė jį į kapšėlį ir stipriai susirišo virvelę ant kaklo. Paskui, įsistebeilijusi į mane, ištiesė ranką, timptelėjo man plaukų garbaną ir ėmė vapėti, trindama ją tarp pirštų.

* Akmuo be baimės (*pranc.*).

– Mano vyro senelė sako, kad turite gydomųjų galių, bet ateityje jų turėsite dar daugiau. Kai jūsų plaukai pražils kaip jos, atsiskleis visos galios.

Senolė paleido garbaną ir valandėlę žvelgė man į akis. Prigesusiose gelmėse lyg išvydau didžiulį liūdesį ir nevalingai atkišau ranką, ketindama ją paliesti.

Ji žengė atgal ir dar kažką sumurmėjo. Gabrielė keistai pažiūrėjo į mane.

– Ji sako, kad jums nėra ko nerimauti; ligas siunčia dievai. Tai nebus jūsų kaltė.

Nustebusi sužiurau į Najavenę, bet ji jau buvo nusigręžusi.

– Kas nebus mano kaltė? – paklausiau, deja, senolė nieko nebepasakė.

Naktis ant snieguoto kalno

1767 m. gruodis

KURĮ LAIKĄ ŽIEMA laikėsi atokiai, bet lapkričio 28 dieną ėmė snigti, ir pabudę išvydom persimainiusį pasaulį. Visi didžiulės dygiosios eglės, augančios už trobelės, spygliai buvo apšarmoję, o nuo žemuogių stiebelių raizginio kabojo ledo spurgai.

Sniego buvo nedaug, bet jis vis tiek pakeitė nusistovėjusią dienotvarkę. Dieną nebeidavau ieškoti maisto, tik trumpam nuklampodavau iki upelio pasisemti vandens ir dar pasiskinti žalių pipirnių, išvaduodavau jas iš sušalusios pliuržės pakrantėje. Džeimis su Ijanu nebekirto rąstų ir nebevalė lauko, tad ėmėsi drožti skiedras stogui. Mus užklupo žiema, ir mes, gindamiesi nuo šalčio, sulindom vidun.

Žvakių neturėjom; pasišviesdavom lajinėmis lempomis ir balanomis, ir ugnimi, nuolat liepsnojančia židinyje. Nuo šios juodavo stogo sijos. Todėl keldavomės sulig aušra, o guldavomės tuojau po vakarienės ir gyvenom tokiu pat ritmu, kaip mus supančio miško padarai.

Avių dar nelaikėm, taigi neturėjom vilnos, kurią galėtume karšti arba verpti, nei audžiamos ar dažomos drobės. Neturėjom ir avilių, todėl nekaitinom vaško, iš kurio galima nusilieti vaškinį žvakių. Nelaikėm galvijų, kuriuos reikėtų prižiūrėti, turėjom tik arklių, mulų ir kiaulaite; kai ši gerokai paaugo ir pasidarė per ūmi ir smarki, ištrėmėm ją į atskirą aptvarą Džeimio arklidėje, kurią atstojo didžiulė pašiūrė atviru priekiu ir suklotų šakų stogu.

Majersas, žvangindamas geležimi, atgabeno mažą, bet naudingą įrankių rinkinį, rankenas turėjome išsidrožti čia pat iš medienos. Krepšyje buvo žievės lupimo kirvis, dar vienas kirsti me-

džiams, noragas pavasarinei sėjai, grąžtų, oblių, kaltų, nedidelis dalgis, du plaktukai, rankinis pjūklas; taip pat keistas daiktas, vadinamas kapliu: vienas jo galas buvo nuskliaustas, o kitame pritaisytas kirvis, su kuriuo, pasak Džeimio, daromos išpjovos; dar drožtuvas – išlenkta geležtė su rankenomis abiejuose galuose medžiui lyginti ir smailinti; du nedideli aštrūs peiliai ir dar pilgas įrankis apvalia galvute, kurios vidury buvo išgręžta skylė, panašus į viduramžių kankinimo įrankį, bet iš tiesų naudojamas vinių galvutėms suploti.

Su visais tais įrankiais Džeimiui ir Ijanui pavyko užkloti stogą iki pirmojo sniego. Pašiūrės nebuvo tokios svarbios. Prie ugnies trobelėje nuolat riogsojo rąstgalys, iš kurio kiekvienas, radęs laisvą valandėlę, galėjo padrožti skiedrų. Kampas prie židinio ir buvo skirtas medžio darbams. Ijanas sukalė grubią, bet tvirtą, patogią taburetę, ji stovėjo po vienu iš langų, kur buvo šviesiau, o drožles, taupant medieną, galėjai mesti į ugnį, degančią dieną ir naktį.

Majersas mane aprūpino ir keliais moteriškais reikmenimis. Turėjau didžiulę siuvimo pintinę, kurioje buvo daugybė adatų, smeigtukų, žirklių, kamuoliukai siūlų, lino, muslino ir vilnonio audinio skiaučių. Nors nelabai mėgau siūti, vis tiek džiaugiausi tuo turtu, nes Džeimiui ir Ijanui, nuolat landžiojantiems po tankumynus ir ropojantiems ant stogo, reikėjo dažnai lopyti drabužių kelius, alkūnes ir pečius.

– Dar vienas! – Džeimis atsisėdo lovoje šalia manęs tiesus kaip strėlė.

– Kas tas dar vienas? – mieguista paklausiau, pramerkdama akį. Trobelėje buvo labai tamsu, židinyje ruseno žarijos.

– Dar vienas sumautas protėkis! Po perkūnais, lašas kaptelėjo tiesiai man į ausį! – Jis šoko iš lovos, nupėdino prie židinio ir įkišo į jį šakalį. Kai šis užsidegė, ištraukė jį ir, užlipęs ant lovos, kilstelėjo deglą aukštyn, piktai žvalgydamasis, kur stoge žioji tas klastingas plyšys.

– Urmg? – Ijanas žemoje ratukinėje lovelėje apsivertė ir pusmiegis klausiamai sudejavo.

Rolas atkakliai brovėsi į jo lovą, bet nepavykus amtelėjo ir vėl susirangęs į pilko kailio kamuolį garsiai užparpė.

– Protėkis, – paaiškinau Ijanui, prisimerkusi žiūrėdama į Džeimio deglą.

Neleisiu, kad nuo atsitiktinės kibirkšties užsidegtų pūkiniai mano patalai.

– Ak. – Ijanas prisidengė veidą ranka. – Vėl pasnigo?

– Tikriausiai.

Langai buvo uždangstyti daigstytų elnio odų ketvirtainiais, išteptais taukais, tad nieko nebuvo girdėti, kas dedasi lauke, be to, ir oras keistai slopino garsus, kaip būna sningant.

Snigo pamažu, ant stogo buvo iškilęs sniego kauburys. Nuo įšilusių skiedrų jis buvo pradėjęs težti, o tirpsmo vanduo, nutėkėjęs stogo nuolydžiu, palei pakraigę formavo tviskančias varveklių grotas. Kartais vanduo klajoklis skiedroje arba sandūroje, kur buvo išsiriėtę persiklojančių skiedrų kraštai, rasdavo plyšį, ir lašai prakišdavo pro stogą ledinius pirštus.

Tie įsibrovėliai Džeimiui atrodydavo tarsi užgaulė ir jis tučtuojau puldavo su jais dorotis.

– Pažvelk! – šūktelėjo Džeimis. – Štai jis. Matai?

Akis nuo plaukuotų kulkšnių, boluojančių prieš nosį, abejinga pakėliau ir įbedžiau į stogą. Deglas tikrai apšvietė juodą trūkį vienoje skiedrų, apačioje plito tamsus drėgmės lopas. Man bežiūrint, susikaupė skaidrus lašas, deglo šviesoje suspindėjo raudonai ir garsiai tekstelėjo ant pagalvės šalia manęs.

– Galėtume stumtelėti lovą, – pasiūliau, nors turėjau mažai vilties, kad jį įkalbėsiu.

Jau buvau patyrusi. Visi patarimai, kad remontas palauks iki ryto, būdavo atmetami be atodairos. Džeimis leisdavo man suprasti, kad tam nepritartų nė vienas tikras save gerbiantis vyras.

Jis nulipo nuo lovos ir koja spyrė Ijanui į šoną.

– Kelkis ir pabelsk į tą vietą, kur plyšys, Ijanai. O aš jį užlipęs iš lauko užtaisysiu.

Stvėręs naują skiedrą, plaktuką, kirvį ir maišelį su vinimis, jis nudrožė prie durų.

– Šitaip apsirengęs nesiropšk ant stogo! – surikau staiga atsisėsdama. – Tai geriausi vilnoniai tavo marškiniai!

Jis sustojo, dirstelėjo į mane ir, nutaisęs priekaištingą ankstyvųjų laikų krikščionio kankinio miną, padėjo įrankius. Nusivilkęs marškinius nubloškė ant grindų, pasiėmė įrankius ir, įtempęs sėdmenis, išdidžiai išlingavo laukan dorotis su protėkiu, mat buvo kupinas ryžto ir užsidegęs.

Ranka persibraukiau paburkusį nuo miego veidą ir tyliai suvaitojau.

– Jam nieko nenutiks, tetule, – paguodė mane Ijanas ir, plačiai nusiziovavęs, bet nė nesivargindamas prisidengti burnos, nenoromis išsiritė iš šiltos lovos.

Bildesys ant stogo, anaip tol nepanėšėjantis į aštuonių mažyčių šiaurės elnių kanopų caksėjimą, pranešė, kad Džėmis jau tenai. Susitaikiusi su likimu atsikėliau, užleisdama vietą Ijanui. Jis užlipo ant lovos ir malkos galu stuktėlėjo į drėgną dėmę, garsiai padaužė į skiedras, kad Džeimiui būtų aišku, pro kur teka vanduo.

Kiek papokšėjęs ir patrinkšėjęs, Džėmis nulupo įskilusią skiedrą ir vietoj jos prikalė kitą. Protėkis buvo įveiktas, vienintelis įrodymas, kad jis buvo, – krūvelė sniego, įdribusio pro atsivėrusią skylę nuplėšus skiedrą.

Atsigulęs į lovą, Džėmis šaltu kūnu apsivijo mane, prisispaudė prie ledinės krūtinės ir tuojuo pat užmigo, kupinas pagrįsto pasitenkinimo, kuris apima vyrą, apsaugojusį namų židinį nuo pavojų.

Ant kalno vargais negalais laikėmės, vis dėlto laikėmės. Mėsos valgėm mažai: medžioti nebuvo kada, nebent pakliūdavo kokia voverė ar triušis, bet ir šie naudingi graužikai bemaž visi buvo nulindę žiemos miegui. Turėjom šiek tiek džiovintų daržovių: dioskorėjų ir moliūgų, laukinių svogūnų ir česnakų, be to, kelis bušelius* riešutų ir negausias žolelių, kurių man pavyko

* Bušelis – biralų ir skysčių tūrio vienetas (apie 36,4 l).

pasirinkti ir sudžiovinti, atsargas. Maistas skurdus, bet taupiai jį vartodami šiaip taip ištempsim iki pavasario.

Lauke reikėdavo nudirbti tik keletą darbų, todėl likdavo daug laiko pasišnekėti, istorijoms pasakoti ir svajoti. Džeimis išskobė ne tik ūkiui reikalingų šaukštų ir dubenų, išdrožė ir medines šachmatų figūreles. Ir gerokai sugaišo, stengdamasis į žaidimą įtraukti ir mudu su Ijanu.

Ijanas su Rolu, kuriuos kamavo trobelėje tvyranti šutra, dažnai lankydavosi Ana Okoje, o kartais patraukdavo net į ilgas medžiokles su jaunais kaimo vyrais, šiems Ijano ir Rolo draugija ir patikdavo, ir praversdavo.

– Vaikis šneka indėniškai kur kas geriau nei graikiškai ar lotyniškai, – niūrokai tarė Džeimis žiūrėdamas, kaip Ijanas su bičiuliu indėnu draugiškai šaiposi iš vienas kito ruošdamiesi keliauti į vieną tokių žygių.

– Na, jei Markas Aurelijus būtų rašęs apie tai, kaip sekti dygliakiaulės pėdsakais, manau, būtų sulaukęs uolesnių skaitytojų, – įgėliau jam.

Labai mylėjau Ijaną, bet nei būdavau nepatenkinta, nei krimsdavausi, kad jo dažnai nebūna namie. Kartais atrodydavo, kad mūsų trijulei trobelėje ankštoka.

Nieko nėra malonesnio už pūkinius patalus ir atvirą ugnį, ypač kai tuose pūkiniuose pataluose laukia aistringas ir švelnus meilužis. Kai Ijanas svečiuodavosi pas indėnus, nedegdavom žiburio ir guldavomės vos sutemus. Susiraitę lovoje, dalydavomės šiluma ir kalbėdavomės iki išnaktų, juokdamiesi, pasakodami istorijas, prisimindami praeitį ir planuodami ateitį, o vidury šnekų nutildavom, nebyliai mėgaudamiesi kitais malonumais.

– Papasakok apie Brianą.

Džeimiui labiausiai patikdavo klausytis prisiminimų apie Brianos vaikystę. Ką tada ji sakė, vilkėjo ir darė, kaip atrodė, kam buvo gabi ir kokie buvo jos pomėgiai.

– Ar pasakojau, kaip buvau pakviesta į jos mokyklą pašnekėti apie gydytojo profesiją?

– Ne. – Jis pasivertė ant šono įsitaisydamas patogiau, prisiglausdamas prie manęs iš nugaros. – O kodėl turėjai ten eiti?

– Ta diena mokykloje vadinama Profesijos diena, mokytojai pakviesdavo daug įvairių žmonių. Jie pasakodavo apie savo darbą, kad vaikai suprastų, ką veikia teisininkas ar ugniagesys...

– Manyčiau, kad pastaroji profesija labai aiški.

– Ša! Arba veterinaras – tas, kuris gydo gyvūnus; arba stomatologas – daktaras, gydantis dantis...

– *Dantis?* Ką galima daryti dantims, nebent juos ištraukti?

– Nustebtum sužinojęs, kaip juos galima sutaisyti. – Nusi-
braukiau nuo veido plaukus ir pakėliau nuo sprando. – Jie visada mane kviesdavo, nes tuo metu moteris gydytoja buvo ne toks dažnas dalykas.

– Manai, *dabar* įprastas? – Jis nusikvatojo, ir aš jam švelniai įspyriau į blauzdą.

– Visai netrukus gydytojų moterų atsirado ir daugiau. Bet kol kas jų buvo viena kita. Kai baigiau mokykloje kalbėti ir paklausiau, ar kas turi klausimų, pašoko toks bjaurus berniūškis ir suvebleno mamą sakius, kad dirbančios moterys ne geresnės už prostitutes. Užuoat atiminėjusios darbą iš vyrų, jos turėtų sėdėti namie ir rūpintis šeima.

– Kažin ar jo motina buvo susidūrusi su kokia prostitute.

– Nė nenumanau. Dirbančių moterų buvo mažai. Bet kai jis taip pasakė, Briana atsistojo ir labai garsiai atvožė: „Verčiau džiaugtumeis, kad mano mama – daktarė, nes tau jos prireiks!“ Tada aritmetikos vadovėliu trenkė jam per galvą, o kai vaikas, praradęs pusiausvyrą, pargriuovo, ji užsoko jam ant pilvo ir kumščiu smogė į nosį.

Jutau, kaip man prie nugaros suvirpėjo jo krūtinė ir pilvas.

– Ak, šauni mergiotė! Bet ar už tai jos neprilupo mokyklos direktorius?

– Mokykloje vaikai nemušami. Ji turėjo parašyti tam bjaurybei vaikiščiui atsiprašymo laišką, bet ir jis privalėjo tokį pat parašyti man. Brianai atrodė, kad tai lygiaverčiai mainai. Tačiau kebliausia, kad berniuko tėvas irgi buvo daktaras, vienas mano kolegų ligoninėje.

– Tik nesakyk, kad jam iš panosės nušvilpei darbą, kurio jis gviešėsi?

– Kaip atspėjai?

– Mmm.

Šiltas jo kvapas kuteno man sprandą. Ištiesiau atgal ranką ir paglosčiau ilgą, plaukuotą šlaunį, mėgaudamasi raumenų įdubomis ir iškilumais.

– Minėjai, ji mokėsi universitete, studijavo istoriją, visai kaip Frenkas Randalas. Nenorėjo būti gydytoja? – Stambi plaštaka su ėmė sėdmenis ir ėmė švelniai juos spuscioti.

– Kai buvo maža, norėjo. Kartais nusivesdavau ją į ligoninę, ten ją labiausiai traukė medicinos instrumentai. Ji mėgdavo žaisti su stetoskopu ir otoskopu, šiuo apžiūrimos ausys, tačiau vėliau apsigalvojo. Jos nuomonė keitėsi daugybę kartų. Taip būna daugeliui vaikų.

– Tikrai?

Ta mintis jam buvo nauja. Jo laikais kone visi vaikai rinkdavosi tėvų profesiją arba būdavo siunčiami mokytis profesijos, kurią jie išrinkdavo.

– O taip. Leisk man pagalvoti... kaip ir daugelis mažų mergaičių, ji norėjo būti balerina. Šokėja, kuri šoka ant pirštų galiukų, – paaiškinau, ir jis nustebęs sukikeno. – Paskui, kai buvo pavežiota šiukšliavežiu, užsimanė tapti šiukšlių rinkėja. Vėliau įsigeidė būti gelmių nardytoja, paštininke ir...

– Po galais, kas ta gelmių nardytoja? O šiukšlių rinkėja?

Kol baigiau vardyti trumpą dvidešimto amžiaus darbų ir profesijų sąrašą, mudu jau buvom atsisukę į vienas kitą, patogiai susipynę kojomis, ir grožėjaisi, kaip po mano nykščio pagalvėle sustandėjo į guzelį jo spenelis.

– Niekada nebuvau tikra, ar ji iš tiesų norėjo studijuoti istoriją, ar tik stengėsi įtikti Frenkui. Briana labai jį mylėjo, o jis nepaprastai ja didžiavosi. – Susimąsčiusi nutilau. Džeimio ranka slinko mano nugarą žemyn. – Dar vidurinėje mokykloje ji ėmė lankyti istorijos paskaitas, juk pasakojau, kaip veikia mokymo sistema? O kai žuvo Frenkas... Aš linkusi manyti, kad ji atnaujino istorijos studijas manydama, kad to būtų norėjęs Frenkas.

– Kokia ištikima.

– Taip. – Ranka perbraukiau jam per plaukus, po pirštais judama kietus apvalius kaukolės kaulus ir odą. – Nė nenumanau, iš ko paveldėjo tą bruožą.

Jis prunkštelėjo ir prisitraukė mane arčiau.

– Nejaugi? – Nelaukdamas atsakymo vėl prabilo: – Jeigu ji domėjosi istorija, gal ras mus? Turiu galvoj, rašytiniuose šaltiniuose.

Atvirai šnekant, man tokia mintis nebuvo šovusi. Valandėlę gulėjau gana ramiai. Tada kiek pasiražiau ir padėjau galvą jam ant peties kikendama, bet juokas nebuvo visai linksmas.

– Kažin. Nebent nuveiktume ką nors įdomaus ir svarbaus. – Neaiškiai mostelėjau į trobelės sieną ir beribius miškus, plytinčius anapus jos. – Bet vargu ar čia pasitaikys tokia proga. Kad ir kaip ten būtų, ji turėtų sąmoningai ieškoti.

– O ji ieškos?

Kiek patylėjau, įkvėpdama sodraus muskusinio jo kvapo.

– Viliuosi, ne, – galų gale atsakiau. – Jai reikėtų kurti savo gyvenimą ir negaišti laiko dairantis į praeitį.

Į šiuos mano žodžius jis sureagavo ne išsyk, bet paėmė mano ranką, įspraudė tarp mudviejų kūnų ir atsiduso, kai ją apkabinau.

– Esi labai protinga moteris, Sasenach, kartu trumparegė, nežvalgi. Nors turbūt taip kalbi vien iš kuklumo.

– Iš kur šitai ištraukei? – paklausiau, mažumėlę išsižeidusi.

– Minėjai, kad mūsų mergaitė labai ištikima. Ji taip mylėjo tėvą, kad net jam mirus pakeitė savo gyvenimą ir ėmėsi to, ko jis būtų tikėjęsis iš jos. Manai, ji myli tave mažiau?

Pasukau galvą, ant veido užkrito plaukai.

– Visai ne, – atsakiau, balsą slopino pagalvė.

– Tada gerai.

Jis suėmė mane už klubų ir pasuko, lėtai pasirisdamas ant manęs. Kai mūsų kūnai susiliejo, nutilom.

Mylėjomės neskubriai, svajingai ir ramiai, jo kūnas buvo mano, visai kaip manasis jo. Apsivijau jo kojas, jčiau lygius jo padus ir plaukuotas blauzdas, jčiau nuospaudomis nusėtus jo delnus ir švelnų kūną, mudu buvom lyg peilis ir makštis, judėjom širdžių, plakančių kaip viena, dūžių ritmu.

Tyliai spragsėjo ugnis, mesdama ant medinių jaukaus mūsų namelio sienų raudonus ir geltonus atšvaitus. Gulėjom tvyrant ramybei, nė nesivargindami aiškintis, kam priklauso kuri galūnė. Prieš pat nugrimztant į miegą, man į kaklą dvelktelėjo Džeimio iškvėpio šiluma.

– Ji ieškos, – tvirtai tarė jis.

Po dviejų dienų sulaukėm trumpo atodėkio, ir Džeimis, taip pat kamuojamas trobelės tvankumo ir kaitros, nusprendė pasinaudoti atlydžiu ir traukti į medžioklę. Žemę vis dar klojo sniegas, bet jo sluoksnis buvo plonytis, ne vientisas, o su properšomis. Džeimis manė, kad nebus sunku kopti šlaitais.

O aš dėl to suabejojau, kai rytą į pintinę sėmiau sniego tirpdyti. Po krūmais jo buvo daug, nors atviruose žemės plotuose ir buvo nutirpęs. Vyliausi, kad Džeimis teisus. Mūsų atsargos buvo beveik išsibaigusios, jau daugiau kaip savaitė vertėmės be mėsos. Po sniegu buvo palaidoti net Džeimio paspėsti spąstai.

Parsinešusi sniegą į trobelę, sukračiau į didžiulį katilą, jaučiausi, kaip dažnai, it kokia ragana.

– *Na, sparčiau! Ugnie, liepsnok!** – sumurmėjau, žiūrėdama į baltus luitus, kai šnypšdami jie tirpo virsdami drumzlinu skysčiu.

Didelis katilas, kupinas vandens, nuolat kunkuliuodavo ant ugnies. Jame ne tik skalbdavau, bet ir virdavau viską, ko negalima skrudinti ant grotelių ar kepti. Troškinius ir kitus valgius sudėdavau į seklius indus iš moliūgo arba į molines puodynes, sandariai užvoždavau ir už virvelių nuleisdavau į burbuliuojančias gelmes, iš kurių kartkartėmis ištraukdavau pamaišyti. Šitaip viename puode išvirdavau valgį ir dar turėdavau karšto vandens skalbti.

Į medinį dubenį suverčiau antrą pintinę sniego ir palikau jį tirpti pamažu; bus geriamo vandens visai dienai. Skubių darbų kaip ir neturėjau, todėl atsėdau paskaityti Danieliaus Rolingso žurnalo ir adyti kojinių, prieš ugnį jaukiai šildydamosi kojų pirštus.

* V. Šekspyras. „Makbetas“. Vertė A. Churginas.

Iš pradžių nesijaudinau, kai Džeimis vis negrižo. Tiesą sakant, jaudinausi, – visada nerimaudavau Džeimiui iškeliavus ilgesniam laikui, – bet kažkokiu neaiškiu, paslaptingu būdu man beveik pavyko tą nerimą nuo savęs slėpti. Tačiau saulei artėjant prie laidos, kai šešėliai ant sniego nusidažė violetine spalva, vis labiau įsitempusi klausiausi, ar jis nepareina.

Toliau triūsiau laukdama, kada ant sniego sugurgždės jo žingsniai ar pasigirs šūksnis, pasiruošusi pulti laukan ir jam padėti, jei parneštų kalakutą ar kokį kitą valgomą gyvį, kurį reikia nupešti ir išdoroti. Pašėriau ir pagirdžiau mulus, arklius, vis dirščiodama į kalną. Aplink išblėsus popietės šviesai, laukimas virto viltimi.

Trobelėje darėsi žvarbu, ir nuėjau parsinešti daugiau malkų. Galėjo būti šiek tiek po keturių, mėlynių krūmeliai jau metė šaltus mėlynus šešėlius. Valanda, ir užslinks prieblanda, o po dar dviejų – visai sutems.

Malkų stirta buvo apsnigta, viršutinės malkos sudrėkusios. Bet rietuvės šone, atitraukusi didelį karijos rąstgalį, prisikasiu prie sausų atskalų, tik reikėjo saugotis gyvačių, skunkų ir kitų padarų, dažnai įsispraudžiančių į plyšį ir ten tūnančių.

Sušnarpščiau, pasilenkiau ir atsargiai dirstelėjau, ėmiausi ir rimtesnių atsargumo priemonių, ertmėn kyštelėjau ilgą pagalį ir pamakalavau. Neišgirdusi jokio čezesio, šliaužimo ar kitų pavojų skelbiančių garsų, drąsiai kyštelėjau ranką ir ėmiau grabalioti, kol pirštais užčiuopiau rumbuotą storos pušies trinką. Šįvakar norėjau karštos ugnies, kad ji greitai įsiplikstų; kiaurą dieną medžiojęs ant sniego, Džeimis bus sustiręs į ragą.

Iš drėgno malkų rietuvės sluoksnio ištraukiau didžiulę pušinę pliauską židinio ugniai ir tris mažesnes, lėčiau degančios karijos pliauskas. Šias sukrausiu arti ugnies, kad pradžiūtų, kol baigsiu ruošti vakarienę, o kai atsigulsim į lovą, pakurstysiu ugnį drėgna karija, ji įsiliepsnos lėčiau ir smilks iki ryto.

Šešėliai nusidažė indigo spalva ir pamažu ištirpo pilkose žiemos sutemose. Dangus buvo šviesiai violetinis, apniukęs nuo daugybės sniegingų debesų. Įkvėpiau žvarbios drėgmės. Kai sutemus oro temperatūra nukrinta, ženklas, kad snigs.

– Po galais, žmogau, – garsiai pasakiau. – Ką veiki? Gal nušovei briedį?

Dusliame ore balsas nuskambėjo tyliai, bet nuo tos minties pasijutau geriau. Jei pavakary jis iš tikrųjų sumedžiojo kokį stambų žvėrį, gal nusprendė verčiau įsirengti stovyklą šalia jo nei grįžti namo? Skersti didžiulį gyvulį – varginantis, ilgas darbas, o grobis perdėm sunkiai sumedžiotas, nevalia jo palikti plėšrūnų malonei.

Ant ugnies kunkuliavo daržovių troškinys, trobelėje gardžiai kvepėjo svogūnais ir laukiniais česnakais, bet pati nejutau jokio alkio. Nustūmiau kabantį ant kablio katilą į židinio gilumą – bus nesunku vėl jį pašildyti, kai grįš Džeimis. Mano akis pagavo blykstelint žalią spalvą ir pasilenkiau pažiūrėti, kas ten. Ogi mažytė salamandra, išbaidyta iš žiemos prieglobsčio, kurį jai atstojo pliauskos plyšys.

Padarėlis buvo žalios ir juodos spalvos, spindėjo kaip nedidelis brangakmenis. Paėmiau gyvį, kol nespėjo išsigąsti ir pulti į ugnį, ir drėgną, smarkiai besiraitantį delne išnešiau į lauką. Paleidau prie malkų stirtos.

– Saugokis, – tariau, – kitą kartą tau gali baigtis daug liūdniau!

Prieš eidama į trobelę stabtelėjau. Jau buvo tamsu, bet vis dar įžiūrėjau medžių, išsirikiavusių palei proskyną, kamienus, balsvus ir pilkus dunksančio juodo kalno fone. Tarp medžių niekas nekrusčiojo, tik iš šviesiai rausvo dangaus nuplevenusios kelios didelės snaigės tuojau pat ištirpo ant plikos žemės prie durų.

Užsklendžiau duris, pavalgiau vakarienę, nejudama jokio skonio, ant ugnies užmečiau drėgną karijos malkų ir atsiguliau miegoti. Gal jis sutiko žmones iš Ana Okos ir drauge įsikūrė stovykloje? Ore pasklido karijos dūmo kvapas, virš židinio aukštyt raitėsi baltos dūmų sruogos. Sijos viršuje jau buvo pajuodusios nuo suodžių, nors ugnis kūrenama vos du mėnesius. Prie galvos iš medienos vis dar sunkėsi sakai, auksiniai jų lašeliai spindėjo kaip medus ir aitrai kvepėjo grynu terpentinu. Ugnis apšvietė kirvio įrantas rąstuose, ir tai man staiga priminė plačią Džeimio nugarą, žvilgančią nuo prakaito, kai jis be paliovos mojuodavo

kirviu, kirsdamas tiksliai kaip laikrodinis, o kirvio ašmenų metalas plyksčiodamas smigdavo palei pat jo pėdas, jam išilgai skaptuojant kampuotą, šiurkštų sienoją.

Kertant kirviu ar kirvuku, labai lengva prašauti. Gal jam kaipojant malkas laužui kirvis nusprūdo ir jis susižeidė ranką arba koją? Mano vaizduotėje, toje uolioje pagalbininkėje, tučtuojau iškilo ryškus paveikslas: tamsiai raudona čiurkšle iš arterijos trykšta kraujas ir laša ant balto sniego.

Bloškiausi ant šono. Jis puikiai moka gyventi gamtoje. Po perkūnais, juk septynerius metus pratūnojo urve!

Škotijoje, ciniškai priminė vaizduotę. Škotijoje didžiausias mėsėdis gyvūnas buvo laukinė katė, vos didesnė už naminę. Ten didžiausias gresiantis pavojus buvo anglų kareiviai.

– Nesąmonė! – spyriau ir atsiverčiau ant nugaros. – Jis suaugęs žmogus, be to, apsiginklavęs, ir tikrai žino, ką daryti, kai sninga!

Ir ką jis veikia, svarsčiau. Tikriausiai susirado arba pasistatė priedangą. Prisiminiau paprastutę pašiūrę, kurią jis mums pirmiausia surentė, kai įsikūrėm ant gūbrio, ir kiek nurimau. Jeigu nesusižeidė, turbūt mirtinai nesusals.

Jeigu nesusižeidė. Jeigu jo nesusižeidė kas nors kitas. Lokiai, galimas daiktas, jau įmitę ir netrukus užmigs visai žiemai, bet vilkai vis dar medžioja, lūšys taip pat. Prieš akis šmėstelėjo ta, su kuria susidūriau prie upelio, ir mane nukrėtė šiurpas, nors gulėjau pūkiniuose pataluose.

Apsiverčiau ant pilvo, pečius apsikamšiau antklodėmis. Trobelėje šilta, lovoje dar šilčiau, tačiau mano rankos ir pėdos vis dar buvo šaltos kaip ledas. Nesąmoningai ilgėjausi Džeimio, ir tai nebuvo susiję nei su mintimis, nei su kokia nors priežastimi. Būti vienai be jo... vieniša.

Girdėjau sniego, drimbančio ant taukais išteptos odos, dengiančios langą prie galvos, šnaresį. Jeigu nepaliaus snigti, iki ryto bus užkloti visi pėdsakai. Ir jeigu jam kas nors *atsitiko*...

Nusimečiau patalus ir atsikėliau. Skubiai apsirengiau, beveik nemąstydamą ką daranti; jau ir taip per daug galvojau. Po elnena

pasivilkau trumpus marškinius, kad būtų šilčiau, ir apsimoviau dvi poras kojinių. Padėkojau Dievui, kad mano batai ką tik ištep-ti ūdros taukais; jie smarkiai dvokė žuvimi, bet ilgai neperšlaps.

Džeimis buvo pasiėmęs kirvuką; storą pušinę malką turėjau perskelti mediniu plaktuku ir pleištu keiksnodama save už lė-tumą. Dabar, kai nusprendžiau veikti, net menkiausias trukdis nepaprastai erzino. Bet ilgapluoštė mediena skilo lengvai. Tu-rėjau penkis storus atskalų kūlelius, keturis iš jų surišau odine virvele. Penkto galą įkišau giliai į žarijas ir palaukiau, kol gerai įsiliepsnos.

Prie juosmens pasikabinau mažą vaistinėlę, pažiūrėjau, ar turiu kapšėlį su titnagu ir prakurais, užsimečiau apsiaustą, pasi-ėmiau ryšelius ir deglą ir nėriau į krintantį sniegą.

Nebuvo taip šalta, kaip būgštavau. Vos ėmiau eiti, sušilau, juk buvau apsitūlojusi keliais sluoksniais. Tvyrojo spengianti tyła, jo-kio vėjo, kuždantis sniegas slopino visus įprastus nakties garsus.

Težinojau, kad Džeimis ketino eiti tomis vietomis, kur buvo paspendęs spąstus. Bet jei pakeliui aptiko kokį nors viliojantį gy-vūno pėdsaką, galėjo patraukti paskui jį. Senasis sniegas buvo plonas, slūgsojo lopais, žemė įmirkusi, o Džeimis – stambus vy-ras, tad visai neabejojau, kad gebėsiu sekti jo pėdsakais. Ir bus dar geriau, jei rasiu jį, nakvojantį prie savo laimikio. Miegoti šal-tyje dviese kur kas smagiau nei vienam.

Praslinkusi pro nuogus kaštonus, juosiančius mūsų proskyną iš vakarų, pasukau įkalnėn. Nelabai orientuodavausi vietovėje, bet susigaudžiau, kur daugmaž eiti. Be to, Džeimis mane uoliai mokė savo buvimo vietą nustatyti pagal įsimintinus, nekintamus vietovės ženklus. Dirstelėjau į krioklius, baltos jų kaskados iš toli atrodė lyg išskydusi dėmė. Jų šniokštimo negirdėjau. Jei vėjas ir pūtė, jis buvo už manęs.

„Medžiojant reikia eiti prieš vėją, – aiškino Džeimis. – Kad tavęs neužuostų elnias ar kiškis.“

Pasijutau nesmagiai svarstydamą, kas galėtų šmirinėti tam-soje ir užuosti mane sningant. Buvau beginklė, turėjau tik deglą. Ant susigulėjusio sniego plutos žibėjo raudona jo šviesa ir skai-

dėsi atsimušusi į ledą, aptraukusi kiekvieną šakelę. Jei prieisiu prie padaro per ketvirtį mylios, jis mane pamatys.

Pirmieji spąstai buvo užtaisyti nedideliame miškingame slėnyje, už maždaug dviejų šimtų jardų nuo trobelės kopiant į kalnę, dygiųjų eglių ir cūgų giraitėje. Kai Džėmis spendė tuos spąstus, buvau kartu su juo, bet dieną. Naktį, net liepsnojant deglui, vietovė atrodė keista ir nepažįstama.

Žvalgiausi ir ten, ir šen, pasilenkdavau kiek galėdama, kad deglas apšviestų žemę. Slėniuką perkirtau kelis kartus, kol galų gale išvydau tai, ko ieškojau – tamsų pėdos įspaudą sniego lopyje tarp dviejų dygiųjų eglių. Dar šiek tiek pašmirinėjusi, aptikau spąstus, jie buvo tušti. Arba niekas į juos neįkliuvo, arba jis pasiėmė laimikį ir vėl juos užtaisė.

Pėdsakai vedė iš proskynos aukštyrų, paskui dingo vėjo suneštų sausų lapų plotelyje. Trumpam apėmė panika, kai skersai išilgai žirgliojau ta vieta dairydamasi kokios duobutės – jo pėdsako. Nieko nemačiau; puri ir minkšta lapų paklotė čia buvo kokios pėdos storio. Bet ana ten! Išvydau riogsant apverstą rąstą, tamsų, drėgną griovelį, kur jis gulėjo, įspaustas į samaną. Įjau buvo man sakęs, kad voverės ir burundukai kartais žiemoja erdmėse po rąstais.

Labai pamažėle, nuolat pamesdama pėdsakus, todėl priversta apsigręžti ir klampoti atgal, kol vėl juos rasdavau, sekiau paskui Džeimį nuo vieno spąsto prie kito. Snigo vis smarkiau ir gausiau, ir aš sunerimau. Jeigu sniegas užklos jo pėdsakus, kaip parsigausiu į trobelę?

Atsigrėžiau atgal, bet už nugaros pamačiau tik ilgą, apgaulingą vientisą sniego, tebedrimbančio ant tamsaus nepažįstamo upokšnio kranto, nuolydį. Upelio akmenys stirksojo it kokie dantys. Nė ženklo smagaus dūmų kamuolio ir jokių žiežirbų, žyrančių iš mūsų kamino. Iš lėto apsukau ratą, bet nebemačiau ir krioklių.

– Puiku, – burbtelėjau. – Tu pasiklydai. Kas *dabar*?

Valingai užgniauzusi kylančią paniką, sustojau ramiai pagalvoti. Nebuvau beviltiškai pasiklydusi. Nežinojau, kur esu, bet

juk nebūtinai pasiklydau. Mane vis dar vedė Džeimio pėdsakai – arba ves, kol juos paslėps sniegas. Jei rasiu Džeimį, jis ras trobelę.

Deglas pavojingai prigeso, skleidė karštį, nuo jo plaštaka nuėjo pūslėmis. Iš po apsiausto išsitraukiau kitą sausą atskalų kūlelį ir uždegiau pirmojo galu, nubraukiau žiežirbas, kol tos dar nenusvilino man pirštų.

Įdomu, tolstu nuo trobelės ar einu lygiagrečiai su ja? Žinojau, kad spąstai buvo išdėstyti maždaug ratu, deja, nė nenumaniau, kiek jų iš viso. Iki šiol radau trejus, vis dar tuščius, tykančius grobio.

Ketvirtuose spąstuose buvo laimikis. Deglo šviesoje suspindo ledo kristalai, puošiantys stambaus kiškio, tysančio po sušalusiu krūmu, kailiuką. Paliečiau žvėrelį, pakėliau ir nuo kaklo nūnėriau kilpą. Vargšelis sustiręs arba nuo šalčio, arba sukaustytas pomirtinio stingulio. Negyvas jau kurį laiką. Tada kur galėtų būti Džeimis?

Stengiausi mąstyti logiškai, nepaisydama vis labiau gniančio šalčio, besiskverbiančio per batus, vis labiau grumbančio veido ir pirštų. Kiškis tysojo sniege. Mačiau jo letenų įspaudus ir priešmirtinio blaškymosi pėdsakus. O Džeimio pėdsakų, deja, niekur nebuvo nė ženklo. Gal jis nepatikrino šių spąstų?

Ramiai stovėjau, nuo mano kvapo virš galvos pakibo balti debesėliai. Šnervės apledėjo, vis labiau spaudė šaltis. Džeimis išklydo iš kelio kur nors tarp trečių spąstų ir šių. Kurion pusėn jis pasuko? Ir kur nusibastė?

Skubiai grįžau pėdsakais, ieškodama paskutinių, kuriuos tikrai mačiau. Radau negreitai, sniegas jau buvo kone visai užklojęs pliką žemę plonu purių miltelių spindesiu. Kol vėl aptikau pėdsaką – blankią dėmę upelio pakrantės dumble, antrasis deglas jau buvo pusiau nudegęs. Spąstus su kiškiu radau eidama ta kryptimi, kurią lyg ir rodė tas pėdsakas, bet, akivaizdu, buvo kitaip. Jis išbrido iš dumblo ir patraukė... kur?

– Džeimi! – šuktelėjau. Surikau dar kelis kartus, bet balsą prarijo sniegas. Įsiklausiusi išgirdau tik vandens, juosiamo ledo, gurgesį prie kojų.

Jo nebuvo už nugaros, nebuvo ir priešais. Kur jis – kairėje? O gal dešinėje?

– En den du, paparmali u, – sumurmėjau ir patraukiau nuokalnėn, vis pašūkalojant buvo lengviau eiti.

Vėl stabtelėjau pasiklausyti. Ar jis riktelėjo man atsakydamas? Dar sykį sušukau, bet nesulaukiau jokio atsako. Pakilęs vėjas virš galvos treškino medžių šakas.

Žengusi dar vieną žingsnį, atsistoja ant apledėjusio akmens ir koja slystelėjo. Nučiuožiau kepurnėdamasi žemyn trumpa, purvina nuokalne ir atsitrenkiau į leukotojų širmą ir perplėšiau. Saujoje gniaužiau ledines šakeles smarkiai kalant širdžiai.

Atsidūriau ties uolienų atodangos briauna, užsibaigiančia ore. Įsikibusi į krūmą, kad nenuslysčiau, pažvelgiau per kraštą.

Skardis ne status, kaip man pasirodė; vos penkios pėdos aukščio. Bet širdis šoktelėjo iki gerklės nuo reginio, kurį akys išvydo apačioje, lapų prikritusioje dauboje.

Pamačiau išblaškytų, sumaitotų lapų plotą, nemaloniai primenantį žuties ženklus, paliktus suglebusio kiškio, kuris dabar tabalavo prie mano diržo. Ant žemės grumtasi stambaus padaro, vėliau jis nutemptas šalin. Per lapus tįso plati šliūžė ir išnyko tamsoje.

Visai nepaisydama, kur statau koją, nusikapanojau atodangos šlaitu ir, puolusi prie šliūžės, ėmiau slinkti palei ją po žemai svyrančiomis cūgos ir balzaminio kėnio šakomis. Pasišviesdama blankiai mirkčiojančiu deglu apėjau uolienų krūvą, prasibroviau pro bruknuolių guotą ir...

Jis tysojo prie didžiulio įskilusio riedulio, užklotas lapų, tarsi kas būtų norėjęs jį užkasti. Nebuvo susirietęs, kad būtų šilčiau, gulėjo kniūbsčias, ramut ramutėlis. Storas sniego sluoksnis dengė apsiausto klostes, apsnigti buvo ir purvinų jo batų kulnai.

Išmečiau deglą ir bloškiausi prie jo šaukdama iš siaubo.

Jis sudejavo stingdydamas kraują ir suvirpėjo po manim. Atsitraukiau draskoma ir palengvėjimo, ir didžiulės baimės. Jis gyvas, bet sužeistas. Kur? Ar sunkiai?

– Kur? – paklausiau, timplėdama už apsiausto, susivatu-
lojusio aplink jį. – Kur sužeistas? Kraujuoji, ką nors susilaužei?

Didelių kraujo dėmių nemačiau, nes deglą iš rankų buvau
paleidusi ir jis iš karto užgeso drėgnuose lapuose, klojančiuose
Džeimį. Nuo rausvo dangaus ir krintančio sniego viskas švytėjo,
bet šviesa buvo per blausi, todėl gerai neįžiūrėjau.

Džėmis buvo bauginamai šaltas; ledinį jo kūno šaltį juto net
sustingusios nuo sniego mano rankos. Ir vangiai krutėjo, tyliai
aimanuodamas ir niurnėdamas. Lyg ir pasigirdo, kad sumur-
mėjo: „Nugara.“ Nedelsdama nutraukiau apsiaustą, perplėšiau
marškinius ir šiurkščiai išpešiau juos iš bridžių.

Jis garsiai sudejavo, ir apimta panikos pakišau rankas po audi-
niu ieškodama kulkos padarytos skylės. Tikriausiai šauta į nuga-
rą; ta vieta, kur įėjo kulka, labai nekraujuos, bet pro kur ji išlėkė?
Ar kulka perskrodė kiaurai? Viena mano proto kertelė atkakliai
svarstė: kas jį pašovė ir ar tas kažkas vis dar sukiojasi netoliese?

Nieko. Ničnieko. Rankomis visur apgrabaliojau, bet užčiuo-
piau tik nuogą kūną, šaltą nelyginant marmuro luitas, išvagotą
senų randų, tačiau tikrai nepervertą kulkos. Vėl ėmiau čiuopti
pirštais, prisiversdama darbuotis lėčiau, pamažu braukdama del-
nais jam per nugarą nuo sprando iki juosmens. Nieko.

Žemiau? Ant bridžių sėdynės tamsavo dėmės. Gal purvas?
Pakišusi ranką po Džėimiu, sugraibiau raištelius, juos trūktelė-
jusi atrišau ir patraukiau bridžius.

Tik purvas. Prieš mane sutvisko jo sėdmenys, balti, stangrūs,
tobulai apvalūs, jų nedarkė nė žili pūkeliai. Akimis netikėdama,
plaštaka suėmiau odą.

– Ar čia tu, Sasenach? – gana mieguistai paklausė Džėmis.

– Taip, aš! Kas tau nutiko? – paklausiau. Didžiulį jaudulį jau
keitė pyktis. – Sakei, šauta į nugarą!

– Ne. Negalėjau taip sakyti, nes nesu pašautas, – logiškai
paprieštaravo jis. Kalbėjo ramiai, bet vis dar apsnūdęs. Žodžius
spaudė gana neaiškiai. – Man į užpakalį švilpia žvarbus vėjas,
Sasenach. Gal užklotum?

Užtraukiau bridžius, ir jis vėl suniurzgė.

– Po perkūnais, kas tau?

Jis kiek atitoko. Pasuko galvą į mane, vangiai judėdamas.

– Na, gerai. Tiesą sakant, man nieko rimto. Tik nelabai galiu pakrutėti.

Įsistebeilijau į jį.

– Kodėl? Išsinarinai pėdą? Susilaužei koją?

– Ak... ne. – Jis šnekėjo kiek susidrovėjęs. – Aš... na... pasi-tempiau nugarą.

– Ką padarei?

– Sykį man jau yra taip buvę, – nuramino mane. – Truks vieną ar dvi dienas.

– Bet ar tau nešovė į galvą, kad tysodamas ant žemės sniege ištrauktum vos dieną ar dvi?

– Šovė, – mieguistai tarė jis, – bet lyg ir nelabai galėjau ką padaryti.

Greitai ėmė aiškėti, kad ir aš ne kažin ką įstengsiu. Jis buvo sunkesnis už mane gal trisdešimt penkiais kilogramais, tikrai jo nepaneščiau. Toli per šlaitus, uolas ir lomas nenuvilkčiau. Arkliui vietovė per stati, bet galbūt man pavyktų įtikinti vieną mulų ir atitempti čia, tik pirmiau turėčiau tamsoje rasti kelią atgal į trobelę, o paskui vėl grįžti įkalne – taip pat tamsoje. Ir dar ta pūga įsisiautėjo. O gal galėčiau iš medžių šakų pasidirbti ką panašaus į rogutes ir apsižergusi jo kūną nulėkti snieguotais šlaitais?

– Nagi, susitvardyk, Bošamp, – garsiai paliepiu sau.

Apsiausto skvernu nusišluosčiau tekančią nosį ir stengiausi sumesti, ko dar galėčiau griebtis.

Supratau, kad ši vieta apsaugota nuo stichijos; pažvelgusi aukštyrėn mačiau, kaip virš uolos, kurios apačioje ir gūžėmės, sūkuriuoja snaigės, bet čia, kur sėdėjom, buvo užuovėja, ant atlošto veido nutūpė vos keli sniego dribsniai.

Džemio plaukai ir pečiai buvo apibirę sniegu, snaigės gulė ir ant iškištų jo kojų. Užtempiau jam apsiausto gobtuvą ir nubraukiau nuo veido sniegą. Jo skruostai buvo tokios pat spalvos kaip didelės, šlapios snaigės, prisilietusi prie Džemio pajutau, koks jis sustiręs.

Suvokusi, kad jis tuo tuoju sušals į ragą, vėl išsigandau. Buvo prisimerkęs, ir nors smelkė šaltis, jo nepurtė smarkus drebulys. Tai velnioniškai pavojinga. Jis nejudėjo, kai raumenys nedarba, nėra ir šilumos, o ta, kurią buvo sukaupęs, pamažu garavo iš jo kūno. Apsiaustas buvo apsunkęs nuo drėgmės. Jeigu drabužiai peršlaps, jis greitai mirs kūnui atšalus mano akyse.

– Pabusk! – skubiai liepiau, papurtydama jam už peties.

Jis atsimerkė ir pusmiegis nusišypsojo.

– Judėk! – liepiau. – Džeimi, turi judėti!

– Negaliu, – ramiai pasakė jis. – Jau sakiau. – Jis vėl užsimerkė.

Čiupau už ausies ir suleidau nagus į švelnų lezgelį. Jis suniurzgė ir atitraukė galvą.

– Pabusk, – griežtai pakartojau. – Girdi mane? Tuoju pat pabusk! Judėk, po šimts velnių! Duok man ranką.

Nelaukdama, kada paklus, pasirausiau po apsiaustu ir sugriebiau ranką, ėmiau ją smarkiai trinti tarp delnų. Jis atsimerkė ir susiraukęs pažvelgė į mane.

– Jaučiuosi gerai, – tarė. – Tik labai pavargęs.

– Krutink rankas, – neatlyžau, pliaukštelėdama jam. – Paspasnok jomis aukštyn žemyn. Ar gali pakrutinti kojas?

Jis sunkiai atsiduso, tarsi būtų tempęs save iš klampios pelkės, ir tyliai kažką sumurmėjo geiliškai, vis dėlto iš lėto ėmė krutinti rankas pirmyn atgal. Raginamas šiaip taip palankstė kulkšnis. Nors taip darbuojantis nugarą greitai ėmė taisyti traukuliai, vis tiek, kad ir labai nenoromis, kraipė pėdas.

Džeimis panėšėjo į varlę, mėginančią skristi, bet man anaip tol nebuvo juokinga. Nežinojau, ar jam iš tikrųjų gresia pavojus sušalti, tačiau rizikuoti nenorėjau. Nuolat ragindama ir protingai jį niukindama, priverčiau mankštintis, kol jis išsibudino ir ėmė drebėti. Buvo piktas, suirzęs, bet jo nepaisiau.

– Nesiliauk judėjęs, – vis reikalavau. Sunkokai atsistoju, nes ilgai gūždamasi prie jo pati sustingau. – Juk liepiau judėti! – griežtai pridūriau pamačiusi, kad ir vėl pasiduoda silpnumui. – Jei liausiesi, užlipsiu tau ant nugaros, prisiekiu, užlipsiu!

Apsidairiau apsiblaususiomis akimis. Vis dar snigo, toliau

kaip už dviejų pėdų buvo sunku ką įžiūrėti. Mums reikėjo užuoglaudos, geresnės nei prie šio riedulio.

– Cūgos, – iškošė jis pro dantis. Dirstelėjau į jį, ir Džėmis mostelėjo galva į medžių guotą netoliese. – Paimk kirvuką. Dideles... šakas. Šešių pėdų. Nnu... kirsk keturias.

Jis sunkiai kvėpavo, veidas mažumėlę parausvėjo, nors šviesa ir buvo blausi. Mano grasinimai jam buvo nė motais, jis liovėsi krutėti, nors sukando dantis, nuo šalčio jais kaleno. Tai išvydusi labai apsidžiaugiau.

Pasilenkusi ėmiau raustis po jo apsiaustu, šįsyk ieškodama kirvuko – buvo pasikabinęs prie juosmens. Neįstengdama atsispirti, pakišau ranką po spurguotų vilnonių jo medžioklės marškinių apykakle. Šiltas! Ačiū Dievui, jis vis dar šiltas. Jo krūtinė buvo šalta, nes lietėsi prie drėgnos žemės, bet vis tiek šiltesnis už mano pirštus.

– Gerai, – pasakiau ištraukusi kirvuką ir atsistojau. – Cūga. Turi galvoj, šešių pėdų ilgio šakas?

Jis linktelėjo, smarkiai purtomas drebulio. Tuoju pat patraukiau prie jo nurodytų medžių.

Tankmėje mane apsupo cūgų ir kedrų aromatas, apgaubė sakų ir terpentino migla. Įkvėpiau šalto ir aitraus, gryno ir gairinančio kvapo. Medžiai buvo milžiniški, žemesnės šakos kerojo gerokai virš galvos, pomiškyje šen ten augo ir žemesnių medelių. Į akis iškart krito šios vietos pranašumas: po medžiais nebuvo nė menkausio lopinėlio sniego, vėduokliškos jų šakos sulaikydavo jį lyg kokie skėčiai.

Ėmiau kirsti žemesnes šakas, blaškydamasi tarp reikmės skubėti ir kuo tikriausios baimės netyčia nusirėžti pirštus – sušalusios ir sugrūbusios rankos neklausė.

Mediena buvo žalia ir lanksti, ilgokai vargau, kol perkirtau tamprias, elastingas jos skaidulas. Galų pagaleį turėjau keturias dideles šakas, besiskleidžiančias daugybe tankių vėduoklių. Ant balto švaraus sniego jos atrodė minkštos, juodos, lyg didžiulės vėduoklės iš plunksnų. Net nustebau, kai jas palietus į odą įsibėdė kieti spygliai.

Kai partempiau jas prie akmens, Džėmis buvo subraukęs į krūvą daugiau lapų. Buvo veik nematomas, įsikasęs į milžinišką juodą ir žalią kauge akmens papėdėje.

Jam glaustai nurodinėjant, atrėmiau cūgos šakas vėduoklėmis aukštyr į akmenį, o nukirstus smailesnius jų galus kampu susmeigiau į žemę, kad po šakomis susidarytų nedidelis trikampis prieglobstis. Tada, vėl paėmusi kirvuką, prikapijau mažos pušaitės ir dygliosios eglės šakų, prigraibiau sausos žolės kuokštų ir viską užbėriau ant cūgos širmos. Švokšdama nuo darbo, galop įropojau į palapinę šalia jo.

Įsirausiau į lapus tarp Džėmio ir riedulio, ant abiejų užmečiau savo apsiaustą, rankomis apsivijau jo kūną ir stipriai prispaudžiau. Mane ėmė krėsti drebulys. Bet ne nuo šalčio, o todėl, kad krūtinėje kovojo du jausmai: palengvėjimas ir baimė.

Pajutęs, kad virpu, Džėmis nerangiai ištiesė ranką ir ramindamas papplekšnojo.

– Viskas bus gerai, Sasenach. Kai mudu dviese, tikrai nepradžsim.

– Žinau, – pasakiau ir priglaudžiau kaktą prie jo mentės, bet drebulį pavyko užgniaužti dar negreitai. – Ar ilgai čia gulėjai? – galų gale paklausiau. – Ant žemės?

Jis pagūžčiojo pečiais, bet tuoj pat liovėsi sudejavęs.

– Ilgai. Nuo tos nedidelės atodangos nušokau tuojau po vidurdienio. Ji buvo vos kelių pėdų aukščio, bet kai stryktelėjau ant vienos kojos, nugara sutraškėjo, o paskui susizgribau tysąs kniūbsčias purve, varstomas skausmo, lyg kas būtų smeigęs man į nugarą durklą.

Užuoglaudoje anaip tol nebuvo šilta; į mus skverbėsi lapų drėgmė, o akmuo prie nugaros alsavo šalčiu, it koks šaldytuvas. Vis dėlto čia buvo kur kas šilčiau nei lauke. Mane vėl ėmė purtyti drebulys, bet jau nuo šalčio.

Džėmis, supratęs, kas man, ėmė grabaliotis palei gerklę.

– Ar gali atsegti apsiaustą, Sasenah? Užsiklok juo.

Reikėjo padaryti keletą judesių, be to, ausims teko iškėsti ne vieną Džėmio keiksmą, kai jis mėgino perkelti svorį, kol galų

pagalėj atsegiau jo apsiaustą ir užmečiau ant mudviejų. Nuleidau ranką ir atsargiai uždėjau jam ant nugaros, švelniai atsmaukiau marškinius, kad galėčiau prisikasti iki vėsaus, nuogo jo kūno.

– Kur skauda?

Vyliausi, kad jam nepasislinko stuburo slankstelis, nusmelkė mintis, kad jis gali likti luošas, kartu praktiškai pasvarsčiau, kaip jį nugabensiu nuo kalno, net jeigu jam ir negresia negalia. Ar turėsiu jį čia palikti ir kasdien atnešti jam valgio, kol jis atsigaus ir pasitaisys?

– Štai ten. Taip, tikrai. – Kaskart įkvėpdamas jis sušvokšdavo. – Bjauriai duria, o jei sukrotu, nuveria užpakalinę kojos pusę, tarsi kas svilintų įkaitinta iki raudonumo viela.

Čiupinėjau labai atsargiai, atidžiai, abiem rankomis liesdama ir spusčiodama, ragindama, kad pakeltų vieną koją. Gera, dabar kitą kelią... ne?

– Ne, – patikino jis. – Nesijaudink, Sasenach. Jaučiuosi kaip anąkart. Ir jau geriau.

– Taip, minėjai, kad tau šitaip jau buvo. Kada?

Jis krustelėjo ir patogiai įsitaisė, nugarą prispausdamas prie mano delnų, bet tyliai dejuodamas.

– Ai! Po šimts, skauda. Kai sėdėjau kalėjime.

– Skauda ten pat?

– Taip.

Dešinėje pusėje, žemiau po inkstais, užčiuopiau kietą gumbą ir mazgą tiesiamajame nugaros raumenyje ir ilguosiuose raumenyse apie stuburą. Iš to, kaip jis apibūdino ankstesnę traumą, supratau ir nė kiek neabejojau, kad tai tik skausmingi raumenų traukuliai. Toks negalavimas gydomas šiluma, poilsiu ir vaistais nuo uždegimo.

O prastesnių sąlygų gydyti kaip dabar nesugalvotum, niūro-kai pamaniau.

– Galėčiau pamėginti akupunktūrą, – tariau garsiai mąstydamas. – Krepšelyje turiu pono Viloukbio adatas...

– Sasenach, žaizdas, šaltį ir alkį tikrai atlaikysiu. Bet nepa-
kęsiu, jei mano žmona ims smaigstyti man nugarą adatomis.

Ar negalėtum labiau manęs užjausti ir paguosti? – apgalvojęs pasakė Džeimis.

Nusijuokiau ir apkabinau jį, stipriai prisispausdama jam prie nugaros. Mano ranka nuslydo gerokai žemiau jo bambos, darydama švelnią užuominą.

– Hm... ir kokią paguodą turi galvoj?

Jis skubiai sugriebė mano ranką, neleisdamas jai brautis toliau.

– Tik ne tokią.

– Gal tada užsimirštum ir nebegalvotum apie skausmą? – Viliojamai pakrutinau pirštus, ir jis stipriau suspaudė savo gniaužtus.

– Turbūt, – sausai tarė. – Bet štai ką pasakysiu, Sassenach. Kai tik parsirasim namo ir atsigulsiu į šiltą lovą, pilve vartantis karštai vakarienei, ta mintis gal ir bus nebloga. Tikrai gera. Dėl Dievo meilės, ar bent nutuoki, kokios šaltos tavo rankos, moterie?

Priglaudžiau skruostą prie jo nugaros ir nusikvatojau. Pajutau ir jo džiaugsmo virpesį, bet jis negalėjo garsiai juoktis, nes jam sopėjo nugarą.

Galų gale tylomis atsigulėm, klausydamiesi krintančio sniego šnaresio. Po cūgos šakomis buvo tamsu, bet akys jau buvo apsipratusios su prieblanda, pro spyglių širmą mačiau keistai spindinčio sniego lopus. Pro plyšius prasiskverbavo mažytės snaigės, kur ne kur regėjau lengvą baltos jų miglos debesį, o kai jos paliesdavo veidą, pajusdavau šaltai dilgtelint.

Prieš mane šmėkšojo susigaužusi Džeimio figūra, rega buvo prisitaikiusi prie tamsos, todėl įžiūrėjau ir blyškesnį ruožą, kur tarp marškinių ir supintų plaukų bolavo jo kaklas. Vėsi ir glotni kasa tysojo šalia, ir vos pasukusi galvą brūkštelėdavau per ją lūpomis.

– Kaip manai, kelinta dabar valanda? – paklausiau, nenuoduodama apie laiką. Išėjau iš namų jau gerokai po sutemų ir, regis, visą amžinybę ieškojau jo ant kalno.

– Vėlus metas, – atsakė jis ir pridūrė: – Iki aušros dar toli. Juk ką tik buvo saulėgrįža. Tai viena ilgiausių naktų per metus.

– Puikumėlis, – tariau su baime.

Buvo šalta – vis dar nejutau kojų pirštų, bet drebulys nebe-purtė. Pamažu mane įveikė bauginantis mieguistumas ir apatija,

raumenys nebeįstengė įveikti nuovargio ir šalčio. Vaizdavausi, kaip mudu ramiai sušalam drauge, susirietę lapuose lyg ežiai. Sakoma, tai lengva mirtis, bet tokia ateitis manęs visai neviliojo.

Džemio kvėpavimas lėtėjo ir gilėjo.

– Neužmik! – skubiai tariau, niuktelėdama jam į pažastį.

– Ai! – Atšokdamas jis smarkiai prispaudė ranką prie šlaunies. – Kodėl ne?

– Mums nevalia užmigti; mirtinai sušalsim.

– Ne, nesušalsim, – piktai atšovė jis. – Lauke sninga, netrukus būsim užkloti sniego.

– Žinau, – taip pat piktokai atsakiau. – Bet kuo čia dėtas sniegas?

Jis mėgino pasukti galvą ir pažvelgti į mane, bet neįstengė.

– Sniegas šaltas, kai jį lieti, – paaiškino, stengdamasis neprarasti kantrybės, – bet jis nepraleidžia šalčio tarsi antklodė. Apsnigtame name kur kas šilčiau nei name, kuris stovi nuogu stogu vėjų pagairėje. Kaip, tavo manymu, išgyvena lokiai? Žiemą jie miega, bet nesusąla.

– Jie turi riebalų sluoksnį, – paprieštaravau. – Turbūt jis juos ir saugo.

– Cha cha, – pasakė Džemis ir sunkokai atmetęs ranką tvirtai sugriebė man už sėdynės. – Tada tau nėra dėl ko nerimauti, ar ne?

Atsargiausiai nusmaukiau jo apykaklę, pakėliau galvą ir palaižiau sprandą, liežuvio lėtai braukdama nuo sprando apačios iki plaukų linijos.

– Aai! – Jis taip suvirpėjo, kad nuo šakų, kybančių virš mūsų, pabiro sniegas. Džemis paleido mano sėdynę ir pasikasė sprandą. – Šiurpu! – papriekaištavo. – O aš guliu čia bejėgis it koks rąstas!

– Fui, koks melas, – pasišiaušiau ir šiek tiek nuraminta stipriau prisiglaudžiau prie jo. – Tu tikras, kad mirtinai nesusalsim?

– Ne visai. Bet viliuosi, kad taip nenutiks.

– Hm. – Nesijaučiau rami. – Na, gal stenkimės kuo ilgiau neužmigti. Dėl viso pikto, ką?

– Daugiau nesiskeryčiosiu, – ryžtingai tarė jis. – Čia nėra vietos. O jei sukiši ledines savo letenas į mano kelnes, dievaži, pasmaugsiu, nors ir skauda nugarą.

– Gerai jau gerai. Tada gal nori, kad ką nors papasakočiau? Kalniečiai mėgsta pasakojimus, Džeimis nebuvo išimtis.

– O taip, – pralinksėjo jis. – Ir apie ką?

– Papasakosiu Kalėdų istoriją, – atsakiau, įsitaisydama jo kūno linkyje. – Apie šykštuolį Ebinizerį Skrudžą*.

– Turbūt jis anglas?

– Taip. Ramiai gulėk ir klausykis.

Pasakodama mačiau, kaip aukštylė iš burnos kyla garas, boluodamas blankiame, šaltame ore. Anapus mūsų pastogės gausiai drėbė sniegas. Kai trumpam nutilau, girdėjau ant cūgos šakų šiurenančias snaiges, toli medžiuose užavo vėjas.

Puikiai mokėjau pasakoti tą istoriją. Be jos neapsieidavo mūsų šeimos: Frenko, Brianos ir mano – Kalėdų ritualas. Nuo tada, kai Brianai sukako penkeri ar šešeri, „Kalėdų giesmę“ skaitydavom kasmet likus kelioms savaitėms iki Kalėdų. Mudu su Frenku kiekvieną vakarą pakaitomis ją skaitydavom Brianai prieš miegą.

– Ir šmėkla tarė: „Esu Buvusiųjų Kalėdų Dvasia“...

Gal mirtinai ir nesušalsiu, bet žvarba veikė keistai, hipnotizuoja. Nebejutau didelio nepatogumo, ir atrodė, kad esu atskirta nuo kūno. Rankos ir kojos buvo ledinės, o kūnas sustiręs, bet tai lyg ir nebebuvo svarbu. Plūduriavau tykiame baltame ūke regėdama, kaip mano tariami žodžiai sukuriuoja virš galvos lyg snaigės.

– ...o štai tarp šviesų ir muzikos sukiojasi senasis Fizivigas...

Negalėjau pasakyti, ar pamažu ėmiau atšilti, ar mane vis labiau stingdė šaltis. Kūnas atsipalaidavo ir apėmė jausmas, tarsi tai jau buvau patyrusi, tarsi kitados buvau palaidota, užkasta sniege, ir tąkart taip pat buvo jauku, nors ir vieniša.

Prisiminiau, kaip Bobas Krečitas nusipirko liesą žąsį. Vėl mechaniškai prabilau, istorija liejosi tarsi iš pasąmonės, iš tikrųjų

* Č. Dikenso „Kalėdų giesmės“ veikėjas.

prisiminimuose grįžau ant priekinės 1956 metų oldsmobilio sėdynės, priekinis stiklas buvo apsnigtas.

Tada važiuojom aplankyti senyvo Frenko giminaičio, gyvenančio į šiaurę nuo Niujorko. Įpusėjus kelionę, ėmė tirštai drėbti sniegas, stūgaujantis kartu su vėjo gūsiomis apledėjusiuose keliuose. Mums nespėjus suvokti, kur mes, nuslydom nuo kelio ir atsidūrėm vidury griovio, priekinio stiklo valytuvai bergždžiai mėgino stumdyti krintantį sniegą.

Mums reikėjo laukti iki ryto, kol atvyks gelbėtojai. Turėjom iškylų pintinę su dangčiu ir kelias senas antklodes. Įtaisėm Brianą ant priekinės sėdynės tarp savęs ir susispaudėm į krūvą, užsikloję paltais ir antklodėmis. Gurkšnodami drungną kakavą iš termosio, laidėm sąmojus, kad ji nebijotų.

Slenkant valandoms ir vis stipriau spaudžiant šalčiui, susiglaudėm dar labiau. Norėdamas išblaškyti Brianą, Frenkas ėmė pasakoti Dikenso istoriją, tikėdamasis, kad papildysiu pasakojimą. Po vieną mums būtų nepavykę ją atkurti sklandžiai, bet dviese kuo puikliausiai susidorojom. Kai pasirodė piktoji Ateities Kalėdų Dvasia, Briana, įsikniaususi į paltus, jau kietai po jais miegojo. Šalia savęs jutau šiltą, bekaulį kamuolėlį.

Baigti tos istorijos nebereikėjo, bet ją papasakojom iki galo, šnekėdamiesi vienas su kitu anapus žodžių, liksdamiesi rankomis po antklodėmis. Prisiminiau Frenko rankas, šiltas ir stiprias ant savųjų, nykštį, glostantį man delną, brėžiantį mano pirštų kontūrus. Frenkas visada žavėdavosi mano rankomis.

Automobilis prisipildė mūsų kvapo miglos, vandens lašai riedėjo baltumos dengiamais langais. Frenko galva tarp jų neaiškiai tamsavo lyg kokia kamėja. Jis pasilenkė prie manęs, nosis ir skruostai buvo šalti, o lūpos – šiltos ant manųjų, kai šnabždėjo paskutinius pasakojimo žodžius.

– *Telaimina Dievas mus visus ir kiekvieną iš mūsų*, – baigiau. Tyliai gulėjau, o širdį pervėrė sielvarto adatėlė, tarsi ledo nuoskila.

Užuoglaudoje buvo ramu, bet dar tamsiau. Sniegas užkimšo visas angas.

Džėmis atmetė ranką ir palietė mano koją.

– Pakišk rankas man po marškiniais, Sassenach, – švelniai paprašė.

Viena mano ranka nuslydo po marškiniais iš priekio ir liko ant jo krūtinės, o kita šmurkštelėjo po nugara. Išdilę botago randai jo odą buvo išvagoję tarsi gijos.

Jis smarkiai prispaudė mano plaštaką sau prie krūtinės. Buvo šiltutėlis, po mano pirštais lėtai ir stipriai plakė jo širdis.

– Miegok, *a nighean donn*, – pasakė. – Neleisiu tau sušalti.

Staiga pakirdau iš snaudulio sužvarbusi, Džeimiui spaudžiant man šlaunį.

– Ša, – tyliai tarė jis.

Mažytė mūsų užuoglauda dar skendėjo prieblandoje, bet šviesa buvo pasikeitusi. Išaušo rytas. Mus dengė storas sniego apklotas, nepraleidžiantis dienos šviesos, bet blausi nežemiška nakties tamsa buvo išnykusi.

Tyla buvo suardyta. Lauke sklido duslūs garsai. Išgirdau tai, ką girdėjo Džeimis, – silpną balsų aidą, ir susijaudinusi pašokau.

– Ša! – vėl sukuždėjo jis ir stipriau sugniaužė man šlaunį.

Balsai artėjo, ir ausis jau kone galėjo pagauti žodžius. Beveik. Įtempiau klausą, bet visai nesupratau, kas sakoma. Paskui sumojau kodėl. Jie šnekėjo man negirdėta kalba.

Indėnai. Kalbėjosi indėnai. Bet atrodė, kad ne tuskaroriškai, nors vis dar nesuvokiau žodžių. Pakilimai ir nusileidimai panašūs, bet kalbos ritmas kitoks. Nusibraukiau nuo akių plaukus, buvau plėšoma dvejopų jausmų.

Štai pagalba, kurios mums taip reikia. Iš garsų supratau, kad indėnų visas būrelis, jie galėtų panešti Džeimį. Kita vertus, ar mes iš tikrųjų norėjom atkreipti nepažįstamų indėnų, galbūt plėšikų, dėmesį?

Džeimis elgėsi taip, lyg to nenorėtų. Remdamasis alkūne šiaip taip pasikėlė, dešinėje rankoje spaudė peilį. Mašinaliai juo pasikasė apšepusį smakrą, nes pakreipęs galvą įdėmiai klausėsi artėjančių balsų.

Nuo mūsų prieglobsčio stogo nuslydo sniego luitas ir šlumstelėjo man ant galvos, krūptelėjau. Tas gabalas išjudino daugiau sniego, nelyginant tviskanti kaskada jis pasipylė vidun ir smulkiomis baltomis kruopelėmis apibarstė Džeimio galvą ir pečius.

Jo pirštai taip gniaužė man koją, jog pamaniau, kad liks žymės, bet nė nekrustelėjau, neišleidau nė garselio. Nuo cūgos šakų atitrūkęs sniego kąsnis vėduoklėje paliko daugybę plyšelių. Per spyglius, styrančius virš Džeimio peties, pažvelgiau laukan.

Tolėliau nuo mūsų žemė nuožulniai leidosi keletą pėdų iki tankmės, kur vakare prisikirtau šakų. Viskas buvo storai apsnigta; per naktį iškrito ne mažiau kaip keturi coliai sniego. Buvo ką tik išaušę, tekanti saulė nuraudonino ir nuauksino juodus medžius, akinamai atsispindėdama nuo apledėjusio sniego, slūgsančio po jais. Artinantis pūgai, pakilęs vėjas lėtai pustė sniegą nuo šakų debesimis, lyg dūmus.

Indėnai buvo kitoje tankmės pusėje, jau aiškiai girdėjau jų balsus. Jie dėl kažko ginčijosi. Ūmai mane nuvėrė mintis, ir rankų oda pašiurpo. Jeigu jie pereis giraitę, gali pamatyti nukirstas cūgų šakas. Tos vietos nesutvarkiau, ant žemės buvo pribirę spyglių, mėtėsi žievė. Ar pro medžių šakas prasiskverbė tiek sniego, kad jis spėtų paslėpti kerėpliškai paliktus mano pėdsakus?

Tarp medžių šmėstelėjo žmogysta, paskui antra, ir ūmai jie išniro iš cūgų miškelio tarsi slibino dantys sniege.

Vilkėjo žieminiais kelioniniais drabužiais, buvo apsisupę kailiais ir oda, keli užsimetę apsiaustus ar medžiaginius paltus, iš po jų švysčiojo blauzdinės ir minkšti auliniai mokasinai. Nešėsi ryšulius antklodžių ir maisto atsargų, ant galvų pūpsojo kailinės kepurės, beveik visi ant pečių buvo pasikabinę sniegbačius. Bet jų nereikėjo, nes sniegas čia buvo negilus.

Indėnai buvo ginkluoti, mačiau kelias muškietas, prie kiekvieno diržo kabojo po tomahauką, o gal karo kuoką. Šeši, septyni, aštuoni... Tyliai skaičiavau, kai jie vorele iškrypavo iš už medžių, stodami į pėdas, paliktas einančiojo priešais. Vienas indėnas netoli voros galo kažką lyg ir juokais šūktelėjo, o vyras

priekyje jam atsakė riktelėdamas per petį. Jo žodžius stebė užaujanti sniego ir vėjo skraistė.

Giliai įkvėpiau. Užuočiau Džeimį. Muskusinis kvapas, sklisdavęs nuo jo miegant, buvo sumišęs su aitriu šviežio prakaito priekvapiu. Ir mane mušė prakaitas, nors buvo šalta. Ar indėnai su šunimis? Ar šie suuostų mus, pasislėpusius po stipraus kvapo dygiaja egle ir cūga?

Sumojau, kad vėjas pučia į mus atnešdamas jų balsus. Ne, mūsų neuuostų net šunys. Bet ar jie pastebės mūsų guolį dengiančias šakas? Tai besvarstant, greitai nučiuožė didžiulis sniego luitas ir tyliai bumbtelėjo lauke.

Staiga Džeimis giliai įkvėpė, įdėmiai spoksojau per jo petį. Pro plyšį tarp medžių išlindo žmogus, ranka prisidengęs veidą nuo žyrančio sniego.

Jėzuitas. Su abitū, užsimetęs lokenos gobtuvą, po drabužiu mūvėjo blauzdenes ir avėjo mokasinais. Juodus skvernus pasikaisęs, kad lengviau būtų klampoti per sniegą, plačią, plokščią kunigo skrybėlę prilaikė ranka, kad nenupūstų vėjas. Jis pakėlė veidą, apžėlusį šviesia barzda, oda taip pat buvo šviesi. Net iš tolokai mačiau raudonus jo skruostus ir paraudusią nosį.

– Pašauk juos! – sušnabždėjau pasilenkusi prie Džeimio ausies. – Jie tikriausiai krikščionys, nes su jais kunigas. Ir mūsų nenuskriaus.

Jis lėtai papurtė galvą, nenuleisdamas akių nuo būrelio vyrų, dingstančių mums iš akių už snieguotos uolų atodangos.

– Ne, – pusbalsiu tarė Džeimis. – Ne. Gal jie ir krikščionys, bet... – Jis dar ryžtingiau pakratė galvą. – Ne.

Ginčytis su juo buvo beprasmiška. Pavarčiau akis nusivylusi ir susitaikiusi su jo sprendimu.

– Kaip tavo nugara?

Jis atsargiai ėmė rąžytis, bet staiga dusliai riktelėjo ir sustingo, tarsi būtų persmeigtas iešmu.

– Prastai, ką? – pasakiau su gailesčiu, gerokai atmieštu sarkazmo.

Jis metė į mane niūrų žvilgsnį, pamažu iš lėto vėl atsigulė į sutrintų lapų guolį ir atsidusęs užsimerkė.

– Tu, žinoma, sumanei kokį nors išmoningą būdą, kaip nusikapanoti nuo kalno? – mandagiai paklausiau.

Jis pramerkė akį.

– Ne, – atsakė ir vėl ją užmerkė.

Jam tyliai kvėpuojant, krūtinė švelniai kilnojosi po medžio-kliniais marškiniiais, ir galėjai pamanyti, kad šiam žmogui ničniekas nerūpi.

Diena buvo žvarbi, bet giedra, saulė jau kyščiojo nuostabius šviesos pirštus į mūsų atokų kampelį, o sniego gumulėliai aplink mus krito it kokie cukrinukai. Vieną paėmiau ir atsargiai įmečiau Džeimiui už marškinių apykaklės.

Šaižiai šnypšdamas jis įkvėpė pro dantis, atsimerkė ir šaltai mane nužvelgė.

– Aš galvoju, – pareiškė.

– Ak. Atsiprašau, kad sutrukdžiau.

Atsiguliau šalia, užtempiau ant mūsų susikuitusius apsiaustus. Pro prieglobsčio skylės ėmė skverbtis vėjas. Džėmis buvo teisus sakydamas, kad sniegas saugo nuo šalčio. Bet kažin ar snigs ir kitą naktį.

Reikėjo pagalvoti apie vieną menkniekį – maistą. Mano pilvas jau kurį laiką dusliai reiškė protestą, Džemio žarnos kėlė maištą kur kas garsiau. Prisimerkęs jis kritiškai nudėbė išilgai ilgos savo nosies triukšmo kaltininką.

– Nutilk, – priekaištingai sudraudė geilų kalbą ir vėl pakėlė akis. Galų gale atsiduso ir dirstelėjo į mane. – Na, gerai. Verčiau kiek luktelėkim, kol įsitikinsim, kad laukiniai nutolo. Tada nusi-
gausi iki trobelės...

– Nežinau, kur ji.

Jis suirzęs tyliai prunkstelėjo.

– O kaip radai mane?

– Sekiau tavo pėdsakais, – išdidžiai atsakiau. Pro spyglius dirstelėjau į vėjo siūruojamus medžius. – Vargiai įstengčiau nusigauti iki trobelės.

– Ak. – Tai, rodės, jam padarė šioką tokį įspūdį. – Buvai labai sumani, Sasenach. Bet nesijaudink. Pasakysiu, kaip turi eiti, norėdama rasti kelią atgal.

– Puiku. O kas tada?

Jis trūktelejo petį. Sniegas buvo kiek aptirpęs ir tekėjo jo krūtine merkdamas marškinius, gerklės duobutėje susikaupė tyro vandens tvenkinėlis.

– Atnešk ko nors užkąsti ir antklodę. Po kelių dienų turėčiau ir pats išsijudinti.

– Ir palikti tave čia? – pažvelgiau į jį suirzusi.

– Man nieko nenutiks, – švelniai nuramino.

– Tave suės vilkai!

– Labai abejoju, – nerūpestingai atšovė jis. – Jie turės ką veikti su briedžiu.

– Kokiu briedžiu?

Džėmis linktelejo į cūgų miškelį.

– Tuo, kurį vakar nušoviau. Pataikiau jam į kukšterą, gaila, kulka jo išsyk nepribaigė. Jis spruko. Persekiojau jį, bet susižeidžiau. – Jis ranka persibraukė pasidabravusius varinius šerius ant smakro. – Nemanau, kad būtų toli nurisnojęs. Sniegas tikriausiai paslėpė jo kūną, kitaip mūsų bičiuliai būtų jį pamatę, nes atėjo iš tos pusės.

– Taigi nušovei briedį, kuris gali privilioti vilkus kaip muses, o pats ketini čia gulėti lediniame šaltyje ir jų laukti? Manai, kol jie prisiruoš antram patiekalui, jau būsi taip sustiręs, kad nebijosi, kai pripuolę ims kramsnoti tau pėdas?

– Nerėk, – sudraudė jis. – Laukiniai dar gali būti netoliese.

Įkvėpusi oro, ketinau išrėžti nuomonę ir ta tema, bet jis mane sulaikė – pakėlė ranką ir paglostė man skruostą.

– Klere, – švelniai tarė, – tu negali manęs pajudinti. Ir nieko čia nepaveiksi.

– Gerai, – stengiausi tvardyti, kad nevirpėtų balsas. – Atnešiu antklodžių ir maisto, bet paskui tavęs vieno nepaliksiu. Atitempsiu malkų ir mudu susikursim ugnį.

– Nėra reikalo. Ir pats galiu susitvarkyti.

– O aš negaliu, – iškošiau pro dantis.

Per daug gerai prisiminiau, kaip jaučiausi tūnodama trobelėje slenkant tuščioms, dusinančioms laukimo valandoms. Kelias

dienas sniege šaldyti sėdynę nebuvo viliojanti mintis, tačiau kur kas geriau nei būti vienai.

Pamates, kad manęs neperkalbės, nusišypsojo.

– Ką gi. Tada gal atneštum ir viskio, jeigu jo likę?

– Dar kokį pusbutelį turim, – pralinks mėjau. – Atnešiu.

Jis ranka apkabino mane ir prisitraukė prie peties. Nors lauke stūgavo vėjas, stipriai prisiglaudus prie jo po apsiaustais buvo gana jauku. Jo oda buvo šilta, kiek sūroka, ir aš, negalėdama atsispirti, pakėliau galvą ir prispaudžiau lūpas prie drėgnos jo gerklės duobutės.

– Aak, – suvirpėjo jis. – Taip nedaryk!

– Tau nepatinka?

– Ne, nepatinka! Ir kaip galėtų? Šiurpsta visas kūnas!

– O man malonu, – paprieštaravau.

Jis nusteбęs pažvelgė į mane.

– Nejaugi?

– Taip, aš alpstu, kai kandžioji man kaklą.

Jis prisimerkęs įtariai pašnairavo į mane. Ištiesęs ranką, švelniai suėmė už ausies ir patempė galvą žemyn pasukdamas veidą į šoną. Lyžtelėjo gerklės apačią, tada kilstelėjo galvą ir atsargiai suleido dantis man į kaklo šoną.

– Eeeee, – sumurmėjau ir nevalingai suvirpėjau.

Jis paleido mane ir priblokštas spoksojo.

– Po šimts velnių. Tau tikrai malonu. Tavo kūnas nuėjo pagaugais, o speneliai kieti kaip pavasarinės vyšnios.

Jis ranka brūkstelėjo man per krūtis; ruošdamasi netikėtam žygiui, nė nepasivarginau užsijuosti savadarbės liemenėlės.

– Juk sakiau. – Mažumėlę nuraudau. – Gal vienai iš mano prosenelių bus įkandęs vampyras?

– Kas toks? – gerokai sumišo.

Turėjom kaip nors stumti laiką, todėl trumpai papasakoju apie grafo Drakulos gyvenimą ir metą, kai jis gyveno. Džeimis atrodė suglumęs ir priblokštas, bet jo ranka nerimo, visaip krutėjo ir, nuslydusi po mano elnio odos marškiniais, įsibrovė po trumpais marškiniais. Jo rankos buvo ledinės, bet man buvo nė motais.

– Kai kas mano, kad tai nepaprastai erotiška, – užbaigiau pasakojimą.

– Tai šlykščiausias dalykas, kokį teko girdėti!

– Man nerūpi, – išsitiesiau šalia jo ir atlošiau galvą, gundomai atkišdama gerklę. – Dar taip padaryk.

Jis tyliai kažką suvapėjo geilų kalba, bet įstengė pasiremti alkūne ir pasiversti prie manęs.

Jo burna buvo šilta, minkšta, ir nesvarbu, ar jis tam pritarė, ar ne, bet darė tai labai gerai.

– Ooooo, – suaimanavau ir sutirtėjau iš jaudulio, kai jo dantys švelniai susmigo į ausies lezgelį.

– Na, gerai, jeigu jau šitaip, – susitaikęs su mano užgaida tarė jis, paėmė mano ranką ir tvirtai įspraudė ją sau tarp šlaunų.

– Dieve maloningasis, – pasakiau. – O aš maniau, šaltis...

– Netrukus bus dar šilčiau, – patikino jis. – Gal nusivilktum?

Ankštoje erdvėje rengtis buvo sunkoka, stengiausi nenusikloti, kad nenušaltų nuogas kūnas. Šįkart Džėmis menkai galėjo padėti, bet vis dėlto šiaip taip abu susidorojom.

Tačiau vis tiek buvau susirūpinusi, ir nors mane laikinai išblaškė mūsų kuitimasis, apniko nesmagus jausmas, kad esam stebimi. Pasikėliau ant rankų ir dirstelėjau pro cūgų uždangą, bet išvydau tik miškelį ir apsnigtą šlaitą apačioje.

Džėmis tyliai sudejavo.

– Nesiliauk, – sumurmėjo prisimerkęs. – Kas yra?

– Man pasirodė, kažką išgirdau, – atsakiau vėl guldamasi jam ant krūtinės.

Tada tikrai kažką išgirdau: tiesiai virš galvos tylų, prislopintą juoką.

Nusiridenau nuo Džėmio, įsipainiojusi į apsiaustus ir elneas, o tas keiksnodamas čiupo pistoletą.

Šnarendamas praskyrė šakas ir nutaikė pistoletą aukštin.

Nuo stūksančios virš mūsų uolos spoksojo kelios išsiviepusios galvos. Įjanas ir keturi jo draugai iš Ana Okos. Indėnai murmėjo ir kikenė, nes kažkas jiems kėlė juoką.

Džėmis padėjo pistoletą, rūščiai žvelgdamas į sūnėną.

– Po galais, ką čia veiki, Ijanai?

– Kodėl klausi? Traukiau į namus švęsti Kalėdų su jumis, dėde, – plačiai išsišiepė Ijanas.

Džėmis gana nepalankiai spoksojo į vaikį.

– Kalėdų, – tarė. – Fui, kokias kvailystes čia kalbi.

Per naktį briedžio kūnas sustingo. Sustiklėjusiose jo akyse pamačiusi ledo kristalus suvirpėjau, bet ne nuo mirties reginio, – vaizdas buvo labai gražus: didingas tamsus kūnas, aptrauktas sniego pluta, tysojo ramiai, – mane nukrėtė drebulys pagalvojus, kad jei nebūčiau pasidavus nerimui ir iškeliavusi į naktį ieškoti Džėmio, būčiau išvydusi kitokį paveikslą, tas sustiręs negyvėlis, tysantis prieš akis, būtų „Miręs škotų sniege“, o ne „Sušalęs briedis ir besiginčijantys indėnai“.

Kivirčas galų gale baigėsi taikiai, ir Ijanas man pasakė, kad jo bičiuliai nusprendė grįžti į Ana Oką, tik prieš tai saugiai mus palydėsiantys iki namų mainais į gabalą briedienos.

Briedis nebuvo kiaurai peršalęs; jie išdarinėjo skerdeną, čia pat stirksėjo krūva susirangiusių melsvai pilkų, dar drungnų vidurių, aptaškytų tamsiu krauju. Nupjovę galvą, kad gyvulys būtų lengvesnis, ir surišę kanopas du vyrai pakabino jį už kojų ant karties. Džėmis niūriai žiūrėjo į juos, gal ir jis šitaip bus gabenamas, bet Ijanas nuramino, jo bičiuliai padarys indėnišką pavažą – *travois*; jie atėjo pėsčiomis, bet atsivedė stiprų nešulinį mulą kailiams.

Oras pasitaisė, sniegas nutirpo iki plikos žemės, ir nors vis dar buvo šalta, dangus švietė nuostabia mėlyne, miške aitriai dvelkė dygiosiomis eglėmis ir balzaminiais kėniais.

Mums traukiant per vieną giraičių, užuodžiau cūgas, jos man priminė šio pavojingo nuotykių pradžią ir paslaptinę indėnų būrį.

– Ijanai, – tariau jį pasivijusi. – Prieš pat tau ir tavo draugams surandant mus kalno atšlaitėje, matėme indėnų būrį su jėzuitų kunigu. Turbūt jie ne iš Ana Okos. Ar numanai, iš kur jie galėtų būti?

– O taip, tetule. Apie juos žinau viską. – Ranka, apmauta kumštine pirštine, jis brūkštelėjo po nosimi, kurios galiukas buvo raudonas. – Mes sekėm juos, bet štai radom jus.

Ijanas papasakojo, kad tie keisti indėnai yra mohaukai, atkeliavę iš tolimos šiaurės. Irokėzų sąjunga priėmė tuskarorus prieš kokius penkiasdešimt metų, jie bendrauja ir su mohaukais, dažnai oficialiai ir neoficialiai lankosi vieni pas kitus.

O šis apsilankymas buvo ir toks, ir toks. Būrelis mohaukų atvyko ieškoti žmonių. Jų kaimelyje stinga merginų, galinčių tekėti, tad jie patraukė į pietus pasidairyti tinkamos poros tarp tuskarorų.

– Suprantat, moteris turi priklausyti reikiamam klanui, – aiškino Ijanas. – Jeigu ji nėra iš tokio klano, negali ištekti.

– Kaip Makdonaldai ir Kembelai? – susidomėjęs įsiterpė Džeimis.

– Taip, panašiai, – išsišiepė Ijanas. – Todėl jie kartu atsigabeno ir kunigą. Jei ras moterį, tuojau pat susituoks, ir jiems nereikės miegoti šaltame guolyje pakeliui į namus.

– Jie krikščionys?

Ijanas gūžtelėjo pečiais.

– Ne visi. Jėzuitai jau kurį laiką gyvena su indėnais, ir nemažai huronų jau atsivertė, o mohaukų – nedaug.

– Taigi jie keliavo į Ana Oką? – pasmalsavau. – Kodėl tu ir tavo bičiuliai juos sekėt?

Ijanas suprunksėt ir stipriau apšivyniojo kaklą šaliku iš voverių kailiukų.

– Jie gali būti sąjungininkai, tetule, bet Nakognavetas ir jo kariai nebūtinai jais pasitiki. Kai kurios irokėzų sąjungos gentys bijo mohaukų, nesvarbu, ar jie krikščionys, ar ne.

Kai prieš akis išniro trobelė, jau buvo arti saulės laidos. Bu-vau sušalusi ir pavargusi, bet, pamačius mažytę sodybą, širdis suspurdėjo. Vienas mulų aptvare, šviesiai pilkas padaras vardu Klarensas, išvydo mus ir sveikindamasis linksmiai subliovė, pabaidydamas alkanus arklius susimesti toliau prie aptvaro.

– Arkliai atrodo gerai. – Džeimis, kaip koks gyvulių augintojas, pirmiausia rūpinosi jų gerove.

O man labiau rūpėjo mūsų labas: kuo greičiau įsigauti vidun, sušilti ir pasisotinti.

Pakvietėm Ijano bičiulius pasisvečiuoti, bet jie atsisakė. Perkėlė Džeimį prie durų ir greitai dingo, toliau seks paskui keliaujančius mohaukus.

– Jiems nepatinka būti baltojo žmogaus name, tetule, – paaiškino Ijanas. – Jiems atrodo, kad mes dvokiam.

– Tikrai? – įsižeidžiau, prisimindama senyvą žmogų, su kuriuo buvau susidūrusi Ana Okoje. Jis buvo išsitepęs lokio taukais ir visai žiemai įsisiuvęs į drabužius. Juokiasi puodas, kad katilas juodas, štai ką jums pasakysiu.

Vėliau, atšventę Kalėdas keliais gurkšneliais viskio, visi išlenkė jo paeiliui, galų gale abu gulėjome savo lovoje, žiūrėjome į ką tik pakurstytos ugnies liepsnas ir klausėmės taikaus Ijano knarkimo.

– Gera vėl būti namie, – tyliai pasakiau.

– Tai jau taip. – Džeimis atsiduso ir prisitraukė mane arčiau. Mano galva atsidūrė jo peties linkyje. – Miegodamas šaltyje, regėjau keisčiausius sapnus.

– Nejaugi? – Išsitiesiau mėgaudamasi minkštu, plunksnomis kimštu čiužiniu. – Ir ką gi sapnavai?

– Visokius dalykus. – Jis kalbėjo kiek susidrovėjęs. – Nuolat sapnuodavau Brianą.

– Iš tikrųjų?

Tai truputį stebino; ledinėje pastogėje taip pat sapnavau Brianą. Taip nutikdavo retai.

– Įdomu... – Džeimis valandėlę padelsė. – Ar ji turi apgamą, Sassenach? Ir jei turi, ar man pasakojai apie ją?

– Turi, – iš lėto atsakiau. – Kažin ar esu apie ją tau užsiminusi. Jis nelabai matomoje vietoje, todėl pati ją pastebėjau tik po daugelio metų. Tai...

Jo ranka, suspaudusi man petį, nutildė mane.

– ...mažytis rudas brilianto pavidalo apgamas, – tarė jis. – Už kairės jos ausies. Ar ne?

– Taip. – Lovoje buvo šilta ir jauku, bet nuo šaltuko, perbėgusio nugara, staiga suvirpėjau. – Ar jį susapnavai?

– Pabučiavau ją ten, – švelniai pasakė jis.

Praeities liepsnos

Oksfordas, 1970 m. rugsėjis

– O DIEVE! – Rodžeris tol spoksojo į puslapį prieš akis, kol tekstas išblanko ir matė vien išraitytas raides.

Bet ši regos apgaulė nesunaikino turinio, žodžiai jau buvo įstrigę galvoje.

Rodžeriui šūktelėjus, mergina skaityklos kabinoje šalimais suirzusi krūptelėjo, o jos kėdės kojos girgžtelėjo į grindis.

Jis palinko virš knygos, užgulė ją dilbiais ir užsimerkė. Juto šleikštulį, delnai buvo šalti ir suprakaitavę.

Taip sėdėjo keletą minučių, nenorėdamas pripažinti tiesos. Deja, ji tokia. Juk tai, po šimts, jau įvyko. Ir seniai. O pakeisti praeities neįmanoma.

Galų gale Rodžeris nurijo karčią tulžį, sukilusią galugerkly, ir vėl pažvelgė į lapą. Jau vėl matė, kas jame parašyta. Trumpas pranešimas laikraštyje, išleistame 1776 metų vasario 13 dieną Šiaurės Karolinos kolonijoje, Vilmingtone, Amerikoje.

Pranešame liūdną žinią: per didžiulį gaisrą sausio 21-osios naktį žuvo Džeimsas Makenzis Freizeris ir jo žmona Klerė Freizer, supleškėjo ir jų namas Freizerių Gūbrio gyvenvietėje. Ponas Freizeris, velionio Hektoro Kamerono, „Tekančiosios upės“ plantacijos šeimininko, sūnėnas gimė Broch Tuarache, Škotijoje. Kolonijoje buvo gerai žinomas ir didžiai gerbiamas. Vaikų nepaliko.

Bet juk paliko.

Rodžeriui trumpam sukirbėjo blausi viltis, kad čia ne tie Freizeriai; ne tiek mažai Džeimių Freizerių, toks vardas ir pavar-

dė ne retenybė. Tačiau Džeimis *Makenzis* Freizeris vienintelis, kaip ir jo žmona Klerė. Be to, gimęs Broch Tuarache, Škotijoje.

Taip, čia jie. Klaiki tiesa suspaudė Rodžeriui krūtinę, gerklę sugniaužė sielvartas. Jam ėmė graužti akis, ir įmantrus aštuoniolikto amžiaus šriftas vėl susiliejo.

Klerė jį rado. Rado savo narsųjį mylimą kalnietį ir kelerius metus džiaugėsi bendru gyvenimu su juo. Rodžeris vylėsi, kad tie metai buvo geri. Jam labai patiko Klerė Randal – ne, po galais, pasakyta per švelniai. Iš tikrųjų jis mylėjo ją visai taip pat, kaip jos dukterį.

Ir dar vienas dalykas. Rodžeris troško, kad ji rastų Džeimį Freizerį ir laimingai su juo gyventų. Žinojimas arba, tikriaus, viltis, kad jai tai pavyko, jam buvo lyg šioks toks talismanas, liudijantis, kad ilgai trunkanti meilė nėra pramanas, ji tokia stipri, kad jos neįveikia nei išsiskyrimas, nei sunkūs išmėginimai ir negandos, tokia stipri, kad nepavaldi laikui. Deja, žmogus mirtingas ir tam negali pasipriešinti jokia meilė.

Jis nusitvėrė stalo krašto, mėgindamas susitvardyti. Tai kvaila, subarė save. Visiškai kvaila. Bet vis tiek buvo nusiminęs, kaip tada mirus pastoriui. Tarsi jį vėl būtų ištikusi našlaičio dalia.

Rodžeris staiga susivokė: pranešimo nevalia rodyti Brianai. Ji, žinoma, nujautė apie motinai gresiančius pavojus, bet vis tiek negali šito jai atskleisti. Briana neįsivaizduoja nieko panašaus.

Žinutę jis aptiko visai atsitiktinai, liaudies dainų knygoje ieškodamas tekstų savo muzikai. Kaip iliustracija buvo pateiktas seno laikraščio, kuriame pirmąkart buvo išspausdinta viena baladė, puslapis, ir Rodžerio, tingiai skaitinėjančio pranešimus, akis užkliuvo už Freizerio pavardės.

Sukrėtimas po truputį slopo, nors sielvartas vis dar graužė paširdžius it kokia opa. Jis mokslininkas ir mokslininko sūnus, užaugęs tarp knygų, nuo pat mažumės įkvėptas spausdinto žodžio šventumo. Kai čiupo lenktinį peiliuką ir slapta jį atlenkė dairdamasis, ar kas nors nemato, pasijuto tarsi žudikas.

Nieko negalvodamas Rodžeris pasidavė instinktui. Instinktui, verčiančiam vyrą nuslėpti nelaimę, deramai užkloti žuvusių-

jų kūnus, sunaikinti akivaizdžius bėdos pėdsakus, nors tragedija vis tiek įvykusi.

Kišenėje paslėpęs sulankstytą lapą it kokį nukirstą nykštį, jis išėjo iš bibliotekos ir patraukė lietaus merkiamomis Oksfordo gatvėmis.

Žingsniuodamas nusiramino, vėl įstengė blaiviai mąstyti ir užgniaužti jausmus, kad jie netrukdytų svarstyti, ką daryti toliau, kaip apsaugoti Brianą nuo sielvarto, kuris būtų stipresnis ir ją kamuotų kur kas ilgiau nei ji.

Antraštiniame puslapyje jis perskaitė bibliografinę informaciją: knyga išleista 1906 metais nedidelės britų leidyklos, todėl ją sunku gauti. Tačiau Briana, įnikusi į tyrimus, gali ją aptikti netyčia.

Kažin ar ji tikslingai ieškotų jai reikiamų žinių toje knygoje – „Aštuoniolikto amžiaus dainose ir baladėse“. Bet jis puikiai žino, kas yra istoriko smalsumas, verčiantis knaisiotis neįtikimiausiuose šaltiniuose. Briana šį bruožą turi. Be to, jam suprantamas vaiko troškimas žinoti – žinoti viską; troškimas, skatinantis ieškoti visur ir visko stengiantis įsivaizduoti, kas tuo metu jos tėvus supo, juk jų gyvenimo Briana nei matė, nei galėjo jame dalyvauti.

Vargu ar ji vartys tą knygą, bet visai atmesti galimybės negali. Į ją atsitrenkė praeivis. Jis sumojo jau kurį laiką rymąs ant tilto turėklo ir spoksąs į lietaus lašus, tekšenančius upės paviršiuje, bet jų nematęs. Rodžeris pamažu nuslinko gatve, nesidairydamas nei į parduotuves, nei į gausybę skėčių.

Deja, jis bejėgis užkirsti kelią, kad ta knyga niekada nepakliūtų jai į rankas; gal jis vartė vienintelį egzempliorių, o gal jų šimtai guli Jungtinių Valstijų bibliotekose tarsi tiksinčios bombos.

Jam vis labiau maudė krūtinę. Jau buvo kiaurai permirkęs ir sustiręs į ragą. Bet širdį sustingdė kur kas stipriau nusmelkus dar vienai minčiai: o ką Briana darytų, jeigu sužinotų?

Būtų priblokšta, sugniuždyta, prislėgta sielvarto. O paskui? Jis žinojo, kad praeities nepakeisi; tai, ką jam papasakojo Klerė, išsklaidė visas abejones. Ji ir Džeimis Freizeris mėgino išvengti skerdynių prie Kulodeno, tačiau nesėkmingai. Ji stengėsi ap-

saugoti būsimą savo vyrą Frenką, išgelbėdama jo protėvį Džeką Randalą, bet vėliau paaiškėjo, kad Džekas visai nebuvo Frenko protėvis, tik mirus jaunesniajam broliui vedė nėsčią jo mylimąją, norėdamas įsivaikinti kūdikį.

Praeitis gali vinguriuoti kaip besiranganti gyvatė, bet jos pakeisti neįmanoma. Tik jis labai abejojo, ar taip mano ir Briana.

Ji jo paklausė: *kaip gedima keliautojo laiku?* Jeigu jai parodytų pranešimą, ji tėvų galėtų nuoširdžiai gedėti; bent žinotų, kas jiems nutiko. Tai ją sužeistų, bet galbūt ji išgytų ir praeitis jos taip nebekamuotų. Jeigu.

Jeigu ne tie Kraig na Duno akmenys. Akmenų ratas ir bauginanti jo teikiama viltis.

Klerė peržengė Kraig na Duno akmenis per senovinę Samhuno ugnies šventę lapkričio pirmąją beveik prieš dvejus metus.

Rodžerį nukrėtė šurpas, bet ne nuo šalčio. Vos tai prisiminė, ant sprando pasistodavo gyvaplaukiai. Tąsyk buvo giedras, švelnus rudens rytas, aušo Visų Šventųjų diena. Niekas nedrumstė žolę apaugusios kalvos ramybės. Ant jos ratu nelyginant kokie sargybiniai stūksojo akmenys. Niekas nedrumstė tylos, kol Klerė nepalietė didžiulio įskilusio akmens ir nenugarmėjo į praeitį.

Paskui, atrodė, lyg po jo kojomis būtų ištirpusi žemė, oras riaumodamas nušniokštė tolyn ir jo galvoje atsimušė tarsi pabūklo šūvio aidas. Jis apako sprogus šviesai ir tamsai, o nuo visiškos panikos jį apsaugojo tik pastarųjų dienų prisiminimai.

Jis prilaikė Brianą už rankos. Nevalingai spaudė gniaužtais, nors visi pojūčiai buvo išnykę. Tarsi būtų sviestas į ledinį vandenį iš tūkstančio pėdų aukščio. Baisus svaigulys ir toks šokas, kad daugiau nieko nejuto. Aklas ir kurčias, praradęs protą ir bejausmis, blausiantis sąmonei, jis suvokė tik dvi paskutines jam šovusias mintis, plykstelėjusias tarsi žvakės liepsna per uraganą. *Mirštu*, labai ramiai pamanė jis. O paskui: *nepaleisk*.

Tekanti saulė per įskilusį akmenį buvo nutiesusi šviesų taką; juo ir nuėjo Klerė. Kai galop Rodžeris atitoko ir pakėlė galvą, anapus didžiulio akmens auksine ir šviesiai violetine spalva spindėjo vėlyvos popietės saulė, o akmuo dangaus fone atrodė juodas.

Rodžeris gulēja ant Brianos pridengęs ją savo kūnu. Ji tysojo be sąmonės, bet kvėpavo. Veidas buvo šiurpiai blyškus, apdrikęs tamsiai raudonais plaukais. Jam buvo silpna, tikrai nebūtų pajėgęs nunešti jos į automobilį, stovintį apačioje. Kaip ir jos tėvas, Briana buvo aukšta, kone šešių pėdų ūgio, vos keliais coliais žemesnė už Rodžerį.

Jis įsitaisė už Brianos, ant kelių pasidėjo jos galvą ir virpėdamas glostė jai veidą beveik iki pat saulėlydžio. Tada ji atmerkė akis, tokias pat tamsiai mėlynas kaip gėstantis dangus, ir sušnabzdėjo:

– Ji iškeliavo?

– Nurimk, – sukuždėjo Rodžeris ir pasilenkęs pabučiavo į šaltą kaktą. – Nurimk. Pasirūpinsiu tavim.

Jis tikrai pasirūpins. Bet kaip?

Kai Rodžeris parsirado namo, jau temo. Eidamas pro valgyklą, girdėjo tarškesį, užuodė virtą kumpį ir keptas pupas, bet apie vakarienę visai negalvojo.

Nušliurksėjęs į savo kambarį, šlapius drabužius sumetė į krūvą ant grindų. Nusišluostė, nuogas atsisėdo ant lovos ir užmiršęs, kad rankoje laiko rankšluostį, įsispoksojo į stalą ir medinę dėžutę su Brianos laiškais.

Jis padarys viską, kad Brianai netektų kamuotis iš sielvarto. Ir netgi dar daugiau, gindamas ją nuo grėsmingų akmenų.

Rodžeris vylėsi, kad Klerė iš 1968-ųjų grįžo praeitin į 1766 metus. O mirė 1776 metais. Dabar 1970-ieji. Žmogus, šiandien susiruošęs į praeitį, turbūt grįžtų į 1768 metus. Dar yra laiko. Daugybė laiko.

Net jeigu Briana manytų kaip jis, – arba jis pajėgtų ją įtikinti, kad praeities nebeįmanoma pakeisti, – ar ji įstengtų gyventi tuos septynerius metus žinodama, kad pamažu užsiveria galimybės langas, kad vienintelė jos proga pažinti tėvą ir vėl pamatyti mamą kasdien vis labiau menksta? Viena yra juos paleisti nežinant, kur jie ir kas jiems nutiko, ir visai kas kita viską žinoti ir nieko nesiimti.

Nors juodu pažįstami jau daugiau negu dvejus metus, per tą laiką drauge praleido tik kelis mėnesius. Bet kai kuriais atžvilgiais jie vis dėlto puikiai pažįsta vienas kitą. Negi galėtų būti kitaip, šitai kartu patyrus? Paskui skriedavo laišakai, daugybė jų, po du, tris ar keturis per savaitę, pasitaikydavo net retų trumpų atostogų, kupinų ir žavesio, ir nusivylimo, po kurių tik dar skausmingiau jos trokšdavo.

Taip, jis pažįsta Brianą. Ji tyli, bet labai ryžtinga, ir tas didžiulis ryžtas jai neleis be kovos pasiduoti sielvartui. Ir nors Briana atsargi, ką nors tvirtai nusprendusi, ji puola kuo skubiausiai veikti. Jei pasiryš rizikuoti ir pereiti akmenis, jis neįstengs jai sukliudyti.

Rankos stipriai sugniaužė sumurkšlintą rankšluostį, ir jam suspaudė krūtinę prisiminus akmenų plyšį ir atsivėrusią bedugnę, kuri jų vos neprarijo. Vienintelis dalykas, keliantis dar didesnę siaubą, buvo mintis, kad jis neteks Brianos, jai taip ir nespėjus iš tikrųjų tapti jo savastimi.

Jis niekada jai nemeluodavo. Sukrėtimas ir širdgėla pamažėle traukėsi, ir jo galvoje ėmė aiškėti planas. Jis atsistojo ir rankšluosčiu apsivyniojo juosmenį.

Vieno laiško nepakaks. Jis turi elgtis apdairiai, pamažu jai įteigti, švelniai ją atkalbėti nuo tolesnių paieškų. Rodos, nebus sunku; metus knaisiojęsis po dokumentus Škotijoje, beveik nieko nerado, tik pranešimą, kad Edinburge sudegė Freizerio spaustuvė. Pagalvojęs apie liepsnas, nesąmoningai susipurtė. Dabar jis, aišku, supranta, kodėl tiek mažai žinių: turbūt netrukus po tos nelaimės jie emigravo, nors laivo keleivių sąrašuose Rodžeris jokių užuominų apie juos neaptiko.

Jis mėgins įtikinti Brianą, kad metas baigti paieškas. Nebesigrežioti į praeitį ir mirusiuosius palikti mirusiesiems. Neturint jokių įrodymų, tolesni ieškojimai jau panėšėtų į maniją, apsėdimą. Jis labai švelniai pasakys, kad žvalgytis atgal liguista, kad dabar reikia žiūrėti tik į ateitį ir kad bergždžiai ieškodama ji veltui švaisto savo gyvenimą. To nebūtų norėję ir jos tėvai.

Kambaryje buvo vėsoka, bet jis nieko nejautė.

Pasirūpinsiu tavim, pažadėjo jis, ir jo ketinimai buvo rimti. Ar nuslėpti pavojingą, šiurpią tiesą prilygsta melui? Jeigu taip, vis tiek meluos. Nuo pat vaikystės nuolat girdėdavo: pritarti blogam poelgiui – nuodėmė. Tiesa, bet dėl Brianos mielai rizikuos savo siela.

Rodžeris ėmė raustis stalčiuje rašiklio. Paskui liovėsi, pasilenkė ir į kiaurai permirkusių džinsų kišenę kyštelėjo du pirštus. Popieriaus lapas buvo susitrynęs, šlapias, apdriskęs. Nedvejodamas suplėšė jį į skutelius, nors veidu sruvo šaltas prakaitas.

Mįslingoji kaukolė

PATIKINAU DŽEIMĮ, kad man netrūksta civilizacijos; jei tik yra žmonių, gydytojui visada rasis darbo.

Kaip ir buvo žadėjęs, 1768 metų pavasarį grįžo Dankanas su aštuoniais buvusiais Ardsmuro kaliniais ir jų šeimomis. Jie buvo pasiruošę kurtis ant Freizerio Gūbrio – taip dabar vadinosi ta vietovė. Kuriantis maždaug trisdešimčiai žmonių, netrukus turėjau imtis kiek primirštų pareigų: siuvau žaizdas, gydžiau nuo karščiavimo, pjoviau pūlinius ir šunvotes, valiau užkrėstas danteną. Dvi moterys laukėsi, ir su džiaugsmu priėmiau du sveikus kūdikius, berniuką ir mergaitę. Abu gimė ankstyvą pavasarį.

Garsas apie mane, jeigu galiu taip sakyti, kaip apie gydytoją, greitai pasklido už nedidelės mūsų gyvenvietės, ir būdavau kviečiama vis toliau ir toliau nuo namų lankyti ligonių nuošaliuose ūkiuose, išsimėčiusiuose kalnuotoje vietovėje per kokias trisdešimt mylių. Be to, retkarčiais užsukdavau su Ijanu į Ana Oką aplankyti Najavenės ir grįždavau pilnomis pintinėmis ir kupiniais indais vaistažolių.

Iš pradžių Džeimis spyrėsi, kad į atokesnes vietas mane lydės jis arba Ijanas, tačiau netrukus paaiškėjo, kad jų rankų reikia ūkyje; atėjo pirmosios sėjos metas, reikėjo išplėsti ir akėti žemę, sėti kukurūzus ir miežius, o ką jau kalbėti apie įprastus ruošos darbus, be kurių neapsieisi, jei nori išlaikyti nedidelį ūkį. Be arklių ir mulų, dar įsigijom pulkelį vištų, gašlaus snukio kuilį kiaulių prieaugliui ir didžiausią prabangą – melžiamą ožką. Visus juos turėjom šerti, girdyti ir šiaip prižiūrėti, kad vienas kito nenugalabytų arba jų nesuėstų lokiai ir pumos.

Taigi kai koks prašalaitis staiga išdygdavo tarpdury šaukdamasis gydytojos arba pribuvėjos, vis dažniau iškeldavau vie-

na. Danieliaus Rolingso žurnale atsirado naujų įrašų, o podėlis pasipildė dovanotais elnių kumpiais, maišais grūdų ir bušeliais obuolių. Tokiomis gėrybėmis už gydymą man atsilygindavo pacientai. Užmokesčio niekada neprašydavau, bet visada ką nors gaudavau. Jie nebuvo turtuoliai, todėl viską mielai priimdavau.

Ligoniai atvykdavo iš atkampiausių vietų, daugelis nemokėjo nei angliškai, nei prancūziškai. Tarp jų buvo vokiečių liuteronų, kvakerių, škotų, airių ir dar moravų iš didžiulės jų brolijos gyvenvietės Seileme, keistai šnekančių, maniau, greičiausiai čekų tarme. Bet dažniausiai su visais jais susikalbėdavau, nes kas nors man vis pavertėjaudavo, o kai nebūdavo kam padėti, griebdavusi rankų ir kūno kalbos. Klausimą „Kur skauda?“ nesunku suprasti bet kuria kalba.

1768 m. rugpjūtis

Buvau sustirusi į ožio ragą. Nors stipriai siausčiausi, vėjas plėšė nuo manęs apsiaustą ir plakė it laivo bures. Apsiaustas plaikstėsi berniukui į galvą ir vis trūkčiojo mane iš balno su galinga audros jėga. Lietus badė po plevėsuojančiais skvernais tarsi ledinės adatos, ir kol nusigavom iki Miulerio upelio, mano gobtuvas ir net pasijoniai buvo permirkę iki siūlo galo.

Upelis kunkuliuote kunkuliavo, paviršiun trumpam iškildavo išrauti su šaknimis medeliai, nuolaužos ir šakos.

Tomis Miuleris spoksojo į sraunią tėkmę, skrybėlę buvo užsismaukęs ir ant ausų, o pečius sugaužęs kone iki nuleisto jos graižo. Pamačiusi, kad abejonė įsirėžusi kiekvienoje berniuko kūno linijoje, pasilenkiau prie pat jo ausies ir, kad išgirstų per stūgaujantį vėją, surikau:

– Lik čia!

Berniukas papurtė galvą kažką man sakydamas, bet neišgirdau. Smarkiai pakračiau galvą ir mostelėjau į krantą; žemė buvo netvirta, greičiau dumblas, ir net čia pat man bežiūrint paplauti sutežo keli juodo purvo grumstai.

– Traukis! – riktėlėjau.

Jis pabrėžtinai parodė ūkininko gyvenamojo namo pusėn ir čiupo už mano vadelių. Jam atrodė, kad perdėm pavojinga, ir norėjo, kad grįžčiau į namą, kol nuslops audra.

Berniukas turėjo dėl ko baimintis. Ir aš mačiau, kad srovė platėja godžiam vandeniui ėdant minkštą pakrantę didžiuliais kšniais. Dar kiek padelsusi, upelio nebeperbrisiu. Pavojinga bus net po daugelio dienų. Kilus tokiam potvyniui, vanduo neatslūgdavo savaitę, nes tėkmę maitindavo pliaupiantys kalnuose lietūs.

Mintis, kad savaitę būsiu įkalinta keturių kambarių name su dešimčia Miulerių, pastūmėjo mane elgtis nutrūktgalviškai. Išplėšusi vadeles Miuleriui iš rankų apgrėžiau arklių, ir padaras, muistydamas ir kresčiodamas galvą, nes lietus jį erzino, atsargiai žengė į slidų dumblą.

Nuklampojom iki aukštesnės kranto atšlaitės, storas sausų lapų sluoksnius čia buvo tvirtesnė atrama kojoms. Apsukusi žirgą, pamojau Tomiui, kad trauktųsi iš kelio, ir pasilenkiau į priekį kaip kokia kliūtinio jojimo raitelė, alkūnėmis įsibesdama į maišą, pririštą prie balno priešais. Miežiai – atlygis už suteiktas paslaugas.

Perkėliau svorį, to žirgui pakako – ir jis troško ištrūkti iš čia. Kai gyvulio pasturgalis nusileido ir susispaudė, pajutau dūrį, o paskui mudu nuskriejom nuo atšlaitės tarsi lekiančios rogutės. Krestelėjau, svaigaus laisvojo kritimo akimirka, skambiai pūksnelėjom, ir atsidūriau lediniame vandenyje iki pat šlaunų.

Rankas stingdė ledinė žvarba, jos buvo prišalusios prie vadelių, ir aš neįstengiau valdyti žirgo. Pasistengiau jas atpalaiduoti ir leidau vadovauti arkliui. Jam plaukiant jutau po šlaunimis ritmiškai judant didžiulius raumenis ir dar galingesnę nešančią vandens jėgą. Srautas pagavo sijonus, grasindamas nutempti mane į sraunią tėkmę.

Paskui ant dugno šaižiai sugurgždėjo žvyras, sucaksėjo arklio kanopos, ir mes išnirom iš upelio nuo mūsų pilantis vandeniui lyg iš kiaurasamčio. Pasigrėžusi balne, kitame krante mačiau Tomį Miulerį, net išsižiojęs jis spoksojo iš po skrybėlės. Negalė-

jau paleisti vadelių ir jam pamojuoti, bet ceremoningai linktelėjau, kulnais paraginau arklį ir nušuoliavau namų link.

Miulierių trobelėje prabuvau tris dienas, padėjau pirmąkart gimdančiai aštuoniolikmetei Petronelai. Tai būsiąs ir paskutinis jos gimdymas, prisiekė. Antrą dieną į kambarį nedrąsiai dirstelėjo septyniolikmetis moters vyras, bet kai Petronela jį išplūdo vokiškai, tas išspūdino atgal į daržinę pas vyrus skaisčiai nuraudusiomis ausimis, nes pasijuto labai pažemintas.

Bet jau po kelių valandų Fredis, atrodantis kur kas jaunesnis nei septyniolikos, nedrąsiai klūpojo šalia žmonos lovos blyškesniu nei jos marškiniai veidu ir neryžtingai tiesė nušveistą pirštą, kad atverstų antklodėlę, slepiančią naujagimę.

Jis nebyliai paspoksojo į apvalią galvutę, apaugusią švelniais juodais pūkeliais, tada pažvelgė į žmoną, tarsi prašytą leidimo.

– *Ist sie nicht wunderschön?** – švelniai paklausė Petronela.

Jis iš lėto linktelėjo, padėjo galvą jai ant kelių ir pravirko. Moterys meiliai nusišypsojo ir nuėjo taisyti vakarienės.

O vakarienė buvo gardi. Miulierių namuose maistas buvo tikras viliotinis, labai skanus. Net dabar pilvas buvo maloniai išsipūtęs nuo virtinių ir keptos *Blutwurst***, o kiaušininės su lydytu sviestu skonis burnoje blaškė mintis apie nesmagią padėtį, kurioje atsidūriau.

Vyliausi, kad ir be manęs Džėmis su Ijanu įstengė prisiimti kokio nors pakenčiamo valgio. Nors vasara jau baigėsi, dar ne derliaus metas, ir podėlio lentynos toli gražu nelūžo nuo gėrybių. Tikėjausi, jos bus gausiai prikrautos rudeniui dosniai pažėrus dovanas, bet podėlyje vis dar gulėjo sūrių, ant žemės riogsojo didžiulis molinis indas sūdytų žuvų, buvo keli maišai su miltais, kukurūzais, pupomis, miežiais ir avižų kruopomis.

Džėmis mokėjo gaminti valgį, bent jau gebėjo išdarinėti laimikį ir iškepti jį ant ugnies, o aš neriausi iš kailio stengdamasi Ijanui atskleisti avižų košės virimo paslaptis. Vis dėlto jie vyrai,

* Argi ji ne gražuolė? (Vok.)

** Kraujinė dešra (vok.).

tad, spėjau, daug nesiterlioja ir gyvastį palaiko žaliais svogūnais ir vytinta mėsa.

Nebūčiau galėjusi pasakyti, ar dirbdami vyriškus darbus: kirsdami medžius, ardami laukus ir tempdami elnių skerdeną per kalnus – jie taip nusikamuodavo, jog nebegalėdavo nė pagalvoti, kad dar turės pasigaminti sveiko maisto, ar šitaip elgdavosi todėl, kad jausčiausi reikalinga.

Vėjas aprimo, nes jį užstojo kalvagūbris, palei kurį jojau, bet vis dar pylė lietus. Žemė po kojomis buvo klastingai netvirta, pažliugusio kelio paviršiuje plūduriavo lapai, apgaulingi kaip liūnas. Jutau, kad žirgui nekas sulig kiekvienu žingsniu slyščiojant kanopoms.

– Geras arkliukas, – raminau jį. – Nesustok, šaunuoli.

Arklys pastatė ausis, bet ir toliau atsargiai risnojo nunarinęs galvą.

– Klampu, tiesa? – paklausiau.

Žirgas neturėjo vardo, nors greičiausiai turėjo, tik aš jo nežinojau. Žmogus, iš kurio Džeimis nupirko arklį, vadino jį voikišku vardu, pasak Džeimio, visai netinkančiu damos žirgui. Kai paprašiau išversti, jis tik suspaudė lūpas, pašnairavo į mane, ir supratau, kad tas žodis turbūt gana nepadorus. Ką jis reiškia, ketinau pasiteirauti senosios ponios Miuler, bet suskatusi išeiliauti pamiršau.

Kad ir kaip ten buvo, Džeimiui atrodė, kad ilgainiui arklys atskleis tikrąjį savo vardą, kurį bus nesunku ištarti, tad visi stengėmės perprasti gyvulio būdą. Išbandęs arklį, Ijanas pasiūlė jį pavadinti Triušeliu, bet Džeimis papurtė galvą.

– Žybsinčios Kanopos? – pasiūliau. – Eikliakojis? Po galais!

Arklys sustojo, bet dėl akivaizdžių priežasčių. Kalva žemyn per akmenis nerūpestingai gurgėjo upokšnis. Vanduo buvo tyras ir skaidrus kaip krištolas tarp tamsios uolos ir žalios lapijos. Deja, jis čiurleno ir per taką, dabar gamtos jėgų nuplautą nuo kalvos į slėnį, plytintį apačioje.

Šlaput šlaputėlė ramiai sėdėjau balne. Netoliese nebuvo maityti jokio kito kelio. Dešinėje kalva kilo kone statmenai, iš perski-

lusios uolos šmėkšojo krūmokšniai ir medeliai, o kairėje kriaušis leidosi taip staigiai, kad joti žemyn būtų buvusi tikra savižudybė. Tyliai keiksnodama, apsaukau bevardį arklį atgal ir jį pavariau.

Jei ne patvinęs upelis, būčiau grįžusi pas Miulerius, ir Džeimiui su Ijanu būtų prisiję ilgėliau suktis be manęs. Nelabai buvo iš ko rinktis: turėjau rasti kitą kelią namo arba čia paskęsti.

Vargais negalais tuo pačiu klampiu keliu grįžom atgal. Nenujojus nė ketvirčio mylios nuo išplovos radau vietą, kur kalvos šlaitas leidosi į nedidelį balnakalnį, įdubą tarp dviejų granito ragų. Tokių darinių čia buvo ir daugiau: vienas stūksojo ant kalno netoliese ir todėl buvo pavadintas Velnio smaile. Jei pavyktų perkirsti balnakalnį iki kito kalvos šlaito ir joti per jį, kaip sykis grįžčiau į taką, kertantį gūbrį pietuose.

Sėdėdama balne, trumpam aiškiai išvydau prieškalnes ir apačioje mėlynuojančią slėnio daubą. Bet kitoje pusėje viršukalnes slėpė tamsūs lietaus pritvinkę debesys, kartkartėmis nutvieskami nematomo žaibo.

Praslinkus audros kraštui, vėjas nuščiuvo. Užtat lietus pratrūko dar smarkiau, ir turėjau stabtelėti, kol atplėšiau nuo vadelių šalančius pirštus ir užsimečiau ant galvos apsiausto gobtuvą.

Šioje kalvos šlaito pusėje žemė po kojomis buvo tvirta ir, nors akmenuota, nestati. Risnojom per raudonomis uogomis nubarsytų šermukšnių giraites ir didesnius ažuolynų plotus. Pro akis nepraslydo milžiniškas gervuogių krūmas, reikėtų jo nepamiršti, bet dabar nesustosiu. Būtų gerai kaip nors parsikasti į namus iki sutemstant.

Stengdamasi nepaisyti šaltų srovelių, tekančių per sprandą, mėginau prisiminti, ko turiu podėlyje. Ką grįžusi galėčiau patiekti vakarienei?

Ką nors greitai pagaminamo, tirtėdama pamaniau, ir karšto. Išvirtų troškinį užtruktų, sriubą – taip pat. Jei turėtume voverę ar triušį, galėtume išsikepti išvolioję kiaušinių ir kukurūzinių miltų tešloje. O jei ne, gal išvirčiau avižinės košės, pagardinčiau ją šonine, ir iškepčiau kiaušininės su svogūnų laiškais.

Susigūžusi staiga pasilenkiau. Nors vešlius mano plaukus dengė gobtuvas, lietaus lašai kapojo galvą it krušą.

Paskui sumojau – čia iš tikrųjų kruša. Mažyčiai balti rutuliukai šokčiojo nuo žirgo nugaros ir riedėjo per ažuolų lapus. Netrukus granulės pastambėjo, pasidarė kaip stiklo rutuliukai, kruša pratrūko taip smarkiai, kad ant šlapio lapų pakloto pros-kynose pokšėjo ir tratėjo nelyginant iš kulkosvaidžio.

Žirgas trūktelėjo galvą aukštyn ir smarkiai papurtė karčius, stengdamasis išvengti geliančių ledukų. Skubiai jį suvaldžiau ir pavariau po didžiuliu kaštonu. Prieglauda menka, vis dėlto prie-glauda. Po medžiu toli gražu nebuvo ramu, bet krušos gabalėliai nušokdavo nuo mus saugančios vešlios lapijos.

– Gerai, – tariau. Sunkokai atplėšusi ranką nuo vadelių, ra-minamai paplekšnojau arklį. – Nurimk. Nepražūsime, nebent nu-trenktų žaibas.

Šie mano žodžiai buvo kažkam į ausį: juodą dangų anapus Keršojo Arklio kalno tyliai perskėlė akinamos šviesos šakės. Po valandėlės dauboje dusliai sudundėjo griautinis, užgoždamas džerkstinčią krušą lapuose virš galvos.

Toli per kalnus blykstelėjo žaibo pašvaistė. Paskui danguje žybtelėjo daugiau žaibų, o po kiekvieno vis garsiau sugrumen-davo perkūnas. Audra ir kruša nusilpo, bet vėl prapliupo lietus. Slėnis paskendo migloje, tik žaibas apšviesdavo nuogus kalnų gūbrius nelygu rentgeno spinduliai kaulus.

– Vienas begemotas, du begemotai, trys begemotai, keturi begemo...

BUUMBT! Arklys pamuistė galvą ir baidydamasis sutrypė.

– Žinau, kaip jautiesi, – pasakiau spoksodama į slėnį. – Bet nurimk, nurimk.

Vėl tvykstelėjo žaibas, nuplieksdamas tamsų kalnagūbrį ir mano tinklainėje įrėždamas stačias žirgo ausis.

– Vienas begemotas, du bege...

Būčiau galėjusi prisiekti, kad sudrebėjo žemė. Arklys šaižiai sužvengė ir, nors trūktelėjau vadeles, kanopomis ėmė kasti lapus. Ore pakvipo ozonu.

Žybsnis.

– Vienas, – iškošiau pro dantis. – Po velnių, tprū! Vienas be...

Žybsnis.

– Vienas...

Žybsnis.

– Tprū! TPRŪ!

Nesuvokiau, kad krintu, net nepajutau, kaip žnektelėjau ant žemės. Vieną akimirką mosikavau vadelėmis, po manim blaškantis puolusio panikon tūkstančio svarų arkliui, o kitą jau tysojau aukštiekninka ir mirksėdama stebeilijau į ratu skriejantį juodą dangų, mėgindama įkvėpti.

Sukrėsta net aidėjau nuo smūgio, iš visų jėgų stengiausi, kad dvasia nepaliktų kūno. Įkvėpiaiu, aiktelėjau iš skausmo ir sumojau, kad virpu. Patirtas šokas traukėsi, pagaliau leisdamas įvertinti nuostolius.

Gulėjau ramiai, užsimerkusi, dėmesį sutelkusi į kvėpavimą, čiupinėdamasi. Lietus vis dar prausė veidą, tykšdamas į akiduobes ir tekėdamas į ausis. Veidas ir rankos buvo sustirusios. Rankas galėjau judinti. Kvėpavau jau lengviau.

Mano kojos. Kairiąją skaudėjo, bet pakenčiamai, sumuštas tik kelis. Šiaip ne taip pasiverčiau ant šono, nes kliudė šlapi, stori drabužiai. Bet jie mane ir išgelbėjo nuo rimtesnių sužeidimų.

Virš galvos išgirdau prunkštimą, nustelbiantį dudenantį griautinį. Apkvaitysi pakėliau akis. Gal trisdešimties pėdų aukštyje pro krūmų tankmę galvą buvo iškišęs arklys. Žemiau brūzgynų leidosi stati, akmenuota atšlaitė; ilga šliūžė apačion rodė, kur nukritau nuo arklio ir nusiridenau iki ten, kur tysojau.

Mes sustojom beveik ant paties šio neaukšto skardžio krašto, jo nepamatėm, nes jį užstojo tankūs krūmai. Išsigandęs žirgas metėsi į šalį, bet pajuto pavojų ir nenušoko, deja, nubloškė mane.

– Po šimts pyptių, koks nevidonas! – šūktelėjau ir pasvarsčiau, ar nesuprantamas vokiškas jo vardas reiškė ką nors panašiai. – Juk galėjau nususukti sprandą! – Vis dar virpančia ranka nusibraukiau nuo veido purvą ir apsidairiau, ar nematyti kokio takelio užsiropšti atgal.

Nieko. Už manęs stūksojo status uolėtas skardis, tįstantis prie vieno iš granito ragų. Priešais mane jis staiga nėrė tiesiai į nedi-

dele daubą. Atšlaitė, kur nusiridenau, taip pat leidosi į šią dau-
belę per geltonųjų kiškiakopūscių ir žagrenių guotus iki mažo
upelio kranto maždaug už šešiasdešimties pėdų.

Vis dar ramiai gulėjau, mėgindama ką nors sugalvoti. Niekas
nežino, kur esu. Ir pati tiksliai nežinau. Negana to, kurį laiką
niekas manęs ir nepasiges. Džeimis manys, kad vis dar esu pas
Miulerius, nes lyja. Miuleriams nė nešaus į galvą, kad man nepa-
vyko nusigauti iki namų; net jei ramybės ir neduos abejonės, jie
vis tiek negalėtų sekti paskui mane – kelią jiems pastotų ištvinęs
upelis. Kol kas nors ras nuplautą taką, lietus bus sunaikinęs visus
mano pėdsakus.

Gera, kad nesusižeidžiau. Tačiau aš viena, be žirgo, maisto,
pasiklydusi ir permirkusi iki siūlo. Vienintelis dalykas buvo aiš-
kus: tikrai nemirsiu iš troškulio.

Šen ten vis žybtelėdavo žaibai, lyg dangaus platybėse besi-
kaunančios dvikovoje šakės, tolumoje dusliai grumojų prtilęs
griaustinis. Nesibaiminau, kad mane nutrenks žaibas, nes ap-
linkui augo daugybė geresnių taikinių – milžiniškų medžių. Vis
dėlto būtų gerai pasieškoti kokio nors prieglobsčio.

Lietus nesiliovė, jo lašai įkyriai nepaliaujamai kapsėjo nuo
nosies galiuko. Šlubčiodama dėl sumušto kelio ir smarkokai
plūdamsi, slidžiu šlaitu nuklibikščiavau iki upelio pakrantės.

Ir čia upelis buvo patvinęs nuo lietaus. Iš vandens stirksėjo
užlietų krūmų viršūnės, srovė gainiojo ir plėšė bejėgius jų lapus.
Jokios pakrantės, prasibroviau pro kibius bugienių ir virginių
kadagių gnaužtus iki uolėto skardžio pietuose. Galbūt čia, radu-
si kokią olą ar ertmę, galėsiu prisiglausti.

Deja, nieko neaptikau, tik suvirtusius juodus nuo drėgmės
akmenis, o jais sunku būtų lipti. Pagaliau tolėliau pamačiau kai
ką panašaus į užuoglaudą.

Skersai upelio gulėjo didžiulis virgininis kadagys. Jo šaknys
styrojo, nes žemę, kurioje jis kerojo, buvo paplovęs vanduo. Jis
buvo nuvirtęs tolyn ir rėmėsi į skardį, tad tanki jo viršūnė mirko
vandenyje ir driekėsi ant uolų, o kamienas sviro virš upelio ne-
dideliu kampu; šia pusę mačiau milžiniškas nuogas šaknis, sutrū-

kinėjusios žemės pylimą ir žemus krūmokšnius aplinkui. Ertmė po šaknimis menka prieglauda, bet vis geriau nei stovėti vėjų pagairėje ar gūžtis krūmuose.

Man nė nedingtelėjo, kad šiuo prieglobsčiu gali susivilioti lokys, lūšis ar dar kitoks žvėris. Laimė, jis buvo neužimtas.

Ta vieta buvo maždaug penkių pėdų ilgio ir penkių pločio, drėgna, šalta ir tamsi. Lubas atstojo didžiulės, gumbuotos medžio šaknys, jų tarpus klojo smėlinga žemė, jos panėšėjo į barsuko olos stogą. Bet šaknys buvo tvirtos. Suplakta urvo žemė buvo drėgna, bet nedumblėta, ir pirmąsyk po daugelio valandų man į galvą nedaužė lietus.

Išsekusi nušliaužiau į patį kampą, šalia pasidėjau žliugsinčius batus ir užmigau. Šalti, įmirkę drabužiai žadino gyvus, ryškius sapnus, nuolat šmėkščiojo kraujas, vos gimęs kūdikis, medžių, uolų ir lietaus vaizdai. Nugrimzdusi į nesąmoningą baisaus nuovargio būseną, dažnai prabusdavau, bet vėl akimoju užmigdavau.

Sapnavau, kad gimdau. Nejutau skausmo, bet regėjau lendantį galvutę, tarsi būčiau stovėjusi tarp savo šlaunų, vienu metu būdama ir pribuvėja, ir gimdyvė. Į glėbį paėmiau nuogą kūdikį, vis dar raudoną nuo mudviejų kraujo, ir padaviau naujagimę jos tėvui, Frenkui, bet jai nuo veido vandenmaišį nubraukė Džeimis ir tarė: „Ji graži.“

Paskui vėl prabudau ir vėl užmigau, kasdamasi tarp akmenų ir krioklių, skubiai ieškodama to, ką pamečiau. Prabudau ir užmigau, miškais persekiojama kažko bauginančio ir nepažįstamo. Vėl prabudau ir vėl užmigau, rankoje peilis, raudonas nuo kraujo, bet kieno tas kraujas, nežinojau.

Užuodusi degėsių kvapą visai išsibudinau ir atsisėdau tiesi kaip strėlė. Nebelijo. Pamaniau, kad mane pažadino tylą. Tačiau mano šnerves vis dar smarkiai kuteno dūmų kvapas. Tai jau ne sapnas.

Iškišau iš olos galvą it kokia sraigė, atsargiai lendantį iš savo kiauto. Dangus buvo pilkšvas su violetiniu atspalviu, virš kalnų išvagotas oranžinių ruožų. Permerktas miškas tykus. Buvo arti saulės laidos, į ertmes ir tuštumas sėlino tamsa.

Išropojau laukan ir apsidairiau. Tylą drumstė už nugaros gurgantis patvinęs upelis. Priešais kilo nedidelis gūbrys. Jo viršūnėje augo didžiulė balzaminė tuopa, nuo jos ir sklido dūmai. Į tuopą buvo trenkęs žaibas, viena medžio pusė vis dar žaliavo, blyškiame danguje ryškėjo tankus jos šakų skliautas. Kita pusė buvo pajuodusi, suanglėjusi per visą storą kamieną. Nuo medžio ringavo balti dūmai tarsi šmėklos, sprunkančios iš kerėtojo vergijos, iš po žioruojančios apdegusios žievės plykstelėdavo raudoni ugnies liežuvėliai ir vėl užgesdavo.

Pasidairiau batų, bet prieblandoje jų nemačiau. Nebegaišau laiko ir, pūksdama iš įstangos, užsikeberiojau gūbriu prie žaibo perskelto medžio. Raumenys buvo sustingę nuo miego ir šalčio; kai klupinėjau įkalnėn gumbuotomis ir susiraizgiusiomis šaknimis, dingojosi, lyg nerangiai atgytų medis.

Prie medžio buvo šilta. Palaimingai, nuostabiai šilta. Oras dvelkė pelenais ir suodžiais, bet aplink tvyrojo šiluma. Plačiai iškleidusi apsiaustą atsistojau taip arti, kiek išdrįsau. Stovėjau ramiai ir garavau.

Kurį laiką nieko negalvojau, tik stovėjau jusdama, kaip sužvarbęs kūnas atšyla ir atsileidžia, primena esąs gyvas. Bet kai vėl ėmė tekėti kraujas ir mausti sumuštas vietas, pajutau stiprų alkį. Nuo pusryčių buvo praėję daug laiko.

Bet ir iki vakarienės greičiausiai turėsiu dar gerokai palūkėti, niūriai pamaniau. Iš daubos slinko ir kėtojosi tamsa, o aš vis dar nežinojau, kur esu. Dirstelėjau į stūksantį priešais kalnagūbrį; sumauto žirgo nė ženklo.

– Išdavikas, – sumurmėjau, – turbūt nušuoliavo ir prisiplakė prie kokios briedžių bandos.

Pasitryniau rankas. Drabužiai buvo apdžiūvę, bet oras vėso. Naktis bus žvarbi. Ar būtų geriau nakvoti čia, atvirame ore, šalia žaibo trenkto medžio, ar grįžti į savo olą, kol dar įžiūriu, kur statyti koją?

Apsispręsti padėjo už nugaros sutraškėję krūmai. Medis jau nebetvoskė karščiu. Nors suanglėjęs kamienas vis dar buvo karštokas paliesti, ugnis nebedegė. Neatgrasys šmižinėjančių

naktinių medžiotojų. Neturėjau nei ugnies, nei šautuvo, galėčiau gintis tik kaip persekiojamieji ir medžiojamieji: tamsoje valandų valandas tūnoti pasislėpusi – taip elgiasi pelės ir triušiai. Bet juk vis tiek turėjau grįžti batų.

Nenoriai pasitraukiau nuo blėstančios šilumos ir nukėblinau prie nugriuvusio medžio. Įšliaužusi vidun, kampe ant tamsesnės žemės pamačiau kažką boluojant. Padėjau tenai ranką, bet užčiuopiau ne minkštus elnenos mokasinius, o kietą ir glotną daiktą.

Mano protui nespėjus rasti tinkamo žodžio, nevalingai suvokiau, kad tas daiktas kietas, ir atitraukiau ranką. Valandėlę sėdėjau kalančia širdimi. Paskui baimės ir prigimtinį atsargumo instinktą įveikė smalsumas, ir ėmiau rausti aplink jį priesmėlį.

Tai buvo kaukolė su apatiniu žandikauliu, šis laikėsi tik ant sudžiūvusio raiščio atplaišos. Didžiojoje pakaušinėje angoje barškėjo lūžusio stuburo gabalėlis.

– *Kiek laiko gali žmogus išgulėti žemėje nesudulėjęs?** – sumurmėjau, rankose vartydama kaukolę.

Kaulas buvo šaltas, kiek pašiurkštėjęs nuo drėgmės. Šviesa per blausi, todėl gerai neįžiūrėjau, bet užčiuopiau antakių linijos rumbus, slidų lygių iltinių dantų emalį. Turbūt vyras buvo apyjaunis, beveik visi dantys. Nykščiu jatau, kad jie nelabai nudilę.

Kiek laiko kaukolė čia guli? Aštuonerius devynerius metelius, atsakė Hamletui duobkasys. Nė nenutuokiau, ar Šekspyras ką nors numanė apie teismo ekspertizę, bet man atrodė, kad jis nustatė visai tinkamą metų skaičių. Tikriausiai daugiau nei devynerius metus.

Kaip kaukolė čia pateko? Nuojauda man kuždėjo, kad tas žmogus buvo nužudytas, nors protas sakė ką kita. Gal jis buvo gamtininkas ir mirė nuo ligos, alkio ar jį pakirto šaltis; stengdamasi nepaisyti gurgiančio pilvo ir šlapių drabužių, ryžtingai vijau šalin mintį, kad vargšas galėjo būti ir nugalabytas, bet tikrai nebuvo pakastas po medžiu.

* V. Šekspyras. „Hamletas“. Vertė A. Churginas.

Čerokiai ir tuskarorai laidodavo savo mirusiuosius, tačiau ne šitaip ir ne po vieną oloje. Ir ne dalimis. Lūžusio stuburo slankstelis rodė, kas jam nutiko; kraštai suspausti, sudaužytas veidas dailiai atkirstas, nesutrupintas.

– Kai kam iš tikrųjų nepatikai, – pasakiau. – Nepasitenkinta skalpu, nukirsta ir galva.

Stebėjau: ar čia jis ir žuvo? Pasitrynčiau veidą, juk nieko daugiau negalėjau griebtis. Iš urvo nekelsiu kojos iki pat aušros, be to, radus tokį draugužį, išlakstė visi miegai. Atsargiai padėjau kaukolę ir ėmiau kasti.

Jau buvo naktis, bet net ir juodžiausią, gūdžiausią naktį lauke retai būna aklinai tamsu. Dangų vis dar klojo debesis, jis atspindėjo nemažai šviesos, besiskverbiančios į negilų mano urvą.

Smėlinga žemė buvo minkšta ir lengva rausti, tačiau pakapsčiusi kelias minutes iki kraujo nusibrozdinau krumplius ir pirštų galiukus. Išropojau iš urvo ir gerokai pasižvalgiusi radau pagali, tinkamą kasti. Kiek paknisusi, aptikau dar kai ką kieto; ne kaulą, bet ir ne metalą. Pačiupinėjusi tamsų ovalą, supratau, kad čia akmuo. Upės akmuo? Lyg ir ne. Jo paviršius lygutėlis, bet jame kažkas įrėžta. Gal koks simbolinis ženklas? Mano pirštai buvo sugrubę, nesupratau, kas tai.

Dar pakasusi nieko neberadau. Arba Joriko griaučių čia nebuvo, arba jis palaidotas taip giliai, kad neįmanoma jo rasti. Įsidėjau akmenį į kišenę, atsisėdau ant kulnų ir nusivaliau smėliuotas rankas į sijoną. Nuo mankštos bent sušilau.

Vėl atsisėdusi paėmiau kaukolę ir pasidėjau ant kelių. Nors atrode šiurpiai, buvo šiokia tokia draugija, atitraukė dėmesį nuo keblios mano padėties. Supratau, kad visa mano veikla pastarąją valandą buvo tam, kad prasiblaškyčiau, skirta užgniaužti panikai, kirbančiai sąsąmonėje ir lūkuriuojančiai progos prasisiveržti ir persmeigti mane, lyg aštri nulaužta šaka. Laukė ilga naktis.

– Puiku, – garsiai tariau kaukolei. – Gal neseniai skaitei kokią gerą knygą? Turbūt ne, ir kažin ar beprisiruoši. Norėtum pasiklausti poezijos? – Atsikrenkščiau ir ėmiau deklamuoti Kitsą,

pradėjau nuo jo soneto „Parašyta bjaurintis vulgariais prietarais“, o paskui padeklamavau eilėrašį „Odė graikų vazai“.

– ...*Amžinai tave mylėsiu, ir ji bus graži!* – pacitavau. – Yra ir daugiau, bet neprisimenu. Juk ne taip jau blogai? Ar nori išgirsti Šelio posmų? „Odė Vakarų vėjui“ – puikus eilėraštis, tikriausiai tau patiks.

Staiga nusistebėjau, kodėl man šovė tokia mintis. Nebuvo jokios rimtos priežasties manyti, kad Jorikas buvo indėnas, o ne europietis, bet supratau, kad taip galvoti mane turbūt paskatino šalia rastas akmuo. Gūžčiodama pečiais vėl ėmiau deklamuoti, vildamasi, kad puiki anglų poezija gali atbaidyti nuo lokių ir lūšių nė kiek ne blogiau kaip stovyklos laužas.

*Paversk mane savąja lyra kaip ir mišką:
Tegul ir mano lapai krinta!
Harmonijų galingas maištas tviska,
Iš mudviejų paėmęs rudeniop,
Tą toną džiaugsmo liūdesy. Į tikslą,
Dvasia! Manim būk ir neabejok!*

*Išleiski mirusias mintis Visaton
Tartum sausus lapus atgimt iš naujo,
Ir burtas šio eilėraščio tesako:
Bus išbarstyti, kol širdis tarnauja,
Žmonijai mano žodžių pelenai!
Te žemė mano lūpose geidauja
Trimito pranašo! O vėjau...**

Paskutinis posmas nutilo lūpose. Ant kalnagūbrio spingsojo švieselė. Kibirkstėlė, netrukus virstanti liepsna. Iš pradžių pamaniau, kad užsiplieskus rusenantiems pelenams įsidedė žaibo perskeltas medis, bet paskui žiburys sukrutėjo. Pamažu ėmė sklęsti virš krūmų nuokalnėn, manęs link.

* Vertė Tautvyda Marcinkevičiūtė.

Tik pašokusi ant kojų sumojau, kad esu be batų. Kaip paklaidinti čiuo pinėti žemę, grabalioji po ankštą erdvę. Bergždžiai. Batai buvo dingę.

Stveriau kaukolę ir basa pasisukau į šviesulį.

Žiūrėjau, kaip žiburys artinasi, leidžiasi nuo kalvos it kleimalio kamuolėlis. Paralyžiuotoje sąmonėje šmėkstelėjo Šelio eilėrašcio eilutė: „Piktoji dvasia, nepaisysiu tavęs! Ramiu, tvirtu protu.“ Miglotuose sąmonės užkaboriuose kažkas kuždėjo, kad Šelis buvo kur kas stipresnių nervų už mane. Dar labiau prispaudžiau kaukolę. Ne kažin koks ginklas, bet man atrodė, kad to, kas ateina, neatbaidytų nei peiliai, nei pistoletai.

Tai, kad kažkas atsibasto mišku su liepsnojančiu deglu, buvo neįtikima ne tik todėl, kad viskas aplinkui buvo įmirkę. Kažin ar čia pušies deglo, ar žibalinės lempos žiburys? Šviesa nemirkčiojo, degė blausiai ir lygiai.

Žiburėlis plevėno kelios pėdos virš žemės, lyg kas būtų nešęs deglą atkišęs. Sulig kiekvienu paslaptingos būtybės žingsniu švieselė pamažu artėjo. Mačiau, kaip liepsnelė šokčioja tvirtu žingsnio ritmu.

Susigūžiau urve, slepiama žemių pylimo ir išvirtusių šaknų. Buvau sustirusi į ragą, bet šonais sruvo prakaitas ir užuodžiau savo baimės dvoką. Sustingę kojų pirštai įsikibo į gruntą pasiruošę skuosti.

Jūroje buvau mačiusi šventojo Elmo ugnį, vaiskiai mėlynai spragsinčią. Jos klaikuma visai nepriminė artėjančios blyškios šviesos. Ši nei blykčiojo, nei žaižaravo spalvomis, tik vaiduokliškai švytėjo. Pelkių dujos, sakydavo apie kalno šviesas žmonės Kros Krike.

Cha, tariau sau, nors ir nebyliai. Pelkių dujos nuodija kairę mano pėdą!

Šviesa prasiskverbė pro alksnių tankmę ir išplaukė į prosdyną prieš mane. Čia ne pelkių dujos.

Jis buvo aukštas, pusnuogis, pasirišęs tik strėnjuostę ir išsi-

paišęs visą kūną. Ilgi raudoni dryžiai puošė rankas, kojas ir liemenį, o veidas nuo smakro iki kaktos buvo nudažytas juodai. Plaukai ištepti riebalais, sušukuoti skiautere, iš jos styrojo dvi kalakuto plunksnos.

Ateivis nematė manęs, dengiamos prieglobsčio tamsos, o pats išryškėjo blausioje deglo šviesoje, švytėjo beplaukė krūtinė ir pečiai, šešėlis klojo akiduobes. Bet jis žinojo, kad aš čia.

Nedrįsau nė krustelėti. Stengiausi kvėpuoti tyliai, bet ausyse skambėjo, net skaudėjo. O jis stovėjo gal už kokių dvylikos pėdų ir žvelgė tiesiai į tamsą, kur tūnojau, tarsi matytų kaip šviesiausią dieną. Jo deglas blykčiojo tyliai, ramiai, neryškiai, nenudegindamas medienos, tarsi žvakė prie lavono.

Nežinau, kiek taip stovėjau, kol susizgribau nebebijanti. Mane vis dar stingdė šaltis, bet širdis jau plakė ramiai, basų pėdų pirštai atsitiesė.

– Ir ko gi nori? – paklausiau ir tik tada sumojau, kad mudu jau kurį laiką šitaip bendraujame.

Tik nebyliai. Tarp mūsų lyg ir nieko nevyko, kartu vis dėlto kažkas vyko.

Debesys, suplėšyti nestipraus vėjo, išsisklaidė, ir pro lekiančių plunksninių debesų properšas kyščiojo tamsūs žvaigždėto dangaus ruožai. Mišką gaubė tyla, tokia dažniausiai tvyro lietaus permerktame naktiniame miške. Girgždėjo ir dejavo siūbuojantys aukšti medžiai, šlamėjo krūmai, kedenami neramaus vėjo šuoro pakraščio, o kažkur toliau be paliovos čiurleno nematomas vanduo ir nuo jo atsimušė blaškomo oro aidas.

Staiga pajutusi jėgų antplūdį, giliai įkvėpiau. Oras sodriai, saldžiai kvepėjo žaliais augalais, sklido žolelių aromatai, dvelkė nukritusių lapų muskusu, ir visa maišėsi su audros kvapais: šlapiomis uolomis, drėgna žeme, kylančia migla ir aitroku ozonu, ūmai išsiskyrusiu, kaip ir plykstelėjęs žaibas, trenkęs į medį.

Žemė ir oras, pamaniau, ugnis ir vanduo. Ir štai stoviu tarp visų keturių stichijų laukdama jų malonės.

– Ko nori? – dar kartą bejėgiškai paklausiau. – Negaliu tau niekuo padėti. Žinau, esi ten, matau tave. Deja, tai viskas.

Niekas nekrustelėjo, neišgirdau nė žodžio. Bet sąmonėje suskambo gana aiški mintis svetimu balsu.

Gana, pasakė jis.

Žmogus iš lėto pasisuko ir nuėjo. Kai nutolo per dvidešimtį žingsnių, deglo šviesa išnyko, išblėso į niekur, tarsi paskutiniai prieblandos blyksniai, užgesinti nakties.

– Ak, – kiek be dvasios atsidūsėjau. – Dievulėli.

Kojos virpėjo, buvau beveik pamiršusi kaukolę, kurią atsargiai laikiau ant kelių.

Ilgai sėdėjau žiūrėdama ir įtempusi ausis, bet nieko nevyko. Mane supo tamsūs ir neperregimi kalnai. Gal rytą įstengsiu rasti kelią atgal iki tako, tačiau dabar klaidžiodama tamsoje tik į bėdą pakliūčiau.

Daugiau nebijojau; baimė dingo susidūrus su ana žmogysta. Bet vis dar gniaužė šaltis, buvau išbadėjusi. Padėjau kaukolę, susiraičiau šalia jos ir apsikamšiau šlapiu apsiaustu. Užmigau anaip tol ne išsyk. Tūnoju lediniame urve spoksodama į vakaro žvaigždes, aukštai skriejančias ratu debesų properšose.

Mėginau suprasti, kas nutiko per pastarąjį pusvalandį, bet iš tikrųjų nebuvo ką suprasti; tiesą sakant, nieko ir nenutiko. O gal vis dėlto nutiko, juk jis čia buvo? Dar jutau jį, ir tai truputį ramino. Galų gale užmigau, skruostą priglaudusi prie sausų lapų gniužulo.

Kamavo šaltis ir alkis, todėl mano sapnai buvo neramūs, juose plaukė padriki vaizdai. Žaibo perskelti medžiai, švytintys kaip deglai. Išrauti iš žemės medžiai vaikščioja šaknimis grėsmingai svirduliuodami.

Štai guliu Lietuje perrėžta gerkle, šiltas kraujas teka žemyn per krūtinę, keistai ramina sužvarbusį kūną. Pirštai sugrube, nepajėgiu pakrutinti. Lietus čaižo odą nelygu kruša, kiekvienas šaltas lašas kerta tarsi plaktuko smūgis, paskui lietus, tekšenantis ant veido, jau atrodo šiltas ir švelnus. Esu palaidota gyva, juoda žemė byra į atmerktas akis.

Pabudau tabaluojančia širdimi. Tyliai gulėjau. Naktis naktčiausia, dangus giedras, beribis, o aš – tamsos duburyje. Paskui vėl užmigau persekiojama sapnų.

Tolumoje stūgauja vilkai. Išsigandę lekia per baltųjų tuopų, įklimpusių sniege, guotą. Ant baltažievių kamienų lyg kruvini brangakmeniai tviska raudona sula. Tarp kraujuojančių medžių stovi žmogus plikai skusta galva, ant šios styro juodų riebaluotų plaukų skiauterė. Jo akys giliai įsodintos, šypsena sutrikusi, o kraujas ant krūtinės ryškesnis už sulą.

Vilkai jau daug arčiau. Staigia ir viaukčioja, kraujo kvapas degina man šnerves. Skuodžiu su gauja, sprunku nuo jos. Bėgu. Pėdos ne mano – kiškio letenėlių, dantys balti, burnoje jaučiu kraujo šmėklos skonį, jos kvapas dilgčioja nosyje. Alkis. Persekiojimas, grobis ir kraujas. Širdis daužosi, kraujas smarkiai srūva, neapsakomas sumedžioto žvėrelio klaikas.

Garsiai trakstelėjo rankos kaulas, tarsi laužiama sausa šaka, ir ant liežuvio pajutau šiltus, sūrius ir slidžius čiulpus.

Kažkas brūkstelėjo man per veidą, ir atplėšiau akis. Iš balta-dančio vilko kailinės apykaklės į mane spoksojo didžiulės geltonos akys. Suspigau ir smogiau, o žvėris atsitraukė, išgąstingai amtelėdamas.

Atsiklaupiau ir veblendama susigūžiau. Buvo ką tik išbrėškę ir švelnioje šviesoje išvydau didžiulį juodą... Rolo pavidalą.

– Ak, Dieve, po šimts velnių, ką čia veiki, prakeiktas, suknistas, siaubingas... bjaurus žvėrie!

Būčiau pati susitvardžiusi, bet Džeimis buvo greitesnis.

Stambiomis rankomis trūktelėjo mane aukštyr ir ištempė iš slėptuvės. Stipriai apglėbė ir susirūpinęs ėmė plekšnoti apžiūrindamas, ar aš nesužeista. Veidą glostė minkšta jo skraistės vilna, dvelkianti drėgme, pelenų šarmo muilu ir vyrišku jo kvapu, kuris man buvo kaip deguonis.

– Ar tu sveika? Dėl Dievo meilės, ar sveika?

– Ne, – atsakiau. – Taip, – pasitaisiau ir pravirkau.

Kai pamačiau Džeimį, ašaros nevalingai pabiro atlėgus širdžiai, bet verkiau neilgai. Mėginau pasakoti, bet Džeimis nesi-klausė. Paėmė mane ant rankų, tokių pat purvinų kaip visa aš, ir pasuko prie mažo upelio.

– Ša, – tarė, stipriai spausdamas mane prie krūtinės. – Ša, *mo chridhe*. Nurimk, tu saugi.

Mano protą vis dar temdė, trikdė šaltis ir sapnai. Ilgai girdėjau tik save, todėl Džeimio balsas skambėjo keistai, netikroviškai, buvo sunku jį suprasti. Užtat šiltas, tvirtas jo glėbys buvo tikras.

– Palauk, – tįptelėjau jam už marškinių. – Pala, kai ką pamiršau. Turiu...

– Jergutėliau, dėde Džeimi, tik pažvelk į šitai!

Džeimis atsigręžė, nepaleisdamas manęs iš glėbio. Mano užuoglaudos angoje tarp kadamuojančių šaknų stovėjo jaunikis Ijanas ir laikė iškėlęs kaukolę.

Kai Džeimis ją išvydo, jo raumenys įsitempė.

– Švenčiausiasis Dieve, kas čia, Sasenach?

– Norėjai paklausti, kieno ji? Nežinau. Bet graži. Neleisk Roliui jos liesti; jai nepatiktų.

Išplėtęs drėgnas juodas šnerves, susidomėjęs ir susikaupęs, Rolas uostinėjo kaukolę.

Kiek raukydamasis Džeimis pažvelgė į mane.

– Ar tau tikrai nieko nenutiko, Sasenach?

– Ne, – atsakiau, jau visai pabudusi ir lėtai atitokdama. – Man šalta ir mirštu badu. Gal kartais atnešei ką pusryčių? – ilgesingai paklausiau. – Dėl pilnos lėkštės kiaušininės galėčiau ir nužudyti.

– Deja, – tarė Džeimis ir pastatęs mane ant žemės ėmė kuistis krepšyje. – Neturėjau kada pasirūpinti maistu, bet turiu šiek tiek brendvynio. Štai, Sasenach, jis tau padės. O paskui, – pridūrė, kilstelėdamas antakį, – galėsi man papasakot, kokio velnio atsi-beldei į šį pasaulio kraštą.

Susmukau ant uolos ir godžiai siurbtelėjau brendvynio. Drebančiomis rankomis vos nulaikiau gertuvę, bet kai tamsiai gintarinis skystis prasisunkė per tuščio skrandžio sienelės į kraują, virpuly apslapo.

Džeimis stovėjo man už nugaros, padėjęs ranką ant peties.

– Kiek čia lindėjai, Sasenach? – paklausė švelniu balsu.

– Visą naktį, – atsakiau vėl purtoma drebulio. – Nuo vakarykščio priešpiečio, kai tas sumautas arklys – jo vardas turbūt Judas – nubloškė mane nuo anos iškyšos.

Linktelėjau į atbrailą. Džėmis taikliai pavadino šią vietą pasaulio kraštu. Šiose kalvose daugybė nežinomų, bevardžių ertmių, nusmelkė mintis, turėjusi šauti jau seniai, jei nebūčiau buvusi taip sušalusi ir nusilpusi.

– Bet kaip, po perkūnais, radai mane? – susidomėjau. – Ar vienas iš Miulerių sekė mane, o gal tas nelemtas arklys atvedė pas mane kaip kokia Lesė?

– Tas arklys kastruotas, tetule, – papriekaištavo Ijanas. – Ne mergytė.* Tavo arklio akyse nematėm. Mus čia atvedė Rolas. – Jis didžiudamasis džiugiai nusišypsojo šuniui, nutaisiusiam mandagiai orų snukį, lyg tokie žygdarbiai jam būtų įprastas dalykas.

– Bet jei nematėt mano arklio, – suglumu, – kaip sužinojot, kad iškeliavau iš Miulerių? Ir kaip Rolas galėjo... – nutilau, manydama, kad du vyrai žvilgčioja į vienas kitą.

Ijanas gūžtelėjo pečiais ir linktelėjo, leisdamas veikti Džemiui. Tas atsitūpė šalia manęs, kilstelėjo suknelės apačią ir didžiulėmis šiltomis rankomis suėmė nuogas mano pėdas.

– Tavo kojos sušalusios, Sassenach, – tyliai tarė. – Kur pametei batus?

– Ana ten, – linktelėjau į išrautą medį. – Jie turėtų būti prie medžio. Nusiaviau juos brisdama per upelį, tada pasidėjau ant žemės, bet tamsoje jų neberadau.

– Jų nėra, tetule, – pasakė Ijanas keistu tonu.

Nustebusi pažvelgiau į jį. Vaikis vis dar atsargiai vartė rankose kaukolę.

– Nėra, – palenkęs galvą Džėmis trynė man pėdas.

Ankstyva šviesa sutvisko variu jo plaukuose, išdrikusiuose ant pečių ir labai susivėlusiuose, tarsi jis ką tik būtų atsikėlęs iš lovos.

– Miegojau, – prabilo Džėmis, pakartodamas mano mintį. – Staiga tavo žvėris pašėlo. – Nepakeldamas akių jis smakru parodė į Rolą. – Ėmė loti, staugti ir visu kūnu bloškėsi prie durų, lyg anapus jų būtų stovėjęs nelabasis.

* Žodžių žaismas. Lesė – kelių veislės kalė, populiaraus serialo svarbiausia veikėja, o *lassie* anglų k. – mergaitė, meilutė.

– Užrikau ant jo, mėginau jį griebti už pakarpos ir supurtyti, kad nurimtų, – įsiterpė Ijanas, – bet jis vis tiek nesiliovė draskęsis.

– Jis taip davėsi, kad iš nasrų tyško seilės. Buvau tikras – pasiuto. Maniau, žvėris mus sužalos, todėl liečiau Ijanui atkabinti duris ir jį išleisti. – Džėmis atsisėdo ant kulnų, susiraukęs dirstelėjo į mano pėdas ir nuo kelties nuėmė pridžiūvusį lapą.

– O už durų buvo nelabasis? – lengvabūdiškai paklausiau.

Džėmis papurtė galvą.

– Išnaršėm proskyną nuo gyvulių aptvaro iki šaltinio, bet nieko neradom, tik šituos. – Jis pasirausė krepšyje ir ištraukė mano batus. Tada pakėlė į mane akis, veidas buvo akmeninis. – Jie stovėjo ant slenksčio, vienas šalia kito.

Man pasistojo visi gyvaplaukiai. Pakėlusi gertuvę godžiai trūktelėjau brendvynio.

– Rolas nurūko it skalikas, – nekantraudamas pasakojo toliau Ijanas. – Bet po valandėlės grįžo, pauostė batus ir ėmė unksėti, cypti.

– Jaučiausi taip, lyg pats unksčiau. – Džėmio lūpų kamputis vos kilstelėjo, bet jo akyse vis dar mačiau neaiškią baimę.

Nurijau seiles, nors ir gėriau brendvynio, burna buvo išsaususi, nepajėgiau prakalbėti.

Džėmis užmovė man ant kojos vieną batą, paskui ant kitos antrąjį. Batai buvo šlapi, bet mažumėlę sušildyti jo kūno.

– Pamaniau, žuvai, Pelene, – tyliai tarė nunarinęs galvą, kad nematyčiau jo veido.

Ijanas nieko nematydamas pasakojo jau linksmiau:

– Mano protingas šuo nuskuodė, tarsi kiškį užjutęs. Čiupom skraistes ir nuskubėjom paskui jį, prieš tai dar pagriebėm po nuodėgalį ir užgesinom ugnį židiny. Rolas mus vedė puikiai sekdamas pėdsakais, ar ne, šaunuoli? – Jis su pasididžiavimu meiliai patrynė šuniui ausis. – Ir štai mes čia!

Brendvynis zvimbė ausyse, supdamas mano protą į šiltą, švelnią antklodę, tačiau dar turėjau šiek tiek nuovokos, todėl supratau, kad Rolas turėjo persekioti... tą, kas visą laiką ėjo apsiaęs mano batais.

Atgavusi amą, bet dar prikimusi paklausiau:

– Ar pakeliui... ką nors matėt?

– Ne, tetule, – staiga surimtėjęs atsakė Ijanas. – O tu?

Džėmis pakėlė galvą, ir pamačiau, kaip nuo nerimo ir nuovargio sukritęs jo veidas, platūs skruostikauliai išsišovę. Aš ne vienintelė praleidau ilgą, neramią naktį.

– Taip, bet apie tai papasakosiu vėliau. Dabar aš jau virtusi moliūgu. Traukim namo.

Džėmis atvedė arčiau arklius, bet nutempti jų į daubą buvo neįmanoma, todėl turėjom nusikeberioti patvinusio upelio šlaitais, perklampoti seklumas ir sunkiai užsiropšti uolėta įkalne iki iškyšos, kur buvo pririšti gyvuliai. Mano kojos buvo kaip medinės, lenkė baisus nakties nuotykio nuovargis, tad iš manęs buvo menka nauda, bet Džėmis su Ijanu puikiai susidorojo pernešdami mane per kliūtis ir perdavinėdami pirmyn atgal kaip kokį didelį, sunkų ryšulį.

– Tau tikrai nederėtų girdyti alkoholiu žmonių, kenčiančių nuo hipotermijos, – silpnai pasakiau, nes mums stabtelėjus trumpam atsikvėpti Džėmis vėl priglaudė gertuvę man prie lūpų.

– Man nė motais, nuo ko kenti, bet gėrimas suvilgys vidurius ir pasijusi geriau. – Po lietaus vis dar buvo žvarbu, bet kopiant aukštyr Džėmio veidas įraudo. – Be to, – pridūrė jis, skraistės krašteliu šluostydamasis kaktą, – jei apalpsi, bus lengviau tave tempti į viršų. Dievulėli, tarsi iš pelkės traukčiau ką tik atsivestą veršelį.

– Atsiprašau, – burbtelėjau.

Atsiguliau ant žemės ir užsimerkiau vildamasi, kad neapsivemsiu. Dangus sukosi į vieną pusę, o mano skrandis – į kitą.

– Šalin, šunie! – subarė Ijanas.

Pramerkusi akį pažiūrėti, kas dedasi, išvydau Ijaną, varantį Rolą nuo kaukolės. Užsispyriau ją pasiimti ir patikėjau nešti Ijanui.

Dienos šviesoje ji atrodė gana atgrasiai. Dėmėta, išblukinta smėlingos žemės, kurioje buvo palaidota, iš toliau ji panėšėjo į

glotnų akmenį, išduobtą ir išskobtą vėjo ir oro. Keli dantys išlūžę ar nuskelti, nors pati kaukolė sveika.

– Ir ką ketini daryti su Žaviuoju princu? – pasidomėjo Džeimis, gana kritiškai spoksodamas į mano radinį. Jis nebebuvo išraudęs, nebegaudė kvapo. Dirstelėjo į mane, ištiesė ranką ir šypsodamasis nubraukė plaukus man nuo akių. – Kaip jautiesi, Sassenach?

– Geriau, – nuraminau jį ir atsisėdau.

Viskas aplinkui dar sukosi ratu, bet brendžiui tekant gyslo-
mis svaigulys buvo kur kas malonesnis, tarsi už traukinio vagono
lango raminausiai šnarėtų medžiai.

– Reikėtų ją parsinešti namo ir krikščioniškai palaidoti. –
Ijanas įtariai dėbsojo į kaukolę.

– Kažin ar jis mums už tai padėkos; abejoju, kad buvo ka-
talikas. – Nuvijau ryškų žmogystos, kurią mačiau urve, vaizdą.

Tiesa, kad misionieriai atvertė į kitą tikėjimą kai kuriuos
indėnus, bet man pasirodė, kad nuogas ponaitis juodai dažytu
veidu ir papuošta plunksnomis skiautere buvo pagonis, kaip ir
daugelis indėnų.

Sužvarbusiais, sustingusiais pirštais pasirausiau sijono ki-
šenėje.

– Štai ką radau užkasta su kaukole.

Parodžiau plokščią akmenį. Jis buvo drumzlinai rudas, ne-
taisyklingo ovalo, pusės mano delno dydžio. Viena jo pusė buvo
palyginta, kita iškili. Akmuo buvo glotnus, lyg nugludintas upe-
lio dugne. Delne jį apverčiau ir aiktelėjau.

Plokščioje pusėje tikrai buvo raižinys. Simbolis, vaizduojan-
tis susisukusią spiralę. Bet ne į ją susmigo sukišusių galvas Džei-
mio ir Ijano akys.

Ten, kur lygus paviršius buvo nudaužtas, akmuo žaižaravo
ugnimi, žalios, oranžinės ir raudonos liepsnelės įnirtingai grū-
mėsi dėl šviesos.

– Vaje, kas čia? – su pagarbia baime paklausė Ijanas.

– Opalas ir, po galais, didžiulis, – atsakė Džeimis ir buku
smiliumi bakstelėjo akmenį, tarsi būtų norėjęs įsitikinti, kad jis
nedirbtinis. Akmuo buvo tikras.

Mąšliai ranka persibraukė plaukus ir pažvelgė į mane.

– Sakoma, kad opalai neša nelaimę, Sassenach.

Man pasirodė, kad Džeimis juokauja, bet jis buvo sunerimęs. Daug keliavęs, puikiai išsilavinęs žmogus, bet tikras kalnietis. Žinojau, kad labai prietaringas, tačiau tą savo bruožą parodydavo retai.

Cha, pamaniau. Praleidai naktį su vaiduokliu, o sakai, kad prietaringas jis?

– Nesąmonė, – atkirtau, nors pati abejoju. – Tai tik akmuo.

– Na, ne visai taip, kad opalai neštų nelaimę, dėde Džeimi, – įsiterpė Ijanas. – Mama turi opalo žiedelį, jai paliktą motinos, bet jai nieko blogo nenutiko! – Ijanas pagarbiai palietė akmenį. – Ji sakydavo, kad opalas veikia šeiminingą, bet jei tas opalas kitados priklausė geram žmogui, jokios grėsmės, jis tau pritraukia sėkmę. Bet jei ne... – Vaikis gūžtelėjo pečiais.

– Na taip, – sausai tarė Džeimis ir smakru mostelėjo į kaukolę. – Jeigu jis buvo šio vyruko, nepasakysi, kad jam labai sekėsi.

– Bent žinom, kad ne dėl to akmens buvo nužudytas, – pasakiau.

– Tikriausiai jie nepasiėmė opalo žinodami, kad jis prišaukia nelaimę, – pasvarstė Ijanas. Jis raukydamasis žiūrėjo į akmenį, tarp akių buvo susimetusi rūpesčio raukšlė. – Gal jį turėtume padėti atgal, tetule?

Pasitryniau nosį ir pažvelgiau į Džeimį.

– Turbūt jis gana vertingas.

– Taip.

Abu valandėlę stovėjo susimąstę, draskomi prietarų ir praktiškumo.

– Na, gerai, – galų gale pasakė Džeimis, – jeigu jį šiek tiek pasilaikysim, gal mums ir nepakenks. – Vieną jo lūpų kamputį išlenkė šypsena. – Aš jį paimsiu, Sassenach; jei pakeliui į namus mane nutrenks žaibas, užkasi akmenį ten, kur radai.

Nerangiai atsistoju, įsitvėrusi Džeimiui į ranką, kad neprarasčiau pusiausvyros. Pamirksėjusi susvyravau, bet nepargriuvau. Džeimis paėmė iš manęs akmenį ir įsimetė į krepšį.

– Parodysiu jį Najavenei, – nusprendžiau. – Gal ji žinos, ką reiškia tas raižinys.

– Puiki mintis, Sassenach, – pritarė Džeimis. – O jei paaiškės, kad Žavusis princas – jos gentainis, mielai jai atiduosiu akmenį. – Jis linktelėjo į klevų guotelį už šimto jardų, jo žaluma buvo įgavusi švelnų geltoną atspalvį. – Arkliai prišti štai ten. Ar įstengsi nueiti, Sassenach?

Dirstelėjau į savo pėdas. Pasidingojo, kad jos kur kas toliau nei paprastai.

– Kažin. Regis, aš smarkokai apgirtusi.

– O ne, tetule, – meiliai paprieštaravo Ijanas. – Pasak tėčio, nesi girtas, kol įstengi pastovėti ant kojų.

Tai išgirdęs Džeimis nusijuokė ir ant peties užsimetė skraistės kampą.

– Mano tėvas sakydavo, kad nesi girtas tol, kol abiem rankom gali rasti sėdynę. – Pakėlęs antakį jis nužvelgė mano užpakalį, bet jam užteko proto kitas nešvankybės nutylėti.

Ijanas krizendamas užspringo ir tvardydamasis sukosėjo.

– Gerai. Eiti visai netoli, tetule. Ar tikrai pajėgsi?

– Štai kas: nė nemanau vėl ją nešti ant rankų, – įsiterpė Džeimis nelaukdamas, ką atsakysiu. – Nenoriu pasitempti nugaros. – Jis paėmė kaukolę iš Ijano, tas vos liesdamasis laikė ją pirštų galiukais, ir atsargiai padėjo man ant kelių. – Palauk su savo bičiuliu čia, Sassenach. Mes atvesim arklius.

Kai nusigavom iki Freizerio Gūbrio, atslinko ankstyva popietė. Buvau sužvarbusi, permirkusi, beveik dvi dienas nevalgiusi, smarkiai sukosi galva; tą svaigulį dar stiprino ir siurbčiojamas brendvynis, ir pastangos Ijanui ir Džeimiui pasakoti, kas nutiko naktį. Šviesią dieną naktis atrodė netikra.

Kaip netikra atrodė kone viskas, nes išsekusiai ir apgirtusiai akis ir mintis buvo aptraukusi miglėlė. Kai įsukom į proskyną, iš pradžių man pasidingojo, kad dūmas, kylantis iš kamino, tik haliucinacija, bet paskui šnerves suerzino degančių karijų malkų kvapas.

– Lyg sakei užgesinęs ugnį, – tariau Džeimiui. – Gerai, kad nesupleškinai namo.

Tokios nelaimės atsitikdavo dažnai; ne sykį teko girdėti, kad iki pamatų sudegė kokia medinė trobelė, nes buvo aplaidžiai prižiūrimas židiny.

– Ją tikrai užgesinau, – atkirto jis sliuogdamas nuo balno. – Kažkas yra trobelėje. Ar pažįsti arklį, Ijanai?

Ijanas atsistojo balnakilpėse ir pažvelgė į aptvarą.

– Juk čia niršusis tetulės gyvulys! – nustebo jis. – O šalia jo ganosi stambus obuolmušis!

Ir iš tiesų aptvare stovėjo nubalnotas vardą pagaliau gavęs Judas ir kartu su pilkšvu išdarius išsipūtusiais šonais draugiškai baidė muses nuo galvos iki uodegos.

– Žinai, kieno jis? – paklausiau.

Vis dar sėdėjau ant arklio; kas kelias minutes mane perliedavo svaigulio bangelės ir aš prisiplodavau prie balno. Rodėsi, kad žemė po arkliu švelniai banguoja tarsi vandenynas.

– Ne, bet jis draugo, – atsakė Džeimis. – Atvykėlis pašėrė mano gyvulius ir pamelžė ožką.

Jis parodė į šieno prikrautas ėdžias ir duris, prie kurių ant suolo stovėjo kubiliukas pieno, rūpestingai uždengtas audinio ketvirtainiu, kad vidun nepriskristų musių.

– Einam, Sasenach. – Jis ištiesė ranką ir apglėbė mane per liemenį. – Paguldysiu tave į lovą, apkamšysiu ir užplikysiu puodą arbatos.

Tas, kas darbavosi trobelėje, išgirdo, kaip mes parjojom, nes atsivėrė durys ir laukan dirstelėjo Dankanas Inesas.

– Štai ir tu, Mak Duvai, – tarė. – Kas nutiko? Kai šįryt užkočiau taku, tavo ožka taip mekeno, kad būtų prikėlus ir mirusįjį: tešmuo nuo pieno buvo toks išpampęs, rodės, tuoj tuoj sprogs.

Tada jis pamatė mane ir pailgas liūdnas jo veidas sutriko iš nuostabos.

– Ponia Klere! – šuktelėjo, akimis smaigstydamas mane purviną ir nusikamavusią. – Jus ištiko bėda? Kiek sunerimau, kalno šlaite radęs palaidą arklį, o prie balno – jūsų dėžutę. Pasidairiau,

šaukiau jus, bet neradau jokių jūsų pėdsakų, taigi parvedžiau gyvulį prie namo.

– Taip, buvau pakliuvusi į bėdą, – atsakiau stengdamasi stovėti tiesiai, tik man nelabai sekėsi. – Dabar jaučiuosi gerai. – Toli gražu nebuvau tuo tikra, dingojosi, kad mano galva triskart didesnė.

– Į lovą, – griežtai paliepė Džėmis griebdamas man už rankų, kol nepargriuvau. – Tuoju pat.

– Maudytis! – atšoviau. – Pirmiausia.

Džėmis dirstelėjo į upelį.

– Sustirsi arba nuskęsi. Arba bus ir taip, ir taip. Dėl Dievo meilės, Sasenach, užkask ir drožk į lovą. Nusiprausi rytoj.

– Dabar. Karšto vandens. Katilą. – Gaišti laiko ilgiems ginčams neturėjau jėgų, bet buvau nusiteikusi ryžtingai. Nieku gyvu neisiu gulti purvina ir vėliau neskalsiu nešvarių paklodžių.

Džėmis suirzęs dėbeltelėjo į mane ir paklūsęs pavartė akis.

– Karšto vandens. Katilą! Tučtuoju! Įjanai, atnešk malkų, paskui su Dankanu eikit pas kiaules. O aš nušveisiu tavo tetulę.

– Aš pati galiu!

– Nė velnio negali.

Džėmis buvo teisus. Pirštai buvo sustirę, nepajėgiau nė liemenės kabliukų atsisegti. Jis nurengė mane kaip kokį mažą vaiką, atsainiai nubloškė į kampą įplėštą sijoną ir purvu aplipusius pasijonius, nutraukė marškinius ir korsetą, veržusį kūną taip ilgai, kad jame buvo įsispaudę gilūs raudoni rumbai. Geidulingai ir iš malonumo, ir iš skausmo dejavau trindama raudonas žymes, iš varžtų išsivadavusiu liemeniu vėl ėmė tekėti kraujas.

– Sėskis, – paliepė jis ir pastūmė man kėdę.

Tuoju pat ant jos ir susmukau.

Ant pečių Džėmis užmetė antklodę ir prieš mane padėjo lėkštę su pusantro sužiedėjusio avižinio paplotėlio. Tada nužingsniavo prie spintelės ir ėmė joje griozti muilo, plaušinės, lininių rankšluosčių.

– Būk geras, rask žalią buteliuką, – paprašiau kramsnodama avižinį paplotėlį.

– Mmfm.

Dar kiek padzingsėjęs, galų gale jis grįžo su pilnu glėbiu daiktų, tarp jų buvo rankšluostis ir buteliukas šampūno, mat nenorėjau trinkti plaukų su pelenų šarmo muilu. O šampūną buvau pasigaminusi iš putoklių, lubinų aliejaus, riešutmedžio lapų ir medetkų žiedų. Viską išrikiavo ant stalo ir dar padėjo didžiausią tešlos maišymo dubenį. Į jį atsargiai pripylė karšto vandens iš katilo.

Palikęs jį pravėsti, Džeimis sumirkė skudurėlį ir atsiklaupė mazgoti man kojų.

Nuo šilumos, glostančios maudžiančias, apšalusias pėdas, mane apėmė kone palaima, ne veltui dar tikėjausi tokią patirti šioje žemėje. Nuvargusi ir apgirtusi jaučiausi taip, lyg kūnas tirptų nuo pėdų aukštyn Džeimiui švelniai, bet kruopščiai šveičiant mane nuo kojų pirštų galiukų iki galvos.

– Kaip įsitaisei šitą, Sassenach?

Pažadinta iš snaudulio, apdujusi pažvelgiau į kairį kelį. Jis buvo ištinęs, per linkį tamsios rausvai violetinio gencijono spalvos.

– Ak... susimušiau, krisdama nuo žirgo.

– Koks neatsargumas, – griežtai tarė jis. – Juk nuolat kartoju, kad būtum atsargi, ypač jodama ant naujo arklio. Kliautis arklių galima tik gerai perpratus jo būdą. O tu nesi tokia stipri, kad pajėgtum suvaldyti užsispyrusį nirtų gyvulį.

– Taip nutiko ne todėl, kad juo visiškai pasitikėjau. – Gana apsiblaususi grožėjausi plačiais Džeimio pečiais, vikriai judančiais po lininiais marškiniais jam šluostant sumuštą mano kelį. – Jį išgąsdino žaibas, ir aš nugarmėjau nuo trisdešimties pėdų aukščio iškyšos.

– Juk galėjai nosisukti sprandą!

– Man ir atrodė, kad taip nutiko. – Šiek tiek svirtelėjusi užsimerkiau.

– Turėjai būti atidesnė, Sassenach; pirmiausia, nė sykio nebuvai toje kalnagūbrio pusėje, ką jau kalbėti...

– Nieko negalėjau padaryti, – pasakiau atsimerkusi. – Takas buvo nuplautas, reikėjo joti aplinkui.

Jis žiūrėjo į mane įkypomis akimis, iš jų tebuvo likę tamsiai mėlyni plyšiukai.

– Nevalia buvo kelti kojos iš Miulerių namų taip pilant lietui! Argi tau neužteko proto suvokti, kokia pažliugusi bus žemė?

Sunkokai išsitiesiau, prie krūtinės spausdama antklodę. Šiek tiek nustebau, kad Džeimis ne juokais įpykęs.

– Na... nesusivokiau, – burbteleėjau mėgindama susikaupti. – Iš kur galėjau žinoti? Be to...

Jis nutraukė mane tēkšdamas plaušinę į dubenį. Vanduo aptaskė stalą.

– Užsičiaupk! Nenoriu su tavim ginčytis!

Įsmeigiau į jį žvilgsnį.

– O ką, po galais, darai? Ir kas iš to, kad šauksi ant manęs? Nepadariau nieko blogo!

Jis stipriai įkvėpė pro nosį. Tada atsistojo, iš dubens išgriebė skudurą ir gerai jį išgręžė. Atsidusęs suklupo priešais ir mikliai plaušine nutrynė man veidą.

– Ne, nepadarei, – pripažino. Vienas jo lūpų kampas kryptelėjo. – Bet siaubingai mane išgąsdinai, Sassenach, todėl man knietė labai tave išbarti, nesvarbu, ar to nusipelnei, ar ne.

– Ak, – išleminau.

Iš pradžių mane kuteno juokas, bet išvydus persikreipusį jo veidą ėmė graužti sąžinė. Marškinių rankovė purvina, kojinių apkibusios dagiais ir akuotais, kiaurą naktį jis ieškojo manęs kalnuose nežinodamas, kur aš, ar dar gyva, ar jau mirusi. Jį siaubingai išgąsdinau net ir nenorėdama.

Ieškojau atsiprašymo žodžių, bet liežuvis buvo toks pat rambus kaip protas. Galop ištiesiau ranką ir jam iš plaukų išpešiau pūkuotą geltoną žirginį.

– Tai gal iškeik mane geilų kalba? – pasiūliau. – Pasijusi kur kas geriau, o aš vis tiek suprasiu tik pusę to, ką sakysi.

Jis pašaipiai suurzgė ir tvirtai suėmęs už sprando panardino mano galvą į dubenį. Kai ją pakėliau, užmetė ant galvos rankšluostį ir ėmė plūstis trindamas plaukus stambiomis, stipriomis rankomis, dudendamas grasinamai kaip koks pastorius, iš sakyklos smerkiantis nusidėjėlius.

– Kvaiša moteris, – barėsi geilų kalba. – Tavo smegenys ne didesnės už musės!

Vėliau pasipylusioje tiradoje pagavau žodžius „kvaila“ ir „nevikri“, bet netrukus lioviausi klausytis. Užsimerkiau ir nugrimzdau į svajingą palaimą, o jis nusausino man plaukus ir sušukavo.

Jis darbavosi ryžtingai, bet švelniai, turbūt to išmoko prižiūrėdamas arklių uodegas. Matydavau jį kalbantis su arkliais, kaip dabar su manim, o kai peša aštrios šukos ar šepetys, geilų šneka veikia raminamai. Vis dėlto man atrodė, kad arkliams jis būna meilesnis.

Jo rankos braukė man per sprandą, nuogą nugarą ir pečius. Nuo įgudusių prisilietimų sušilęs kūnas vėl atgijo. Suvirpėjau, ir antklodė nuslydo ant kelių. Ugnis vis dar smarkiai degė, liepsnos laižė katilo šonus, kambarys gerokai įšilo.

Jis jau maloniu, draugišku tonu aiškino, ką norėtų padaryti, labiausiai jam niežti rankos mane taip išvanoti lazda, kad liktų mėlynės, paskui jis perėjo prie kitų dalykų. Geilų kalba turtinga, o Džeimiui prakalbus apie smurtą ir seksą laki jo vaizduotė suvis įsiplieksdavo. Nesvarbu, ar jis šnekėjo rimtai, ar ne, man atrodė, kad turbūt gerai, jog ne viską suprantu.

Į krūtis tvoskė ugnies karštis, jutau ir Džeimio šilumą prie nugaros. Kai jis pasilenkė paimti nuo lentynos buteliuko, man per odą brūkštelėjo palaidi jo marškinų skvernai ir aš vėl sudrebėjau. Jis trumpam nutraukė savo pamokslą.

– Šalta?

– Ne.

– Gerai.

Šnerves nutvilkė aitrus kamparo kvapas ir, nespėjus nė krus-telėti, stambi plaštaka tvirtai sugriebė už peties, o kita stipriai įtrynė man krūtinę aliejumi.

– Liaukis! Kutena! Sakau, liaukis!

Jis manęs neklausė. Ėmiau visaip rangytis, mėgindama iš-trūkti, bet jis daug stambesnis už mane.

– Nurimk, – paliepė, negailestingais pirštais trindamas tarp bijančių kutulio šonkaulių, po raktikauliu, aplink švelnias krūtis

ir po jomis, kruopščiai tepdamas mane kaip žinduklę, kuri netrukus bus pamauta ant iešmo.

– Šunsnuki! – užrėkiau, kai paleido mane, uždususią nuo grumtynių ir juoko.

Dvokiau pipirmėtėmis ir kamparu, įkaitusi nuo smakro iki pilvo mano oda švytėjo.

Džėmis išsišiepė atsikeršijęs ir dėl to neatgailavo.

– Tu šitaip elgeisi su manim, kai sirgau drugiu, – pareiškė rankšluosčiu šluostydamasis delnus. – Ranka ranką plauna, ar ne?

– Aš nesergu jokių drugiu! Ir net slogos nepasigavau!

– Bet turbūt susirgsi, nes kiaurą naktį prabuvai lauke ir miegojai su šlapiais drabužiais. – Jis nepritariamai pliaukštelėjo liežuviu, kaip kokia namų šeimininkė škotė.

– O tau neteko to patirti, ką? Kiek sykių buvai peršalęs, miegodamas žvarboje? – paklausiau. – Dieve, septynerius metus gyvenai urve!

– Ir trejus iš jų čiaudėjau. Be to, esu vyras, – nei iš šio, nei iš to pridūrė. – Gal verčiau apsivilktum naktinius marškinius, Sasenach? Juk esi nuogutėlė.

– Pati žinau. Nuo šlapių drabužių ir šalčio nesusirgsi, – atšoviau, po stalu grabaliodama nukritusios antklodės.

Jis kilstelėjo abu antakius.

– Nejaugi?

– Taip, nesusirgsi. – Atbula išropojau iš po stalo, pasispaudusi antklodę. – Jau ne kartą sakiau, kad ligą sukelia mikrobai. Jeigu tenai jų nebuvo, nesusirgsiu.

– Ak, mikrrrobbbai, – vobalojo burnoje tą žodį lyg stiklo rutuliuką. – Vaje, koks gražus, putlus tavo užpakaliukas! Tada kodėl žmonės dažniau serga žiemą, o ne pavasarį? Tikriausiai todėl, kad mikrobai dauginasi šaltyje?

– Ne visai.

Kvailai susidrovėjusi išskleidžiau antklodę, norėdama į ją susisupti, bet jis čiupo man už rankos ir trūktelėjo prie krūtinės.

– Eikš, – tarė, bet kam tie žodžiai.

Man nespėjus prasižioti, smarkiai pliaukštelėjo per nuogą užpakalį, apgręžė mane ir aistringai pabučiavo.

Kai paleido, vos nesusmukau. Apsivijau jį rankomis, o jis sugriebė man už liemens.

– Man vis tiek, ar mikrobai, nakties oras ar dar koks velnias, – tarė rūščiai žiūrėdamas išilgai nosies. – Neleisiu tau susirgti, ir baigta. Dabar šok į naktinius ir mauk lovon!

Glaustytis jo glėbyje buvo neapsakomai gera. Glotni marškinų drobė vėsino įkaitusias, tepalu ištrintas mano krūtis, ir nors kiltas braižė nuogas šlaunis ir pilvą, buvo malonu. Iš lėto zulinasi į jį tarsi katė į stulpą.

– Lovon, – jau ne taip griežtai pakartojo jis.

– Mmmm, – sumurkiau, rodydama, kad nenoriu viena gultis ir turiu tam priežastį.

– Ne, – pasimuistė.

Man pasirodė, kad jis ketina sprukti, bet jo nepaleidau ir toliau tryniausi į jį sunkindama mudviejų padėtį.

– Mmhmm, – miauzgiau įsikibusi jam į šlaunį.

Buvau apsvaigusi, bet nepamiršau, kad Dankanas miegos ant kilimėlio prie židinio, o Ijanas – žemoje lovėlėje. Ir nors tą valandėlę elgiausi nevaržomai, dar nebuvau pametusi blaivaus proto.

– Tėvas sakydavo, kad niekada negalima naudotis apgirtusia moterimi, – tarė Džėmisis.

Jis nebesimuistė, bet vėl ėmė krutėti, tik lėčiau, lyg neįstengtų susitvardyti.

– Ne taip aš ir nusilesusi, – paprieštaravau. Be to... – Lėtai pasirangiau it gyvatė. – Regis, jis sakė ir tai, kad nesi girtas, jei abiem rankom gali rasti sėdynę.

Jis kritiškai pažvelgė į mane.

– Man labai nepatogu sakyti, Sassenach, bet tu įsitvėrusi ne į savo, o į mano sėdynę.

– Nieko tokio, – nuraminau. – Mudu vedę. Viskuo turim dalytis po lygiai. Esam vienas kūnas, kaip teigė kunigas.

– Turbūt suklydau ištepdamas tave tais riebalais, – sumurmėjo sau po nosim Džėmisis. – Manęs jie niekada šitaip neveikia.

– Tu vyras.

Jis paskutinį kartą mandagiai pamėgino atsitraukti.

– Ar tau nereikėtų kiek užkasti, mergyt? Tikriausiai miršti iš bado.

– Mmm, – numykiau. Įsikniaubiau veidu jam į marškinius ir švelniai krimstelėjau. – Esu alkana kaip vilkas.

Pasakojama, kad po mūsų Montrozo grafą, nuo šalčio ir bado besigaluojantį mirtimi kovos lauke, rado jauna moteris. Ji nusiavė batelį, jame miežius sumaišė su šaltu vandeniu, ta pliure pamaitino merdintį grafą ir taip išgelbėjo jam gyvybę.

Puodelyje, pakištame man po nosimi, buvo toks pat gyvybines jėgas grąžinantis makalas, tik šiltas.

– Kas čia? – paklausiau, dėbsodama į blyškias kruopas, plūduriuojančias skystimo paviršiuje.

Atrodė, kad puodelis pilnas negyvų lervų.

– Miežinė košė, – atsakė Ijanas, išdidžiai žvelgdamas į puodelį, tarsi čia būtų jo pirmagimis. – Pats ją išviriau, o kruopų pasėmiau iš maišo, kurį parsigabenai iš Miulierių.

– Ačiū, – padėkojau ir atsargiai siurbtelėjau. Nemaniau, kad jis ją užmaišė savo bate, nors pliurzė ir dvokė pelėsiais. – Gardu. Koks tu mielas, Ijanai.

Vaikis patenkintas nuraudo.

– Ai, niekis, – pasakė. – Jos yra iki soties, tetule. Ar atnešti sūrio? Galėčiau apipjaustyti apipelijusius kraštus.

– Ne... nereikia, bus gana ir košės, – greitai atsakiau. – Ak... gal čiupk šautuvą, Ijanai, ir bėk sumedžioti kokios voverės ar kiškio? Atėjus vakarienės metui, jau tikrai būsiu atsigavusi.

Jis linksmai išsišiepė ir šypsena pakeitė pailgą, liesą jo veidą.

– Džiaugiuosi tai girdėdamas, tetule. O kad būtum mačiusi, ką valgėm mudu su dėde Džeimiu, kai tavęs nebuvo!

Jis paliko mane gulinčią ant pagalvių ir svarstančią, kur dėti tą košę. Jos srėbti nenorėjau, bet jaučiausi taip, lyg būčiau šilto sviesto gniužulas, minkšta, riebi, kone skysta, todėl neturėjau jėgų nė pagalvoti, kaip kelsiuosi iš lovos.

Džeimis pagaliau nebesipriešindamas buvo paguldęs mane į

lovą ir toliau joje triūsė visaip neskubriai atšildydamas kiekvieną mano kūno lopinėlių. Man dingtelėjo: puiku, kad jis netrauks medžioklėn su Ijanu. Kaip ir aš, Džeimis dvokė kamparu; žvėreliai jį būtų užuodę per mylią.

Švelniai apkamšęs antklodėmis, jis paliko mane pamiegoti ir nuėjo mandagiau ir svetingiau priimti savo namuose Dankano. Girdėjau lauke dudenant žemus jų balsus. Jie sėdėjo ant suolo prie durų ir mėgavosi vėlyvo popiečio saule. Ilgi blausūs spinduliai įstrižai skverbėsi pro langą, šilta jų šviesa spindėjo alaviniai indai ir mediena.

Saulė apšvietė ir kaukolę. Buvo padėta ant mano rašomojo stalo kitam kambario kampe, šalia molinio ąsočio, primerkto gėlių, ir gydytojos žurnalo. Jaukus buitiskas natiurmortas.

Tas žurnalas ir pažadino mane iš stingulio. Miglotai prisiminiau gimdymą ir naujagimę, priimtą Miulerių ūkyje, todėl pamaniau, kad geriau surašysiu visas smulkmenas, kol jų nepamiršau.

Paskatinta profesinės pareigos, pasiražiau, sudejavau ir atsisėdau. Truputį svaigo galva, ausyse zvimbė nuo išgerto brendvynio. Mažumėlę sopėjo kone visą kūną – vienur labiau, kitur mažiau, bet šiaip savijauta netrukde dirbti. Be to, tebejutau alkį.

Vyliausi, Ijanas grįš su laimikiu, tinkančiu dėti į puodą. Nesu tokia kvaila, kad į susitraukusį skrandį pulčiau kimšti sūrio ir sūdytos žuvies. Skanus stiprinantis voverės sultinys, pagardintas svogūnų laiškais ir džiovintais grybais, būtų tai, kuo patartų maitintis daktaras.

Ak, sultinys. Nenoromis išsiropščiau iš lovos ir, nuklupiniavusi prie židinio, atgal į puodą šliūkštelėjau atvėsusį miežinį viralą. Ijanas ganėtinai pasidarbavo pulko labui, manydamas, kad tas pulkas vieni škotai. Gyvendami šalyje, kur dažniausiai nekoks būdavo valgomų dalykų pasirinkimas, škotai galėdavo gardžiuotis ir lipnia, prėska kruopiene. Man, kilusiai iš silpnesnės padermės, taip maitintis neįprasta.

Prie židinio riogsojo atrištas maišas miežių, storas, šiurkštus jo audinys vis dar buvo drėgnas. Turėsiu išberti kruopas, kad išdžiūtų, kitaip jos suplėks. Nors sumuštą kelių maudė, nuklibikš-

čiavau pasiimti didžiulio iš nendrių nupinto padėklo ir atsiklaupusi plonu sluoksneliu papyliau ant jo drėgnas kruopas.

– Ar jo burna minkšta, Dankanai? – pro langą buvo aiškiai girdėti Džeimio balsas. Odinis uždangalas buvo suvyniotas, kad vidun plūstų grynas oras, ir užuodžiau silpną Dankano tabako aromatą. – Jis didelis, stiprus gyvulys, bet gerų akių.

– Tikras gražuolis, – atsakė Dankanas, balse skambėjo pasididžiavimo gaidelė. – Ir miela, švelni burna. Ponios Džo arklininkas jį pirkė Vilmingtono turguje. Ji liepė jam rasti žirgą, kurį būtų lengva valdyti viena ranka.

– Mmfm. Taip, geras gyvulys.

Medinis suolas trakstelėjo, vienas vyrų perkėlė svorį. Supratau, kodėl Džeimis pagyrė arklį, ir pasvarsčiau, ar tai suvokė ir Dankanas.

Džeimis jautė savo pranašumą. Jis jodinėjo nuo pat mažumės, todėl požiūris, kad raiteliui reikia abiejų rankų, jam kėlė pašaipą. Mačiau, kaip jis valdydavo arklį vos kartkartėmis spustelėdamas keliais ir šlaunimis, o kovos lauke paleisdavo žirgą ristele vadeles surišęs ant kukšteros, kad rankos būtų laisvos ir galėtų švaistytis kardu ar šaudyti iš pistoleto.

Dankanas nebuvo nei raitelis, nei kareivis. Gyveno netoli Ardrosano, vertėsi žvejyba, kol jį, kaip ir daugelį kitų, nuo tinklų ir laivelio atplėšė sukilėliai, o pasiūstas į Kulodeną patyrė negandą.

Džeimis nebuvo netaktiškas, neužsiminė apie Dankano nepatyrimą, nes draugas ir pats puikiai tai suvokė. Bet Džeimis norėjo pabrėžti ir dar kai ką. Ar Dankanas tai suprato?

– Juk ji nori tau padėti, Mak Duvai, ir pats gerai žinai, – paaiškino sausai Dankanas; taip, jam buvo aišku, ką norėjo pasakyti Džeimis.

– Bet juk tai pripažįstu, Dankanai, – ramiai atsakė Džeimis.

– Mmfm.

Nusišypsojau, nors abu buvo sudirgę. Dankanas nė kiek neblogiau už Džeimį mokėjo būti toks pat nebyliai iškalingas kalnietis. Šis numyktas garsas reiškė ir švelnią užgaulę, Džeimiui su užuolankomis pasakius, kad Dankanui nepridera priimti iš Džokastos dovanos – žirgo, ir norą atsiprašyti už įžeidimą.

– Ar pagalvojai? – Suolas staiga sutraškėjo Dankanui staiga pasukus pokalbį kita linkme. – Katras būtų geriau: Sinkleris ar Džordis Čisholmas?

Neduodamas Džeimiui laiko atsakyti, Dankanas kalbėjo toliau, buvo aišku, kad visa tai jį jau svarstyta. Ar jis mėgina įtikinti Džeimį, ar save, o gal tik padėti abiem nuspręsti kartodamas svarbius dalykus?

– Taip, Sinkleris – kubilius, o Džordis – geras žmogus, ūkiškas darbininkas, be to, turi du sūnus. Sinkleris nevedęs, todėl kuriantis jam reikės mažiau, bet...

– Jam reikės tekinimo staklių, įrankių, geležies ir džiovintos medienos, – įsiterpė Džeimis. – Jis galėtų miegoti dirbtuvėje, kurią turėtų įsirengti. O nupirkti visa, be ko negali apsieiti kubiliaus amatas, kainuos labai brangiai. Čisholmui reikėtų maisto ir šeimai, bet čia jo galime parūpinti; pradžioje jam pakaktų keleto įrankių, juk jis gaus kirvį?

– Taip, gaus pagal sutartį, bet dabar sėjos metas, Mak Duvai. Ta proskyna...

– Puikiai suprantu, – irzlokai tarė Džeimis. – Prieš mėnesį užsėjau penkis akrus kukurūzais. O iš pradžių tą plotą išplėšiau, paruošiau dirvą.

Dankanas tuo metu ilsėjosi „Tekančiojoje upėje“, plepėdamas smuklėse ir dresuodamas naująjį savo žirgą. Tą priekaištą išgirdau, kaip ir Dankanas. Stoją nedraugiška tylą, kalbanti garsiai lyg žodžiai.

Sutraškėjo suolas, ir Dankanas vėl tyliai prabilo:

– Tetulė tau atsiuntė dovanėlę.

– Tikrai? – dar didesnis irzulys buvo justi Džeimio balse.

Vyliausi, Dankanas ganėtinai protingas ir nepraleido pro ausis.

– Butelį viskio.

Taip ir mačiau Dankano šypsena, į kurią Džeimis atsakė nevalingai nusijuokdamas.

– Ak, tikrai? – pakartojo jis jau kitu tonu. – Kaip miela.

– Ji nori būti maloni. – Dankanui atsistojus, smarkiai gurgžtelėjo suolas ir sučiuzėjo kojos. – Eime jo paimti, Mak Duvai. Lašelį gėrimo tau tikrai nepakenks.

– Ne, nepakenks, – liūdnai pasakė Džeimis. – Visą naktį nemiegojau ir esu sumizgęs lyg rujojantis lokys. Atsiprašau, kad taip elgiuosi, Dankanai.

– Nieko tokio.

Pasigirdo duslus garsas, tarsi ranka būtų paplekšnojusi per petį, ir abu nuėjo per kiemą. Prislinkau prie lango pažiūrėti. Saulėlydyje Džeimio plaukai sušvito tamsia bronzą, palenkęs galvą jis klausėsi, ką jam pasakoja mostaguodamas Dankanas. Vienintelės Dankano rankos gestai nepataikė į žingsnio ritmą, jisėjo trūkčiodamas, tarsi didelė teatro lėlė.

Kas būtų nutikę Dankanui, jei Džeimis nebūtų jo radęs ir neparūpinęs jam vietos? Škotijoje vienerankiam žvejui nebuvo kur dėtis. Jis tikrai būtų skurdęs ir elgetavęs. Arba, norėdamas palaikyti gyvastį, būtų vogęs ir sulaukęs galo kartuvėse kaip Gvinas Heizas.

Bet čia – Naujasis Pasaulis, ir nors jame tyko pavojai, gyventi įmanoma. Nieko stebėtino, kad Džeimiui rūpi, kuriam vyrui suteikti geriausią progą. Kubiliui Sinkleriui ar ūkininkui Čisholmui?

Būtų paranku ir naudinga, jei čia įsikurtų kubiliius. Vyrams ant gūbrio nereikėtų leisti ilgon kelionėn į Kros Kriką ar Aversborą atsigabenti statinių dervai, terpentiniui, sūdytoms žuvims ir sidrui. Bet įrengti kubiliaus dirbtuvę nepigu, net jei tam amatui reikia paprasčiausių sąlygų. Privalu atsižvelgti į nepažįstamą Čisholmo žmoną ir mažus vaikus. Kaip jie dabar gyvena ir kaip versis be jokios pagalbos?

Iki šiol Dankanas rado trisdešimt Ardsmuro vyrų; pirmasis buvo Gvinas Heizas, dėl šio padarėm viską, ką galėjom, pasirūpinom, kad jis saugiai pasiektų dangaus karalystę. Du vyrai mirė: vienas nuo karštligės, kitas paskendo. Trijų baigėsi sutarties laikas, ir jie, turėdami tik kirvį ir šiek tiek drabužių, kuriais laiduotojas jiems sumokėjo paskutinį atlygį, įstengė užsikabinti. Gavo teisę gauti žemės sklypą šalies užkampyje ir tenai pasistatė sodybėles.

Dvidešimt įkurdinom geroje žemėje prie upės. Džeimis suteikė jiems paramą. Kiti dar buvo neapsisprendę, bet dirbo sam-

diniais, todėl turėjo iš ko gyventi. Tai mums kainavo visus mūsų grynuosius, o jų turėjom nedaug, vekselius už dar nesamą derlių ir dar vieną siaubingą kelionę į Kros Kriką.

Džeimis tenai aplankė visus pažįstamus, iš kiekvieno pasiskolino po nedidelę sumelę, tada su tais pinigais traukė per pakrantės smukles ir lošė tris bemieges naktis. Jam pavyko keturgubai padidinti turimą sumą, bet, kaip sužinojau vėliau, lošdamas vos nebuvo nudurtas peiliu.

Netekusi žado, spoksojau į ilgą, dantytą plyšį, žiojintį švarko priekyje. „Kaip?..“ – galop išstenėjau. Jis gūžtelėjo pečiais, atrodė labai pavargęs. „Nesvarbu, – atsakė. – Tai jau praeitis.“

Paskui Džeimis nusiskuto, nusiprausė ir vėl apėjo visus plantatorius, kiekvienam dėkodamas ir gražindamas pinigus su nedidelėmis palūkanomis. Ir mums paliko ganėtinai, kad nusipirktume sėklinių kukurūzų, dar vieną mulą arti, ožką ir kelias kiaules.

Daugiau nieko jo neklausinėjau, tik sulopiau švarką ir atsargiai paguldžiau į lovą, kai jis parsirado grąžinęs skolintus pinigus. Bet ilgai sėdėjau šalia žiūrėdama, kaip jam miegant šiek tiek išsilygino didžiulio nuovargio raukšlės veide.

Šiek tiek. Pakėlusi suglebusią ir sunkią jo ranką vis vedžiojau per nuospaudomis nusėto delno linijas. Proto, širdies ir gyvenimo linijos buvo ilgos ir giliai įsirėžusios. Kiek jose glūdi gyvenimų?

Mano. Jo naujakurių. Fergiuso ir Marsalės, ką tik parkelėvusių iš Jamaikos su Žermenu, rubiliu šviesiaplaukiu žavuočiu, putlia savo rankute įsitvėrusio į svaigstantį iš laimės tėvą.

Prisiminusi visa tai, nesąmoningai dirstelėjau pro langą. Ijanas su Džeimi padėjo jiems pasistatyti namelį vos už mylios nuo mūsų, ir kartais vakare Marsalė, nešina kūdikiu, užsukdavo mūsų aplankyti. Galėčiau jį prižiūrėti, ilgesingai pamaniau. Be Bri retsykais pasijusdavau vieniša, todėl mažylis Žermenas pa-keis man anūką, kurio niekada nelaikysiu ant rankų.

Atsidususi nuvijau šalin tą mintį.

Džeimis ir Dankanas pargrižo su viskiu; girdėjau juos šnekantis prie aptvaro. Jų balsai buvo atsipalaidavę, trumpam atlėgusi ir tvyrojusi tarp jų įtampa.

Paskleidusi šlapias miežių kruopas plonu sluoksniu, pastūmiau į židinio kampą džiūti. Tada nuėjau prie rašomojo stalo, atvožiau rašalinę ir atsiverčiau žurnalą. Mažiausios Miulerių atžalos atėjimo į šį pasaulį smulkmenas surašysiu greitai; gimdymas buvo ilgas, bet be komplikacijų. Dukrelė gimė sveika, vienintelis neįprastas dalykas vaisiaus vandenmaišis...

Lioviausi rašyti ir papurčiau galvą. Vis dar blaškė mintys apie Džeimį, ir mano dėmesys nuolat nuklysdavo. Bet juk Petrone los kūdikis gimė be amniono. Aiškiai akyse regėjau lendančios naujagimės viršugalvį, kur blizgantis raudonas motinos lyties organų žiedas buvo standžiai apspaudęs juodų plaukų lopinėlių. Jį palietusi, pajutau, kaip po oda tvinkčioja pulsas. Gerai prisiminiau drėgmę, suvilgiusią pirštus, tarsi būčiau lietusį ką tik išsiritusį viščiuką.

Pamaniau, sapnas. Sapnavau tenai, urve, į vieną maišantis dviem gimdymams: šitam ir Brianos. Juk Briana gimė su vandenmaišiu.

Škotai jį vadina „paikyste“, laimės marškinėliais. Pasak jų, vandenmaišis – tai ženklas, pranašaujantis laimę ir sėkmę, toks vaikas nenuskęs. Kai kurie kūdikiai, gimę su šiuo apvalkalu, apdovanoti ir dar vienu ženklu, ir nors nesu mačiusi nė vieno, reginčio trečiąją akimi, abejoju, ar tos palaimos tikrai vėliau niekas neaptemdo.

Laimė ar ne, Briana niekada neparodė jokių keistos aiškia-regystės ženklų, ir man atrodė, kad tai gerai. Puikiai suvokiau keistą savo dovaną – gebėjimą numatyti įvykius, kurie dar tik bus, ir visai netroškau, kad tokių keblumų patirtų ir kiti.

Pažvelgiau į lapą prieš save. Gana išsiblaškiusi nedailiai nubrėžiau dukros galvos kontūrus. Storą verpetu susisukusių plaukų liniją, varganą ilgą, tiesios nosies šešėlį. Galva buvo beveidė.

Aš ne dailininkė. Išmokau piešti anatomijos piešinius, tikslus galūnių ir kūnų paveikslėlius, bet neturėjau Brianos talento įpūsti toms linijoms gyvybės. Eskizas tebuvo atmena; pažvelgusi į jį, atmintyje atkurdavau veidą. Mėgindama išpešti daugiau – prikelti kūną iš popieriaus, viską sugadinčiau ir rizikuočiau prarasti jos atvaizdą, nešiojamą širdyje.

O jei galėčiau, ar ją prikelčiau? Ne. To nedaryčiau. Geriau tūkstantį kartų pagalvočiau apie ją, gyvenančią saugiai ir patogiai savo laike, nei norėčiau regėti ją čia, šiame žiauriame ir kupiname pavojų pasaulyje. Bet vis tiek jos pasiilgau.

Pirmąkart pajutau šioką tokį gailestį Džokastai Kameron, trokštančiai turėti įpėdinį, kuris jai mirus užimtų jos vietą; liudijimą, kad ji pragyveno ne tuščiai.

Už lango kilo sutemos, jos slinko nuo lauko, miško ir upės. Sakoma, kad naktis nusileidžia, bet čia iš tikrųjų kitaip. Čia tamsa kilo, iš pradžių užpildydama tuštumas, paskui uždengdama šlaitus, nepastebimai sėlindama aukštyr medžių kamienais ir tvoros basliais, nakčiai prarijus žemę ir susiliejus su tirštesne, žvaigždėmis nusagstyto dangaus tamsa.

Sėdėjau spoksodama pro langą, žiūrėdama, kaip ant arklių aptvare keičiasi šviesa. Ji nei labai blėso, nei mainėsi, todėl viskas: išriesti kaklai, apvalūs sturpliai, net pavieniai žolės stiebeliai – buvo sustingę, dailūs, tikrovei akimirka ištrūkus iš saulės ir šešėlių iliuzijos.

Nežiūrėdama pirštu vis brėžiau piešinio linija, aplink mane kilo tamsa, ir prieblandoje išryškėjo mano širdies tikrovė. Ne, nenorėčiau, kad Briana būtų čia. Bet vis tiek jos pasiilgau.

Galop, baigusi rašyti, valandėlę sėdėjau tylomis. Turėčiau eiti virti vakarienės, bet mane vis dar kamavo sunkaus išmėginimo nuovargis, net pirštą krustelėti buvo sunku. Skaudėjo raumenis, tvinkčiojo sumuštą kelį. Tetroškau nusikapanoti iki lovos ir atsigulti.

Bet paėmiau kaukolę, padėtą ant stalo šalia žurnalo. Švelniai perbraukiau pirštais apvalų kiaušą. Pripažįstu, kaukolė – klaiki stalo puošmena, tačiau vis tiek jutau jai prieraišumą. Kaulai man visada atrodė gražūs, ar būtų žmogaus, ar gyvūno; sustingę, mieli, gyvybės, susitraukusios iki savo pamato, priminimas.

Ūmai atmintyje iškilo tai, ką buvau užmiršusi daugybę metų. Ankštą tamsų kambariuką Paryžiuje, užsiglaudusį už vaistinės.

Sienos nustatytos lentynomis nelygu medaus korys, o kiekviena-me narvelyje tviska po kaukolę. Visokių gyvūnų kaukolės, nuo kirstukų iki vilkų, nuo pelių iki lokių.

Padėjusi ranką ant nepažįstamo bičiulio kaukolės, išgirdau mokytojo Reimono balsą, jis nuskambėjo taip aiškiai, tarsi mokytojas būtų stovėjęs greta.

– Gailestis? – perklausė Reimonas, man palietus aukštą glostnios briedžio kaukolės linkį. – Keista tokį jausmą puoselėti kaului, madona.

Bet jis suprato, ką turėjau galvoj. Tikrai suprato, nes kai paklausiau, kodėl jis laiko tas kaukoles, nusišypsojo ir atsakė:

– Vis šiokia tokia draugija.

Ir man buvo aišku, ką jis norėjo pasakyti; be abejonės, džentelmenas, kurio kaukolę turėjau, sudarė man draugiją labai tamsioje ir nuošalioje vietoje. Ne pirmą kartą pasvarsčiau, ar jis iš tikrųjų nesusijęs su vaiduokliu, pasirodžiusiu ant kalno, indėnu, juodai išsidažiusiu veidu.

Vaiduoklis – jei tas žmogus buvo vaiduoklis – nei šypsojosi, nei prakalbo. Nemačiau jo dantų, juos vienintelius galėčiau palyginti su šios kaukolės dantimis. Susizgribau ją laikanti rankoje, nykščiu brūžuojanti rantytą nuskilusį priekinį dantį. Pakėliau kaukolę į šviesą ir atidžiai apžiūrėjau švelniame saulėlydyje.

Vienoje pusėje dantys sudaužyti: sutrūkinėję ir suskilę, tarsi jam būtų smarkiai smogta per burną koku akmeniu ar vėzdu, o gal šautuvo buože? Kitoje jie buvo sveiki, tiesą sakant, puikūs. Nebuvau žinovė, bet man atrodė, kad tai subrendusio vyro, artėjančio prie keturiasdešimties, o gal įžengusio į penktą dešimtį, kaukolė. Tokio amžiaus žmogaus dantys turėtų būti gana prasti: indėnai maitinasi kukurūzais, sutrintais tarp dviejų plokščių akmenų, taigi tuose rupiuose miltuose pasitaikydavo ir akmens nuolaužėlių.

Tačiau šios kaukolės priekiniai ir iltiniai dantys vos padilę. Apverčiau ją norėdama apžiūrėti, ar aptrupėję krūminiai dantys, ir sustingau nusmelkus šalčiui.

Baisiam šalčiui, nors už nugaros liepsnojo ugnis. Mane surakino visai tokia pat žvarba kaip ant kalno vienai vienai sėdint

aklinoje tamsoje su negyvėlio kaukole. Mano rankos žaižaravo nuo vėlyvos saulės spindulių, atsispindinčių ant sidabrinio vestuvinio žiedo ir sidabrinių plombų svetimame žandikaulyje.

Kiek pasėdėjau spoksodama, paskui vėl apverčiau kaukolę ir atsargiai padėjau ant stalo, tarsi ji būtų iš stiklo.

– Dieve, – pratariau užmiršusi visą nuovargį. – Dieve, – pasakiau tuščioms akiduobėms ir kreivam šypsniui. – Kas tu?

– Kaip manai, kas jis galėtų būti? – Džėmis nedrąsiai palietė kaukolę.

Mes turėjom vos valandėlę. Dankanas buvo išvietėje, o Ijanas šērė kiaules. Nebegalėjau laukti, turėjau nedelsdama papasakoti.

– Visai nenutuokiu. Tik spėju, kad jis turėjo būti toks pat svetimšalis... kaip aš.

Mane nukrėtė stiprus drebulys. Džėmis dirstelėjo į mane ir susiraukė.

– Neperšalai, Sassenach?

– Ne, – blausiai šyptelėjau. – Nežinau, kodėl krečia šiurpas.

Jis nukabino nuo kablio prie durų skarą ir apsiautė mane. Šiltomis, raminančiomis rankomis apkabino mane per pečius.

– Tai galėtų reikšti vienintelį dalyką, ar ne? – tyliai paklausė. – Kad yra kita... vieta. Galbūt netoliese.

Dar vienas akmenų ratas ar panašus statinys. Ir man buvo toptelėjusi tokia mintis, mane vėl nukrėtė šiurpas. Džėmis mėsliai žvelgė į kaukolę, tada iš rankovės išsitraukė nosinę ir ją švelniai užmetė ant tuščių akiduobių.

– Palaidosiu jį po vakarienės.

– Ak, vakarienė. – Užsikišau už ausų plaukus, sujauktas mintis mėgindama sutelkti į valgį. – Pažiūrėsiu, gal rasiu kelis kiaušinius. Bus greičiau.

– Nesivargink, Sassenach. – Džėmis žiūrėjo į puodą ant židinio. – Galime valgyti šitai.

Vėl nusipurčiau, bet šįsyk buvo kaltas mano lepumas.

– Tfu, – susiraukiau.

Džėmis išsišiepė.

– Ir kuo tau bloga gardi miežinė košė?

– O kad čia būtų miežinė košė, – atsakiau bjaurėdamasi ir žvelgdama į puodą. – Ji greičiau dvokia kaip misa.

Prastai iš šlapių kruopų išvirtas srėbalas, paliktas stovėti ir suputojęs, jau skleidė rūgėsių kvapą.

Kojos nykščiu bakstelėjau į atrištą maišą su drėgnomis miežių kruopomis.

– Jas reikia išberti, kad išdžiūtų, kol dar visai nesupelijo.

Džėmis, suraukęs antakius, mėsliai dėbtelėjo į bjaurią košę.

– Tikrai? – išsiblaškęs paklausė atitokdamas. – O taip. Bus padaryta.

Užsukęs maišo viršų, užsimetė jį ant peties. Eidamas prie durų stabtelėjo ir pažvelgė į uždengtą kaukolę.

– Sakei, kad jis turbūt ne krikščionis, – smalsiai dirstelėjo į mane. – Kodėl taip manai, Sassenach?

Delsiau atsakyti, bet nebuvo kada jam pasakoti apie savo regėjimą, jei tikrai jį mačiau. Girdėjau šnekantis Dankaną su Ijanu, jieėjo namelio link.

– Pasakiau šiaip, be jokios ypatingos priežasties, – gūžtelėjau pečiais.

– Na, gerai. Išteisinsim jį pristigus įkalčių.

Laiškas – nuostabus meilės menas

Oksfordas, 1971 m. kovas

RODŽERIUI ATRODĖ, kad Invernese lyja tiek pat kiek Oksforde, bet jam patikdavo šiaurės lietus. Žvarbus škotiškas vėjas, pučiantis nuo Mario fjordo, gaivino, žvalino, o pliaupiantis lietus ir dirgino, ir taisė ūpą.

Tačiau tada Škotijoje kartu su juo buvo Briana. Dabar ji Amerikoje, jis – Anglijoje. Oksforde šalta, apniukę, visos gatvės ir pastatai pilki, lyg išblėsusios ugnies pelenai. Lietus tekšeno ant dėstytojo mantijos pečių, jam skubant per keturkampį kiemą po poplino klostėmis pasikišus šūsnį popierių. Atsidūręs prie būdetojo kambarėlio stabtelėjo ir, pasipurtęs it koks šuo, pritaškė akmeninį koridorių.

– Ar yra laiškų? – paklausė.

– Regis, taip, pone Veikfildai. Luktelėkit. – Martinas dingo kambarėlyje palikęs Rodžerį skaitinėti žuvusių kare koledžo darbuotojų pavardes, iškaltas akmeninėje paminklinėje lentoje prie pagrindinių durų.

Džordžas Vanlandingamas, eskv. gerbiamas Filipas Menzisas. Džozefas Viljamas Rosko. Kaip jau ne sykį, Rodžeris pasvarstė, kokie šie didvyriai buvo. Nuo tada, kai susipažino su Briana ir jos mama, patyrė, kad praeitis dažnai įgauna žmonių veidą, ir tai jam kėlė nerimą.

– Štai, prašom, pone Veikfildai, – džiugiai šypsodamasis Martinas persisvėrė per langelį ir atkišo pluoštelį laiškų. – Šiandien vienas iš Valstijų, – pridūrė ir reikšmingai mirktelėjo.

Rodžeris pajuto, kaip veide išsiritė šypsnyšys, ir akimoku užliejo šiluma nuo krūtinės iki pat galūnių, išsklaidydama lietingos dienos žvarbą.

– Ar greitai išvysim jaunąją jūsų panelę, pone Veikfildai? – Martinas ištiesė kaklą, smalsiai žvelgdamas į voką su Jungtinių Valstijų pašto ženklais.

Budėtojas buvo matęs Brianą, kai ji čia buvo užsukusi su Rodžeriu prieš pat Kalėdas, ir ja susižavėjo.

– Tikiuosi, išvysit. Galbūt vasarą. Ačiū!

Jis nusigręžė į laiptus ir, atsargiai įsikišęs laiškus į mantijos rankovę, rausėsi rakto. Pagalvojus apie vasarą, jį užplūdo ir pakili nuotaika, ir nerimas. Ji žadėjo atvažiuoti liepą, bet liepa tik už keturių mėnesių. Kai jam subjurdavo ūpas, dingdavosi, kad neištvers nė keturių dienų.

Rodžeris vėl sulankstė laišką ir įsidėjo į vidinę kišenę arčiau širdies. Ji rašydavo kas keletą dienų, kartais trumpus laiškėlius, kartais ilgus laiškus, bet kiekvienas jų paskleisdavo malonią šilumą, dažnusyk neišblėstančią iki kito karto.

Bet šiomis dienomis skaitydamas jos laiškus, Rodžeris juto šioją tokį nesmagumą. Vis dar šilti, meilūs, visada pasirašyti „Myliu“, juose rašoma, kad jo pasiilgo ir nori, kad jis būtų su ja. Bet nebeliko to, kas degintų popieriaus lapą.

Turbūt tai savaime suprantama, dar vienas žingsnis į priekį, juk jau senokai pažįsta vienas kitą. Kasdien nuoširdžiai rašyti aistringus laiškus neįmanoma.

Be abejonės, tai tik jo vaizduotė, kad laiškuose Briana lyg ir kažką nutyli, slopina. Jis gali apsieiti be išdaigų: vieno draugo mergina nusikirpo kuokštelį gaktos plaukų ir įdėjo juos į voką, nors bičiulį sužavėjo ne jie, o už tokio poelgio slypintis jausmas.

Rodžeris atsikando sumuštinio ir išsiblaškęs ėmė jį žiaumoti, galvodamas apie paskutinį straipsnį, pakištą Fionos. Ištekėjusi Fiona manė esanti vedybinio gyvenimo reikalų žinovė ir seseriškai domėjosi nelabai sklandžiais besiklostančiais Rodžerio meilės reikalais.

Ji nuolat iškirdavo iš moteriškų žurnalų naudingus patarimus ir siųsdavo jam. Naujausias buvo iš žurnalo „My Weekly“,

pavadintas „Kaip sudominti vyrą“. *Padažas neišmanėliui*, buvo kandžiai parašiusi Fiona paraštėje.

„Domėkitės tuo, kuo domisi jis, – buvo siūloma viename patarimų. – Jei manote, kad futbolas – tuščias laiko švaistymas, bet jūsų vaikinai be jo negali, sėdėkite šalia ir savaitę klausinėkite jo apie „Arsenalą“ galimybes. Futbolas gal ir nuobodu, bet jūsų vaikinui tikrai ne.“

Rodžeris liūdnoškai šyptelėjo. Jis domėjosi tuo, kas buvo įdomu Briana, jei maloniu laiko leidimu galima laikyti kelionę po šurpią jos tėvų istoriją. Deja, čia jis galėjo mažai kuo pasidalyti su ja.

„Būkite kuklios, – buvo patarinėjama kitame. – Niekas taip nesužadina vyro smalsumo kaip santūrumas. Neskubėkite prisileisti jo per arti.“

Rodžeris pasvarstė, ar ir Briana skaito panašius patarimus amerikiečių žurnaluose, bet nuvijo tą mintį. Ji nelabai sklaidydavė madų žurnalus – gal kokį kartą ir matė ją tai darant, bet Briana Randal nemoka žaisti tokio kvailo žaidimo, kaip žaidžia jis.

Ne, ji neatstumtų jo vien todėl, kad jis imtų ją domėtis labiau. Kokia prasmė? Juk tikrai žino, kad labai jam rūpi.

Bet ar žino? Graūžiamas nerimo Rodžeris prisiminė dar vieną „My Weekly“ patarimą kenčiantiems dėl beviltiškos meilės.

„Nemanykite, kad jis gali atspėti jūsų mintis. Leiskite jam suprasti, kaip jaučiatės.“

Rodžeris vėl atsikando sumuštinio ir kramsnojo abejingas tam, ką valgo. Taip, jis užsiminė Briana apie savo jausmus. Prisi pažino ir apnuogino sumautą savo sielą. O ji skubiai išoko į lėktuvą ir išskrido į Bostoną.

„Nebūkite labai agresyvios“, – sumurmėjo jis, cituodamas 14 patarimą, ir suprunkštė. Dėstytoja šalia pasislinko nuo jo tolėliau.

Rodžeris atsiduso ir bjaurėdamasis padėjo apkramtytą sumuštinį ant plastikinio padėklo. Paėmęs puodelį su skysčiu, kurį valgykla malonėjo vadinti kava, jos nė negurkštelėjo, tik sėdėjo spausdamas puodelį tarp delnų, jusdamas menką jo šilumą.

Nors jam atrodė, kad pavyko nukreipti Brianos dėmesį nuo praeities, pats neįstengė tos praeities nepaisyti. Klerė su sukništu savo kalniečiu jį persekiojo; galbūt jie ir yra jo šeima, jeigu taip jais žavisi.

„Visada būkite sąžiningos.“ 3 patarimas. Jeigu pats būtų buvęs sąžiningas ir padėjęs Brianai viską išsiaiškinti, Džeimio Freizerio šmėkla dabar būtų nuraminta, galbūt sielos ramybę būtų atgavęs ir Rodžeris.

– Po šimts velnių! – sumurmėjo jis.

Moteris, sėdinti šalia, tėsė puodelį ant padėklo ir ūmai atsisistojo.

– Pats eik po šimts velnių! – atšovė ji ir nuskubėjo.

Rodžeris valandėlę žiūrėjo į ją.

– Nesibaimink, – tarė jis. – Regis, tai jau padariau.

1768 m. spalio

NESU NUSITEIKUSI prieš gyvates. Jos ryja žiurkes, ir tai pagirtina, kai kurios išmargintos puošniais raštais, daugelis jų elgiasi išmintingai traukdamosi man iš kelio. Laikiausi svarbiausios nuostatos: gyvenk ir leisk gyventi kitiems.

Kita vertus, tai tik teorija. O šiaip didžiulė gyvatė, susirangiusi ant išvietės sėdynės, mane yra papiktinusi ne sykį. Ji mane ne tik varžydavo, bet visai neėdė žiurkių ir atrodė atgrasiai: buvo pilkai rusva su tamsesnėmis dėmėmis.

Labiausiai jos nekenčiau todėl, kad buvo barškuolė. Regis, tik todėl man ir pasisekė, nes tik jos barškėjimas, nuo kurio man stėjo širdis, perspėjo, kad neatsisėsčiau ant to šliužo vos praašus.

Jai pirmą kartą sutarškėjus ankštoje išvietėje, sustingau. Ištempiau pėdą už nugaros, atsargiai ieškodama slenksčio. Gyvatei nepatiko; kai įspėjamai subarškėjo garsiau, vėl suakmenėjau. Mačiau švytuojantį gyvatės uodegos galą, lyg kokį storą geltoną pirštą, nepadoriai styrantį iš vijų krūvos.

Burna išsauso tarsi popierius. Makalavau joje liežuviu stengdamasi sukaupti seilių.

Ar seniai ji čia tūno? Prisiminiau, kaip Briana, paskaičiusi skaučių vadovėlį, man papasakojo, kad barškuolės gali kirsti iš atstumo, prilygstančio trečdaliui savo kūno ilgio. O nuo grėsmingos plokščios galvos su akimis be vokų iki mano šlaunų, apvytų naktiniais, tebuvo dvi pėdos.

Ar ji šešių pėdų ilgio? Negalėjau to pasakyti, bet susirangiusios vijos atrodė grėsmingai didžiulės, raumeningas apvalus kūnas apaugęs žvynais. Perkūniškai stambi gyvatė, apimta bai-

mės, kad, jei krustelėsiu, bus gėdingai sugeltas mano šakumas, stovėjau kaip įbesta.

Bet amžinai šitaip stovėti neįstengsiu. Nuvijau šalin mintis, kokia buvau sukręsta kitais kartais išvydusi gyvatę, nes spyrė skuba atlikti ir gamtinius reikalus.

Miglotai prisiminiau, kad gyvatės kurčios, todėl gal reikėtų šauktis pagalbos. Bet kas bus, jei jos nesulauksiu? O kaip Šerloko Holmsio istorija apie gyvatę, reaguojančią į švilpimą? Gal bent švilpimas gyvatei atrodys nepavojaingas ir neužgaulus? Atsargiai sučiaupiau lūpas ir papūčiau. Jokio garso, tik išsiveržė plonas oro srautas.

– Klere? – už nugaros pasigirdo sutrikęs balsas. – Po galais, ką darai?

Tai išgirdusi pašokau, gyvatė taip pat. Staiga ji ėmė rangyti vijas. Grasina pulti.

Prisiplojau prie durų staktos, ir gyvatė liovėsi raitytis, tik be paliovos šiurpiai tarškėjo it koks erzinantis, niekaip neišsijungiantis žadintuvas.

– Čia sumauta gyvatė, – iškošiau pro dantis, stengdamasi nekrutinti lūpų.

– Tada ko ten stovi? Pasitrauk į šalį, išmesiu ją lauk.

Girdėjau artėjant Džeimio žingsnius.

Juos išgirdo ir gyvatė – aiškiai nekurčia – ėmė dar smarkiau barškėti.

– Ak, – pratarė Džeimis jau kitokiu tonu. Kai žengė už manęs, išgirdau šnarėjimą. – Stovėk ramiai, Sassenach.

Nespėjus sureaguoti į šį įžeidų patarimą, man pro klubą prашvilpė sunkus akmuo ir smogė gyvatei per patį žiedų vidurį. Roplys susimezgė į raizginį, primenantį Gordijo mazgą, pasirinkę, susiraitė ir tēkštelėjo į išvietės skylę, bjauriai žliurgtelėdama.

Negaišau laiko padėkoms kariui nugaltėjusiai, apsisukau ir nūskuodžiau į artimiausią miškelį, o į kulkšnis plakėsi šlapi nuo rasos naktinių palankai.

Po valandėlės grįžau apimusi ir radau Džeimį su jaunėliu Ijanu susigrūdusius išvietėje, turint galvoj jų sudėjimą – susi-

spaudusius. Ijanas sėdėjo ant sėdynės su pušiniu deglu, o Džėmis, palinkęs virš skylės, spoksojo į gelmes.

– Ar jos moka plaukti? – paklausė Ijanas, mėgindamas pažiūrėti per Džeimio galvą, bet stengdamasis nepadegti dėdei plaukų.

– Nežinau, – suabejojo Džėmis. – Gal ir moka. Bet labiau norėčiau žinoti, ar jos moka šokinėti.

Ijanas metėsi atgal, paskui kiek nervingai nusijuokė, nelabai suprasdamas – Džėmis šmaikštauja ar kalba rimtai?

– Štai, matau ją, duok man šviesos. – Džėmis ištiesė ranką aukštyr ir, iš Ijano paėmęs deglą, atsargiai nuleido jį skylėn. – Jei dvokas neužgesins liepsnos, galbūt supleškinsim išvietę, – sumurmėjo ir pasilenkė žemiau. – Na, kur ta nelaboji?..

– Tenai! Matau ją! – sušuko Ijanas.

Abi galvos loštelėjo ir susidaužė. Garsas buvo toks, tarsi skiltų moliūgai. Džėmis paleido deglą, šis įkrito į skylę ir tuoju pat užgeso. Skylės pakraščiu išringavo plonas dūmelis – lyg smilkalai.

Džėmis išsvirduliavo iš išvietės, susiėmęs kaktą ir smarkiai užsimerkęs iš skausmo. Jaunėlis Ijanas ten pat išvietėje atsišliejo į sieną, plaštakas stipriai prispaudęs prie viršugalvio, ir pridusęs šiurkščiai plūdosi geilų kalbą.

– Ar ji dar gyva? – sunerimusi paklausiau, žvilgčiodama išvietės pusėn.

Džėmis pramerkė vieną akį ir apčiupinėjo mane pirštais.

– Ak, mano galva sveika, ačiū, – tarė. – O ausyse zvimbs turbūt iki kitos savaitės.

– Na, na, – raminau jį. – Tavo kaukolę įlenktų tik kūjis. Bet leisk tave apžiūrėti.

Nustūmiau jo pirštus ir palenkiau galvą, švelniai čiuopdama tarp tankių plaukų. Virš plaukų linijos pirštai užkliuvo už gumbo, bet šis nekraujavo.

Atsainiai pabučiavusi tą vietą, paplekšnojau jam per galvą.

– Nemirsi, – pasakiau. – Tik ne nuo šito.

– Puiku, – sausai tarė jis. – Mieliau nusibaigčiau įgeltas gyvatės, kai kitą kartą prisėsiu atlikti gamtinių reikalų.

– Ar ta gyvatė nuodinga? – pasidomėjo Ijanas, pagaliau nuleidęs rankas nuo galvos ir lįsdamas iš išvietės.

Jis giliai įkvėpė traukdamas į plaučius gaivų orą.

– Labai nuodinga, – pataisė jį Džeimis. – Jei ji tau įkerta ir tu susergi, ji nuodinga, bet jei susergi pats jai įkandęs, tada ji labai nuodinga.

– O taip, – linktelėjo Ijanas ir nepaisydamas tokio vaizdingo aiškinimo dar kartą paklausė: – Ir ši pavojinga?

– Itin pavojinga, – atsakiau gūžtelėdama pečiais. – Ką darysi? – paklausiau atsigręžusi į Džeimį.

Jis kilstelėjo antakį.

– Aš? Kodėl turėčiau ką nors daryti?

– Negali jos ten palikti!

– Kodėl? – Jis pakėlė kitą antakį.

Ijanas išsiblaškęs pasikrapštė galvą ir susiraukė užčiuopęs gumbą, iššokusį nuo smūgio į Džeimį. Paskui liovėsi muistęsis.

– Na, nežinau, dėde Džeimi, – suabejojo. – Jei tau patinka kiaušiais tabaluoti virš duobės, kurioje tūno mirtinai nuodinga gyvatė, čia tavo rūpestis, o man nuo tokios minties kūnas eina pagaugais. Kokio ji didumo?

– Atvirai šnekant, stambi. – Džeimis sulenkė riešą ir, atkišęs dilbį, parodė, kokio storumo tas šliužas.

– Oho! – šūktelėjo Ijanas.

– Tu nežinai, ar ji moka šokinėti, – paslaugiai įsiterpiau.

– Žinau. – Džeimis įžūliai varstė mane akimis. – Bet tavo nuogąstavimams pritariu, vien apie tai pagalvojus gali užkietėti viduriai. Ir kaip, tavo manymu, ją iš ten iškrapštysiu?

– Galėčiau ją nušauti iš tavo pistoleto, – sukruto siūlytis Ijanas, įsižiebus vilčiai, kad gaus pačiupinėti Džeimio branginamus pistoletus. – Mums nereikėtų jos traukti, jei pasisektų ją nudėti duobėje.

– Ar ją... na... galima įžiūrėti? – atsargiai įsiterpiau.

Džeimis abejodamas pasitrynė smakrą. Dar buvo nesiskutęs, po jo nykščiu džerskėjo tamsiai raudoni šeriai.

– Nelabai. Duobėje vos keli coliai srutų, bet kažin ar ji bus

taip gerai matyti, kad būtų įmanoma gerai nusitaikyti, o man nepatinka prašauti pro šalį.

– Galėtume pietų pasikviesti visus Hansenus, pavaišinti juos alumi, ir gyvatė nuskęstų, – pasišaipiau užsimindama apie netoliese gyvenančią gausią kvakerių šeimą.

Ijanas ėmė krizenti. Džeimis nuvėrė mane rūščiu žvilgsniu, nusisuko į mišką ir tarė:

– Ką nors sugalvosiu. Po pusryčių.

Laimė, pagaminti pusryčius nebuvo jokio vargo, nes vištos paslaugiai padėjo devynis kiaušinius, o duonos tešla gerai pakilo. Sviestas vis dar buvo įkalintas podėlio gale: ten jį grėsmingai saugojo ką tik apsiparšdavusi kiaulė, bet Ijanui pavyko šmurkštelėti vidun ir nuo lentynos pačiupti puodynėlę uogienės, o aš tuo metu stovėjau šalia su šluota ir baksnojau į besišiepiantį kiaulės šnipą, kai ji kėsinosi griebti Ijanui už kojų.

– Man reikės naujos šluotos, – tariau patiekusi kiaušiniene, apžiūrinėdama šluotos draiskaną. – Gal šį rytą paėjėsiu iki gluosnių giraitės prie upės.

– Mmfm. – Džeimis ištiesė ranką ir išsiblaškęs paplekšnojo stalą, norėdamas pasisiekti lėkštę su duona. Buvo įnikęs į Briknelio „Šiaurės Karolinos gamtos istoriją“.

– Štai. Taip ir maniau, kad joje šiek tiek rašoma apie barškuoles.

Jis apčiuopomis paėmė duoną, atsilaužė gabalėlį ir juo pakabinęs kiaušiniene į burną susikišo didelį kąsnį. Nurijęs ėmė garsiai skaityti, vienoje rankoje laikydamas knygą, o kita grabaliodamas po stalą.

– „Indėnai dažnai ištraukia gyvatėms dantis, kad jos nebegalėtų įgelti. Juos ištraukti lengva, tereikia prie viršutinio tuščiavidurio nendrinės vytelės galo pririšti skiautę raudonos vilnos. Kai suerzinta barškuolė suleidžia dantis į skudurą, staiga jį trūkteli ir jame lieka tvirtai susmigę dantys, visi dalyviai aiškiai juos mato.“

– Ar turim raudono audinio, tetule? – paklausė Ijanas, kiaušiniene nuplaudamas cikorių kava.

Papurčiau galvą ir į stalą patiekiau paskutines mūsų dešreles, jas tuojau pat nustvėrė Džeimio ranka.

– Turiu mėlyno, žalio, geltono, pilkai rusvo, balto ir rudo. Raudono ne.

– Puiki knyga, dėde Džeimi, – pritarė Ijanas. – Ar joje dar kas nors rašoma apie gyvates? – Jis godžiai nužvelgė stalą dairydamsis, ką čia dar sukirtus.

Tylėdama įlindau į spintelę, ištraukiau lėkštę su kukurūzinių miltų pudingu ir pastačiau prieš jį. Ijanas patenkintas atsiduso ir, Džeimiui pervertus lapą, puolė šlamšti gardėsiu.

– Trumpai rašoma, kaip barškuolės užkeri voveres ir kiškius. – Džeimis palietė lėkštę, bet ši jau buvo tuščia. Prie jo pastūmiau akytų bandelių.

– „Negali atsistebėti žiūrėdamas, kaip šios gyvatės suvilioja ir užkeri voveres, kiškius, kurapkas ir daug kitų greitai praryjamų gyvūnėlių ir paukštelių. Abipusė simpatija tokia stipri, kad voverė arba kurapka (staiga pastebėjusios gyvatę), katra liuoksi nuo šakos ant šakos, katra lekioja pažeme, kol galų gale įšoka tiesiai gyvatei į nasrus nebeturėdamos jėgų pasprukti nuo priešo; o tas susirangęs tyso nė krust, kol grobis atsiduria jo nasruose.“

Džeimio ranka, akiai ieškodama maisto, užčiuopė bandeles. Vieną paėmęs jis dirstelėjo į mane.

– O kad galėčiau tą reginį pamatyti savo akimis. Kaip manai, į ką tai panašu?

– Nežinau, – atsakiau nuo kaktos nusibraukdama garbanas. – Ar toje knygoje nėra naudingų patarimų, kaip elgtis su piktomis narčiomis kiaulėmis?

Jis atsainiai mostelėjo ranka, kurioje stirksojo atkąsta bandelė.

– Nesirūpink, – sumurmėjo. – Su kiaule susitvarkysiu. – Jis atplėšė akis nuo knygos ir ilgokai spoksojo į tuščius dubenis. – Daugiau kiaušininės nėra?

– Yra, bet ją nunešiu svečiui, įsikūrusiam kukurūzų džiovykloje.

Į nedidelę pintinę dar įdėjau dvi riekės duonos ir paėmiau butelį vaistažolių užpilo, buvau jį palikusi pritraukti per naktį. Juosvai žalias paprastųjų rykštelių, vamzdinių monardų ir lauki-

nės bergemotės skystis kvepėjo išdegintais laukais, gal padės. Jei nepadės, neturėtų ir pakenkti. Nevalingai prigriebiau ir surištų plunksnų amuletą, dovanotą Najavenės. Gal jis nuramins ligonį. Kaip ir vaistai, amuletas nekenkia.

Netikėtas mūsų svečias buvo prašalaitis, tuskaroras iš kaimečio šiauriau. Jis užklydo į ūkį prieš keletą dienų su Ana Okos medžiotojų būriu, persekiojančiu lokį.

Davėme jiems pavalgyti ir atsigerti – keli medžiotojai buvo Ijano draugai, bet jiems valgant pastebėjau, kad tas žmogus vėpso į puodelį padėrusiomis akimis. Kai atidžiau jį apžiūrėjau, mano įtarimai pasitvirtino: jis sirgo tymais, tomis dienomis pavojinga liga.

Vyras užsispyrė toliau keliauti su draugais, bet po kelių valandų du bičiuliai jį, klupiniuojantį ir kliedintį, partempė atgal.

Jis tikrai skleidė užkratą, ir tai kėlė nerimą. Paklojau jam patogų guolį ką tik pastatytoje ir dar tuščioje kukurūzų džiovykloje, be to, priverčiau jo draugus nusimaudyti upelyje. Jiems tai atrodė juokinga, bet man pakluso ir išvykdami paliko bičiulį mano rankose.

Indėnas susirietęs gulėjo ant šono po antklode. Jis nepasivertė pažiūrėti į mane, nors tikriausiai girdėjo žingsnius ant tako. Kaip sunkiai jis švokščia, girdėjau ir be savadarbio stetoskopo: karkalai plaučiuose buvo girdėti už šešių žingsnių.

– *Comment ça va?** – paklausiau atsiklaupusi prie jo.

Jis neatsakė, ir nebuvo jokio reikalo. Vien išgirdus gargaliuojant karkalus man buvo aišku, kad jam plaučių uždegimas, o pažvelgus į jį, diagnozė tik pasitvirtino: akys įdubusios, apsiblaususios, veidas sukritęs, sunykęs nuo karščiavimo.

Mėginau įkalbėti jį užkąsti, nes jam verkiant reikėjo pasistiprinti, bet jis nepajėgė net veido pasukti. Butelis šalia jo buvo tuščias. Atnešiau dar vandens, bet iš karto nedaviau jam atsigeriti, gal kamuojamas troškulio bent gurkštelės mano užpilo.

Ligonis tikrai išgėrė kelis gurkšnius, bet paskui liovėsi ryti, žalsvai juodas skystis varvėjo nuo lūpų kampučių. Bandžiau

* Kaip jaučiatės? (*Pranc.*)

prancūziškai įtikinti, kad siurbtelėtų dar, bet nepavyko; rodės, jis net nesuvokė, kad esu čia, tik dėbsojo man per petį į ryto dangų.

Liesas jo kūnas buvo susmukęs iš nevilties, turbūt vargšas manė esąs pamestas, paliktas mirti ant svetimų rankų. Mane graužė nerimas, kad indėnas galbūt ir neklysta: jis iš tikrųjų mirs, jei nieko neims į burną.

Gera, kad bent nesikratė vandens. Buvo ištroškęs, todėl godžiai ištuštino butelį, ir nuėjau prie upelio jo pripilti. Grįžusi iš pintinės ištraukiau amuletą ir atkišau jam. Man pasirodė, kad anapus primerktų vokų blykstelėjo nuostaba, deja, tokia blausi, kad nė nepanėšėjo į viltį. Guodė bent tai, kad galų gale pirmąkart sąmoningai pažvelgė į mane.

Šitaip paskatinta, iš lėto atsiklaupiau. Nenutuokiau, kokios turėtų būti tinkamos apeigos, tačiau jau gana seniai gydžiau žmones, taigi suvokiau, kad nors įtaiga antibiotikų neatstos, vis geriau nei nieko.

Atsilošusi ir žvelgdama į dangų, iškėliau varno plunksnų amuletą ir vienodu balsu iškilmingai ėmiau deklamuoti pom-pastiškiausią tekstą, kokį įstengiau prisiminti: daktaro Rolingso receptą nuo sifilio, parašytą lotyniškai.

Į delną šliūkštelėjau levandų aliejaus, į jį pamirkiau plunksną ir patepiau ligoniui smilkinius ir gerklę, žemu grėsmingu balsu giedodama „Pargriauk žmogų“. Gal numalšins jam galvos skausmą? Jo akys sekiojo plunksną. Kerėjau tarsi kokia barškuolė, laukianti, kada mano gerkle nuslys voverė.

Paėmiau jo ranką, skersai delno padėjau aliejumi suvilgytą amuletą ir užlenkiau pirštus. Tada, čiupusi indelį su lokio taukais ir mentoliu, ėmiau piešti jam ant krūtinės paslaptinius raštus, kartu nykščių pagalvėlėmis kruopščiai įtrindama taukus. Dvo- kas išvalė man sinusus, galėjau tik viltis, kad ir ligoniui tepalas suskystins tirštus karkalus.

Baigdamą apeigas, iškilmingai palaiminau butelį užpilo žodžiais: *In nomine Patri, et Filii, et Spiritu Sancti, Amen* ir pridėjau jį ligoniui prie lūpų. Kiek užhipnotizuotas, jis pravėrė burną ir klusniai išgėrė užpilą.

Antklode apgobiau indėnui pečius, prie jo padėjau atneštą valgį ir palikau jį vieną. Krūtinėje kirbėjo viltis ir kartu graužė jausmas, kad jį tik apgaudinėju.

Pamažu slinkau palei upelį, kaip visada akylai žvalgydamasi to, kas galėtų praversti. Šiuo metų laiku dar per anksti rinkti vaistažoles; kuo augalas senesnis ir diržingesnis, tuo geriau gydo. Kuo ilgiau augalai ginasi nuo vabzdžių, stengdamiesi juos atbaidyti, tuo daugiau jų šaknyse ir stiebuose susikaupia veikliųjų medžiagų.

Naudingosios medžiagos telkiasi daugelio augalų žieduose, vaisiuose ar sėklose. Pamačiau guotus chelonių ir lobelijų, lendenčių iš žemės prie tako, bet jų sėklos subręs dar labai greitai. Įsiminusi vietas, kur želia vaistingieji augalai, leidausi į tolesnę medžioklę.

Rėžiukų augo gausiai, jų salelės plūduriavo tarp akmenų išilgai viso tėkmės pakraščio, o priešais viliojamai driekėsi didžiulė aromatingų tamsiai žalių lapų paklotė. Koks gražus šiurkščiųjų asiūklių plotas! Atėjau basa, nes ketinau braidžioti. Pasikėliau sijonus ir atsargiai įbridau į upelį, vienoje rankoje laikydama peilį, ant kitos užsimovusi pintinę. Nuo ledinio vandens užėmė kvapą.

Akimoju nebejutau pėdų, bet man nerūpėjo. Pasidavusi vandens tėkmei, čiurlenančiai palei kojas, jausdama jomis šaltus stiebus ir kvapių lapų aromata, visai pamiršau gyvatę išvietėje, kiaulę, drybsančią maisto podėlyje, ir indėną kukurūzų džiovykloje.

Virš saulės nušviestų seklumų lopinėlių dūzgė laumžirgiai, vandenyje pro šalį siuvo smulkios žuvelės, graibstydamos mašalus, tokius mažus, kad jų net nežiūrėjau. Kai ėmiau bristi prieš srovę, netoliese šaižiai sušvilpė, sukrykė tulžys, bet jis vaikėsi stambesnio grobio. Man įsibrovus į žuvelių karalystę, jos nėrė į šalis, bet paskui vėl susibūrė, pilkos ir sidabrinės, žalios ir aukšinės, juodos su baltomis žymėmis, – visos atrode netikroviš-

kai, kaip ir šešėliai, metami pernykščių lapų vandens paviršiuje. Brauno judėjimas, toptelėjo žiūrint į sąnašas, plūduriuojančias ir sūkuriuojančias man aplink kulkšnis, užstojančias žuvytes.

Net mažiausios molekulės – viskas nepaliaujamai krutėjo, bet tas judėjimas kėlė keistą ramybės įspūdį, nedidelis tenykštis chaosas užleido vietą didesnės bendros tvarkos iliuzijai.

Ir aš judėjau, dalyvavau tame smagiame tėkmės šokyje, jatau, kaip ant mano pečių mainosi šviesa ir šešėliai, kojų pirštams ieškant atramos tarp slidžių, ne itin matomų akmenų. Rankos ir pėdos sustiro nuo vandens, atrodė, tarsi būčiau medinė, bet gyvybinga, lyg karpotasis beržas, tviskantis virš manęs, arba gluosniai, kurių šlapi lapai mirko duburyje žemiau.

Pamaniau, kad turbūt štai šitaip gimė legendos apie medžius žmones ir mitai apie nimfas: ne atgyjant ir ėmus vaikščioti medžiams ar jais pavirtus moterims, bet šiltam žmogaus kūnui grimztant į šaltesnius augalų pojūčius ir taip jam sustyrant, kad suvokimas visai sulėtėja.

Širdis plakė pamažu, pirštuose kone skausmingai tvinkčiojo kraujas. Jatau energijos antplūdį. Lingavau sulig vandens ir vėjo ritmu, neskubriai, nemąstydamą, tapusi lėtos ir tobulos visatos tvarkos sraigteliu.

Ir kiek primiršau vietinės reikšmės chaosą.

Vos priėjau prie lanku augančių gluosnių, už medžių kažkas garsiai suklykė. Panašiai rėkauja daugybė gyvūnų, nuo lūšių iki medžiojančių erelių, bet čia buvo žmogaus balsas.

Klupdama išbridau iš vandens, prasibroviau pro susipynusias šakas ir atsidūriau aikštelėje. Virš manęs ant kranto šokinėjo berniukas. Jis smarkiai pliaušėjo per kojas ir stūgavo straksėdamas pirmyn atgal.

– Kas?.. – išsižiojau, ir jis pažvelgė į mane išplėtęs mėlynas akis, išsigandęs man netikėtai pasirodžius.

Bet pati išsigandau dar labiau. Berniukas buvo kokių vienuolikos dvylikos metų, aukštas, liaunas kaip jauna pušaitė, ant galvos kūpsojo didžiulis vešlių rausvai rudų plaukų raizginys. Į mane spoksojo įkypos mėlynos akys, tiesi ir kiek ilgoka nosis

man buvo pažįstama kaip savo pačios delnas, nors suvokiau, kad tą vaiką regiu pirmą kartą.

Širdis vos nepašoko iki gerklės, o šaltis, pakilęs nuo kojų, sustingdė paširdžius. Išmokyta reaguoti, nors ir būtų ištikęs šokas, perbedžiau jį nuo galvos iki kojų: marškiniai ir bridžiai gero audinio, nors vaikas ir apsitaškęs vandeniui, ilgos, blyškios blauzdos nusėtos juodais taškeliais, panašiais į purvą.

– Dėlės, – tariau. Sumišimą nustumė įprasta profesinė ramybė. *Negali būti*, nusistebėjau, nors puikiai mačiau: po galais, tikrai jos. – Čia tik dėlės. Jos nepavojingos.

– Žinau, kas jos! – atšovė berniukas. – Išlupkit jas! – Jis tėsė per blauzdą, virpėdamas iš pasibjaurėjimo. – Jos šlykščios!

– Ne tokios ir šlykščios, – pasakiau jau susitvardžiusi. – Naudingos.

– Man nė motais, kokia iš jų nauda! – riktelėjo vaikas ir surzęs treptelėjo. – Nekenčiu jų, ištraukit jas!

– Liaukis jas kūlės, – griežtai sudraudžiau. – Sėskis, ir aš jomis pasirūpinsiu.

Jis dvejojo, įtariai žiūrėdamas į mane, bet paskui nenoromis atsisėdo ant akmens, ištiesdamas dėlėmis aplipusias kojas.

– Tučtuojau ištraukit! – paliepė.

– Nėra ko skubėti, – tariau. – Iš kur tu?

Jis spoksojo tuščiomis akimis į mane.

– Juk gyveni ne šiose apylinkėse? – paklausiau, nes nebuvau jo čia mačiusi. – Iš kur tu?

Jis akivaizdžiai stengėsi susikaupti.

– Na... prieš tris naktis mes miegojom Seileme. Tai paskutinis miestelis, kurį regėjau. – Vaikas smarkiai pakrutino kojas. – Juk sakiau, kad jas išluptumėt!

Dėlės traukiamos įvairiai, bet visi būdai gali labiau pakenkti nei pačios dėlės. Į vieną berniuko koją buvo įsisiurbusios keturios, į kitą – trys. Vienas tų rubilių padarėlių jau buvo išsipūtęs, putlulis, net blizgėjo. Pakišau po dėlės galvute nykščio nagą, ir ji įkrito man į delną, apvali kaip akmenukas ir sunki, nes sočiai buvo prisisiurbusi kraujo.

Berniukas išblyško, to nepaslėpė net įdegis, pažvelgė į ją ir suvirpėjo.

– Nenoriu, kad ji žūtų, – atsainiai paaiškinau ir nuėjau pasiimti pintinės.

Kai neseniai skubėdama broviausi pro medžius, palikau ją po šakomis. Radau čia pat ant žemės numestą jo paltą, batus ir kojines. Batų sagtytys paprastos, bet ne alavinės, o sidabrinės. Paltas geros juodos vilnos, neprašmatnus, bet sukirptas kur kas stilingiau, nei teko regėti šiauriau nuo Čarlstono. Tiesą sakant, drabužių man nė nereikėjo, kad patvirtintų – čia tikrai jis.

Pasėmiau saują dumblo, švelniai išpaudžiau į jį dėlę ir glitų gumulėlį suvyniojau į šlapius lapus, ir tik tada pamačiau, kad mano rankos virpa. Kvailys! Apgavikas, bjaurybė, susimokęs... po velnių, kas jį čia atvijo? Ir, Dieve, ką darys Džeimis?

Grijau pas vaiką. Tas, susirietęs dvilinkas, šlykštėdamasis spoksojo į išpampusias dėles. Tuoju nukris dar viena; man priklausius prie jo, ji paptelėjo ir mažumėlę atšoko nuo drėgnos žemės.

– Ai! – šuktelėjo vaikas.

– Kur tavo patėvis? – staiga paklausiau.

Jo dėmesį nuo kojų galėjo atitraukti vos keli dalykai, o šis toks ir buvo. Berniukas pakratė galvą ir apstulbęs įsispoksojo į mane.

Diena buvo vėsi, bet jo veidas švytėjo išrasojęs prakaitu. Skruostai ir smilkiniai siauresni, pamaniau, ir burna kitokia, turbūt panašumas ne toks ir ryškus, kaip pasirodė.

– Iš kur mane pažįstat? – susidomėjo berniukas ir išsitiesė išdidžia mina, kitomis aplinkybėmis tai nebūtų buvę itin keista ir juokinga.

– Žinau tik tiek, kad tu Viljamas. Ar aš teisi?

Rankas sugniaužiau prie šonų vildamasi, kad klystu. Jeigu jis Viljamas, apie jį buvau girdėjusi ne tiek ir mažai, bet nuo tada jau daug vandens nutekėjo.

Vaiko skruostus užliejo karštas raudonis, akys varstė mane; jo mintis laikinai atitraukė nuo dėlių tai, kad į jį, kaip į pažįstamą, kreipėsi – ūmai susivokiau – kūtvėla senė, pasikaišiusi si-

jonus iki šlaunų. Arba jis gerai išauklėtas, arba atsargus dėl to, kad labai jau skyrėsi mano balsas ir išvaizda, nes nurijo pastabą, grasinusią išsiveržti iš lūpų.

– Taip ir yra, – trumpai atsakė. – Viljamas, vikontas Ašnesas, devintasis Elesmero grafas.

– Ir viskas? – mandagiai tariau. – Kaip miela.

Nykščiu ir smiliumi suėmiau dėlę ir švelniai truktelėjau. Gyvis išsitiesė lyg stora gumos juostelė, bet nepasidavė. Blyškus berniuko kūnas irgi įsitempė, vaikas išleido garsą, lyg būtų dusęs.

– Paleiskit! – riktėlėjo. – Ji nutrūks, jūs ją perplėsit!

– Galimas daiktas, – pripažinau. Tada atsistoju ir papurčiau sijonus žemyn, kad atrodyčiau tvarkingai. – Eime, – paraginau, duodama jam ranką. – Parsivesiu tave namo. Užbersiu ant jų druskos, ir jos akimoju nukris.

Jis nepaėmė man už rankos, kiek tirtėdamas atsistojo ir apsidairė, lyg ko ieškotų.

– Tėtis, – paaiškino, išvydęs mano išraišką. – Mes pasiklydom, jis liepė man palaukti prie upelio, kol išsiaiškins, kuria kryptimi reikėtų eiti. Nenorėčiau, kad grįžęs ir manęs neradęs sunerimtų.

– Nesirūpink. Jis tikriausiai jau rado namą, tas visai netoliese.

Mūsų namas vienintelis šioje vietovėje ir gerai išminto tako gale. Spėjau, kad lordas Džonas tyčia paliko berniuką ir nuėjo ieškoti Džeimio, tiksliau – jo įspėti. Koks dėmesingas ir nuovokus. Nevalingai sučiaupiau lūpas.

– Ar tas namas Freizerių? – paklausė vaikas ir išsižergęs, kad kojos nesiliestų, žengė žingsnį. – Mes atkeliavom pas Džeimsą Freizerį.

– Aš – ponia Freizer, – nusišypsojau. *Tavo pamotė*, galėjau pridurti, bet nutylėjau. – Eime.

Jis nusekė įkandin manęs pro medžių širmą namo link, bet taip skubėjo, kad kone mynė man ant kulnų. Šokinėjau per medžių šaknis ir įsirausiusius žemėn akmenis nežiūrėdama, kur

einu, grumdamasi su didžiuliu noru atsigręžti ir pažvelgti į berniuką. Ko jau ko, bet Viljamo, vikonto Ašneso, devintojo grafo, Šiaurės Karolinos užkampyje nesitikėjau išvysti. Visai kaip karaliaus Jurgio, bet tas kažin ar išdygs ant mano durų slenksčio.

Po perkūnais, kas taip sutvarkė, kad... kad... mėginau pasirinkti vieną iš kelių prisimintų gėdingų epitetų, tinkančių lordui Džonui Grėjui, bet pasidaviau. Galvojau ir ko griebtis. Deja, ir čia nuleidau rankas: nieko neįstengsiu.

Viljamas, vikontas Ašnesas, devintasis Elesmero grafas. Arba jis mano toks esąs. *Ir ką darysi, įniršusi mintyse kreipiausi į lordą Džoną Grėjų, kai Viljamas sužinos, kad iš tikrųjų yra škoto nusikaltėlio, kuriam suteikta malonė, pavainikis? O dar svarbiau, ką darys tas škotas nusikaltėlis? Kokie jausmai jį užplūs?*

Staiga stabtelėjau, ir berniukas, stengdamasis neatsimušti į mane, suklupo.

– Atsiprašau, – burbtelėjau. – Man pasirodė, kad pamačiau gyvatę.

Ir nudrožiau toliau, o mintis, staiga privertusi mane sustoti, vis dar gniaužė vidurius, lyg būčiau prisikimšusi aitrių obuolių. Ar lordas Džonas atsivežė berniuką norėdamas jam atskleisti, kas jo tėvas? Ar nori jį palikti čia su Džeimiu – su mumis?

Tokie jo ketinimai kėlė nerimą ir visai nederėjo žmogui, su tiktam Jamaikoje. Gal ir turėjau rimtų priežasčių nemėgti Džono Grėjaus, juk moteriai sunku puoselėti šiltą draugystę vyrui, neslepiančiam aistros jos sutuoktiniui, bet turėjau pripažinti nepastebėjusi, kad jis elgtųsi neapgalvotai ir žiauriai. Priešingai, andai jis man atrodė jautrus, malonus ir garbingas žmogus, bent iki tol, kol paaiškėjo, kokį beatodairišką potraukį jis jaučia Džeimiui.

Ar kas nors atsitiko? Gal berniukui gresia pavojus ir lordas Džonas baiminasi dėl jo saugumo? Be abejonės, niekas negalėjo išsiaiškinti tiesos apie Viljamą – ją žino tik lordas Džonas ir Džeimis. Ir, aišku, aš, vėluodama toptelėjo mintis. Nors juodu panašūs, – ir vėl užgniaužiau norą atsisukti ir pažvelgti į vaiką, – niekam nė nekiltų įtarimas.

Bet juos regint šalia ir... Na, netrukus pamatysiu. Už krūtin-
kaulio pajutau keistą tuštumą. To ir bijojau, ir laukiau. Ar jie iš
tiesų tokie panašūs?

Tyčia greitai padariau lankstą per žemai svyrančių sedulų
guotą, taip rasdama dingstį atsigręžti ir palaukti berniuko. Jis
pasivijo mane ir nerangiai pasilenkė pakelti nukritusio bato su
sidabrine sagtimi.

Ne, mažčiau vogčia žiūrėdama į jį, atsitiesiantį išraudusiu vei-
du. Tas panašumas ne toks ir ryškus, kaip pamaniau iš pradžių.
Kaulus paveldėjo iš Džeimio, bet juk tai dar ne viskas: pavidalas
tas, bet dar neužpildytas turinio. Viljamas bus aukštas. Dabar jis
mano ūgio, nerangus, liaunas, itin ilgų galūnių ir tokių čiuplučių,
kad, rodės, gali tuojau sulūžti.

Jis tamsesnio gymio už Džeimį; nors saulės spinduliuose,
besiskverbiantčiuose pro šakas, plaukai tviskėjo raudoniu, šiaip
greičiau buvo tamsiai kaštoniniai, visai kitokie nei ryškiai raudoni
su auksiniu atspalviu Džeimio. Odos įdegis gelsvai rudas, nė iš
tolo neprilygstantis Džeimio bronziniam rudumui.

Tačiau jis paveldėjo įkypas Freizerių akis, galvos laikyseną,
liaunų pečių liniją, ir tai vertė mane galvoti apie...

Bri. Toji mintis mane sukrėtė lyg elektros išlydis. Jis gana pa-
našus į Džeimį, bet kai jį neseniai išvydau, buvau akimoju pri-
blokšta, nes tą panašumą suvokiau prisiminusi Brianą. Jis jau-
nesnis už ją tik dešimčia metų, todėl vaikiški veido bruožai kur
kas labiau primena dukrą negu Džeimį.

Jis stabtelėjo išpešti iš kibios sedulos šakos plaukų sruogos,
paskui priėjo prie manęs klausiamai pakėlęs antakį.

– Ar dar toli? – paklausė.

Nuo greito ėjimo buvo išraudęs, bet vis dar atrodė kiek ne-
sveikai ir negalėjo atplėšti akių nuo savo kojų.

– Ne, – atsakiau ir mostelėjau į kaštonų giraitę. – Štai ten.
Pažvelk, jau matyti dūmas, kylantis iš kamino.

Jis nelaukė, kol bus nuvestas, pats ryžtingai nužingsniavo ne-
kantraudamas atsikratyti dėlių.

Greitai sekiau paskui jį, nenorėjau, kad jis pirmas nusigautų

iki trobelės. Mane kamavo įvairiausi nerimą keliantys jausmai: labiausiai rūpėjo Džėmis, pykau ant Džono Grėjaus, o pačiame širdies kamputyje, taip giliai, kad kone galėjau apsimesti, kad nieko nejaučiu, mane graužė didžiulis dukters, kurios veido turbūt niekada neišvysiu, ilgesys.

Džėmis ir lordas Džonas sėdėjo ant suolo prie durų. Išgirdęs mūsų žingsnius, Džėmis atsistojo ir pažvelgė į mišką. Jis turėjo laiko pasiruošti; kai atsigrėžė į mane, jo žvilgsnis atsainiai nuvėrė berniuką.

– O, Klere. Radai kitą mūsų svečių. Pasiunčiau Ijaną jūsų ieškoti. Tikiuosi, prisimeni lordą Džoną?

– Ir kaip būčiau galėjusi pamiršti? – itin linksmai nusišypsodavau jo šviesybei.

Lordo Džono burna truputį trūktelėjo, bet, nutaisęs rimtą veidą, jis žemai man nusilenkė. Kaip žmogus, savaite kratėsis ant arklio ir nakvojęs miške, gali taip nepriekaištingai atrodyti?

– Jūsų nuolankus tarnas, ponio Freizer. – Jis dirstelėjo į berniuką ir šiek tiek susiraukė, kad šis toks susitaręs. – Ar galėčiau pristatyti jums savo posūnį Elesmero grafą? Viljamai, matau, kad jau susipažinai su mūsų maloningąja šeimininke, todėl pasisveikink ir su šeimininku, kapitonu Freizeriu.

Berniukas mindžikavo nuo kojos ant kojos, veik šokdamas ant pirštų galų. Bet paragintas skubiai nusilenkė Džeimiui.

– Jūsų nuolankus tarnas, kapitone, – tarė ir žvilgtelėjo į mane kančios pilnomis akimis, suvokdamas tik tiek, kad jo kraujas bus tučtuojau išsiurbtas.

– Mes atsiprašom, – mandagiai pasakiau.

Vyrai apstulbo, kai paėmusi berniukui už parankės nusivedžiau jį į trobelę ir smarkiai užtrenkiau duris. Viljamas tučtuojau susmuko ant jam parodytos kėdės ir tirtėdamas atkišo kojas.

– Paskubėkit! – maldavo jis. – Prašyčiau paskubėti!

Grūstos druskos nebuvo; paėmusi kasimo peilį, greitosiomis atkirtau jos luitelį, įmečiau į grūstuvę ir kelis kartus greitai spūstelėjusi sutraiškiau į kruopeles. Dar patrynusi tarp pirštų, jų storai užbėriau ant visų dėlių.

– Toms mieloms dėlėms bus gana riesta, – pasakiau matydam, kaip viena jau lėtai riečiasi į kamuolėlį. – Bet pavyks.

Dėlės gniaužtai atsileido, ir gyvis nukrito nuo Viljamo kojos, o jos pavyzdžiu pasekė ir kitos bičiulės, dabar visos rangėsi ant grindų kamuojamos lėtos mirties.

Sušlaviau mažus kūnelius ir sumėčiau juos į ugnį, paskui atsiklaupiau prie berniuko, taktiškai palenkusi galvą, kad jis neskubėdamas susitvardytų.

– Štai, sutvarkysiu žaizdeles.

Jo kojomis tekėjo plonos kraujo srovelės, jas nušluosčiau švaria skiaute, o įkandimus išploviau actu ir jonažolėmis, kad liautųsi kraujuoti.

Kai nuvaliau berniukui blauzdas, jis virpėdamas giliai atsiduso atlėgus širdžiai.

– Kraujo nebijau, – pasakė vaikas pabrėžtinai drąsiu tonu, taip išsiduodamas, kad dar ir kaip jo bijo. – Tik tie gyviai labai bjaurūs.

– Šlykštūs padarėliai, – pritariau.

Atsistojusi pasiėmiau švarią skiautę, sumirkiau ją vandeniui ir atsainiai nuvaliau jam purviną veidą. Tada nė neklausdama čiupau plaukų šepetį ir ėmiau šukuoti susivėlusius plaukus.

Bičiuliškas mano elgesys jį labai nustebino, ir nors visas buvo sustingęs, nepuolė purkštauti, kai tvarkiau jam plaukus, tik mažumėlę atsiduso ir kiek sugaužė pečius.

Jo oda skleidė šilumą kaip koks gyvūnas, ir mano pirštai, vis dar sužvarbę nuo upelio vandens, maloniai sušilo šukuojant šilkinės kaštoninių plaukų sruogas. Plaukai buvo tankūs ir truputį garbanojosi. O viršugalvyje dailia vija sukosi verpetas. Jį pamąčius man susvaigo galva. Toks pat ir toje pačioje vietoje verpetas buvo susimetęs ir Džeimiui.

– Pamečiau kaspiną, – susizgribo berniukas ir apsidairė, tarsi tas kaspinas galėtų išlįsti iš duonos dėžės ar rašalinės.

– Nieko, paskolinsiu.

Baigusi šukuoti berniukui plaukus, surišau juos geltonu kaspinėliu, ir mane užplūdo keistas globėjiškumo jausmas.

Kad jis yra, sužinojau vos prieš keletą metų, o jei kada vėliau jį prisimindavau, mane nusmelkdavo tik šioks toks smalsumas, sumišęs su apmaudu. Dabar kažkas – gal panašumas į dukrą ir Džeimį, gal kad juo pasirūpinau, – širdyje pažadino keistą savi-ninkišką nerimą dėl jo.

Lauke girdėjau dudenančius balsus; staiga nuskambėjo juokas. Ir vėl tuojau pat suirzau, kad Džonas Grėjus atsibeldė. Kaip jis drįsta rizikuoti Džeimiu ir Viljumu? Ir kam? Kodėl tas nelemtas vyras čia, laukiniame krašte, visai svetimame tokiame žmogui kaip jis?..

Atsivėrė durys, ir vidun galvą kyštelėjo Džeimis.

– Kaip jūs? Ar viskas gerai? – paklausė.

Jo akys susmigo į berniuką. Nors veide atsispindėjo mandagus susirūpinimas, mačiau ant durų staktos stipriai gniaužiamą ranką ir įtampos liniją nuo kojos iki peties. Jis buvo įsitempęs kaip arfos styga. Jei būčiau jį palietusi, būtų suskambėjęs žemu tonu.

– Tikrai taip, – maloniai atsakiau. – Gal lordas Džonas norėtų kuo nors atsigaiivinti?

Užkaičiau ant ugnies virdulį arbatai ir atsidūsėjusi išėmiau paskutinį kepaliuką duonos, buvau ketinusi jį panaudoti kitam penicilino bandymų ciklui. Suvokdama, kad nenumatytas atvejis pateisinamas, ištraukiau ir paskutinį butelį brendžio. Tada ant stalo padėjau puodynėlę uogienės, aiškindama, kad sviestą, deja, šiuo metu saugo kiaulė.

– Kiaulė? – sumišo Viljamas.

– Maisto podėlyje, – linktelėjau į uždaras duris.

– Kodėl laikote... – išsižiojo jis, bet paskui ūmai užsičiaupė, nes jam po stalu įspyrė patėvis, maloniai šypsodamasis virš puodelio.

– Labai miela, kad mus priėmėt, ponio Freizer, – padėkojo lordas Džonas, mesdamas į posūnį įspėjantį žvilgsnį. – Labai atsiprašau už tokį netikėtą pasirodymą. Viliuosi, jums nesudarėm didelių nepatogumų.

– Visai ne, – atsakiau ir tuojau pasvarsčiau, kur juos suguldysim.

Viljamas galės miegoti su Ijanu pašiūrėje; tenai nė kiek neblogiau už tas prastas sąlygas, kokiomis jam teko ilsėtis čia vyks-

tant. Bet mintis, kad turėsiu miegoti vienoje lovoje su Džeimiu, o lordas Džonas gulės čia pat žemoje lovelėje...

Išanas, turintis puikią uoslę, kada į stalą tiekiamas valgis, pasirodė šią mielą įvykio valandėlę ir buvo supažindintas su svečiais. Aiškinant ir lankstantis ankštoje patalpoje, kilo erzelis, net arbatinukas pavirto.

Pasinaudojusi ta maža nelaime, įspraudusi Ijanui paketėlį sumuštinų su uogiene ir butelį sidro, pasiūnčiau jį parodyti Viljamui miško ir upelio įdomybių. Atsikračiusi berniukų, nes jų buvimas varžė, pripyliau puodelius brendžio, vėl atsisėdau ir prisimerkusi įsmeigiau žvilgsnį į Džoną Grėjų.

– Ką čia veikiat? – be užuolankų pasiteiravau.

Jis smarkiai išplėtė melsvas akis, nuleido ilgiausias blakstienas ir tyčia man sumirksėjo.

– Tikrai ne jūsų vyro suvilioti atvykau.

– Džonai! – Džeimis taip smogė kumščiu į stalą, kad net sutarškėjo arbatos puodeliai. Jo skruostus buvo išmušęs tamsus raudonis, sutrikęs jis rūščiai žiūrėjo į Grėjų.

– Atsiprašau. – Grėjus, priešingai, buvo išblyškęs, nors šiaip atrodė ramus.

Man pirmąsyk toptelėjo, kad galbūt šis susitikimas jį nervina taip pat kaip Džeimį.

– Atleiskite, ponias, – linktelėjo mano pusėn. – Nedovanotina taip kalbėti. Bet atkreipsiu dėmesį, kad nuo tada, kai susipažinom, jūs žvelgiat į mane taip, lyg būtumėt mane užklupusi gulintį griovyje prie prasto vardo smuklės, kur intymiai susitikinėja vyrai. – Jo veidas švelniai nuraudo.

– Atsiprašau, – tyliai pasakiau. – Kitą kartą praneškite iš anksto, ir nutaisysiu tinkamą išraišką.

Staiga jis pakilo, priėjo prie lango ir ten atsistojo, atsukęs mums nugarą, rankas atrėmęs į palangę. Stoją nesmagi tylą. Vengiau žiūrėti į Džeimį, mane itin domino buteliukas pankolių sėklų ant stalo.

– Mano žmona mirė, – ūmai prabilo Grėjus. – Laivui plaukiant iš Anglijos į Jamaiką. Ji keliavo pas mane.

– Apgailestauju, – tyliai tarė Džeimis. – Ar vaikas buvo su ja?

– Taip. – Lordas atsigręžė atsišliejęs į palangę. Pavasario saulėje tvarkingai sušukuotų plaukų apybrėžos švytėjo tarsi aureolė. – Vilis buvo labai prisirišęs prie Izabelės. Ji buvo vienintelė motina, kurią jis pažino nuo gimimo.

Tikroji Vilio motina, Džiniva Danseini, mirė jį gimdydama, o tariamas tėvas, Elesmero grafas, žuvo tą pačią dieną per nelaimingą atsitikimą. Tiek man buvo pasakojęs Džeimis. Atrodo, Džinivos sesuo Izabelė pasirūpino našlaičiu, o Džonas Grėjus vedė Izabelę, kai Viliui buvo maždaug šešeri. Tada Džeimis ir nusprendė nebedirbti pas Danseinius.

– Labai užjaučiu, – nuoširdžiai tariau, galvoje turėdama ne tik jo žmonos mirtį.

Grėjus dirstelėjo į mane ir dėkingas vos linktelėjo.

– Mano, kaip gubernatoriaus, tarnyba ėjo į pabaigą; ketinau apsigyventi saloje, jei klimatas būtų tikęs šeimai. Bet... – Jis gūžtelėjo pečiais. – Vilis, netekęs motinos, labai liūdėjo, todėl man atrodė, kad būtų protinga ieškoti visokių įmanomų būdų, kaip jį išblaškyti. Tokia galimybė pasitaikė kone išsyk. Mano žmonos turto dalį sudaro didžiulis ūkis Virdžinijoje, testamentu jį paliko Viljamui. Po jos mirties gavau laišką iš plantacijos valdytojo, klausiančio, kokie bus nurodymai.

Jis pasitraukė nuo lango ir lėtai pripėdino prie stalo, kur sėdėjom.

– Nepamatęs ūkio ir neįvertinęs čionykščių sąlygų, negalėjau deramai nuspręsti, ką turėčiau daryti. Todėl ryžausi plaukti su Viljamu iki Čarlstono, o iš ten keliauti sausuma į Virdžiniją. Vyliausi, kad nauji potyriai atitrauks Viljamo dėmesį ir numaldys sielvartą. Džiaugiuosi matydamas, jog taip ir nutiko. Pastarąsias savaites jis buvo kur kas linksmesnis.

Jau žiojau si sakyti, kad Freizerio Gūbrys jiems ne visai pakeičiui, bet nutylėjau.

Grėjus tarsi atspėjo, ką galvoju, nes kreivai man šyptelėjo. Tikrai reikės pasimokyti, kaip nutaisyti tinkamą išraišką. Kad Džeimis skaito mintis, yra viena, ir tai anaip tol nėra nemalonu, bet kas kita, kai į tavo mintis skverbiasi visiškas prašalaitis.

– Kur ta plantacija? – Džeimio klausimas buvo taktiškesnis, bet potekstė ta pati.

– Arčiausiai nuo jos Linčbergas, miestas įsikūręs prie Džeimso upės. – Lordas Džonas vis dar ironiškai žvelgė į mane, bet jau aiškiai atgavęs ūpą. – Iš tiesų atkeliavom čia padarę vos kelių dienų lankstą, nors jūsų gyvenvietė ir užkampyje.

Kiek raukydamasis jis nukreipė žvilgsnį į Džeimį.

– Viliui pasakiau, kad tu senas mano pažįstamas dar nuo karo tarnybos laikų. Tikiuosi, neprieštarauji dėl tokios apgaulės?

Džeimis papurtė galvą, viena jo burnos pusė kilstelėjo aukštin.

– Čia apgaulė? Šiomis aplinkybėmis visai pritariu. Kad ir trumpai, kapitono vaidmenį teko suvaidinti, todėl ne itin nutolai nuo tiesos.

– Nemanai, kad jis tave prisimins? – paklausiau Džeimio.

Gimtajame Vilio dvare jis dirbo arklininku; karo belaisvis, prijaunantis jakobitų sukilimui.

Jis sudvejojo, bet paskui papurtė galvą.

– Kažin. Jis buvo vos šešerių, kai iškeliavau iš Helvoterio. Vaikiui tai senų seniausias įvykis, ir dar kitame pasaulio krašte. Vargu ar jis prisimins arklininką Makenzį, juolab susies tą pavardę su manim.

Pamatęs Džeimį, Vilis tikrai jo nepažino, jis buvo pernelyg susirūpinęs dėl dėlių, todėl visa kita jam buvo nė motais. Mane nusmelkė mintis ir aš atsigrėžiau į lordą Džoną, krapštinėjantį tabakinę, buvo ją išsitraukęs iš kišenės.

– Sakyt, – staiga tariau. – Nenoriu jums gildyti širdies, bet... ar žinot, kaip mirė jūsų žmona?

– Kaip? – Klausimas jį nustebino, tačiau jis tučtuojau susitvėrė. – Pasak tarnaitės, ji ėmė viduriuoti su krauju ir mirė. – Jo burna mažumėlę persikreipė. – Buvo... bjauri mirtis.

Viduriavo su krauju? Įprastas bet kokios ligos – nuo amebinės dizenterijos iki choleros – požymis.

– Ar laive buvo gydytojas? Žmogus, kuris ją slaugė?

– Buvo, – griežtokai atsakė Grėjus. – Ką norite tuo pasakyti, ponai?

– Nieko. Tik pasvarsčiau, kad gal Vilis laive ir matė, kur naudojamos dėlės.

Pagaliau jis suvokė ir jo veidas atsileido.

– Ak, suprantu. Nepagalvojau...

Tuo metu pamačiau Ijaną, lūkuriuojantį tarpduryje, aiškiai nenorintį įsiterpti į mūsų pokalbį, bet jo išraiška rodė, kad reikalas skubus.

– Ko nors nori, Ijanai? – pasiteiravau.

– Ne, ačiū, tetule. Tik... – Jis bejėgiškai žvilgtelėjo į Džeimį. – Atsiprašau, dėde, žinau, neturėjau leisti jam to daryti, deja...

– Ką? – Išgąsdintas Ijano tono, Džeimis jau buvo ant kojų. – Kas nutiko?

Vaikis sunėrė stambias plaštakas ir sumišęs patraškino krumpliais.

– Supranti, jo šviesybę prispyrė į išvietę, tai papasakojau jam apie gyvatę ir patariau geriau eiti atlikti gamtinių reikalų į mišką. Jis taip ir padarė, bet paskui įsigeidė pamatyti gyvatę, ir... ir...

– Jam neįgėlė? – sunerimo Džeimis.

Lordas Džonas, aiškiai ketinęs paklausti to paties, dirstelėjo į jį.

– Ai, ne! – Ijanas nustebo. – Pirmiausia, mes jos nematėm, nes duobėje per tamsu. Todėl nukėlėm sėdynės viršų, kad būtų šviesiau. Išvydę gyvatę, ją pabaksnojom ilga šaka. Ji puldinėjo pirmyn atgal, kaip rašoma toje knygoje, bet, regis, nė neketino kirsti, ir... ir... – Jis pašnairavo į lordą Džoną ir garsiai nurijo seilę. – Aš kaltas, – kilniai ištiesė pečius, nusprendęs prisiimti kaltę. – Papasakojau, kad ketinom ją nušauti, tačiau nenorėjom veltui eikvoti parako. Todėl jo šviesybė pasakė pasiimsiąs iš balnakrepšio tėčio pistoletą ir akimaju susidorosiąs su tuo padaru. Ir...

– Ijanai, – iškošė pro dantis Džeimis. – Tuojau pat liaukis pliauškęs tas nesąmones ir tiesiai klok, ką padarei vaikiui. Tikiuosi, netyčia jo nenušovei?

Užgauli užuomina apie tariamai taiklų šaudymą Ijaną, regis, įžeidė.

– Žinoma, ne! – šūktelėjo jis.

Lordas Džonas mandagiai sukosėjo, užbėgdamas tolesniems abipusiams kaltinimams už akių.

– Gal būtų toks geras ir pasakytum, kur dabar mano sūnus?

Ijanas giliai įkvėpė ir akivaizdžiai patikėjo savo sielą Dievui.

– Jis išvietės dugne. Ar turi kokią virvę, dėde Džeimi?

Pasigėrėtinai taupydamas ir žodžius, ir veiksmus, Džeimis dviem žingsniais atsidūrė prie durų ir dingo, o jam iš paskos išlėkė lordas Džonas.

– Ar jis tenai su gyvate? – paklausiau, dėl viso pikto greito-siomis rausdamasi skalbinių pintinėje ko nors, kas atstotų už-veržiamąjį raištį.

– Ne, tetule, – nuramino Ijanas. – Nemanyk, kad būčiau jį palikęs, jei ten būtų tūnojusi gyvatė. Gal bus geriausia, jei eisiu padėti, – pridūrė ir nudūmė.

Išskubėjusi įkandin, radau Džeimį ir lordą Džoną stovinčius greta šalia vienas kito išvietės tarpdury ir spoksančius į gelmes. Pasistiebusi ant pirštų galų, dirstelėjau per lordo Džono petį ir pamačiau nulaužtą ilgą, laibos karijos šaką, jos galą, kyšantį per kelis colius virš pailgos skylės krašto. Sulaikiau kvapą; lordo Elsmo pastangos išsikapanoti išjudino išvietės turinį, ir iš jos sklido toks dvokas, kad būtų galėjęs nusvilinti plaukelius mano nosyje.

– Jis sako nesusižeidęs, – patikino mane atsigręžęs Džeimis imdamas nuo peties virvės ritinį.

– Gerai. O kur gyvatė? – Susinervinusi žvilgtelėjau į išvietę, bet joje mačiau tik sidabrinės kedrines lentas ir tamsią duobės ertmę.

– Ji nušliaužė tenai, – neaiškiai mostelėjo Ijanas tako, kuriuo atėjau, pusėn. – Vaikis negalėjo gerai nusitaikyti, todėl gyvį pabaksnojau, o tas prakeiktas padaras atsigręžė ir ėmė rangytis lazda, grasindamas mane pulti! Taip išsigandau, kad suklykiau, paleidau lazdą ir stumtelėjau vaikį. Šitai viskas ir buvo, – užsikirsdamas baigė pasakoti Ijanas.

Stengdamasis išvengti Džeimio žvilgsnio, jis nedrąsiai prisėlino prie duobės ir, pasilenkęs į priekį, nesmagiai sušuko:

– Ei! Džiaugiuosi, kad nenusisukai sprando!

Džeimis nuvėrė jį žvilgsiu, kuris nebūtų galėjęs būti baisėnis net berniukui nosisukus sprandą... Bet pastabas žodžiu jis nutylėjo, nes svarbiausia buvo nedelsiant ištraukti Viljamą iš požeminio kalėjimo. Operacija vyko sklandžiai, ir būsimasis taiklus šaulys buvo iškeltas prilipęs prie virvės lyg vikšras.

Laimė, duobės dugne buvo ganėtinai srutų, todėl vaikas nukrito minkštai. Pamačiusi, kaip jis atrodo, spėjau, kad Elesmero grafas žnektelėjo į duobę kniūbsčias. Lordas Džonas valandėlę pastovėjo ant tako šluostydamasis rankas į bridžius ir apžiūrindamas aplipusią būtybę priešais. Tada atgalia ranka pasitrynė burną. Mėgino nuslėpti šypseną, o gal sulaikyti kvapą.

Paskui jo pečiai ėmė tirtėti.

– Kokios naujienos požemio karalystėje, Persefone? – paklausė virpėdamas ir neįstengdamas užgniaužti juoko.

Iš purvo kaukės, slepiančios jo šviesybės bruožus, žudančiu mėlynumu spingsojo pora įkypų akių. Tikrų tikriausia Freizerių mina, ir mane nusmelkė nuogąstis. Šalia manęs ūmai krūptelėjo Ijanas. Jis greitai dirstelėjo į grafą, tada – į Džeimį, vėl į grafą, tada susidūrė mudviejų žvilgsniai, ir jis kaip niekad sutriko.

Džeimis kažką pasakė graikiškai, o lordas Džonas jam atsakė ta pačia kalba, paskui abu vyrai griausmingai nusikvatojo. Stengdamasi nepaisyti Ijano, pašnairavau į Džeimį. Jo pečiai vis dar drebėjo iš tramdomo juoko, bet jis man paaiškino:

– Epicharmas. Delfų šventykloje maldininkai po nušvitimo į duobę mesdavo negyvą pitoną, tada šlaistydavosi aplinkui kvėpuodami garais, kylančiais nuo pūvančio padaro.

Didingai gestikuluodamas, lordas Džonas padeklamavo:

– *Siela į dangų, kūnas – į žemę.*

Viljamas smarkiai iškvėpė pro nosį. Taip darydavo ir Džeimis, kai mėgindavo iškęsti tai, kas beveik neįmanoma. Ijanas su-trūkčiojo šalia manęs. Dieve mano, vėl suirzau. Ar tas berniukas nieko nepaveldėjo iš motinos?

– Ar tave aplankė dvasinės įžvalgos, patyrus tokį pppaslaptingą nuotykį, Viljamai? – paklausė lordas Džonas, vos ne vos tvardydamasis.

Abu su Džeimiu buvo išraudę nuo juoko, o tas prasiveržė ir todėl, kad atslūgo nervinė įtampa, ir todėl, kad buvo prisiragavę brendžio ir įsismaginę.

Jo šviesybė, svaitydamas rūščius žvilgsnius, nusitraukė įmirkusių kaklaskarę ir bloškė ant tako, net šleptelėjo. Nervingai križeno ir Ijanas, neįstengdamas susilaikyti. Įsitempę mano pilvo raumenys virpėjo. Odos lopai virš Viljamo apykaklės buvo sunokusių pomidorų, augančių prie išvietės, spalvos. Puikiai žinodama, kas dažniausiai nutinka, kai Freizeriai šitaip įniršta, pamaniau, kad metas nutraukti tas linksmybes.

– Hmm, – numykiau ir atsikrenkščiau. – Ar man leisit, džen-telmanai? Nors graikų filosofijos nesimokiau, vieną nedidelę epi-gramą moku atmintinai.

Padaviau Viljamui indą su pelenų šarmo muilu, atsineštą vie-toj varžčio.

– Pindaras, – tariau. – „Vanduo yra geriausia“.

Pro srutas blankiai blykstelėjo tai, ką galėčiau pavadinti dė-kingumu. Jo šviesybė kuo įmantriausiai man nusilenkė, tada pasisuko į Ijaną, drumzlinomis akimis jį nužvelgė ir visas var-vėdamas nušlepsėjo per žolę prie upelio. Regis, jis pametė batus.

– Šūdinas vargšelis, – liūdnai palingavo galvą Ijanas. – Dar labai negreit atsikratys tos smarvės.

– Tai jau tikrai. – Lordo Džono lūpos vis dar trūkčiojo, bet jam dingo noras deklamuoti graikų poeziją, nes apniko ne tokie kilnūs rūpesčiai. – Beje, ar žinai, kas nutiko mano pistoletui? Tam, kurį Viljamas turėjo prieš nugarmėdamas į duobę?

– Ak, – Ijanas pasijuto nesmagiai. Tada kilstelėjo smakrą iš-vietės pusėn. – Aš... na, labai apgailestauju...

– Suprantu. – Lordas Džonas pasitrynė nepriekaištingai nu-skustą smakrą.

Džėmis ilgai smaigstė Ijaną akimis.

– Ai... – numykė Ijanas, žengdamas kelis žingsnius atgal.

– Ištrauk jį, – paliepė Džėmis tonu, kuriam buvo neįmano-ma prieštarauti.

– Bet...

– Tuoju pat, – ir dėdė jam prie kojų numetė gličią virvę.

Ijano Adomo obuolys šoktelėjo. Jis pažvelgė į mane plačiomis kaip kiškio akimis.

– Pirmiausia nusirenk, – paslaugiai patariau. – Juk nenorėsim jų sudeginti, ar ne?

Bėda ir epidemija

IŠĖJAU IŠ NAMŲ prieš pat saulės laidą aplankyti paciento kukurūzų džiovykloje. Jo būklė nepagerėjo, bet pastebimai ir nepablogėjo. Taip pat sunkiai kvėpavo ir smarkiai karščiavo. Tačiau šį kartą, kai įslinkau į pašiūrę, į mane susmigo įdubusios akys; jis taip ir neatplėšė jų nuo manęs, kol nebaigiau jo apžiūrėti.

Indėnas vis dar gniaužė rankoje varno plunksnų amuletą. Paliečiau amuletą ir nusišypsojau, paskui daviau jam atsigerti. Jis neėmė į burną nė kąsnelio, bet gurkštelėjo pieno ir klusniai nurijo dar vieną karštį mušančių vaistų dozę. Ligonį čiupinėjant ir girdant, jis gulėjo ramiai, bet kai grėžiau skiautę, skirtą karštam kompresui ant krūtinės, staiga griebė man už rankos.

Kita ranka tvojo sau į krūtinę, iš jos pasigirdo keistas gaudimas. Trumpam sutrikau, bet paskui supratau, kad jis niūniuoja.

– Tikrai? – paklausiau ir, paėmusi ryšelį žolelių karštam kompresui, suvyniojau į skiautę. – Na, gerai. Leisk man pagalvoti.

Užtraukiau „Atakon, krikščionys kareiviai“. Daina jam patiko. Turėjau ją pakartoti tris sykius, kol jis patenkintas ir kosčiodamas susmuko ant antklodės, apsuptas kamparo garų.

Prie namelio stabtelėjau ir kruopščiai nusivaliau rankas alkoholiu, jo butelį nešiausi. Buvau tikra, kad neužsikrėsiu – vaikystėje sirgau tymais. Bet nenorėjau, kad susirgtų kiti.

– Girdėjau, Kros Krike tymų protrūkis, – pasakė lordas Džonas, kai Džeimiui papasakojau, kaip jaučiasi mūsų svečias. – Ar tiesa, ponio Freizer, kad laukiniai ne tokie atsparūs užkratui kaip europiečiai, o Afrikos vergai priešinasi ligai kur kas geriau už savo šeimininkus?

– Nelygu koks užkratas, – atsakiau, dirstelėjusi į katilą ir atsargiai baksnodama indą su troškiniu. – Indėnai daug atsparesni

organizmų sukeliamoms ligoms, tarkim, maliarijai. Afrikiečiams labiau sekasi kovoti su dengė karštlige, atsivežta iš Afrikos. Bet indėnai greitai suserga europietiškomis užkrečiamosiomis ligomis – raupais ir sifiliu.

Lordas Džonas kiek nustebo, ir pajutau šiekį tokį pasitenkinimą. Jis paklausė to tik iš mandagumo, bet nė nesitikėjo, kad ką nors numanau apie ligas.

– Kaip įdomu, – buvo iš tikrųjų susidomėjęs. – Jūs minėjot organizmus? Tada ar pritariate pono Evano Hanterio miazmų hipotezei?

Dabar jau nustebau aš.

– Hm... ne, – tariau ir nusukau šneką kitur.

Vakarą praleidom visai maloniai. Džėmis su lordu Džonu pasakojo anekdotus apie medžioklę ir žvejybą, užsimindami, kad kaime nepaprastai gausu ir žvėrių, ir žuvų, o aš adžiau kojines.

Vilis su Ijanu žaidė šachmatais. Laimėjo Ijanas ir dėl to neslėpė džiaugsmo. Jo šviesybė plačiai nusižiovavo ir pamatęs rūstų tėvo žvilgsnį prisidengė burną. Atsipalaidavęs ir labai patenkin-tas, jis mieguistai šypsojo, nes buvo gerai pasisotinęs. Po gausios vakarienės juodu su Ijanu dar sušveitė visą razinų pyragą.

Pamatęs žiovaujantį svečią, Džėmis kilstelėjo antakį Ijanui, tas klusniai atsistojo ir ištempė jo šviesybę į žolelių pašiūrę miegoti. Du jau nuėjo gulti, pamaniau, prisivertusi nukreipti akis nuo lovos, o kitų trijų tai dar laukia.

Galiausiai išsprendžiau delikatų keblumą, kaip čia reikėtų atsigulti, ir drovumo skraistę pakeitusi naktiniais marškiniais šmurkštelėjau į lovą. Buvau padoriai prisidengusi. O Džėmis su lordu Džonu, gurkšnodami brendį, įsitaisė prie šachmatų stalo netoli ugnies.

Lordas Džonas šachmatais žaidė kur kas geriau už mane. Supratau iš to, kad žaidimas truko gerą valandą. Džėmis įveikdavo mane lygiai per dvidešimt minučių. Beveik visą laiką jie žaidė tylomis, tik kartais trumpai persimesdavo žodeliu kitu.

Galų gale lordas Džonas padarė ėjimą, atsilošė ir pasirąžė, tarsi kažką spręsdamas.

– Regis, gyvenant čia, ant kalno, nekyla politinių neramumų? – nerūpestingai paklausė ir mėsliai prisimerkęs pažvelgė į lentą. – Tikrai pavydžiu tau, Džeimi, kad nebesusiduri su tokiais menkais sunkumais, kaip prekiautojų ir smulkiųjų žemumų dvarininkų nepasitenkinimas ir įkyrumas. Tavo gyvenimas nelenavas, deja, nieko čia nepadarysi, bet gali guostis, kad tavo kova prasminga ir didvyriška.

Džeimis prunkstėlėjo.

– O taip. Iš tiesų labai didvyriška. Šiuo metu didvyriškiausias mano mūšis – grumtynės su kiaule podėlyje. – Pakėlęs antakį, jis linktelėjo į lentą. – Ar tikrai nori šitaip žaisti?

Grėjus, prisimerkęs paskersakiavo į Džeimį, tada nudūrė žvilgsnį į lentą, jo lūpos buvo sučiauptos.

– Taip, – tvirtai atsakė.

– Po perkūnais! – išsišiepė Džeimis, ištiesė ranką ir pasiduo-damas nuvertė savo karalių.

Grėjus nusijuokė ir čiupo brendžio butelį.

– Po perkūnais! – irgi šūktelėjo pamatęs, kad butelis tuščias. Džeimis nusikvatojo ir pakilęs nužirgliojo prie spintelės.

– Paragauk šito.

Išgirdau, kaip į puodelį melodingai kliuksi skystis.

Grėjus pakėlė puodelį prie nosies, įkvėpė ir garsiai nusičiaudėjo aptaškydamas gėrimu stalą.

– Čia ne vynas, Džonai, – švelniai paaiškino Džeimis. – Jį turi gerti, o ne mėgautis jo aromatu.

– Tą jau supratau. Dievulėli, kas čia? – Grėjus vėl pauostė, tik jau atsargiau, ir siurbtelėjo mažą gurkšnelį. Užsikosėjo, bet gėrimą narsiai nurijo.

– Dievulėli, – pakartojo kimiu balsu. Tada sukosėjo, atsikrenkštė ir nedrąsiai padėjo puodelį ant stalo, spoksodamas į jį taip, lyg tasai galėtų sprogti. – Nieko nesakyk. Leisk spėti. Turbūt škotiškas viskis?

– Toks buvo maždaug prieš dešimt metų, – pasakė Džeimis, šliūkstelėdamas šlaką ir sau. Gurkstelėjęs paskalavo burną, nurijo gėrimą ir papurtė galvą. – Dabar jis virtęs spiritu, ir, turiu pripažinti, stipriu.

– Taigi, – pritarė Grėjus ir vėl siurbtelėjo. – Iš kur jo gavai?

– Pasigaminau, – atsakė Džeimis, kukliai didžiudamasis it koks įgudęs aludaris. – Turiu dvylika statinaičių.

Šviesūs Grėjaus antakiai šovė aukštyn.

– Na, juk neketini juo valyti batų, todėl ar galiu pasmalsauti, ką darysi su dvylika statinaičių šito?

Džeimis nusikvatojo.

– Išmainysiu. Parduosiu, kai galėsiu. Muito mokestis ir licencija varyti spiritą – vienas iš menkų politinių rūpesčių, dėl kurių man nereikia sukti galvos, nes gyvenam užkampyje, – ironiškai pridūrė.

Lordas Džonas sumurmėjo, išgėrė dar gurkšnelį ir padėjo puodelį.

– Taip, gal ir išvengsi muito – arčiausias muitininkas Kros Krike. Bet kažin ar varyti spiritą nepavojinga? Ir kam gi ketini parduot šį nuostabų gėrimą? Viliuosi, ne laukiniams?

Džeimis gūžtelėjo pečiais.

– Kaskart dovanosiu ir parduosiu tik mažą kiekį – vieną dvi gertuves. Tiek, kad negalėtų nusitašyti vienas žmogus.

– Labai išmintinga. Tikriausiai esi prisiklausęs visokių istorijų. Kalbėjaisi su žmogumi, likusiu gyvu po Mičilimakinako skerdynių per karą su prancūzais. Žudynes galėjo paskatinti ir daugybė alkoholio, kuriuo svaiginosi nemažas indėnų būrys forte.

– Ir aš apie jas esu girdėjęs, – sausai tarė Džeimis. – Bet su netoliese gyvenančiais indėnais gerai sutariam, daugelis jų ne tokie. Kaip jau sakiau, būsiu atsargus.

– Mmm. – Grėjus siurbtelėjo ir nusiviepė. – Man regis, labiau rizikuoji apnuodydamas vieną jų, nei apkvaitindamas visą minią. – Jis padėjo puodelį ir pasuko šneką kita linkme. – Vilmingtone kalbama, kad ten veikia maištingų vyrų, vadinamųjų reguliuotojų, būrys. Jie terorizuoja šalies užkampius ir drumsčia tvarką keldami riaušes. Ar jie nebuvo čia užklydę?

Džeimis sušnarpstė.

– Ir ką čia terorizuotų? Voveres? Gyvenam atkampioje vietoje, Džonai, aplinkui plyti tyrlaukiai. Juk keliaudamas pas mane matei, kad šis kraštas beveik negyvenamas?

– Taip, mačiau, – pripažino lordas Džonas. – Bet apie tave sklinda gandai. Neva mėgini čia įvesti tvarką.

Džėmis nusijuokė.

– Manau, netvarkos čia tiek daug, kad dar negreitai susidorsiu. Bet vokiečiui ūkininkui užvožiau, nes jis šiurkščiai elgėsi su jauna moterimi grūdų malūne prie upės. Jo manymu, moteris nusukusi svorio, o to ji tikrai nepadarė. Deja, man nepavyko jo įtikinti. Iki šiol tai vienintelė mano pastanga palaikyti viešąją tvarką.

Grėjus nusikvatojo ir paėmė nuverstą karalių.

– Tai išgirdus, man atlėgo širdis. Ar suteiksi garbę ir suloši su manim dar vieną partiją? Juk nesitikiu, kad ta pati gudrybė suveiks du kartus.

Pasiverčiau ant šono, veidu į sieną, ir nepajėgdama užmigti įsispoksčiau į rąstus. Ugnis blykčiojo ant kirvio smūgių paliktų žymių, be paliovos raibuliavo išilgai kiekvieno sienojo lyg smėlio vilnelės paplūdimyje.

Stengiausi neklausyti pokalbio už nugaros, mėginau pasinerti į prisiminimus, kaip Džėmis kapojo žievę ir tašė rąstus, kaip miegodavau jo rankose prie renčiamos sienos, jUSDama aplinkui kylant namą, apgaubta šilumos ir saugi, mėgaudamasi nuolatinio Džėmio glėbiu. Šis vaizdas visada mane nuramindavo, net jei būdavau viena ant kalno, nes žinodavau, kad Džėmio pastatytas namas mane gina. Bet šiąnakt tai nepadėjo.

Gulėjau ramiai stebėdamasi, kas man. Arba veikiau ne kas man, o kodėl taip jaučiuosi. Galop supratau: mane graužia pavydas.

Pavyduliavau; šį jausmą buvau pamiršusi kelerius metus ir dabar jis mane gąsdino. Atsiverčiau ant nugaros ir užsimerkiau, stengiausi negirdėti murmėjimo.

Lordas Džonas man tebuvo mandagus ir pagarbiai besielgiantis žmogus. Be to, protingas, dėmesingas ir, tiesą sakant, labai žavus. Ir klausantis, kaip jis sumaniai, atidžiai, grakščiai mezga pokalbį su Džėmiu, man spaudė krūtinę, po antklode gniaužėsi kumščiai.

Kvailė, įniršusi tariau sau. Kas tau darosi? Stengiausi atsipa-laiduoti: užsimerkusi giliai kvėpavau pro nosį.

Žinoma, prie tokios mano savijautos prisidėjo ir Vilis. Džei-mis elgėsi labai atsargiai, bet mačiau jo išraišką, kai kartais užsi-miršęs pažvelgdavo į berniuką. Visą jo kūną užliedavo nedrąsus džiaugsmas, pasididžiavimas, sumišęs su drovumu, ir tai regėda-ma nepaprastai kankinausi.

Jis niekada taip nežiūrėtų į Brianą, savo pirmagimę. Ir aps-kritai niekada jos neišvys. Vargu ar buvo dėl to kaltas, bet vis tiek tai atrodė neteisinga. Bet ar galėčiau pavydėti jam džiaugs-mo dėl sūnaus? Ir nepavydžiu, griežtai sau pasakiau. Tik vie-na bėda: žvelgiant į tą drąsaus ir gražaus veido berniuką, tikrą sesers atvaizdą, mane nusmelkdavo skausmingas ilgesys. Tai nesusiję nei su Džeimi, nei su Viliu. Ir ne su Džonu Grėjumi, atsivežusiu tą vaiką.

Ir kam? Atsipeikėjusi nuo pirmo sukrėtimo, kai jie pasirodė, mąščiau apie tai ir vis dar neišmetu iš galvos. Po galais, ką tas vyras rezga?

Apie ūkį Virdžinijoje jis gal ir nemelavo, o galbūt ūkis tik dingstis. Net jeigu sakė tiesą, iki Freizerio Gūbrio turėjo padaryti didžiulį lankstą. Kodėl jis taip vargo, veždamasis berniuką čia? Ir labai rizikavo. Vilis nesuvokė, koks panašus į Džeimį. Tai pro akis nepraslydo net Ijanui. O jeigu jam tai parūptų? Ar Grėjui labai svarbu vėl parodyti, kad Džemis jam įsipareigojęs?

Apsiverčiau ant kito šono ir praplėšiau voką. Mačiau juo-du, raudonplaukį ir šviesiaplaukį, sėdinčius, mąsliai palinkusius prie šachmatų lentos. Grėjus perkėlė žirgą ir atsilošė trindamasis sprandą, šypsodamasis po nosimi, nes jo ėjimas buvo guždrus. Lordas Džonas – išvaizdus vyriškis: lieknas, dailaus stoto, bet ryžtingo, ryškių bruožų veido, graži, švelni, jusli burna, jos, be abejonės, pavydėjo daug moterų.

Grėjus kur kas geriau nei Džemis mokėjo valdyti išraišką; dar nepagavau nė vieno kaltinančio jo žvilgsnio. Bet kartą tokį buvau regėjusi Jamaikoje, nors tai nebuvo susiję su Grėjaus jaus-mais Džeimiui.

Kita vertus, nė kiek neabejojau ir Džeimio jausmais. Gumulas paširdžiuose kiek atsileido ir giliau įkvėpiau. Nesvarbu, kad ir kiek ilgai jie sėdės, užsikniaubę ant lentos, gers ir šnekės, Džeimis vis tiek atsiguls į mano lovą.

Atgniaučiau kumščius, bet kai slapta persibraukiau delnais šlaunis, priblokšta supratau, kodėl taip stipriai mane veikia lordas Džonas.

Nagai delnuose buvo įspaudę mažičius mėnulio pjautuvus, plonytę jų liniją. Tie pusmėnuliai įsirėždavo daugybę metų po kiekvieno pobūvio, kiekvieną vėlyvą naktį, kai Frenkas neva likdavo padirbėti kontoroje. Daugybę metų kartais gulėdavau viena dvigulėje lovoje, nesudėdama bluosto tamsoje, nagus suleidusi į delnus, laukdama, kada jis grįš.

Ir jis pareidavo. Jo garbei turiu pasakyti, visada grįždavo prieš aušrą. Kartais pasitikdavau jį, atsukusi nugarą, priekaištingai susirietusi, kartais mesdavau pasiutišką iššūkį, piršdama jam savo kūną, nebyliai ragindama jį viską paneigti, kūnu įrodyti savo nekaltumą. Surengdavau jam išbandymą kova. Dažniausiai jis priimdavo tą iššūkį. Deja, iš to nieko nepešdavau.

Bet dieną mudu apie tai nesišnekėdavom. Negalėjau, neturėjau teisės. O Frenkas tylėdavo, nes kerštaudavo.

Kartais tokias išdavystes skirdavo mėnesiai, net metai ar daugiau, ir tada gyvendavom taikiai. O paskui ir vėl; telefono skambučiai, tylą ragelyje, perdėm kruopščiai apmąstyti pasiteisinimai, kodėl jo nebuvo, bemiegės naktys. Niekada jokių akivaizdžių įrodymų: nei kitos moters kvėpalų dvelksmo, nei lūpdažių ant apykaklės. Jis elgdavosi apdairiai. Tačiau visada šmėkstelėdavo kitos moters, kad ir kas ji buvo, šešėlis. Beveidė, nepastebimoji Ji.

Supratau, visai nesvarbu, kas ji. Jų būta ne vienos. Buvo svarbu tik tai, kad ne aš buvau Ji. Gulėdavau būdraudama, gniaučdama kumščius, o mano nagai įspausdavo mažus pusmėnulius.

Pašnekesio murmesys prie židinio buvo nuščiuvęs, tik perkelią barškėjo šachmatų figūros.

– Ar tu patenkintas? – staiga paklausė lordas Džonas.

Džeimis pamąstė.

– Turiu viską, ko gali trokšti vyras, – tyliai atsakė. – Namus, garbingą, dorą darbą. Žmoną pašonėje. Žinau, kad mano sūnus saugus, kad juo gerai rūpinamasi. – Jis pažvelgė į Grėjų. – Ir gerą draugą. – Jis tvirtai paspaudė lordui Džonui ranką ir ją paleido. – Daugiau ir nenoriu.

Ryžtingai užsimerkiau ir ėmiau skaičiuoti avis.

Prieš pat brėkstant, mane pažadino Ijanas, pasilenkęs prie lovos.

– Tetule, – tyliai sukuždėjo jis, padėjęs ranką man ant pečių. – Geriau ateik. Tam žmogui kukurūzų džiovvykloje visai prastai.

Pašokau kaip įkirpta iš lovos, susisupau į apsiaustą ir basa nutapsėjau paskui Ijaną. Eidama atitokau ir ėmiau blaiviai mąstyti. Man nereikėjo kokios ypatingos diagnostikos įgūdžių: sunkiai ir gargiančiai kvėpuojant buvo girdėti per dešimt pėdų.

Prie durų stoviniavo grafas, pilkoje šviesoje liesas jo veidas buvo išblyškęs ir išsigandęs.

– Tau čia negalima, – griežtai jam paliepiu. – Prie jo nesiartink ir tu, Ijanai. Drožkit į namą ir atneškit man karšto vandens iš katilo, mano dėžutę ir švarių skudurų.

Vilis tuojau pat pakluso, nekantravo mauti kuo toliau nuo bauginančių garsų, sklindančių iš pašiūrės. O Ijanas delsė, buvo susirūpinęs.

– Atrodo, nebegalėsi jam padėti, tetule, – tyliai pasakė.

Jo akys susidūrė su manosiomis, žvilgsnis rodė, kad jis viską suvokia kaip suaugęs.

– Turbūt ne, – atsakiau jam be jokių užuolankų. – Bet negaliu sėdėti sudėjusi rankų.

Jis giliai įkvėpė ir linktelėjo.

– Taip. Bet, manau... – Jis patylėjo, tik paragintas galva vėl prašneko: – Neturėtum jo kankinti vaistais. Jis pasmerktas, tetule. Naktį girdėjom ūbaujant pelėdą – ir jis girdėjo. Tai mirties pranašas.

Prikandusi lūpą dirstelėjau į tamsų durų stačiakampį. Liginis kvėpavo negiliai, švokštė, ilgos pauzės tarp iškvėpių kėlė nerimą. Vėl pažvelgiau į Ijaną.

– Kaip elgiasi indėnai, kai kas nors merdi? Žinai?

– Gieda, – greitosiomis atsakė jis. – Šamanė išsidažo veidą ir gieda, kad mirštančiojo siela saugiai iškeliautų ir jos nepasiglemžtų piktosios dvasios.

Sudvejojau, mano instinktai ko nors griebtis slopo žinant, kad darbas bus veltui. Ar turėjau teisę drumsti mirštančiajam ramybę? Netgi jį išgąsdinti, kad man įsikišus jo siela pražus?

Ijanas nelaukė, kuo baigsis mano dvejonės. Pasilenkęs pagremžė gumulėlį žemių, į jį prispjovė ir išmaišė. Tylėdamas įkišo pirštą į purvą ir man nuo kaktos iki tarpunosio nubrėžė liniją.

– Ijanai!

– Ššš, – burbtelėjo jis raukydamasis, toks buvo susikaupęs. – Va, šitaip. – Jis nupiešė dar dvi linijas ant skruostikaulių ir nedailų zigzagą ant kairio žandikaulio. – Kiek prisimenu, panašiai daroma. Mačiau tik sykį ir iš tolo.

– Ijanai, čia ne...

– Ššš, – jis vėl nutildė mane dėdamas plaštaką man ant rankos, kad liaučiausi priešgyniauti. – Eik pas jį, tetule. Jo neišgąsdinsi – juk pratęs prie tavęs.

Nuo nosies galo nusibraukiau purvo gurvuoliuką, jaučiausi kvailai. Bet nebuvo kada ginčytis. Ijanas mane švelniai stumtelėjo, ir pasisukau į duris. Žengiau į kukurūzų džiovyklos tamsą, pasilenkiau ir priglaudžiau ranką prie vyro. Jo oda buvo karšta ir sausa, ranka suglebusi kaip nutrinta oda.

– Ijanai, ar gali su juo pasišnekėti? Ištark jo vardą, pasakyk, kad viskas gerai.

– Nevalia tarti jo vardo; tai iškvieštų piktąsias dvasias.

Ijanas atsikrenkštė ir tyliai pasakė kelis žodžius gomuriniu balsu. Ranka manojoje vos trūktelėjo. Akys jau buvo apsipratęsios su tamsa, mačiau, kad indėnas, pamatęs mane, išsidažiusią purvu, kiek nustebo.

– Giedok, tetule, – tyliai paragino Ijanas. – Gal „Tantum ergo“; ana giesmė skambėjo panašiai.

Nebeišmanydama, ko griebtis, gana bejėgiškai užgiedojau:

– *Tantum ergo, sacramentum...*

Po akimirkos mano balsas sutvirtėjo, ir aš, atsėdusi ant kulnų, iš lėto giedojau toliau, laikydama mirstančiajam už rankos. Vešlūs jo antakiai išsitiesino, tariausi, kad įdubusiose akyse matau ramybę.

Teko būti prie daugybės merdinčiųjų, juos pasiglemždavo avarijos, karas, sunki liga, jie išeidavo ir dėl senatvės ar kokios kitos priežasties. Mirtį jie pasitikdavo įvairiai: ir filosofiskai susitaikę, ir baisiai priešindamiesi. Bet šitaip miršančio žmogaus dar neteko regėti.

Jis paprasčiausiai laukė, akis įsmeigęs į mane, kol baigiau giedoti. Tada pasuko veidą į duris ir, kai į jį spįstelėjo tekanti saulė, jo siela paliko kūną; indėnas netrūktelėjo nė vienu raumenėliu, nė neįkvėpė paskutinį kartą.

Sėdėjau labai ramiai, nepaleisdama suglebusios jo rankos, ir tik paskui susizgribau, kad ir aš sulaikiusi kvapą.

Oras aplink mane atrodė keistai tykus, tarsi akimirką būtų sustojęs laikas. Žinoma, toptelėjo, jis sustojo, ir prisiverčiau įkvėpti. Indėnui laikas sustojo amžinai.

– Ką su juo darysim?

Savo svečiui nebegalėjau padėti. Iš kilo vienintelis klausimas: kaip geriausia būtų pasielgti su jo palaikais?

Tyliai susitariau su lordu Džonu, ir jis nusivedė Vilį ant gūbrio rinkti vėlyvųjų žemuogių. Nors indėno mirtis nebuvo baisi, nenorėjau, kad Vilis ją matytų. Tai ne vaiko, vos prieš kelis mėnesius regėjusio, kaip miršta motina, akims. Lordas Džonas atrodė nuliūdęs, prislėgtas, galbūt šiek tiek saulės ir gryno oro padės jiems abiem atsigauti.

Džėmis susiraukęs ranka persibraukė veidą. Subrūžavo šeriai, buvo nesiskutęs.

– Juk turim jį deramai palaidoti?

– Vargu ar galime jį palikti kukurūzų džiovykloje, bet ar jo

gentainiai neprieštaraus, jeigu palaidosim jį čia? Ar bent žinai, kaip jie elgiasi su savo mirusiaisiais, Ijanai?

Vaikis vis dar buvo pablyškęs, bet stebėtinai ramus. Jis papurtė galvą ir išgėrė pieno.

– Beveik nieko, tetule. Bet, kaip jau pasakojau, mačiau vieną numirėlį. Indėnai jį suvyniojo į elneną ir giedodami ėjo aplink kaimą. Paskui nunešė kūną į mišką, paguldė ant pakylės ir paliko džiūti.

Džemio anaipol nežavėjo toks vaizdas – netoli ūkio medyje džiūstantis negyvėlis.

– O gal derėtų palaikus suvynioti ir nugabenti į kaimą, kad gentainiai tinkamai juo pasirūpintų?

– Ne, negalima, – atsakiau.

Iš dengto ketaus keptuvo ištraukiau skardelę su ką tik iškeptomis akytomis bandelėmis, išpešiau iš šluotos vytelę ir bakstelėjau į apvalų rusvą kepinį. Ištraukta šakelė nebuvo aplipusi tešla, todėl pastačiau skardelę ant stalo ir atsisėdau. Išsiblašiusi pašnairavau į puodynėlę medaus, tviskančią auksu vėlyvo ryto saulėje.

– Blogiausia, kad nuo jo palaikų vis dar galima užsikrėsti. Ar jų neliete, Ijanai? – Dirstelėjau į vaikį, jis papurtė galvą, buvo labai rimtas.

– Ne, tetule. Kai jis susirgo, nė pirštu jo nepaliečiau, o kaip buvo anksčiau, neprisimenu. Mes visi kartu medžiojom.

– Tu nesi sirgęs tymais. Po šimts kelmų! – Ranka persibraukiau plaukus – O tu? – paklausiau Džemio.

Jam linktelėjus, lengviau atsikvėpiau.

– Taip, kokių penkerių. Tu sakai, kad negalima dukart sirgti ta pačia liga. Taigi jei liesiu tą numirėlį, neužsikrėsiu?

– Ne. Ir man nieko nenutiks, nes ir aš persirgusi tymais. Tik negalime jo gabenti į kaimą. Nenumanau, kiek laikosi tymų virusas – mikrobos, gyvuojantis drabužiuose ar ant kūno. Ir kaip paaiškinsim jo gentainiams, kad nekištų prie jo rankų ir nesiarintų? Negalime rizikuoti, turim užkirsti kelią užkratui.

– Ir dar man kai kas kelia nerimą, – staiga įsiterpė Ijanas. –

Tas indėnas ne iš Ana Okos, o iš kaimo šiauriau. Jei palaidosim jį čia paprastai ir tyliai, jo gentainius gali pasiekti kalbos, jie pamans, kad jį kaip nors numarinom ir pakasėm norėdami viską nusiėpti.

Tokia nelemta galimybė nebuvo man dingtelėjusi, ir pasijutau taip, lyg mano sprandą būtų sugniaužusi šalta ranka.

– Bet juk nemanai, kad jie ko nors imsisi?

Ijanas gūžtelėjo pečiais, perlaužė karštą bandelę ir ant garuojančio minkštimo užvarvino medaus.

– Nakognaveto žmonės mumis pasitiki, tik, pasak Majerso, ne kiti indėnai. Juk jų įtarumas pagrįstas?

Turint galvoj, kad prieš daugiau nei penkiasdešimt metų tuskarorai buvo išnaikinti per žiaurų karą su Šiaurės Karolinos naujakuriais, man atrodė, kad jie turi priežastį mumis nepasitikėti. Deja, tai nepadėjo išspręsti dabartinio mūsų galvosūkio.

Džėmis nurijo paskutinį bandelės kąsnį ir atsilošė, išleisdamas atodūsi.

– Ką gi. Regis, geriausia bus susupti nelaimėlį į įkapes ir paguldyti mažoje kalvos oloje aukščiau namo. Jos angą skersai užtvėriau tvarto basliais, kad neįlįstų žvėrys. Tada aš arba Ijanas nukaksim į Ana Oką ir Nakognavetui viską paaiškinsim. Gal jis atsiųs ką nors, kas apžiūrės palaikus ir įtikins savo gentainius, kad prieš jį nesmurtavom. Tada jį ir palaidosim.

Man nespėjus atsakyti, išgirdau skubius žingsnius, tapsinčius per kiemą. Buvau palikusi praviras duris, kad vidun patektų šviesos ir oro. Kai atsisukau, tarpdury pasirodė išblyškęs, susirūpinęs Vilio veidelis.

– Ponia Freizer! Ar galėtumėt ateiti? Tėtis susirgo.

– Ar jis užsikrėtė nuo indėno? – Džėmis raukydamasis žiūrėjo į lordą Džoną.

Jį buvom nurengę ir vienmarškinį paguldę į lovą. Lordo Džono veidas buvo išmuštas raudonomis ir balsvomis dėmėmis. Iš pradžių maniau, kad jis išsekęs dėl nervinio sukrėtimo.

– Ne, negalėjo. Inkubacinis laikotarpis nuo vienos iki dviejų savaičių. Kur jūs... – Atsigrėžiau į Vilį, paskui gūžtelėjau pečiais nutilusi.

Jie keliavo, todėl buvo neįmanoma pasakyti, kur ir kada Grėjus pasigavo virusą. Užėigos namuose keliautojai dažniausiai miegodavo lovoje po kelis, antklodės retai būdavo keičiamos. Visai paprasta atsigulti į tokią lovą, o rytą atsikelti apniktam tymų ar hepatito mikrobų.

– Jūs minėjot, kad Kros Krike siaučia tymų epidemija? – Uždėjau ranką Grėjui ant kaktos.

Puikiai mokėjau nustatyti karštį lyta, spėjau, jam pakilusi arti keturiasdešimties laipsnių temperatūra. Labai didelė.

– Taip, – kimiu balsu atsakė jis ir sukosėjo. – Susirgau tymais? Šiukštu neleiskite artyn Vilio.

– Ijanai, gal malonėtum išsivesti Vilį į lauką? – Išgrėžiau skiautę, sušlapintą šėivamedžio žiedų vandeniui, ir apšluosčiau Grėjui veidą ir kaklą.

Veidas dar nebuvo išbertas, bet kai liepiajam išsižioti, pamačiau aiškias balkšvas Kopliko dėmeles, nusėjusias burnos gleivinę.

– Taip, jūs sergate tymais. Kada pasijutote blogai?

– Vakar vakare gulantis man svaigo galva, – atsakė Grėjus ir vėl kostelėjo. – Naktį pabudau smarkiai skaudančia galva, bet pamaniau, kad bus kaltas Džeimio viskis. – Jis šyptelėjo Džeimiui. – O šįryt... – Jis nusičiaudėjo, ir aš skubiai čiupau švarią nosinę.

– Na, gana šnekėti. Pamėginkite truputį pailsėti. Užmerkiau gluosnio žievių, jų užpilas numalšins galvos skausmą. – Atsistočiau ir kilstelėjau antakį Džeimiui, jis išsekė paskui mane į lauką. – Nieku gyvu neleiskime prie jo Vilio, – tyliai pasakiau, kad niekas nenugirstų. Vilis su Ijanu aptvare šakėmis krovė šieną į arklių ėdžias. – Ir Ijano. Grėjus – pavojingas užkratas.

Džėmis susiraukė.

– Taip. Bet ką ten sakei apie inkubacinį...

– Sakiau. Ijanas galėjo užsikrėsti nuo mirusio indėno, o Vilis – nuo to paties šaltinio kaip lordas Džonas. Gal vienas jų jau

serga, bet kol kas nematau jokių požymių. – Nusigręžusi pažvelgiau į berniukus, išoriškai tokius pat sveikus, kaip ir jų šeriami arkliai.

– Man reeegis, – nutęsiau, nes kurpiau miglotą planą, – geriau šianakt nakvok su berniukais lauke. Galėtumėte miegoti žolelių pašiūrėje arba įsirengti stovyklą giraitėje. Dieną kitą reikia luktelėti. Jei Vilis užsikrėtė ten pat, kur lordas Džonas, per tą laiką pasirodys ženklai. Jei ne, tikriausiai jis ir nesusirgs. O jei bus sveikas, judu galėsite nukeliauti į Ana Oką ir papasakoti Nakognavetui apie negyvėlį. Vilis bus toliau nuo pavojaus.

– O Ijanas liks čia ir rūpinsis tavim? – Džeimis susiraukęs pagalvojo, paskui linktelėjo. – Gerai, taip ir padarysim.

Jis nususuko ir pažiūrėjo į Vilį. Ramus, koks būdavo, kai to norėdavo, bet ganėtinai gerai jį pažinojau, todėl veide įžvelgiau, kas dedasi jo širdyje.

Nusvirę antakiai rodė, kad jis nerimauja ir dėl Džono Grėjaus, ir turbūt dėl manęs su Ijanu. Bet įžvelgiau ir dar kai ką: smalsumą, sumišusį su nuogąščiu, kad kelias dienas praleis vienas su berniuku.

– Jeigu jam dar nekilo įtarimų, tai nieko ir nepastebės, – tyliai pasakiau dėdama plaštaką jam ant rankos.

– Taip, – sumurmėjo jis, atsukdamas berniukui nugarą. – Manau, gana saugu.

– Juk sakoma: nėra to blogo, kas neišeitų į gera. Turėsi laiko pabendrauti su juo, ir jam net neatrodys keista. – Kiek patylėjau. – Prieš tau iškeliaujant, paprašysiu tik vieno dalyko.

Jis suėmė mano plaštaką ant savo rankos ir nusišypsojo.

– Na, ir kokio?

– Ar neiškrapštytum tos kiaulės iš podėlio?

Upėtakių žvejyba Amerikoje

KELIONĖS PRADŽIA buvo nekokia. Pirmiausia, pylė lietus. Antra, Džeimis labai nenorėjo palikti Klerės, ypač susiklosčius nepalankioms aplinkybėms. Trečia, jis nepaprastai nerimavo dėl Džono; jam visai nepatiko, kaip atrodo vyras, tysantis kone be sąmonės ir švokščiantis it koks šnarpšlys, veidas buvo taip išbertas, kad sunkiai jį atpažinai.

Ir ketvirta: devintasis Elesmero grafas ką tik vožė Džeimiui į žandikaulį. Džeimis stipriai suėmė berniukui už pakarpos ir gerai papurtė, tam net dantys skausmingai subarškėjo.

– Na štai, – tarė jis ir paleido vaikį.

Berniukas susvirduliavo ir netekęs pusiausvyros klestelėjo ant užpakalio. Džeimis spoksojo į jį, kėpsantį purvyne prie aptvaro. Paskutinę parą jie nuolat vaidijosi, ir Džeimiui galų gale trūko kantrybė.

– Puikiai girdėjau, ką sakei. Bet vis tiek keliausi su manim. Paaiškinau kodėl, ir daugiau jokių aikščių.

Berniukas susiraukė. Taip lengvai jo neišgąsdinsi, bet paskui Džeimiui dingtelėjo: grafiui turbūt nepratę, kad juos kas erzintų ir jiems įkyrėtų.

– Aš niekur nejosiu! – pakartojo berniukas. – Negali manęs priversti! – Sukandęs dantis jis pašoko ant kojų ir atsigręžė į trobelę.

Džeimis ištiesė ranką, griebė vaikiui už apykaklės ir timpTELĖJO atgal. Matydamas, kad tas atkišo koją ketindamas spirti, Džeimis kumščiu niuktelėjo jam į paširdžius. Viljamas išpūtė akis ir susirietė dvilinkas, susiėmęs už juosmens.

– Nesispardyk, – švelniai sudraudė Džeimis. – Taip elgtis negražu. O aš tave auklėdamas, žinoma, galiu tave nubausti.

Grafo veidelis buvo skaisčiai išraudęs, burna žiojosi ir čiaupėsi, tarsi išgąsdinto auksinio karoso. Jo skrybėlė buvo nukritusi, lietaus permerktos tamsių plaukų sruogos prilipusios prie galvos.

– Tu ištikimas, nenori pasitraukti nuo patėvio, – tarė Džėmis šluostydamasis šlapią veidą. – Bet negali jam padėti, o jei čia liktum, galbūt susirgtum. Taigi keliausi su manim.

Akies krašteliu jis pamatė namelio lange krustelint, kilstelėjo taukais ištepta oda, paskui vėl nusileido. Klerė, be abejonės, stebisi, kodėl jie dar trypčioja čia.

Džėmis paėmė grafui už rankos, šis jau nebesipriešino, ir nuvedė prie vieno iš pabalnotų arklių.

– Lipk, – paragino ir patenkintas žiūrėjo, kaip berniukas nenoromis kiša koją į balnakilpę ir sliuogia ant balno. Džėmis numetė berniukui skrybėlę, užsivožė savąją ir apžergė arklį. Bet jiems ėmus joti, dėl visa ko nepaleido abiejų arklių vadelių.

– Tu, pone, – už jo tarė pridusęs, įsiutęs balsas, – esi storžievis!

Džėmis, nors suirzęs, norėjo juoktis, bet susitvardė. Metęs per petį žvilgsnį pamatė, kad Viljamas pavojingai palinkęs ir slenka nuo balno.

– Nė nebandyk, – sudraudė vaiką, tas staiga išsitiesė ir pažvelgė į jį. – Labai nenorėčiau pririšti tavo pėdų prie balnakilpių, bet būsiu priverstas.

Berniuko akys prisimerkė, virsdamos šviesiai mėlynais trikampėliais, bet jis patikėjo Džėmio žodžiais. Vis dar buvo sukančęs žandikaulius, tačiau pečiai kiek susigaužė: jis buvo laikinai nugalėtas.

Jie jojo tylomis kone visą rytą, lietui dulksnojančiam ant sprandų ir merkiant apsiaustų pečius. Vilis gal ir pripažino pralaimėjęs, bet nelabai garbingai. Kai jie nulipo nuo arklių užkasti, vis dar buvo paniuręs, tačiau neprieštaraudamas pasėmė vandens ir sukrovė valgio likučius, kol Džėmis girdė arklius.

Džėmis vogčia stebėjo jį, bet tymų požymių nematė. Grafo veidas surukęs, bet neišbertas, nuo nosies galiuko varvėjo, tačiau dėl prasto oro.

– Ar tas kaimas toli?

Vidurdienį Viljamo smalsumas įveikė ožį. Džeimis jau buvo seniai atidavęs vadeles berniukui. Nebuvo ko bijoti, kad vaikas mėgins vienas grįžti namo.

– Gal dvi dienos kelio.

Tokioje kalnuotoje vietovėje, besidriekiančioje tarp gūbrio ir Ana Okos, atstumą arkliais jie įveiks vos greičiau, nei būtų ėję pėsčiomis. Bet arkliais galėjo gabentis keletą kelionėje naudingų daiktų: virdulį, daugiau maisto ir porą išpjautų iš medžio meškerių. Ir dar dovanėlių indėnams; tarp daiktų pūpsėjo ir medinė statinaitė naminio viskio, sušvelninsianti blogą naujieną.

Nebuvo ko skubėti, o gaišti buvo dėl ko. Klerė jam griežtai prisakė negrįžti su Viliu mažiausiai šešias dienas. Vėliau Džonas nebegalės užkrėsti. Jis po truputį sveiks arba jau bus miręs.

Atrodė, kad Klerė labai pasikliauja savim, įtikinėjo Vilį, kad jo patėvis pasitaisys, bet Džeimis, jos akyse pamatęs nerimo miglą, pajuto tuštumą tarp šonkaulių. Gal ir gerai, kad jie iškeliaavo, vis tiek iš jo nebūtų jokios naudos, be to, ligos akivaizdoje jis pasijusdavo bejėgis, jį kaipmat apimdavo baimė ir pyktis.

– Tie indėnai – jie draugiški? – Vilio balse jis girdėjo abejonę.

– Taip. – Jis nujautė, kad Vilis laukia jį pridursiant „milorde“, ir šiek tiek piktdžiugiškai dilgtelejo iš malonumo taip jo nepargerbęs.

Džeimis pakreipė žirgo galvą į šoną ir sulėtino žingsnį, kviesdamas Vilį risnoti šalia savęs. Kai berniukas prijojo, jis nusišypsojo.

– Juos pažįstame daugiau nei metus, svečiavomės jų namuose. Taip, Ana Okos žmonės mandagesni ir svetingesni už daugelį tų, su kuriais teko susidurti Anglijoje.

– Gyvenai Anglijoje?

Berniukas metė į jį nustebusį žvilgsnį, ir jis pakeiksnojo save už neatsargumą, bet, laimė, vaikį kur kas labiau domino raudonodžiai, ne Džeimso Freizerio istorija, ir į tą klausimą Džeimis atsakė miglotai.

Jis džiaugėsi, kad berniukas nebe toks paniuręs, o susirūpinęs

ir smalsiai dairosi po apylinkes. Džeimis nĕrĕsi iř kailio, stengdamasis jį sudominti: pasakojo apie indĕnus, jiems jojant rodĕ žvĕrių pĕdsakus ir džiaugĕsi, kad vaikas atlyřta ir bent jau ima elgtis mandagiai.

Ir jam paĉiam buvo į naudą, pařnekesys jį išblařkĕ; jo protas kunkuliuote kunkuliavo, todĕl řĭkart tylą jam bŭtų buvusi nesmagi. Jei nutiks blogiausia – jei Dřonas mirs, kas laukia Vilio? Jis tikrai grįř į Angliją pas senelę, ir Džeimis matys jį kaip savo ausis.

Klerĕ su Dřonu buvo vieninteliai, řinantys tiesą apie Vilio tėvą. Galbŭt tą tiesą nujautĕ ir Vilio senelĕ, bet ji niekada, jokiomis aplinkybĕmis, nepripařintų, kad jos anŭkas gali bŭti jakobitų išdaviko pavainikis, ir tvirtintų jį esant teisėtą velionio grafo palikuonį.

Uř Dřono Grĕjaus sveikatą Džeimis sukalbĕjo trumpą maldele řventajai Brigitai ir stengĕsi nuvyti grauřiantį nerimą. Nors iš pradžių nuogařtavo, dabar jau pradĕjo mėgautis kelione. Apšilpĕs lietus tik dulksnojo, miřke kvepĕjo drĕgme, ką tik nukritusiais lapais ir trąřiu jau supuvusių lapų juodřemiu.

– Matai tuos brĕžius ant ano medžio kamieno? – Jis smakru parodĕ didžiulę kariją.

Sudraskyta medžio žievĕ buvo atsiknojusi ir matĕsi daugybĕ ilgų, lygiagreĉių baltų įrantų. Kelios jų buvo net šeřių pĕdų aukřtyje.

– Matau. – Vilis nusitraukĕ skrybĕlę ir pliaukřtelĕjo į řlaunį nukratydamas vandenį, paskui linktelĕjo į priekį ir pažiŭrĕjo atdžiau. – Ar ĉia žvĕries darbas?

– Lokio. Jis pasidarbavo neseniai, brĕžiuose dar nesudžiŭvę gyvasakiai.

– Jis netoliese? – Vilis apsidairĕ, bet veikiau smalsavo, nei buvo sunerimĕs.

– Ne, kitaip arkliai nervintųsi. Bet nelabai ir toli. Įdĕmiai dairykis, tikriausiai pamatysim jo išmatų arba pĕdsakus.

Ne, jei Dřonas mirs, ir taip silpnas jo saitas su Viljamu nutrŭks. Viską pagaliau permąřtĕs jis nuolankiai susitaikĕ su ta pa-

dėtimi, nesiskųsdamas pripažino neišvengiamybę, bet iš tikrųjų labai liūdėtą, jei tymai pasiglemžtų iš jo ne tik artimiausią draugą, bet ir sutrauktų ryšį su sūnumi.

Lietus liovėsi. Jiems apsukus kalno šlaitą ir kylant virš slėnio aukščiau, Vilis nustebęs tyliai šūktelėjo iš nuostabos ir tiesiai atsisėdo balne. Tarp tamsių, lietaus pritvinkusių debesų nuo tolimojo kalno atšlaitės rietėsi vaivorykstė. Nuostabiai švytėdama ji smigo į slėnį, plytintį apačioje.

– Nuostabu! – tarė Vilis ir plačiai nusišypsojo Džeimiui, užmiršęs jūdviejų nesutarimus. – Ar esi kada regėjęs šitokį grožį, pone?

– Dar niekada nebuvo matęs, – išsišiepė Džeimis.

Jis buvo kiek priblokštas, toptelėjo, kad šios kelios dienos laukinėje gamtoje gali būti paskutinės, kai jis matys ar girdės Viljamą. Džeimis vylėsi, kad jam nebeprireiks vožti berniukui.

Miške jis visada miegodavo jautriai, todėl jį išsyk pažadino garsas. Valandėlę gulėjo ramiai, nesusigaudydamas, kur jis. Paskui, išgirdęs tyliai gokčiojant, suprato, kad tai slopinamas verksmas.

Susitvardė ir ranka nepalietė berniuko, kad jį paguostų. Vaikas nenorėjo būti išgirstas, todėl nusipelnė, kad jo orumas nenukentėtų. Džeimis vis dar ramiai tysojo, įsmeigęs akis į beribį nakties dangų ir klausydamasis.

Raudoje jokio išgąščio. Viljamas nebijojo miegoti tamsiame miške, bet jei netoliese būtų slampinėjęs koks žvėris, berniukas būtų sunerimęs. Ar jis negaluoja? Buvo girdėti tik greičiau kvėpuojant, orui stringant gerklėje. Gal vaikui skauda, bet jis perdėm išdidus, kad pasiskųstų? Prabilti Džeimį privertė baimė; jei-gu vaiką sugriebė tymai, turėtų jį tučtuojau nulakdinti pas Klerę.

– Milorde? – tylutėliai tarė.

Vilis akimoju liovėsi kūkčiojęs. Garsiai nurijo seilę, rankove nusišluostė veidą, į odą subrūžavo audinys.

– Klausau, – atsakė grafas.

Jam pasisekė atsiliepti šaltakraujiškai, tik balsas buvo pastorėjęs ir išdavė.

– Nesveikuoji, milorde? – Džeimis jau suprato, kad vaikas neserga, bet tai buvo dingstis pradėti šneką. – Gal diegia pilvą? Nuo džiovintų obuolių kartais pasijunti nekaip.

Kitapus laužo išgirdo giliai įkvepiant ir šnarpščiant: vaikas stengėsi tyliai išsišnypšti varvančią nosį. Laužas buvo išblėsęs, ruseno tik žarijos, bet Džeimis matė, kaip tamsus pavidalas atsisėdo ir susigūžė prie laužo.

– Aš... ak... taip, regis... kai kas panašiai.

Džeimis taip pat atsisėdo, nuo pečių nuslydo skraistė.

– Nieko baisaus, – nuramino jis. – Turiu stebuklingo gėrimo, išgydysiančio visus tavo pilvo negalavimus. Truputį atsipūsk, o aš atnešiu vandens.

Džeimis atsistojo ir nupėdino, stengdamasis nežiūrėti į berniuką. Kai jis grįžo nuo upelio su virduliu vandens, Vilis jau buvo išsipūtęs nosį, nusišluostęs veidą, sėdėjo prisitraukęs kelius ir ant jų rymojo.

Eidamas pro sūnų, Džeimis neatsispyrė pagundai ir paglostė jam galvą. Kad jį kur tą artumą. Tamsūs plaukai buvo švelnūs, šilti ir kiek prakaituoti.

– Raižo vidurius? – švelniai paklausė klaupdamasis ir ant ugnies dėdamas virdulį.

– Mhm. – Vilio balsą slopino antklodė, užsitraukta ant kelių.

– Gal netrukus praeis.

Džeimis pasiraušė krepšyje tarp daugybės smulkmenų ir netrukus ištraukė medžiaginį maišelį su džiovintų lapų ir žiedų mišiniu, įduotu Klerės. Jis nenutuokė, iš kur Klerė žinojo, kad jo prireiks, bet jau seniai jos nebeklausinėja apie gydymo būdus, nesvarbu, ar tai susiję su širdies, ar kūno reikalais.

Jis buvo jai labai dėkingas. Matė, kaip ji žiūri į berniuką, ir suprato, ką jaučia. Klerė žinojo apie Vilį, bet regint gyvą įrodymą, kad sutuoktinis dalijosi guoliu su kita moterimi, ar tinka žmonos prašyti, kad su tuo susitaikytų? Nebūtų stebėjęsis, jeigu Klerei būtų knietėję prismeigti Džoną, pakišusį berniuką jai po nosimi.

– Tuoju užvirs, – ramino jis Vilį, į medinį puodelį tarp pirštų trupindamas kvapų mišinį, kaip matė darant Klerę.

Ji jam nepriekaištavo. Bent ne dėl šito, toptelėjo Džeimiui, ūmai prisiminus Klerės elgesį, kai ji sužinojo apie Liri. Tada baisiausiai pasišiaušė, įtūžo, bet, išaiškėjus jo ryšiui su Džiniva Danseini... Gal taip pasielgė tik todėl, kad berniuko motina buvo mirusi?

Tas suvokimas jį pervėrė it kardas. Berniuko motinos nebėra. Ir ne tik tikrosios motinos, kuri mirė jį gimdydama, bet ir moters, visą laiką vaiko vadintos mama. O dabar jo tėvas – arba žmogus, kurį jis laiko tėvu, pagalvojo Džeimis, nesąmoningai perkreipęs burną, guli patale ligos, vos prieš kelias dienas berniuko akivaizdoje pribaugusios kitą žmogų.

Ne, vaikas verkė tamsoje ne iš baimės. Jis verkė iš sielvarto, ir Džeimis Freizeris, taip pat netekęs motinos vaikystėje, turėjo tai suprasti nuo pat pradžių.

Vilis atkakliai spyrėsi likti ant gūbrio ne iš užsispyrimo ir net ne dėl ištikimybės, o iš meilės Džonui Grėjui ir baimės jį prarasti. Iš tos pačios meilės jis ką tik verkė nerimaudamas dėl tėvo.

Džeimio širdį apsvijio neįprasta jam pavydo piktžolė, tvilkinanti kaip dilgėlės. Jis tvirtai užmynė ant jos; buvo laimingas žinodamas, kad jo sūnų ir patėvį sieja meilė. Na štai, piktžolė ir sutrypta. Širdyje liko tik nedidelė žaizda, kurią jautė kvėpuodamas.

Vanduo virdulyje ėmė pamažu gurguliuoti. Jis atsargiai užplikė žolelių mišinį, ir pakilo malonaus kvapo garas. Pasak Klerės, čia valerijonai, katžolės ir pasifloros šaknis, įmirkyta meduje ir smulkiai sumalta. Ir dar justi gaivus muskusinis levandų kvapis. „Pats negerk, – įspėjo ji ir padavė jam maišelį. – Mišinyje yra levandų.“

Tiesą sakant, jei būdavo perspėtas, levandos jam nekeldavo bėdų. Padvelkus levandomis, kartais jam vis dar sukildavo šleikštulys. Kitados Klerė matydavo, kaip jį bjauriai veikia šis kvapas, matydavo taip dažnai, kad išmoko su jomis elgtis apdairiai.

– Štai, prašau. – Jis pasilenkė į priekį ir padavė puodelį berniukui svarstydamas, ar tas levandų kvapas vaikį taip pat suer-

zins visam laikui, ar kada nors kels guodžiančius prisiminimus. Jam atrodė, kad tai veikiausiai priklausys nuo to, ar Džonas Grėjus liks gyvas, ar mirs.

Per atokvėpio valandėlę Vilis tarsi ir nusiramino, bet jo veidą vis dar temdė sielvartas. Džeimis nusišypsojo berniukui slėpdamas nerimą. Jis pažinojo Džoną ir Klerę, todėl būgštavo mažiau nei Vilis, bet didžiulė baimė vis tiek nuolat badė padus it dyglys.

– Pasijusi geriau, – linktelėjo į puodelį. – Žolelių mišinį su-taisė mano žmona; ji labai gera daktarė.

– Tikrai? – Berniukas su virpuliu giliai įkvėpė garo ir atsargiai kyštelėjo liežuvį į karštą skystį. – Mačiau ją kažką darant. Tam indėnui, kuris paskui mirė.

Kalbinimas buvo aiškus: ji kažką darė, bet indėnas vis tiek mirė.

Nelabai kalbūs buvo ir Klerė su Ijanu, be to, jis negalėjo iš jos iškvosti, kas nutiko, nes ji kilstelėjo jam antakį ir nuvėrė aukso spalvos akimis, įspėjančiomis, kad neturėtų apie tai šnekėti gir-dint Viliui. Šis išblyškęs ir išpiltas šalto prakaito parspūdino su ja iš kukurūzų džiovyklos.

– Nejaugi? – smalsiai pasakė Džeimis. – O ką ji darė?

Po galais, ką Klerė iškrėtė? Žinoma, nieko, kas būtų pagrei-tinę žmogui mirtį; kitaip būtų tučtuojau supratęs iš jos elgesio. Ji nesijautė nei kalta, nei bejėgė – jis ne kartą ją laikė glėbyje ir ramino, kai ji raudodavo tų, kurių negalėjo išgelbėti. Šį kartą Klerė tylėjo, buvo prislėgta visai kaip Ijanas, bet nelabai liūdėjo, tik buvo kiek sutrikusi.

– Ji išsitempė veidą purvu. Ir giedojo jam. Regis, giedojo popie-žininkų giesmę lotyniškai, joje buvo minimi sakramentai.

– Tikrai? – Išgirdęs tokį paaiškinimą, Džeimis užgniaužė nuostabą. – Na taip. Supratusi, kad negali ligoniui padėti, ti-kriausiai norėjo jį truputį paguosti, nuraminti. Indėnai ne tokie atsparūs tymams; infekcija, nugalabijusi vieną jų, visai nepaveik-tų baltojo. Vaikystėje ir aš sirgau tymais, bet jie manęs nenuva-rė į kapus. – Jis nusišypsojo ir išsitiesė rodydamas, koks trykšte trykštantis sveikata.

Įtampos raukšlės, įsirėžusios berniuko veide, truputį atsilei-do, ir jis atsargiai gurkštelėjo arbatos.

– Taip sakė ir ponias Freizer. Anot jos, tėtis pasveiks. Ji... ji man pažadėjo.

– Tada neabejok, jis pasveiks, – tvirtai tarė Džeimis. – Ponia Freizer – garbinga, dora moteris. – Jis sukosėjo ir užsitraukė ant pečių skraistę; šalta nebuvo, bet nuo kalvos pūtė gaivus brizas. – Ar gėrimas padeda?

Vilis sumišęs pažvelgė į puodelį rankoje.

– Ak! Taip. Taip, ačiū, jis puikus. Jaučiuosi daug geriau. Tikriausiai kalti buvo ne džiovinti obuoliukai.

– Turbūt, – pritarė Džeimis ir palenkė galvą slėpdamas šypseną. – Tačiau rytoj pasitiekim gardesnę vakarienę. Valgysim upėtakį.

Jam pavyko išblaškyti berniuką. Vilio galva ūmai pakilo nuo puodelio, jam nuoširdžiai susidomėjus.

– Upėtakį? Mes žvejosim?

– Ar Anglijoje daug žvejodavai? Vargu ar tenykščiai upeliai priligtų šiems, bet žinau, kad Ežerų krašte galima neblogai pažvejoti, bent taip sakė tavo tėtis.

Jis sulaukė kvapą. Kas, po šimts, jį patraukė už liežuvio to klausti? Jis pats buvo nusivedęs penkiametį Viljamą meškerioti šalvių prie ežero netoli Elesmero, kur buvo ištremtas. Negi jis nori, kad berniukas prisimintų?

– O... taip. Prie ežerų malonu, žinoma, bet nieko panašaus į šitai. – Vilis neaiškiai mostelėjo į upelį. Raukšlėlės jau buvo išsilyginusios, akyse vėl plykstelėjo gyvybės kibirkstėlė. – Nesu regėjęs tokios vietos. Ji visai neprimena Anglijos!

– Tai jau taip, – pralinksmėjo Džeimis. – O tu nepasiilgsti Anglijos?

Iššliurpęs arbatą, Vilis valandėlę pamąstė.

– Ne, – atsakė ir ryžtingai papurtė galvą. – Kartais ilgiuosi senelės, savo arklių, bet daugiau nieko. Visi tie mokytojai, šokių, lotynų ir graikų kalbos pamokos. Fui! – Jis suraukė nosį, ir Džeimis nusikvatojo.

– Nemėgsti šokti?

– Ne. Juk šokti reikia su mergaitėmis. – Jis pašnairavo į

Džeimį iš po dailių, tamsių antakių. – O pats mėgsti muziką, pone Freizeri?

– Ne, – nusišypsojo Džeimis. – Bet mergaitės man patinka.

Mergaitės žavėsis šiuo patraukliu jaunuoliu, pamanė jis, vogčia nužiūrėdamas plačius jo pečius, netrumpas blauzdas, ilgas, tamsias blakstienas, slepiančias gražias mėlynas akis.

– Taip. Ponia Freizer labai graži, – mandagiai pasakė grafas. Staiga viena jo lūpų pusė išsiritė. – Nors išsitepliojusi veidą purvu atrodė juokingai.

– Turbūt. Gal išgersi dar vieną puodelį, milorde?

Klerė sakė, kad tas žolelių mišinys veikia raminamai; regis, taip ir yra. Jiems padrikai šnekantis apie indėnus ir keistą jų tikėjimą, Viljamo vokai ėmė svirti, ir jis keliskart nusižiovavo. Galų gale Džeimis paėmė puodelį iš jo rankos.

– Naktis šalta, milorde. Gal atsigulsi šalia manęs, galėtume kartu palįsti po antklodėmis.

Buvo žvarboka, nors anaip tol ne speigas, bet Džeimis sumaniai pagudravo: Vilis skubiai pasinaudojo ta dingstimimi. Jis negalėjo apkabinti grafo norėdamas jį paguosti, be to, jaunasis grafas nė už ką nebūtų prisipažinęs, kad jam reikia paguodos. Bet abu nesigėdydami susiglaudė, gindamiesi nuo šalčio.

Vilis akimoju užmigo, prisiglaudęs Džeimiui prie šono. O Džeimis ilgai nesudėjo akių, švelniai permetęs ranką per miegantį sūnų.

– Štai mažas margas gumulėlis. Užmauk ant viršaus ir pri laikyk jį pirštu, gerai? – Jis siūlu tvirtai apvyniojo baltos vilnos gniužulėlį, neliesdamas Vilio piršto, ir pririšo genio plunksnelę taip, kad jos pūkeliai šelmiškai pasikėlė virpėdami lengvame ore. – Matai? Atrodo lyg vabalėlis, besiruošiantis skristi.

Vilis linktelėjo, įdėmiai žiūrėdamas į jauką. Dvi mažytės geltonos uodegos plunksnelės lygiai sugulusios po pūkučiu, tarsi išskeisti bitės sparneliai.

– Aha. Svarbu spalva ar pavidalas?

– Ir tas, ir tas, bet gal svarbiau pavidalas. – Džeimis nusišypsojo. – Svarbiausia, kad žuvis būtų alkana. Pasirinksi tinkamą laiką, ir žuvis kibs ant bet ko, net ant pliko kabliuko. Jei blogą – pūkus meškeriosi iš savo bambos. Čia aš nekalbu apie gudrų žveją: jis bet kada susigriebs viską, pergudraus žuvis.

Vilis nenusijuokė. Apskritai mažai juokėsi, bet vis dėlto nusišypsojo ir pasiėmė gluosnio meškerę su ką tik pritvirtintu jauku.

– Kaip manai, ar dabar tinkamas metas, pone Freizeri? – Jis prisidengė akis ir pažvelgė į vandenį.

Jie stovėjo vėsiamame juodųjų gluosnių šešėlyje, bet saulė dar buvo virš horizonto, o upelio vanduo tviskėjo kaip metalas.

– Taip, upėtakiai maitinasi per saulėlydį. Matai raibuliukus paviršiuje? Vanduo jau bunda.

Vandens paviršius krutėjo. Gelmėse dar buvo ramu, bet viršuje sklido ir persiklojo daugybė raibuliukų, be paliovos plito ir slopo gausybė šviesos ratilų ir šešėlių.

– Ratilus? Taip. Ar jie nuo žuvų?

– Ne. Čia iš lervų perisi uodai ir mašalai ir nuo vandens kyla į orą – upėtakiai juos pamatys ir atplauks pasmaguriauti.

Staiga į orą iššoko sidabrinis dryžis ir pliaukštelėjo atgal. Vilis aiktelėjo.

– Žuvis, – pasakė Džeimis, nors ir taip buvo aišku. Jis skubiai pervėrė meškerės valą pro išlenktus kreiptuvus, prie valo pririšo jauką ir žengė prie vandens. – Dabar žiūrėk.

Jis atsivėdėjo ir pirmyn atgal pasiūbavo riešą. Kiekvienąkart dilbiu padarydamas ratą, jis išvyniodavo vis daugiau valo. Pas-kui staiga mostelėjo riešu, ir valas, nuskriejęs didžiuliu lanku, pliumptelėjo į vandenį lyg koks ratu besisukiojantis uodas. Džeimis juto į save įsmeigtą berniuko žvilgsnį ir apsidžiaugė, kad puikiai pavyko užmesti meškerę.

Valandėlę leido plūduriuoti masalui ir spoksojo į vandenį, nes jis taip akinamai tviskėjo, kad buvo sunku ką nors įžiūrėti, tada ėmė iš lėto tempti valą. Masalas žaibiškai paniro po vandeniui. Jam dingus, net nespėjo pasklisti ratilai, o Džeimis smarkiai trūktelėjo meškerę ir pajuto tokį pat smarkų atsakomąjį judesį.

– Tau užkibo! Tau užkibo! – už nugaros sušuko Vilis, iš susijaudinimo šokinėdamas ant kranto.

Bet Džeimis buvo susitelkęs tik į žuvį.

Jo meškerė buvo be ritės, valą prilaikė tik šaka. Džeimis kilstelėjo meškerę atgal, tada ją vėl nuleido, ranka prilaikydamas laisvą valą. Paskui dar kartą trūktelėjo, ir žuvis ėmė pašėlusiai priešintis. Meškerės valas įsitempė.

Tarp blykčiojančių purslų buvo neįmanoma ką nors įžiūrėti, bet timpčiojamą ir traukiamą per rankas valą matei gerai; valas virpėjo taip pat gyvai kaip upėtakis, tarsi Džeimis rankose būtų laikęs žuvį, besiraitančią, spurdančią, kovojančią...

Valas atsileido, suglebo, ir Džeimis valandėlę pastovėjo grumtynių virpesiams slopstant rankų raumenyse, įkvėpė oro, nes kovodamas su žuvimi buvo pamiršęs kvėpuoti.

– Ji nutrūko! Kokia nesėkmė, pone! – Vilis nušokavo krantu žemyn su meškere rankoje nuoširdžiausiai gailestaudamas.

– O žuviai pasisekė. – Džeimis, vis dar įsismaginęs dėl grumtynių, išsišiepė ir šlapia ranka persibraukė veidą. – Pamėginsi, vaike?

Per vėlai prisiminė, kad berniuką turi vadinti lordu, bet Vilis taip nekantravo, kad jo aplaidumo nė nepastebėjo.

Ryžtingas ir susikaupęs, Vilis užsimojo, prisimerkęs pažvelgė į vandenį ir stipriai trūktelėjo riešu. Meškerė išslydo jam iš pirštų ir grakščiai nuskriejo į upelį.

Berniukas išsižiojo ir nusiminęs atsigrėžė į Džeimį, o šis kaip įmanydamas stengėsi sutvardyti juoką. Jaunasis lordas atrodė itin nustebęs ir nelabai patenkintas, tačiau po valandėlės vienas plačios burnos kamputis atsileido vaikiui pripažinus savo neįgudimą.

– Jei nubrisiu jos paimti, ar neišbaidysiu žuvų?

– Išbaidysi. Imk manąją, o aną išgriebsiu vėliau.

Vilis apsilaižė lūpas ir susikaupęs sukando dantis. Tvirtai suėmė naują meškerę ir išbandė ją, nesmarkiai pliaukštelėdamas ir trūktelėdamas. Nususukęs į vandenį, pasiūbavo ranką pirmyn atgal, paskui smarkiai mostelėjo riešu ir sustingo. Meškerė išsitie-

sė su ranka sudarydama tobulą liniją. Palaidas valas apsisivyniojo apie meškerę ir pakibo virš Vilio galvos.

– Puikus metimas, milorde, – tarė Džėmis, krumpliais smarkiai pasitrindamas burną. – Bet pirmiausia juk reikėtų užkabinti masalą?

– Ak. – Vilis pamažu atsipalaidavo ir suglumęs pažvelgė į Džeimį. – Visai užmiršau.

Kiek sudrausmintas šių nesėkmių, grafas leido Džeimiui prityrinti naują masalą, paimti jam už riešo ir parodyti, kaip užmesti meškerę.

Stovėdamas už berniuko, Džėmis suėmė dešinį jo riešą grožėdamasis ir liauna jo ranka, ir išsišovusiais riešo kaulais, teikiančiais vilčių, kad jie sutvirtės ir bus stiprūs. Berniuko oda buvo vėsi nuo prakaito. Džeimiui atrodė, tarsi Vilio ranka būtų nartus ir raumeningas upėtakis, spurdantis ant valo. Paslui berniukas išsilaisvino iš jo gniaužtų, ir Džėmis trumpam sutriko, jį apėmė keistas netekties jausmas jiems atsiplėšus vienas nuo kito.

– Taip neteisinga, – pasakė Vilis atsikusdamas į jį. – Mačiau, užmetei kaire ranka.

– Taip, bet aš juk kairiarankis, milorde. Daugelis žmonių meškerę užmestų dešiniąja.

– Kairiarankis? – Vilio lūpos vėl išsilenkė.

– Darbuotis kairiąja man patogiau nei dešine ranka, milorde.

– Taip ir maniau. Ir aš toks pat. – Tai pasakęs Vilis pralinksėjo ir kiek susigėdo. – Mano... mano mama sakė, kad taip nedera ir kad aš turiu išmokti viską daryti dešiniąja, kaip dera džentelmenui. O tėtis jai paprieštaravo ir liepė leisti man rašyti kaire ranka. Anot jo, visai nesvarbu, jei nerangiai keverzosiu plunksna, užtat kovodamas su kardu būsiu pranašesnis.

– Tavo tėvas – išmintingas. – Jam suspaudė širdį ir iš pavydo, ir iš dėkingumo, tiesa, dėkingesnis jautėsi kur kas labiau.

– Tėtis buvo kareivis. – Vilis truputį pasitempė ištiesdamas pečius, nes nesąmoningai tuo didžiavosi. – Jis kovojo Škotijoje, sukil... ak. – Berniukas sukosėjo ir mažumėlę išraudo, nes

pamatęs Džeimio kiltą suprato, kad tikriausiai šnekasi su toje kovoje nugalėtu kariu. Ėmė krapštinėti meškerę nežinodamas, kur dėti akis.

– Žinau. Ten pirmą kartą ir susidūriau su tavo tėvu.

Džeimis stengėsi užgniauzti net mažiausią pašaipą balse. Jam knietėjo papasakoti berniukui, kokiomis aplinkybėmis jie susipažino, bet tai būtų menkas atlygis Džonui už neįkainojamą jo dovaną – šias kelias brangias dienas su sūnumi.

– Jis tikrai buvo labai narsus kareivis, – kuo rimčiausiai priitarė Džeimis. – Ir teisus dėl rankų. Ar jau pradėjai lavinti ranką kardu?

– Šiek tiek. – Vilis apsidžiaugė paklaustas apie kardą, beveik pamiršo savo sumišimą. – Kai man suėjo aštuoneri, gavau špagą, tad pramokau gudrių judesių puolant, taip pat ir apsiginti. Tėtis pažadėjo, kad kai nukeliausim į Virdžiniją, įtaisys tikrą kardą, nes dabar jau esu ganėtinai aukštas, todėl kaudamasis galiu užimti trečią padėtį ir durti.

– Aha. Tada jei suvaldei špagą kaire ranka, nebus jokio vargo ta pačia ranka darbuotis meškere. Štai, pamėginkim, kitaip liksim be vakarienės.

Trečiu bandymu jaukas dailiai nusklendė ant vandens ir plūduriavo tik menką valandėlę. Mažas, bet alkanas upėtakis šniokšdamas išnėrė į paviršių ir jį prarijo. Vilis susijaudinęs šuktelėjo ir taip smarkiai patempė meškerę, kad apstulbęs upėtakis išlėkė į orą, praskriejo jam virš galvos ir žnektelėjo ant kranto pažerdamas purslus.

– Man pavyko! Man pavyko! Sugavau žuvį! – Vilis pamojo meškere ir ėmė sukti nedideliais ratais, šūkalodamas iš džiaugsmo, užmiršęs, kad tokio amžiaus jaunuoliui, ir dar tituluotam, privalu išlikti oriam.

– Iš tikrųjų pasisekė. – Džeimis paėmė upėtakį, maždaug šešių colių ilgio matuojant nuo galvos iki uodegos, ir sveikindamas paplekšnojo šokinėjančiam grafui per nugarą. – Puikiai padirbėjai, vaike! Regis, jie neblogai kimba; nagi, užmeskim meškerę dar porą kartų, ką?

Upėtakiai kibo kaip pašėlę. Kol saulė nusileido už toli dunksančių juodų kalnų, o sidabrinis vanduo nusidažė dulsva alavo spalva, abu jau turėjo po ilgoką vėrinį žuvų. Buvo šlapi iki ausų, išvargę, apakinti vandens spindesio, bet laimingi.

– Nesu ragavęs nieko gardesnio, nė perpus, – svajingai tarė Vilis. – Nė kartelio.

Jis sėdėjo nuogas, susisupęs į antklodę, jo marškiniai, bridžiai ir kojinės džiūvo ant medžio šakos. Patenkintas atsiduso, atsigulė ant nugaros ir rūgtelėjo.

Džėmis išskleidė drėgną skraistę ant krūmo ir į laužą įmetė dar vieną rąstigalį. Ačiū Dievui, oras buvo geras, bet nusileidus saulei atvėso, pakilo naktinis vėjas. Džėmio nugara buvo pašiurpusi nuo šlapių marškinių. Jis atsistojo arčiau ugnies, kad įkaitęs oras, kildamas aukštin, patektų po marškiniais. Šiluma pasklido šlaunimis, pasiekė pilvą ir krūtinę, glostė kaip Klerės rankos vėsų tarpkojį.

Kurį laiką jis tyliai stovėjo, slapčia dirščiodamas į berniuką. Net numojus ranka į tuščią didžiavimąsi ir žvelgiant nešališkai Vilis buvo išvaizdus. Liesesnis, nei turėtų būti, kiek atsikišusiais šonkauliais, bet raumeningų galūnių, dailaus stoto.

Berniukas, pasukęs galvą, spoksojo į ugnį, todėl Džėmis galėjo jį apžiūrinėti atvirai. Sutraškėjo, supokšėjo pušies sakai, ir Vilio veidą trumpam užliejo auksinė šviesa.

Džėmis stovėjo gana ramiai, bet dunksinčia širdimi. Tai buvo viena iš tų keistų akimirų, kurias patirdavo retai, bet pasukui jos niekada jo neapleisdavo. Akimirka, įsminganti į širdį ir smegenis, tučtuojau prisimenama su visomis smulkmenomis, nepamirštama visą gyvenimą.

Nežinia, kuo tie gyvenimo mirksniai skyrėsi, tačiau juos atpažindavo. Buvo regėjęs kur kas baisesnių ir gražesnių vaizdų, prisiminimuose trumpam palikusių sumaištį. Bet va štai tokie ramūs akimirksniai, kaip juos vadino, užklupdavo netikėtai ir atmintyje kaip pakliūva įspausdavo neišdildomus paprasčiausių dalykų vaizdus. Jie panėšėjo į nuotraukas, kurias atgabeno jam Klerė, tik juose slėpėsi ne vien reginys.

Jis prisiminė vieną tokią akimirką: purvinas, apskretęs tėvas sėdi ant karvidės sienos, šaltas škotiškas vėjas šiurena tamsius jo plaukus. Kai jį aplankydamas prisiminimas, užuosdavo sausą šieną ir mėšlo kvapą, pajusdavo sužvarbusius nuo vėjo savo pirštus, o širdį sušildydavo tėvo akių šiluma.

Šitaip jam šmėstelėdavo Klerės, sesers, Ijano paveikslai... Akimirkos, iškirptos iš laiko ir puikiai išsilaikiusios, veikiamos keistos atminties alchemijos. Sustingusios jo prisiminimuose lyg vabzdys gintare. Štai dar viena tokia akimirka.

Kol bus gyvas, prisimins ją. Jis juto ant veido šaltą vėją, spragsinčius nuo ugnies, apsvilusius gyvaplaukius ant šlaunų. Uodė sodrų upėtakio, kepamo kukurūziniuose miltuose, kvapą ir gerklėje juto švelniai duriančią plauko plonumo ašaką.

Girdėjo už nugaros tamsaus miško tylą ir švelniai čiurlenantį upelį netoliese. Ir visada prisimins auksinę laužo šviesą, užliejusią dailų sūnaus veidą.

– *Deo gratias*, – sumurmėjo ir susizgribo šnekąs garsiai tik tada, kai berniukas išsigandęs atsigręžė į jį.

– Ką?

– Nieko.

Slėpdamas šią akimirką, jis nusisuko ir nuo krūmo nusitraukė apdžiūvusią skraistę. Aukštumų vilna, net ir šlapia, šildys, saugos nuo šalčio.

– Turėtum pamiegoti, milorde, – tarė Džėmis ir atsisėdęs apsikamšė skraiste. – Rytoj laukia ilga diena.

– Kad nenoriu miego. – Tarsi norėdamas tai įrodyti, Vilis atsisėdo ir rankomis persibraukė plaukus. Rusva jų kupeta pasistojo lyg karčiai.

Džeimį nusmelkė nerimas. Šis judesys jam pernelyg gerai pažįstamas. Tiesą sakant, jau ketino padaryti tą patį, todėl turėjo pasistengti, kad rankos nepakiltų.

Jis nurijo širdį, pašokusią iki pat galugerklio, ir pasisiekė krepšio. Ne. Vaikiui tikrai niekada nešaus į galvą, juk jo amžiaus berniukai mažai tepaiso, ką sako ar daro suaugusieji, be to, įdėmiau į juos nė nežiūri. Ir vis tiek jie visi rizikuoja; vien iš Klerės išraiškos aišku, koks pribloškiamas jūdvių panašumas.

Džeimis giliai įkvėpė ir ėmė pešioti audinio spurgus, jais galima pritvirtinti jauką. Jie sunaudojo visas jo museles, todėl jeigu jis nori sužvejoti žuvų pusryčiams, turi kelias padaryti.

– Galiu padėti?

Nelaukdamas leidimo, Vilis aplėkė laužą ir atsisėdo šalia Džeimio. Džeimis tylėdamas pastūmė jam medinę dėžutę su paukščių plunksnelėmis ir iš žievės, į kurią buvo susmaigstyti kabliukai, ištraukė vieną.

Jie darbavosi tylomis, tarpais stabtelėdami pasigrožėti užbaigta Sidabrine Musele, Šluotele Akimi arba Džeimiui santūriai ką patarus ir padedant Viliui rišti muselę. Nuo kruopštaus darbo Vilis netrukus pavargo. Jis padėjo į šalį nebaigtas Žaliąsias Žandenas ir Džeimį apipylė daugybe klausimų apie žvejybą, medžioklę, mišką ir raudonodžius, su kuriais jie susitiks.

– Ne, – į vieną jų atsakė Džeimis. – Kaime nesu regėjęs skalpo. Dažniausiai indėnai labai malonūs. Bet jeigu kas nors vieną jų sužeidžia, nedelsdami puola keršyti. – Jis kreivai nusišypsavo. – Tokiu savo elgesiu jie man kiek primena kalniečius.

– Močiutė sako, kad škotai veisiasi kaip... – atsainiai pradėtas sakinyss staiga nutrūko.

Džeimis pamatė, kad Vilis spokso į nebaigtą muselę, suspaustą tarp pirštų, o jo veidas raudonesnis už laužo liepsną.

– Kaip triušiai? – paklausė Džeimis ironiškai su šypsena.

Vilis atsargiai pašnairavo jo pusėn.

– Taip, kartais pasitaiko gausių škotų šeimų. – Iš dėžutės Džeimis išpešė pūkinę karietaitės plunksnelę ir švelniai ją priglaudė prie kabliuko kojelės. – Mes manom, kad vaikai – palaima.

Vilio skruostai jau blyško. Jis atsisėdo kiek tiesiau.

– Suprantu. Turi daug vaikų, pone Freizeri?

Džeimis išmetė plunksnelę.

– Ne, ne tiek ir daug, – atsakė įsmeigęs žvilgsnį į dėmėtus lapus.

– Atsiprašau... nemaniau... maniau, kad...

Pakėlęs akis Džeimis pamatė, kad Vilis vėl išraudo ir ranka maigo nebaigtą rišti muselę.

– Ką pamanei? – sumišęs paklausė.

– Na... liga... tymai. Nemačiau nė vieno vaiko, bet kai pasakiau, kad... nemaniau... Pagalvojau... kad gal turėjai kelis, bet jie...

– Ak, ne, – raminamai jam nusišypsojo Džeimis. – Mano dukterė jau suaugusi, seniai gyvena Bostone.

– O, – Vilis atsikvėpė su didžiuliu palengvėjimu. – Tik vieną?

Nukritusi pūkinė plunksnelė plazdėjo vėjyje, ją išdavė tik šešėliai. Džeimis, suspaudęs tarp nykščio ir smiliaus, atsargiai ją pakėlė nuo žemės.

– Ne, dar turiu sūnų, – tarė įbedęs akis į kabliuką, kurio dantelis buvo įsmigęs jam į nykštį. Aplink tviskantį metalą ištryško kraujo lašelis. – Išvaizdų, sumanų vaikį, labai jį myliu, nors jis toli nuo namų.

VAKARE Ijano akys apsiblausė, jis visas degte degė. Atsisėdo ant čiužinio, norėdamas pasisveikinti, tačiau pažvelgęs į mane padėrusiomis akimis susiūbavo, ir aš sunerimau. Jau nė kiek neabejojau, bet vis tiek dirstelėjau jam į burną: tamsiai rausva gleivinė buvo išberta aiškiomis baltomis Kopliko dėmelėmis. Nors kaklo oda dar buvo švari, o po plaukais panėšėjo į vaiko, pamačiau tik nepavojingai atrodančius rausvus spuogelius.

– Gerai, – pasakiau, susitaikiusi su likimu. – Tu užsikrėtei. Verčiau eik į namą, bus lengviau tave slaugyti.

– Susirgau tymais? Aš mirsiu? – paklausė Ijanas.

Tai jį lyg ir mažai domino, nes visą dėmesį buvo nukreipęs į kažkokį vidinį reginį.

– Ne, – dalykiškai atsakiau vildamasi, kad neklystu. – Bet juk jautiesi prastai?

– Maudžia galvą.

Mačiau, kad jį kamuoja galvos skausmas: antakiai buvo su-raukti, markstėsi net nuo blausios šviesos, skleidžiamos mano žvakės.

Bet Ijanas įstengė paeiti, ir tai gerai, pamaniau žiūrėdama, kaip jis svirduliuodamas keberiojasi kopėčiomis iš pastogės. Lie-sas, panašus į gandrą, už mane gerais aštuoniais coliais aukštes-nis ir mažiausiai trisdešimčia svarų sunkesnis.

Iki trobelės vos dvidešimt jardų, bet kol Ijanas iki jos nusiga-vo, net virpėjo nuo įstangos. Mums įėjus, lordas Džonas atsisėdo ir pamėgino keltis iš lovos, bet mostelėjau, kad nesijudintų.

– Gulėkit, – pasakiau, sunkiai sodindama Ijaną ant kėdės. – Susitvarkysiu.

Miegojau žemoje lovelėje, ji jau buvo paklota: patiestos pa-

klodės, antklodė, pūpsojo pagalvė. Nuo Ijano nutraukiau bridžius, kojines, tučtuojau paguldžiau į lovelę ir apkamšiau. Išraudęs, skruostai šalti ir drėgni, jis buvo daug sunkesnis ligonis, nei atrodė pastogės prieblandoje.

Tamsus, kvapus gluosnio žievių užpilas, kurį buvau palikusi pritraukti, jau tinkamas gerti. Atsargiai pripyliau puodelį, dirsičiodama į lordą Džoną.

– Ketinau jį sugirdyti jums, – pasakiau. – Bet jei galėtumėte palaukti...

– Žinoma, tegu jį geria vaikis, – tarė atsainiai numodamas. – Tikrai palauksiu. Bet gal galėčiau jums padėti?

Jeigu Grėjus iš tikrųjų nori man padėti, galėtų nukėblinti į išvietę, nebesinaudoti naktipuodžiu, kurį vis turiu išpilti, bet mačiau, kad jis dar per silpnas vienas naktį eiti laukan. Neturėjau nė menkiausio noro paskui teisintis jaunajam Viljamui, kad tėvą – bent berniukas Džoną juo laikė – leidau suėsti lokiams, ką jau kalbėti apie plaučių uždegimą, kuris lordą iš tikrųjų nuvarytų į kapus.

Taigi tik mandagiai papurčiau galvą ir suklupau prie lovelės sugirdyti užpilo Ijanui. Jam dar nebuvo taip prastai, nes jis visaip raukėsi, skundėsi dėl bjauraus skonio, ir tai mane ramino. Vis dėlto jam smarkiai skaudėjo galvą. Tarp antakių buvo susimetusi ryški raukšlė, lyg būtų išskobta peiliu.

Atsisėdau ant lovelės ir, pasidėjusi ant kelių jo galvą, švelniai tryniau jam smilkinius. Paskui pridėjau nykščius prie akiduobių ir ėmiau stipriai spūsčioti antakių gūbrius. Jis nepatenkintas tyliai suniurzgė, bet paskui atsipalaidavo nusvarinęs galvą mano skraite.

– Tik kvėpuok, – liepia. – Nesigąsdink, jei iš pradžių truputį suskausta. Vadinasi, užčiuopiau reikiamą vietą.

– Suprantu, viskas gerai, – sumurmėjo, nukąsdamas žodžius. Pakėlęs didelę ir karštą plaštaką, suėmė man už riešo. – Taip darydavo ir tas kinas?

– Taip. Jis turi galvoj Ji Tien Čo, poną Viloukbį, – paaiškinau lordui Džonui. Šis suglumęs žiūrėjo suraukęs antakius. – Skaus-

mas malšinamas spaudžiant tam tikrus kūno taškus. Galvos skausmas nuslopsta. Mane to išmokė kinas.

Labai nenoromis užsiminiau apie mažylį kiną, nes aną kartą, kai susitikom Jamaikoje, lordas Džonas su keturiais šimtais kareivių ir jūreivių nuodugnai šukavo salą, persekiodami poną Viloukbį, įtariamą itin žiauria žmogžudyste.

– Žinote, kad jis to nepadarė, – buvau priversta pridurti.

Lordas Džonas kilstelėjo antakį.

– Tada gerai, – sausai tarė jis, – kad jo taip ir nesučiupom.

– Ak, džiaugiuosi.

Pažvelgiau į Ijaną ir, paslinkusi nykščius ketvirčiu colio į šalį, vėl ėmiau spūscioti. Jo veidas vis dar buvo įsitempęs iš skausmo, bet lūpų kampučiai kiek parausvėjo.

– Aš... na... nemanau, kad žinote, kas nužudė ponią Alkot? – Lordo Džono balsas buvo atsainus.

Dirstelėjau į jį, bet jo veide mačiau tik smalsumą ir daugybę papulių.

– Taip, žinau, – padelsusi atsakiau, – bet...

– Žinai, kas ją nužudė? Kas jis? Kas ten įvyko, tetule? Aak! – Po mano pirštais plačiai atsimerkė susidomėjęs Ijanas, paskui jis vėl nuleido vokus veidui persikreipus iš skausmo, nes į akis plykstelėjo ugnies šviesa.

– Gulėk ramiai, – pasakiau ir įbedžiau nykščius į raumenis prie ausų. – Tu sergi.

– Ach! – sudejavo jis, bet klusniai suglebo. Po liesu jo kūnu sušiugždėjo grūdų lukštų prikimštas čiuzinys. – Gerai jau, gerai, tetule, tačiau kas tai padarė? Negali apie tokius dalykus tik užsiminti ir tikėtis, kad užmigsiu visko nesužinojęs. Argi taip galima? – Pramerkęs akį dirstelėjo į lordą Džoną, o šis jam nusišypsojo.

– Dėl to reikalo manęs nebeslegia jokia atsakomybė, – patikino mane lordas Džonas. – Bet, – griežčiau tarė Ijanui, – liaukis galvojęs, kad dėl to įvykio galbūt kaltinamas žmogus, kurį tavo teta linkusi apsaugoti. Juk tada būtų nemandagu kvosti smulkmenų.

– Oi ne, niekada taip negalvojau, – nuramino jį Ijanas, stipriai užsimerkęs. – Dėdė Džeimis nenužudytų nieko, nebent turėtų rimtą priežastį.

Akies krašteliu mačiau, kaip lordas Džonas, mažumėlę išsigandęs, krūptelėjo. Jam nė nebuvo toptelėję, kad žudikas galėtų būti Džeimis.

– Ne, – paneigiau žiūrėdama, kaip susiraukia šviesūs lordo Grėjaus antakiai. – Jis to nepadarė.

– Ir ne aš, – patenkintas savim pasakė Ijanas. – O ką dar gintų tetulė?

– Per daug gerai manai apie save, Ijanai, – sausai tariau. – Bet jeigu jau taip primygtinai reikalauji...

Iš tiesų delsiau tenorėdama apsaugoti jaunėlį Ijaną. Ta istorija daugiau niekam nebepakenks: žudikas negyvas, o kiek man žinoma, ir ponas Viloukbis žuvo slaptingoje Jamaikos kalvų džiunglėse, nors, būsiu atvira, vyliausi, kad jis gyvas.

Tačiau į tą istoriją buvo įsipainiojusi dar viena būtybė; moteris, kurią iš pradžių pažinau kaip Geilis Dankan, o vėliau – kaip Geilis Eibernati. Jai įsakius Škotijoje buvo pagrobtas Ijanas ir įkalintas Jamaikoje. Ką jis ten iškentė, mums išdrįso papasakoti tik visai neseniai.

Vis dėlto dabar nebebuvo kitos išeities. Ijanas aikštijosi kaip vaikas, reikalaudamas pasakos prieš miegą, o lordas Džonas sėdėjo lovoje tarsi burundukas, laukiantis riešutų spindinčiomis iš smalsumo akimis.

Man magėjo pradėti pasakojimą baisiais žodžiais: „Seniai, labai seniai...“ Atsilošiau į sieną ir vis dar laikydama Ijano galvą ant kelių ėmiau pasakoti apie Rožių dvarą ir jo šeimininkę – raganą Geilis Dankan, apie pastorių Arčibaldą Kembelą ir keistą jo seserį Margaretą, apie Edinburgo Šetoną ir Freizerių pranašystę, apie gaisrą naktį ir krokodilo kraują, kai šešių plantacijų, įsikūrusių prie Jalaso upės, vergai sukilo ir nužudė savo šeimininkus, pakurstyti afrikiečių žynio Izmaelio.

Apie vėlesnius įvykius Abandeivo oloje, Espanjoloje, nutylėjau. Juk Ijanas buvo tenai. Ir tie įvykiai visai nebuvo susiję su Minos Alkot žmogžudyste.

– Krokodilas, – sumurmėjo Ijanas. Jo akys buvo užmerktos, veidas po mano pirštais dar labiau atsipalaidavo, nors mano istorija ir buvo šiurpi. – Tikrai jį matei, tetule?

– Ne tik mačiau, net užlipau ant jo. Veikiau užkerėplinau ant jo ir tik tada jį pamačiau. Jei būčiau išvydusi anksčiau, būčiau lėkusi nuo jo kiek kojos neša.

Lovoje pasigirdo tylus juokas. Lordas Džonas šypsodamasis pasikasė ranką.

– Patyrus tiek nuotykių Vest Indijoje, gyvenimas čia atrodo nuobodokas, ponio Freizer.

– Jei kartais ir užklumpa nuobodulys, moku su juo susidoro-
ti, – gana ilgesingai atsakiau.

Nesąmoningai dirstelėjau į užsklęstas duris, buvau į jas įrėmusi Ijano muškietą. Ją parsinešiau iš sandėlio, kai parsivedžiau vaikį. Džeimis buvo pasiėmęs šautuvą, bet užtaisyti jo pistoletai gulėjo ant indaujos, palikti man, o šalia tvarkingai rikiavosi dėžutė su šoviniais ir parakinė.

Trobelėje buvo jauku. Ugnis blykčiojo ant grubiai tašytų sienų auksu ir raudoniu, kambaryje tvyrojo šilti voverės troškinio ir moliūgų duonos kvapai, aitrus gluosnio žievių arbatos aromatas. Pirštais perbraukiau Ijanui žandikaulį. Dar neišbertas, bet oda įsitempusi ir karšta, labai karšta, gluosnio arbata kol kas neveikė.

Pasakodama apie Jamaiką, šiek tiek primiršau nerimą dėl Ijano. Galvos skausmas ne toks ir įprastas simptomas sergant tymais, o galvą jam skaudėjo smarkiai ir jau seniai. Meningitas ir encefalitas – pavojingos, bet galimos tymų komplikacijos.

– Kaip galva? – paklausiau.

– Kiek geriau, – atsakė Ijanas ir sukosėjęs stipriai užsimerkė, nes spazmai atsiliepė galvai. Paskui jis vos pravėrė akis, tamsūs plyšiukai spindėjo karščiu. – Aš degte degu, tetule.

Nuslydau nuo lovelės ir nuėjau suvilgyti skuduro šaltu vandeniu. Kai Ijanui šluosčiau veidą, užsimerkęs jis krustelėjo.

– Ponia Eibernati davė man gerti ametisto, slopinančio galvos skausmą, – mieguistas sumurmėjo.

– Ametisto? – Nustebau, bet perklausiau tyliau, raminamu balsu: – Gėrei ametisto?

– Sumalto ir ištirpinto acte. Ir dar perlų saldžiame vyne, ji sakė, kad tai lovos reikalams. – Jo veidas buvo raudonas, išpuręs, jis priglaudė skruostą prie vėsios pagalvės, kad ši palengvintų kančias. – Toji moteris puikiai nusimanė apie akmenis. Juodos žvakės liepsnoje degino į miltelius sutrintus smaragdus, o daiktą man įtrynė deimantu, kad būtų stangrus.

Iš lovos atsklido tylus garselis, pro šnairę mačiau, kad lordas Džonas žiūri išplėtęs akis, pakėlęs antakį.

– Ar ametistas padėjo? – Švelniai šluosčiau skuduru Ijanui veidą.

– Padėjo deimantas. – Jis pamėgino nešvankiai nusijuokti lyg suaugęs, bet tos menkos pastangos baigėsi kimiu, gergždžiančiu kosuliu.

– Deja, ametistų neturiu. Bet jei nori, turime vyno.

Ijanas neatsisakė, ir sugirdžiau jam vyno, gerokai praskiesto vandeniui, paskui paguldžiau jį, iškaitusį ir sunkiai nulaikantį vokus, ant pagalvės.

Lordas Džonas gulėdamas tebežiūrėjo į mus, vešlūs, šviesūs palaidi jo plaukai buvo išsidraikę.

– Supranti, ji to ir reikalavo iš vaikinų, – tarė Ijanas.

Buvo stipriai užsimerkęs, nes bijojo šviesos, aiškiai kažką regėjo net ir miglotoje atmintyje. Apsilaižė sausas ir suskeldėjęsias lūpas, jam ėmė varvėti nosis.

– Anot jos, akmuo auga vaikino viduriuose, o to akmens ji geidė. Sakė, svarbu, kad vaikis niekada nebūtų pergulėjęs su mergina, kitaip akmuo netiktų. Jeigu vaikinas apskritai jų tuuuri... – Ijanas sukosėjo, ėmė dusti, nosis tekėjo vis smarkiau. Padaviau jam nosinę nusišnypšti.

– O kam jai reikėjo to akmens? – Lordo Džono veide atspindėjo gailestis.

Jis puikiai suprato, kaip dabar jaučiasi Ijanas, bet smalsumas nugalėjo. Aš neprieštaravau, nes taip pat norėjau žinoti.

Ijanas ėmė purtyti galvą, paskui sudejavęs liovėsi.

– Ai! O Dieve, mano galva tikrai plyš! Nė nenumanau, žmogau. Ji nepaaiškino. Pasakė tik tiek, kad jo reikia, kad turi jį žūt-būt gggauti, – vos ištarė paskutinį žodį, ir jį ištiko pats baisiausias kosulio priepuolis. Jis kosėjo taip, kad, rodės, loja šuo.

– Verčiau nebešnekėk... – paliečiau, bet mane nutraukė tylus beldimas į duris.

Akimoju sustingau su šlapiu skuduru rankoje. Lordas Džonas greitai persisvėrė per lovos kraštą ir iš jojimo aulinio ant grindų išsitraukė pistoletą. Pridėjęs pirštą prie lūpų, kad tylėtume, linktelėjo į Džeimio pistoletus. Tyliai nuslinkau prie indaujos ir čiupau vieną. Rankoje pajutusi glotnaus, šalto ginklo svorį aprimau.

– Kas ten? – šūktelėjo lordas Džonas stebėtina tvirtu, stipriu balsu.

Jokio atsako, tik krebždesys ir silpnas unkštimas. Atsidusau ir palengvėjus padėjau pistoletą, draskoma irzulio ir juoko.

– Tavo sumautas šuo, Ijanai.

– Nejaugi? – lordas Džonas kalbėjo tyliai, pistoletą vis dar ryžtingai nutaikęs į duris. – O galbūt indėnų apgaulė.

Ijanas sunkiai pasivertė į duris.

– Rolai! – šūktelėjo kimiu, trūkinėjančiu balsu.

Nors balsas ir buvo prikimęs, Rolas pažino šeimnininką. Anapus durų sodriai ir džiaugsmingai suamsėjo ir pašėlusiai ėmė draskyti lentas kokių keturių pėdų aukštyje.

– Bjaurus šuo. – Nuskubėjau atidaryti durų. – Liaukis, kitaip padarysiu iš tavęs kilimėlį, paltą ar dar ką nors!

Išklausęs mane su visu dėmesiu, kurio nusipelnė toks grasinimas, Rolas puolė į kambarį. Nesitverdamas džiaugsmu, jis šimto penkiasdešimt svarų kūnu metėsi nuo vidurio kambario ir užšoko tiesiai ant lovelės. Šioji pavojingai sulingavo, jos sandūros priešindamosi sugirgždėjo. Nepaisydamas duslaus lovos gyventojų riksmo, šuo ėmė karštai laižyti Ijanui veidą ir dilbius, pakėlęs rankas vaikus grūmėsi nelygioje kovoje su besiseilėjančiu užpuoliku.

– Blogas šuo, – tarė Ijanas, bergždžiai mėgindamas nustumti nuo krūtinės Rolą, bejėgiškai kikendamas, nors jam ir buvo nepatogu. – Blogas šuo, sakau, ant grindų, ponuli!

– Ant grindų, ponuli! – griežtai pakartojo lordas Džonas.

Rolas, kuriam buvo sutrukdyta reikšti savo prierašumą, pri-glaudęs ausis puolė ant lordo Džono. Iššiepė nasrus ir jo švie-sybei parodė nepriekaištingus krūminius dantis. Lordas Džonas išsigando ir nesąmoningai pakėlė pistoletą.

– Ant grindų, *dhiobhuil!** – paliepė Ijanas, baksnodamas Ro-lui į pasturgalį.

Rolas, tučtuojau pamiršęs lordą Džoną, patrypinėjo lovūga-lyje, tris kartus apsisuko, letenomis paminkė guolį ir sudribo ša-lia šeimininko. Palaižė Ijanui ausį, atsidūsėjo ir ant pagalvės tarp didžiulių purvinų letenų nukorė snukį.

– Gal jį nuvaryti? – pasisiūliau, spoksodama į šuns letenas.

Nelabai žinojau, kaip būčiau įstengusi pajudinti Rolo dydžio ir būdo šunį, nebent nušovusi jį iš Džeimio pistoleto ir nustūmu-si nuo lovos, todėl lengviau atsikvėpiau, kai Ijanas papurtė galvą.

– Tegul drybso, tetule, – krenkstelėjo vaikis. – Šuo geras. Ar ne, *charaid?* – Jis padėjo ranką Rolui ant sprando ir pagrėžė galvą, kad skruostas glaustųsi prie pagalvės šalia Rolo kailinės apykaklės.

– Na, gerai.

Budriai žvelgdama į nemirksinčias geltonas akis, iš lėto pri-slinkau prie lovelės ir paglosčiau Ijanui plaukus. Jo kakta vis dar buvo karšta, bet temperatūra, regis, šiek tiek nukritusi. Jei per naktį jis liausis karščiuoti, jeigu net taip nutiks, jį ims purtyti stiprus drebulys, bet Ijaną nuramins šilti Rolo gaurai.

– Gerai išsimiegok.

– *Oidhche mhath*** – Jis jau snūduriavo, lėtai panirdamas į ryškius karščiuojančio lignonio sapnus, ir tą „labanakt“ tik burbtelejo.

Vikriai sukiojasi po kambarį, baigdama dienos darbus. Iš-ploviau ir išdžiovinau krepšį ką tik surinktų atsargoms žemės riešutų; peržiūrėjau negiliame prikaistuvyje džiovinamas nen-

* Šėtone! (*Geily k.*)

** Labos nakties (*geily k.*).

dres, užlietas sluoksniu kiaulės taukų, iš jų bus puikūs žvakių dagčiai. Nukulniavau į podėlį, kur pamaišiau alaus misą, rūgstančią kubile, nuvarvinau varškę, iš kurios slėgsiu minkštą sūrį, pabaksnojau lėtai kylančią sūdytą duonos tešlą, iš jos rytą padarysiu kepaliukus ir iškepsiu, kai per naktį rusenanti ugnis įkaitins nedidelį olandišką keptuvą židinio šone.

Kai grįžau į didįjį kambarį, Ijanas kietai miegojo. Rolas taip pat buvo užsimerkęs, nors, man įėjus, geltonas plyšiukas prasivėrė. Dirstelėjau į lordą Džoną. Jis nemiegojo, bet nesidairė.

Atsisėdau ant ilgo medinio suolo prie ugnies ir pasiėmiau didžiulį vilnos krepšį, margintą žaliu ir juodu indėnų raštu, Gabrielės pavadintu Saulės Valgytoju.

Džėmis su Viliu iškeliavo prieš dvi dienas. Dvi dienos iki tuskarorų kaimo, dvi – atgal. Jei viskas klostytis sklandžiai ir niekas jiems nesukliudys.

– Nesąmonė, – tyliai sumurmėjau.

Niekas jiems nesutrukdytų. Netrukus jie bus namie.

Krepšys buvo pilnas dažytų vilnos sruogų ir lininių siūlų. Kai ką man davė Džokasta, kai ką susiverpiaui. Džokastos ir mano siūlai labai skyrėsi, bet ir gumuliuotos, nedailios, pačios suverptos gijos kam nors pravers. Iš jų nemegsiu kojinių ar džersio, bet gal išeis arbatinuko apdangalas, juk jis gana beformis, todėl paslėps visus mano darbo trūkumus.

Žinia, kad nemoku megzti, Džeimį ir pribloškė, ir pralinksmino. Lalibroche šitai buvo nesvarbu, ten visus apmegzdavo Dženė ir jos tarnaitės. O aš tvarkydavausi sandėliuke ir sode. Visai nesiimdavau rankdarbių, nebent ką nors suadydavau.

– Visai nemoki megzti? – nepatikliai paklausė jis. – O iš kur gaudavai žieminių kojinių Bostone?

– Nusipirkdavau.

Jis atidžiai pasidairė po proskyną, kurioje sėdėjom grožėdamiesi statomu namu.

– Aplinkui nematau jokios krautuvės, todėl verčiau išmok megzti, ką?

– Reikės išmokti.

Įtariai spoksojau į mezgimo pintinę, padovanotą Džokastos. Joje buvo visko: trys ilgi apvalūs vieliniai įvairaus storio virbalai ir grėsmingas keturių dramblio kaulo virbalų dviem naudojamais galais rinkinys, galiukai buvo it smailūs kulniukai. Žinojau, kad šiais virbalais paslaptingu būdu mezgamas kojinės kulnas.

– Paprašysiu Džokastos, kad mane pamokyty, kai kitą kartą susiruošim į „Tekančiąją upę“. Gal kitąmet?

Džeimis prunkštelėjo, tada paėmė virbalą ir kamuoliuką siūlų.

– Tai ne taip ir sunku, Sasenach. Pažvelk, akys užneriamos va šitaip.

Ištempdamas giją per sugniaužtą kumštį, ant nykščio jis padarė kilputę, užnėrė ją ant virbalo ir greitais, taupiais judesiais per keliolika sekundžių apmetė ilgą eilutę akių. Paskui padavė man kitą virbalą ir dar vieną kamuoliuką siūlų. – Štai, pamėgink.

Išpūtusi akis žiūrėjau į jį.

– Tu moki megzti?

– Žinoma, moku, – suglumęs pažvelgė į mane. – Tarškinau virbalais jau nuo septynerių metų. Ar tavo laikais vaikai ko nors mokomi?

– Na, mažos mergaitės kartais mokomos rankdarbių, – atsaikiau jausdamasi truputį kvailai, – bet berniukai ne.

– O tu neišmokai? Be to, čia ne dailusis rankdarbis, Sasenach, o paprastas mezgimas. Nykščiu užkabink...

Taigi jis su Ijanu, kuris taip pat mokėjo megzti ir buvo džiugiai nustebęs, kad apie mezgimą nieko nenutuokiu, išmokė mane, kaip megzti gerosiomis ir išvirkščiosiomis akimis. Net prunkščiodami ir šaipydami iš mano pastangų, abu aiškino, kad Aukštumose buvo įprasta visus berniukus išmokyti megzti, tai esąs naudingas darbas, puikiai praverčiantis, kai ilgas, tingias valandas ganyklose reikia prižiūrėti avis arba galvijus.

– Kai žmogus suauga, gauna žmoną ir toji perima šį darbą, tada jau jo vaikas gano avis ir jam pačiam nebereikia megzti sau kojinių, – kalbėjo Ijanas, mikliai megzdamas kulną, o paskui atiduodamas man kojinę. – Tačiau net ir maži berniukai žino, kaip tą daryti, tetule.

Dirstelėjau į savo mezginį, kokius dešimt colių vilnonio šaliką, susirangiusio į mažą krūvelę krepšio dugne. Mezgimo pagrindų pramokau, bet tas darbas man vis dar buvo žūtbutinės kautynės su slidžiais virbalais ir susimazgiusiais siūlais, anaip tol ne raminantis, svajingas užsiėmimas, koks buvo Džeimiui su Ijanu. Stambiose jų rankose tarškantys virbalai prie ugnies raminavo lyg svirpliai ant židinio.

Ne šįvakar, nutariau. Nebuvau nusiteikusi megzti. Imčiausi ko nors, kas neverstų galvoti. Gal vyti siūlus į kamuoliukus? Šitai galėčiau. Padėjau į šalį nebaigtą porą kojinių, kurias mezgėsi Džeimis, dryžuotų, – tikras puošėiva, ir išsitraukiau sunkią ką tik mėlynai nudažytos vilnos sruogą, vis dar sodriai kvepiančią dažais.

Šiaip man patiko ką tik suverptų siūlų kvapas, dvelkiantis avimi, aitriai kvepiantis indigažolėmis ir atsiduodantis actu, pilamu, kad dažas nebluktų. Šį vakarą acto rūgštumas mane dusino, buvo sumišęs su malkų dūmų, žvakių vaško, gaižia vyriškų kūnų smarve ir ligos dvoku: prakaituotomis paklodėmis ir pilnais naktipuodžiais. Visa ta kvapų puokštė tvyrojo troškiamame trobelės ore.

Skraite pasidėjusi siūlų giją, trumpam užsimerkiau. Labiausiai už viską norėjau nusirengti ir apsitrinti šaltu vandeniu, pasikui nuoga šmurkštelėti į savo lovą po švariomis lininėmis paklodėmis ir leisti gaiviam, vėsiam orui, dvelkiančiam pro atvirą langą, glamonėti man veidą, kol nugrimsiu į užmarštį.

Deja, vienoje mano lovų gulėjo prakaito merkiamas anglas, kitoje – apskretęs šuo ir, žinoma, paauglys, kurio laukė sunki naktis. Paklodės seniai neskaltos, kai prisiruošiu, bus alinantis darbas: reikės jas išvirinti, išgriebti iš katilo ir išgręžti. Mano naktinis guolis – darant prielaidą, kad prigulsiu pamiegoti, – bus čiužinys iš perlenktos antklodės, o pagalvę atstos maišas su iškaršta vilna. Visą naktį kvėpuosiu avimis.

Slaugyti ligonius sunku. Staiga pajutau baisų nuovargį. Valandėlę troškau, kad jie imtų ir dingtų. Atsimerkusi su apmaudu pažvelgiau į lordą Džoną. Bežiūrint į jį, mažytis savigailos pro-

veržis nuslopo. Jis gulėjo aukštiełninkas, vieną ranką pasikišęs po galva, ir niūriai spoksojo į lubas. Galbūt čia tik ugnies apgaulė, bet jo veidas atrodė susirūpinęs, liūdnas, akis temdė tamsus netekties šešėlis.

Išsyk susigėdau pasidavusi prastai nuotaikai. Pripažįstu, nenoriu, kad jis čia būtų. Suirzau, kai jis įsibrovė į mano gyvenimą ir mane prispaudė įsipareigojimo našta, kurią užkrovė jo liga. Jo buvimas mane varžė, ką jau kalbėti apie Vilją. Tačiau netrukus jie iškeliaus. Džėmis grįš namo, Ijanas pasveiks, ir aš vėl atgausiu ramybę, laimę ir švarias paklodes. Deja, to, kas jam nutiko, nebeatitaisysi.

Džonas Grėjus neteko žmonos, nesvarbu, ar ją vertino, ar ne. Ir jam prireikė didžiulės drąsos atsivežti čia Vilį ir išsiųst jį su Džemiu. Be to, tas prakeiktas žmogus nekaltas, kad susirgo tymais.

Trumpam padėjau siūlus ir atsistojau, ketindama užkaisti ant ugnies virdulį. Puodelis gardžios arbatos, regis, šaukte šaukėsi. Kai atsitiesiau nuo židinio, pamačiau, kad lordas Džonas pasuko galvą, nes kuisdamasi atitraukiau jį nuo minčių.

– Arbatos? – pratariau ir sumišau susidūrus mudviejų žvilgsniams, juk nekaip apie jį ką tik mąščiau.

Klausiamai, nerangiai mostelėjau į virdulį.

Jis blausiai nusišypsojo ir linktelėjo.

– Ačiū, ponio Freizer.

Iš spintelės išėmiau dėžutę arbatos, du puodelius su šaukšteliais, paskui ištraukiau cukrinę. Šįvakar jokios melasos.

Užplikiusi arbatą, jos gerti atsisėdau prie lovos. Valandėlę ty-lomis gurkšnojom arbatą, abu keistai drovėjomės.

Galop padėjau puodelį ir atsikrenkščiau.

– Atleiskite, norėjau jums pareikšti užuojautą netekus žmonos, – gana oficialiai tariau.

Jis nustebo, tada, supratęs, ką norėjau pasakyti, santūriai palenkė galvą.

– Koks sutapimas, kad dabar tai pasakėte. Kaip tik šią akimirką apie ją galvojau.

Buvau pratusi, kad žmonės, vos pažvelgę man į veidą, atpėja, ką galvoju, todėl apsidžiaugiau, kad ir man šikart pavyko.

– Ar labai jos ilgitės? – paklausiau kiek padvejojusi, bet klausimas Grėjui nepasirodė nederamas.

Man dingtelėjo, kad to paties jis klausė ir savęs, nes mielai į jį atsakė, nors ir susimąstęs.

– Būsiu atviras, nežinau. – Pakėlęs antakį jis pažvelgė į mane. – Ar skamba beširdiškai ir žiauriai?

– Negalėčiau pasakyti, – kandokai tariau. – Juk jūs, aišku, geriau už mane žinote, ar jai ką nors jautėte, ar ne.

– Taip, jaučiau. – Jo ranka nukrito ant pagalvės, tankūs šviesūs plaukai buvo išsidraikę ant pečių. – Arba galbūt jaučiu. Todėl čia ir atvykau, argi nesuprantat?

– Ne, nesuprantu.

Išgirdau kosint Ijaną ir atsistoju pažiūrėti, bet jis tik pasuko galvą per miegus; gulėjo ant pilvo, ilga ranka buvo nukarusi nuo lovelės. Pakėliau ją, karštą, bet jau ne taip pavojingai, ir padėjau ant pagalvės prie veido. Švelniai nubraukiau užkritisius ant akių plaukus.

– Jūs puikiai su juo sutariate. Ar patys susilaukėte vaikų?

Nustebusi pažvelgiau į lordą Džoną. Jis žiūrėjo į mane, kumščiu pasirėmęs smakrą.

– Aš... mes... turim dukterį, – išstenėjau.

Jis išpūtė akis.

– Mes? – griežtai paklausė. – Mergaitė Džeimio?

– Nevadinkit jos mergaite, – neprotingai suirzau. – Jos vardas Briana, ir taip, ji – Džeimio duktė.

– Atleiskite, – gana šaltai atsiprašė jis. – Nenorėjau jūsų įžeisti, – pridūrė po valandėlės švelnesniu tonu. – Aš nustebęs.

Įsmeigiau į jį akis. Buvau pernelyg pavargusi, todėl neįstengiau elgtis nežeidžiamai.

– Ir gal šiek tiek pavydulijate?

Jis buvo tikras diplomatas. Už mandagaus draugiškumo kaukės galėjo slypėti kone bet kas. Tačiau ir toliau spoksojau į jį, ir jo kaukė nukrito: šviesiai mėlynose akyse plykstelėjo suvokimas, sumišęs su šykščiu smagumu.

– Taip. Regis, tai mums abiem bendra.

Mane pribloškė jo įžvalgumas, nors ko čia stebėtis. Visada būna nesmagu paaiškėjus, kad neva saugiai slepiami jausmai iš tiesų puikiai visiems matomi.

– Tik nesakykit, kad, nusprendęs čia keliauti, apie tai nepagalvojot.

Arbata buvo išgerta; pastūmiau puodelį į šalį ir vėl pasiėmiau vilnos sruogą.

Jis valandėlę prisimerkęs grėžė mane žvilgsniu.

– Taip, pagalvojau, – galų gale prabilo. Ranką vėl nubloškė ant pagalvės, akis įsmeigęs į žemų lubų siją. – Bet man nesvetimi žmogiški jausmai – netgi padorūs; pasvarsčiau, kad veždamasis čia Vilį galiu jus įžeisti, todėl prašyčiau patikėti: mane paskatino čia atvykti anaip tol ne toks noras.

Įmečiau suvyniotą siūlą kamuoliuką į krepšį ir, pasiėmusi kitą sruogą, užmoviau ją ant sumeistrautos iš skilusio gluosnio kėdės atkaltės.

– Tikiu jumis, – pasakiau, įbedusi akis į siūlus. – Vien todėl, kad atkelti čia labai keblu. Ir kas gi jus paskatino leisti į kelią?

Pajutau, kaip jis gūžtelėjo pečiais. Sušnarėjo paklodės.

– Akivaizdu – norėjau, kad Džėmis pamatytų berniuką.

– Kitas akivaizdus dalykas – norėjote pamatyti Džeimį.

Stojo tylą. Neatitraukiau žvilgsnio nuo siūlų sukdamą juos į kamuoliuką, vyniodama giją aukštyn žemyn painiu kryžiumi, iš kurio galų gale išeis tobulas rutulys.

– Jūs nepaprasta moteris, – pagaliau tarė jis ramiu balsu.

– Kur jau ne, – atsakiau nepakeldama akių. – Ir kuo tokia ypatinga?

Jis atsilošė šiugždendamas guolį.

– Esat nei apdairi, nei suкта. Tiesą sakant, su tokiu pribloškiamai tiesmuku žmogumi, ir nesvarbu, vyru ar moterimi, kažin ar buvau susidūręs.

– Na, čia nepasirinksi. – Siūlo galą tvarkingai įkišau į kamuoliuką. – Tokia jau gimiau.

– Ir aš, – labai tyliai tarė jis.

Nieko neatsakiau. Atrodė, jis tą pasakė visai nenorėdamas, kad jį girdėčiau.

Atsistojau ir nuėjau prie spintelės. Išsitraukiau tris indus su katžolėmis, valerijonais ir kanadiniais pipirlapiais. Pasiėmusi grūstuvę įbėriau į ją sausų lapelių ir šaknies gabalėlių. Iš virdulio kaptelėjęs lašas sušnypštė ir virto garais.

– Ką darot? – paklausė lordas Džonas.

– Gaminu užpilą Ijanui, – linktelėjau į lovelę. – Tokiu pat girdžiau jus prieš keturias dienas.

– Ak. Kelionėje iš Vilmingtono prisiklausėm apie jus, – tarė Grėjus. Dabar jis rezgė pokalbį nerūpestingu balsu. – Pasirodo, savo gebėjimais garsėjate apylinkėse.

– Mm, – numykiau.

Maliau, tryniau, ir kambaryje pasklido muskusinis kanadinių pipirlapių kvapas.

– Kalbama, kad jūs – kerėtoja. Ar žinote, kas tai?

– Bet kas – nuo pribuvėjos ir gydytojos iki kerėtojos, būrėjos ir ateities pranašautojos. Nelygu, kas šneka.

Jis išleido garsą, gal sukrizeno, paskui trumpai patylėjo.

– Manot, kad jiems nieko nenutiks.

Tai buvo ir teiginys, ir klausimas.

– Tikiuosi. Džeimis nebūtų pasiėmęs berniuko, jei jam būtų atrodę, kad gresia koks nors pavojus. Juk pats žinote, jei apskritai pažįstate Džeimį? – pridūriau dirstelėdama į jį.

– Pažįstu.

– Ar tikrai?

Jis kiek patylėjo, buvo girdėti tik krebždant.

– Ganėtinai pažįstu arba manau pažįstąs, kitaip nebūčiau rizikavęs su juo išsiųsti Vilio. Jis tikrai neatskleis Viljamui teisybės.

Subėriau žalius ir geltonus miltelius į nedidelį marlės ketvirtainį ir kruopščiai surišau kaip maišelį.

– Ne, nepasakys, čia jūs neklystat.

– O jūs?

Nustebusi pakėliau akis.

– Nejau manot, kad galėčiau iškloti tiesą?

Jis įdėmiai pažvelgė man į veidą, paskui nusišypsojo.

– Ne, – tyliai pasakė. – Ačiū.

Suprunkščiau ir įmečiau vaistažolių maišelį į arbatinuką. Sudėjusi į spintelę indus su žolelėmis, vėl prisėdau prie sumautos vilnos.

– Pasielgėte labai kilniai, leisdamas Viliui keliauti su Džeimiu. Ir labai drąsiai, – nenoromis pridūriau. Kai pakėliau žvilgsnį, jis stebeilijo į tamsų lango stačiakampį, uždengtą oda, tarsi būtų galėjęs kiaurai per jį miške įžvelgti šalia viena kitos dvi figūras.

– Jau daug metų mano gyvenimas Džeimio rankose, – švelniai pasakė jis. – Jo globai patikėsiu ir Viljamą.

– O jei Vilis geriau, nei manot, prisimena arklininką Makenzį? Arba įdėmiai įsižiūrės į savo ir Džeimio veidą?

– Dvylikamečiai ne itin įžvalgūs ir nuovokūs, – sausai tarė Grėjus. – Man rodos, jei visus tuos metus berniukas gyveno įsitikinęs esąs devintasis Elesmero grafas, jam tikrai nešaus į galvą mintis, kad iš tiesų jis gali būti nesantuokinis škoto arklininko sūnus. Arba jei ir toptelės, iš to tik skaniai pasijuoks.

Tylomis vyniojau siūlus, klausydamasi spragsinčios ugnies. Ijanas vėl kosėjo, bet nepabudo. Šuo sukrutėjo, tamsus gauruotas kauburys dabar kūpsojo jam prie kojų.

Baigiau suvyti antrą kamuoliuką ir ėmiausi trečio. Dar vienas kamuoliukas, ir užpilas bus prisitraukęs. Jeigu Ijanas manęs nesišauks, prigulsiu.

Grėjus tylėjo taip ilgai, kad, kai vėl prašneko, nustebau. Dirstelėjau į jį, bet jis žiūrėjo ne į mane, o spoksojo į viršų, tarp ap-rūkusių sijų ieškodamas reginių.

– Minėjau, kad žmonai puoselėjau jausmus, – tyliai tarė. – Taip. Prieraišumą. Švelnumą. Artumą. Ištikimybę. Mudu buvom pažįstami nuo pat jos mažumės, draugavo mūsų tėvai, pažinojau ir jos brolių. Galima sakyti, ji man buvo kaip sesuo.

– Ar buvo tuo patenkinta – būdama jūsų seseria?

Jis pažiūrėjo į mane, akyse mačiau ir pyktį, ir susidomėjimą.

– Su tokia moterimi kaip jūs ne itin gera ir jauku gyventi. – Grėjus užsičiaupė, bet tylėti nepajėgė. Nekantriai gūžtelėjo pe-

čiais. – Taip, savo gyvenimu tikriausiai buvo patenkinta. Niekada nesiskundė.

Nieko neatsakiau, nors smarkokai iškvėpiau pro nosį. Jis vėl nesmagiai patraukė pečiais ir pasikasė raktikaulį.

– Buvau jai tinkamas sutuoktinis, – gindamasis pasakė. – Kad neturėjom vaikų... buvo ne mano...

– Tikrai nenoriu apie tai girdėti!

– Ak, nejaugi? – Jo balsas buvo ramus, jis nenorėjo pažadinti Ijano, bet jame nebegirdėjau sklandžių diplomatijos moduliacijų, jas nustelbė pykčio priegaidės. – Paklausėte, kodėl atkeliavau, iškvotėte mano skatulius, apkaltinote pavydu. Turbūt nenorite nieko žinoti, nes imtumėte galvoti apie mane kitaip, nei buvote nusiteikusi.

– Po šimts, iš kur žinote, kaip buvau nusiteikusi galvoti apie jus?

Jo burna persikreipė, jeigu ne patrauklus jo veidas, pašaipa būtų atrodžiusi niekinama.

– Negi aš neteisus?

Valandėlę žiūrėjau į jį, nesistengdama nieko slėpti.

– Užsiminėte apie pavydą, – netrukus tyliai tarė jis.

– Taip. Kaip ir jūs.

Jis nusuko galvą, bet po akimirkos vėl prašneko:

– Kai išgirdau, kad Izabelė mirė... nieko nepajutau. Kartu pragyvenom daug metų, buvom nesimatę beveik dvejus. Maniau, dalijomės lova, dalijomės gyvenimu. Man turėjo tai rūpėti. Deja, buvo vis tiek.

Jis giliai įkvėpė, jam pasivertus, sukrutėjo patalai.

– Paminėjot kilnumą. Taip nebuvo. Atvykau patikrinti... ar dar galiu ką nors jausti. – Jis nusigręžęs stebeilijo į oda uždengtą langą, tokį pat tamsų kaip naktis. – Patikrinti, ar mirė mano jausmai, ar tik Izabelė.

– Tik Izabelė? – pakartojau.

Jis ramiai gulėjo nosisukęs.

– Bent gėdą vis dar jaučiu, – tylutėliai pasakė.

Buvo jau vidurnaktis. Ugnis vos ruseno, sopėjo raumenis, supratau, kaip man trūksta poilsio.

Ijanas ėmė blaškytis, vartytis, dejuoti per miegus. Rolas atsikėlė ir jį pauostė tyliai unksčiodamas. Priėjau prie Ijano, raminau jį murmedama nušluosčiau jam veidą, supurenau pagalvę, išlyginau paklodes. Jis snūduriavo. Pakėliau jo galvą ir po gurkšnelį sugirdžiau puodelį šilto užpilo.

– Rytą jausies geriau.

Ant kaklo, kur buvo prasegti marškiniai, mačiau tik kelis spuogelius, karštis buvo kiek nukritęs, o raukšlė tarp antakių sumažėjusi.

Dar kartą nuvaliau jam veidą ir paguldžiau ant pagalvės. Jis prispaudė skruostą prie vėsios drobės ir tučtuojau vėl užmigo.

Buvo likę nemažai užpilo. Pripyliau dar vieną puodelį ir padaviau lordui Džonui. Jis nusteбęs atsisėdo tiesiai ir paėmė gėrimą.

– O dabar, kai atkeliavote čia ir jį pamatėte, ar vis dar ką nors jaučiate?

Jis valandėlę žiūrėjo į mane nemirksinčiomis žvakių šviesoje akimis.

– Taip. – Tvirta kaip akmuo ranka pakėlė puodelį ir išgėrė. – Dieve, padėk man, – pridūrė taip atsainiai, tarsi jam beveik nerūpėtų.

Naktį Ijanas labai kamavosi, bet priešaušriu nugrimzdo į neramų snaudulį. Pasinaudojau proga truputį pailsėti ir kelias valandas saldžiai numigau ant grindų. Mane pažadino mulo Klarenso bliovimas.

Draugiškasis Klarensas apsidžiaugdavo, kai jo akiratyje pasirodydavo padaras, kuriam jis tuojau pajusdavo prielankumą – šiai kategorijai iš esmės priklausė visi keturkojai. Džiūgaudamas jis taip bliovė, kad skardėjo kalno šlaitas. Rolas, įsižeidęs, kad jo, kaip sarginio šuns, nepaisoma, nušoko nuo Ijano lovėlės, praskriejo virš manęs ir išlėkė pro atvirą langą, vampčiodamas lyg vilkolakis.

Pakelta iš miego, svirduliuodama atsistojau. Lordas Džonas išsigandęs sėdėjo vienmarškinis prie stalo, bet nežinau, kas jį iš-

gąsdino – triukšmas ar mano išvaizda? Išslinkau į lauką, skubiai braukdama pirštais per susivėlusias garbanas. Širdis smarkiai daužėsi, nes kirbėjo viltis, kad gal grįžta Džeimis.

Supratusi, kad Klarensą nudžiugino ne Džeimis su Viliu, nusiminiau, bet mano nusivylimą greitai pakeitė nuostaba pamąčius, kas tas atvykėlis. Ogi pastorius Gotfridas, Seilemo liuteronų bažnyčios galva. Kartais sutikdavau pastorių parapijiečių namuose, ten apžiūrinėdama ligonius, bet jo pasirodymas mūsų užkampyje mane nepaprastai nustebino.

Iš Seilemo iki gūbrio reikia joti beveik dvi dienas, o arčiausias vokiečių liuteronų ūkis mažiausiai už penkiolikos mylių keliaujant raižyta vietovė. Pastorius buvo prastas raitelis: juodas jo paltas buvo purvinas, dulkėtas, matyt, dažnai nukrisdavo nuo arklio. Nusmelkė mintis, kad čia, į kalną, jį galėjo atginti tik didelė bėda.

– Tūpk, bjaurus šunie! – griežtai paliepiu Rolui, šiepiančiam dantis atvykėliui ir urzgiančiam, o tai labai nepatiko pastoriaus žirgui. – Sakau, tylėt!

Rolas pašnairavo į mane geltonomis akimis ir atsitūpė, nutaisęs įžeisto snukį, tarsi oriai sakytų, kad jei savo valdose mielai priimu akivaizdų piktavalių, už padarinius jis neatsakys.

Pastorius buvo striukas storulis su didžiule garbanota žila barzda, supančia jo veidą it audros debesys. Šiaip jo veidas šviesdavo pro ją tarsi tekanti saulė. Deja, šį rytą pastorius nešvytėjo; apvalučiai skruostai buvo lajaus spalvos, putlios lūpos išblyškusios, o aplink akis raudoni nuovargio ratilai.

– *Meine Dame*, – pasisveikino jis, nusivoždamas plačiakraštę skrybėlę ir žemai nusilenkdamas. – *Ist Euer Mann hier?**

Mokėjau tik kelis varganus vokiškus žodžius, bet lengvai supratau, kad jis ieško Džeimio. Papurčiau galvą ir neaiškiai mostelėjau į mišką rodydama, kad jo namie nėra.

Pastorius dar labiau nusiminė ir kone ėmė grąžyti rankas iš sielvarto. Skubiai tarė kelis žodžius vokiškai, bet sumojęs, kad

* Mano ponias... Ar jūsų vyras čia? (Vok.).

jo nesuprantu, dar sykį pakartojo lėčiau ir garsiau, vaizdingai įtempdamas kresną kūną, labai stengdamasis, kad jį suprasčiau.

Vis dar bejėgiškai kračiau galvą, o tada už nugaros pasigirdo griežtas balsas.

– *Was ist los?* – paklausė lordas Džonas, išdygęs tarpdury. – *Was habt Ihr gesagt?**

Apsidžiaugiau, kad jis mūvi bridžiais, nors buvo basas, o palaidi šviesūs plaukai plaikstėsi ant pečių.

Pastorius piktindamasis nuvėrė mane žvilgsniu, aiškiai padaręs nepadorias išvadas, bet ta mina tučtuoju išnyko, nes lordas Džonas prapliupo tratėti vokiškai it koks kulkosvaidis. Pastorius atsiprašydamas linktelėjo man galvą, tada nekantriai atsigręžė į anglą ir ėmė greitai pasakoti, mostaguodamas rankomis ir iš tos skubos vis užsikirsdamas.

– Ką? – paklausiau, vokiškų žodžių sraute įstengusi pagauti vos porą žodžių. – Ką, velniai rautų, jis sako?

Grėjus atsigręžė niūriu veidu.

– Pažįstat Miulerių šeimą?

– Taip, – atsakiau, bet išgirdusi pavardę sunerimau. – Prieš tris savaites priėmiau Petronelos Miuler kūdikį.

– Aha. – Grėjus apsilaižė sausas lūpas ir nudūrė akis į žemę, lyg nenorėtų man sakyti. – Deja, kūdikis mirė. Ir jo motina.

– O ne! – Susmukau ant suolo prie durų, nė už ką nenorėdama su tuo susitaikyti. – Ne. Negali būti.

Grėjus pasitrynė burną ir linktelėjo į pastorių, vėl kalbantį ir iš susijaudinimo mosuojantį trumpomis, drūtomis rankutėmis.

– Anot jo, tai *Masern*; tą ligą, regis, vadiname tymais. – *Flecken, so ähnlich wie diese?*** – paklausė jis pastoriaus, rodydamas į nykstantį bėrimą ant veido.

Pastorius pabrėžtinai linktelėjo, kartodamas *Flecken, Masern, ja!* ir plekšnodamas sau per skruostus.

– Bet kam jam reikia Džeimio? – suklusau. Ne tik sielvartavau, bet ir sumišau.

* Kas nutiko? Ką pasakėte? (Vok.)

** Spuogeliai, panašūs į šiuos? (Vok.)

– Jis turbūt mano, kad Džeimis gal įstengtų įkristi proto tam žmogui, *Herr* Miuleriui. Ar jie draugai?

– Ne visai. Aną pavasarį Džeimis vožė Gerhardui Miuleriui ir parbloškė ant žemės prie malūno.

Apšepusiam lordo Džono skruoste trūktelėjo raumuo.

– Suprantu. Tada pastoriaus žodis „įtikinti“ čia nelabai tikslus.

– Miuleriui įtikinti netiktų jokie įmantrumai, tik toks kietas daiktas kaip kirvis, – pasakiau. – Bet kodėl jis elgiasi neprotingai?

Grėjus susiraukė. Jam buvo neaišku, kodėl pasakiau „įmantrumai“, nors suprato, ką turiu galvoje. Padelsęs vėl atsisuko į mažulį dvasininką ir dar kažko paklausė, įdėmiai klausydamasis atsakomojo *Deutsch* srauto.

Pamažų, su nuolatiniais pertrūkiais ir daugybe gestų, buvo išverstas pastoriaus pasakojimas.

Kaip mums jau sakė lordas Džonas, Kros Krike siaučia tymų epidemija. Ji aiškiai pasklido ir į atokesnes vietas. Užsikrėtė kelios šeimynos Seileme, bet Miuleriai, gyvenantys nuošaliai, susirgo visai neseniai.

Dieną prieš pasirodant pirmiesiems tymų požymiams į Miulerių ūkį užsuko būrelis indėnų, prašė valgyti ir atsigerti. Miuleris, kurio nuomonę apie indėnus puikiai žinojau, baisiai juos išplūdo ir išvijo. Įsižeidę indėnai išeidami nubrėžė, kaip pasakojo Miuleris, paslaptį ženklaus namo pusėn.

Kai kitą dieną šeima susirgo tymais, Miuleris buvo įsitikinęs, kad tą ligą jiems ir jo namams užtraukė kerai, mesti išvaromų indėnų. Jis tučtuojau ant sienų išpaisė ženklus, naikinančius kerus, ir iš Seilemo pasikvietė pastorių, kad šis surengtų egzorcizmo seansą...

– Man atrodo, kad toks jo pasakojimas, – su abejone pridūrė lordas Džonas. – Nors nesu tikras, ką jis tuo nori pasakyti...

– Nesvarbu, – nekantriai pertraukiau jį. – Pasakokite toliau!

Deja, nė viena iš šių atsargumo priemonių Miuleriui nepagelbėjo, o kai Petronelą ir jos kūdikį liga pasiglemžė, senis neteko proto, nors jo ir šiaip turėjo ne kažin kiek. Prisiekęs atkeršyti laukiniams, prišaukusiems jo namams nelaimę, jis privertė sūnus ir žentus jį lydėti, ir visi išjojo į mišką.

Iš to žygio jie grįžo po trijų dienų, sūnūs išblyškę ir tylūs, o senis net spirgėjo iš pasitenkinimo.

– *Ich war dort. Ich habe ihn gesehen*, – pasakė Herr Gotfridas. *Buvau ten. Mačiau tai.*

Tai prisiminus, dvasininko skruostais pasruvo prakaitas.

Pakviestas isteriškai vaitojančių moterų, pastorius įjojo į kluoną, o ten pamatė dvi ilgas tamsių plaukų uodegas, kabančias ant durų, švelniai besiplaikstančias vėjyje virš kerėpliškai pakeverzoto žodžio *Rache*.

– Tai reiškia „kerštas“, – išvertė lordas Džonas.

– Žinau, – tariau tokia išsaususia burna, kad vos įstengiau kalbėti. – Skačiau Šerloką Holmsą. Sakot, jis...

– Akivaizdu.

Pastorius vis dar pasakojo; jis čiupo man už rankos ir ją papurtė, mėgindamas perteikti visą skubą. Grėjus atrodė įsitempęs dėl to, ką vėpavo dvasininkas, paskui jis staiga įsiterpė užduodamas klausimą, o pastorius jam atsakė smarkiai linksėdamas.

– Jis joja čia. Miuleris. – Suerimęs Grėjus ūmai pasisuko į mane.

Išvydęs siaubingus skalpus, pastorius ėmė ieškoti Herr Miulerio, bet sužinojo, jog patriarchas prikalė šurpius trofėjus savo klojime ir, pasakęs, kad traukia į Freizerio Gūbrį susitikti su manim, išjojo.

Jei nebūčiau sėdėjusi, būčiau susmukusi. Pajutau, kaip kraujas ištekojo iš skruostų, ir buvau tikra, kad išblyškau visai kaip pastorius Gotfridas.

– Kodėl jis joja čionai? – paklausiau. – Ar jis... jis negali! Negali galvoti, kad aš ką nors padariau Petronelai arba jos kūdikiui. Juk negali?

Atsigręžusi kreipiausi į pastorių, o šis putlia, virpančia ranka braukė pražilusius plaukus taršydamas kruopščiai suteptas taukais sruogas.

– Ponas dvasininkas nežino, kas dedasi Miulerio galvoje ir ko anas čia traukia, – pasakė lordas Džonas ir smalsiai perbedė kerėplišką pastoriaus stotą. – Jis galvotrūkčiais puolė paskui Miulerį ir po dviejų valandų rado jį, tysantį be sąmonės šalikelėje.

Kai leidosi keršyti, stambus pagyvenęs ūkininkas seniai buvo nieko nevalgęs. Liuteronai moka laikytis saiko, bet išvargęs ir draskomas jausmų Miuleris grįžęs baisiai nusitašė, ir alus visai jį pribaigė. Nors girtutėlis, jis dar įstengė supančioti mulą, bet paskui susivyniojo į paltą ir užmigo tarp šliaužiančiųjų epigėjų prie kelio.

Puikiai žinodamas, koks to žmogaus būdas, ir nujausdamas, kad alkoholis tikrai jo nenuramino, pastorius nė nemėgino prikelsti Miulerio. Gotfridas apžergė arklį ir kuo skubiausiai nušuo-liavo, kliaudamasis Dievo apvaizda, kad žirgas jo nenuvils ir jis nepavėluos mūsų įspėti.

Jis neabejojo, kad mano *Mann* sugebės susitvarkyti su Miuleriu, nesvarbu, kokios šis būklės ar kokie jo ketinimai, bet dabar, kai Džeimio nėra...

Pastorius Gotfridas bejėgiškai žvilgčiojo tai į mane, tai į lordą Džoną.

– *Vielleicht sollten Sie gehen?** – pasiūlė, savo žodžius dar paaiškindamas galvos mostelėjimu į aptvarą.

– Negaliu, – pasakiau ir parodžiau į namą. – *Mein...* Dieve, kaip vokiškai „sūnėnas“? – *Mein junger Mann ist nicht gut***.

– *Ihr Neffe ist krank*, – greitai pataisė mane lordas Džonas. – *Haben Sie jemals Masern gehabt?****

Pastorius papurtė galvą, jo sielvartą pakeitė nerimas.

– Jis nesirgęs tymais. – Lordas Džonas atsigręžė į mane. – Jam negalima čia likti, kitaip juk grėstų pavojus užsikrėsti šia liga?

– Taip. – Sukrėtimas ėmė kiek slopti, prisiverčiau susitvarkyti. – Taip, jis turėtų išjoti nedelsdamas. Bet šalia jūsų jam būti nepavojinga, jūs nebeužkrėsite. O Ijanas vis dar gali.

Pamėginau susiglostyti stirksančius plaukus – nieko stebėtino, bet man nelabai sekėsi. Paskui prisiminiau skalpus ant Miulerio daržinės durų, ir plaukai dar labiau pasistojo, iš siaubo vilnijant mano pačios skalpui.

* Gal jūs iškeliaukite? (Vok.)

** Mano jaunesniajam vyrui nėra gerai (vok.).

*** Ar esat sirgęs tymais? (Vok.)

Lordas Džonas įsakmiai kažką kalbėjo mažuliui pastoriui ir, sugriebęs už rankovės, ragino jį eiti prie arklio. Gotfridas prieštaravo, bet menkai. Jis dirstelėjo į mane. Apskritas jo veidas buvo susirūpinęs.

Mėginau jam raminau nusišypsoti, nors ir pati ne menkiau buvau prislėgta.

– *Danke*, – padėkojau. – Pasakykite jam, kad viskas bus gerai, – paprašiau lordo Džono. – Kitaip jis nepakrutės iš vietos.

Grėjus linktelėjo.

– Jau pasakiau. Paaiškinau esąs kareivis ir neleisiu, kad kas nors jums atsitiktų.

Įsitvėręs arklio apynasrio, pastorius kiek pastovėjo, rimtai kalbėdamasis su lordu Džonu. Paskui metė apynasrį, ryžtingai apsisuko ir per kiemą atskersavo prie manęs. Ištiesė ranką ir švelniai uždėjo plaštaką ant susišiaušusios mano galvos.

– *Seid gesegnet**, – tarė. – *Benedicite***.

– Jis pasakė... – prabilo lordas Džonas.

– Supratau.

Tylomis stovėjom kieme ir žiūrėjom, kaip Gotfridas nurisnoja per kaštonų giraitę. Tvyrojo keista ramybė, pečius šildė švelni rudens saulė, virš galvos skraidė paukščiai. Girdėjau kažkur toli stuksenantį genį ir darnų daugiakalbių strazdų, gyvenančių aukštoje dygiojoje eglėje, duetą. Jokių pelėdų, bet, žinoma, jų ir neturi būti, juk dar tik rytas.

Kas? Pasvarsčiau, kai vėluodama šovė galvon mintis apie anos pusės tragediją. Kas buvo aklo, neapgaltoto Miulerio keršto taikiny? Nuo kalnų ribos, skiriančios indėnų teritoriją ir gyvenvietes, iki Miulerių ūkio reikėjo joti kelias dienas, bet jis galėjo nusigauti iki tuskarorų arba čerokių kaimų, nelygu į kurią pusę patraukė.

Ar jis įsiveržė į kaimą? Jeigu taip, kokias skerdynes surengė su sūnumis? Ir kokias skerdynes vėliau gali surengti indėnai?

* Laiminu jus (vok.).

** Laiminu (lot.).

Mane nukrėtė šaltas šiurpas, nors švietė saulė. Miuleris ne vienintelis, tikintis kerštu. Šeima, klanas, kaimas, kurio žmonės jis išžudė, – jie taip pat keršys už žuvusiuosius, ir Miulerių jiems gali būti negana, net jei žino, kas žudikai.

O jei žino tik tiek, kad žudikai buvo baltieji... Vėl suvirpėjau. Esu prisiklausiusi daugybės pasakojimų apie skerdynes, aukos retai išprovokuoja savo likimą, joms tik nepasiseka, nes atsiduria netinkamoje vietoje netinkamu laiku. Freizerio Gūbrys dunkso tarp Miulerio ūkio ir indėnų kaimų, ir dabar čia iš tikrųjų nelmta vieta.

– Dieve, o kad Džėmis būtų namie, – nesumojau šnekanti garsiai, bet greitai atsitokėjau, nes atsiliėpė lordas Džonas.

– Ir aš to norėčiau. Nors, manau, Viljamui kur kas saugiau būti su juo, ir ne vien todėl, kad čia siautėja liga.

Dirstelėjau į jį ūmai suvokusi, kad jis vis dar labai silpnas. Po savaitės pirmąkart išlipo iš lovos. Jo blyškumas matyti net pro nykstančias dėmes, jis graibstėsi už durų staktos, kad nepargriūtų.

– Jums būtų buvę geriau nesikelti iš lovos! – sušukau ir stvėriau jam už rankos.

– Visai neblogai jaučiuosi, – suirzo jis, bet nepasitraukė ir nesipriešino, kai liečiau jam gultis.

Priklaupiau apžiūrėti Ijano, neramiai besiblaškančio lovelėje, degančio iš karščio. Jis buvo užsimerkęs, veidas patinęs ir sudarkytas staiga atsiradusio bėrimo, kaklo liaukos išburkusios ir kietos tarsi kiaušiniai.

Rolas man po pažasčia prakišo smalsų snukį, švelniai baksstelėjo šeimnininkui ir suunkstė.

– Jis pasveiks, – tvirtai pasakiau. – Gal eitum laukan ir stebėtum, ar nepasirodys koks prašalaitis?

Deja, Rolas nepaisė raginimo ir kantriai tupėjo žiūrėdamas, kaip šaltame vandenyje suvilgiusi skudurą šluostau Ijaną. Kumstelėjau jam, kad pabustų, sušukavau plaukus, padaviau naktipuodį ir įkalbėjau išgerti bičių balzamo sirupo. Bet visą laiką klausiausi ištempusi ausis, ar neišgirsiu kaukšint kanopų ir džiaugsmingai bliunant Klarenso, kad pasirodė draugai.

Diena buvo ilga. Kelias valandas pakrūpčiojusi nuo menkiausio garso ir vis kaskart padirščiojusi per petį, galų gale ėmiausi darbų. Slaugiau karščiuojantį, apgailėtinai atrodantį Ijaną, pašėriau gyvulius, paravėjau daržą, pririnkau švelnučių jaunų agurkėlių raugti ir pristaciau lordą Džoną, kuris įkyriai veržėsi padėti, aižyti pupų.

Eidama iš išvietės į ožkų aptvarą, ilgesingai pažvelgiau į mišką. Būčiau daug ką atidavusi, kad man kas būtų leidęs paklaidžioti vėsiose žaliose jo tankmėse. Ne pirmą kartą mane pagauja toks skatulys. Rudeninė saulė kepino gūbrį, slinko ramios, tylios valandos, bet Gerhardo Miulerio nebuvo nė kvapo.

– Papasakokit apie Miulerį, – paprašė lordas Džonas.

Pamažu jam grįžo apetitas; jis baigė valgyti lėkštę keptos kukurūzų košės, nors kiaulpienių ir fitolakų salotas pastūmė šalin.

Iš dubens iškrapščiau trapų fitolakos stiebelį ir kramsnočiau jį, mėgaudamasi aitriu skoniu.

– Jis didžiulės šeimos galva. Kaip, be abejonės, jau supratote, jie vokiečiai liuteronai. Gyvena už penkiolikos mylių, upės slėnyje.

– Iš tikrųjų?

– Gerhardas stambus ir užsispyręs. Angliškai moka vos kelis žodžius. Jis senas, bet, dievulėli, dar labai stiprus!

Man prieš akis šmėkščiojo senis raumeningais pečiais, mėtantis į vežimą penkiasdešimties svarų maišus su miltais taip, tarsi jie būtų pripilti plunksnų.

– Ar tos muštynės su Džeimiu... Vokietis griežė ant jo dantį?

– Miuleris labai pagiežingas, bet čia kalba ne apie tai. Tiesą sakant, tai nebuvo muštynės. Tai... – Papurčiau galvą, galvodama, kaip paaiškinti. – Ar ką nors numanot apie mulus?

Šviesūs jo antakiai pakilo, ir jis nusišypsojo.

– Šiek tiek.

– Na, Gerhardas Miuleris yra mulas. Tikrai nėra piktas ir ne toks jau užsispyręs, bet jam rūpi tik tai, kas dedasi jo galvoje, ir reikia labai pasistengti, jei nori nukreipti jo dėmesį kitur.

Kai įsiplieskė vaidas, manęs nebuvo malūne, bet paskui man viską papasakojo Ijanas. Senis buvo tvirtai įsikalęs į galvą, kad Felicija Vulam, viena iš trijų malūnininko dukterų, jį apgavo, blogai pasvėrė ir liko jam skolinga maišą miltų.

Felicija veltui aušino burną įrodinėdama, kad jis atvežė penkis maišus kviečių. Ji sumalė kviečius ir pripylė keturis maišus miltų. Mergina tvirtino, kad vienas maišas nubyrėjo – tiek ji surinko kviečių pelų ir lukštų. Iš penkių maišų kviečių primali keturis maišus miltų.

– *Fünf!* – nepasidavė Miuleris, grūmodamas jai po nosimi kumščiu. – *Es gibt fünf!*^{*}

Jis buvo neperkalbamas ir ėmė baisiai keiktis vokiškai, merginą piktai smaigstydamas ir atbulą sprausdamas į kampa.

Ijanui nepasisekė išblaškyti senio dėmesio, todėl jis puolė laukan kviesti Džeimio, nutraukdamas šio pokalbį su ponu Vulamu. Abu vyrai nuskubėjo vidun, bet ir jiems nepavyko įtikinti Miulerio, kad šis nebuvo apgautas.

Nepaisydamas jų įkalbinėjimų, jis metėsi ant Felicijos, aiškiai ketindamas jėga pagriebti dar vieną maišą, gulintį krūvoje už jos.

– Ginčijantis su juo, Džeimiui trūko kantrybė, ir jis smogė seniui, – pasakiau.

Iš pradžių Džeimis neketino taip elgtis, nes Miuleriui arti septyniasdešimties, bet gailestis greitai išgaravo, nes pirmas jo smūgis atšoko nuo Miulerio žandikaulio, tarsi tas būtų išskobtas iš gerai išlaikyto ažuolo.

Senis pasisuko į jį kaip užspeistas į kampa šernas, ir Džeimis iš visų jėgų vožė jam į pilvą, paskui – į žabtus, net nusibrozdindamas krumplius į senio dantis, ir tik taip pargriovė Miulerį.

Kažką pasakęs Vulamui, kuris buvo kvakeris, todėl nepritare smurtui, Džeimis čiupo Miuleriui už kojų ir apdujusį ūkininką ištempė laukan. Ten vežime kantriai laukė vienas iš Miulerio sūnų. Džeimis trūktelėjo senį už apykaklės aukštyrą ir, prispaudęs prie vežimo, maloniai ėmė jam kažką šnekėti vokiškai, o tada

* Penkis!.. Atvežiau penkis (vok.).

skubiai perkrovęs miltus pasirodė ponas Vulamas ir į ratus įvertė *penkis* maišus miltų budriai stebint seniui.

Miuleris dusyk atidžiai juos perskaičiavo, atsigręžė į Džeimį ir oriai tarė: *Danke, mein Herr**. Tada įsiropštė į vežimą šalia suglumusio sūnaus ir nudardėjo.

Grėjus šypsodamasis pasikasė nykstančias papules.

– Štai kaip. Taigi senis, regis, nelaiko užantyje piktumo ant Džeimio.

Kramtydama papurčiau galvą ir nurijau kąsnį.

– Visai ne. Kai nujojau į jo ūkį padėti Petronelai gimdyti, su manim jis elgėsi maloniai.

Vėl prisiminus, kad Petronelos su kūdikiu nebėra, man staiga užgniaužė gerkle, ir aš užsikosėjau nuo kartaus kiaulpienių lapelių skonio, stemple pakilo tulžis.

– Prašau. – Grėjus per stalą pastūmė puodelį elio.

Godžiai išgėriau, vėsaus gėrimo rūgštumas trumpam nuramdė sielos kartėlį. Padėjusi puodelį, valandėlę sėdėjau užsimerkusi. Nuo lango dvelkė gaivus brizas, bet po rankomis ant stalo jutau saulės šilumą. Visus šiuos mažyčius fizinio egzistavimo džiaugsmus suvokiau daug aštriau, nes jie buvo taip ūmai atimti iš tų, kurie vos spėjo jų paragauti.

– Ačiū, – pasakiau ir atsimerkiau.

Grėjus žiūrėjo į mane nuoširdžiai užjausdamas.

– Kai pagalvoji, tai neturėjo manęs šitaip sukrėsti, – tariau. Staiga pajutau būtinybę pasiaiškinti. – Žmonės čia miršta labai lengvai. Ypač jauni. Mirčių esu regėjusi ir anksčiau. Svarbiausia, labai retai galiu kuo padėti.

Ant skruosto pajutau kažką šilta ir nustebau, kad tai ašara. Jis pasirausė rankovėje, ištraukė nosinę ir padavė. Ji nebuvo labai švari, bet man buvo nė motais.

– Kartais svarstydavau, kuo jį sužavėjote ir patraukėte, – pasakė Grėjus, tyčia nutaisęs lengvabūdišką balsą. – Džeimį.

– Ak, tikrai? Kaip malonu, – sušnarpščiau ir išpūčiau nosį.

* Ačiū jums, pone (vok.).

– Kai jis prabilo apie jus, manė, kad jūsų nebėra tarp gyvųjų, ir aš patikėjau. Ir nors esate graži moteris, jis niekada nekalbėdavo apie jūsų išvaizdą.

Mano nuostabai, jis paėmė man už rankos ir švelniai ją palaikė.

– Jūs tokia pat drąsi kaip jis.

Tai mane prajuokino, nors nusijuokiau ne visai nuoširdžiai.

– Jei tik jūs žinotumėt.

Jis neatsakė, bet blausiai šyptelėjo. Jo nykštys lengvai braukė man per krumplius, prisilietimas buvo švelnus ir šiltas.

– Jis nebijo nudirtų krumplių, – tarė Grėjus. – Turbūt ir jūs.

– Man nevalia bijoti. – Giliai įkvėpiau ir nusišluosčiau nosį, ašaros nebetryško. – Juk aš gydytoja.

– Taigi, – tyliai pasakė jis ir šiek tiek patylėjo. – Dar nepadėkojau jums už savo gyvybę.

– Čia aš niekuo dėta. Tiesą sakant, susidūrusi su liga, nelabai galiu ką padaryti. Galiu tik... būti šalia.

– Ir ne tik, – sausai tarė Grėjus ir paleido mano ranką. – Ar dar norit elio?

Man jau ėmė aiškėti, kodėl Džeimis vertino ir patį Džoną Grėjų.

Popietė prabėgo greitai. Įjanas blaškėsi ir dejavo, vakarop dėmės išryškėjo, o karštis kiek atlėgo. Jis nenorės valgyti, bet gal man pavyks jam įsiūlyti pieniškos sriubos. Šovus tai minčiai, sumojau, kad jau beveik metas melžti ožkas. Atsistojau, burbtelėjau žodelį lordui Džonui ir padėjau taisomą drabužį.

Atvėrusi trobelės duris, žengiau tiesiai prieš Gerhardą Miulerį, šis jau stovėjo kieme.

Miulerio akys buvo rausvai rudos. Visada atrodydavo, kad jos dega vidine liepsna, o dabar liepsnojo dar ryškiau, nes buvo užtinusios susimušus, kai nudribo nuo mulo. Į mane susmigo giliai įsodintos akys, vienintelės gyvybės kibirkštelės surukusiame nelygu suglamžytas popierius veide.

– *Herr Miuleri*, – tariau. Mano ausims balsas buvo ramus. Vyliausi, kad ir jam nuskambėjo taip pat. – *Wie geht es Euch?**

* Kaip laikotės? (Vok.)

Senis svyruodamas stovėjo prieš mane, atrodė, net vakaro vėjelis būtų galėjęs jį pargriauti. Nežinojau, ar jo mulas pabėgo, ar paliko jį gūbrio apačioje, bet nemačiau nei mulo, nei arklio.

Jis žengė žingsnį į mane, paskui nesąmoningai atsitraukė.

– Frau Klara, – balse buvo girdėti maldavimo gaidelė.

Sustojau, norėdama šauktis lordo Džono, bet delsiau. Miuleris nebūtų pavadinęs manęs vardu, jei ketintų mane nuskriausti.

– Jos mirė, – tarė jis. – *Mein Mädchen. Mein Kind.**

Iš krauju pasrūvusių akių staiga pasipylė ašaros ir lėtai tekėjo nugairinto veido raukšlėmis. Jo akyse atsispindėjo tokia kančia, kad suėmiau didžiulę, nuo darbo surambėjusią seną jo plaštaką.

– Žinau, – pasakiau. – Labai užjaučiu.

Jis vėl linktelėjo virpančia burna. Leidosi nuvedamas prie suolo šalia durų, kur gana ūmai klestelėjo, tarsi kojas būtų apleidusios visos jėgos.

Atsidarė durys, ir pasirodė Džonas Grėjus. Rankoje laikė pistoletą, bet man papurčius galvą užsikišo jį už marškinių. Senis nepaleido mano rankos, tempdamas mane sėstis greta jo.

– *Gnädige Frau***, – tarė jis, staiga pasisuko ir apkabinęs mane stipriai priglaudė prie purvino palto.

Jį ėmė purtyti nebyli rauda, ir aš, net žinodama, ką jis padarė, apglėbiau jį.

Senis baisiai dvokė, nuo jo sklido gaiži seno žmogaus ir sielvarto smarvė, sumišusi su alaus, prakaito ir nešvarumų tvaiku, o tarp tų visų kvapų užuodžiau ir šleikštų išdžiūvusio kraujo dvaką. Suvirpėjau, pakliuvusi į gailesčio, siaubo ir bjaurasties tinklą, bet negalėjau iš jo ištrūkti.

Galų gale Miuleris mane paleido ir ūmai pamatė Džoną Grėjų, lūkuriuojantį netoliese, nežinantį, ar jam įsiterpti, ar ne. Senis krūptelėjo.

– *Mein Gott!* – sušuko siaubo kupinu balsu. – *Er hat Masern!****

* Mano mergytė. Mano vaikas (vok.).

** Malonioji ponija (vok.).

*** Mano Dieve! Jis serga tymais! (Vok.)

Saulė greitai leidosi, užliedama kiemą kruvina šviesa. Ji plieskė Grėjui į veidą, paryškindama papules, nurausvindama jo odą.

Miuleris atsigręžė į mane ir kaip paklaikęs suėmė mano veidą stambiomis, kietomis kaip ragas letenomis. Jo nykščiai braižė skruostus, įdubusiose akyse sužibo palengvėjimas, kai pamatė, kad mano oda vis dar švari.

– *Gott sei dank**, – pasakė, atitraukė rankas nuo mano veido ir ėmė kuistis palte, kažką taip greitai ir neaiškiai murmeldamas vokiškai, kad supratau vos vieną kitą žodį.

– Jis sako būgštavęs, kad pavėluos, ir džiaugiasi suspėjęs, – tarė Grėjus, matydamas, kokia aš suglumusi. Jis spoksojo į seną ūkininką įtariai ir pasidygėjęs. – Sako, kai ką jums atnešęs. Kažkokį amuletą. Jis ginsias jus nuo prakeiksmo ir apsaugosias nuo ligos.

Iš giliausios palto kišenės senis ištraukė daiktą, suvyniotą į skudurėlį, ir padėjo man ant kelių, vis dar vapėdamas vokiškai.

– Jis dėkoja jums už pagalbą jo šeimai, mano, kad esat gera moteris, tokia pat miela kaip jo marčios. Jis sako...

Miuleris virpančiomis rankomis išvyniojo skiautę, ir žodžiai įstrigo Grėjaus gerklėje.

Išsižiojau, bet neišleidau nė garso. Turbūt nesąmoningai sukrutėjau, nes skudurėlis nuslydo ant žemės ir iš jo iškrito pražilusią plaukų sruoga. Prie jos vis dar buvo prikabinta sidabrinė puošmena. Skudurėlyje buvo ir odinis kapšelis, genio plunksnos, aptaškytos krauju.

Miuleris vis kalbėjo, o Grėjus mėgino tą tiradą išversti, bet aš tik miglotai suvokiau, ką jis sako. Ausyse aidėjo žodžiai, girdėti prieš metus prie upelio, švelniam Gabrielės balsui verčiant tai, ką sakė Najavenė.

Jos vardas reiškia: „Tai gali būti; tai nutiks.“ Ir tai įvyko, man teliko guostis jos žodžiais: „Ji sako, kad jums nėra ko nerimauti; ligą siunčia dievai. Tai nebus jūsų kaltė.“

* Ačiū Dievui (vok.).

Sudegintas kaimas

DŽEIMIS UŽUODĖ dūmus daug anksčiau, nei pasirodė kaimas. Vilis pamatė, kaip jis sustingo, ir pats įsitempė balne, atsargiai dairydamasis aplinkui.

– Kas? – sušnabždėjo berniukas. – Kas čia?

– Nežinau.

Ir Džeimis kalbėjo tyliai, nors arti nematė nieko, kas būtų galėjęs juos nugirsti. Nusliuogęs nuo arklio, padavė vadeles Viliui ir linktelėjo į vijokliais apkęstą stačią uolą, kurios papėdę dengė krūmai.

– Nuvesk arklius už ana tos uolos, vaike, – paliepė. – Tenai elnių pramintas takas veda į eglyną. Pasislėpk tarp dygiųjų eglių ir lauk manęs. – Jis padelsė, nenorėdamas gąsdinti berniuko, bet turėjo šį įspėti. – Jei nepasirodyčiau iki tamsos, tučtuojau išjok. Nelauk ryto. Grįžk iki upelio, kurį ką tik perbridom, tada pasuk į kairę ir jok iki tos vietos, kur krinta krioklys – šniokščiant išgirsi net tamsoje. Už krioklio yra nedidelė ola; indėnai ja naudojami medžiodami.

Aplink mėlynas berniuko raineles atsirado plonytis baltas apvadas. Džeimis stipriai gniaužė vaikui koją virš kelio, kad šis geriau įsimintų nurodymus, ir juto, kaip suvirpėjo ilgasis šlaunies raumuo.

– Tenai pratūnok iki ryto, ir jei iki tol tavęs nepasivysiu, šuo-liuok namo. Jok taip, kad rytą saulė tau šviestų iš kairės, popiet – iš dešinės. Po dviejų dienų paleisk arklių risnoti, kaip jam patinka, nes jau būsi arti namų, ir žirgas pats ras kelią.

Džeimis giliai įkvėpė svarstydamas, ką dar turėtų pridurti, bet nieko nebesugalvojo.

– Tegu tave saugo Dievas, vaike.

Jis šiaip taip išspaudė raminamą šypseną Viliui, pliaukštelėjo arkliui per sturplį ir pasuko degėsių kvapo link.

Tai nebuvo įprastas kaimo laužų kvapas; ir net ne didžiulių apeiginių laužų, apie kuriuos jam buvo pasakojęs Ijanas, kai indėnai ugniavietės duobėje vidury kaimo degina nepjaustytus medžius. Anot Ijano, liepsnos šaudavo į dangų kaip per škotų laužų šventę. Džeimis numanė, kaip ta ugnis spragsi ir kokio ji didumo. O šis kvapas buvo kur kas stipresnis.

Labai atsargiai jis apsuko platų ratą, galop nujojo prie neaukštos kalvos, nuo kurios buvo matyti kaimas. Vos išlindęs iš miško priedangos, jis išvydo kraupų vaizdą. Iš visų rūkstančių pailgų kaimo namų griuvėsių kilo pilkų dūmų kamuoliai.

Virš miško kabojo tirštas rusvas debesis. Jis greitai įkvėpė, sukosėjo ir skubiai ant nosies ir burnos užsitempė skraistės klostę, žegnodamasis dešine ranka. Prieš tai užuodė degančios mėsos smarvę, ir prisiminus lavonų laužus prie Kulodeno jį išpylė šaltas prakaitas.

Matant nusiaubtą kaimą, jo siela pajuto kažką negera. Prisimerkęs nuo graužiančios akis miglos, jis atidžiai žvalgėsi kokių nors gyvybės ženklų. Niekur nė krust, tik ringavo dūmai, it šmėklos tyliai sklendė genami vėjo pro pajuodusius namus. Iš pietų užpuolė čerokiai ar krikai? O gal viena iš šiaurinių likusių algonkinų genčių – nantikokiai ar tutelojai?

Vėjo gūsis tiesiai į veidą bloškė apdegusių kūnų smarsą. Jis pasilenkė ir nusivėmė, mėgindamas atsikratyti iki kaulų smeženų pažįstamo jausmo, kad supleškintas derlius ir išžudytos šeimos. Kai šluostydamasis burną atsitiesė, išgirdo toli lojant šunį.

Apsisuko ir greitai nužingsniavo nuo kalvos garso link, širdžiai dunksint vis greičiau. Užpuolikai nesivedžioja šunų. Jei po skerdynių liko gyvųjų, šunys su jais.

Bet vis tiek sėlino tyliai, nedrįsdamas šaukti. Ugnis bus liepsnojusi gerą pusdienį, pusė sienų dar stovi. Tas, kas kaimą padegė, tikrai sukiojasi netoliese.

Jį pasitiko šuo, didelis geltonas mišrūnas. Džėmis jį atpažino – jis Ijano draugo Onakaros. Atsidūręs svetimoje teritorijoje, šuo nei lojo, nei puolė, tik stovėjo kaip įbestas pušies šešėlyje, suskliautęs ausis ir tyliai urgzdamas. Džėmis pamažu artinosi prie jo atkišęs kumštį.

– *Balach math**, – sumurmėjo jis. – Nurimk. Kur tavo šeiminkai?

Šuo, vis dar urgzdamas, ištempė snukį ir pauostė ištiestą plaštaką. Jo šnervės sutrūkčiojo, ir jis kiek atsipalaidavo uostinėdamas ir atpažindamas kvapą.

Džėmis greičiau pajuto, nei pamatė žmogų ir pakėlęs akis išvydo šuns šeiminką. Onakaros veidas buvo išdažytas nuo plaukų iki smakro baltais dryžiais, o pro blyškias dažų juostas žvelgė negyvos akys.

– Koks priešas tai padarė? – užsikirsdamas paklausė Džėmis tuskarorų kalba. – Ar tavo dėdė gyvas?

Onakara neatsakė, apsigrėžė ir nupėdino atgal į mišką, o įkandin jo nubidzeno ir šuo. Džėmis nusekė jiems iš paskos ir po pusvalandžio pasiekė nedidelę proskyną, kurioje likę gyvi indėnai buvo įsirengę laikiną stovyklą.

Eidamas per ją, Džėmis matė ne vieną pažįstamą veidą. Vieni nelaimėliai suvokė, kad tai jis, kiti stebeilijo nieko nereginių akimis į tolius, kurie jam buvo iki geluonies pažįstami. Į beribį sielvartą ir neviltį. Prarasta per daug.

Tai jis jau regėjęs, jam žingsniuojant palei žemę vilkosi karo ir žudynių šmėklos. Jis matė jauną moterį Aukštumose, sėdinčią ant rūkstančio namo slenksčio, o prie kojų tysojo negyvas jos vyras. Škotės žvilgsnis buvo toks pat priblokštas, kaip ir jaunos indėnės prie platano.

Bet pamažu jis suvokė, kad čia kažkas kita. Vigvamai buvo nuseję proskyną; ryšuliai sukrauti jos pakraščiuose, o arkliai ir poniai supančioti tarp medžių. Tai panėšėjo ne į skubų apiplėštų ir bėgančių nuo mirties žmonių paniką, o į tvarkingą traukimą-

* Geras šunelis (*geilų k.*).

si kruopščiai susipakavus žemišką turtą. Dėl Dievo meilės, kas šiandien įvyko Ana Okoje?

Nakognavetas sėdėjo vigvame tolimojoje proskynos pusėje. Onakara pakėlė atlaną ir tylomis mostelėjo Džeimiui įeiti.

Jam įžengus, vyresniojo vyro akyse plykstelėjo kibirkštis, bet užgeso, vos Nakognavetas išvydo Džeimio veidą, temdomą sielvarto šešėlio. Genties vadas trumpam užsimerkė, paskui nusiraminęs atsimerkė.

– Tu nesutikai tos, kuri gydo, nei moters, kurios name gyvenau?

Pratęs prie indėnų požiūrio, kad nemandagu garsiai tarti asmens vardo, nebent per apeigas, Džėmis suprato, kad jis tikriausiai šneka apie Gabrielę ir senolę Najavenę. Jis papurtė galvą žinodamas, kad tai turbūt sugriaus paskutinę vis dar rusenančią indėno viltį. Tai nebuvo paguoda, bet Džėmis iš už diržo išsitraukė gertuvę brendžio ir pasiūlė jo, taip nebyliai atsiprašydamas, kad neatnešė gerų žinių.

Nakognavetas gėrimo neatsisakė ir kryptelėjęs galvą pasikvietė moterį. Ji pasirausė viename iš ryšulių prie kailių sienos ir ištraukė puodelį, išskobtą iš moliūgo. Buvo nemandagu tuoju pat atskleisti savo apsilankymo tikslą, bet jis neturėjo laiko tuščioms kalboms ir matė, kad ir vadas nelinkęs plepėti.

– Kas nutiko? – be jokių užuolankų paklausė Džėmis.

– Liga, – tyliai atsakė Nakognavetas. Jo akyse sublizgo ašaros, ištryškusios nuo brendžio garų. – Mes prakeikti.

Užsikirsdamas ir vis siurbtelėdamas brendžio, jis išklojo visą istoriją. Kaimą užpuolė tymai ir praužė per jį lyg ugnis. Pirmą savaitę mirė ketvirtadalis žmonių, o dabar tiek pat likę gyvųjų.

Pratrūkus ligai, Najavenė giedojo aukoms. Kai susirgo daugiau, ji išėjo į mišką ieškoti... Džėmis prastai mokėjo tuskarorų kalbą, todėl jam buvo sunku suprasti, ko ji ten ieškojo. Kerų, amuleto ar kokio augalo? O gal jai reikėjo patirti regėjimą, kuris jai pasakytų, ką daryti, kaip išgydyti ligą, užleistą ant jų blogio, kad ir kas tas būtų, arba gal juos prakeikusio priešo vardo? Su ja patraukė ir Gabrielė su Berte, nenorėdamos senolės išleisti vienos. Ir nė viena negrįžo.

Nakognavetas sėdėdamas pamažėle lingavo, tarp plaštakų suspaudęs puodelį iš moliūgo. Moteris pasilenkė prie jo, norėdama paimti puodelį, bet jis nustūmė ją, ir ji pasitraukė.

Jie visur ieškojo moterų, tačiau jos dingo kaip į vandenį. Gal jas pagrobė užpuolikai, gal jos susirgo ir mirė miške? Dabar kaimas nebeturi šamano, galinčio kalbėti jų vardu, ir dievai jų neišgirs.

– Mes prakeikti.

Nakognavetas neaiškiai tarė žodžius, puodelis pavojingai kryptelėjo jo rankose. Moteris priklaupė jam už nugaros ir ramindama uždėjo rankas ant pečių.

– Mirusiųosius palikom namie ir juos padegėm, – pasakė ji Džeimiui. Jos akys buvo juodos iš liūdesio, bet jose ruseno gyvybė. – Mes trauksim į šiaurę, į Oglanetaką. – Jos rankos spustelėjo Nakognavetui pečius, ir moteris linktelėjo Džeimiui. – Dabar išeikit.

Džėmis pakluso, šios vietos sielvartas įsigėrė į jį kaip dūmai, įsismelkė į drabužius ir plaukus. Kai jis paliko stovyklą, sugrudusioje širdyje išdygo mažas žalias savanaudiškumo daigelis; jam palengvėjo, kad šį kartą sielvartas užklupo ne jį. Jo moteris vis dar gyva. Jo vaikai saugūs ir sveiki.

Jis pažvelgė į dangų ir išvydo blausiai šviečiant besileidžiančią saulę, atsispindinčią dūmų kamuolyje. Kaip koks vaikščiotojas po kalvas, kuriam mylios tirpte tirpsta, jis ėmė sparčiai eiti platesniais žingsniais. Laiko turėjo nedaug; greitai artinosi naktis.

Padėka

AUTORĖ NUOŠIRDŽIAI DĖKOJA

Redaktorei Jackie Cantor, sužinojusi, kad jau parašyta (hm) dar viena šios serijos knyga, ji tarė: „Kažkodėl visai nesistebiu tai girdėdama.“

Susanai Schwartz ir ištikimiems jos pagalbininkams: redaktoriams, tekstų rinkėjams ir knygų dailininkams – be jų šios knygos nebūtų; viliuosi, jie jau pailsėjo po šio nelengvo triūso.

Vyruui Dougui Watkinsui, nusistebėjusiam: „Nesuprantu, kaip įstengi išnarplioti visą šią kebeknę; juk visai *nepažįsti* vyrų!“

Dukrai Laurai, mielai leidusiai įžangai nugvelbti dvi eilutes iš savo aštuntos klasės rašinio; sūnui Samueliui, paklaususiam: „Ar kada nors *baigsi* tą knygą? – (Nė nestabtelėjo atsikvėpti.) Tu vis dar įnikusi rašai, tai gal vėl užkaskime „McDonald’s“?; dukrai Jennifei, pasiteiravusiai: „Gal persirengsi kitais drabužiais, kai eisi į mano klasę? Nesijaudink, mamyte, juos jau išrinkau.“

Vienam šeštokui, grąžinusiam knygos skyrių, kurį buvau išdailijusi klasėje, ir pareiškusiam: „Gana ilgas, bet tikrai įdomus. Juk žmonės taip *nesielgia*?“

Iainui MacKinnonui Taylorui ir jo broliui Hamishui už vertimą iš geilų kalbos, posakius ir įdomius keiksmazodžius. Nancy Bushey už geilų kalbos garsajuostes. Karlui Hagenui už lotynų gramatikos patarimus. Susanai Martin ir Reidui Snideriui už graikų epigramas ir pūvantį pitoną. Sylviai Petter, Elise'ai Skidmore, Janetai Kieffer Kelly ir Karenai Pershing, padėjusioms rašant prancūziškus epizodus.

Janetai MacConnaughey ir Keith Sheppard už lotynų meilės poeziją, makaronizmus ir originalų eilėraščių „Anakreontui rojuje“.

Mary Campbell Toerner ir Ruby Vincent, paskolinusioms neišleistą istorinį rankraštį apie Škotijos kalnėnus, gyvenusius Baimės kyšulyje. Claire Nelson, paskolinusiai 1771 metų „Encyclopaedia

Britannica“ leidimą. Estherai ir Billui Schindleriams, paskolinusiems knygas apie Rytų miškus.

Ronui Wodaski, Karlui Hagenui, Bruce'ui Woodsui, Richiui Hamperiui, Eldonui Garlockui, Deanui Quarrelui ir dar keliems *CompuServe Writers Forum* nariams už vertingą nuomonę, kaip jaučiamasi, kai tau įspiria į kiaušius.

Martėi Brengle, išsamiai papasakojusiai, kaip vyksta pirties apeigos, ir patarusiai dėl sportinių automobilių. Merrillei Cornish už vaizdingą paaiškinimą, kaip žydi cercis. Arlene ir Joe McCrea už šventųjų vardus ir už tai, kad papasakojo, kaip ariama mulais. Kenui Brownui, nuodugniai aiškinusiam apie presbiterijonų krikšto apeigas (knygoje jos sutrumpintos). Davidui Stanley, kitam garsiam Škotijos rašytojui, pažėrusiam patarimų dėl striukių su gobtuvu ir švarkų, paaiškinusiam, kuo šie drabužiai skiriasi.

Barbarai Schnell, vertusiai iš vokiečių kalbos, taisiusiai klaidas ir neatsisakiusiai skaityti mano rankraščio.

Dr. Ellenai Mandell, atidžiai perskaičiusiai rankraštį ir patarusiai medicinos klausimais, davusiai naudingų pastabų dėl kirkšnies išvaržos, aborto ir kitų šurpių kūno traumų.

Dr. Rosinai Lippi-Green, atskleidusiai mohaukų gyvenimo ir papročių smulkmenas, pateikusiai pastabų apie škotų lingvistiką ir vokiečių gramatiką.

Macui Beckettui už pastabas apie naujas ir senas dvasias.

Jackui Whyte'ui, pasidalijusiam prisiminimais apie savo, škotų liaudies dainininko, gyvenimą, patarusiam, kaip deramai reaguoti į sąmojį apie kiltus.

Susanai Davis už draugystę, neblėstantį džiaugsmą, daugybę knygų, už pasakojimą, kaip lupo erkes, įsisiurbusias vaikams... ir už braškes.

Waltui Hawnui ir Gordonui Fenwickui, paaiškinusiems, kas tas furlongas ir kam jis priylgsta. Johnui Ravenscroftui ir margam *UKForum* narių būriui už labai įdomią diskusiją apie Karališkojo oro laivyno apatinius ir Antrąjį pasaulinį karą. Eve Ackerman ir paslaugiams *CompuServe SFLIT Forum* nariams, pateikusiems „Kona-no“ leidimų datas.

Barbarai Raisbeck ir Mary M. Robbins už vertingą informaciją apie žoleles ir senovės farmakologiją.

Bičiulei bibliotekininkei, suradusiai šūsnis naudingų straipsnių.

Arnoldui Wagneriui ir Stevenui Lopatai, paaiškinusiems, koks yra mažo ir didelio galingumo sprogmuo ir kaip ką nors susprogdinti.

Margeretai Campbell ir kitiems Šiaurės Karolinos interneto varotojams už puikius pasakojimus ir nešališką, sąžiningą nuomonę.

Johnui L. Myersui už pasakojimą apie vaiduoklius ir už tai, kad kilniai leido įpinti keletą savo psichikos ir asmenybės bruožų kuriant kalną žmogaus milžino Džono Kvinsio Majerso paveikslą. Išvaržos aprašymas išgalvotas.

Kaip visada, ir daugybei *CompuServe Literary Forum* ir *Writers Forum* narių, kurių vardų ir pavardžių, deja, nebeprisimenu, už naudingus jų pasiūlymus, patarimus ir smagius pokalbius, ir AOL aplankais besinaudojantiems žmonėms už jaudinančias diskusijas.

Nuoširdžiausiai dėkoju Rosanai Madrid Gatti už nesavanaudišką triūsą kuriant ir prižiūrint oficialų Dianos Gabaldon tinklalapį (<http://www.cco.caltech.edu/~gatti/gabaldon/gabaldon.html>), gavusį apdovanojimą.

Ir ačiū Lori Musser, Dawn Van Winkle, Kaerai Hallahan, Virginiai Clough, Elaine Faxon, Ellenai Stanton, Elaine Smith, Cathy Kravitz, Hanneke (pavardė, deja, neįskaitoma), Judithai MacDonald, Susanai Hunt ir jos seseriai Holly, Boise šutvei ir daugeliui kitų už dėmesį, apgalvotas dovanas: vyną, piešinius, rožinius, šokoladą, keltų muziką, muilą, skulptūras, džiovintus viržius iš Kulodeno, nosines su echidnomis, maorių rašiklius, anglišką arbatą, sodo rankšluosčius ir kitas smulkmenas, taisančias man ūpą ir skatinančias rašyti, nors jau seniai esu išsekusi. Visa tai labai padėjo.

Ir galiausiai dėkoju motinai, kuri mane vis prabėgomis paliečia.

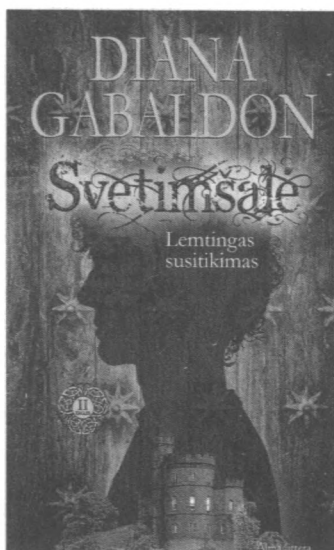
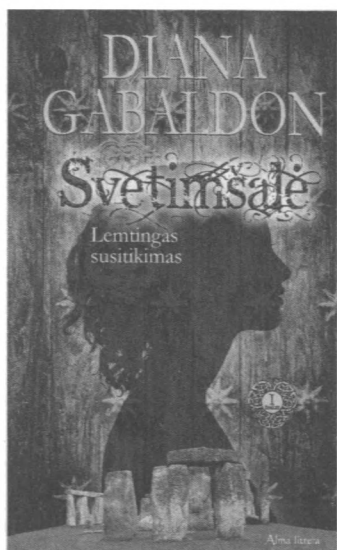
Diana Gabaldon

dgabaldon@aol.com

76530,523@compuserve.com

[Section Leader, Research and the Craft of Writing,
CompuServe Writers Forum]

DIANA GABALDON

SVETIMŠALĖ

Lemtingas susitikimas

ROMANAS ANTRASIS KNYGOS

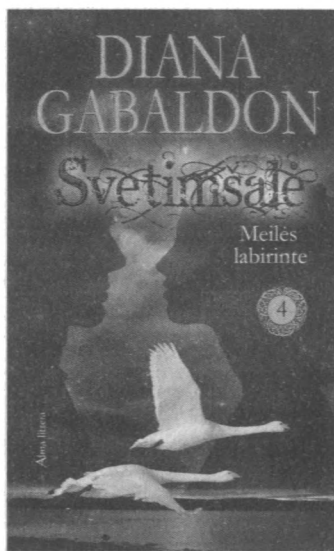
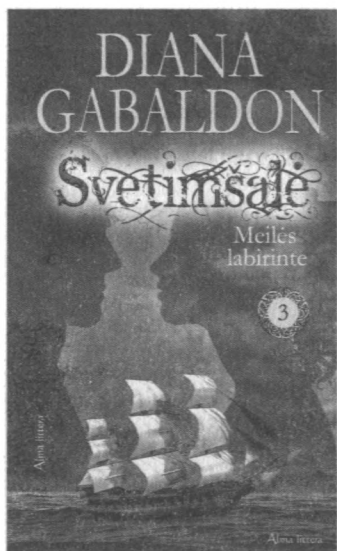

Vos susituokusius Klerę su Frenku išskiria Antrasis pasaulinis karas. Pagaliau vėl susitikę mylimieji nusprendžia pasidovanoti antrą medaus mėnesį – Škotijoje.

Vieną dieną vaikštinėdama po apylinkes Klerė ant kalvos aptinka paslaptingą senovinį akmenų ratą. Kitą sykį čia atėjusi netyčia paliečia akmenį, praranda sąmonę ir nubudusi patenka į keistų įvykių sūkury: ją užpuola į mylimąjį nepaprastai panašus vyras. Tačiau įsikiša keistas jo priešininkas. Būrys raitelių priverčia Klerę joti su jais į pilį. Moteris supranta patekusi į praeitį...

Netikėtai tapusi „svetimšale“ Klerė bando prisitaikyti tik iš istorijos vadovėlių pažįstamoje aplinkoje ir kantriai laukia progos nusigauti prie akmenų rato, kad galėtų grįžti į savo „dabartį“. Bet likimas ją suveda su Džeimiu Freizeriu. Klerė neatsispiria jaunojo Džeimio patrauklumui, aistrai, vyriškai jėgai ir karštai jį įsimyli... Tačiau negali pamiršti ir kitame šimtmetyje likusio Frenko...

Nuo šios akimirkos Klerės likimas pasidalija į dvi dalis: su vienu vyru ji gyvena viename šimtmetyje, o su kitu – kitame. Blaškantis tarp dviejų šimtmečių, tarp ištikimybės ir aistros, moteriai teks rasti atsakymą į sudėtingą klausimą – ko iš tikrųjų trokšta jos širdis...

DIANA GABALDON

SVETIMŠALĖ

Meilės labirinte

TRIMTAS, KURIS, BŪTA, KURIS, BŪTO

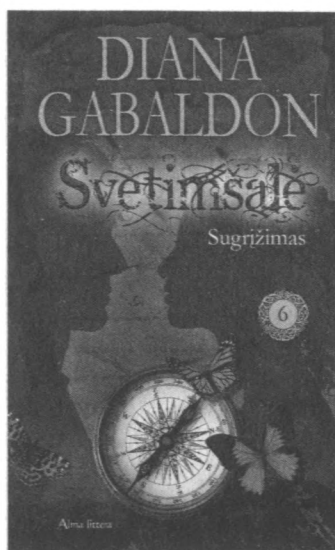
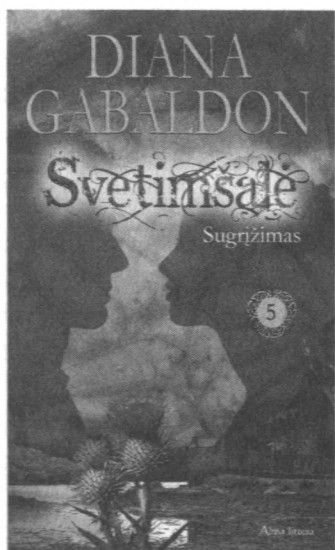
*Knygoje „Svetimšalė. Meilės labirinte“ skaitytojas
ras Klerės ir Džeimio istorijos tęsinį.*

1968-ieji, Klerė su jau dvidešimtmete dukterimi Briana atvyksta į Invernesą Škotijoje. Paskutinį kartą Klerė čia buvo prieš dvidešimt dvejus metus, kai su vyru Frenku šiuose kraštuose leido antrąjį medaus mėnesį. Druidų akmenų rate žengusi pro suskilusį akmenį, tąkart ji pateko į XVIII amžių, ten sutiko ir įsimylėjo Džeimį Freizerį. Su žaviuoju škotu praleidusi keletą aistros ir nuotykių kupinus metus, ji vėl grįžo į XX amžių, pas pirmąjį vyrą Frenką.

Dabar Frenkas jau miręs, o Klerė viliasi sužinoti, kaip likimas susiklostė jos didžiajai gyvenimo meilei. Ji taip pat ieško būdų, kaip pasakyti dukrai, kas yra tikrasis jos tėvas.

Ieškodama atsakymų į šiuos klausimus, Klerė grįžta mintimis į praeitį, į intrigų knibždantį Paryžiaus dvarą, kur teko kovoti už mylimo vyro ir kūdikio gyvybę...

Nuotykia ir išbandymai aistra laukia ir Klerės dukters Brianos...

DIANA GABALDON

SVETIMŠALĖ

Sugrįžimas

PENKTA IR ŠEŠTA KNYGOS

Pirmasis Klerės Randal ir Džeimio Freizerio susitikimas įvyko prieš dvidešimt metų – kai žengusi per suskilusį druidų akmenį Klerė pateko į XVIII amžių ir ten sutikusi pamilo Džeimį. Su žaviuoju škotu praleidusi kelerius aistros ir nuotykių kupinus metus, ji grįžo į XX amžių pas pirmąjį vyrą Frenką ir pagimdė dukterį, manydama, kad Džeimis žuvo tragiškame mūšyje. Bet niekada jo nepamiršo...

Tačiau Džeimis nežuvo. Tai sužinojusi Klerė nukeliauja atgal prie paslaptin-gojo akmenų rato...

Klerei teks nuspręsti, kokią likimą pasirinkti – klausyti širdies ir grįžti pas mylimąjį į XVIII amžių, ar likti su jūdviejų dukterimi kur kas saugesniame XX amžiuje. Moteris puikiai supranta, kad ryžusis dar kartą žengti per druidų akmenį ją pasitiktų ne tik aistra, bet ir pavojai, o tamsi nežinomybė vėl sujungtų mylimuosius arba visiems laikams prazūdytų jų meilę...

Gabaldon, Diana

Ga-08 Svetimšalė / Diana Gabaldon. – Vilnius : Alma littera, 2011- .

Kn. 7: Rudens būgnai / iš anglų kalbos vertė Renata Valotkienė. – 2014. – 624 p. – ISBN 978-609-01-1301-1

Septintoji serijos „Svetimšalė“ knyga, aistros ir nuotykių kupinos meilės istorijos, peršokančios du šimtmečius, tęsinys.

Grįžusi į XVIII amžių Klerė vėl sutinka mylimąjį, kurį manė žuvus mūšyje. Patyrę daugybę nuotykių ir įveikę gausybę pavojų, mylimieji atsiduria Amerikoje. Juodu ir Džeimio sūnėnas ketina įsikurti atkampioje Šiaurės Karolinos vietoje, o XX amžiuje jų dukros Brianos draugui į rankas patenka senas įrašas apie didelį gaisrą, nusinešusį tėvų gyvybes... Bet gal praeitį galima pakeisti?

UDK 821.111(73)-31

Diana Gabaldon
SVETIMŠALĖ. RUDENS BŪGNAI
Septinta knyga
Romanas

Iš anglų kalbos vertė Renata Valotkienė

Redaktorė Danutė Gadeikienė

Korektorė Marijona Treigienė

Viršelio dailininkė Deimantė Rybakovienė

Maketavo Jurga Morkūnienė

Tiražas 2300 egz.

Išleido leidykla „Alma littera“, Ulonų g. 2, LT-08245, Vilnius

Interneto svetainė: www.almalittera.lt

Spaudė UAB „Spindulio spaustuvė“, Vakarinis aplinkkelis 24, LT-48184 Kaunas

Interneto svetainė: www.spindulys.lt

Klerė ir Džeimis gimė skirtinguose šimtmečiuose, bet Klerei netyčia žengus per paslaptinę druidų akmenų ratą jūdvių likimai susipynė. Su žaviuoju škotu praleidusi kelerius aistros ir nuotykių kupinus metus XVIII amžiuje, Klerė grįžo į XX amžių pas pirmąjį vyrą Frenką ir pagimdė dukterį Brianą. Praėjus dvidešimčiai metų ji dar kartą žengia per paslaptinę ratą ir vėl atsiduria didžiosios gyvenimo meilės – Džeimio, kuris yra jos dukters tėvas ir kurį manė žuvus mūšyje, – glėbyje.

Septintojoje serijos „Svetimšalė“ knygoje Klerė su Džeimiu, taip pat Džeimio sūnėnas Ijanas bando įsikurti Amerikoje, Šiaurės Karolinoje. Bet Brianos, likusios XX amžiuje, draugas archyvuose randa seną įrašą apie didžiulį gaisrą, kilusį Freizerių name Amerikoje, per jį Džeimis ir Klerė esą žuvo liepsnose. Nujausdamas, kad Briana gali ryžtis viską mesti ir vykti į praeitį gelbėti tėvų nuo tragiškos lemties, jis bando nuslėpti šią informaciją. Tik ar jam pavyks?

„Pati nuostabiausia knyga... nuo pirmo iki paskutinio puslapio. Lengvas, grakštus stilius. Ši istorija išmokė mane svajoti ir privertė patikėti tobula meile, aistra ir stebuklais...“

SKAITYTOJA (ITALIJA)

Tapkite Knygų klubo nariu!

- Nemokamas knygų katalogas kiekvieną ketvirtį
  - Naujausios ir populiariausios knygos
  - Ypatingi pasiūlymai
  - Knygų pristatymas į namus, darbovietę ar paštą
- www.knyguklubas.lt

9 786090 113011

www.almalittera.lt